ספרי מוסר

חי בתודה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חי בתודה

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חי-בתודה/
הקובץ נוצר ב־19 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פתיחה - השמחה תלויה בהודאה 6
1. השמחה נתונה ביד האדם ובבחירתו .. 6
3. החיצוניות מעוררת את הפנימיות 7
4. הפעלה המעשית החיצונית לרכישת השמחה – ההודיה 7
7. המודה חש הפתעה ושמחה בכל פרט של חסד ה' עמו 9
8. מעשה שהיה 10
9. ההודיה לה' מביאה לבטחון ולתקוה בה' 11
10. המודה לה' חש ומאמין בעצמת יכלתו ובמכבדותו 11
11. כפירה חדשה 14
12. כל האוכל בלא ברכה כאלו גוזל להקדוש ברוך הוא (ברכות ה' ע"א) 14
13. המודה מתמקד ב"יש" וממילא מתקטן ה"אין" 15
14. המודה לה' חש ידידות נפש, כסופין ועריגה לה' 16
15. האם בדרגתנו הוא להודות ולתת תודה על הרע? 17
16. עצה ודרך כיצד יצליח האדם להודות על הרע 18
17. עצה טובה להנזכר 19
19. נסח התפלה לה' בלשון תחנונים ... 20
20. בעדן עקבות משיחא שגבר ההסתר יש ביותר להתחזק בהודאה 20
21. המודה על הנסים הטבעיים ראוי לנסים שמעל הטבע 21
22. ההודאה פועלת יותר מהתפלה 21

אותיות א-ח מאת הגאון רבי אשר דרוק שליט"א חתן הגה"צ רבי שלמה ברעוודא זצ"ל 22
א. מיליון דולר להשתלת לב 22
ב. עשרים דקות למשש קירות 23
ג. זר פרחים ענק לשבת 24
ד. ששה שבועות בגבס 25
ה. הרכוש הפקר על החוף 26
ו. כשצלחת המרק ביד 27
ז. חרין אדם על הבגדים 27
ח. עין אחת היתה "גמורה" / ספור 28
י. המקדים הודאתו לבקשתו רואה נסים / ספור 30
יא. המבקש בקשתו בהתבטאות חיובית הרבה יותר סכוי שתענה בקשתו מאשר כאשר יתבטא בדרך שלילית ובכינית ... 31
יב. הודאה - צריך לתת בעצמו ולא על ידי שליח / ספור 33
יג. לא להתעיף מלספר חסדי ה' / ספורים 34
יד. ההודאה הצילה את בני מסכנה / ספור 35
יז. נשמת כל חי / ספור 38
יח. סוד גדול בהודאה - להודות על הישועה המצפה בעתיד כאלו וכבר נמצאת 39
יט. מדוע להודות על העתיד לבוא? 43
כ. המתנה והתענוג שבהודאה 43
כא. כמה סבל נגרם מבכיה של חנם ומחסר הכרת הטוב לה' 45
כג. להודות ולהתודות 47
כד. לרכש חבר, ידיד - אמצעי להודות לה' 48

כו. פועל ישועות / משל 49
כז. הבורא משתוקק למלת הודאה מהנברא וביותר כאשר הוא בחשכה רוחנית או גשמית 51
ל. סעדני ואושעה - כשאושע אערך סעדה לה' 55
לא. "סעדני ואושעה" - אקדים סעדה כדי להושע / ספור 55
לב. כדאי לחיות כדי להודות / ספור 56
לג. ההודיה עצמה היא כבר התחלת הישועה / ספור אישי 58
לד. שתאמר על הקדוש ברוך הוא שהוא טוב אזי כמו כן ייטיב עמך / ספור 59
לה. אין כמו ההודאה לפתח שערי שפע וישועה 61
לו. כיצד מנחמים בן שמתה עליו אמו? . 62
לז. "סגלה" לקצור ימים 63
לח. חיב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה - היאך? 64
לט. 10 מעלות ויותר להם מגיע וזוכה המודה לה' 65
מא. ההודיה - דרך התקשרות לה' 68
מב. התבוננות פשוטה לשמחה עמקה / ספור 69
מד. להודות על כל טפה וטפה 74
מה. שהכל נהיה בדברו 75
מו. גם מכוס מים אפשר להתמלאת בשמחה 75
מט. להודות על טבע כמו על נס 80
נא. מפליא לעשות 84
נב. להודות על שזכינו להודות 85
נג. הבא לה' בברכת ההודאה נכנס לפני ולפנים 85
נד. נגילה ונשמחה בישועתו 86
נה. ותאמר ציון עזבני ה' 89
נו. ההודאה - תכלית יציאת מצרים 90
נז. תמיד צריך לחוש שנטלתי יותר מחלקי המגיע לי 92
נח. למוד והדרכה כיצד צריך שיהיה נסח ההודאה 92
נט. עד כמה נחוצה ההודאה - מאה ברכות יוכיחו 94
ס. סגלה לחולה לקום בריא מחליו 95
סא. בלילה שירו עמי (תהילים מב, ט) . . 96
סב. מזמור שיר ליום השבת / ספור פלאי 96
סג. הבוכה "בכיה של חנם" - תקונו לעמד בנסיון בכיה של ממש 99
סד. רשום בפנקס ההודאות - מבטיח נסים וישועות 100
סה. "ויתבוננו חסדי ה'" - דאוריתא 101
סו. רעיון גאוני כיצד לזכר חסדי ה' / ספור 103
סז. ההודיה שהמתיקה את הגזרה / ספור נסי ומפלא 104
סח. דוד המלך - אלוף ההודאה 107
סט. מה יש לכון בהודאתנו: "שלא עשני גוי" 108
ע. הודיה שהצילה אדם מסכנת יאוש ומשבר רוחני / ספור אישי 109
עא. ההודיה - אין כמוה להוציא אדם זכאי - ומן הדין ולא בחסד 112
עב. הודיה שהצילה מסכנת מות לחיים / ספור 113
עג. הבורא איננו מעניש אלא מחנך / ספור אישי עצמתי ורב לקחים 114

עד. רעיון נפלא כיצד נתן להודות לה' בעת
צרה 116
עה. לקרא לבניו שמות על שם הנסים
שארעו לו 117
עו. תודתו לה' של הרב דסלר זצ"ל /
ספור 118
עז. אנחה גוררת אנחה והודאה גוררת
הודאה / ספור 119
עח. יש לחשש מלבקש מצב אחר מהמצב
הקים / ספור 120
פא. המודה לה' על טובותיו, אינו אוכל
שכרו בעולם הזה 122
פב. צדיקים מודים לה' 123
פג. הנהגת הרב "יסוד ושרש העבודה"
במדת ההודאה 124
פד. ידיעה נחוצה...! 131

הוכן מתוכנת תורת אמת, מותר להפיץ בכפוף לתנאי רשיון CC BY-NC-SA 2.5 **- אסור בשימוש מסחרי**

הרב יעקב ישראל לוגאסי שליט"א

פתיחה - השמחה תלויה בהודאה

1. השמחה נתונה ביד האדם ובבחירתו

רַבִּים חוֹשְׁבִים שֶׁתְּחוּשׁוֹת פְּנִימִיּוֹת כְּגוֹן שִׂמְחָה, פַּחַד, אַהֲבָה, יִרְאָה וְכַיּוֹצֵא, הִנָּם מַצָּבִים מְקֻבָּעִים בַּנֶּפֶשׁ וְלֹא נִתָּנִים לְשִׁנּוּי, וְכִי אֵין בְּיַד הָאָדָם לְשַׁנּוֹת מַצְּבֵי פַּחַד, עַצָּבוֹן, נְחִיתוּת, וְכַיּוֹצֵא לְמַצְּבֵי שִׂמְחָה אֹמֶץ וְכוּ'.

אוּלָם אֵין הַדָּבָר כֵּן, וְנַעֲמֹד לְעִנְיָנֵנוּ עַל נְקֻדַּת הַשִּׂמְחָה.

אֵין נָכוֹן לַחֲשֹׁב שֶׁאִם בְּטִבְעִי אֵינֶנִּי שָׂמֵחַ, אָזַי אֵין אֶפְשָׁרוּת לְשַׁנּוֹת טֶבַע.

רֵאשִׁית יֵשׁ לְהוֹכִיחַ זֹאת מֵעֶצֶם אַזְהָרַת הַתּוֹרָה שֶׁנַּעֲבֹד לַה' בְּשִׂמְחָה, וְכַנֶּאֱמָר (דברים כח, מז-מח): תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה... וְעָבַדְתָּ אֶת אֹיְבֶיךָ", הֲרֵי שֶׁהַתּוֹרָה מַעֲנִישָׁה בְּאִם לֹא נַעֲבֹד לַה' בְּשִׂמְחָה, וְאִם קַיָּם עֹנֶשׁ אוֹ שָׂכָר עַל הַדָּבָר בְּהֶכְרֵחַ שֶׁהַדָּבָר בִּבְחִירַת הָאָדָם.

וְעוֹד נֶאֱמַר (תהילים ק, ב) :עִבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה.

וְעוֹד מוּבָא בָּרַמְבַּ"ם הִלְכוֹת לוּלָב (פ"ח הט"ו) הַשִּׂמְחָה עֲבוֹדָה גְּדוֹלָה הִיא וְהַמּוֹנֵעַ מִמֶּנָּה רָאוּי לְהִפָּרַע מִמֶּנּוּ".

וְעוֹד אָמְרוּ חֲזַ"ל (תענית כט ע"א): "מִשֶּׁנִּכְנָס אֲדָר מַרְבִּין בְּשִׂמְחָה", מַשְׁמָע שֶׁבְּיַד הָאָדָם לְהַרְבּוֹת אוֹ לְמַעֵט אֶת הַשִּׂמְחָה שֶׁבְּקִרְבּוֹ.

2. **השמחה היא מצרך חיוני ובהכרח שמצוי הוא ובשפע**.

מוּבָא בְּ"חוֹבַת הַלְּבָבוֹת" כָּל מַה שֶּׁנִּצְרָךְ בָּעוֹלָם בְּיוֹתֵר בָּרָאוֹ הַבּוֹרֵא בְּאֹפֶן שֶׁהוּא מָצוּי בְּיוֹתֵר וּבָנָקֵל.

הָאָוִיר, הִנּוֹ מִצְרָךְ חִיּוּנִי בְּיוֹתֵר וּבְאֹפֶן מַתְמִיד, לָכֵן מָצוּי הוּא בְּיוֹתֵר בְּכָל מָקוֹם וּלְלֹא תַּשְׁלוּם.

הַמַּיִם, נְחוּצִים פָּחוֹת מֵהָאָוִיר אוּלָם נְחוּצִים בְּיוֹתֵר, לָכֵן מְצוּיִים הֵמָּה בְּשֶׁפַע בַּיַּמִּים וּבַנְּהָרוֹת בַּמַּעְיָנוֹת בַּבְּאֵרוֹת וּבַבּוֹרוֹת, וּבְחִנָּם לְלֹא תַּשְׁלוּם.

הַלֶּחֶם שֶׁנִּצְרָךְ פָּחוֹת מִמַּיִם, מָצוּי הוּא אָמְנָם בְּשֶׁפַע, אוּלָם נִצְרָךְ לְכָךְ שֶׁהָאָדָם יַחֲרֹשׁ הַקַּרְקַע, יִזְרַע, יְקַצֹּר, יִטְחַן וְיֹאפֶה.

הַבָּשָׂר נִצְרָךְ פָּחוֹת מִלֶּחֶם וּמַיִם, לָכֵן מָצוּי הוּא יוֹתֵר בְּקִשְׁי וּמְחִירוֹ לֹא זוֹל.

הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, שֶׁכְּמְעַט וְלֹא נִצְרָכִים אֶלָּא מְעַט לְצֹרֶךְ תַּכְשִׁיטִים, לָכֵן מְצוּיִים הֵם מְעַט, וְקָשֶׁה לְהַשִּׂיגָם בְּיוֹתֵר.

וּבָכֵן נִתְבּוֹנֵן, הַשִּׂמְחָה, הֲיֵשׁ מִצָּרָךְ נִצָּרָךְ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הַשִּׂמְחָה, הֲלֹא מַה שָּׁוִים לָאָדָם כָּל הֶשֵּׂגָיו בִּרְכוּשׁ, בְּבָנִים מִבְּלִי שֶׁתְּהֵא לוֹ שִׂמְחָה בְּלִבּוֹ – "אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ" (אבות פ"ד מ"א)

וּבְהֶכְרֵחַ, מֵאַחַר וְהַשִּׂמְחָה הִיא מִצָּרָךְ חִיּוּנִי בְּיוֹתֵר בְּהֶכְרֵחַ שֶׁכְּמוֹ כֵן הוּא מָצוּי וּבְהֶשֵּׂג יָד בְּיוֹתֵר.

וְהַשְׁאֵלָה הֵיאַךְ נִתֵּן לְהַשִּׂיג אֶת הַשִּׂמְחָה בְּאֹפֶן הַנָּקֵל וּבִתְדִירוּת.

3. החיצוניות מעוררת את הפנימיות

עוֹלְמֵנוּ זֶה הוּא עוֹלַם הַמַּעֲשֶׂה, אֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם אֶת מְחֻיְּבוּת הַלְּבָבוֹת מִבְּלִי מִצְווֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וּכְגוֹן זֶה הָרוֹצֶה לְהַגִּיעַ לְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, עָלָיו לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים לְשֵׁם כָּךְ. וּכְגוֹן לְהַרְבּוֹת בְּחֶסֶד עִם הַבְּרִיּוֹת. לְהָאִיר לָהֶם פָּנִים. לְהַקְדִּים שָׁלוֹם. לִשְׁמֹעַ בְּאָזֶן קַשֶּׁבֶת כָּל יְהוּדִי. לִתְרֹם מִזְּמַנּוֹ, מִכַּסְפּוֹ, מִמְּנוּחָתוֹ עֲבוּר טוֹבַת הָרַבִּים וְהַיָּחִיד. וְכַיּוֹצֵא בְּמַעֲשִׂים חִיצוֹנִיִּים שֶׁכָּאֵלֶּה, יְעוֹרֵר בְּלִבּוֹ אֶת פְּנִימִיּוּת אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל.

וּכְמוֹ כֵן אַהֲבַת ה', לֹא יוּכַל הָאָדָם לִזְכּוֹת לְמִצְוָה פְּנִימִית וּלְבָבִית זוֹ רַק בְּכָךְ שֶׁיְּקַיֵּם מִצְווֹת ה', שַׁבָּת, תְּפִלִּין, צִיצִית, תּוֹרָה, תְּפִלָּה, וְכַיּוֹצֵא, וְכָמָה שֶׁיִּמְסֹר נַפְשׁוֹ בְּיוֹתֵר לְקִיּוּם הַמִּצְווֹת כֵּן יִגְבַּר בְּלִבּוֹ אַהֲבַת ה', וּמִבְּלִי קִיּוּם הַמִּצְווֹת תִּרְחַק הָאַהֲבָה מֵהַלֵּב.

וּכְמוֹ כֵן יִרְאַת ה', יִזְכֶּה לָהּ הָאָדָם בְּקִיּוּמוֹ אֶת אֲשֶׁר אָסְרָה תּוֹרָה וְיִרְחַק מֵהַגֶּזֶל, מֵהָעֲרָיוֹת, מֵהָאוֹנָאָה וְהַשֶּׁקֶר, מִלְּשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוּת וְכַיּוֹצֵא. וּמִבְּלִי שֶׁיִּרְחַק מֵאִסּוּרֵי הַתּוֹרָה לֹא יִקְנֶה יִרְאַת ה' בְּלִבּוֹ, וּכְכָל שֶׁיִּמְסֹר נַפְשׁוֹ עַל אִסּוּרֵי הַתּוֹרָה לְקַיְּמָם כֵּן תִּגְבַּר בְּלִבּוֹ יִרְאַת ה'.

נָתְאַר לְעַצְמֵנוּ לוּ לֹא הָיָה מְצַוֵּנוּ ה' שׁוּם מִצְוָה, וְלֹא תְּפִלָּה וְלֹא בְּרָכָה, וּכְמוֹ כֵן לֹא אוֹסֵר עָלֵינוּ שׁוּם אִסּוּר, וְרַק מְצַוֵּנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ, בְּשׁוּם אֹפֶן לֹא הָיִינוּ מַשִּׂיגִים זֹאת.

הַדִּבּוּר בִּתְפִלָּה לַה' שֶׁהִיא חֵלֶק מַעֲשִׂי – "עֲקִימַת שְׂפָתַיִם חֲוֵי מַעֲשֶׂה". כַּמָּה מַקְנֶה הוּא לָאָדָם בְּיוֹתֵר אַהֲבָה לַה', בִּטָּחוֹן בַּה', תִּקְוָה לַה', וְכֵן בְּיֶתֶר הַמִּצְווֹת וְהָאִסּוּרִים שֶׁנִּצְטַוִּינוּ לַעֲשׂוֹתָם וְשֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתָם, הֲמָה שֶׁמַּקְנִים לָאָדָם יִרְאָה, אַהֲבָה, וְיֶתֶר חוֹבוֹת הַמֻּטָּלוֹת עַל הַלְּבָבוֹת.

4. הפעלה המעשית החיצונית לרכישת השמחה – ההודיה

עַתָּה נָבוֹא לְבָאֵר מָה הַפְּעֻלָּה הַחִיצוֹנִית שֶׁתְּעוֹרֵר בְּלִבֵּנוּ אֶת הַשִּׂמְחָה שֶׁהִיא מִצְוָה פְּנִימִית. וּבָכֵן מִצְוַת הַהוֹדָיָה לַה' הִיא הַמִּצְוָה הַחִיצוֹנִית שֶׁתְּעוֹרֵר אֶת הַשִּׂמְחָה וּנְבָאֵר מַדּוּעַ וְהֵיאַךְ.

5. **ההודיה מעוררת באדם בהכרה ובתחושה אמתית ג' יסודות ביהדות שהשמחה תלויה בהם.**

הַהוֹדָיָה לַה' מְעוֹרֶרֶת בָּאָדָם בַּהַכָּרָה וּבִתְחוּשָׁתָהּ הָאֲמִתִּית ג' יְסוֹדוֹת עִקָּרִיִּים בַּיַּהֲדוּת שֶׁהַשִּׂמְחָה תְּלוּיָה בָּהֶם, וְאֵלּוּ הֵן:

א. אֱמוּן בַּה'. ב. בִּטָּחוֹן בַּה'. ג. אֱמוּנָה בְּעָצְמָתוֹ וּבִמְכֻבָּדוּתוֹ שֶׁל הָאָדָם.

וּנְבָאֲרָם אַחַת לְאַחַת.

6. **ההודיה מביאה לאמון בה'.**

הַסִּבָּה הָעִקָּרִית לְעֶצְבוֹן בְּנֵי הָאָדָם וְלִנְפִילַת פְּנֵיהֶם, וּלְחַפְּיוּת רֹאשָׁם, הוּא תְּחוּשָׁתָם שֶׁהֵנָּם עֲזוּבִים נְטוּשִׁים וּמֻפְקָרִים, וּנְתוּנִים לְפִגְעֵי הָעוֹלָם וְכִבְיָכוֹל לְלֹא עָוֶל בְּכַפָּם.

וּלְאוֹתָם הַמַּאֲמִינִים בְּמְצִיאוּת ה' וּבְהַשְׁגָּחָתוֹ, עִצְבוֹנָם בְּכִפְלַיִם, וְהוּא מַדּוּעַ נִטָּשָׁם ה', הִפְקִירָם, עֲזָבָם, הִכָּה בָּהֶם, רוֹאִים הֵם הָרְבֵּה אַכְזָבוֹת בְּחַיֵּיהֶם, הָרְבֵּה פְּרָטִים שֶׁצִּפּוּ לָהֶם, וַאֲפִלּוּ הִתְפַּלְּלוּ עֲלֵיהֶם הֵן בָּרוּחָנִי וְהֵן בַּגַּשְׁמִי – וְרָחֲקוּ מִלְהִתְיַשֵּׁם, וּתְחוּשָׁתָם מְאוּסִים, מְרֻחָקִים, וְהָאָסוֹן בָּזֶה הוּא שֶׁהָאָדָם אִבֵּד אֶת אֱמוּנוֹ בַּה', וְהַבּוֹרֵא נִדְמֶה לוֹ כְּלֹא אָמִין חַס וְחָלִילָה.

מַה יּוֹצִיא אֶת הָאָדָם מֵחֲשִׁיבָה שֶׁכָּזוֹ שֶׁיְּכוֹלָה לְדַחוֹתוֹ, לְרַסְּקוֹ וּלְמוֹטְטוֹ מִכָּל יַהֲדוּתוֹ?

וּבְכֵן הַפִּתָּרוֹן הַיָּחִיד לְכָךְ הוּא: הַהוֹדָיָה לַה' עַל הַפְּרָטִים הַטּוֹבִים וְהַיָּפִים הַקַּיָּמִים אֶצְלוֹ לְצַדָּם שֶׁל הָאַכְזָבוֹת וְהָרָעוֹת, וּנְבָאֵר.

אֵין לְךָ אָדָם הַנָּתוּן בְּאַכְזָבוֹת מֵהַחַיִּים, סָר וְזָעֵף מֵהַתּוֹצָאוֹת לְעֻמַּת שְׁאִיפוֹתָיו, שֶׁלְּצַדָּם שֶׁל כָּל הָאַכְזָבוֹת לֹא קַיָּמִים טוֹבוֹת בְּלִי סוֹף, וּכְגוֹן בְּרִיאוּתוֹ תְּקִינָה, אוֹ פַּרְנָסָתוֹ תְּקִינָה, דִּירָתוֹ מְיֻשֶּׁבֶת וְכַיּוֹצֵא.

וּכְגוֹן כְּשֶׁהַפַּרְנָסָה בְּדֹחַק וּבְצַעַר, אוּלָם עֲדַיִן יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, אֵין לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים – יֵשׁ לוֹ פַּרְנָסָה, אֵין לוֹ אֶת שְׁנֵיהֶם – יֵשׁ לוֹ בְּרִיאוּת, וְכַיּוֹצֵא.

אֵין לְךָ אָדָם שֶׁלֹּא יָכוֹל לִמְצֹא פְּרָטִים שֶׁל חֶסֶד שֶׁעֲדַיִן אוֹפְפִים אוֹתוֹ גַּם בְּמַצָּב שֶׁמִּדַּת הַדִּין תּוֹקֶפְתּוֹ.

וְכַאֲשֶׁר הָאָדָם יוֹדֶה לַה' עַל הַחִיּוּבִי – הַחֶסֶד הַקַּיָּם עָלָיו, יֶהֱפַךְ לוֹ הַשְׁלִילִי – מִדַּת הַדִּין – כְּמוֹ כֵן לְחֶסֶד וּלְחִיּוּבִי, וְנִמְחֹשׁ זֹאת בְּהַמְחָשָׁה.

כְּשֶׁאֲנִי עוֹמֵד מִמֶּרְחָק מֵאָה מֶטֶר, וְרוֹאֶה אָדָם שֶׁמַּכֶּה בְּאֶגְרוֹפָיו עַל גַּבּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, מַרְאֶה לֹא נָעִים הַמְעוֹרֵר רַחֲמִים עַל הַמֻּכֶּה, מִתְקָרֵב אֲנִי לְאוֹתוֹ מָקוֹם, וְרוֹאֶה אֲנִי שֶׁזֶּה הַמַּכֶּה מַגִּישׁ לַמֻּכֶּה כּוֹס "תֵּה צְמָחִים" וְאוֹמֵר לוֹ שְׁתֵּה כּוֹס זֶה וְתַרְגִּישׁ טוֹב, וְאוֹתוֹ מֻכֶּה מוֹדֶה בְּהוֹדָאָה רַבָּה לַמַּכֶּה...

מִיָּד מֵבִין אֲנִי שֶׁהַהַכָּאָה שֶׁהִכָּה זֶה עַל גַּבּוֹ שֶׁל הַמֻּכֶּה לֹא הָיָה זֶה אֶלָּא "מַסָּג"'...

הַהוֹדָאָה שֶׁמּוֹדֶה הַמַּכֶּה לַמַּכֶּה, מְגַלֶּה אֶת הַכָּרָתוֹ שֶׁהַמַּכֶּה אֵינוֹ אֶלָּא רוֹפֵא...
כַּאֲשֶׁר הָאָדָם נוֹתֵן תּוֹדָה לַה' עַל מַאֲכָלוֹ, מַשְׁקֵהוּ, וְחֻשׁ הֵיאַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זָן וּמְפַרְנֵס אוֹתוֹ תָּמִיד, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְעוֹרֵךְ לוֹ כָּל יוֹם שֻׁלְחָן... "וְשֻׁלְחָנוֹ עָרוּךְ לַכֹּל", הֲיִתָּכֵן שֶׁיָּחוּשׁ שֶׁעִסְקוֹ עִם אוֹיֵב וְעוֹיֵן הֲלֹא מִיָּד יָחוּשׁ שֶׁעִסְקוֹ עִם אוֹהֵב, וּמִמֵּילָא גַּם הַנְהָגַת מִדַּת הַדִּין תֵּהָפֵךְ בִּתְחוּשָׁתוֹ לְמִדַּת הַחֶסֶד.
כְּשֶׁאָדָם חָשׁ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּאֹפֶן אִישִׁי כְּבָיְכוֹל מִתְפַּנֶּה אֵלָיו לְהֵיטִיב לוֹ: זוֹקֵף כְּפוּפִים, מַתִּיר אֲסוּרִים, פּוֹקֵחַ עִוְרִים, שֶׁעָשָׂה לִי כָּל צָרְכִּי וְכֵיוֹצֵא עוֹד הַרְבֵּה, וְחָשׁ אֶת ה' עִמּוֹ בִּפְרָטִים רַבִּים שֶׁל הַחֶסֶד הַקַּיָּמִים אֶצְלוֹ, מִיָּד מַכִּיר בְּדַעְתּוֹ וּבִתְחוּשָׁתוֹ שֶׁעִסְקוֹ עִם אוֹהֵב וְרֵעַ.
אוּלָם אִם לֹא יִתְחַזֵּק הָאָדָם בְּהוֹדָאָה לַה', הֲרֵי שֶׁיִּתְמַקֵּד בְּמִדַּת הַדִּין שֶׁתּוֹקִפְתּוֹ, וּמַסְקָנָתוֹ תִּהְיֶה אַךְ וְרַק לִהְיוֹת סָר וְזָעֵף עַל ה', וְיִרְאֶהוּ כְּאוֹיֵב, רוֹדֵף, מַרְחִיק וְנוֹטֵשׁ.
זוֹ הַדֶּרֶךְ לְהַרְחִיק הָעֶצֶב וְהַיָּגוֹן וּלְקָרֵב הַשִּׂמְחָה, וּבַקֶּטַע הַבָּא נִרְאֶה הֵיאַךְ אַף לְהִתְמַלֵּאת בְּשִׂמְחָה מֵחַיֵּי הַיּוֹם יוֹם.

7. המודה חש הפתעה ושמחה בכל פרט של חסד ה' עמו

כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מוֹדֶה לַה', מַפְנִים בְּתוֹדָעָתוֹ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא חַיָּב לוֹ כְּלוּם, וְכָל מַה שֶּׁהוּא מְקַבֵּל מֵה' – עַד הַפְּרָט הַזָּעִיר בְּיוֹתֵר – זוֹהִי הַפְתָּעָה וּמַתָּנָה.
הַגּוֹרֵם הַגָּדוֹל לְעֶצְבוֹן בְּנֵי הָאָדָם, לְכַעְסָם וְלִתְחוּשַׁת הַחֹסֶר שֶׁלָּהֶם עַל פְּנֵי כָּל הַ"יֵּשׁ" שֶׁיֵּשׁ לָהֶם, הוּא מִפְנֵי שֶׁחֲשִׁים תְּחוּשַׁת "מַגִּיעַ לִי"... לָמָּה לְכָלֵם יֵשׁ..." "מָה אֲנִי יוֹתֵר גָּרוּעַ מִכֻּלָּם"... וְכֵיוֹצֵא, וְאָז מִתְמַלְּאִים בְּכַעַס וְעֶצֶב, תַּחֲרוּת קִנְאָה וְאַף שִׂנְאָה.
כַּאֲשֶׁר אָדָם אוֹמֵר תּוֹדָה לַה', בְּכָךְ מְבַטֵּא הוּא בִּשְׂפָתָיו וּבְלִבּוֹ, לֹא מַגִּיעַ לִי כְּלוּם, תּוֹדָה....!
אָדָם לֹא יֹאמַר תּוֹדָה עַל מָה שֶׁחָשׁ הוּא שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ, וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר חָשׁ הוּא שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ יוֹתֵר, וְקִבֵּל פְּחוֹת מִמָּה שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ – בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא יֹאמַר תּוֹדָה עַל מָה שֶׁקִּבֵּל.
הַהוֹדָאָה לַה' מְמַלֵּאת אֶת הָאָדָם בְּאֹשֶׁר רַב, שֶׁכֵּן בְּכָל הוֹדָאָה וְהוֹדָאָה חָשׁ הוּא, הַפְתָּעָה... מַתָּנָה...
קִבַּלְתִּי מַה שֶּׁלֹּא מַגִּיעַ לִי.
וּמִכְּלַל הֵן אַתָּה שׁוֹמֵעַ לְאוֹ - זֶה שֶׁלֹּא מוֹדֶה לַה' עַל טוֹבוֹתָיו, מְפַתֵּחַ בְּקִרְבּוֹ תְּחוּשָׁה שֶׁל מַגִּיעַ לִי... וּפֹה "הַגֵּיהִנוֹם" שֶׁל חַיָּיו, מִכָּאן נִכְנָס הוּא לְעֶצְבוֹן, לְדִכָּאוֹן, לְקִנְאָה וּלְתַחֲרוּת.
וְאִם תֹּאמַר וּמַדּוּעַ בֶּאֱמֶת לֹא מַגִּיעַ לְאָדָם כְּלוּם בָּעוֹלָם?
רֵאשִׁית, מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא חַיָּב כְּלוּם לְאַף אָדָם, שֶׁכֵּן לֹא שִׁעְבְּדָנוּ לוֹ כְּלוּם שֶׁיְּהֵא חַיָּב לָנוּ מַשֶּׁהוּ.

וְגַם עַל מִצְוֹותֵינוּ שֶׁאָנוּ מְקַיְמִים, הֲלֹא הִתְנָה עִמָּנוּ הַבּוֹרֵא: "הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם וּמָחָר לְקַבֵּל שְׂכָרָם", וְעוֹד אָמְרוּ: "שְׂכַר מִצְווֹת בְּהַאי עָלְמָא לֵיכָּא" – שְׂכַר מִצְווֹת אֵינָם בָּעוֹלָם הַזֶּה. בָּעוֹלָם הַזֶּה עֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַן פִּרְעוֹן הַמִּצְווֹת.

וְעוֹד, אַדְרַבָּא חַיָּבִים אָנוּ לַה' לֹא מְעַט עַל מֶחְדָּלֵנוּ מִתּוֹרָה וּמִצְווֹת, וְאִם נָבוֹא בְּחֶשְׁבּוֹן אִתּוֹ, הֲרֵי שֶׁבְּוַדַּאי חַיָּבִים אָנוּ לוֹ הַרְבֵּה, שֶׁכֵּן בְּיַחַס לְטוֹבוֹתָיו עִמָּנוּ, רְחוֹקִים אָנוּ מִלְּדָרֹשׁ וְלִתְבֹּעַ בְּיַחַס לְחוֹבָתֵנוּ כְּלַפָּיו. בְּאֹפֶן שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָנוּ נֶהֱנִים כָּאן בָּעוֹלָם הוּא מַתְּנַת חִנָּם וְחֶסֶד ה'.

[ואם תשאל הלא מטרת ה' את בריאת בני האדם כדי שיהנו מפרי עמלם, ולא יהיה שכרם בעולם הבא כנהמא דכיסופא – לחם בושה, כמבואר במסילת ישרים פרק א', ואם לא מגיע לאדם כלום, וכולו חי בחסד ה' הרי שאוכל לחמו בבושה, והיאך תבוא בכך תכלית כוונת ה'?

התשובה לכך, בעצם יש כאן ב' עניינים, האחד, בודאי שמגיע שכר לאדם על מצוה שהנו עושה, ואף על כל פעולה קטנה, כמו שאמרו חז"ל: אין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר שום בריה, ואפילו הכלבים שלא חרצו לשונם בצאתנו ממצרים זכו למתנה (שמות כב, ל): "וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ".

אלא שכדי שיהא האדם רצוי ונחמד לפני ה', זהו כאשר רואה בהקדוש ברוך הוא כמיטיב לו ומתחסד עמו.

משל למה הדבר דומה? ישנו פועל המקבל שכרו מבעל הבית עבור עבודתו, אולם אינו מוצא חן כלל בעיני מעבידו, ומלבד זאת שנותן לו את שכרו כפי שנקבע אין לו שום קשר עמו, לעומתו יש פועל שבעל הבית אוהבו, מאיר לו פנים על התנהגותו האדיבה, על הדרך ארץ ובעיקר על הכרת הטוב שבו.

כאשר האדם חש שכל עצם הבריאה היא מטובו של ה' להיטיב לבריותיו ולהביאם למצב של שכר זה גופא מצד חסדו יתברך, ומודה לה' על כך הנו רצוי ואהוב לה'. ועוד יש להאריך בזה ואין כאן המקום].

8. מעשה שהיה

וּמַעֲשֶׂה הָיָה בְּעַנְיָן שֶׁהִזְכַּרְנוּ הוּא בִּקְרוֹבַת מִשְׁפַּחְתִּי שֶׁסִּפְּרָה שֶׁבְּמֶשֶׁךְ 10 שָׁנִים לֹא הָיָה לָהּ יְלָדִים, וּבְמַר נַפְשָׁהּ הָלְכָה לְהַגְּאוֹן הגרש"ז אוֹיֶרבַּאךְ זַצַ"ל, וּפָרְשָׂה לְפָנָיו צָרָתָהּ וּמַר לִבָּהּ, וְכָךְ הֵשִׁיב לָהּ הַגְּאוֹן:

בִּתִּי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא חַיָּב לָךְ כְּלוּם... וְגַם זֶה שֶׁיֵּשׁ לָךְ בַּעַל אַבְרֵךְ, בַּיִת לָדוּר בּוֹ, אֵין זֶה מִפְּנֵי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַיָּב לָכֶם מַשֶּׁהוּ...

בְּאַכְזָבָתָהּ וּבְמַר לִבָּהּ פָּנְתָה לְלֶכֶת מֵהַגָּאוֹן, וְאָז חָזַר הַגָּאוֹן וְאָמַר לָהּ: דְּעִי, אִם תַּעֲשִׂי לְכְבוֹד ה' מַה שֶּׁהִנָּךְ לֹא חַיָּבֶת לוֹ, יִתְכֵּן וְיַעֲשֶׂה אַף הוּא מַה שֶּׁהוּא לֹא חַיָּב לָךְ...
וְאָז עָסְקָה הָרַבָּה בְּחֶסֶד עִם חוֹלִים וּמְסֻכָּנִים, וְזָכְתָה לְהַפְקֵד בְּבָנִים וּבָנוֹת.
הָבֵן אֶת גְּאוֹנוּתוֹ שֶׁל גְּאוֹן יִשְׂרָאֵל זֶה, קֹדֶם כֹּל רָאָה הֵיאַךְ לְהָסִיר מִמֶּנָּה אֶת הַמְּרִמּוּר וְהַדְּכָאוֹן הַמְּמוֹטֵט אֶת בְּנֵי הָאָדָם, וְהוּא בְּיִדְעוֹ אוֹתָהּ: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא חַיָּב לָךְ כְּלוּם... וְאַחַר כָּךְ, אָכֵן נָתַן לָהּ עֵצָה הֵיאַךְ בְּכָל זֹאת לִזְכּוֹת לִישׁוּעָה וְאַף שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חַיָּב לִתֵּן אוֹתָהּ.

9. ההודיה לה' מביאה לבטחון ולתקוה בה'

פְּלוֹנִי הִסְתַּבֵּךְ בְּחוֹבוֹת תַּשְׁלוּמֵי "מַס הַכְנָסָה" בְּסִכּוּם שֶׁל חֲצִי מִילְיוֹן שֶׁקֶל.
מִיָּד שׁוֹקֵל הוּא בְּדַעְתּוֹ לְמִי יִפְנֶה? נִזְכָּר, הֲרֵי יֵשׁ לִי ב' שְׁכֵנִים שֶׁהִנָּם פְּקִידִים בְּכִירִים בְּ"מַס הַכְנָסָה", וּבְיָדָם "לְהָזִיז עִנְיָנִים" מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב...
מִיָּד רָץ בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְמִי מִשְּׁנֵיהֶם יִפְנֶה? וּתְשׁוּבָתוֹ לֹא אַחֶרֶת לָבוֹא. שֶׁכֵּן, שָׁכֵן אֶחָד הוּא יְדִידוֹ הַטּוֹב, מֵאִיר פָּנִים, מַקְדִּים שָׁלוֹם, מוֹשִׁיט תָּמִיד יָד לְעֶזְרָה לְאַהֲבָה וּלְאַחֲוָה, אִישׁ "נְתִינָה" בְּאֹפֶן יוֹצֵא מֵהַכְּלָל. וְאִלּוּ הַשָּׁכֵן הַשֵּׁנִי, חָמוּר בְּסֵבֶר פָּנָיו, לֹא דַּי שֶׁאֵינוֹ מַקְדִּים שָׁלוֹם אַף לֹא מֵשִׁיב שָׁלוֹם, קָשׁוּחַ, רָחוֹק מִנְּתִינָה וּמֵאַהֲבַת הַבְּרִיּוֹת, וּבְכֵן הַתְּשׁוּבָה פְּשׁוּטָה לְמִי יִפְנֶה לְעֶזְרָה...
כַּאֲשֶׁר הָאָדָם חָשׁ אֶת הַבּוֹרֵא כְּ"שָׁכֵן טוֹב", אוֹהֵב, נוֹתֵן, הֲרֵי יִבְטַח בּוֹ בְּשָׁעַת צָרָתוֹ, יִתְלֶה תִּקְוָתוֹ בּוֹ בְּשָׁעַת הַצָּרֶךְ, אוּלַם אִם יִרְאֶהוּ כְּשָׁכֵן הַשֵּׁנִי שֶׁהִזְכַּרְנוּ, יִתְיָאֵשׁ מֵהּ', לֹא יִבְטַח בּוֹ וְלֹא יִתְלֶה תִּקְוָתוֹ בּוֹ, שֶׁכֵּן בְּתָחוּשָׁתוֹ – הֲלֹא זֶה הַבּוֹרֵא רוֹדֵף אוֹתִי תָּמִיד, וְכִי יַעֲמֹד לִי עַתָּה לְעֶזְרָתִי....?!
מָה הַפִּתָּרוֹן לְכָךְ?
הַהוֹדָאָה!
כַּאֲשֶׁר הָאָדָם חָזָק בְּהוֹדָאָה לַה' הֲרֵי שֶׁרוֹאֶה אֶת ה' כְּנוֹתֵן, וְאִם יֵשׁ נוֹתֵן יֵשׁ אוֹהֵב, וְאִם יֵשׁ אוֹהֵב יֵשׁ אָהוּב, וְאִם הִנְנִי אָהוּב, לָמָּה שֶׁלֹּא אֶבְטַח בּוֹ וְאֶתְלֶה תִּקְוָתִי בּוֹ בְּצָרָתִי. לָמָּה שֶׁלֹּא אֶשְׂמַח בְּתִקְוָתִי בּוֹ תָּמִיד אַחַר שֶׁיֵּשׁ לִי אוֹהֵב גִּבּוֹר בַּעַל הַיְכֹלֶת וּבַעַל הַכֹּחוֹת כֻּלָּם, וְהוּא הַמּוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדוֹ לְחַזֵּק לַכֹּל.

10. המודה לה' חש ומאמין בעצמת יכלתו ובמכבדותו

אוֹמֵר הָיָה רַבִּי יְרוּחָם מִמִּיר זצוק"ל:
אָסוֹן לְאָדָם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֶת חֶסְרוֹנוֹתָיו, אוּלָם אָסוֹן כְּפוּל לְאָדָם שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אֶת מַעֲלוֹתָיו...

אָדָם הַחַי בִּנְחִיתוּת, בְּחֹסֶר הַעֲרָכָה עַצְמִית, בְּתַדְמִית עַצְמִית שְׁפָלָה וְנִדְרֶשֶׁת, חֲסַר בִּטָּחוֹן בְּעַצְמוֹ, בִּיכָלְתּוֹ, חֲסַר עֵרֶךְ לִמְכֻבָּדוּתוֹ, חֲסַר עֵרֶךְ לִפְעֻלּוֹתָיו וְלִיצִירוֹתָיו, הֵיֵשׁ מִסְכֵּנוּת כְּמִסְכֵּנוּתוֹ...?!

בְּמִדַּת מָה כָּל אָדָם לָקוּי בַּמֶּה שֶׁהִזְכַּרְנוּ, יֶשְׁנָם הַלְקוּיִים בָּזֶה בְּיוֹתֵר וְעַד שֶׁנִּצְרָכִים טִפּוּל לְנַפְשָׁם, אוּלָם בְּמִדַּת מָה כָּאמוּר כָּל אָדָם לָקוּי בַּעֲנָוָה פְּסוּלָה זוֹ.

וּבְכֵן, וְכִי אֵין לִבְעָיָה זוֹ פִּתְרוֹן בְּתוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה? אָמְנָם יֵשׁ וְיֵשׁ, וּנְבָאֵר זֹאת בְּטוּב טַעַם.

לוּ הָיָה הָאָדָם יוֹדֵעַ אֶת עֶרְכּוֹ בֶּאֱמֶת, אֶת עַצְמַת נִשְׁמָתוֹ, יְקָרוּתָהּ, מְכֻבָּדוּתָהּ, אֶת עָצְמַת כָּל פְּעֻלָּה – בְּדִבּוּר כָּל שֶׁהוּא, בְּמַחְשָׁבָה כָּל שֶׁהִיא, בְּמַעֲשֶׂה כָּל שֶׁהוּא – לִכְבוֹד ה', כַּמָּה מְשַׁעֲשַׁעַת כָּל פְּעֻלָּה אֶת הַבּוֹרֵא, כַּמָּה נַחַת רוּחַ עוֹשֶׂה הוּא לְבוֹרְאוֹ, הֲלֹא הָיָה זֶה הָאָדָם מְאֻשָּׁר בְּיוֹתֵר וְשָׂמֵחַ בְּיוֹתֵר.

לוּ הָיָה הָאָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא תַּכְלִית רְצוֹן הַבּוֹרֵא בִּבְרִיאַת עוֹלָמוֹ, וּבִשְׁבִילוֹ נִבְרָא הָעוֹלָם, כְּלוֹמַר בִּשְׁבִיל כָּל יָחִיד הָיָה שָׁוֶה לַבּוֹרֵא לִבְרֹא עוֹלָם שָׁלֵם, וּכְמַאֲמַר הַגְּמָרָא (סנהדרין לז, ע"א) "חַיָּב אָדָם לוֹמַר בִּשְׁבִילִי נִבְרָא הָעוֹלָם", כַּמָּה הָיוּ מִשְׁתַּנִּים כָּל חַיָּיו.

אֶלָּא מָה, שֶׁהָאָדָם חַי בָּעוֹלָם בִּתְחוּשָׁה, מִי אֲנִי וּמָה אֲנִי... מַה פָּעַלְתִּי וְיִצִירָתִי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה... מִי אֲנִי שֶׁיִּשְׁמַע וְיַאֲזִין לִי הַבּוֹרֵא... מִי אֲנִי וּמָה אֲנִי שֶׁיִּתְיַחֵס אֵלַי הַבּוֹרֵא בְּצָרָתִי... מִי אֲנִי שֶׁיִּמְחֶה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כְּבוֹדִי וּבְזִיּוֹנִי... מִי אֲנִי שֶׁיָּחוּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּצַעֲרִי וּבִיגוֹנִי... וְכַיּוֹצֵא, הֲלֹא בְּמַחְשָׁבוֹת אֵלּוּ הָאָדָם מַרְחִיק עַצְמוֹ מִקּוֹנוֹ, וּמִתַּכְלִית בִּיאָתוֹ לָעוֹלָם.

וְלֹא דַּי שֶׁמַּרְחִיק הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ בְּכָךְ אֶלָּא שֶׁזּוֹ כְּפִירָה מַמָּשׁ. שֶׁכֵּן אֱמוּנָתֵנוּ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִצְטַעֵר וְחָשׁ בְּצַעֲרוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי וִיהוּדִי וּכְמַאֲמַר רַבִּי מֵאִיר בַּמִּשְׁנָה (סנהדרין פ"ו, מ"ה): כְּשֶׁאָדָם בְּצַעַר שְׁכִינָה מָה אוֹמֶרֶת קָלַנִי מֵרֹאשִׁי קָלַנִי מִזְּרוֹעִי, וַאֲפִלּוּ בְּרָשָׁע מִיִּשְׂרָאֵל עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כָּל אָדָם.

כֵּיצַד יִגְּמֹל הָאָדָם מִתְּחוּשׁוֹת אֲרוּרוֹת הַלָּלוּ?

הַפִּתְרוֹן הוּא הַהוֹדָאָה לַה', וּנְבָאֵר.

הֲרֵי בַּתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁבִּכְתָב, וּבַתּוֹרָה שֶׁבְּעַל פֶּה שֶׁנִּמְסְרָה לָנוּ מִמֹּשֶׁה וְעַד אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה יֵשׁ בָּהֶם מִצְווֹת הַשַּׁיָּכוֹת לַכְּלָל וְלַפְּרָט וְעַד הַבְּרָכָה הַפְּרָטִית שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְבָרֵךְ לַה' עַל כָּל הֲנָאָה וַהֲנָאָה שֶׁנֶּהֱנָה בָּעוֹלָם. הֲוֵי אוֹמֵר שֶׁיֶּשְׁנָהּ מַשְׁמָעוּת בְּהוֹדָאָתוֹ זוֹ לַה', פּוֹעֵל הוּא בְּכָךְ, וְעוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ לַה' בְּכָךְ, וְאַף שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא בִּרְכַּת הַנֶּהֱנִין עַל כּוֹס מַיִם... שֶׁהֲרֵי מַזְכִּיר הוּא שֵׁם הַשֵּׁם עַל אוֹתָהּ הֲנָאָה, וְכַיָּדוּעַ חֹמֶר הַזְכָּרַת שֵׁם ה' לְבַטָּלָה שֶׁהוּא עָוֹן חָמוּר מְאֹד, וְאִם תִּקְּנוּ לָנוּ חַז"ל לְהַזְכִּיר שֵׁם הַשֵּׁם עַל כָּל הֲנָאָה כָּל שֶׁהִיא

בָּעוֹלָם וְשֶׁיִּהְיֶה זֶה מֵאָה פְּעָמִים בְּיוֹם, מוֹרֶה הַדָּבָר כַּמָּה חָשׁוּב לִפְנֵי ה' בְּרָכָה שֶׁל כָּל יְהוּדִי וִיהוּדִי.

כַּאֲשֶׁר אָדָם נוֹטֵל כּוֹס מַיִם וּמוֹדֶה עָלָיו לַה', מַה מְבַטֵּא הוּא בְּכָךְ?

א. אֲנִי שָׁוֶה... אֲנִי מְכֻבָּד... הַבּוֹרֵא עִם כָּל גַּדְלוּתוֹ, נוֹרָאוּתוֹ, כֹּחוֹ וְיִכָלְתּוֹ, כְּבוֹדוֹ וּמוֹרָאוֹ, מִתְפַּנֶּה אֵלַי לִתֵּן לִי כּוֹס מַיִם, הֲוֵי אוֹמֵר שֶׁאֲנִי יָקָר אֶצְלוֹ וְשָׁוֶה אֶצְלוֹ... וְלֹא עוֹד אֶלָּא גַּם שֶׁמִּתְכַּבֵּד הוּא בִּבְרָכָתִי אֵלָיו, וְהָעֲבָדָא שֶׁמְּצַוֶּה הוּא עָלַי לְבָרְכוֹ וּלְהוֹדוֹת לוֹ.

נִתְבּוֹנֵן:

הֵיֵּשׁ כָּבוֹד לָאָדָם גָּדוֹל מִזֶּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ: בָּרְכֵנִי...?!

הָאוֹמֵר תּוֹדָה, חֹשׁ אֶת מְכֻבָּדוּתוֹ הַחִיּוּבִית כְּאִישׁ יְהוּדִי הַנִּבְחָר לִבּוֹרְאוֹ – "כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָ-הּ יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ" (תהילים קלה, ד) "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר" (ישעיה מט, ג), שֶׁכֵּן מַה יֶּשְׁנָהּ מְכֻבָּדוּת יוֹתֵר לָאָדָם מִכָּךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ: בָּרְכֵנִי עַל כּוֹס מַיִם...

בָּרְכֵנִי בְּשֵׂם וּמַלְכוּת... בָּרְכֵנִי בִּלְשׁוֹן נוֹכְחַ: בָּרוּךְ אַתָּה...!

וְכֵן הוּא "מֵאָה בְּרָכוֹת" בְּכָל יוֹם...

וְלֹא דַּי שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְבַקֵּשׁ מֵהָאָדָם: בָּרְכֵנִי, אֶלָּא אַף מְחַיְּבוֹ... שֶׁכֵּן חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם.

חֻפָּץ ה' בִּבְרָכוֹתֵינוּ וּבְהוֹדָאָתֵנוּ מוֹרֶה עַל מְכֻבָּדוּתוֹ בָּנוּ – עַם-זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ (ישעיה מג, כא), הֲרֵי שֶׁהַבּוֹרֵא מִשְׁתַּבֵּחַ בָּנוּ כִּיצִירָתוֹ הַנִּפְלָאָה בְּכָךְ שֶׁיּוֹדְעִים אָנוּ לְסַפֵּר תְּהִלּוֹתָיו.

וְעוֹד אָמְרוּ בַּגְּמָרָא (ברכות ו') בְּאַרְבַּע פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁבַּתְּפִלִּין שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַה כָּתוּב? אַרְבָּעָה פְּסוּקִים וְאֵלּוּ הֵם:

1. כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרֹבִים אֵלָיו כַּה' אֱלֹקֵינוּ... וּמִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר-לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צַדִּיקִם כְּכֹל הַתּוֹרָה הַזֹּאת... (דברים ד, ז-ח)
2. אַשְׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כָמוֹךָ עַם נוֹשַׁע... (דברים לג, כט) וּמִי כְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ... (דברי הימים א יז, כא)
3. אוֹ הֲנִסָּה אֱלֹהִים לָבוֹא לָקַחַת לוֹ גוֹי מִקֶּרֶב גּוֹי... (דברים ד, לד)
4. וּלְתִתְךָ עֶלְיוֹן עַל כָּל-הַגּוֹיִם... (דברים כו, יט)

וְעוֹד שָׁם בַּגְּמָרָא שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתַּבֵּחַ בְּעַם יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים כו, יז-יח) אֶת ה' הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לִהְיוֹת לְךָ לֵאלֹקִים... וַה' הֶאֱמִירְךָ הַיּוֹם לִהְיוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה.

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כְּשֶׁהָאָדָם הוֹלֵךְ וּמוֹנֶה עוֹד וָעוֹד אֶת טוֹבוֹתָיו וַחֲסָדָיו שֶׁל הַבּוֹרֵא הָרַבִּים עִמּוֹ כְּהֵנָּה וְכָהֵנָּה.

אוּלָם כַּאֲשֶׁר אֵין הָאָדָם מוֹדֶה לַה', אֲזַי אַף שֶׁנֶּהֱנֶה בְּפֹעַל מִטּוּבוֹתָיו שֶׁל הַבּוֹרֵא, אוּלָם מַה יְכוֹלָה לִהְיוֹת תְּחוּשָׁתוֹ, וְכִי מַה שֶּׁאֲנִי מְקַבֵּל מֵהַבּוֹרֵא, זֶה מִפְּנֵי שֶׁאֲנִי חָשׁוּב אֶצְלוֹ, לֹא, שֶׁכֵּן הֲרֵי מֵטִיב הוּא גַּם לְשׂוֹנְאָיו, הֲלֹא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא טוֹב וּמֵיטִיב גַּם לְאוֹיְבָיו וּלְשׂוֹנְאָיו, לְשׂוֹנְאֵי תּוֹרָתוֹ, לְשׂוֹנְאֵי חַכְמֵי תּוֹרָתוֹ, לְשׂוֹנְאֵי עַמּוֹ, וְאִם כֵּן לֹא אֲהֵא אֲנִי פָּחוֹת מֵהֶם...

אוּלָם כַּאֲשֶׁר הָאָדָם נוֹתֵן תּוֹדָה לַה', מְבַטֵּא הוּא שֶׁהִנְנִי מְכֻבָּד לַה', וַאֲנִי מְקַבֵּל מֵהַבּוֹרֵא חֶסֶד מִתּוֹךְ שֶׁמְּכֻבָּד אֲנִי בְּעֵינָיו.

אָדָם שֶׁחָשׁ מְבֻזֶּה לֹא יִתֵּן תּוֹדָה לְמֵיטִיבוֹ, שֶׁכֵּן מֵחֶמַת תְּחוּשָׁתוֹ הַנִּבְזֵית יִרְאֶה בְּמֵיטִיבוֹ כְּאִינְטֶרֶסָנְט, וְשֶׁכָּל נְתִינָתוֹ לְצֹרֶךְ עַצְמוֹ שֶׁל הַנּוֹתֵן, שֶׁכֵּן לֹא יַעֲלֶה בְּדַעְתּוֹ שֶׁהַנּוֹתֵן מַחְשִׁיבוֹ לִתֵּן לוֹ, וְלָכֵן לֹא יֹאמַר תּוֹדָה, בַּאֲמִירַת תּוֹדָה מוֹקִיעַ הָאָדָם מַחְשָׁבוֹת שְׁלִילִיּוֹת וְהַרְסָנִיּוֹת הַלָּלוּ.

11. כפירה חדשה

אוֹמֵר הָרַבִּי רַבִּי צָדוֹק מִלּוּבְּלִין (צדקת הצדיק אות קנד): כְּשֵׁם שֶׁחַיָּב הָאָדָם לְהַאֲמִין בַּה' יִתְבָּרַךְ, כָּךְ צָרִיךְ אַחַר כָּךְ לְהַאֲמִין בְּעַצְמוֹ, כְּלוֹמַר שֶׁיֵּשׁ לַה' יִתְבָּרַךְ עֵסֶק עִמּוֹ, וְשֶׁאֵינוֹ פּוֹעֵל בָּטֵל, שֶׁבֵּן לַיְלָה הָיָה וּבֵן לַיְלָה אָבַד, רַק צָרִיךְ לְהַאֲמִין כִּי נַפְשׁוֹ מִמְּקוֹר הַחַיִּים יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וַה' יִתְבָּרַךְ מִתְעַנֵּג וּמִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהּ כְּשֶׁעוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ.

לְמַדְנוּ מִכָּאן אֹפֶן כְּפִירָה חָדָשׁ שֶׁרַבִּים אוֹלַי לֹא מוּדָעִים לוֹ. כְּשֵׁם שֶׁחַיָּב הָאָדָם לְהַאֲמִין בַּה', מִבְּלִי אֱמוּנָה זוֹ כּוֹפֵר הוּא, כֵּן חַיָּב לְהַאֲמִין בְּעַצְמוֹ – בְּעַצְמָתוֹ, בְּכֹחַ נַפְשׁוֹ הַיְקָרָה, וְאִם לְאוֹ חָבֵר הוּא לְאוֹתוֹ כּוֹפֵר בַּה', וּשְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד יִקָּרְאוּ כּוֹפְרִים. רַק בְּהוֹדָאָה לַה' יָחוּשׁ הָאָדָם מְכֻבָּד, פּוֹעֵל, יוֹצֵר, מְמַלֵּא תַּפְקִיד חָשׁוּב בְּתַכְלִית בְּרִיאַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ.

וּמִבְּלִי הַהוֹדָאָה יָחוּשׁ שֶׁהִנּוֹ עוֹבֵר בָּטֵל. בָּעוֹלָם, וְנִזּוֹן, מִסִּבַּת כַּאֲשֶׁר יִזּוֹנוּ הַחַיּוֹת הַבְּהֵמוֹת, הַגּוֹיִים, וְאוּלַי אַף שׂוֹנְאֵי ה'.

12. כל האוכל בלא ברכה כאלו גוזל להקדוש ברוך הוא (ברכות ה' ע"א)

וְיֵשׁ לְהָבִין מַהוּ לְשׁוֹן גּוֹזֵל, וְכִי שַׂיָּךְ לִגְזֹל וְלַחֲטֹף מֵה', וְעוֹד הֲלֹא הַבּוֹרֵא מִתְחַסֵּד עִם הָרָעִים וְעִם הַטּוֹבִים לִתֵּן לָהֶם בְּחֶסֶד וְלֹא לְפִי הַמַּגִּיעַ לָהֶם, אִם כֵּן הֵיאַךְ בַּבְּרָכָה שֶׁמְּבָרֵךְ לַה' נַעֲשֶׂה הַדָּבָר לְמַגִּיעַ לְאָדָם?

וְיוּבַן זֶה עַל פִּי הַגְּמָרָא (ברכות ה') הָאוֹמֵר שָׁלוֹם לַחֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ מֵשִׁיב לוֹ – נִקְרָא גַּזְלָן. שֶׁנֶּאֱמַר: "גְּזֵלַת הֶעָנִי בְּבָתֵּיכֶם"

וְלִכְאוֹרָה מַדּוּעַ נִקְרָא גַּזְלָן זֶה שֶׁלֹּא מֵשִׁיב שָׁלוֹם לָזֶה שֶׁהִקְדִּים לוֹ שָׁלוֹם, וַהֲלֹא לֹא בִּקֵּשׁ זֶה שֶׁיֹּאמְרוּ לוֹ שָׁלוֹם, וְאוּלַי אַף עֲדִיף הָיָה לוֹ שֶׁלֹּא יַקְדִּים לוֹ חֲבֵרוֹ שָׁלוֹם?

אוּלָם הַתְּשׁוּבָה, זֶה שֶׁהַקְּדִים לְךָ שָׁלוֹם, חָשׁ שֶׁהִנּוֹ שָׁוֶה מַשֶּׁהוּ, וְלָכֵן צָפָה שֶׁבַּאֲמִירַת שָׁלוֹם זוֹ שֶׁהַקְּדִים לַחֲבֵרוֹ – יִתְכַּבֵּד בְּךָ חֲבֵרוֹ, וְיבַטֵּא זֹאת בְּךָ שֶׁיָּשִׁיב לוֹ כְּמוֹ כֵן שָׁלוֹם, וּבְךָ יַרְאֶה שֶׁכָּבוֹד הוּא לוֹ זֶה שֶׁהַקְּדִים לוֹ חֲבֵרוֹ שָׁלוֹם.

אוּלָם כַּאֲשֶׁר אֵינוֹ מֵשִׁיב שָׁלוֹם לְמַקְדִּימוֹ, הֲרֵי הוּא כְּאוֹמֵר לוֹ אֵינְךָ שָׁוֶה אֲצְלִי כְּלוּם, וְאֵין לִי שׁוּם כָּבוֹד בְּךָ שֶׁהִקְדַּמְתָּ לִי שָׁלוֹם, הַשָּׁלוֹם שֶׁלְּךָ לֹא מַעֲלֶה וְלֹא מוֹרִיד וּבְכֵן בְּךָ גָּזַל מִמֶּנּוּ אֶת תְּחוּשַׁת מְכֻבָּדוּתוֹ, וְשָׁלַל אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ.

כְּמוֹ כֵן זֶה הָאוֹכֵל בְּלֹא בְּרָכָה, וּמַדּוּעַ?

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִקְדִּים לִתֵּן לְךָ לֶחֶם, מַיִם, וּמְצַפֶּה מִמְּךָ שֶׁתְּחוּשׁ שֶׁהִנּוֹ מִתְכַּבֵּד לִתֵּן לְךָ צְרָכֶיךָ, וְכַנֶּאֱמָר: יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאָר", הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְפָּאֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַחְשִׁיבָם, וְכַנֶּאֱמָר: עַם זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ" הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְפָּאֵר בִּיצִירָתוֹ כְּאֶמֶן זֶה הַמִּתְפָּאֵר בִּיצִירוֹתָיו, וּכְאוֹמֵר: רְאוּ יְצִירָתִי שֶׁזּוֹ עַמִּי יִשְׂרָאֵל – הַיְצִירָה הַיָּפָה שֶׁלִּי... וּמַדּוּעַ? שֶׁכֵּן יֵשׁ בָּהֶם דַּעַת לְסַפֵּר תְּהִלָּתִי.

יֵשׁ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּבָיְכוֹל כָּבוֹד בְּךָ שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַם שֶׁמְּשַׁבְּחוֹ וּמְפָאֲרוֹ, עֲלֵינוּ לְכַבֵּד אֶת ה' וּלְהִתְיַחֵס לְמְכֻבָּדוּתוֹ בָּנוּ, וְכַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ מְבָרְכִים, גּוֹזְלִים אָנוּ אֶת מְכֻבָּדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְהִתְפָּאֲרוּתוֹ בָּנוּ, שֶׁכֵּן כָּל הַכָּבוֹד וְהַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁלּוֹ בָּנוּ הוּא בָּזֶה שֶׁאָנוּ מְסַפְּרִים תְּהִלּוֹתָיו.

כְּשֶׁאָנוּ מְבָרְכִים, מְכַבְּדִים אָנוּ אֶת עַצְמֵנוּ וְכָאמוּר לְעֵיל שֶׁהָאוֹמֵר תּוֹדָה חָשׁ שֶׁהוּא שָׁוֶה וּמְכֻבָּד, וּכְשֶׁאָנוּ חָשִׁים מְכֻבָּדִים, אָזַי כְּמוֹ כֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְכֻבָּד, שֶׁכֵּן יֵשׁ לוֹ נִבְרָאִים מְכֻבָּדִים, וּכְשֶׁאֵינֶנּוּ מְבָרְכִים, בָּזִים אָנוּ לְעַצְמֵנוּ, וְחָשִׁים שֶׁאֵינֶנּוּ שָׁוִים וּמְכֻבָּדִים. וּמִמֵּילָא גַּם לַבּוֹרֵא לֹא קַיָּמִים נִבְרָאִים מְכֻבָּדִים, אֶלָּא נִבְרָאִים שְׁפָלִים וַאֲפֵלִים, וּבְכָךְ הֲרֵי גָּזַלְנוּ אֶת מְכֻבָּדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְהָבֵן.

13. המודה מתמקד ב"יש" וממילא מתקטן ה"אין"

מְפַרְנֵס בַּיִת יְחִידִי, עוֹבֵד קָשֶׁה, עֲבוֹדָה פִּיזִית מְפָרֶכֶת, בַּקָּשָׁתוֹ הָיְתָה מֵאִשְׁתּוֹ, אֵינֶנִּי מְבַקֵּשׁ מִמֵּךְ דָּבָר, אֶלָּא שֶׁהַבַּיִת יִהֵא מְסֻדָּר, וְעוֹד שֶׁבְּכָל יוֹם יִהֵא תַּבְשִׁיל חַם וְטָעִים.

לְאַחַר יוֹם עֲבוֹדָה מְפָרֶכֶת שָׁב הַבַּיְתָה כִּמְעַט בְּצוֹם, עָיֵף וְרָעֵב, וּלְתַדְהֵמָתוֹ רַעְיָתוֹ לֹא הֵכִינָה דָּבָר, נִגַּשׁ שֶׁהִנּוֹ גּוֹעֵ, מַיִד מַכָּה וּמְקַלֵּל...

לַמָּחֳרַת רַעְיָתוֹ גִּלְּתָה שֶׁכַּרְטִיס הַהַגְרָלָה שֶׁרָכְשָׁה לִפְנֵי שָׁבוּעַ זָכָה בְּעֶשְׂרִים מִילְיוֹן שֶׂ"ח...

הִמְתִּינָה לְבַעֲלָהּ שֶׁיָּשׁוּב... בַּעֲלִי הַיָּקָר... מְחַכָּה לְךָ הַפְתָּעָה... עֶשְׂרִים מִילְיוֹן... כַּמּוּבָן שֶׁבַּעֲלָהּ לֹא יָדַע אֶת עַצְמוֹ מֵרֹב אֹשֶׁר... לְאַחַר מִכֵּן אָמְרָה לוֹ: בַּעֲלִי הַיָּקָר, מְחַכָּה לְךָ עוֹד הַפְתָּעָה... גַּם הַיּוֹם לֹא בִּשַׁלְתִּי דָּבָר...

נִתְבּוֹנֵן, הַיּוֹם גַּם יָכֹה וְיקַלֵּל אוֹתָהּ בַּעֲלָהּ, בְּוַדַּאי לֹא, וּמַדּוּעַ? אֶתְמוֹל כְּשֶׁלֹּא הָיָה יֵ"שׁ מַשְׁמָעוּתִי, "הָאֵין" – סִיר הַבָּשָׂר – תָּפַס מָקוֹם נִכְבָּד, הַיּוֹם שֶׁיֵּשְׁנוֹ "יֵ"שׁ מַשְׁמָעוּתִי, "הָאֵין" – סִיר הַבָּשָׂר – לֹא תּוֹפֵס מָקוֹם.

הַמּוֹדֶה לַה', מַגְדִּיל אֶת "הַיֵּשׁ", רוֹאֶה אֶת טוֹבוֹת ה' בִּזְכוּכִית מַגְדֶּלֶת, וְהַיִּוֹתֵר נָכוֹן בַּזְּכוּכִית הַנְּכוֹנָה שֶׁכֵּן טוֹבוֹת ה' בְּעֶצֶם הִנָּם טוֹבוֹת שֶׁאֵין לְשַׁעֲרָם כְּמוֹ "פּוֹקֵחַ עִוְרִים", "זוֹקֵף כְּפוּפִים", "מַתִּיר אֲסוּרִים", "חוֹנֵן הַדַּעַת", "רוֹפֵא חוֹלִים" וְכַיּוֹצֵא, וּמִמֵּילָא הָ"אֵין" מִתְקַטֵּן וְנֶחְשָׁב לַחֶסֶר מַשְׁמָעוּת כְּהֶעְדֵּר סִיר בָּשָׂר לְעֻמַּת בְּשׂוֹרַת רֶוַח הַמֵּילְיוֹנִים.

אָסוּר לָנוּ לָתֵת לַהֶרְגֵּל לִשְׂחֹק אֶת עֶרְךְ מַתָּנוֹת ה', שֶׁכֵּן גַּם זֶה שֶׁזָּכָה בְּמֵילְיוֹנִים כָּל תְּחוּשָׁתוֹ בְּעֶרְךְ הַמֵּילְיוֹנִים הִיא לְתִקּוּפַּת מָה, לְאַחַר שֶׁהַהֶרְגֵּל יִשְׂחֹק אֶת הִתְלַהֲבוּת הַמֵּילְיוֹנִים תַּחֲזֹר מַשְׁמָעוּת "הָאֵין" לְמְקוֹמָהּ, וְשׁוּב יָכֹה וְיקַלֵּל עַל הֶעְדֵּר סִיר הַבָּשָׂר.

אָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה חֲדָשָׁה, מֵהִתְלַהֲבוּתוֹ וְשִׂמְחָתוֹ בָּהּ, לֹא יַקְפִּיד עַל נְקִיוֹן וְסֵדֶר וְכַיּוֹצֵא, אוּלָם לְאַחַר זְמַן כַּאֲשֶׁר יִשְׂחַק אֶצְלוֹ הַחֲדָשָׁנוּת מֵאִשְׁתּוֹ הַחֲדָשָׁה, הָ"אֵין" יִתְפֹּס אֶת מְקוֹם הַ"יֵּשׁ", וְהַהֶעָרָה תִּהְיֶה גַּם מְעַט לִכְלוּךְ בַּכּוֹס אוֹ בָּרִצְפָּה וְכַיּוֹצֵא.

הַהוֹדָאָה הַמַּתְמֶדֶת לַה', מְחַדֶּשֶׁת וּמְרַעֲנֶנֶת אֶת הַ"יֵּשׁ", וְלֹא נוֹתֶנֶת לַנְּגִיף הַנּוֹרָא הַנִּקְרָא "הֶרְגֵּל" לִשְׂחֹק אֶת הַיִּפְי וְהַהֲנָאָה מֵהַ"יֵּשׁ", וּמִמֵּילָא יֵקָטֵן הָ"אֵין" וְיֵחָשֵׁב לַחֶסֶר מַשְׁמָעוּת, וְאָז חַיֵּי הָאָדָם יִהְיוּ חַיֵּי אֹשֶׁר וְשִׂמְחָה, חַיִּים שֶׁל נַחַת מֵעַצְמוֹ וּמֵהַבּוֹרֵא מִמֶּנּוּ.

14. המודה לה' חש ידידות נפש, כסופין ועריגה לה'

תּוֹרַת בִּיאַת הָאָדָם לְעוֹלָם הוּא הָאַהֲבָה וְהַיִּרְאָה וְהַדְּבֵקוּת בּוֹ', וְכַנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה (דברים י, יב): וְעַתָּה מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שֹׁאֵל מֵעִמָּךְ, כִּי אִם לְיִרְאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ... וּלְאַהֲבָה אוֹתוֹ... וְכָתַב הָ"אִבֶּן עֶזְרָא" (שמות לא, יח): וְתַכְלִית שֹׁרֶשׁ כָּל הַמִּצְוֹות – עַד שֶׁיֶּאֱהַב אֶת ה' וְיִדְבַּק בּוֹ.

וּבַמַּהֲרַ"ל (נתיבות עולם, סוף נתיב האהבה): כִּי כָּל הַמִּצְוֹות הֵם, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לְאָדָם דְּבֵקוּת בּוֹ יִתְבָּרַךְ. וּבְ"תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף" (פרשת חיי שרה): מִצְוַת "וּבוֹ תִּדְבָּק", הִיא תַּכְלִית הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹות. וּבְ"פְּרִי הָאָרֶץ" (אגרות): כָּל מִצְוֹות הַתּוֹרָה, הַגְּדָרִים וְהַסְּיָגִים הֵמָּה עֵצוֹת לִדְבֵקוּת, וְהִיא שִׂיא הַשִּׂיאִים שֶׁל עֲבוֹדַת ה' – לְהַגִּיעַ לִדְבֵקוּת בַּה'.

וּבַ"עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל" (אבות פג מ"י): הִנֵּה כָּל הַתּוֹרָה תַּכְלִיתָהּ הִיא רַק לְהִדָּבֵק בַּה'.

וְהֵיאַךְ יַגִּיעַ הָאָדָם לְאַהֲבָה שֶׁכָּזוֹ?

הָאָדָם הֲלֹא אִינְטֶרְסָנְט, לֹא יוּכַל הָאָדָם לֶאֱהֹב אֶת מִי שֶׁלֹּא מַגִּיעַ לוֹ מִמֶּנּוּ טוֹבָה וַהֲנָאָה, וְכֵן כְּלַפֵּי הַבּוֹרֵא, וּלְפָחוֹת בִּתְחִלַּת הֲעָבוֹדָה לַה', שֶׁחַיָּב שֶׁתִּהֵא קֹדֶם שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, וּמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ יָבוֹא לִשְׁמָהּ, כָּךְ שֶׁחַיָּב קֹדֶם לְהַשְׁרִישׁ בְּקִרְבּוֹ אַהֲבַת ה' וּדְבֵקוּת בּוֹ בְּכָךְ

שֶׁיִּתְבּוֹנֵן בְּחַסְדֵי ה' עִמּוֹ וּבַטּוֹבוֹת שֶׁמֵּטִיב לוֹ בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וּכְאָמְרֵנוּ: עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת – עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם.

וְרַק בְּכָךְ יַגִּיעַ לְכַסּוּפִין וַעֲרִיגָה לַה', וּבָזֶה חַיָּיו יִהְיוּ חַיִּים שֶׁל נְעִימוּת וּמְתִיקוּת, כַּיָּדוּעַ לְכָל מִי שֶׁחָשׁ בֶּאֱמֶת אַהֲבַת ה' בְּקִרְבּוֹ, הֲלֹא רְגָעִים הַלָּלוּ שָׁוִים לוֹ יוֹתֵר מִכָּל הוֹן שֶׁבָּעוֹלָם, וְשׁוּם תַּאֲוָה בָּעוֹלָם לֹא תִּשְׁוֶה לְרִגְעֵי כִּסּוּפִין הַלָּלוּ.

וּכְמוֹ כֵן יַגִּיעַ לְיִרְאָה אֶת ה' כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיק לוֹ מִטּוֹבוֹתָיו וַחֲסָדָיו, וְאָכֵן זֶה יֵרָאֶה שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ, אוּלָם מִתּוֹכָהּ יָבוֹא לְיִרְאָה לִשְׁמָהּ, בְּכָךְ שֶׁמּוֹדֶה הָאָדָם לַה' עַל טוֹבוֹתָיו, וְחָשׁ בְּכָךְ שֶׁטּוֹבוֹתָיו זֶה רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, יִפְחַד פֶּן יַפְסִיק טוֹבוֹתָיו מִמֶּנּוּ, וּבְכָךְ יָבוֹא לְיִרְאָה אֶת ה' שֶׁזּוֹ תַּכְלִית בְּרִיאַת הָאָדָם כָּאָמוּר.

15. האם בדרגתנו הוא להודות ולתת תודה על הרע?

נִתְפָּרְסְמָה בִּזְמַנֵּנוּ סְגֻלָּה גְּדוֹלָה וְנִפְלָאָה לְהוֹשִׁיעַ הָאָדָם מִצָּרָתוֹ בְּכָךְ שֶׁיִּתֵּן תּוֹדָה לַה' עַל צָרָתוֹ, וּנְבָאֵר בְּעִנְיָן זֶה כַּמָּה פְּרָטִים נִצְרָכִים לְהוֹצִיא מִטָּעוּת.

אָמְרוּ בַּמִּשְׁנָה בְּרָכוֹת (פ"ט, משנה ה') חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה. וּמַקְשֶׁה הַגְּמָרָא, וַהֲלֹא בִּרְכוֹתֵיהֶן שׁוֹנוֹת, שֶׁעַל הַטּוֹב מְבָרְכִים: "הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב", וְעַל הָרַע מְבָרְכִין: "דַּיָּן הָאֱמֶת"? וְתֵרְצָה הַגְּמָרָא, אָמְנָם בִּרְכוֹתֵיהֶן שׁוֹנוֹת אוּלָם הַמְשֻׁתָּף שֶׁבָּהֶם שֶׁיֵּשׁ לְבָרְכָם בְּשִׂמְחָה.

וְיֵשׁ לְהָבִין אִם גַּם עַל הָרַע יֵשׁ לְבָרֵךְ בְּשִׂמְחָה, מַדּוּעַ אִם כֵּן בִּרְכוֹתֵיהֶן שׁוֹנוֹת, הָיָה צָרִיךְ שֶׁיְּבָרְכוּ גַּם עַל הָרַע "הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב" מֵאַחַר שֶׁמֵּחוֹבָתֵנוּ לְבָרֵךְ גַּם עַל הָרַע בְּשִׂמְחָה?

בְּהֶכְרֵחַ לוֹמַר שֶׁהַחוֹבָה לִשְׂמֹחַ בָּרַע הִיא מִצַּד הַהִתְבּוֹנְנוּת הַשִּׂכְלִית שֶׁמְּחַיֶּבֶת אוֹתָנוּ בֶּאֱמוּנָה שֶׁגַּם הָרַע הַנַּעֲשֶׂה עִם הָאָדָם הוּא לְטוֹבָתוֹ, וְלָכֵן הֲגַם שֶׁהָאָדָם חָשׁ בְּרַע בְּצָרָתוֹ, וְהָיָה מַעְדִּיף בְּהֶעְדֵּרָהּ שֶׁל הַצָּרָה, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לוֹ לִשְׂמֹחַ בְּתוֹצָאוֹתֶיהָ שֶׁסּוֹפָם לְטוֹבָתוֹ וּכְמוֹ לְכַפָּרַת עֲוֹונוֹתָיו וְכִיּוֹצֵא.

אוּלָם עַל הַטּוֹב, שֶׁאֵין אָנוּ חֲפֵצִים בְּהֶעְדְּרוֹ, אֶלָּא אַדְרַבָּא בְּקִיּוּמוֹ וּבְרִבּוּיוֹ, לָכֵן בִּרְכָתֵנוּ עָלָיו הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב, שֶׁכֵּן מְבָרְכִים אָנוּ לֹא רַק עַל תּוֹצָאוֹתָיו אֶלָּא עַל עֶצֶם מְצִיאוּתוֹ שֶׁהוּא טוֹב.

וּלְמָשָׁל, אָדָם שֶׁמַּרְוִיחַ כֶּסֶף, שִׂמְחָתוֹ עַל עֶצֶם מְצִיאוּת הָרְוָחַת הַכֶּסֶף, וְלָכֵן בִּרְכָתוֹ "הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב". וּלְעֻמָּתוֹ אָדָם הַמַּפְסִיד כֶּסֶף, עֶצֶב הוּא מֵעֶצֶם הֶפְסֵדוֹ אֶת מָמוֹנוֹ, וְרַק שֶׁמֵּחַ בֶּאֱמוּנָתוֹ בַּה' שֶׁבְּכָךְ נִצַּל מֵאָסוֹן בַּנֶּפֶשׁ אוֹ מֵחֹלִי שֶׁלּוֹ אוֹ שֶׁל אֶחָד מִבְּנֵי בֵּיתוֹ וְכִיּוֹצֵא, וְלָכֵן בִּרְכָתוֹ "דַּיָּן הָאֱמֶת", כְּלוֹמַר הֲרֵי הוּא כְּאוֹמֵר רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, קָשֶׁה עָלַי הֶפְסֵד הַמָּמוֹן,

כּוֹאֵב לִי מְאֹד הֶפְסֵד הַמָּמוֹן, רַק מַאֲמִין אֲנִי שֶׁדִּינְךָ אֱמֶת וּמַצְדִּיק אֲנִי עָלַי דִּינְךָ שֶׁכֵּן יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהִנְךָ עוֹשֶׂה הַכֹּל לְטוֹבָתִי.

כָּךְ שֶׁבְּעֶצֶם שׁוֹנָה הִיא הַתּוֹדָה שֶׁאוֹמֵר הָאָדָם עַל הַטּוֹבָה מֵהַתּוֹדָה שֶׁאוֹמֵר הָאָדָם עַל הָרָעָה.

הַתּוֹדָה שֶׁאוֹמֵר הָאָדָם עַל הַטּוֹבָה הִיא עַל עֶצֶם מְצִיאוּת הַטּוֹבָה, וְאִלּוּ הַתּוֹדָה שֶׁאוֹמֵר הָאָדָם עַל הָרָעָה הִיא עַל תּוֹצְאוֹתֶיהָ וְלֹא עַל עֶצֶם מְצִיאוּתָהּ.

[לֶעָתִיד לָבוֹא, נַגִּיעַ לְדַרְגָּה שֶׁגַּם עַל מְצִיאוּת הָרַע נְבָרֵךְ "הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב" כַּמּוּבָא בִּגְמָרָא פְּסָחִים נ' עיי"ש, כְּלוֹמַר לֶעָתִיד שֶׁיִּקָּיְמוּ בָּנוּ (ישעיה יא, ט): כִּי מָלְאָה הָאָרֶץ דֵּעָה אֶת ה'", וְתִהְיֶה בְּקִרְבֵּנוּ דַּעַת עֶלְיוֹנָה וַאֲמִתִּית, יְבָרְכוּ גַּם עַל הָרַע שֶׁסָּבַלְנוּ בַּגְּלוּת "הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב", כְּלוֹמַר נָבִין שֶׁגַּם הָרַע בְּעֶצֶם הוּא טוֹב וְלֹא רַק מִצַּד תּוֹצְאוֹתָיו, אָז נָבִין שֶׁאֵין בִּכְלָל מְצִיאוּת כָּזוֹ שֶׁל רַע בָּעוֹלָם, אוּלָם אֵין זֶה בְּהַשָּׂגָתֵנוּ הַיּוֹם בְּשׁוּם אֹפֶן].

לָכֵן, לִהְיוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא אוֹהֵב שֶׁקֶר, וְאֵינוֹ אוֹהֵב שֶׁמְּדַבְּרִים עִמּוֹ אֶחָד בַּפֶּה וְאֶחָד בַּלֵּב, צָרִיךְ לְזַהֵר שֶׁכַּאֲשֶׁר מוֹדֶה לַה' עַל הָרַע שֶׁתְּהֵא זוֹ הוֹדָאָה מִצַּד תּוֹצְאוֹת הָרַע שֶׁהִנָּם לְטוֹבָה, וְלֹא מִצַּד עֶצֶם הָרַע, שֶׁכֵּן בָּזֶה מְשַׁקֵּר לַה'.

וְגַם לְהוֹדוֹת עַל הָרַע מִצַּד תּוֹצְאוֹתָיו לֹא בָּנָקֵל הַדָּבָר, וִיבֹאַר בַּקֶּטַע הַבָּא, הֵיאַךְ יַגִּיעַ הָאָדָם לְמַצָּב זֶה.

16. עצה ודרך כיצד יצליח האדם להודות על הרע

מִלְבַד מַה שֶּׁבֵּאַרְנוּ בַּקֶּטַע הַקּוֹדֵם שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר כַּאֲשֶׁר מוֹדֶה לַה' עַל הָרַע שֶׁיִּהְיֶה זֶה מִצַּד הַתּוֹצָאוֹת שֶׁל הָרַע שֶׁהִנָּם לְטוֹבָה, וְלֹא שֶׁתְּהֵא הַהוֹדָאָה עַל עֶצֶם הָרַע שֶׁאָז הֲרֵי מְשַׁקֵּר הוּא בְּהוֹדָאָתוֹ לַה'. עוֹד יֵשׁ לְבָאֵר הֵיאַךְ נִתָּן לְהַגִּיעַ לָזֶה עַצְמוֹ לְהוֹדוֹת לַה' עַל הָרַע מִצַּד הַתּוֹצָאוֹת, שֶׁכֵּן זֶה אֵינֶנּוּ בְּנָקֵל שֶׁהֲרֵי סוֹף סוֹף הָאָדָם בְּטִבְעוֹ מֻרְדָּן, חָפֵץ בִּרְצוֹנוֹ שֶׁלּוֹ וְקָשֶׁה לוֹ לְקַבֵּל אֶת הֵפֶךְ רְצוֹנוֹ וְאַף שֶׁבֶּאֱמוּנָתוֹ מַאֲמִין הוּא שֶׁהַתּוֹצָאוֹת לְטוֹבָתוֹ, שֶׁכֵּן מֻהֱאֱמוּנָה בַּשֵּׂכֶל וְעַד הָרֶגֶשׁ שֶׁבַּלֵּב הַמֻּרְחָק הוּא רַב, וְהֵיאַךְ אִם כֵּן יַצְלִיחַ הָאָדָם לָחוּשׁ בְּלִבּוֹ הוֹדָאָה עַל הָרַע וְלֹא רַק בְּשִׂכְלוֹ?

וּבְכֵן הַדֶּרֶךְ הַנִּפְלָאָה הִיא שֶׁלֹּא מִיָּד יִגַּשׁ הָאָדָם לְהוֹדוֹת עַל הָרַע, אֶלָּא מִקֹּדֶם יוֹדֶה עַל הַטּוֹב הַמּוּחְשִׁי שֶׁמֵּיטִיב עִמּוֹ עַל חֶסְדָּיו הָרַבִּים שֶׁקַּיָּמִים בַּמְּצִיאוּת עַתָּה אֲצִלּוֹ.

וְכֹה יַעֲמִיק וְיִסְפֹּר אֶת טוֹבוֹת ה' עִמּוֹ בִּפְרָטִים רַבִּים לְאַהֲבָה אֶת ה' מֵרֹב חֶסְדָּיו עִמּוֹ, וּמִתּוֹךְ כָּךְ יָבוֹא לְהוֹדוֹת לַה' גַּם עַל מִדַּת הַדִּין הַנּוֹהֶגֶת בּוֹ לְטוֹבָתוֹ, וּכְעִנְיָן (משלי ג, יב): "אֶת אֲשֶׁר יֶאֱהַב ה' יוֹכִיחַ", כְּלוֹמַר רַק אַחַר שֶׁיַּשִּׂיג בְּלִבּוֹ שֶׁה' אוֹהֲבוֹ בֶּאֱמֶת, וְהָרְאָיָה מֵרֹב חֶסְדָּיו וְטוֹבוֹתָיו עִמּוֹ, רַק אַחַר כָּךְ יוּכַל לְהַמְשִׁיךְ בַּעֲבוֹדָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה לְהוֹדוֹת לַה' עַל מִדַּת

הַצַּדָּק וְהַדִּין שֶׁנּוֹהֶגֶת בּוֹ לְטוֹבָתוֹ, וְכָאמוּר שֶׁגַּם הוֹדָאָה זוֹ עַל מִדַּת הַדִּין צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא מִצַּד תּוֹצָאוֹתֶיהָ וְלֹא מִצַּד עַצְמוּתָהּ.

17. עצה טובה להנזכר

עֵצָה טוֹבָה, מְנֻסָּה וּמוֹעִילָה לְהָקֵל אֶת תְּחוּשַׁת הַהוֹדָאָה גַּם עַל הָרַע שֶׁיִּרְשֹׁם הָאָדָם עַל דַּף כַּמָּה פְּרָטִים מֵחַסְדֵי ה' עִמּוֹ בַּיּוֹם יוֹם, וּבִבְנֵי בֵיתוֹ, כְּמוֹ עֲשָׂרָה אוֹ עֶשְׂרִים מֵחַסְדֵי ה', וְיַעֲיֵן בָּהֶם קֹדֶם שֶׁבִּרְצוֹנוֹ לְהוֹדוֹת עַל הָרַע, וּבְכָךְ יִרְכֹּשׁ אֱמוּן מָלֵא בַּה' לִרְאוֹתוֹ כְּאוֹהֵב שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ, כְּחָרֵד עַל גּוֹרָלוֹ הַטּוֹב לַנֶּצַח הָאֱמִתִּי – שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ, וּבְכָךְ בְּנָקֵל יָבוֹא לְהַצְדִּיק דִּינוֹ בְּמִדַּת הַדִּין שֶׁנּוֹהֵג בָּהּ עִמּוֹ לְהוֹדוֹת לוֹ וּלְבָרְכוֹ עַל דַּאֲגָתוֹ הָאֲמִתִּית לְנִשְׁמָתוֹ, לְהַעֲמִידָהּ, לְבַסְּסָהּ, לְהַנְצִיחָהּ בְּחַיֵּי עֹנֶג אֲמִתִּיִּים לָנֶצַח נְצָחִים.

18. **עצה להודיה לה' – להודות לבני אדם.**

אָמְרוּ חֲז"ל (משנת רבי אליעזר פרשה ז'): כָּל הַכּוֹפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ סוֹפוֹ כּוֹפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

מִכְּלַל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן, שֶׁהַמּוֹדֶה בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ סוֹפוֹ לְהוֹדוֹת בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

שֶׁכֵּן עוֹלָמֵנוּ זֶה הוּא עוֹלַם הַמַּעֲשֶׂה, כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מוֹדֶה לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ עַל טוֹבוֹתָיו עִמּוֹ, מוֹדֶה לְאִשְׁתּוֹ, לַחֲבֵרָיו, לִשְׁכֵנָיו, עַל טוֹבוֹתֵיהֶם עִמּוֹ בְּכָךְ יַרְגִּיל עַצְמוֹ לְהוֹדוֹת לַה'.

סוֹד הַצְּלָחַת ה"שְׁלוֹם בַּיִת" תָּלוּי בְּפִרְגּוּן וְהוֹדָיָה, אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁהוֹרֵס חֲבֵרוּת, זוּגִיוּת כְּמוֹ חֹסֶר הַפִּרְגּוּן וְהוֹדָיָה.

הַתְּחוּשָׁה שֶׁל "מַגִּיעַ לִי" כְּלַפֵּי הֶחְבֵר, הָאִשָּׁה הַשָּׁכֵן, הַהוֹרִים, הַמְּחַנְּכִים, הַמַּעֲבִיד, גּוֹמֶרֶת לְרִחוּק לְהֶרֶס וּלְחָרְבָּן.

הַתּוֹדָה, הַפִּרְגּוּן, עוֹקְרִים אֶת תְּחוּשַׁת הַ"מַגִּיעַ לִי", נוֹתְנִים כֹּחַ וְחֶשֶׁק לַצַּד הַשֵּׁנִי לְהֵיטִיב וּלְהוֹסִיף לְהֵיטִיב.

וּרְאֵה מַאֲמָרוֹ הַנֶּחֱרָץ שֶׁל בַּעַל הָ"עֶקֵדָה" (שער נב, דף רעד):

הַמִּדָּה הַיּוֹתֵר פְּחוּתָה בְּחֶרְפָּה, וְהַמַּזֶּקֶת שֶׁבָּאֱנָשִׁים וּמַחֲרֶדֶת הָעוֹלָם, הֵינוּ, הַנֶּהֱנֶה מִזּוּלָתוֹ וְהוּא "כְּפוּי טוֹבָה", לְבִלְתִּי הֱיוֹתוֹ מַחְזִיק לוֹ "חִנָּא" וַהֲשָׁבַת גְּמוּל כְּפִי הֶשֵּׂג יָדוֹ, מְשׁוּם שֶׁמְּבַטֵּל הַמִּדָּה שֶׁעָלֶיהָ הָעוֹלָם מִתְקַיְּם, לְפִי שֶׁאֵין שׁוּם מְצִיאוּת לַנִּבְרָאִים אֶלָּא עַל דֶּרֶךְ הַמַּשָּׂא וּמַתָּן, בְּתֹת לָזֶה וּבְקַחַת זֶה מִזֶּה, דְּכַאֲשֶׁר יָשִׁיב הַמְקַבֵּל גְּמוּל מֵהַטּוֹב שֶׁקִּבֵּל, הִנֵּה הוּא נוֹתֵן כֹּחַ בְּיַד הַנּוֹתֵן לָתֵת וּלְהוֹסִיף לוֹ עוֹד שֶׁפַע שֹׂבַע וְרָצוֹן, אֲבָל בְּהִמָּנְעוֹ מִלְּהָשִׁיב לוֹ גְּמוּל, הוּא מַתִּישׁ כֹּחוֹ שֶׁלֹּא יוֹסִיף תֵּת אֵלָיו עוֹד.

וְאִם כָּךְ בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בֵּין אָדָם לְקוֹנוֹ.

עַד כָּאן דִּבְרֵי בַּעַל הָ"עֶקֶדָה".

19. נסח התפלה לה' בלשון תחנונים

אַחַר שֶׁהִסְבַּרְנוּ שֶׁהַהוֹדָאָה מְבִיאָה לְהַכָּרָה בְּטוֹבוֹת ה' שֶׁהִנָּם מִתּוֹךְ מַתְּנַת חִנָּם, שֶׁכֵּן אָדָם לֹא יוֹדֶה כַּאֲשֶׁר חָשׁ שֶׁחַיָּבִים לוֹ, וְאִם הוּא מוֹדֶה וּבְיוֹתֵר כַּאֲשֶׁר הוּא מַרְבֶּה לְהוֹדוֹת, מְבַטֵּא הוּא בְּכָךְ שֶׁטּוֹבוֹת ה' עִמּוֹ הִנָּם מִתּוֹךְ חֶסֶד וְרַחֲמִים.

כְּמוֹ כֵן צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא נָסַח תְּפִלָּתוֹ שֶׁל הָאָדָם, לְבַקֵּשׁ מֵאוֹצַר מַתְּנַת חִנָּם, מִתּוֹךְ הַכָּרָה: לֹא מַגִּיעַ לִי כְּלוּם, אֶלָּא מְבַקֵּשׁ אֲנִי מִתּוֹךְ רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הָאֵינְסוֹפִיִּים שֶׁל הַבּוֹרֵא, וְרַק בְּכָךְ תִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ. (וראה לעיל באות 7 הביאור בהנהגת חסד ה' מצד אחד ובשכר המגיע מצד שני).

וּבְכָךְ גַּם לֹא יִשְׁבֵּר הָאָדָם בְּרִאוֹתוֹ שֶׁבַּקָּשָׁתוֹ מִתְעַכֶּבֶת, שֶׁכֵּן בֵּין כֹּה בְּקֵשׁ מַתָּנָה מֵה', וְאִם כֵּן אֵינוֹ אֶלָּא רַק כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל מַתָּנָה, וְאֵין תְּחוּשָׁתוֹ רָעָה כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר עֲבוֹדָתוֹ. כַּאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְפַּלֵּל וּמְבַקֵּשׁ מַתָּנָה מֵה' מֵאוֹצַר מַתְּנַת חִנָּם, גַּם כַּאֲשֶׁר תִּתְעַכֵּב בַּקָּשָׁתוֹ לֹא יִהְיֶה לוֹ תַּרְעוֹמוֹת, אוּלָם כַּאֲשֶׁר יְבַקֵּשׁ מִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ... לְמָה לְכָלָם יֵשׁ... וְכֵיוֹצֵא, יִשְׁבֵּר מֵעִכּוּב תְּפִלָּתוֹ וְעָלוּל לַחְדֹּל מֵהַתְּפִלָּה, וְאַף לִפֹּל מֵאֱמוּנָתוֹ.

20. בעדן עקבות משיחא שגבר ההסתר יש ביותר להתחזק בהודאה

בִּזְמַנֵּנוּ עִדַּן "עִקְבוֹת מְשִׁיחָא", שֶׁגָּבַר הַהֶסְתֵּר, וּבְנֵי אָדָם צוֹעֲקִים וְאֵינָם נַעֲנִים, עוֹסְקִים בְּצָדָקָה וְחֶסֶד וְעִם כָּל זֶה לֹא נַעֲנִים, אֲזַי הַחֲשָׁשׁ הוּא גָּדוֹל מְאֹד פֶּן יִפָּלוּ בֶּאֱמוּנָתָם.

וְכָתַב הָרַמְחַ"ל בְּסִפְרוֹ "דַּעַת תְּבוּנוֹת" (דף קפד) שֶׁכְּךָ יִהְיֶה בְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא, הַהֶסְתֵּר יִגְבַּר בְּיֶתֶר שְׂאֵת. תּוֹפָעַת: צַדִּיק וְרַע לוֹ רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, תְּהֵא בְּיֶתֶר תְּמִיהָה וּבְאֹפֶן קִיצוֹנִי. וְלָכֵן הַפִּתְרוֹן בְּיָמִים אֵלּוּ לְהִתְחַזֵּק בְּעִקָּר בְּאֹפֶן הַהוֹדָאָה לַה', לְהוֹדוֹת עַל כָּל טוֹבָה וְטוֹבָה, עַל כָּל יוֹם וְיוֹם שֶׁעוֹבֵר בְּשָׁלוֹם, וְרַק בְּכָךְ יַחֲזִיק הָאָדָם מַעֲמָד בְּיֵצִיבוּת הָרוּחַ וּבֶאֱמוּנָתוֹ.

שֶׁכֵּן תִּרְאֶה רֹב תּוֹפָעוֹת הַחֲרָדוֹת הַפְּחָדִים מָצוּי אֵצֶל צְעִירִים וּפָחוֹת אֵצֶל זְקֵנִים, וּמַדּוּעַ? הַצָּעִיר דּוֹאֵג מֵהֶעָתִיד וְחָרֵד מַה יִּהְיֶה, שֶׁכֵּן צָעִיר הוּא עֲדַיִן לְיָמִים, וְאִלּוּ הַזָּקֵן שָׂמֵחַ עַל כָּל יוֹם שֶׁעוֹבֵר לוֹ בְּשָׁלוֹם בְּזִקְנוּתוֹ.

וְהוּא לְמוּד גָּדוֹל, הָרוֹצֶה לְהַרְחִיק אֶת הַחֲרָדוֹת וְהַדְּאָגוֹת יִתְמַקֵּד בְּהוֹדָאָה עַל הֶעָבָר, וְאִלּוּ יִתְמַקֵּד בְּצָעָקָה עַל הֶעָתִיד מְסַכֵּן אֶת יַצִּיבוּתוֹ.

וְלָכֵן בְּעִדַּן זֶה שֶׁל "עִקְבוֹת מְשִׁיחָא" יֵשׁ לָנוּ לְהִתְמַקֵּד עַל כָּל יוֹם שֶׁעוֹבֵר לְשָׁלוֹם, שְׁלוֹם בְּרוּחֵנִי, שְׁלוֹם בַּגַּשְׁמִי, וְלִתֵּן שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לַה' עַל טוֹבוֹתָיו עִמָּנוּ גַּם בִּזְמַן הֶסְתֵּר פָּנִים כָּל כָּךְ נוֹרָא, שֶׁאֲפִלּוּ הָאֲמוֹרָאִים הַקְּדוֹשִׁים פָּחֲדוּ וְיָרְאוּ כַּאֲשֶׁר רָאוּ בְּרוּחַ קָדְשָׁם גְּדֹל הַהֶסְתֵּר שֶׁיִּהְיֶה קֹדֶם בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ.

לְסִכּוּמוֹ שֶׁל דָּבָר, אֵין לְךָ אֹפֶן עֲבוֹדַת ה' הַמַּחְזֶקֶת, מְבַסֶּסֶת, מְשַׂמַּחַת, מְבִיאָה לְאֱמוּן בַּה', לְבִטָּחוֹן בַּה', לֶאֱמוּנַת הָאָדָם בְּעַצְמוֹ בִּיכָלְתּוֹ אֲשֶׁר חָנָנוֹ ה', מְסִירָה דְּאָגוֹת, קִנְאָה וְתַחֲרוּת, מְסִירָה תּוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה כְּמוֹ עֲבוֹדַת הַהוֹדָאָה.

אַשְׁרֵי אָדָם שֶׁיִּדְבַּק בַּעֲבוֹדָה זוֹ, יְאַמֵּץ אוֹתָהּ לִלְבּוֹ בְּכָל כֹּחוֹ, יַתְמִיד בָּהּ, יִרְאֶה בָּהּ כִּ"מִפְעַל חַיָּיו" לְעַצְמוֹ וּלְזַכּוֹת בָּהּ אֶת הָאֲחֵרִים, וּבָזֶה יַבְטִיחַ לְעַצְמוֹ וּלְשׁוֹמְעֵי לִקְחוֹ חַיִּים יַצִּיבִים, מְאֻשָּׁרִים בָּעוֹלָם הַזֶּה וְטוֹבָה וּבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

21. המודה על הנסים הטבעיים ראוי לנסים שמעל הטבע

הַגְּמָרָא (תענית כה, ע"א) מְסַפֶּרֶת עַל בִּתּוֹ שֶׁל רַבִּי חֲנִינָא שֶׁנִּתְנָה חֹמֶץ בְּהַדְלָקַת הַנֵּר בְּמָקוֹם שֶׁמֶן, וְדָאֲגָה מִכָּךְ. אָמַר לָהּ אֲבִיהָ: מִי שֶׁאָמַר לַשֶּׁמֶן וְיִדְלַק יֹאמַר לַחֹמֶץ וְיִדְלַק.

וְלִכְאוֹרָה מִשְׁפָּט כָּזֶה יָכוֹל כָּל אָדָם לְאָמְרוֹ וְאַף מִתּוֹךְ אֱמוּנָה, שֶׁכֵּן מִי לֹא מַאֲמִין שֶׁבִּיכֹלֶת ה' לְהַדְלִיק חֹמֶץ, וְעִם כָּל זֶה לֹא כָּל אֶחָד יִזְכֶּה לַנֵּס שֶׁזָּכָה לוֹ רַבִּי חֲנִינָא שֶׁדָּלַק לוֹ הַחֹמֶץ כָּל הַשַּׁבָּת, וְאַף הִבְדִּילוּ עָלָיו בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת?

הַתְּשׁוּבָה לְכָךְ. רַבִּי חֲנִינָא מֵעוֹלָם לֹא רָאָה בְּשׁוּם דָּבָר כֹּחַ טִבְעִי, וְגַם בַּשֶּׁמֶן הַדּוֹלֵק רָאָה בּוֹ רַבִּי חֲנִינָא נֵס גָּמוּר, וְהִתְפַּעֲלוּתוֹ מִתָּמִיד מִשֶּׁמֶן הַדּוֹלֵק לֹא הָיְתָה פְּחוֹת מֵחֹמֶץ הַדּוֹלֵק, לָכֵן הָיָה רָאוּי לְנֵס דְּלִיקַת הַחֹמֶץ אַחַר שֶׁלְּגַבָּיו אֵין כָּאן נֵס יוֹצֵא מֵהַכְּלָל.

לְמַדְנוּ מִכָּאן שֶׁהַמּוֹדֶה לַה' עַל הַטּוֹבוֹת הַטִּבְעִיִּים שֶׁבְּיָדוֹ: פַּרְנָסָה, בְּרִיאוּת, מִשְׁפָּחָה, וְכַיּוֹצֵא מִגְּלָה הוּא בְּכָךְ שֶׁרוֹאֶה בָּהֶם נֵס גָּמוּר, שֶׁכֵּן עֲבְדָה שֶׁמּוֹדֶה עֲלֵיהֶם כְּעַל נֵס וְאַף שֶׁבָּאִים לוֹ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע, רָאוּי הוּא לְהוֹשִׁיעַ בְּמַצָּב שֶׁיִּצְטָרֵךְ נֵס מֵעַל הַטֶּבַע, שֶׁכֵּן לְגַבָּיו גַּם הַטֶּבַע הוּא נֵס, וְהָבֵן.

22. ההודאה פועלת יותר מהתפלה

"וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ יָדוֹ וְגָבַר עֲמָלֵק" (שמות יז, יא) וְכִי יָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה עוֹשׂוֹת מִלְחָמָה אוֹ שׁוֹבְרוֹת מִלְחָמָה? אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעְלָה וּמְשַׁעְבְּדִין לִבָּן לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם הָיוּ מְנַצָּחִין וְאִם לָאו הָיוּ נוֹפְלִין (משנה בסוף מסכת ראש השנה)

וְיֵשׁ לְהָבִין מַדּוּעַ אִם כֵּן הִנִּיחַ מֹשֶׁה יָדוֹ הֲלֹא בְּכָךְ גָּבַר עֲמָלֵק? וְעוֹד הֵיאַךְ בִּפְעֻלּוֹת יָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה – לְהַגְבִּיהָן אוֹ לְהַנִּיחָן – הָיָה תָּלוּי שִׁעְבּוּדָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם?

הַמּוֹדֶה לַה' דַּרְכּוֹ לְהָרִים יָדָיו מֵהִתְפַּעֲלוּתוֹ וְשִׂמְחָה, וּכְדֶרֶךְ הָרוֹקֵד בְּשִׂמְחָתוֹ שֶׁיָּדָיו לְמַעְלָה, וְאִלּוּ הַמִּתְפַּלֵּל וּבוֹכֶה, דַּרְכּוֹ לְהַנִּיחַ כַּפּוֹת יָדָיו עַל חֲזֵהוּ שְׁלוּבוֹת זוֹ בָּזוֹ כַּמּוּבָא בַּהֲלָכָה.

מֹשֶׁה נָקַט בְּדֶרֶךְ הוֹדָאָה וּבְדֶרֶךְ תְּפִלָּה, כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ רוֹמֵז לְהוֹדָאָה, וְכַאֲשֶׁר יָנִיחַ רוֹמֵז לְצֹרֶךְ תְּפִלָּה, כָּךְ שֶׁבְּוַדַּאי לֹא הִרְפָּה מֹשֶׁה מִתְּפִלָּה.

אוּלָם מְגַלִּים לָנוּ חַז"ל שֶׁהַהוֹדָאָה פָּעֲלָה יוֹתֵר מֵהַתְּפִלָּה, וְהַהוֹדָאָה שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לַה' הִיא שֶׁהִפְעִילָה בְּיִשְׂרָאֵל פְּעֻלַּת אַהֲבָה לַה' וְשִׂעְבּוּד לִבָּן לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם יוֹתֵר מִכַּאֲשֶׁר נָקַט מֹשֶׁה בְּדֶרֶךְ שֶׁל תְּפִלָּה וְתַחֲנוּנִים. וְהָבֵן.

אותיות א-ח מאת הגאון רבי אשר דרוק שליט"א חתן הגה"צ רבי שלמה ברעוודא זצ"ל

א. מיליון דולר להשתלת לב

פּוֹתֵחַ הָרַב דְּרוּק: אֲנִי רוֹאֶה אוֹתְךָ יוֹשֵׁב כָּעֵת מוּלִי וְנוֹשֵׁם. הַאִם הַנְּשִׁימָה כְּבֵדָה עָלֶיךָ? לֹא! הַאִם אַתָּה נוֹשֵׁם הֶרֶגַע חַמְצָן? כֵּן! הִנֵּה שָׁמַעְתִּי עַל פְּלוֹנִי שֶׁנִּזְקַק לָטוּס לְאַרְצוֹת הַבְּרִית לְשֵׁם הַשְׁתָּלַת לֵב, פְּעֻלָּה שֶׁעָלוּתָהּ לְמַעְלָה מִמִּילְיוֹן דּוֹלָר. הִלַּכְתִּי וְשָׁאַלְתִּי מִסְפַּר סוֹחֲרִים הַמְּבִינִים בְּבִיזְנֶס: אִם לֵב מֻשְׁתָּל שָׁוֶה מִילְיוֹן דּוֹלָר, כַּמָּה שָׁוֶה לֵב אוֹרְגִינָלִי? הֲרֵי מִילְיוֹן דוֹלָר זֶה בֶּטַח שָׁוֶה. תְּאֻרוּ לְעַצְמְכֶם שֶׁיְּבוֹא יְהוּדִי לְזֶה שֶׁזְּקוּק לְהַשְׁתָּלָה, וְיִתֵּן לוֹ בְּמֶזֶמָן מִילְיוֹן דּוֹלָר לְצֹרֶךְ הַנִּתּוּחַ. אֵיךְ יוֹדֶה הַחוֹלֶה לְמֵיטִיבוֹ וְאִישׁ חַסְדּוֹ? וְכִי יֹאמַר לוֹ בְּשָׂפָה רָפָה "תּוֹדָה" וְתוּ לֹא?! הִנֵּה הַלֵּב שֶׁלְּךָ פּוֹעֵם כַּשּׁוּרָה, עוֹבֵד בְּצוּרָה סְדִירָה, הוּא שָׁוֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמִּילְיוֹן דוֹלָר. אֵיךְ נִרְאֵית הַתּוֹדָה שֶׁלְּךָ לְמֵיטִיבְךָ, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא?!

הָרַב דְּרוּק פּוֹתֵחַ אֶת הַסֵּפֶר שוּ"ת הָרַשְׁבַּ"א חֵלֶק ה', מְדַפְּדֵף לְסִימָן נ"ה, וּמַצְבִּיעַ עַל הַתְּשׁוּבָה הַפּוֹתַחַת בַּמִּלִּים "עוֹד שְׁאֵלְתְּ לְבָאֵר לְךָ עִנְיַן פָּרָשַׁת קְרִיאַת שְׁמַע". חֵי בְּתוֹדָה כְּדַאי מְאֹד לִלְמֹד אֶת הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת בְּפָנִים. הָעוֹלֶה מִן הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת, שֶׁתֵּבֶת "שְׁמַע" כּוֹלֶלֶת בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים. א - לִשְׁמֹעַ וּלְהַאֲמִין, ב - לְהָבִין אֶת הָאֱמוּנָה הַזּוֹ, ג- לְקַבֵּל. בְּקִצְרָה: לְהַאֲמִין, לְהָבִין וּלְקַבֵּל "כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ נִמְצָא, וְכִי הוּא מַשְׁגִּיחַ עַל כָּל פְּרָטֵי מַעֲשֵׂינוּ. אַחַר שֶׁנֵּדַע וְנַסְכִּים לָזֶה, אָז בֶּאֱמֶת רָאוּי לֶאֱהֹב אוֹתוֹ בְּכָל לְבָבֵנוּ וּבְכָל נַפְשֵׁנוּ וּבְכָל מְאֹדֵנוּ, כִּי מִשֶּׁלּוֹ הַכֹּל וּמִשֶּׁלּוֹ נָתַן לָנוּ".

זֶהוּ הַיְסוֹד וְהָרַעְיוֹן הָעֲמֹק שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע. "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד", שְׁמַע יִשְׂרָאֵל - תַּאֲמִין, תָּבִין וּתְקַבֵּל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם וְהוּא מַמְשִׁיךְ לְהַחֲזִיקוֹ וּלְהַחֲיוֹתוֹ, הוּא יוֹצֵר יֵשׁ מֵאַיִן - ה' - הוּא אֲדוֹן הַכֹּל, הָיָה הֹוֶה וְיִהְיֶה, אֱלֹקֵינוּ - תַּקִּיף וּבַעַל הַיְכוֹלוֹת כֻּלָּן, אֶחָד- כְּפִי שֶׁהָרַמְבַּ"ן מְפָרֵשׁ, שֶׁמְּדַבֵּר עַל הַהֹוֶה, שֶׁהוּא אֶחָד בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת וּבְאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם.

כְּשֶׁתַּחְדֵּר לְלִבְּךָ הַכָּרָה נִפְלָאָה זוֹ, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹמֵד וְנוֹתֵן לְךָ בְּכָל רֶגַע חַיִּים, מָזוֹן, מַלְבּוּשִׁים וְכָל מַה שֶּׁאַתָּה צָרִיךְ, אוֹ אָז וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ. לְמֵדִים אָנוּ מִכָּךְ, שֶׁכָּל הַמִּצְוָה שֶׁל אַהֲבַת ה' בְּנוּיָה עַל הַיְסוֹד הָאֵיתָן שֶׁל הַכָּרַת הַטּוֹב.

ב. עשרים דקות למשש קירות

תּוּכְלוּ לְפָרֵט לָנוּ אֶת הָרֵעָיוֹן לְחַיֵּי הַמַּעֲשֶׂה?

בְּוַדַּאי! יֵשׁ לִי יָדִיד שֶׁלֹּא מְסֻגָּל לַעֲלוֹת אֲפִלּוּ גִּבְעָה קְטַנָּה. בְּכָל עֲלִיָּה קְטַנָּה הוּא מְאַבֵּד אֶת נְשִׁימָתוֹ. אֲנִי מַכִּיר אֲנָשִׁים שֶׁהַכְּלָיוֹת שֶׁלָּהֶם לֹא מְתַפְקְדוֹת כַּהֶגֶן, וְהֵם זְקוּקִים לְדִיאָלִיזָה. כְּדַאי לְכָל אֶחָד לְלֶכֶת פַּעַם לַמַּחְלָקָה בְּבֵית הַחוֹלִים וְלִרְאוֹת אֵיךְ זֶה נִרְאֶה... וּמָה אֶצְלְךָ? הַכֹּל עוֹבֵד כָּרָאוּי? הַמֵּעַיִם, הַכָּבֵד, כִּיס הַמָּרָה? הַלַּבְלָב? רֶגַע, וּמָה עִם הַיָּדַיִם, כַּמָּה שָׁנִים הֵן עוֹבְדוֹת בְּשֵׁרוּתְךָ?

אָמַרְתִּי פַּעַם לִיהוּדִי: בֹּא תִּכְתֹּב כַּמָּה עָזְרוּ לְךָ הַיָּדַיִם בַּשָּׁבוּעַיִם הָאַחֲרוֹנִים. הַלָּה הִתְחִיל לַחֲשֹׁב, וְאָז אָמַר לִי: שָׁבוּעַיִם? אֲפִלּוּ לִכְתֹּב מָה עָשׂוּ בְּמֶשֶׁךְ חֲצִי הַשָּׁעָה הָאַחֲרוֹנָה - לֹא אַסְפִּיק. אֲבָל הוּא הִתְחִיל לִכְתֹּב: הִתְלַבַּשְׁתִּי, אָכַלְתִּי, שָׁתִיתִי, כָּתַבְתִּי... וְהוּא לֹא מְסַיֵּם לִכְתֹּב. נִקַּח בֶּן אָדָם וְנִקְשֹׁר לוֹ אֶת שְׁתֵּי הַיָּדַיִם לְשָׁבוּעַ אֶחָד בְּלִבַּד - אַתֶּם יוֹדְעִים הֵיכָן הוּא יִהְיֶה בְּסוֹף הַשָּׁבוּעַ הַזֶּה? ה' יְרַחֵם...

וַהֲרֵי יֵשׁ לָנוּ יָדַיִם, בָּרוּךְ ה', בְּרִיאוֹת וַחֲזָקוֹת. אָז אֲנִי שׁוֹאֵל: אַתָּה מוֹדֶה עַל זֶה פַּעַם לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? עַל אָדָם לוֹמַר בְּבוּשָׁה: "כָּךְ וְכָךְ שָׁנִים נָתַתָּ לִי, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יָדַיִם לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, וּמֵעוֹלָם לֹא עָלְה בְּדַעְתִּי לְחָקֹר הֵיכָן אֲנִי מוֹדֶה עַל כָּךְ! אוֹי לִי!" וּבְכֵן, הַבְּרָכָה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים עַל הַתְּפִקּוּד הַיּוֹמִי שֶׁל הַיָּדַיִם הִיא בִּרְכַּת "מַתִּיר אֲסוּרִים" שֶׁבְּבִרְכוֹת הַשַּׁחַר. יָשַׁנְתָּ בַּלַּיְלָה, אֵיבָרֶיךָ הָיוּ כְּבוּלִים, וְהִנֵּה אַתָּה קָם בַּבֹּקֶר, כַּמָּה נִפְלָא, הַיָּדַיִם עוֹבְדוֹת! הַהוֹדָאָה אֶל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא צְרִיכָה לִגְעֹשׁ וְלִרְעֹשׁ בְּתוֹכְךָ! הָא, מַתִּיר אֲסוּרִים!

וְהָעֵינַיִם? הַיָּמִים חוֹלְפִים וְעוֹבְרִים, וְאַתָּה לֹא עוֹצֵר לָרֶגַע לְהוֹדוֹת עַל פֶּלֶא בְּרִיאָה זֶה. יֵשׁ בְּרִשׁוּתִי עֵצָה בִּשְׁבִילְךָ. קְשֹׁר סְמַרְטוּט עַל עֵינֶיךָ לְמֶשֶׁךְ עֶשְׂרִים דַּקּוֹת, הִסְתּוֹבֵב בְּבֵיתְךָ וּמַשֵּׁשׁ אֶת הַקִּירוֹת. אֲנִי מַבְטִיחַ לְךָ שֶׁמֵּחָר תְּבָרֵךְ אֶת בִּרְכַּת "פּוֹקֵחַ עִוְרִים" אַחֶרֶת לְגַמְרֵי. מֵרֹב שֶׁאַתָּה מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, אַתָּה לֹא עוֹצֵר לָרֶגַע לַחֲשֹׁב כַּמָּה נִפְלָאָה הִיא הַבְּרִיאָה הַזּוֹ, כַּמָּה אֲנִי צָרִיךְ לְהוֹדוֹת עָלֶיהָ.

שְׁאַלְתִּי בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, הֵיכָן מָצְאנוּ בְּרָכָה עַל הַשְׁמִיעָה וְהַדִּבּוּר? שְׁמַעְתֶּם פַּעַם אֵיךְ מְדַבֵּר אִישׁ חָסֵר שִׁנַּיִם אוֹ אִלֵּם רח"ל? וּמַה לְּגַבֵּי הַשְׁמִיעָה הַמְצֻיֶּנֶת שֶׁלְּךָ? הַאִם רָאִיתָ פַּעַם יְהוּדִי שֶׁיּוֹשֵׁב בֵּין הַקְהָל בְּאֲרוּעַ כָּלְשֶׁהוּ, רוֹאֶה שֶׁכֻּלָּם מִתְמוֹגְגִים מֵהַדַּרְשָׁן, אֲבָל הוּא

לֹא מֻבִין כְּלוּם... הוּא מְנֻתָּק, מְנֻסֶּה כָּל הַזְּמַן לְבָרֵר מָה אָמַר עַתָּה הַדַּרְשָׁן... הָיָה מִישֶׁהוּ שֶׁעָנָה לִי שֶׁעַל הַדִּבּוּר מוֹדִים בְּבִרְכַּת "אֱלֹקַי נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי", שֶׁהֲרֵי הַתַּרְגּוּם כּוֹתֵב עַל הַמִּלִּים "וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נִשְׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה" - "לְרוּחַ מְמַלְלָא", רוֹאִים מִכָּאן שֶׁהַדִּבּוּר מְקוֹרוֹ בַּנְּשָׁמָה. אַךְ מַה לְּגַבֵּי הַשְׁמִיעָה?

סִפֵּר לִי בָּחוּר, שֶׁלְּאַחַר שֶׁבִּקַּשְׁתִּי לָדַעַת הֵיכָן מוֹדִים וּמְבָרְכִים עַל הַשְׁמִיעָה, נִכְנַס אֶל מָרָן הַגָּאוֹן רַבִּי חַיִּים קַנְיֶבְסְקִי שְׁלִיט"א לִשְׁאֹל אוֹתוֹ עַל כָּךְ. עָנָה לוֹ הגר"ח: "בְּבִרְכַּת אַתָּה חוֹנֵן". הֲרֵי חֵרֵשׁ, שׁוֹטֶה וְקָטָן, הֶשָּׁוּוּ יַחְדָּו, כְּשֶׁעֲנָיַן שְׁלִשְׁתָּם הוּא חֹסֶר דַּעַת. וַהֲרֵי חֵרֵשׁ שֶׁאָמְרוּ בְּכָל מָקוֹם הוּא מִי שֶׁאֵינוֹ מְדַבֵּר וְאֵינוֹ שׁוֹמֵעַ, נִמְצָא כִּי מִי שֶׁמְּסֻגָּל לִשְׁמֹעַ, אוֹ לְדַבֵּר, יָצָא גַּם מִכְּלַל חֲסַר דַּעַת. אִם כֵּן בְּבִרְכַּת "אַתָּה חוֹנֵן" אָנוּ מוֹדִים הֵן עַל הַדִּבּוּר וְהֵן עַל הַשְׁמִיעָה.

ג. זר פרחים ענק לשבת

אֵיךְ מַגִּיעִים לְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בֶּאֱמֶת, מֵעֹמֶק הַלֵּב, וְלֹא מִן הַשָּׂפָה וְלַחוּץ?

תָּאֵר לְךָ שֶׁבְּאֶמְצַע טִיּוּל הִסְתַּבְּכוּ הַדְּרָכִים, וְנִקְלַעְתָּ לְמָקוֹם שׁוֹמֵם. הִנֵּה מִזֶּה יוֹמַיִם אַתָּה מְנֻסֶּה לְהֵחָלֵץ מֵהַסְּבַךְ שֶׁבּוֹ אַתָּה נָתוּן - וְאֵין לְךָ מוֹצָא. כְּבָר יָשַׁנְתָּ בְּצִדֵּי דְּרָכִים, הָאֹכֶל כְּבָר תָּם, וְגַם שְׁתִיָּה כְּבָר אֵין בַּנִּמְצָא. הַבֶּטֶן מְקַרְקֶרֶת שָׁעוֹת אֲרֻכּוֹת, אַתָּה נִמְצָא בַּאֲפִיסַת כֹּחוֹת, מִתְכּוֹנֵן לַגְּרוֹעַ מִכֹּל. לִקְרַאת הַלַּיְלָה הַשִּׁשִּׁי שִׁפְתוֹתֶיךָ כְּבָר מְמַלְמְלוֹת אֶת הַוִּדּוּי בְּקוֹל נִשְׁבָּר... וְאָז, בֶּרֶגַע הָאַחֲרוֹן, לִפְנֵי אִבּוּד הַהֲכָרָה, אַתָּה רוֹאֶה דְּמוּת קְרֵבָה מֵרָחוֹק. אַתָּה מִתְבּוֹנֵן וּמִתְקַשֶּׁה לְהַאֲמִין: זֶהוּ אֶחָד מִשֶּׁלָּנוּ, בְּיָדָיו אֹכֶל בְּשֶׂפַע, פֵּרוֹת וְשֶׂפַע מַטְעַמִּים, וְעַל פָּנָיו חִיּוּךְ רָחָב. "הִנֵּה, קַח לְךָ מִמַּטְעַמַּי" - הוּא פּוֹנֶה אֵלֶיךָ בְּחֹם. הוּא מוֹשִׁיב אוֹתְךָ עַל יַד מְדוּרָה דּוֹלֶקֶת, וּבְעוֹד אַתָּה מִתְחַמֵּם לְאוֹרָהּ, הוּא מַאֲכִיל וּמַשְׁקֶה אוֹתְךָ, עַד שֶׁרוּחֲךָ שָׁבָה אֵלֶיךָ וְאַתָּה מִתְאוֹשֵׁשׁ.

אֵיךְ תֹּאמַר לוֹ תּוֹדָה? הַאִם תְּמַלְמֵל תּוֹדָה חֲטוּפָה כְּמוֹ שֶׁמּוֹדִים עַל 'גְּלִילָה', אוֹ שֶׁמָּא תֹּאמַר לוֹ בְּהִתְרַגְּשׁוּת מְרֻבָּה: "לְעוֹלָם לֹא אוּכַל לְשַׁלֵּם לְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתָ. הֶחֱיִיתָ אוֹתִי, הִצַּלְתָּ אֶת נַפְשִׁי!" בְּוַדַּאי גַּם תִּשְׁלַח לוֹ לְשַׁבָּת זֵר פְּרָחִים, שֶׁמֵּרֹב גָּדְלוֹ לֹא יִכָּנֵס בְּדֶלֶת הַבַּיִת, בְּתוֹסֶפֶת שֵׁי עֲנָק...

אָז אֲנִי שׁוֹאֵל אוֹתְךָ: הַאִם מִשּׁוּם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן לְךָ הַכֹּל, מָזוֹן וּלְבוּשׁ וְכָל טוּב, כָּל הַזְּמַן, מַגִּיעָה לוֹ תּוֹדָה פְּחוּתָה מִזּוֹ?! אֵיךְ צְרִיכוֹת לְהֵרָאוֹת אֲמִירוֹתֵינוּ: "שֶׁאַתָּה זָן וּמְפַרְנֵס אוֹתָנוּ תָּמִיד", "וְאַל יֶחְסַר לָנוּ מָזוֹן לְעוֹלָם וָעֶד" - הַאִם כְּמַלְמוּל מָהִיר וְעַצְבָּנִי, אוֹ בְּקוֹל גּוֹעֵשׁ וְרוֹעֵשׁ מֵעֹמֶק שֶׁל הַכָּרַת הַטּוֹב? הֲרֵי בָּרוּךְ ה' יֵשׁ לְךָ אֹכֶל, אַתָּה אוֹכֵל שָׁלֹשׁ אֲרוּחוֹת בְּיוֹם, וַאֲפִלּוּ בֵּין אֲרוּחָה לַאֲרוּחָה יֵשׁ לְךָ מַה לְּהַכְנִיס לַפֶּה. לֹא חָסֵר לְךָ כְּלוּם.

הַאִם הַהוֹדָאָה עַל כָּךְ צְרִיכָה לִהְיוֹת פְּחוּתָה מֵהַהוֹדָאָה שֶׁל אוֹתוֹ אָדָם, שֶׁשִּׁלְשָׁה יָמִים לֹא הָיָה לוֹ מַה לֶּאֱכֹל?!... כַּמָּה עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת לַהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן, מִתּוֹךְ כַּוָּנָה עֲצוּמָה וּתְחוּשַׁת שִׂמְחָה בִּלְתִּי פּוֹסֶקֶת. אֵיךְ נוּכַל לְהַשְׁלִים עִם בִּרְכַּת מָזוֹן חֲטוּפָה, שֶׁנִּקְטַעַת אֵין סְפוֹר פְּעָמִים בְּשֶׁל הֶעָרוֹת וּגְעָרוֹת בִּילָדֵינוּ?!... הֲרֵי עַל פִּי הַהֶלָכָה בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הִיא מִדְאוֹרָיְתָא, וְאָסוּר לְהַפְסִיק בָּהּ כְּמוֹ בִּשְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה! הַאִם הָעֲבָדָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לֶאֱכֹל בְּכָל יוֹם, הִיא סִבָּה לְהוֹדוֹת פָּחוֹת מֵאוֹתוֹ אָדָם שֶׁלֹּא אָכַל שְׁלֹשָׁה יָמִים.

ד. ששה שבועות בגבס

אֲנָשִׁים פָּשׁוּט לֹא שָׂמִים לֵב עַד כַּמָּה צָרִיךְ לְהוֹדוֹת. שָׁאַלְתִּי פַּעַם בְּהַרְצָאָה: סִפַּרְתֶּם פַּעַם כַּמָּה אֲצָבָעוֹת נִמְצָאוֹת בַּבַּיִת שֶׁלָּכֶם?.... חֲשַׁבְתֶּם פַּעַם כַּמָּה קַשֵּׁי הָיָה נוֹפֵל עַל בֵּיתְכֶם אִם חָלִילָה אֶחָד מִבְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה לֹא הָיָה רוֹאֶה? וְהִנֵּה בָּרוּךְ ה' כֻּלָּם רוֹאִים, כֻּלָּם נִכְנָסִים וְיוֹצְאִים, אֵיךְ לֹא מְנַתְּרִים בְּשִׂמְחָה וּמוֹדִים עַל כָּךְ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא... הִרְגַּשְׁתֶּם מַה זֶּה לְלֶכֶת בְּגֶבֶס 'רַק' שִׁשָּׁה שָׁבוּעוֹת? וַהֲרֵי הַיָּדַיִם וְהָרַגְלַיִם שֶׁלָּכֶם בָּרוּךְ ה' מִתְפַּקְּדוֹת כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ, הֵן עוֹלוֹת, יוֹרְדוֹת, מוּשָׁטוֹת...

עַד כְּדֵי כָּךְ נִמְצֵאת הַהוֹדָאָה בְּמֶרְכַּז הַחַיִּים שֶׁל הָאִישׁ הַיְּהוּדִי?

וַדַּאי! אָנוּ אוֹמְרִים קְרִיאַת שְׁמַע אַרְבַּע פְּעָמִים בְּכָל יוֹם: פַּעֲמַיִם מִדְּאוֹרָיְתָא, פַּעַם בְּמִדְרַבָּנָן וּפַעַם אַחַת בַּקְּרָבָּנוֹת. כָּל תִּינוֹק יְהוּדִי, מִלַּמְּדִים אוֹתוֹ רֵאשִׁית כֹּל: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ ה' אֶחָד". וַהֲרֵי כְּפִי שֶׁעוֹלֶה מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהֵבֵאנוּ, נִמְצָא שֶׁכָּל מִצְוֹת אַהֲבַת ה' "וְאָהַבְתָּ" נְעוּצָה, בִּ"שְׁמַע יִשְׂרָאֵל", בְּהַכָּרַת הַטּוֹב הָעֲמֻקָּה שֶׁיְּחוּשׁ יְהוּדִי כְּלַפֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנּוֹתֵן לוֹ אֶת הַכֹּל.

הֲרֵי יָדוּעַ מֵהָרַשְׁבָּ"א, שֶׁ"בְּכָל לְבָבְךָ, בְּכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ" הֵם כְּנֶגֶד שְׁלֹשֶׁת הָאָבוֹת. אַבְרָהָם הָיָה חָדוּר בְּתְחוּשׁוֹת הוֹדָאָה עֲצוּמוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ, כָּל יָמָיו חָשַׁב וְדָאַג בַּמָּה אוּכַל לְהַחֲזִיר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמַלַנִי מֵעוֹדִי, הֲרֵי מִשֶּׁלּוֹ הַכֹּל. וְהִנֵּה אוֹמֵר לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ לְהַעֲלוֹת עַל הַמּוֹקֵד אֶת בְּנוֹ יִצְחָק. אַבְרָהָם הִתְמַלֵּא בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, הִנֵּה סוֹף סוֹף אוּכַל לְהַחֲזִיר מַשֶּׁהוּ לַה' יִתְבָּרַךְ. כָּתוּב בָּרַמְבַּ"ם שֶׁאַפִלּוּ בְּרָכָה אָמַר אַבְרָהָם: "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל שְׁחִיטַת הַזֶּבַח". רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֵיךְ לֹא קִבֵּל שָׂבָץ מֹחִי אוֹ דֹּם לֵב, בְּשָׁעָה שֶׁנָּטַל אֶת הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת גְּדוֹל הַדּוֹר, שֶׁמִּמֶּנּוּ עֲתִידִים הָיוּ לָצֵאת יַעֲקֹב, י"ב שִׁבְטֵי יָ-ה, צַדִּיקִים חֲסִידִים וּקְדוֹשֵׁי עֶלְיוֹן מִכָּל הַדּוֹרוֹת - אֶת בְּנוֹ יְחִידוֹ שֶׁאֲפִלּוּ לֹא הֵקִים בַּיִת בְּיִשְׂרָאֵל?

אוֹמֵר הַ'חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת': אַבְרָהָם עָשָׂה אֶת הַמִּצְוָה בְּשִׂמְחָה, שֶׁאִלְמָלֵא כֵּן לֹא הָיוּ מְשַׁבְּחִים אוֹתוֹ עַל כָּךְ. אֵיךְ יִתָּכֵן? אֶלָּא, הִיא הַנּוֹתֶנֶת. אַבְרָהָם אָהַב אֶת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא,

כְּפִי שֶׁנֶּאֱמַר "אַבְרָהָם אֹהֲבִי", וְכָל יָמָיו חָשַׁב - אֵיךְ אָשִׁיב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמַל עִמִּי מֵעוֹדִי. מֵעוֹלָם לֹא הָיָה שָׂבֵעַ, הוּא רָצָה לְהוֹדוֹת, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְיָדָיו מִקְרֶה זֶה, וְכִי לֹא יִשְׂמַח?!

ה. הרכוש הפקר על החוף

בְּשִׁבְיל זֶה הוּא הָיָה אַבְרָהָם אָבִינוּ... מִי יָכוֹל לְהַעִיד עַל עַצְמוֹ שֶׁהוּא מְסֻגָּל לִדְרָגוֹת כָּאֵלּוּ? תִּתְפַּלֵּא לִשְׁמֹעַ, הָיוּ יְהוּדִים כָּאֵלּוּ אַף בְּדוֹרֵנוּ. לִפְנֵי שָׁנִים לֹא רַבּוֹת חַי הַצַּדִּיק רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף הֶרְמָן זַצַ"ל, חָמִיו שֶׁל מָרָן הַגָּאוֹן ר' חַיִּים פִּנְחָס שַׁיְנְבֶּרְג זַצַ"ל. הוּא הֵקִים עֲלֹהּ שֶׁל תּוֹרָה וְחֶסֶד בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, גָּדַר גָּדֵר וְעָמַד בַּפֶּרֶץ לְהַרְבּוֹת יְרִישְׁקַייט בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה, כַּאֲשֶׁר כָּל הַסְּבִיבָה נָדָה לוֹ בְּרֹאשָׁהּ. מְסֻפָּר עָלָיו שֶׁכַּאֲשֶׁר עָלָה לְהִשְׁתַּקֵּעַ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, הִתְאַחֲרָה הַשָּׂעָה, וְהָאֳנִיָּה הֵטִילָה עֹגֶן סָמוּךְ לְשַׁבָּת מַמָּשׁ. מִהֵר אֵפוֹא לָרֶדֶת מֵהַסְּפִינָה, כְּשֶׁהוּא מַשְׁאִיר אֶת כָּל רְכוּשׁוֹ עַל הַקַּרְקַע. הַמְמֻנֶּה הִפְנָה אֶת תְּשׂוּמֶת לִבּוֹ לָכָךְ שֶׁבַּאֲתָר זֶה מִסְתּוֹבְבִים גַּנָּבִים רַבִּים, וְאִם יַשְׁאִיר אֶת הָרְכוּשׁ הֶפְקֵר - לֹא יִוָּתֵר בְּיָדוֹ מְאוּמָה. אַךְ ר' יַעֲקֹב יוֹסֵף בְּשֶׁלּוֹ - "הַכֹּל בִּשְׁבִיל הַבּוֹס!"...

זֶה לֹא הָיָה פָּשׁוּט. כָּל רְכוּשָׁם הָיָה הַמִּטָּעָן שֶׁאוֹתוֹ הֵבִיאוּ מֵאַרְצוֹת הַבְּרִית, וְתוּר עַל כָּךְ מַשְׁמָעוּתוֹ - חֶרְפַּת רָעָב תְּמִידִית. לְזוּגָתוֹ הָרַבָּנִית הָיָה קָשֶׁה, אַךְ הוּא הָיָה אֵיתָן בְּדַעְתּוֹ. הַמְמֻנֶּה הִסְתַּכֵּל עָלָיו בְּתִהְיָה עֲצוּמָה, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לַחְתֹּם עַל מִסְמָךְ הַמֵּעִיד עַל כָּךְ שֶׁהוּא מְוַתֵּר עַל כָּל הַטִּפּוּל בִּנְכָסָיו...

כָּל אוֹתָהּ הַשַּׁבָּת הָיָה שָׂרוּי בִּתְחוּשָׁה מְרוֹמֶמֶת בְּיוֹתֵר. בְּנִגּוּד לָאֲנָשִׁים אֲחֵרִים, שֶׁבַּמִּקְרֶה הַטּוֹב בְּיוֹתֵר הָיוּ מַצְדִּיקִים עֲלֵיהֶם אֶת הַדִּין וְהָיוּ אוֹמְרִים מַשֶּׁהוּ מֵעֵין: כַּפָּרַת עֲוֹונוֹת, בְּמָקוֹם שֶׁחָלִילָה יֵלְכוּ שְׁנֵי יְלָדִים... הֲרֵי הַכִּוּוּן שֶׁבּוֹ הָלַךְ ר' יַעֲקֹב יוֹסֵף הָיָה אַחֵר לְגַמְרֵי. הוּא אָמַר: "הֲרֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נָתַן לִי בַּחַיִּים דְּבָרִים רַבִּים כָּל כָּךְ, הַאִם לֹא הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁאַחֲזִיר לוֹ מַשֶּׁהוּ?! הִנֵּה הַנֶּכֶד שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁהוֹלֵךְ וְצוֹעֵד בְּדַרְכּוֹ בִּגְבוּרָה. סוֹף הַמַּעֲשֶׂה הָיָה שֶׁרְכוּשׁוֹ נִצַּל בְּאֹרַח פֶּלֶא.

כָּךְ צְרִיכָה לִהְיוֹת הִתְחוּשָׁה. אֲנִי לֹא רַק צָרִיךְ לְקַבֵּל, אֲנִי אוֹהֵב אֶת ה' עַל כָּל מַה שֶּׁנָּתַן לִי עַד הַיּוֹם, וַאֲנִי מוּכָן לָתֵת לְמַעֲנוֹ אֶת כָּל רְכוּשִׁי. זוֹ הָאַהֲבָה שֶׁאָנוּ יוֹנְקִים מֵהָאָבוֹת, זוֹ הָאַהֲבָה שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם, וְהִיא מְשַׁמֶּשֶׁת אֶבֶן יְסוֹד שֶׁל הָאֱמוּנָה הַיִּשְׂרְאֵלִית. אֶת אוֹתָהּ אַהֲבָה אָנוּ מוֹרִישִׁים לִילָדֵינוּ אַחֲרֵינוּ, "וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ". זֶה הַמֻּסָּר שֶׁצָּרִיךְ לְהַחְדִּיר בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, לְהַטְמִיעַ זֹאת בְּקֶרֶב הַיְלָדִים. זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא בַּפָּרָשָׁה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע.

ו. כשצלחת המרק ביד

בִּשְׂפָתוֹ הַקּוֹלַחַת וְהָרְהוּטָה מַמְשִׁיךְ הָרַב דְּרוּק לְפַשֵּׁט אֶת הַנּוֹשֵׂא לִשְׁאָר רַבְדֵי הַחַיִּים: תְּאָרוּ לְעַצְמְכֶם, אַתֶּם שָׁבִים בְּלֵיל שַׁבָּת מִבֵּית הַכְּנֶסֶת, שְׁרִים "שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם", וּלְפֶתַע שָׁמִים לֵב שֶׁאֵין כִּסְאוֹת בַּבַּיִת. מַה קָּרָה? הַשָּׁכֵן הַחֲרֵדִי הַיְחִיד שֶׁאַל אֶמֶשׁ אֶת הַכִּסְאוֹת לְצֹרֶךְ שִׂמְחַת שֶׁבַע בְּרָכוֹת, וְהִנֵּה הוּא נָסַע לְשַׁבָּת בְּלִי לְהָשִׁיב אוֹתָם... אֵיךְ נִרְאֶה שֻׁלְחָן שַׁבָּת כָּזֶה? זֶה עוֹמֵד בְּזָוִית זוֹ מַחֲזִיק אֶת צַלַּחַת הַמָּרָק, וְהַשִּׁנִּי בְּזָוִית אַחֶרֶת כְּשֶׁהוּא מְתַמְרֵן אֶת הַכַּפִּית אֶל הַפֶּה. בְּקִצּוּר: לֹא לָעִנְיָן... תַּגִּידוּ אֶת הָאֱמֶת - אֲנִי אוֹמֵר לְשׁוֹמְעֵי לִקְחִי - הַאִם עָלָה בְּדַעְתְּכֶם לְהוֹדוֹת לְרִבּוֹנוֹ שֶׁל הָעוֹלָם עַל כָּךְ שֶׁיֵּשׁ כִּסְאוֹת בַּבַּיִת? הַ'יְסוֹד וְשׁוֹרֶשׁ הָעֲבוֹדָה' כּוֹתֵב, שֶׁהוּא הָיָה מוֹדֶה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֲפִלּוּ עַל פִּנַּת הַלִּמּוּד שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּבַּיִת. וְהֵיכָן אֲנַחְנוּ?

וּמַה נֹּאמַר אִם יֵשׁ כִּסְאוֹת, אַךְ שֻׁלְחָן אֵינֶנּוּ?!... מָה עוֹשִׂים? יוֹשְׁבִים עַל הַכִּסְאוֹת וּמַחֲזִיקִים אֶת הַצַּלָּחוֹת בַּיָּדַיִם, אוֹ יוֹשְׁבִים עַל הָרִצְפָּה וּמַנִּיחִים אֶת הַצַּלָּחוֹת עַל הַכִּסְאוֹת. דָּבָר אֶחָד בָּרוּר, מָחָר כְּבָר לֹא יֹאכְלוּ כָּאן, מֵרֹב הַלִּכְלוּךְ שֶׁיִּצְטַבֵּר עַל הַמִּרְצָפוֹת... הַשֻּׁלְחָן מְשַׁמֵּשׁ אוֹתָנוּ בְּכָל רֶגַע, הַאִם חָשַׁבְנוּ פַּעַם שֶׁעָלֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁנָּתַן לָנוּ שֻׁלְחָן?!... וְרִצּוּף יֵשׁ בַּבַּיִת? וּתְאוּרָה יֵשׁ? הַאִם אָנוּ מוֹדִים עַל כָּךְ? וְהִנֵּה גַּם מְכוֹנַת כְּבִיסָה יֵשׁ, וְהִיא עוֹשָׂה אֶת מְלַאכְתָּהּ נֶאֱמָנָה, וְחוֹסֶכֶת עָמָל וְטִרְחָה. פּוֹתְחִים אֶת הַבֶּרֶז וְיֵשׁ מַיִם, מַנִּיחִים בַּמִּיקְרוֹגַל וְהָאֹכֶל מִתְחַמֵּם, הַמְקָרֵר מֵגֵן עַל הָאֹכֶל, וְהַמַּקְפִּיא - גַּם הוּא עוֹבֵד. תֵּן תּוֹדָה! תּוֹדָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיֵּשׁ לְךָ אֶת כָּל זֶה!

"בְּחֵן וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים" - תְּאָרוּ לְעַצְמְכֶם שֶׁכָּל הָאֹכֶל הָיָה בְּצֶבַע שָׁחֹר, וְטַעֲמוֹ אָחִיד. אֵיךְ זֶה הָיָה נִרְאֶה... הַאִם חָשַׁבְנוּ פַּעַם לְהוֹדוֹת עַל הַחֵן וְהַיֹּפִי שֶׁבִּסְעוּדָתֵנוּ? עַל הַמִּלְפְּפוֹנִים הַיְרֻקִּים, הָעַגְבָנִיּוֹת הָאֲדֻמּוֹת וְהַחַלָּה הַשְּׂחֻמָּה, וְעַל הַגִּוּוּן שֶׁבַּטְּעָמִים?!

ז. חרין אדם על הבגדים

אָדָם שֶׁלּוֹמֵד לְהוֹדוֹת, הַאִם כָּל הַחַיִּים שֶׁלּוֹ מִשְׁתַּנִּים בְּעִקְבוֹת כָּךְ?

בְּוַדַּאי! כְּשֶׁאָדָם מִתְרַגֵּל לְהוֹדוֹת עַל כָּל דָּבָר לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוּא הוֹפֵךְ לִהְיוֹת אִישׁ שָׂמֵחַ וּמְאֻשָּׁר. כְּשֶׁאַתָּה מִתְרַגֵּל לְהוֹדוֹת עַל כָּל פְּרָט, וְהַחַיִּים הֵרֵי מְלֵאִים בְּכָךְ, כְּמוֹ שֶׁהִתְחַלְנוּ לְפָרֵט, אַתָּה הוֹפֵךְ לְמִילְיוֹנֵר. לֹא פָּחוֹת! אָדָם שֶׁבְּכָל רֶגַע מוֹצֵא שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל מָה לְהוֹדוֹת - אֵין מְאֻשָּׁר מִמֶּנּוּ בָּעוֹלָם.

בָּחוּר צָעִיר יַחְשֹׁב: הַאִם הוֹדֵיתִי פַּעַם לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהֶעֱנִיק לִי אַבָּא, אִמָּא, מִטָּה, שְׂמִיכָה, כָּרִית... אֵלּוּ דְּבָרִים פְּשׁוּטִים, שֶׁבִּגְלַל אִי שִׂימַת לֵב לֹא מוֹדִים עֲלֵיהֶם וַחֲבָל.

סִפֵּר לִי מְנַהֵל חֵידֶר יְדוּעַ בִּירוּשָׁלַיִם, שֶׁלְּאַחַר שֶׁשָּׁמַע אֶת דִּרְשָׁתִי עַל אוֹדוֹת הַנְּחִיצוּת בַּהוֹדָאָה, הָפַךְ לְאִישׁ אַחֵר: "לָמַדְתִּי לְהֵעָצֵר וּלְהוֹדוֹת עַל כָּל דָּבָר. בַּתְּחִלָּה חָשְׁבָה אִשְׁתִּי שֶׁמִּשֶּׁהוּ אֵרַע לִי, אַךְ עִם הַזְּמַן לָמְדָה שֶׁזֶּה אֲמִתִּי, וְגַם הִיא עַצְמָהּ לָמְדָה לְהוֹדוֹת. מִטְּבְעִי אֲנִי כַּעֲסָן, וּבְאַחַד הַיָּמִים, כְּשֶׁשַּׁבְתִּי הַבַּיְתָה לְאַחַר יוֹם קָשֶׁה מְאֹד, זָחֲלָה לִקְרָאתִי בִּתִּי בַּת הַשָּׁנָה וְחֵצִי, וְלֹא יוֹדֵעַ אֵיךְ הִיא גָּרְמָה שֶׁחֵרִין אָדָם נִשְׁפַּךְ עָלַי. בְּיָמִים כְּתִקּוּנָם עָדִיף שֶׁלֹּא אֹמַר אֵיךְ הָיִיתִי מֻגִיב... אַךְ לְאַחַר שֶׁשָּׁמַעְתִּי אוֹתָךְ, עָשִׂיתִי דָּבָר אֶחָד: הֵרַמְתִּי אֶת הַיַּלְדָּה לַגֹּבַהּ וְאָמַרְתִּי: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲנִי נוֹתֵן לָךְ שֶׁבַח וְהוֹדָיָה עַל שֶׁיְּצִירָה כָּזֹאת מִסְתּוֹבֶבֶת בְּבֵיתִי, כִּי אֲנָשִׁים רַבִּים הָיוּ רוֹצִים תִּינֹקֶת שֶׁמַּתִּיזָה חֲרִין עַל הַבְּגָדִים"...

כְּשֶׁיֵּשׁ הַכָּרַת הַטּוֹב, הַדָּבָר הַקָּשֶׁה בְּיוֹתֵר הוֹפֵךְ לְהִיוֹת הַדָּבָר הַמָּתוֹק בְּיוֹתֵר...

הַ'שְׁפַּת אֱמֶת' שׁוֹאֵל: חֲז"ל דָּרְשׁוּ "לַיְּהוּדִים הָיְתָה אוֹרָה" - אוֹרָה זוֹ תּוֹרָה, שֶׁשּׁוֹן זֶה מִילָה וְכוּ'. מַדּוּעַ לֹא כָּתוּב בַּמְּגִלָּה בְּפֵרוּשׁ: לַיְּהוּדִים הָיְתָה תּוֹרָה וּמִילָה וְכוּ'. לְהוֹרוֹת, שֶׁהַשִּׂמְחָה הִיא שֶׁהֵם עַצְמָם גִּלּוּ אֶת חִבַּת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת. גַּם קֹדֶם הָיְתָה תּוֹרָה, אֲבָל עַל יְדֵי הַגִּלּוּי הַזֶּה, נִפְתַּח לִבָּם לְהַכִּיר שֶׁהָאוֹר שֶׁל הַחַיִּים זֶה הַתּוֹרָה, כִּי הַגִּלּוּי הָאֱלֹקִי שֶׁהָיָה - הֵבִיא לִידֵי קַבָּלַת הַתּוֹרָה בְּשִׂמְחָה.

אַתָּה מֵבִין מָה הָיָה כָּאן? הַנֵּס הֶעָצוּם שֶׁנַּעֲשָׂה עִמָּם, הֵבִיא אוֹתָם לַהַכָּרָה שֶׁאֵין טוֹב בָּעוֹלָם יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הַקָּשֶׁר עִם בּוֹרֵא הָעוֹלָם. זֶה הַדָּבָר הַנִּפְלָא בְּיוֹתֵר עֲלֵי אֲדָמוֹת. מְחַדֵּד לָנוּ הַ'שְׁפַּת אֱמֶת', שֶׁכַּאֲשֶׁר חַיִּים כָּךְ וּמַבִּיטִים עַל הַחַיִּים בָּאוֹר שֶׁל הָאֱמוּנָה, מְקַבְּלִים לְפֶתַע הַכָּרָה חֲדָשָׁה, וְרוֹאִים אֶת הָאוֹר שֶׁיֵּשׁ בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְווֹת.

ח. עין אחת היתה "גמורה" / ספור

הַהוֹדָאָה מְבִיאָה לְשֶׁפַע יוֹתֵר מֵהַתְּפִלָּה

נָכוֹן. צַדִּיקִים אָמְרוּ: "הַרְאֵנִי ה' חַסְדֶּךָ", אִם אָדָם יִרְאֶה אֶת הַחֶסֶד שֶׁה' יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמּוֹ, אֲזַי "וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן לָנוּ" - תָּבוֹא הַיְשׁוּעָה. בְּאֲמִתַּחְתִּי סְפוּרִים לְמַכְבִּיר עַל כָּךְ. בִּרְחוֹבוֹת חָלָה יְהוּדִי בְּעֵינָיו, וְעִוָּרוֹן מֻחְלָט חִכָּה לוֹ מֵעֵבֶר לַקִּיר. לְאַחַר הִתְיַעֲצוּת מַקִּיפָה, נוֹדַע לוֹ עַל פְּרוֹפֶסוֹר גָּדוֹל בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, הַיָּחִיד הַמִּתְמַחֶה בִּבְעָיָתוֹ. הָעֲלוּת הָיְתָה גְּדוֹלָה, אַךְ הֲרֵי כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לָאָדָם יִתֵּן בְּעַד רְאִיָּתוֹ... הוּא טָס לְאַרְצוֹת הַבְּרִית מָלֵא בְּקַבָּלוֹת טוֹבוֹת וּתְפִלּוֹת, אַךְ לְאַחַר בְּדִיקָה אָמַר לוֹ הַפְּרוֹפֶסוֹר: "צַר לִי לְאַכְזֵב אוֹתָךְ, עַיִן אַחַת גְּמוּרָה, חַיָּבִים לְהַנִּיחַ עַיִן מִפְּלַסְטִיק, וְלוּ בִּשְׁבִיל לְהַצִּיל אֶת הָעַיִן הַשְּׁנִיָּה, שֶׁגַּם הַצָּלָתָהּ מֻטֶּלֶת בְּסָפֵק.

הוּא נִשְׁבַּר עַד עֹמֶק הַנֶּפֶשׁ, בְּקֹשׁ הֲפוּגָה שֶׁל יוֹם-יוֹמַיִם, וּבִיצִיאָתוֹ תֹּר אַחַר בֵּית כְּנֶסֶת. כְּשֶׁמָּצָא אֶחָד כָּזֶה, נֶעֱמַד מוּל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ וְהֵחֵל לִבְכּוֹת כְּמוֹ תִּינוֹק: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי

מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ מְחִילָה עַל שֶׁכְּבָר חֲמִשִּׁים שָׁנָה אַתָּה נוֹתֵן לִי עֵינַיִם, וּמֵעוֹלָם לֹא הוֹדֵיתִי לְךָ עַל כָּךְ כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ". כָּךְ הִתְחִיל לְשַׁחְזֵר אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָשָׂה עִמּוֹ, מִתּוֹךְ הַכָּרָה פְּנִימִית וַאֲמִתִּית, תּוֹךְ שֶׁהוּא חוֹוֶה טַלְטֵלָה רְגָשִׁית עַזָּה. לְאַחַר שֶׁלֹּשׁ שָׁעוֹת שֶׁל דְּמָעוֹת-הוֹדָיָה, הוּא אָמַר מִשְׁפָּט אֶחָד: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי רוֹצֶה לְהוֹדוֹת לְךָ עוֹד שָׁנִים רַבּוֹת עַל שְׁתֵּי עֵינַיִם בְּרִיאוֹת".

בַּבְּדִיקָה הַבָּאָה, הָרוֹפֵא הִקִּר וַחֲסַר הֶרֶגֶשׁ הָיָה נִסְעָר. הוּא בָּחַן שׁוּב וְשׁוּב, בָּדַק אֶת מִמְצָאָיו הַקּוֹדְמִים, וְהֵנִיעַ אֶת רֹאשׁוֹ אֲנָה וָאָנָה. זֶה לֹא יָכוֹל לִהְיוֹת, מֵעוֹלָם לֹא קָרָה כַּדָּבָר הַזֶּה...

גְּזֵרַת הַגִּיּוּס אוֹרֶבֶת לְפִתְחֵנוּ. נִרְאֶה לִי שֶׁמַּה שֶׁחָסֵר לָנוּ זוֹ הַהוֹדָאָה עַל שִׁשִּׁים שָׁנָה שֶׁל פְּרִיחַת חַיֵּי הַתּוֹרָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁלֹּא הָיָה מִזְּמַן הַתַּנָּאִים וְהָאֲמוֹרָאִים. אִם נוֹדֶה עַל כָּךְ - בָּרוּר וּמֻסְכָּם, מִפִּי סְפָרִים וְסוֹפְרִים, שֶׁנִּוָּשַׁע.

דּוֹדִי הגרי"מ שֶׁכְּטָר שְׁלִיטָ"א אוֹמֵר: נָהוּג לַחֲשֹׁב שֶׁרַק תְּפִלָּה מְבִיאָה הַשְׁפָּעוֹת. וְלֹא הִיא. הַהוֹדָאָה מְבִיאָה הַרְבֵּה יוֹתֵר. לְפִי מַה שֶּׁהָאָדָם מוֹדֶה לַהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כָּךְ יְקַבֵּל מִמֶּנּוּ. רִבּוּי הַבְּרָכָה בָּא בְּעִקְבוֹת רִבּוּי הַהוֹדָאָה.

ט. המבקש מבלי להקדים הודאה לבקשתו נשמע ממנו כאלו ועסקו עם אכזר ... / **ספור**

בְּעִנְיָן זֶה אַזְכִּיר דְּבָרִים נִפְלָאִים בְּעִנְיְנֵי שִׂמְחָה שֶׁשָּׂמַעְתִּי מֵהָרַב בֶּן צִיּוֹן סָנֶה, הַשּׁוֹהֶה בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית כְּבָר כַּמָּה שָׁנִים בְּעִנְיְנֵי רְפוּאָה, וַאֲשֶׁר נֶאֶמְרוּ עַל יָדוֹ בָּרַבִּים בְּמִסְגֶּרֶת שִׁעוּר בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ בָּעִיר מוֹנְסִי, יָמִים סְפוּרִים לִפְנֵי פּוּרִים:

כָּתוּב "הַרְחֵב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ" (תהלים פא, יא). אֵיךְ אָדָם יָכוֹל לְהַרְחִיב אֶת הַפֶּה? הִתְשׁוּבָה: עַל יְדֵי חִיּוּךְ!... אוֹמֵר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לַיְהוּדִי: מַדּוּעַ כָּל הַזְּמַן הִנְךָ עָצוּב? תַּתְחִיל לְחַיֵּךְ וַאֲנִי אֶתֵּן לְךָ הַכֹּל. "הַרְחֵב פִּיךָ" בְּחִיּוּךְ, מִתּוֹךְ שִׂמְחַת הַלֵּב, וְאָז - "וַאֲמַלְאֵהוּ" בְּכָל טוּב שֶׁבָּעוֹלָם.

וְהוֹסִיף הָרַב סָנֶה, שֶׁהִנֵּה בְּמִקּוֹמוֹת שֶׁמַּתְר לְהוֹסִיף בָּהֶם בַּקָּשׁוֹת בִּתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, כְּגוֹן בְּבִרְכַּת "שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה', אִם הָיָה אָדָם שָׂם אֶת אָזְנוֹ לְיַד פִּיו שֶׁל הַמִּתְפַּלֵּל וְהָיָה שׁוֹמֵעַ אֶת בַּקָּשׁוֹתָיו, הָיָה חוֹשֵׁב שֶׁהַמִּתְפַּלֵּל מְדַבֵּר כָּרֶגַע עִם מִישֶׁהוּ אַכְזָרִי בְּמְיֻחָד, חָלִילָה. שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצַדּוֹ אֵינוֹ רוֹצֶה לָתֵת כְּלוּם לְשׁוּם יְהוּדִי... הֲרֵי הַיְּהוּדִי עוֹמֵד וּמִתְחַנֵּן וְחוֹזֵר עַל הַבַּקָּשָׁה שׁוּב וְשׁוּב: 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי מִתְחַנֵּן לְפָנֶיךָ, אֲנִי כָּל כָּךְ צָרִיךְ דָּבָר פְּלוֹנִי וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ זֹאת כְּבָר הַרְבֵּה זְמַן!... כְּאִלּוּ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא נוֹתֵן לוֹ כְּלוּם... וַהֲרֵי בֶּאֱמֶת הוּא נוֹתֵן כָּל כָּךְ הַרְבֵּה!

לָכֵן, הַסֵּדֶר הַנָּכוֹן שֶׁל הַתְּפִלָּה צָרִיךְ לִהְיוֹת: קוֹדֶם לְהוֹדוֹת עַל כָּל מַה שֶּׁה' עוֹשֶׂה לָנוּ, וְרַק אַחַר כָּךְ לְהוֹסִיף אֶת הַבַּקָּשָׁה. כְּפִי שֶׁאָמַר יַעֲקֹב אָבִינוּ בִּתְפִלָּתוֹ (בראשית לב, יא-יב): "קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת". וְרַק אַחֲרֵי שֶׁגָּמַר לְהוֹדוֹת הִתְחִיל לְבַקֵּשׁ: "הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו".

י. המקדים הודאתו לבקשתו רואה נסים / ספור

סִפֵּר הָרַב סְגָנֶה בְּאוֹתָהּ דְּרָשָׁה, שֶׁהָיְתָה לוֹ פַּעַם בְּעֵיָה בָּאֹזֶן, שֶׁכְּתוֹצָאָה מִכָּךְ נַעֲשָׂה חֵרֵשׁ לְגַמְרֵי בְּאוֹתָהּ אֹזֶן, וְהָרוֹפְאִים אָמְרוּ שֶׁלֹּא יִתְּכֵן שֶׁתַּחֲזֹר לְתַפְקֵד. אָמְנָם, יַחַד עִם זֹאת הוּא חָשׁ כְּאֵב בָּאֹזֶן, כִּי הָעֶצֶב שֶׁבָּהּ עֲדַיִן לֹא מֵת, וְחָשְׁבוּ הָרוֹפְאִים לְהַזְרִיק לְתוֹךְ הָעֶצֶב חֹמֶר מְסַיֵּם לַהֲרֹג אוֹתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יְסֵב לוֹ כְּאֵב.

בְּאוֹתוֹ זְמַן - אָמַר הָרַב סְגָנֶה, עָלוּ בְּדַעְתִּי הַדְּבָרִים הַנַּ"ל, בְּעִנְיַן הַצּוּרָה הַנְּכוֹנָה לְהִתְפַּלֵּל וּלְבַקֵּשׁ. נֶעֱמַדְתִּי בִּתְפִלָּה וְאָמַרְתִּי כָּךְ:

"רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֲלֹא מִסְתּוֹבֵב אֲנִי בְּבָתֵּי חוֹלִים וְרָאִיתִי הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לָלֶכֶת עַל רַגְלֵיהֶם, מוֹדֶה אֲנִי אֶפּוֹא לְךָ עַל כָּךְ שֶׁבִּיכָלְתִּי לָלֶכֶת, רָאִיתִי אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בִּידֵיהֶם וּלְשָׁרַת אֶת עַצְמָם, וַאֲנִי - בָּרוּךְ ה', יָדַי פּוֹעֲלוֹת מְצַיָּן. רָאִיתִי אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם רוֹאִים, וְלִי - שְׁתֵּי עֵינַיִם בְּרִיאוֹת. תּוֹדָה לְךָ ה'. רָאִיתִי אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם שׁוֹמְעִים - וַאֲנִי שׁוֹמֵעַ בְּאֹזֶן אַחַת. רַק בֶּאֱמֶת, אִם אֶפְשָׁר, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֲשֵׂה שֶׁאֶשְׁמַע גַּם בָּאֹזֶן הַשְּׁנִיָּה".

אַחֲרֵי תְּקוּפָה בָּא לָעֲשׂוֹת שׁוּב בְּדִיקוֹת. נִכְנַס לַחֶדֶר רוֹפֵא גּוֹי וְאָמַר לוֹ בְּאַנְגְּלִית: "הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹהֵב אוֹתָךְ. הוּא שִׁנָּה אֶת הַטֶּבַע. יֶשְׁנָם שְׁמוֹנִים וַחֲמִשָּׁה אֲחוּזֵי שְׁמִיעָה בָּאֹזֶן".

כָּךְ דִּבֵּר הָרַב סְגָנֶה בְּעִנְיַן הַשִּׂמְחָה וְצוּרַת הַתְּפִלָּה הַנְּכוֹנָה.

אַחֲרֵי כִּשְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, שָׁבוּעַ לִפְנֵי פֶּסַח, מְחַפֵּשׂ אוֹתוֹ יְהוּדִי לֹא מֻכָּר, וּכְשֶׁמָּצָא אוֹתוֹ אָמַר לוֹ: "בִּרְצוֹנִי לְהַכִּיר לְךָ טוֹבָה. הָיִיתִי אֶחָד מִשּׁוֹמְעֵי הַשִּׁעוּר לִפְנֵי פּוּרִים, נֶהֱנֵיתִי מְאֹד מֵהַסִּפּוּרִים וּמֵהַמְּשָׁלִים וְהִפְנַמְתִּי אֶת הַמֶּסֶר.

"וְהִנֵּה, אֲנִי חִתַּנְתִּי בְּעֶזְרַת ה' שִׁבְעָה יְלָדִים, אַךְ נִשְׁאֲרוּ בְּבֵיתִי שְׁנֵי בַּחוּרִים, אֶחָד בְּגִיל עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ וְאֶחָד בְּגִיל עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע".

"בַּחוּרִים אֵלּוּ הִתְחִילוּ לַעֲסֹק בְּשִׁדּוּכִים בְּגִיל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, וּמִן הַמּוּתָר לְצַיֵּן כַּמָּה צַעַר, עֶגְמַת נֶפֶשׁ וְלַחַץ יֶשְׁנָם בַּבַּיִת מֵהָעֲבוֹדָה שֶׁבְּמֶשֶׁךְ כָּל כָּךְ הַרְבֵּה שָׁנִים מְחַפְּשִׂים וְלֹא מַצְלִיחִים לִמְצֹא שִׁדּוּךְ עֲבוּר שְׁנֵיהֶם. הַסְּבִים וְהַסַּבְתּוֹת, הַדּוֹדִים וְהַדּוֹדוֹת - כֻּלָּם מִתְפַּלְּלִים וּמְבַקְּשִׁים עֲלֵיהֶם".

"אַחֲרֵי שֶׁשָּׁמַעְתִּי אֶת הַשִּׁעוּר, בָּאתִי הַבַּיְתָה וְאָמַרְתִּי לְנָוֹת בֵּיתִי: 'זֶהוּ, גָּמַרְתִּי לְבַקֵּשׁ עַל שִׁדּוּכִים. מִכָּאן וְאֵילָךְ נוֹדֶה בִּתְפִלָּתֵנוּ עַל שִׁבְעָה יְלָדִים שֶׁכְּבָר הִתְחַתְּנוּ וְעַל נְכָדִים בְּרִיאִים וּשְׁלֵמִים שֶׁזָּכִינוּ לָהֶם, אֲחֵרֵי כֵן נוֹדֶה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁשָּׁנֵי הַבַּחוּרִים שֶׁעָדַיִן נִמְצָאִים בַּבַּיִת לוֹמְדִים הֵיטֵב, מִתְפַּלְּלִים כָּרָאוּי וְהֵם בְּרִיאִים וּשְׁלֵמִים. הֲרֵי גַּם אַתְּ יוֹדַעַת שֶׁיֶּשְׁנָם הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם זוֹכִים לְכָךְ, וּבָרוּךְ ה' אֲנַחְנוּ זָכִינוּ. אֵין מִלִּים לְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמָלְנוּ. אַחַר כָּל זֹאת, נוֹסִיף לְהִתְפַּלֵּל שֶׁה' יַעֲזֹר שֶׁגַּם נְחַתֵּן אוֹתָם בְּקָרוֹב!..."

"וְהִנֵּה" - מְסַיֵּם אוֹתוֹ יְהוּדִי אֶת סִפּוּרוֹ - "לֹא עָבְרוּ שְׁלֹשָׁה שָׁבוּעוֹת, וְהַיּוֹם אֲנִי שׁוֹבֵר אֶת הַצַּלַּחַת בְּאֵרוּסֵי הַבֵּן הַשֵּׁנִי. שְׁנֵיהֶם הִתְאָרְסוּ בְּמַזָּל טוֹב!"

כָּל זֶה כָּתַב לִי הָרַב בֶּן צִיּוֹן סָנֶה לִפְנֵי פֶּסַח.

יא. המבקש בקשתו בהתבטאות חיובית הרבה יותר סכוי שתענה בקשתו מאשר כאשר יתבטא בדרך שלילית ובכינית

לְהַחֲלִיף אֶת הַשֶּׁלֶט / סִפּוּר

רְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר בְּבָקְרוֹ שֶׁל יוֹם עֶרֶב פִּסְחִי, תַּמְהִיל מְבַלְבֵּל שֶׁל רֵיחוֹת, קוֹלוֹת, וּפִיחַ אוֹטוֹבּוּסִים מַחֲנִיק הַמִּתְעָרְבֵל בַּעֲשָׁנָן שֶׁל מַשְׁאֵיוֹת הַפּוֹרְקוֹת הַרְרֵי סְחוֹרָה. סְחַרְחֹרֶת אֲנוֹשִׁית מִתְעָרְבֶלֶת עַל מִדְרְכוֹת הָאָבֶן. מְאוֹת אֲנָשִׁים נָחְפָּזִים בְּדַרְכָּם, וְיַלְדֵי חֶמֶד, שֶׁעָדַיִן שׁוֹקְדִים עַל תַּלְמוּדָם, מְפַלְּסִים דֶּרֶךְ בֵּינוֹת לְאַנְשֵׁי שֵׂיבָה שְׁעוּנִים עַל מַקֵּל אוֹ מְהַלְּכִים בִּזְהִירוּת בְּלִעֲדָיו. קוֹל שְׁאוֹן מֻרְכָּזֶה שֶׁל עִיר מַקִּיף אֶת הַכֹּל, נוֹתֵן אֶת הָאוֹת לִתְחִלָּתוֹ שֶׁל יוֹם עָמוּס נוֹסָף.

בְּתוֹךְ בְּלֵיל הָאֲנָשִׁים, לְצַד רַגְלֵיהֶם הַמְמַהֲרוֹת וּלְנֹכַח שׁוּלֵי בִּגְדֵיהֶם הַמִּתְנוֹפְפִים בָּרוּחַ, יָשַׁב לוֹ אִישׁ צָעִיר, פָּנָיו חֲרוּשׁוֹת הַקְמָטִים מַעֲנִיקוֹת לוֹ מַתַּת שֶׁל מִסְפָּר שָׁנִים שֶׁכְּלָל לֹא שַׂיָּכוֹת לוֹ, בְּתוֹסֶפֶת כַּמָּה קְוִים שֶׁל עֶצֶב. מַבָּטוֹ חֲשׁוּף הַמַּבָּע - אָטוּם, אֵינוֹ מְשַׁדֵּר דָּבָר, מִלְבַד רֵיקָנוּת אֵינְסוֹף. לְיָדוֹ מֻנַּחַת הָיְתָה סַלְסִלַּת קַשׁ קְטַנָּה, מַטְבְּעוֹת מִסְפָּר נָחוּ בָּהּ וְלֹא בְּצִפִּיפוּת, וְשֶׁלֶט קְמוּט מִזְדַּקֵּר מֵעָלֶיהָ. "אֲנִי עִוֵּר" - רָשׁוּם הָיָה בּוֹ בְּאוֹתִיּוֹת מְאִירוֹת עֵינַיִם, "אְנָא, רַחֲמוּ עָלַי" - הוֹסִיף הַכּוֹתֵב תְּחִנָּה מִתַּחַת. אוּלָם עֵינֵי הָאֲנָשִׁים כְּאִלּוּ דְּלָגוּ מֵעַל לְסַלְסִלָּה וְלָאָדָם הַסָּגִי-נֶהוֹר שֶׁמֵּאָחוֹרֶיהָ, לְמַעַט כַּמָּה אֲנָשִׁים נְדִיבֵי לֵב וַאֲצִילֵי רוּחַ, שֶׁהִטִּילוּ מִדֵּי פַּעַם מַטְבֵּעַ לַסַּלְסִלָּה הָרֵיקָנִית, הֲרֵי כָּל אֵלּוּ שֶׁסְּבִיבוֹ, שֶׁאוֹתָם לֹא רָאָה, כְּאִלּוּ גַּם לֹא רָאוּ אוֹתוֹ, וְהַסַּלְסִלָּה בְּרֵיקָנוּתָהּ עוֹמֶדֶת.

פִּתְאוֹם הִתְהַפֵּךְ הַגַּלְגַּל

אָדָם אֶחָד, שֶׁעֵינַיִם טוֹבוֹת לוֹ וְלֵב רַחוּם, עָבַר לְיַד הָאִישׁ הַמְסֻכָּן וְסַלְסִלָּתוֹ. הוּא הִטִּיל מַטְבֵּעַ לְתוֹכָהּ, הִתְעַנְיֵן בִּשְׁלוֹמוֹ שֶׁל הַקַּבְּצָן חֲשׁוּף הָרְאִיָּה, וּלְאַחַר מִכֵּן הוֹצִיא דַּף מִתִּיקוֹ,

כָּתַב מַה שֶּׁכָּתַב, וְהֶחֱלִיף אֶת הַשֶּׁלֶט שֶׁעַל הַסַּלְסְלָה. "שֶׁיִּהְיֶה לְךָ יוֹם טוֹב", אֹהֶל, וְהִמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ. וְהִנֵּה לְפֶתַע הִתְהַפֵּךְ הַגַּלְגַּל, מַטְבֵּעַ רָדַף מַטְבֵּעַ, צְלִילֵי הַמַּטְבְּעוֹת הַמֻּטָּלִים בָּזֶה אַחַר זֶה לְלֹא הֶפּוּגָה נִדְמוּ בְּעֵינָיו שֶׁל הַקַּבְּצָן כְּמַנְגִּינָה עֲנוּגָה. גַּם רַחַשׁ קַל שֶׁל שְׂטָרוֹת קֻלְטוּ אָזְנָיו הַמְחֻדָּדוֹת שֶׁל הָעִוֵּר, וְחִיּוּךְ עָלָה עַל שְׂפָתָיו, לְרֹאשׁוֹנָה מִזֶּה שָׁנִים הוּא נִרְאָה שָׂמֵחַ וּמְאֻשָּׁר.

לְעֵת דְּמְדּוּמֵי עֶרֶב, כְּשֶׁתְּנוּעַת הָאֲנָשִׁים בָּרְחוֹב כְּבָר דָּעֲכָה לָהּ לְאַטָּהּ, הִגִּיעַ הָאִישׁ מַחֲלִיף הַשֶּׁלֶט בַּשְּׁנִית אֶל מְקוֹם רִבְצוֹ שֶׁל הָעִוֵּר, גּוֹחֵן אֶל הַסַּלְסְלָה הַמְלֵאָה בִּתְחוּשַׁת סִפּוּק. הָעִוֵּר הִרְגִּישׁ מִיָּד בְּאָדָם הָעוֹמֵד מַעְלָיו. "אַתָּה הוּא זֶה שֶׁטִּפַּלְתָּ בַּשֶּׁלֶט שֶׁלִּי", אָמַר-קִבֵּץ, "מַה שִּׁנִּיתָ בּוֹ?" שָׁאַל. הָאִישׁ רָכַן וְהִתְיַשֵּׁב לְיָדוֹ. "נָכוֹן הֶחֱלַפְתִּי אֶת הַשֶּׁלֶט", אָמַר, "בְּמָקוֹם 'אֲנִי עִוֵּר, אָנָּא עִזְרוּ לִי', כָּתַבְתִּי - 'הַיּוֹם הוּא יוֹם יָפֶה, עַל אַף שֶׁאֲנִי אֵינֶנִּי יָכוֹל לִרְאוֹת אוֹתוֹ'". הָאִישׁ הִרְהֵר כַּמָּה רְגָעִים, וְאַחַר הוֹסִיף, "תָּבִין, אֲנָשִׁים לֹא אוֹהֲבִים שֶׁמְּדַבְּרִים אֲלֵיהֶם בְּמָסָרִים שְׁלִילִיִּים, הֵם אוֹהֲבִים שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים בְּמָסָרִים חִיּוּבִיִּים כְּשֶׁמְּדַבְּרִים אִתָּם, וְלֹא מַבְלִיטִים אֶת הַקֹּשִׁי וְהַכְּאֵב. כְּשֶׁמַּדְגִּישִׁים לִפְנֵי הָאֲנָשִׁים אֶת הַטּוֹב וְאֶת הַיָּפֶה, הֵם מַרְגִּישִׁים מְחֻבָּרִים יוֹתֵר וּנְכוֹנִים יוֹתֵר לְעֶזְרָה. בַּמִּשְׁפָּט שֶׁבַּשֶּׁלֶט הַמְּקוֹרִי הַדָּגֵשׁ הָיָה עַל הַמִּגְבָּלָה, עַל הַחִסָּרוֹן, וְאִלּוּ בַּמִּשְׁפָּט הַשֵּׁנִי הַדָּגֵשׁ הִנּוֹ עַל הַיּוֹם הַיָּפֶה, עַל הַטּוֹב שֶׁבָּעוֹלָם, וְעַל חֶלְקָם שֶׁל הָעוֹבְרִים וְהַשָּׁבִים שֶׁשִּׁפַּר עֲלֵיהֶם, בְּכָךְ שֶׁיְּכוֹלִים הֵם לִרְאוֹת אוֹתוֹ". אֶת זֶיק הַהֶבָנָה לֹא רָאָה הָאִישׁ בְּעֵינָיו שֶׁל הָעִוֵּר, אוּלָם הַחִיּוּךְ הַגָּדוֹל אָמַר זֹאת יוֹתֵר מִכֹּל. הוּא קָם וְהִתְנַעֵר, אָסַף בְּמִימָנוּת רַבָּה אֶת הַסַּלְסְלָה וְאֶת מְעַט צְרוֹרוֹתָיו. "תּוֹדָה רַבָּה", אָמַר בְּקוֹל מָלֵא הִתְרַגְּשׁוּת, "מִלֵּאתָ אֶת הַסַּלְסְלָה, וּמִלֵּאתָ אֶת לִבִּי בְּשִׂמְחָה וּבְתוֹבָנַת חַיִּים נְכוֹנָה. תּוֹדָה לְךָ".

מַטֵּה קְסָמִים: הַמֶּסֶר הַחִיּוּבִי

טֶבַע הָאָדָם הוּא לֶאֱהֹב מְסָרִים חִיּוּבִיִּים, וּלְהִתְחַבֵּר לְמִי שֶׁמְּדַבֵּר אֵלָיו בְּאֶמְצָעוּת אֲמִירוֹת חִיּוּבִיּוֹת. לְעֻמַּת זֹאת, אִזְכּוּרוֹ שֶׁל הַמַּכְבִּיד, הַקָּשֶׁה וְהַמֵּעִיק - מַעֲכִיר אֶת מַצַּב רוּחָם שֶׁל בְּנֵי הָאָדָם, וּמַשְׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם, וְלֹא לְטוֹבָה. כְּשֶׁשְּׁמוּאֵל רוֹצֶה לְבַקֵּשׁ מֵחֲבֵרוֹ יוֹסִי שֶׁיָּזוּז קְצָת בִּזְמַן הַשַּׁעוּר, כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לִרְאוֹת אֶת מַגִּיד הַשִּׁעוּר, יָכוֹל הוּא לַעֲשׂוֹת זֹאת בִּשְׁתֵּי צוּרוֹת. הָאַחַת - "יוֹסִי, אַתָּה יָכוֹל לָזוּז בְּבַקָּשָׁה? אֲנִי לֹא יָכוֹל לִרְאוֹת אֶת מַגִּיד הַשִּׁעוּר". וְהַשְּׁנִיָּה - "יוֹסִי, אֲנִי רוֹצֶה לִרְאוֹת אֶת מַגִּיד הַשִּׁעוּר, תּוּכַל לְהִתְקַדֵּם מְעַט?" שְׁנֵי הַמִּשְׁפָּטִים נֶאֱמָרִים בְּצוּרָה מְנֻמָּסֶת, הַמִּלָּה 'בְּבַקָּשָׁה' מְקַשֶּׁטֶת אֶת שְׁנֵיהֶם, אוּלָם הֶבְדֵּל תְּהוֹמִי פָּעוּר בֵּינֵיהֶם, בְּעוֹד לַמִּשְׁפָּט הַשֵּׁנִי יֵעָתֵר יוֹסִי בְּחֵפֶץ לֵב, לְמוּל הַמִּשְׁפָּט הָרִאשׁוֹן הוּא יַחְמִיץ פָּנִים. גַּם אִם יֵעָתֵר לוֹ - יִהְיֶה זֶה בַּמִּינִימוּם הַהֶכְרֵחִי וּבִכְבֵדוּת. וּמַדּוּעַ? כִּי בַּמִּשְׁפָּט הָרִאשׁוֹן הָיְתָה נִימָה

שֶׁל תְּלוּנָה, שֶׁל טוֹן שְׁלִילִי, לֹא מְרֻצֶּה וְלֹא מְסֻפָּק, הַדָּגֵשׁ בּוֹ הָיָה עַל "אֲנִי לֹא יָכוֹל לִרְאוֹת". לְעֻמַּת זֹאת, בַּמִּשְׁפָּט הַשֵּׁנִי הִדְגִּישׁ שְׁמוּאֵל אֶת הַחֵלֶק הַחִיּוּבִי, "אֲנִי רוֹצֶה לִרְאוֹת" - הוּא אָמַר. לַאֲמִירָה חִיּוּבִית כָּזֹאת נוֹטֶה הָאָדָם לְהִתְחַבֵּר בְּיֶתֶר קַלּוּת, בְּעוֹד הַחֵלֶק הַשְּׁלִילִי יוֹצֵר אֶצְלוֹ דְּחִיָּה וְרִחוּק.

בְּמַעַט תְּשׁוּמֶת לֵב יְכוֹלִים אָנוּ לַהֲפֹךְ כָּל מִשְׁפָּט לְבַעַל מַשְׁמָעוּת חִיּוּבִית, כָּזֶה הַמַּקְרִין טוֹב וְחִיּוּנִיּוּת, וְלִגְרֹם לַזּוּלַת לְהַצְהִיב פָּנִים לְעֻמָּתֵנוּ, וּלְהֵעָתֵר לְכָל בַּקָּשָׁה שֶׁלָּנוּ בְּרָצוֹן וּבְשִׂמְחָה.

כְּמוֹ כֵן בְּדִיּוּק הַנְהָגַת ה' עִם הָאָדָם, כַּאֲשֶׁר הִנּוֹ חִיּוּבִי וּבַקָּשׁוֹתָיו בְּדֶרֶךְ הִתְבַּטְּאוּת חִיּוּבִית, הַרְבֵּה יוֹתֵר סִכּוּי שֶׁיֵּעָנֶה מֵאֲשֶׁר כַּאֲשֶׁר הִנּוֹ שְׁלִילִי וְהִתְבַּטְּאוּתוֹ שְׁלִילִית וּבַכְּינִית.

יב. הודאה - צריך לתת בעצמו ולא על ידי שליח / ספור

מִנְהַג הָאַשְׁכְּנַזִּים עַל פִּי דִּבְרֵי הָרַמָ"א, שֶׁהַמְּהַדְּרִין בְּנֵרוֹת חֲנֻכָּה מַדְלִיקִים לְכָל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת נֵר חֲנֻכָּה.

וְהִנֵּה זֶה דָּבָר פָּלָא: בְּכָל מִצְווֹת הַתּוֹרָה אָנוּ מִשְׁתַּדְּלִים, אַדְרַבָּה, שֶׁהָאַבָּא אוֹ הַחַזָּן יוֹצִיא יְדֵי חוֹבָה אֶת כָּל בְּנֵי בֵּיתוֹ כְּמוֹ בְּקִדּוּשׁ, בְּהַבְדָּלָה, בְּבִרְכַּת הַמּוֹצִיא, בְּקְרִיאַת הַתּוֹרָה וּבִמְגִלַּת אֶסְתֵּר, בְּתְקִיעַת שׁוֹפָר וּבִבְדִיקַת חָמֵץ. לֹא מָצָאנוּ בְּכָל מִצְווֹת הַתּוֹרָה הִדּוּר שֶׁכָּזֶה, שֶׁכָּל אֶחָד יַעֲשֶׂה אֶת הַמִּצְוָה בִּכְּנֵי עַצְמוֹ. מַדּוּעַ שׁוֹנֶה נֵר חֲנֻכָּה?

נִרְאֶה לְבָאֵר אֶת הַדְּבָרִים עַל פִּי מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה עִם הגרי"ש אֶלְיָשִׁיב זַצ"ל בְּעֵת שֶׁעָבַר נִתּוּחַ בְּחוּ"ל. לְאַחַר הַנִּתּוּחַ בִּקֵּשׁ הָרַב שֶׁיִּלְמְדוּ אוֹתוֹ לוֹמַר בְּאַנְגְּלִית 'תּוֹדָה רַבָּה', וְכָךְ נִגַּשׁ הָרַב לְרוֹפֵא הַמְנַתֵּחַ וְהוֹדָה לוֹ.

שְׁאֲלוּ אוֹתוֹ: רַבֵּנוּ, תּוֹרָה הִיא וְלִלְמֹד אָנוּ צְרִיכִים, לְשֵׁם מָה רָאָה רַבֵּנוּ צֹרֶךְ לִלְמֹד בְּעַצְמוֹ לוֹמַר תּוֹדָה רַבָּה, וְלֹא הִסְתַּפֵּק לְבַקֵּשׁ שֶׁאֶחָד מֵהַמְשַׁמְּשִׁים בַּקֹּדֶשׁ יִגַּשׁ וְיֹאמַר לַפְּרוֹפֶסוֹר 'תּוֹדָה רַבָּה' בְּשֵׁם רַבֵּנוּ?'

עָנָה לָהֶם הגרי"ש: אֶת כָּל הַתְּפִלָּה אָנוּ שׁוֹמְעִים בַּחֲזָרַת הַשַּׁ"צ מִפִּי הַחַזָּן חוּץ מִקֶּטַע אֶחָד שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּעַצְמֵנוּ וְהוּא 'מוֹדִים'. מַדּוּעַ? לְלַמְּדֵנוּ שֶׁ'תּוֹדָה רַבָּה' אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֶלָּא יֵשׁ לוֹמַר בְּעַצְמְךָ - לָכֵן לָמַדְתִּי לוֹמַר בְּעַצְמִי 'תּוֹדָה רַבָּה'.

בְּסֵפֶר "לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ" (עמ' של"ה) מַסְבִּיר: שֶׁהֶיוֹת וְהוֹדָאָה הִיא עִקַּר הַיַּהֲדוּת וְכַוָּנַת הַיְצִירָה, וְאֵין לְךָ קֶשֶׁה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִכְּפִיּוּת טוֹבָה, וֶהֱיוֹת וְדֶרֶךְ הָאָדָם לִהְיוֹת מִתְפַּעֵל יוֹתֵר מִדָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּעַצְמוֹ, דְּאָז הוּא בְּצוּרָה חוּשִׁית, מֵאֲשֶׁר אִם שׁוֹמֵעַ רַק מֵאֲחֵרִים. לָכֵן תִּקְּנוּ שֶׁכָּל אֶחָד יוֹדֶה בְּעַצְמוֹ. הוּא הַדָּבָר לְעִנְיָנֵנוּ: נֵרוֹת חֲנֻכָּה אֵינָם רַק זֵכֶר לַנֵּס, אֶלָּא הֵם גַּם וּבְעִקָּר הוֹדָאָה לַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה

עִמָּנוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּשוּ"ת מִנְחַת שְׁלֹמֹה (תנינא סימן נח): "נלענ"ד דְּהַדְלָקַת נֵר חֲנֻכָּה הִיא עַצְמָהּ הַהוֹדָאָה וְהַהַלֵּל, כְּלוֹמַר שֶׁעַל יְדֵי זֶה יִתֵּן אֶל לִבּוֹ לְהוֹדוֹת לַה' עַל הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים שֶׁעָשָׂה לָנוּ בְּנִצְחוֹן מִלְחָמוֹת, וּכְמוֹ שֶׁאוֹמְרִים בְּנֵסַּח 'הַנֵּרוֹת הַלָּלוּ' וְכוּ' 'עַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַמִּלְחָמוֹת' וְכוּ' כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל", וְזֶה מַה שֶּׁאוֹמְרִים בְּנֵסַּח 'עַל הַנִּסִּים' בַּתְּפִלָּה וּבִבְרכַּת הַמָּזוֹן בְּסִיּוּם הַהַזְכָּרָה שֶׁל הַנִּסִּים וְהַיְשׁוּעוֹת: "וְקִבְּעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל" וְאֵין אוֹמְרִים לְהַדְלִיק נֵרוֹת וּלְהוֹדוֹת, מִשּׁוּם שֶׁכָּל עִקַּר הַהַדְלָקָה הִיא לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְפַרְסֵם נֵס הַיְשׁוּעָה וְהַהַצָּלָה, עכ"ל.

לְפִי זֶה נָבִין אֶת מִנְהַג הָאַשְׁכְּנַזִּים שֶׁמְּהַדְּרִין שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת מַדְלִיק: הֱיוֹת וְהוֹדָאָה לֹא עוֹשִׂים לְכַתְּחִלָּה עַל יְדֵי שָׁלִיחַ, תִּקְּנוּ חֲזַ"ל שֶׁכָּל אֶחָד מִבְּנֵי הַבַּיִת יַדְלִיק שֶׁכֵּן הוֹדָאָה אֲמִתִּית הִיא רַק עַל יְדֵי שֶׁאָדָם מוֹדֶה בְּעַצְמוֹ.

נִקּוּד דְּבָרִים אֵלּוּ לְלַבֵּנוּ וְנִלְמַד מִכָּאן לְכָל הַשָּׁנָה: אַף עַל פִּי שֶׁבַּתְּפִלָּה וּבַבְּרָכוֹת נִתָּן לָצֵאת יְדֵי חוֹבָה מֵאָדָם אַחֵר - הוֹדָאָה זֶה דָּבָר אַחֵר, הוֹדָאָה צְרִיכָה לִהְיוֹת עִם כָּל הַלֵּב. לֹא עַל יְדֵי 'שׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה', אֶלָּא כָּל אֶחָד בִּפְנֵי עַצְמוֹ צָרִיךְ לָתֵת הוֹדָאָה מִתּוֹךְ לִבּוֹ בְּהִתְרַגְּשׁוּת וּבְשִׂמְחָה.

יג. לא להתעיף מלספר חסדי ה' / ספורים

בְּשַׁבָּת 'שֶׁבַע בְּרָכוֹת' שֶׁל אֶחָד מִבָּנָיו שֶׁל הָרַב מִבְּרִיסְק, הִתְאַסֵּף הַמְּנְיָן לִקְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּבֵיתוֹ, וּלְפֶתַע הִבְחִין הָרַב מִבְּרִיסְק שֶׁבְּנוֹ אֵינֶנּוּ.

שָׁלַח אֶת אֲנָשָׁיו לְבֵית הַבֵּן, כְּדֵי לִרְאוֹת מַדּוּעַ לֹא הִגִּיעַ.

הָלְכוּ לְבֵיתוֹ, דָּפְקוּ בַּדֶּלֶת וְאֵין עוֹנֶה, וְדָפְקוּ כַּמָּה פְּעָמִים וַעֲדַיִן אֵין עוֹנֶה. כֵּיוָן שֶׁכָּךְ, הֶחְלִיטוּ לִפְרֹץ לַבַּיִת, וּמָצְאוּ אֶת הַבַּיִת אָפוּף עָשָׁן מִתַּנּוּר חָמוּם שֶׁבָּעַר, וְאֶת בְּנֵי הַבַּיִת מְעֻלָּפִים.

מִיָּד הוֹצִיאוּ אוֹתָם הַחוּצָה, וּפָתְחוּ אֶת הַחַלּוֹנוֹת כְּדֵי לְאַוְרֵר אֶת הַבַּיִת.

לְאַחַר כַּמָּה שָׁעוֹת כְּשֶׁהִתְעוֹרְרוּ, אָמַר הָרוֹפֵא, כִּי אִם הָיוּ מַמְתִּינִים עוֹד כַּמָּה שָׁעוֹת, כְּבָר לֹא הָיָה אֶת מִי לְהַצִּיל.

בְּמֶשֶׁךְ כָּל אוֹתָהּ שַׁבָּת הָיָה הָרַב מִבְּרִיסְק מְסַפֵּר לְכָל מִי שֶׁנִּכְנַס אֵלָיו אֶת הַנֵּס שֶׁאֵרַע לִבְנוֹ וְאָמַר, שֶׁלָּמַד זֹאת מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ: "וַיְסַפֵּר מֹשֶׁה לְחוֹתְנוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה הָאֱלֹקִים"...

מְסֻפָּר עַל רַבִּי שְׁמוּאֵל מִלּוּנָא (ר' שְׁמוּאֵל'טְשׁי לוּנְער), מֵחֲשׁוּבֵי תַּלְמִידוֹ שֶׁל רַבִּי מֹשֶׁה מִקּוּבְּרִין, שֶׁפַּעַם אֵרַע לוֹ נֵס בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מֻפְלָאָה, וְהָיָה יוֹשֵׁב וּמְסַפֵּר אֶת הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְכָל אָדָם שֶׁנִּכְנַס לְבֵיתוֹ מִבֹּקֶר וְעַד עֶרֶב, עַד שֶׁנִּלְאוּ בְּנֵי הַבַּיִת מִלִּשְׁמֹעַ זֹאת.

וְאָמַר לָהֶם, שֶׁכָּתוּב בְּ"אוֹר הַחַיִּים" (פר' עקב), עַל הַפָּסוּק "וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ", כַּאֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה חֶסֶד עִם יְהוּדִי, מִתְאַמֵּץ הַיֵּצֶר הָרָע בְּמֻיָּחָד, לְהַשְׁכִּיחַ זֹאת מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּא יְזַכֵּר אֶת הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיִהְיֶה כּוֹפֵר בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל מָקוֹם - לְפִיכָךְ חוֹזֵר עַל זֶה תָּמִיד, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ הַחֶסֶד, וְהוּא הַנֶּאֱמָר בַּפָּסוּק (תהילים פט, ב): "חַסְדֵי ה' עוֹלָם אָשִׁירָה" - לְעוֹלָם - לְלֹא הֶפְסֵק יֵשׁ לְשׁוֹרֵר עַל חַסְדֵי ה'.

כָּתַב רַבִּי יוֹנָתָן אֵייבְּשִׁיץ זַצַ"ל בְּסִפְרוֹ "יַעֲרוֹת דְּבַשׁ" (חלק א' בביאור תפילת שמו"ע): וְעַל נְפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת" וְכוּ' - יִתֵּן לֵהּ' שֶׁבַח עַל כָּל נִפְלְאוֹתָיו, כִּי אֵין בַּעַל הַנֵּס מַכִּיר בְּנִסּוֹ, וּבְכָל יוֹם יִקָּרֶה לְאִישׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי נִסִּים רַבִּים וְאֵין מַרְגִּישׁ, כְּדִכְתִיב "לְעוֹשֶׂה נִפְלָאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבַדּוֹ", כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַכִּיר בְּנִפְלָאוֹת וְנִסִּים וְאֵין בֶּן אָדָם מַכִּיר, וְלוּלֵי נִסֵּי ה' כְּבָר חַס וְשָׁלוֹם תַּמְנוּ לִגְוֹועַ...

יד. ההודאה הצילה את בני מסכנה / ספור

מֵאָז וּמִתָּמִיד הָיִיתִי אָדָם שֶׁמַּרְבֶּה לְהִתְלוֹנֵן.

מִלִּים שְׁלִילִיּוֹת וּמְרִירוֹת הָיוּ הַשִּׁמּוּשִׁיּוֹת בְּיוֹתֵר בַּשָּׂפָה שֶׁלִּי. אָכֵן, קְשָׁיִים רַבִּים עָבַרְתִּי בְּחַיַּי וְנִסְיוֹנוֹת לֹא פְּשׁוּטִים בִּכְלָל. אַךְ, אוֹדֶה וְכֵן אֲבוֹשׁ שֶׁקִּבַּלְתִּי הַכֹּל בְּצוּרָה בִּלְתִּי נְעִימָה בַּעֲלִיל.

רָגִיל הָיִיתִי לְתַנּוֹת צַעֲרִי לִפְנֵי חֲבֵרִים וּבְנֵי מִשְׁפָּחָה. לְתָאֵר לָהֶם בַּאֲרִיכוּת עַד כַּמָּה מִסְכֵּן וְאֻמְלָל אֲנִי וּלְבַקֵּשׁ לְלֹא מִלִּים אֶת רַחֲמֵיהֶם וְהִשְׁתַּתְּפוּתָם בְּצַעֲרִי.

עַד שֶׁיּוֹם אֶחָד שָׁמַעְתִּי עַל נוֹשֵׂא הַהוֹדָיָה.

'הוֹדָיָה?! הִתְפַּלֵּאתִי בַּהַתְחָלָה, מַה לְּזוֹ וּלְחַיַּי מְלֵאֵי הַסֵּבֶל? אֵיךְ יְכוֹלָה הִיא לְהִתְקַשֵּׁר לְמַעֲרֶכֶת הַצָּרוֹת הַלֹּא פְּשׁוּטָה שֶׁאֲנִי עוֹבֵר? אֶלָּא, שֶׁכַּמָּה מֵחֲבֵרַי הַטּוֹבִים לֹא הִרְפּוּ מִמֶּנִּי וְחָזְרוּ וְהִסְבִּירוּ שֶׁהַהוֹדָיָה הִיא יְשׁוּעָה גְּדוֹלָה, שֶׁהִיא פּוֹתַחַת לָנוּ צֹהַר אֶל עוֹלָמוֹ הַנִּפְלָא שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאֵין כָּמוֹהָ כְּדֵי לָתֵת לוֹ לָאָדָם תְּחוּשַׁת מְתִיקוּת מֻפְלָאָה בַּקֶּשֶׁר שֶׁלּוֹ עִם יוֹצְרוֹ.

דִּבְרֵיהֶם חִלְחֲלוּ אַט אַט לְמֹחִי, הִשְׁתַּתַּפְתִּי גַּם בְּכַמָּה הַרְצָאוֹת וְשִׁעוּרִים בַּנּוֹשֵׂא וְיוֹם אֶחָד גָּמְלָה בְּלִבִּי הַחְלָטָה - גַּם אֲנִי מַתְחִיל לְהוֹדוֹת.

יָדַעְתִּי שֶׁאִם אַתְחִיל מָחָר, אוֹ בְּעוֹד שָׁבוּעַ, אוֹ אַחֲרֵי שֶׁהַנִּסָּיוֹן הַנּוֹכְחִי יַעֲבֹר - לֹא יֵצֵא מִזֶּה מְאוּמָה. וְלָכֵן אָמַרְתִּי לְעַצְמִי: עַכְשָׁו.

וּבֹקֶר אֶחָד בָּהִיר מְאֹד מְאֹד הִתְחַלְתִּי לְדַבֵּר דִּבּוּרִים שֶׁל הוֹדָיָה.

בָּרֵגַע הָרִאשׁוֹן הָיִיתִי נָבוֹךְ, לְשׁוֹנִי לֹא הָיְתָה מְרֻגֶּלֶת לָזֶה, אֲבָל נִסִּיתִי. הָלַכְתִּי בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר וְהוֹדֵיתִי עַל כָּל דָּבָר שֶׁעָלָה בְּדַעְתִּי. עַל עֵינַי שֶׁיְּכוֹלוֹת לִרְאוֹת אֶת הֶעָלִים הַמִּתְנוֹפְפִים

בָּרוּחַ, עַל אָזְנַי שֶׁשּׁוֹמְעוֹת אֶת זְמִרַת הַצִּפֳּרִים, וְכוּ' וְכוּ'. הֵצַצְתִּי וְנִפְגַּעְתִּי. הֶחְלַטְתִּי לְהַתְמִיד. הִקְפַּדְתִּי עַל רֶבַע שָׁעָה קְבוּעָה בְּכָל יוֹם, בָּהּ רַק אֶתְמַקֵּד בַּנְּסִים וּבַחֲסָדִים וְאוֹדֶה לַה' עֲלֵיהֶם.

יוֹם אֶחָד, בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא עָצוּמָה, נִסְחַפְתִּי לְהוֹדוֹת בְּלִי סוֹף, עוֹד וָעוֹד. הוֹדֵיתִי עַל כָּל חַיַּי. הוֹדֵיתִי עַל חַסְדֵי הַבּוֹרֵא עִמִּי גַּם בְּכָל הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁאֲנִי עוֹבֵר, עַל נְקֻדּוֹת הָאוֹר שֶׁבְּתוֹךְ הַקְּשָׁיִים הַפּוֹקְדִים אוֹתִי וְעַל שֶׁעַד הֵנָּה עָזְרוּנִי רַחֲמָיו. וְכָךְ הֶעֱמַקְתִּי וְהֶעֱמַקְתִּי לְשַׁבֵּחַ וּלְהוֹדוֹת בְּמֶשֶׁךְ שָׁעָה אֲרֻכָּה.

הַנַּיָּד שֶׁהֵחֵל לִרְטֹט בְּכִיסִי נִעֵר אוֹתִי בְּאֶמְצַע.

"הֲלוֹ?" הֵרַמְתִּי כְּמוֹ מִתּוֹךְ חֲלוֹם.

"אַבָּא!", זָעַק בְּנִי בְּכוֹרִי בֶּן הָעֶשְׂרִים. "אַבָּא! אֲנַחְנוּ בַּחַיִּים! נִצַּלְנוּ! נִצַּלְנוּ!" וְהוּא פָּרַץ בִּבְכִי חָסַר מַעֲצוֹרִים. מַה קָּרָה?? רָצִיתִי לְטַלְטֵל אוֹתוֹ דֶּרֶךְ הַטֶּלֶפוֹן, וְכִי לָמָּה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בַּחַיִּים?! "סַפֵּר לִי מָה אֵרַע". נִסִּיתִי לְהַשְׁמַע מָתוּן וְרָגוּעַ.

וְהוּא הֵחֵל לְסַפֵּר בְּמִלִּים מְבֻלְבָּלוֹת וְנִרְגָּשׁוֹת, מֵאֲחַר יוֹתֵר שָׁמַעְנוּ אֶת הַפְּרָטִים כֻּלָּם. מִתְבָּרֵר שֶׁהוּא וּשְׁלֹשֶׁת חֲבֵרָיו נָסְעוּ בָּרֶכֶב שֶׁל אֶחָד מֵהֶם. אַרְבָּעָה בַּחוּרֵי יְשִׁיבָה רְצִינִיִּים. הֵם הָיוּ שְׁקוּעִים בְּשִׂיחַת חֲבֵרִים נִרְגֶּשֶׁת וְנִסְעֶרֶת, וְכָךְ הַנָּהָג, בְּלֹא שִׂימַת לֵב, הִפְנָה בְּטָעוּת אֶת הָרֶכֶב לְתוֹךְ שֶׁטַח עַרְבִי. לֹא סְתָם שֶׁטַח עַרְבִי, אֶלָּא שֶׁטַח אוֹיֵב, קָרוֹב לִירִיחוֹ, שֶׁטַח שֶׁשֶּׁלֶט תָּלוּי בַּכְּנִיסָה אֵלָיו: "אֵין כְּנִיסָה לִיהוּדִים".

כְּשֶׁהַלָּלוּ שָׂמוּ לֵב שֶׁהֵם בְּתוֹךְ שֶׁטַח אוֹיֵב, כְּבָר הָיָה מְאֻחָר מִדַּי. הָיְתָה זוֹ שָׁעָה הוֹמָה שֶׁל הַיּוֹם, הָעֲרָבִים מִלְּאוּ אֶת הָרְחוֹבוֹת וְהֵחֵלּוּ לִנְעֹץ בָּהֶם מַבָּטִים רְווּיֵי שִׂטְנָה.

הַנֶּהָג שֶׁקָּלַט רְאשׁוֹן אֶת הָעִנְיָן הֵחֵל זוֹעֵק פִּרְקֵי תְּהִלִּים. חֲבֵרָיו שֶׁהֵבִינוּ תּוֹךְ שְׁנִיָּה אֶת הַמִּתְרַחֵשׁ הִצְטָרְפוּ אֵלָיו בַּחֲרָדָה וּבְתַחֲנוּנִים. הָיְתָה זוֹ בֶּהָלָה שֶׁמִּלִּים לֹא יוּכְלוּ לְתָאֵר.

לְפֶתַע, אָמַר אֶחָד מֵהֶם: "אֲנִי רוֹאֶה בְּקָצֵה הָרְחוֹב מִשְׁטָרָה וְשׁוֹטְרִים, סַע אֲלֵיהֶם, כָּךְ נִהְיֶה מוּגָנִים יוֹתֵר". הַנֶּהָג הַמְבֻלְבָּל הִגְבִּיר מְהִירוּת וְנָסַע יְשִׁירוֹת לְעֵבֶר הַמִּשְׁטָרָה שֶׁחָנְתָה בַּמָּקוֹם כְּדֵי לָחוּשׁ בָּטוּחַ יוֹתֵר. אֲבָל, אָמְנָם הָיוּ אֵלּוּ שׁוֹטְרִים, אַךְ שׁוֹטְרִים עֲרָבִים. הֵם עָטוּ עַל הָרֶכֶב בִּצְעָקוֹת בְּעַרְבִית וְהוֹרוּ בְּעִבְרִית עִם מִבְטָא כָּבֵד: "תְּנוּ אֶת הַמַּפְתְּחוֹת שֶׁל הָרֶכֶב שֶׁלָּכֶם! מְיָד!"

הַנֶּהָג הַמְבֹעָת שֶׁלֹּא הָיָה סִפֵּק בְּיָדוֹ לְהַחֲלִיט מָה עוֹשִׂים, הִסְתּוֹבֵב בְּשַׁבְרִיר שֶׁל שְׁנִיָּה וְהֵחֵל מַדְהִיר אֶת הָרֶכֶב לַכִּוּוּן הַשֵּׁנִי. בְּאוֹתוֹ רֶגַע, חֲבֵרוֹ שֶׁיָּשַׁב בַּסַּפְסָל מֵאֲחוֹרָה חִיֵּג בְּיָדַיִם רוֹעֲדוֹת לְמִשְׁטָרַת יִשְׂרָאֵל וְנָסָה לְהָפִיק קוֹל מִגְּרוֹנוֹ וּלְעַדְכֵּן אוֹתָם עַל הַמִּתְרַחֵשׁ.

"שִׁמְעוּ בְּקוֹלָם", הָיְתָה הַהוֹרָאָה שֶׁל מִשְׁטָרַת יִשְׂרָאֵל. "אַחֶרֶת הֵם יְכוֹלִים לְהִתְנַקֵּם". אֶלָּא, שֶׁהַנֶּהָג כְּבָר שָׁעַט לַכִּוּוּן הַשֵּׁנִי. כַּעֲבֹר שְׁתֵּי דַּקּוֹת הֵם כְּבָר יָכְלוּ לְנַשֵּׁם לִרְוָחָה.

"נִצַּלְנוּ!" הֵם מִלְמְלוּ בְּהִתְרַגְּשׁוּת. "אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ", פָּרְצוּ מִפִּיהֶם הַמִּלִּים הַמַּתְאִימוֹת בְּיוֹתֵר. הַמִּשְׁטָרָה שֶׁעוֹד הָיְתָה אִתָּם עַל הַקַּו אָמְרָה:

"דְּעוּ לָכֶם, יֵשׁ לָכֶם נֵס שֶׁל מַמָּשׁ, הָיָה סִכּוּי גָּדוֹל שֶׁהֵם יַחְטְפוּ אֶתְכֶם. כְּבָר הָיִינוּ בַּדֶּרֶךְ אֲלֵיכֶם. נִצַּלְתֶּם."

וַאֲנִי שׁוֹמֵעַ אֶת כָּל הַסִּפּוּר הַזֶּה וּבְלִבִּי אֲנִי בָּטוּחַ: הַהוֹדָיָה הִיא זוֹ שֶׁעָמְדָה לָנוּ.

הַהוֹדָיָה הָיְתָה הַיְשׁוּעָה שֶׁלָּנוּ. בָּרוּר לִי וּמְחֻוָּר לִי שֶׁהַהוֹדָיָה הַכֵּנָה וְהָאֲמִתִּית שֶׁלִּי הִיא זוֹ שֶׁהִצִּילָה אֶת בְּנֵי מִסְכָּנָה. נִכְנְסָה לְלִבִּי הַתּוֹבָנָה הַזּוֹ - שֶׁמִּי שֶׁמַּכִּיר בַּנִּסִּים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, הוּא כְּבָר מוּרָם עַל נֵס. הוּא כְּבָר מֻגְבָּהּ. וְאֵין צֹרֶךְ לְהַעֲמִיד אוֹתוֹ בְּנִסְיוֹנוֹת נוֹסָפִים.

מֵאָז הִשְׁתַּנּוּ חַיַּי מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה. פִּי מָלֵא שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְבוֹרֵא עוֹלָם וְכָל כַּמָּה שֶׁאֲנִי מְרַנֵּן וּמְזַמֵּר לוֹ, שׁוֹלֵחַ הוּא לִי עוֹד שֶׁפַע גָּדוֹל וְעָצוּם. אֲנִי חָשׁ אֶת אַהֲבָתוֹ אֵלַי בְּכָל שְׁנִיָּה וּשְׁנִיָּה. מַרְגִּישׁ אַף אֲנִי קְשׁוּר אֵלָיו בַּעֲבוֹתוֹת שֶׁל אַהֲבָה וּבְכָל יוֹם מַגְבִּיר אֶת קוֹל הַתּוֹדָה הַפְּרָטִי שֶׁלִּי. הַנִּסְיוֹנוֹת וְהַקְּשָׁיִים נֶעֱלָמִים מֵחַיַּי אֶחָד אַחֲרֵי הַשֵּׁנִי בְּדֶרֶךְ מֻפְלָאָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר בִּכְלָל לְהָבִין.

דְּעוּ לָכֶם קוֹרְאִים יְקָרִים, בְּיָמִים אֵלּוּ, יָמִים הַמְּלֵאִים בְּפַחַד מִידֵי יִשְׁמָעֵאל, יֵשׁ לָנוּ נֶשֶׁק: קוֹלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. קוֹל הַתּוֹדָה שֶׁלָּנוּ עוֹלֶה יְשִׁירוֹת לַשָּׁמַיִם וּפוֹתֵחַ שָׁם אֶת כָּל הַשְּׁעָרִים. הַהוֹדָיָה שׁוֹמֶרֶת, מְגִנָּה וּמַצִּילָה. עוֹד בַּיָּמִים הָהֵם, בַּזְּמַן הַזֶּה, קָבְעוּ לָנוּ הַחַשְׁמוֹנָאִים כִּי כְּדֵי לְהִלָּחֵם בָּאוֹיֵב, כְּדֵי לְנַצֵּחַ, צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּהוֹדָיָה. הֵם שֶׁהָיוּ מְעַטִּים הִשְׁאִירוּ לָנוּ הוֹרָאָה. הוֹרָאָה לְדוֹרֵי דּוֹרוֹת, הָעֵצָה הַטּוֹבָה שֶׁבְּעֵצוֹת וְהַמּוֹעִילָה שֶׁבַּמּוֹעִילוֹת שֶׁכּוֹלֶלֶת בְּתוֹכָהּ אֶת הַכֹּל - לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל!...

טו. לא לשכח לבקש על העתיד...

תְּקוּפָה אֲרֻכָּה שֶׁשַּׂמְנוּ לֵב כִּי כָּל פַּעַם שֶׁאָנוּ מוֹדִים עַל מַשֶּׁהוּ - מִיָּד אַחַר כָּךְ קוֹרֶה בְּדִיּוּק הֶפּוּךְ.

לְדֻגְמָא, הוֹדִינוּ עַל שֶׁהַמְקֻרָר עוֹבֵד - וְהוּא הִפְסִיק לַעֲבֹד, וְעוֹד וָעוֹד.

כְּשֶׁהַתּוֹפָעָה חָזְרָה עַל עַצְמָהּ שׁוּב וְשׁוּב הֶחְלַטְנוּ לְהִתְבּוֹנֵן וּלְנַסּוֹת לְהָבִין.

בָּרוּךְ ה', ה' הֵאִיר לָנוּ, וְגִלִּינוּ שֶׁתָּמִיד הַהוֹדָאָה שֶׁלָּנוּ הָיְתָה לְלֹא בַּקָּשָׁה לֶעָתִיד.

מֵאָז בָּרוּךְ ה', הַדְּבָרִים הִשְׁתַּנּוּ וְהַתּוֹפָעָה חָלְפָה! מִיָּד אַחֲרֵי שֶׁהוֹדִינוּ, אֲפִלּוּ עַל מַשֶּׁהוּ קָטָן, הוֹסַפְנוּ "וְהַלְוַאי וְיִמָּשֵׁךְ כָּךְ" - וְכָךְ הָיָה.

טז. תמשיך לעשות את מה שעשית...

הַלֵּדָה הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל אִשְׁתִּי הָיְתָה אֲרֻכָּה וְקָשָׁה בְּיוֹתֵר. בַּחֲדַר הַלֵּדָה הָרוֹפֵא הִבְחִין שֶׁיֵּשׁ הֶאָטוֹת חֲמוּרוֹת בְּדֹפֶק הָעֻבָּר, מַה שֶּׁמְחַיֵּב נִתּוּחַ בְּדְחִיפוּת. הוּא אָמַר שֶׁיַּחֲזֹר עוֹד כַּמָּה דַּקּוֹת, וּבֵינְתַיִם יָכִינוּ אוֹתָהּ לְנִתּוּחַ.

אִשְׁתִּי הִתְחִילָה מֵיָּד לוֹמַר "מִזְמוֹר לְתוֹדָה" פַּעַם אַחַר פַּעַם, וַאֲנִי נֶעֱמַדְתִּי בְּפִנַּת הַחֶדֶר וְהִתְחַלְתִּי לְהוֹדוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְאַף שָׁרְתִּי חֲרִישִׁית שִׁירֵי הוֹדָיָה. כַּעֲבֹר 5 דַּקּוֹת הָרוֹפֵא חָזַר, הֵבִיט בַּמוֹנִיטוֹר וְהֶחְלִיט לִדְחוֹת אֶת הַנִּתּוּחַ הִתְיַשַּׁבְתִּי מֻתָּשׁ עַל הַכִּסֵּא, מְמַלְמֵל דִּבּוּרֵי תּוֹדָה, וְאַחֲרֵי 20 דַּקּוֹת הוֹפִיעַ שׁוּב הָרוֹפֵא (שֶׁאֵינוֹ חוֹבֵשׁ כִּפָּה) וְאוֹמֵר לִי: "תַּמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת מַה שֶּׁעָשִׂיתָ, זֶה עוֹבֵד! וְאִשְׁתְּךָ צְרִיכָה אֶת זֶה..." אוּלַי מֵיֵּתֵר לְצַיֵּן כִּי בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר לֹא הָיָה שׁוּם נִתּוּחַ, וּבְרוּךְ ה' זָכִינוּ לְבֵן בָּרִיא וְשָׁלֵם.

יז. נשמת כל חי / ספור

שֶׁקֶט עָצוּב שָׂרַר בְּמִסְדְּרוֹנוֹת בֵּית הַחוֹלִים. הָאָב הַמְּדֻאָג הִתְהַלֵּךְ אָנָה וָאָנָה לְלֹא מָנוֹחַ.

אֲחָיוֹת בְּלָבָן הִסְתּוֹבְבוּ מִפַּעַם לְפַעַם מְנַסּוֹת לְהָקֵל עַל סִבְלוֹ שֶׁל זֶה וּלְסַיֵּעַ לָזֶה.

יְהוּדָה שָׂכָב אֵין אוֹנִים, פָּנָיו חִוְּרוֹת כַּסִּיד.

לִפְנֵי מִסְפָּר יָמִים נִפְצַע יְהוּדָה, בָּחוּר בֶּן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, בֶּן זְקוּנִים לְהוֹרָיו, בִּתְאוּנַת דְּרָכִים קָשָׁה וְכָעֵת מַצָּבוֹ אֵינוֹ פָּשׁוּט כְּלָל. מְצַפִּים לְנֵס שֶׁל מַמָּשׁ.

- "אֲנִי רוֹצֶה לוֹמַר לָךְ..." פָּנָה אֵלָיו בְּהִסּוּס קַל רְאוּבֵן, חֲבֵרוֹ הַטּוֹב שֶׁל יְהוּדָה שֶׁיָּשַׁב לְיָדוֹ.

רְאוּבֵן הָיָה עִם הַבָּחוּר מִמָּשׁ כַּמָּה רְגָעִים לְאַחַר הַתְּאוּנָה.

"... שָׁמַעְתִּי עַל סְגֻלָּה בְּדוּקָה וּמְנֻסָּה... אַתָּה מוּכָן לִשְׁמֹעַ?"

הָאָב הִנְהֵן בְּהַסְכָּמָה.

- "יֵשׁ קַבָּלָה מֵרַבִּי יְהוּדָה הֶחָסִיד, שֶׁאָדָם יְקַבֵּל עַל עַצְמוֹ, שֶׁכְּשֶׁיִּנָּצֵל מֵהַצָּרָה יֹאמַר תְּפִלָּה 'נִשְׁמַת כָּל חַי' בְּפָנֵי עֲשָׂרָה. אַתָּה תְּקַבֵּל עַל עַצְמְךָ שֶׁאִם בִּנְךָ יֵצֵא מִכָּאן בִּמְהֵרָה בָּרִיא וְשָׁלֵם - תּוֹדֶה לַה' בְּ'נִשְׁמַת כָּל חַי', וְכֵן תַּעֲרֹךְ סְעֻדַת הוֹדָיָה בְּצִבּוּר."

-"אֲנִי מְקַבֵּל עַל עַצְמִי בְּלִי נֶדֶר. כַּמּוּבָן שֶׁאוֹדֶה לַה'... בְּסָעוּדָה... בְּרֹב עַם..." אָמַר הָאָב בְּנָחִישׁוּת.

-"אַתֶּם יוֹדְעִים מָה?..." אָחִיו שֶׁל יְהוּדָה, שֶׁיָּשַׁב בְּסָמוּךְ אֲלֵיהֶם, הִתְעוֹרֵר בְּלַהַט לְמִשְׁמַע שִׂיחָתָם. "לֹא חַיָּבִים לְחַכּוֹת לִישׁוּעָה! אֶפְשָׁר לוֹמַר כְּבָר עַכְשָׁו 'נִשְׁמַת כָּל חַי'! כֵּן, כָּךְ שָׁמַעְתִּי! לוֹמַר עִם עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים וּלְהִתְכַּוֵּן לְהוֹדוֹת לַה' בְּכָל מַצָּב!"

- "נִשְׁמַע לִי מְצֻיָּן." הָאָב נִסְחַף בְּהִתְרַגְּשׁוּת "תַּעֲזְרוּ לִי לְסַדֵּר עֲשָׂרָה?"

עִם עֶזְרַת שָׁמַיִם מְיֻחֶדֶת, תּוֹךְ דַּקּוֹת סְפוּרוֹת הִתְאַחֲדוּ עֲשָׂרָה אַבְרֵכִים, שֶׁהָיוּ בְּקִרְבַת מָקוֹם, וּבִקְּשׁוּ לוֹמַר תְּפִלַּת 'נִשְׁמַת' לְיַד מִטָּתוֹ שֶׁל הַחוֹלֶה. בִּתְחִלָּה הָרוֹפְאִים הִתְנַגְּדוּ נִמְרָצוֹת, אַךְ אֵלּוּ הִבְטִיחוּ לָהֶם שֶׁיַּעֲשׂוּ זֹאת בִּמְהִירוּת וּבְשֶׁקֶט. וְכָךְ עָשׂוּ.

תְּחִלָּה, תָּהוּ הָאַבְרֵכִים מַה מְּקוֹמָהּ שֶׁל תְּפִלַּת הוֹדָיָה נִרְגֶּשֶׁת לְיַד מִטָּתוֹ שֶׁל חוֹלֶה אָנוּשׁ שֶׁכְּמַעַט וְאָפְסָה תִּקְוָה לְחַיָּיו, אַךְ רְאוּבֵן הִסְבִּיר לָהֶם חֲרִישִׁית, שֶׁהֵם כֹּה מַאֲמִינִים וּסְמוּכִים בִּישׁוּעַת ה' עַד שֶׁהֵם כְּבָר מַמָּשׁ רוֹאִים אוֹתָהּ כָּאן וְעַכְשָׁו וְרוֹצִים לְהוֹדוֹת עָלֶיהָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אוֹדְךָ ה' כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה" - אֲנִי מוֹדֶה לְךָ עוֹד לִפְנֵי הַיְשׁוּעָה מֵרֹב בִּטָּחוֹן מֻחְלָט בְּךָ, וְאָז בּוֹא תָּבוֹא הַיְשׁוּעָה.

הַתְּפִלָּה הָיְתָה מְרוֹמֶמֶת. הַהוֹדָיָה וְהַשִּׂמְחָה שָׁם בַּחֶדֶר הֶעְפִּילוּ לְפִסְגּוֹת. אִם מִישֶׁהוּ זָר הָיָה נִקְלָע לַמָּקוֹם בָּטוּחַ הָיָה שֶׁמְּאֹרָע מְשַׂמֵּחַ מְאֹד מִתְחוֹלֵל... הָאָב עָצַם אֶת עֵינָיו, וְרָאָה בְּדִמְיוֹנוֹ אֶת יְהוּדָה בָּחוּר בָּרִיא, עַלִּיז וְשָׂמֵחַ. הָיְתָה זוֹ הוֹדָיָה אֲמִתִּית. הָיְתָה זוֹ הוֹדָיָה עֲמֻקָּה שֶׁמְּקוֹרָהּ בְּבִטָּחוֹן מֻחְלָט בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. הוֹדָיָה עַל כָּךְ שֶׁהַיְשׁוּעָה לָבֶטַח עוֹמֶדֶת בַּפֶּתַח.

הֵם יָצְאוּ מִחוּץ לַחֶדֶר, וְהִמְשִׁיכוּ לָשִׁיר וְלִרְקֹד בְּשִׂמְחָה וּבְהִתְלַהֲבוּת, תּוֹךְ הִתְעַלְּמוּת מֻחְלֶטֶת מֵהַמַּבָּטִים הַמִּתְפַּלְּאִים שֶׁשִּׁגְּרוּ אֲלֵיהֶם מִכָּל עֵבֶר.

מִתּוֹךְ לַהַט הָרִקּוּד הִבְטִיחַ הָאָב, כְּשֶׁדְּמָעוֹת בְּעֵינָיו: "אֲנִי מְקַבֵּל עַל עַצְמִי, בְּלִי נֶדֶר, שֶׁגַּם בַּחֲתֻנַּת בְּנִי אוֹדֶה לַה' בְּצִבּוּר בִּתְפִלַּת 'נִשְׁמַת כָּל חַי'".

בְּאֹרַח נֵס וָפֶלֶא, זְמַן קָצָר לְאַחַר אֵרוּעַ זֶה דִּוְּחוּ הָרוֹפְאִים, כִּי מַצָּבוֹ שֶׁל יְהוּדָה הִתְיַצֵּב. הוֹרִידוּ לוֹ אַרְבָּעִים אָחוּז מֵהַחַמְצָן שֶׁהָיָה צָרִיךְ קֹדֶם, הוּא הִתְעוֹרֵר לְאַט לְאַט וְתוֹךְ זְמַן קָצָר שָׁב לְבֵיתוֹ בָּרִיא וְשָׁלֵם. כַּמּוּבָן שֶׁהוֹדוּ הֵם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּאֲמִירַת "נִשְׁמַת כָּל חַי" וּבְסָעוּדָה. וְכֵן זָכוּ שֶׁבְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה הִתְחַתֵּן הַבָּחוּר. גַּם בַּחֲתֻנָּה הוֹדוּ לַה' בְּרֹב עַם בַּאֲמִירַת "נִשְׁמַת", וְכֵן חִלְקוּ לְמַזְכֶּרֶת תְּפִלָּה זוֹ, אִתָּהּ זָכוּ לִרְאוֹת אֶת יְשׁוּעוֹת ה', הָרוֹפֵא הָאֱמִתִּי, הַטּוֹב וְהַרַחֲמָן, שֶׁהַכֹּל בְּיָדוֹ.

(ע"פ סִפּוּר אֱמִתִּי שֶׁהוּבָא בְּסֵפֶר "מַטֵּה אַהֲרֹן" עַל 'נִשְׁמַת כָּל חַי')

יח. סוד גדול בהודאה - להודות על הישועה המצפה בעתיד כאלו וכבר נמצאת

מוֹצְאִים אָנוּ בְּנֻסַּח רַבּוֹתֵינוּ בְּבִרְכַּת הַמָּזוֹן שֶׁיְּחַד עִם הַהוֹדָאָה מְצָרְפִים גַּם בַּקָּשָׁה עַל הֶעָתִיד, כְּמוֹ: הָאֵל הַזָּן אוֹתָנוּ... וּבְטוּבוֹ הַגָּדוֹל לְעוֹלָם לֹא חָסַר לָנוּ, וְאַל יֶחְסַר לָנוּ... הֲרֵי בַּקָּשָׁה לְצִדָּהּ שֶׁל הַהוֹדָאָה.

וְכֵן: הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב לַכֹּל שֶׁבְּכָל יוֹם וָיוֹם הוּא הֵיטִיב לָנוּ הוּא מֵיטִיב לָנוּ הוּא יֵיטִיב לָנוּ. וְעוֹד שָׁם: הוּא גְּמָלָנוּ הוּא גּוֹמְלֵנוּ הוּא יִגְמְלֵנוּ לָעַד...

וְהַנִּרְאֶה בָּזֶה שֶׁאֵין זֶה בַּקָּשָׁה אֶלָּא שְׁלֵמוּת הַהוֹדָאָה, כְּלוֹמַר, עֶצֶם שְׁלֵמוּת הַהוֹדָאָה מִתְבַּטֵּאת בְּכָךְ שֶׁהָאָדָם מְשַׁבֵּחַ לְבוֹרְאוֹ מִתּוֹךְ בִּטָּחוֹנוֹ בּוֹ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהֵיטִיב לוֹ עַתָּה כֵּן ייֵיטִיב לוֹ לֶעָתִיד וְלֹא יַעַזְבֶנּוּ, זֶהוּ שִׁבְחוֹ הַשָּׁלֵם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁכֵּן הַבְּרָכָה נוֹעֶדָה לְהוֹדָאָה וְלֹא לְבַקָּשָׁה, וּמָה עִנְיָן לְהַכְנִיס בַּקָּשָׁה לְתוֹךְ הַהוֹדָאָה בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר? אוּלָם כְּאָמוּר, שְׁלֵמוּת הַהוֹדָאָה הִיא, כַּאֲשֶׁר הַנְּךָ בָּטוּחַ בְּחַסְדֵי ה' שֶׁאֵין לָהֶם סוֹף, וְלָכֵן בָּטוּחַ הַנְּךָ שֶׁכְּשֵׁם שֶׁעָשָׂה לְךָ נֵס עַד עַתָּה כֵּן יַעֲשֶׂה לְךָ בֶּעָתִיד, וְלָכֵן כְּבָר מֵעַתָּה הַנְּךָ אוֹמֵר תּוֹדָה לַה' עַל הֶיוֹתְךָ בָּטוּחַ שֶׁייֵיטִיב לְךָ גַּם בֶּעָתִיד.

וְהַדָּבָר מְפֹרָשׁ בְּרַשִׁ"י (תהלים יח ד) "מְהֻלָּל אֶקְרָא ה' וּמִן אֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ" ופירש"י שם: 'בְּהִלּוּלִים אֶקְרָא וְאֶתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ תָּמִיד, כְּלוֹמַר אַף לִפְנֵי הַתְּשׁוּעָה אֲנִי מְהַלְּלוֹ, לְפִי שֶׁבָּטוּחַ אֲנִי שֶׁאִוָּשַׁע מֵאוֹיְבַי'.

וְהִנֵּה לְךָ סִפּוּר מֻפְלָא בְּעִנְיָן זֶה.

הַכֹּל הִתְחִיל בְּעֶרֶב יוֹם כִּפּוּר לִפְנֵי כִּשְׁנָתַיִם.

אֲנִי זוֹכֵר אֶת זֶה בְּזִכָּרוֹן חָזָק וּבָרוּר.

זֶה הָיָה יוֹם שִׁשִּׁי. הִתְעוֹרַרְתִּי בַּבֹּקֶר, בִּתְחוּשָׁה קָשָׁה וְנוֹרָאָה שֶׁקָּשֶׁה לְתָאֵר.

בְּדַרְכִּי אֶל כִּיּוֹר הַמִּטְבָּח צָנַחְתִּי וְהִתְעַלַּפְתִּי. כְּשֶׁהִתְעַשַּׁתִּי הֵרַמְתִּי אֶת עַצְמִי, בִּשְׁאֵרִית כֹּחוֹתַי לָקַחְתִּי כַּדּוּר אָקָמוֹל וְחָזַרְתִּי לְמִטָּתִי.

הָיִיתִי בָּטוּחַ כִּי מְדֻבָּר בְּשַׁפַּעַת קָשָׁה, אַךְ רְגִילָה לְמַדַּי. בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא מְיֻחֶדֶת הִצְלַחְתִּי לָצוּם בְּאוֹתוֹ יוֹם כִּפּוּר, וְהַכֹּל חָלַף. חָשַׁבְתִּי שֶׁהַדָּבָר מֵאָחוֹרַי, אַךְ כַּעֲבֹר כַּמָּה חֲדָשִׁים קָרָה שׁוּב בְּדִיּוּק אוֹתוֹ הַדָּבָר. שׁוּב הִתְעוֹרַרְתִּי עִם תְּחוּשָׁה נוֹרָאָה כְּמוֹ מָוֶת מַמָּשׁ, וּכְשֶׁקַּמְתִּי שׁוּב צָנַחְתִּי מֵעָלָף.

אֲנִי זוֹכֵר הֵיטֵב שֶׁהִתְעוֹרַרְתִּי מְטֻשְׁטָשׁ בֵּין שְׁבָרֵי זְכוּכִיּוֹת שֶׁל כּוֹס הַמַּיִם, כְּשֶׁנִּסִּיתִי לִשְׁתּוֹת. לֹא הֵבַנְתִּי כֵּיצַד הֵם הִגִּיעוּ לְשָׁם.

אֲנִי מְפַלֵּס דַּרְכִּי בֵּין הַשְּׁבָרִים וְחוֹזֵר לַמִּטָּה. 'מַה קּוֹרֶה לִי?' אֲנִי מֻדְאָג וּמַחֲלִיט לְגֶשֶׁת אֶל רוֹפֵא הַמִּשְׁפָּחָה.

-"זֶה שׁוּם דָּבָר" גָּרַס רוֹפֵא הַמִּשְׁפָּחָה לְמַרְבֵּה הַפְּתָעָתִי "כִּנְרְאֶה לַחַץ דָּם נָמוּךְ."

-"זֶה הַכֹּל?" הִתְעוֹדַדְתִּי. "אֲבָל... אוּלַי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בְּדִיקוֹת כְּלְשֶׁהֵן?..." הוֹסַפְתִּי בְּהִסּוּס.

-"אֵין צֹרֶךְ. זֶה כְּלוּם. אֵין לְךָ מַמָּה לִדְאֹג" הוּא הִפְטִיר בִּנְחִישׁוּת.

אַךְ אֲנִי לֹא הִסְתַּפַּקְתִּי בָּזֶה. דָּאַגְתִּי. הֶחְלַטְתִּי לִקְבֹּעַ תּוֹר לְנוֹירוֹלוֹג, גַּם מִשּׁוּם שֶׁבְּאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה סָבַלְתִּי מִכְּאֵבֵי רֹאשׁ וְחֻלְשׁוֹת תְּכוּפוֹת. הַנּוֹירוֹלוֹג הִפְנָה אוֹתִי לַעֲשׂוֹת בְּדִיקָה מְסֻיֶּמֶת שֶׁל זָרְמִים חַשְׁמַלְיִים בַּמֹּחַ, וּזְמַן קָצָר לְאַחַר מִכֵּן נִגַּשְׁתִּי לְאוֹתָהּ הַבְּדִיקָה.
וְאָז בָּעֶרֶב חֲנֻכָּה מַמָּשׁ, קִבַּלְתִּי אֶת מַתְּנַת הַחֲנֻכָּה שֶׁלִּי.
בְּעוֹד אֲנִי עָסוּק בַּהֲכָנוֹת לַחֲנֻכָּה, עוֹד שָׁעוֹת סְפוּרוֹת כְּבָר זְמַן הַהַדְלָקָה, וְהִנֵּה הַפֶּלֶאפוֹן שֶׁלִּי מְצַלְצֵל.
-"שָׁלוֹם, אֲנִי מְדַבֶּרֶת עִם מַר גִּינְזְמָן?"
-"כֵּן זֶה אֲנִי" עָנִיתִי בְּחַשְׁדָנוּת.
-"מְדַבֶּרֶת כָּאן הָאָחוֹת מִבֵּית הַחוֹלִים שְׁנִבְדַּקְתָּ הַיּוֹם. הָרוֹפֵא רוֹצֶה לְדַבֵּר אִתְּךָ".
אֵינִי יוֹדֵעַ הֵיכָן הָיָה הַלֵּב שֶׁלִּי בְּאוֹתָן הַשְּׁנִיּוֹת, אַךְ נִדְמֶה שֶׁהוּא הֶחְסִיר כַּמָּה פְּעִימוֹת.
הָרוֹפֵא אָמַר שֶׁהַבְּדִיקָה לֹא לְגַמְרֵי תִּקִּינָהּ, וְצָרִיךְ עוֹד בְּדִיקָה כְּדֵי לִשְׁלֹל כַּמָּה דְּבָרִים...
-"תַּגִּיד לִי דּוֹקְטוֹר אֶת כָּל הָאֱמֶת" קָטַעְתִּי אוֹתוֹ. "אֲנִי רוֹצֶה לָדַעַת... זֶה מַשֶּׁהוּ סוֹפָנִי?"
וְאֶת מַה שֶּׁהוּא עָנָה אֲנִי כְּבָר לֹא כָּל כָּךְ זוֹכֵר, אוּלַי בְּגַלַּל הַחֲרָדָה הַגְּדוֹלָה שֶׁתְּקָפָה אוֹתִי, וְאוּלַי בְּגַלַּל שֶׁלֹּא בֶּאֱמֶת הָיִיתִי מְסֻגָּל לִשְׁמֹעַ. אֲנִי לֹא מְאַחֵל לְאַף אָדָם אֶת הַמֻּתָּח וְהַחֲרָדָה שֶׁתָּקַף אוֹתִי בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם.
וְהִנֵּה, בְּפִתְאוֹמִיּוּת, מַמָּשׁ סָמוּךְ לְאוֹתָהּ שִׂיחָה עִם הָרוֹפֵא, אֲנִי מַתְחִיל לָחוּשׁ תְּחוּשׁוֹת קָשׁוֹת מְאֹד בַּגּוּף. חֻלְשָׁה, בְּחִילוֹת, עַד לְחֹסֶר תְּפִקּוּד שֶׁל מַמָּשׁ. 'הַצִּילוּ, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! מַה קּוֹרֶה לִי?? מַה לֹּא בְּסֵדֶר אִתִּי??' אֲנִי חָשׁ אֶת עַצְמִי כְּשׁוֹחֶה בְּתוֹךְ עֶלְטָה מֻחְלֶטֶת, מְרֻתָּק לְמִטָּתִי.
אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁלְּעוֹלָם לֹא אוּכַל לִשְׁכֹּחַ אֶת אוֹתָהּ הַדְלָקַת נֵרוֹת חֲנֻכָּה בַּיּוֹם הַהוּא.
כָּל כֵּלִי נִמְלֵאתִי תְּפִלָּה חַמָּה וְזוֹעֶקֶת: 'אֵלֹקַי! אָנָּא, זַכֵּה אוֹתִי לְהַדְלִיק נֵר רִאשׁוֹן שֶׁל חֲנֻכָּה! זֶה כָּל מַה שֶּׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ...' וַה' עָזַר. אֵינִי יָכוֹל לְתָאֵר אֶת תְּחוּשַׁת הָרוֹמְמוּת וְהַהִתְרַגְּשׁוּת שֶׁאָחֲזָה בִּי, כְּשֶׁאָחַזְתִּי בְּיָדַי אֶת נֵר הַחֲנֻכָּה וּבֵרַכְתִּי אֶת הַבְּרָכוֹת. הִרְגַּשְׁתִּי כָּאָדָם הֶעָשִׁיר וְהַשָּׂמֵחַ בְּיוֹתֵר בַּתֵּבֵל.
הַלְוַאי וְיָכֹלְתִּי לְשַׁמֵּר תְּחוּשָׁה זוֹ לְמֶשֶׁךְ כָּל חַיַּי.
אוּלַי עָלַי לְהַסְבִּיר קְצָת יוֹתֵר: הָיִיתִי בָּטוּחַ שֶׁמְּדֻבָּר כָּאן בְּמַחֲלָה בִּכְלָל לֹא פְּשׁוּטָה. בְּמֹחִי הִתְרוֹצְצוּ תַּסְרִיטִים קָשִׁים, פָּחַדְתִּי מֵהַגְרוּעַ מִכֹּל. הַתְּחוּשׁוֹת הַקָּשׁוֹת שֶׁלִּוּוּ אוֹתִי בְּאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה הִדְאִיגוּ אוֹתִי עַד מְאֹד, וּמֵאָז כָּל פַּעֲלָה הֻכֵּי קָטַנָּה הִרְגִּישָׁה לִי כְּמוֹ זְכוּת גְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר. לַמְרוֹת כָּל הַקֹּשִׁי שֶׁהָיָה מִסָּבִיב, כַּמָּה הָיִיתִי מְאֻחֶל לְעַצְמִי וּלְכָל יְהוּדִי לְיַקֵּר כָּל רֶגַע מֵחַיָּיו כְּמוֹ שֶׁאֲנִי יִקַּרְתִּי אָז:

כְּשֶׁקַמְתִּי בַּבֹּקֶר, הִרְגַּשְׁתִּי שֶׁזֶּהוּ חֶסֶד עָצוּם שֶׁהַבּוֹרֵא זָכָה אוֹתִי לְעוֹד יוֹם שֶׁל חַיִּים! בַּלַּיְלָה הָיִיתִי מְבַקֵּשׁ בְּכָל לֵב: 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, עֲזֹר לִי לָקוּם בַּבֹּקֶר וּלְהִתְפַּלֵּל...' כָּל רֶגַע שֶׁל חַיִּים קִבֵּל מַשְׁמָעוּת חֲדָשָׁה, עָצְמוֹת חֲדָשׁוֹת.

הַתּוֹר לַבְּדִיקָה הַבָּאָה שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הִתְעַכֵּב. וּבֵינְתַיִם אֲנִי מַרְגִּישׁ חֻלְשׁוֹת נוֹרָאוֹת, כְּאֵבֵי רֹאשׁ. הִרְגָּשׁוֹת רָעוֹת מְאֹד.

וּמִכָּאן מַתְחִיל רֶצֶף אָרֹךְ שֶׁל מִגְוָן רוֹפְאִים וּבְדִיקוֹת שׁוֹנוֹת וּמְשֻׁנּוֹת. וְלֹא מוֹצְאִים שׁוּם הֶסְבֵּר לְתִחוּשׁוֹתַי הַמְּעִיקוֹת.

בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מְדֻקְדֶּקֶת וּבְחֶסֶד ה' עָלַי, הִגִּיעַ לְיָדַי בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה עָלוֹן מְיֻחָד וּמַפְלִא שֶׁל "לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ" בְּנוֹשֵׂא הַהוֹדָיָה לַה'. הָיָה מַאֲמָר אֶחָד בְּאוֹתוֹ הֶעָלוֹן שֶׁתִּפַּס אֶת לִבִּי בְּמְיֻחָד: מַאֲמָר בְּנוֹשֵׂא הַהוֹדָיָה עַל יְשׁוּעַת הֶעָתִיד, שָׁם הוּבָא פֵּרוּשׁוֹ שֶׁל רַשִׁ"י בְּפֶרֶק י"ח שֶׁבְּתְהִלִּים "מְהֻלָּל אֶקָּרֵא ה' וּמִן אֹיְבַי אִוָּשֵׁעַ": 'בְּהִלּוּלִים אֶקְרָא וְאֶתְפַּלֵּל לְפָנֶיךָ תָּמִיד, כְּלוֹמַר אַף לִפְנֵי הַתְּשׁוּעָה אֲנִי מְהַלְּלוֹ, לְפִי שֶׁבָּטוּחַ אֲנִי שֶׁאִוָּשֵׁעַ מֵאוֹיְבַי'.

הֶחְלַטְתִּי לְאַמֵּץ לְעַצְמִי אֶת דֶּרֶךְ הַהוֹדָיָה הַזּוֹ, וְהִתְחַלְתִּי לְהוֹדוֹת לַה' עַל יְשׁוּעָתִי הָעֲתִידִית, לְמָרוֹת שֶׁטֶּרֶם נִרְאֲתָה הִיא בָּאֹפֶק. קָנִיתִי מַחְבֶּרֶת מְיֻחֶדֶת וּבָהּ הִקְדַּשְׁתִּי כָּל יוֹם זְמַן קָבוּעַ לְרְשֹׁם הוֹדָאוֹת עַל הֶעָתִיד בִּפְרָטֵי פְּרָטִים:

'תּוֹדָה רַבָּה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שֶׁהֶעֱבַרְתָּ לִי אֶת כָּל כְּאֵבֵי הָרֹאשׁ'

'תּוֹדָה שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לִי בְּרִיאוּת חֲזָקָה וְאֵיתָנָה, כֹּחַ בַּגּוּף...'

'תּוֹדָה שֶׁאֲנִי כְּבָר לֹא מְפַחֵד מִכְּאֵבִים'

'תּוֹדָה רַבָּה שֶׁאֵין לִי יוֹתֵר כְּאֵבִים וְהַרְגָּשׁוֹת רָעוֹת מַפְחִידוֹת'

'תּוֹדָה רַבָּה ה' שֶׁאֲנִי מַאֲמִין אַךְ וְרַק בְּךָ וְלֹא בְּכָל הַבְּדִיקוֹת וְהָרוֹפְאִים' וְעוֹד וָעוֹד...

הַהוֹדָיָה הַזּוֹ מִלְּאָה אוֹתִי בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה וּבְבִטָּחוֹן נִמְרָץ בִּישׁוּעַת ה' שֶׁוַּדַּאי תָּבוֹא בִּמְהֵרָה.

חָשׁוּב לִי לְצַיֵּן שֶׁבְּאוֹתָהּ הַתְּקוּפָה גַּם קִבַּלְתִּי עַל עַצְמִי לוֹמַר בִּרְכַּת 'אֲשֶׁר יָצַר' בְּכַוָּנָה וּמִתּוֹךְ הַכְּתָב, (דָּבָר שֶׁבָּרוּךְ ה' אֲנִי מַקְפִּיד לוֹמַר עַד הַיּוֹם).

מָה אֹמַר וּמָה אַגִּיד, רוֹפֵא כָּל בָּשָׂר אָכֵן הִפְלִיא לַעֲשׂוֹת עִמִּי.

עִם הַזְּמַן יָכֹלְתִּי מַמָּשׁ לְסַמֵּן 'V' לְיַד כָּל הוֹדָאָה שֶׁהִתְמַמְּשָׁה, וְהָפְכָה לְמְצִיאוּת. רָאִיתִי בְּמוּחָשׁ אֶת יְשׁוּעַת ה' עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט שֶׁהוֹדֵיתִי עָלָיו. הָרוֹפְאִים כְּבָר נִהְיוּ פָּחוֹת וּפָחוֹת רֶלֶוַנְטִים בְּחַיַּי. הִתְחַזַּקְתִּי מְאֹד בְּכָךְ שֶׁה' יִתְבָּרַךְ הוּא הָרוֹפֵא הָאֱמִתִּי, וְאַךְ וְרַק מִמֶּנּוּ הַיְשׁוּעָה. ה' חִזֵּק אוֹתִי מִיּוֹם לְיוֹם בְּכֹחוֹת חֲדָשִׁים וּבְהוֹדָיָה מַתְמֶדֶת - עַד שֶׁיָּכֹלְתִּי לוֹמַר כִּי כָּל אֵלּוּ הֶחֱלָאִים מֵאֲחוֹרַי.

אָמְנָם הָרוֹפְאִים לֹא מָצְאוּ שׁוּם הֶסְבֵּר לִתְחוּשׁוֹת הַמָּוֶת הַקָּשׁוֹת שֶׁפָּקְדוּ אוֹתִי אָז, אַךְ אֲנִי חָשׁ בְּוַדָּאוּת כִּי ה' יִתְבָּרַךְ, בְּרֹב טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ, הִצִּיל אוֹתִי מֵחֳלָאִים רָעִים רַבִּים וְנֶאֱמָנִים בְּנֵס מֻחְלָט.

הַיּוֹם אֲנִי מוֹדֶה לַה' בְּכָל לִבִּי עַל כָּל מַה שֶּׁעָבַר עָלַי. אֲנִי מֵבִין כִּי זֹאת הָיְתָה מַתְּנַת הַחֲנָכָּה שֶׁנָּתַן לִי הַבּוֹרֵא, וְאֵלּוּ הֵם מְעוֹת הַחֲנֻכָּה שֶׁקִּבַּלְתִּי: זָכִיתִי לְיַקֵּר אֶת חַיַּי עַל כָּל פְּרָטֵיהֶם, וְזָכִיתִי לְהַכְנִיס אֶת הַהוֹדָיָה לְחַיַּי, לְהוֹדוֹת לַה' עַל הַכֹּל וּלְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה וּבְבִטָּחוֹן. יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְחוּשׁ תָּמִיד אֶת יְקָרַת הַחַיִּים, הַתּוֹרָה וְהַמִּצְווֹת (גַּם לְלֹא צָרוֹת קָשׁוֹת שֶׁיְּעוֹרְרוּנוּ), וּלְהוֹדוֹת לַה' עַל עָבָר, הֹוֶה וְעָתִיד מִתּוֹךְ אֱמוּנָה וּבִטָּחוֹן מֻחְלָט - שֶׁהַכֹּל מִמֶּנּוּ, הַכֹּל בְּיָדוֹ וְאֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ.

יט. מדוע להודות על העתיד לבוא?

פַּעַם אַחַת בְּלֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ הִסְתּוֹבֵב הרה"ק הָרַבִּי ר' בָּרוּךְ מִמֶּעזְ'יבּוּז זי"ע הָלוֹךְ וְחָזוֹר וְאָמַר "שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם" וְ"רִבּוֹן הָעוֹלָמִים" כְּדַרְכּוֹ. כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ לַתֵּבוֹת: "מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹקַי... עַל כָּל הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשִׂיתָ עִמָּדִי וַאֲשֶׁר אַתָּה עָתִיד לַעֲשׂוֹת עִמִּי'... עָמַד וְשָׁתַק מְעַט, וְשָׁאַל אֶת עַצְמוֹ מַדּוּעַ עָלַי לְהוֹדוֹת לְךָ עַל חֶסֶד הֶעָתִיד? בְּבוֹא הַחֶסֶד אוֹדֶה לְךָ! וּמִיָּד הֵשִׁיב לְעַצְמוֹ: אוּלַי תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי חֶסֶד, וְלֹא אֶהְיֶה אָז בִּבְחִינָה הָרְאוּיָה לְהוֹדוֹת לְךָ כְּרָאוּי... לָכֵן אֲנִי צָרִיךְ לְהוֹדוֹת עַכְשָׁו, וּמִיָּד גָּעָה בִּבְכִיָּה.

בְּאוֹתָהּ שַׁבָּת הָיָה אָצְלוֹ הרה"ק רַבִּי מֹשֶׁה מִסָּאוְרָאן זיע"א שֶׁעָמַד בְּקֶרֶן זָוִית, וְשָׁמַע שְׁאֵלָתוֹ וּתְשׁוּבָתוֹ, וְגַם אֶת בְּכִיָּתוֹ. שָׁאַל אוֹתוֹ רַבִּי מֹשֶׁה: "הֲלֹא שְׁאֵלַתְכֶם וּתְשׁוּבַתְכֶם הָיְתָה טוֹבָה וּנְכוֹנָה, וּמַדּוּעַ בְּכִיתֶם?" אָמַר לוֹ הָרַבִּי ר' בָּרוּךְ: "עַל זֹאת בָּכִיתִי, עַל כִּי אֶפְשָׁר וְלֹא אֶהְיֶה אָז בְּדַרְגָּה הָרְאוּיָה לְהוֹדוֹת כַּדָּת..." (בּוּצִינָא דִּנְהוֹרָא).

כ. המתנה והתענוג שבהודאה

הַהוֹדָאָה הִיא מַתָּנָה נִפְלָאָה שֶׁנָּתַן ה' יִתְבָּרַךְ לְעַם יִשְׂרָאֵל כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ לְהִתְקָרֵב אֵלָיו, וְעַל מַתָּנָה נִפְלָאָה זוֹ אָנוּ מוֹדִים בְּמוֹדִים דְּרַבָּנָן: "עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ" - מַסְבִּיר רַשִׁ"י: (במסכת סוטה דף מ עמוד א) "עַל שֶׁנָּתַתָּ בְּלִבֵּנוּ לִהְיוֹת דְּבוּקִים בְּךָ וּמוֹדִים לָךְ".

יֵשׁ מַסְבִּירִים שֶׁזֶּהוּ גַּם הַסִּיּוּם בְּ'עַל הַנִּסִּים' בַּחֲנֻכָּה: "וְקָבְעוּ שְׁמוֹנָה יְמֵי חֲנֻכָּה אֵלּוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל", שֶׁלְּכְאוֹרָה צָרִיךְ לְהָבִין הֲרֵי 'עַל הַנִּסִּים' הִיא הוֹדָאָה עַל הַנֵּס, וּמַדּוּעַ הוֹסִיפוּ שָׁם 'וְקָבְעוּ שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה', שֶׁאֵין זֶה חֵלֶק מֵהַנֵּס? וּכְמוֹ שֶׁבְּפוּרִים לֹא אוֹמְרִים 'וְקָבְעוּ יוֹם פּוּרִים לִקְרֹא הַמְּגִלָּה'?

אֶלָּא שֶׁהַהוֹדָאָה הִיא הַמַּתָּנָה הַנִּפְלָאָה בְּיוֹתֵר שֶׁיֵּשׁ, כַּכָּתוּב בִּתְהִלִּים "טוֹב לְהוֹדוֹת לַה'" - אֵין דָּבָר טוֹב מִזֶּה, וְעַל זֶה לְבַד צְרִיכִים לְהוֹדוֹת. לָכֵן אָנוּ מוֹדִים לַבּוֹרֵא שֶׁנָּתַן לַחֲכָמִים

אֶת הַבִּינָה לְתַקֵּן שְׁמוֹנַת יְמֵי חֲנֻכָּה, שֶׁהֵם יָמִים שֶׁל הַלֵּל וְהוֹדָאָה - הַתַּכְלִית שֶׁל הָאָדָם בְּעוֹלָמוֹ.

הִנֵּה לֹא מָצָאנוּ הוֹדָאָה עַל שֶׁזּוֹכִים לִטֹּל לוּלָב, וְלֹא עַל שֶׁזּוֹכִים לִטֹּל יָדַיִם, וְעוֹד הַרְבֵּה מִצְווֹת. רַק עַל הַהוֹדָאָה וִימֵי הַהוֹדָאָה צְרִיכִים לְהוֹדוֹת שֶׁזִּכִּינוּ לְמַתָּנָה נִפְלָאָה כָּזוֹ.

מַה מְיֻחָד כָּל כָּךְ בְּמִצְוַת הַהוֹדָאָה?

כְּדֵי שֶׁנּוּכַל לְהָבִין אֶת הַדְּבָרִים נִתְבּוֹנֵן מַדּוּעַ קָבְעוּ דַּוְקָא אֶת יְמֵי הַחֲנֻכָּה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל, הֲרֵי גַּם בְּפֶסַח וּבְפוּרִים הָיוּ נִסִּים, מַדּוּעַ נִבְחֲרוּ יְמֵי הַחֲנֻכָּה לְיָמִים שֶׁל הַלֵּל וְהוֹדָאָה יוֹתֵר מִכָּל הַחַגִּים?

נִרְאֶה לְבָאֵר אֶת הַדְּבָרִים עַל פִּי מַה שֶּׁמּוּבָא (עיין משנה ברורה סימן תרע ו) בְּבֵאוּר הַחִלּוּק מַדּוּעַ בְּפוּרִים יֵשׁ מִצְוַת מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה וּבַחֲנֻכָּה מִצְוָה לְהַלֵּל וּלְהוֹדוֹת? שֶׁבְּפוּרִים נָּזְרוּ עַל הַגּוּפוֹת, לְפִיכָךְ תִּקְּנוּ שֶׁהַגּוּף יֵהָנֶה, אֲבָל בַּחֲנֻכָּה, שֶׁגָּזְרוּ עַל הַנְּשָׁמוֹת (שֶׁרָצוּ לְהַשְׁכִּיחָם תּוֹרָתָךְ וְכוּ'), לָכֵן תִּקְּנוּ שֶׁהַנְּשָׁמוֹת יֵהָנוּ. וּמַהוּ תַּעֲנוּג הַנְּשָׁמוֹת? הַהוֹדָאָה לַה'. כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: (תהלים פרק סג, ד-ו) " כִּי טוֹב חַסְדְּךָ מֵחַיִּים שְׂפָתַי יְשַׁבְּחוּנָךְ, כֵּן אֲבָרֶכְךָ בְחַיָּי בְּשִׁמְךָ אֶשָּׂא כַפָּי. כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי וְשִׂפְתֵי רְנָנוֹת יְהַלֶּל פִּי". מַסְבִּיר הַמַּלְבִּי"ם: 'כְּמוֹ חֵלֶב וָדֶשֶׁן שֶׁיִּשְׂבַּע הַגּוּף וְיִהְיֶה לוֹ לְמָזוֹן, כֵּן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי, שֶׁאֶתֵּן לָהּ מְזוֹנָהּ הָרוּחָנִי. בַּמֶּה תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי? בַּמֶּה שֶׁשִּׂפְתֵי רְנָנוֹת יְהַלֵּל פִּי. פֵּרוּשׁ שֶׁזֶּה מְזוֹן הַנֶּפֶשׁ' עכ"ל.

לָכֵן גַּם חֲנֻכָּה הוּא שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁכֵּן 'שְׁמֹנָה' הוּא אוֹתִיּוֹת 'נְשָׁמָה': הֶיוֹת וְנָזְרוּ עַל הַנְּשָׁמָה קִבַּלְנוּ שְׁמוֹנָה יָמִים תַּעֲנוּג לַנְּשָׁמָה (כַּיָּדוּעַ הַמִּסְפָּר שְׁמוֹנָה מְרַמֵּז עַל דְּבָרִים מֵעַל הַטֶּבַע) (כְּמוֹ יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ וְהַנְּשָׁמָה - ע' גמ' עֲרָכִין יג: כִּנּוֹר שֶׁל יְמוֹת הַמָּשִׁיחַ שֶׁל שְׁמוֹנָה נִימִים).

לֶעָתִיד לָבוֹא מַה נַּעֲשֶׂה כֻּלָּנוּ בְּעוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת? כָּתַב הָרוֹקַח בְּפֵרוּשׁוֹ סִדּוּר הַתְּפִלָּה לְ'אַשְׁרֵי': מַדּוּעַ נִבְרָא הָעוֹלָם הַבָּא בְּיִ'? (כַּמּוּבָא בְּרַשִּׁ"י בְּרֵאשִׁית ב, ד: "בְּיָ-הּ ה' צוּר עוֹלָמִים", בְּשֶׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ שֶׁל הַשֵּׁם יָצַר שְׁנֵי עוֹלָמִים עוֹלָם הַזֶּה בְּה' עוֹלָם הַבָּא בְּיִ')

"זֶהוּ יוּ"ד: אִם יוֹדֶה לַה' חַסְדּוֹ וְיוֹדֶה עַל פִּשְׁעוֹ הֲרֵי הוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנִּבְרָא בְּיוּ"ד, וְאֵין בָּעוֹלָם הַבָּא אֶלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִין וְיוֹדוּ לַה' וְנֶהֱנִין מִזִּיו שְׁכִינָה, וְשָׁם אֵין כִּי אִם הוֹדָיוֹת מִי שֶׁיּוֹדֶה בָּעוֹלָם הַזֶּה עֲלֵי עָשׂוֹר לָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנִּבְרָאָה בְּיִ'" עכ"ל.

כְּדֵי שֶׁנִּזְכֶּה לֵהָנוֹת מִתַּעֲנוּג הַהוֹדָאָה לֶעָתִיד לָבוֹא צְרִיכָה הַנְּשָׁמָה לְהַתְחִיל לְהִתְרַגֵּל לְהוֹדוֹת כָּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַשִּׁ"י (ברכות סג, א): "הַמְבָרֵךְ אוֹמֵר בָּרוּךְ ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, מְפָרֵשׁ בְּתוֹסֶפְתָּא שֶׁתִּקְּנוּ 'מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם' לְהוֹדִיעַ שֶׁאֵין הָעוֹלָם הַזֶּה לִפְנֵי הָעוֹלָם הַבָּא כְּלוּם, אֶלָּא כְּפִרְוָזְדוֹר לִפְנֵי הַטְּרַקְלִין, כְּלוֹמַר הִנְהִיגוּ בִּרְכוֹתָיו בָּעוֹלָם הַזֶּה כְּדֵי לִהְיוֹת רְגִילִים לָעוֹלָם הַבָּא שֶׁכֻּלּוֹ אָרֹךְ.

לָמַדְנוּ מִכָּאן, כִּי כַּאֲשֶׁר אָנוּ זוֹכִים לְהוֹדוֹת לַה' כָּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה נִשְׁמָתֵנוּ מִתְעַנֶּגֶת כְּבָר עַכְשָׁו, וּבָזֶה אָנוּ זוֹכִים לִבְנוֹת אֶת הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁלָּנוּ: לֵהָנוֹת מִזִּיו הַשְּׁכִינָה לָנֶצַח נְצָחִים.
עַד כַּמָּה אָנוּ צְרִיכִים לְהוֹדוֹת עַל הַזְּכוּת הַנִּפְלָאָה שֶׁיֵּשׁ לָנוּ לְהוֹדוֹת
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁיְּזַכֶּה אוֹתָנוּ לְהִתְעַנֵּג עַל הַשֵּׁם עַל יְדֵי הַהוֹדָאָה אֵלָיו כָּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְלֶעָתִיד לָבוֹא -
"כְּמוֹ חֵלֶב וְדֶשֶׁן תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי וְשִׂפְתֵי רְנָנוֹת יְהַלֵּל פִּי".
(וְעַיֵּן בְּהַרְחָבָה בַּחוֹבֶרֶת הַנִּפְלָאָה: "הַהוֹדָאָה, הַשִּׂמְחָה וְהַשִּׁירָה" מֵאֵת הָרַב יְהוּדָה טָאוּב שְׁלִיטָ"א)

כא. כמה סבל נגרם מבכיה של חנם ומחסר הכרת הטוב לה'

וַדַּאי יָדוּעַ לְכֻלָּנוּ סִפּוּר שִׁלִּיחַת הַמְרַגְּלִים מֵהַמִּדְבָּר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהַכִּשָּׁלוֹן הַגָּדוֹל שֶׁקָּרָה בְּעִקְבוֹת כָּךְ. וְנִזְכִּיר כָּאן אֶת עִקְרֵי הַדְּבָרִים: לִפְנֵי שֶׁעַם יִשְׂרָאֵל נִכְנְסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שָׁלַח מֹשֶׁה רַבֵּנוּ מְרַגְּלִים לִרְאוֹת אֶת הָאָרֶץ. כַּאֲשֶׁר חָזְרוּ הַמְרַגְּלִים, בְּלֵיל ט' בְּאָב, "וַיֵּצִיאוּ דִּבַּת הָאָרֶץ..." הֵם תָּאֲרוּ לְעַם יִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ שֶׁאוֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ וְאֶת הָאֲנָשִׁים בָּהּ. כַּאֲשֶׁר שָׁמְעוּ הָעָם אֶת דִּבְרֵי הַמְרַגְּלִים, "וַיִּבְכּוּ הָעָם בַּלַּיְלָה הַהוּא..." וּבְעִקְבוֹת כָּךְ נִגְזַר עֲלֵיהֶם שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאַף יוֹתֵר מִכָּךְ דָּרְשׁוּ חֲזַ"ל - אַתֶּם בְּכִיתֶם בְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם וַאֲנִי קוֹבֵעַ לָכֶם בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת" (תענית כט.), כְּלוֹמַר שֶׁחָרְבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְכָל סִבַּת הַגָּלוּת עִם כָּל הַסֵּבֶל וְהַיִּסּוּרִים הַכְּרוּכִים עִמּוֹ נִגְזְרוּ בְּשֶׁל בְּכִיַּת הַחִנָּם שֶׁבָּכוּ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר.
הָרַמְבַּ"ן בְּפָרָשַׁת שְׁלַח אַף מֵבִיא מָקוֹר לְדִבְרֵי חֲזַ"ל מִתְּהִלִּים ק"ו שָׁם נֶאֱמַר "וַיִּמְאֲסוּ בְּאֶרֶץ חֶמְדָּה לֹא הֶאֱמִינוּ לִדְבָרוֹ וַיֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיהֶם וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה' וַיִּשָּׂא יָדוֹ לָהֶם לְהַפִּיל אוֹתָם בַּמִּדְבָּר וּלְהַפִּיל זַרְעָם בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹתָם בָּאֲרָצוֹת".
נִתְבּוֹנֵן בְּעִנְיָן וְנִלְמַד: מַהִי מַהוּתוֹ שֶׁל 'בְּכִי הַחִנָּם' שֶׁבָּכוּ עַם יִשְׂרָאֵל, מַהוּ הַחֵטְא שֶׁבְּגִינוֹ נֶעֱנְשׁוּ בְּחֻרְבַּן בָּתֵּי מִקְדָּשׁ וְגָלוּת אֲרֻכָּה, וּמַדּוּעַ נִמְשָׁכִים הַסֵּבֶל וְהַיִּסּוּרִים עַד יָמֵינוּ אָנוּ?
מֹשֶׁה רַבֵּנוּ בְּתוֹכַחְתּוֹ לְיִשְׂרָאֵל בְּפָרָשַׁת דְּבָרִים אוֹמֵר "וַתֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׂנְאַת ד' אוֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם...", וּמְפָרֵשׁ רַבֵּנוּ יוֹנָה בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה: (פרק ג' אות רלא) "וּפְעָמִים רַבּוֹת הַנִּרְגָּן כְּפוּי טוֹבָה גַּם יַחְשְׁבֶהָ לְרָעָה... וּפְעָמִים יַחְשֹׁב עַל חַסְדֵּי ד' כִּי הֵם לְנָקָם וְשִׂלֵּם כְּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר וַתֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיכֶם וְכוּ'".
נִמְצִינוּ לְמֵדִים שֶׁבְּכִיַּת הַחִנָּם הָיְתָה מִתּוֹךְ נִרְגָּנוּת וּכְפִיּוּת טוֹבָה, שֶׁלֹּא הִכִּירוּ בְּכָךְ שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהֵיטִיב עִמָּם אֶלָּא חָשְׁבוּ שֶׁבִּשְׁנָאתוֹ אוֹתָם הוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם.
בְּמָקוֹם לְהוֹדוֹת לַד' עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הִבְטִיחַ לָהֶם - הֵם בָּכוּ.
מִתּוֹךְ הָעֹנֶשׁ הַגָּדוֹל אָנוּ לְמֵדִים עַל חֻמְרָתוֹ שֶׁל עָוֹן כְּפִיּוּת הַטּוֹבָה בְּעֵינֵי ד'.

וּמַדּוּעַ גַּם אָנוּ כַּיּוֹם סוֹבְלִים מֵאוֹתוֹ עָוֹן שֶׁל אָז? אֶת הַתְּשׁוּבָה לְכָךְ אֶפְשָׁר לִלְמֹד מִדִּבְרֵי יִרְמְיָה הַנָּבִיא בִּמְגִלַּת אֵיכָה: "בָּכוֹ תִבְכֶּה בַּלָּיְלָה וְדִמְעָתָהּ עַל לֶחֱיָהּ". פֵּרְשׁוּ חֲזַ"ל: "בָּכוֹ תִבְכֶּה בַּלַּיְלָה" זֶהוּ חֵטְא הַמְרַגְּלִים, וְ"דִמְעָתָהּ עַל לֶחֱיָהּ" בְּכָל דּוֹר שֶׁחוֹזְרִים עַל חֵטְא זֶה. בְּכָל דּוֹר שֶׁהַדְּמָעוֹת עֲדַיִן עַל הַלֶּחִי!!! כְּלוֹמַר, הַסֵּבֶל בְּדוֹר זֶה אֵינוֹ רַק בִּגְלַל חֵטְאָם שֶׁל דּוֹר הַמִּדְבָּר, אֶלָּא מִכַּיָּוֵן שֶׁאָנוּ חוֹזְרִים עַל חֵטְא זֶה כְּבָר אַלְפֵי שָׁנִים - עוֹד לֹא תִּקְנוּ אֶת עָוֹון הַבְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם וְ"כָל דּוֹר שֶׁלֹּא נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כְּאִלּוּ נֶחֱרַב בְּיָמָיו".

וּכְעֵין דִּבְרֵי מָרָן הֶחָפֵץ חַיִּים זַצ"ל (קוּנְטְרֵס "אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל") "וְאִם לֹא נִתְבּוֹנֵן לְתַקֵּן אֶת הֶעָוֹון הַמַּר הַזֶּה שֶׁהוּא גּוֹרֵם הָעִקָּרֵי לַאֲרִיכַת גָּלוּתֵנוּ וְכוּ' שֶׁאָנוּ רוֹצִים וּמְצַפִּים שֶׁיִּבָּנֶה בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ מְחַיְּבִים אָנוּ לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר קִלְקַלְנוּ וּבְאוֹתוֹ עָוֹון שֶׁחָטָאנוּ אָנוּ צְרִיכִים לְתַקֵּן..." וְכוּ'.

לְפִי כָּל זֶה, אִם אָנוּ רוֹצִים לִזְכּוֹת וְלִרְאוֹת בְּבִנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אָנוּ חַיָּבִים לְתַקֵּן אֶת חֵטְא הַמְרַגְּלִים, כְּלוֹמַר לַעֲקֹר מִתּוֹכֵנוּ לְגַמְרֵי אֶת מִדַּת הַטּוֹבָה וּלְהַרְבּוֹת בְּהוֹדָיָה וּבְשֶׁבַח לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, כֵּיוָן שֶׁכָּל עוֹד אָנוּ חָלִילָה בּוֹכִים וּמִתְלוֹנְנִים יֵשׁ בָּכָךְ הִתְעוֹרְרוּת הַקִּטְרוּג שֶׁל בְּכִי הַחִנָּם בַּמִּדְבָּר.

בְּיָמִים אֵלּוּ שֶׁל אֲבֵלוּת וְצַעַר עַל חֻרְבַּן הַמִּקְדָּשׁ אָנוּ מְגַלִּים אֶת הַקֶּשֶׁר הַנִּפְלָא וְהֶהָדוּק בֵּין הַהוֹדָיָה וְהַכָּרַת הַטּוֹב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבֵין בִּנְיַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְהַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה.

נוֹסָף עַל הֱיוֹתָהּ שֶׁל הַהוֹדָיָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִסּוּק בְּתַכְלִית בּוֹאֲנוּ לָעוֹלָם, וּמֵעֵבֶר לְכָךְ שֶׁהַהוֹדָיָה לַד' מוֹסִיפָה לָנוּ דְּבֵקוּת, יִרְאַת שָׁמַיִם, שִׂמְחָה וֶאֱמוּנָה - הֲרֵי נִמְצִינוּ לְמֵדִים שֶׁכְּשֶׁאָנוּ עוֹסְקִים בַּעֲבוֹדַת הַהוֹדָיָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא - אָנוּ עוֹסְקִים מַמָּשׁ בְּתִקּוּן חֵטְא הַמְרַגְּלִים וּבְכָךְ מְקָרְבִים אֶת הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה שֶׁתָּבוֹא בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ מַמָּשׁ! אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

כב. נגש ללויט בתו - לא לפני ששמח והודה על לדתה ... / ספור

י"ג אִיָּר התרמ"ט הָיָה יוֹם קָשֶׁה עֲבוּר יְהוּדֵי הָעִיר זַיְימֶל. הַגָּאוֹן הָאֲדֶרֶ"ת, ר' אֱלִיָּהוּ תְּאוֹמִים זַצ"ל, סָפַג מַכָּה קָשָׁה וְכוֹאֶבֶת. בִּתּוֹ הַצְּעִירָה אֵשֶׁת הראי"ה קוּק, נִפְטְרָה בִּדְמֵי יָמֶיהָ, וְהִיא בַּת עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה בִּלְבַד.

הַיְדִיעָה הַקָּשָׁה פָּשְׁטָה בָּעֲיָרָה כְּאֵשׁ בִּשְׂדֵה קוֹצִים, וּבְהַגִּיעַ מוֹעֵד הַהַלְוָיָה נֶאֶסְפוּ הֲמוֹנִים אֶל פֶּתַח בֵּיתוֹ שֶׁל הָאֲדֶרֶ"ת, מִשָּׁם עָמְדָה לָצֵאת הַהַלְוָיָה. אוּלָם, דְּמוּתוֹ הַמַּרְשִׁימָה שֶׁל הַגָּאוֹן לֹא נִרְאֲתָה בְּפֶתַח הַבַּיִת. הַמְלַוִּים הִכִּירוּ זֶה מִכְּבָר בִּגְדֻלָּתוֹ שֶׁל רַבָּם, וְיָדְעוּ נֶאֱמָנָה, כִּי מַקְפִּיד הוּא עַד מְאֹד שֶׁלֹּא לִגְרֹם לְטִרְחָא דְּצִבּוּרָא, וְעַל כֵּן, הֵבִינוּ כִּי הוּא אֵינוֹ מִתְעַכֵּב סְתָם כָּךְ.

כַּעֲבֹר לְמַעְלָה מִשְּׁעָתַיִם הַגָּאוֹן יָצָא מֵחַדְרוֹ, עֵינָיו אֲדֻמּוֹת מִבֶּכִי וְגַוּוֹ שָׁחוּחַ. מַסַּע הַהַלְוָיָה הֵחֵל. כַּאֲשֶׁר חָזְרוּ הַמְלַוִּים אֶל הַבַּיִת, וְהָאֲבֵלִים סָעֲדוּ אֶת לִבָּם בִּסְעֻדַּת הַמַּבְרָאָה, הֵהִין אַחַד הַתַּלְמִידִים וְשָׁאַל: "רַבִּי, הֲלֹא מַקְפִּיד הוּא עַד מְאֹד עַל טִרְחָא דְּצִבּוּרָא, וּמַדּוּעַ עִכֵּב אֶת הַקָּהָל בְּמֶשֶׁךְ כִּשְׁעָתַיִם?"

תְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן לֹא הוֹתִירָה בַּחֶדֶר וְלוֹ עַיִן יְבֵשָׁה אַחַת: "מִשְׁנָה מְפֹרֶשֶׁת הִיא, כִּי חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, וְהַגְּמָרָא מְבָאֶרֶת כִּי הַכַּוָּנָה לְתָחוּשַׁת הַשִּׂמְחָה". "וּבֵכֶן" הִסְבִּיר הַגָּאוֹן "בְּמֶשֶׁךְ כִּשְׁעָתַיִם עָמַלְתִּי וְהִתְיַגַּעְתִּי עַד שֶׁהִצְלַחְתִּי לָחוּשׁ אֶת אוֹתָם רִגְשׁוֹת אֹשֶׁר וְשִׂמְחָה, שֶׁחָוִיתִי בְּעֶת לֵידַת בִּתִּי, כַּאֲשֶׁר הִתְבַּשַּׂרְתִּי עַל בּוֹאָהּ לָעוֹלָם. רַק אָז, כְּשֶׁחַשְׁתִּי מְאֻשָּׁר כְּבָאוֹתָהּ הַשָּׁעָה, קַמְתִּי וּבֵרַכְתִּי כַּדָּת וְכַדִּין: 'בָּרוּךְ דַּיָּן הָאֱמֶת'".

וְהַכֹּל נָּעוּ עִמּוֹ בְּבֶכִי.

כג. להודות ולהתודות

רָצִינוּ לַעֲמֹד בִּמְעַט עַל הַקֶּשֶׁר הַנִּפְלָא בֵּין הַמֻּשָּׂג 'הוֹדָיָה' לְבֵין 'הוֹדָאָה', וְדִוּי וּתְשׁוּבָה. כּוֹתֵב הַמִּדְרָשׁ (בראשית רבה, פר' עא, ה): "לֵאָה תָּפְסָה פֶּלֶךְ הוֹדָיָה וְעָמְדוּ הֵימֶנָּה בַּעֲלֵי הוֹדָיָה, יְהוּדָה: וַיַּכֵּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צָדְקָה מִמֶּנִּי', דָּוִד אָמַר: 'הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב', דָּנִיֵּאל אָמַר: "לְךָ אֱלָהּ אֲבָהָתַי מְהוֹדֵא וּמְשַׁבַּח אֲנָה". וְלִכְאוֹרָה תָּמוּהַּ, כֵּיצַד מְקַשְּׁרִים בֵּין הוֹדָאתוֹ שֶׁל יְהוּדָה, שֶׁהוֹדָה עַל הָאֱמֶת וְאָמַר בְּמַעֲשֶׂה תָּמָר "צָדְקָה מִמֶּנִּי", לְבֵין הוֹדָאָתָם שֶׁל לֵאָה, דָּוִד הַמֶּלֶךְ וְדָנִיֵּאל שֶׁהוֹדָאָתָם הִתְבַּטְּאָה בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ? לִכְאוֹרָה מֻזְכָּרִים כָּאן שְׁנֵי סוּגִים שׁוֹנִים שֶׁל הוֹדָאָה.

כּוֹתֵב הג"ר יִצְחָק הוּטְנֶר זַצ"ל בְּסִפְרוֹ "פַּחַד יִצְחָק" (חנוכה, מאמר ב' פ"ב) "שֶׁהִנֵּה הַלָּשׁוֹן 'הוֹדָאָה' שַׁיָּךְ לִשְׁנֵי מֻשָּׂגִים שׁוֹנִים, אֶחָד, הוֹדָאָה עַל הֶעָבָר, שֶׁפֵּרוּשָׁהּ הוּא הַבָּעַת הַכָּרַת הַטּוֹב עַל מַעֲשֶׂה חֶסֶד, וְהַשֵּׁנִי, הוֹדָאַת בַּעַל דִּין, שֶׁפֵּרוּשָׁהּ הוּא הַסְכָּמָה לִדְבָרָיו שֶׁל הַצַּד הַשֵּׁנִי. וְהַהֶסְבֵּר לָזֶה הוּא, שֶׁהָאָדָם מֻחָמַת טִבְעוֹ וּתְכוּנַת נַפְשׁוֹ שׂוֹאֵף וְרוֹצֶה לִהְיוֹת סָמוּךְ עַל שֻׁלְחַן עַצְמוֹ מִבְּלִי לְהִזְדַּקֵּק לְעֶזְרָתוֹ שֶׁל הַזּוּלַת. וְלָכֵן כְּשֶׁאָדָם מַכִּיר טוֹב לַחֲבֵרוֹ וְנוֹתֵן לוֹ תּוֹדָה, יֵשׁ בָּזֶה הוֹדָאַת בַּעַל דִּין שֶׁבַּפַּעַם הַזֹּאת לֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת זֶה לְבַד וְהֻצְרַךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטוֹבָתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה שֶׁכָּךְ הוּא הָעִנְיָן בְּבֵין אָדָם לַמָּקוֹם, שֶׁהִנֵּה כְּתִיב (איוב יא, יב) 'וְעַיִר פֶּרֶא אָדָם יִוָּלֵד', וּבַטֶּבַע הַפְּרָאִי שֶׁל כָּל אָדָם גְּנוּזָה הַהַנָּחָה שֶׁל 'כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחַיִל הַזֶּה', וְלָכֵן כְּשֶׁהוּא נוֹתֵן תּוֹדָה לַמָּקוֹם יֵשׁ בָּהּ מַעֲשֶׂה הוֹדָאָה שֶׁ'לִּית לֵיהּ מִגַּרְמֵיהּ כְּלוּם' (אֵין לוֹ מֵעַצְמוֹ כְּלוּם).

נִמְצָא שֶׁכְּדֵי לִהְיוֹת מַכִּיר טוֹב לַחֲבֵרוֹ, עַל הָאָדָם לְהִתְגַּבֵּר עַל טִבְעוֹ וְלִהְיוֹת מוֹדֶה שֶׁחֲבֵרוֹ הֵטִיב עִמּוֹ, וּכְדֵי לִהְיוֹת מַכִּיר טוֹב לַה', עָלָיו לְהִתְגַּבֵּר עַל טִבְעוֹ וְלִהְיוֹת מוֹדֶה שֶׁלְּבַד אֵין לוֹ כְּלוּם וְכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ הוּא מִמֶּנּוּ". עכ"ל.

רַעְיוֹן נִפְלָא נוֹסָף, הַמְבָאֵר אֶת הַקֶּשֶׁר בֵּין שְׁנֵי הַמַּשָּׂגִים, מוּבָא בְּסֵפֶר "יוֹדוּ לַה' חַסְדּוֹ" (מאת הרב נ.י. פיש שליט"א), וְשָׁם מְבָאֵר שֶׁאַדְרַבָּא, דַּיְיקָא עַל יְדֵי הַוִּדּוּי, שֶׁמּוֹדֶה הָאָדָם עַל הָאֱמֶת, וְחוֹזֵר וּמִתְוַדֶּה לַה' יִתְבָּרַךְ, הוּא הוּא שֶׁמֵּבִיא לְהָאָדָם לְהוֹדוֹת לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו.

כִּי בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו הוּא מִתְבּוֹנֵן, שֶׁמַּה שֶּׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שָׁלַח לוֹ צָרָה הַזֹּאת הִיא, בְּוַדַּאי מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ לְחָזֹר בִּתְשׁוּבָה. וְעַל כֵּן, בְּכָל פַּעַם שֶׁבָּאָה עָלָיו אֵיזֶה צָרָה וְצַעַר חַס וְחָלִילָה, מִיָּד מִתְבּוֹנֵן בְּעַצְמוֹ עַל אֵיזֶה עִנְיָן שֶׁמְּרַמֵּז לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ מִדָּה בְּמִדָּה לְעוֹרְרוֹ עַל מַעֲשָׂיו וּדְרָכָיו שֶׁצָּרִיךְ לְתַקֵּן, וּמִתְוַדֶּה וּמִתְחָרֵט וְשָׁב בְּלֵב שָׁלֵם לַה' יִתְבָּרַךְ, וּמוֹדֶה וְעוֹזֵב יְרֻחָם.

וְעַל יְדֵי שֶׁמִּתְבּוֹנֵן וּמַכִּיר בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא הוּא הָאָשֵׁם בְּכָל מַה שֶּׁהִגִּיעַ אֵלָיו, וְהַכֹּל הִיא רַק בְּסִבַּת חֶטְאוֹ, אִם בְּבֵין אָדָם לַמָּקוֹם אִם בְּבֵין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, עַל יְדֵי זֶה הוּא מִתְעוֹרֵר לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ עַל הַחֶסֶד הַגָּדוֹל שֶׁשָּׁלַח לוֹ הַצַּעַר, וְעוֹרֵר אוֹתוֹ לִתְשׁוּבָה, שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בַּחֲטָאָיו.

וְזֶהוּ כֹּחַ הַהוֹדָאָה, שֶׁמִּתְדַּבֵּק הָאָדָם בְּבוֹרְאוֹ, וְכָל מַה שֶּׁרוֹאֶה וּבְכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו, מִתְחַזֵּק עַצְמוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בֶּאֱמוּנָה בַּה' יִתְבָּרַךְ וּמוֹדֶה וּמִשַּׁבֵּחַ תָּמִיד לְבוֹרְאוֹ. יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְהוֹדוֹת וּלְהִתְוַדּוֹת בְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ מִתּוֹךְ שִׂמְחָה וֶאֱמוּנָה, וַה' יִתְבָּרַךְ יְקַבְּלֵנוּ בִּמְהֵרָה בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנָיו.

כד. לרכש חבר, ידיד - אמצעי להודות לה'

פַּעַם אַחַת בָּא הרה"ק רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף מִפּוֹלְנָאָה זיע"א בַּעַל הַ"תּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף" אֶל הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זיע"א, וְשָׁהָה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ שָׁם. בְּעֵת שִׂיחוּתוֹ בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, רָאָה אַבְרֵךְ אֶחָד הוֹלֵךְ הָלוֹךְ וָשׁוֹב בַּחֲלַל הַחֶדֶר תָּפוּס בְּ'מוֹחִין דְּגַדְלוּת' וְלֹא הִכִּירוֹ.

נִגַּשׁ אֵפוֹא בַּעַל הַ"תּוֹלְדוֹת" לְאוֹתוֹ אַבְרֵךְ וּשְׁאָלוֹ:

"מֵאֵיזֶה מָקוֹם אַתָּם?"

הָאַבְרֵךְ דָּחָה אוֹתוֹ, כְּאֶחָד שֶׁאֵין לוֹ פְּנַאי לְהָשִׁיב: "תֵּכֶף! תֵּכֶף!"

כָּךְ חָזַר הַדָּבָר וְנִשְׁנָה כַּמָּה פְּעָמִים עַד שֶׁלְּבַסּוֹף שָׁאַל הָאַבְרֵךְ:

"לְשֵׁם מָה אַתֶּם צְרִיכִים לָדַעַת זֹאת, מֵאַיִן אָנֹכִי?!"

עָנָה לוֹ הרה"ק הַ"תּוֹלְדוֹת":

"כַּאֲשֶׁר שְׁנֵי אֲנָשִׁים מִתְוַעֲדִים וּמְשׂוֹחֲחִים יַחַד, וּבְתוֹךְ דִּבּוּרָם שׂוֹאֲלִים זֶה לָזֶה בְּשְׁלוֹם כָּל אֶחָד, כָּךְ בָּאִים לִידֵי אַהֲבָה, וְכַאֲשֶׁר לִזְמַן מְרֻבֶּה אַחַר כָּךְ יִפְגְּשׁוּ בֵּינֵיהֶם שׁוּב, כָּל אֶחָד

שָׁמֵחַ עִם חֲבֵרוֹ, וְנוֹתֵן שֶׁבַח לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל שֶׁזָּכָה לִרְאוֹת שׂוּב אֶת חֲבֵרוֹ, וְאוֹמֵר 'בָּרוּךְ ה', חַסְדֵי ה', הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב'... וְנִצְמָח מִזֶּה שֶׁבַח לַה' יִתְבָּרַךְ."

הַ"תּוֹלְדוֹת" אַף הוֹסִיף לוֹמַר שֶׁזֶּה רָמוּז בַּפָּסוּק "וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל", שֶׁה' יִתְבָּרַךְ מַמְתִּין וּמְצַפֶּה מָתַי יַגִּיעַ לוֹ שֶׁבַח וְהוֹדָיָה מֵאִישׁ יִשְׂרָאֵל, כִּי מְאֹד חָבִיב לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל.

כַּאֲשֶׁר סִיֵּם הַ"תּוֹלְדוֹת" לוֹמַר אֶת דְּבָרָיו, נֶעֱלַם הָאַבְרֵךְ מֵעֵינָיו וְהָיָה נִרְאֶה בְּעֵינָיו מַעֲשֶׂה פֶּלֶא.

נִכְנַס אֶל רַבּוֹ, הַבַּעַל שֵׁם-טוֹב זיע"א, וְסִפֵּר לוֹ כָּל מַה שֶּׁאֵרַע.

אָמַר לוֹ הַבַּעַל שֵׁם טוֹב: "זֶה הָיָה אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא זָכוּר לַטּוֹב, שֶׁבָּא לִשְׁמֹעַ מִמְּךָ אֶת הַפָּרוּשׁ עַל 'וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל',

וְעַכְשָׁו אוֹמֵר אֵלִיָּהוּ אֶת הַתּוֹרָה הַזֹּאת בַּשָּׁמַיִם - בְּשָׁמְךָ..."

(שִׂיחַ שָׂרְפֵי קֹדֶשׁ)

כה. תגיד טוב - יהיה טוב...

הרה"ק רַבִּי שְׁלֹמֹה מִקַּרְלִין זיע"א אָמַר שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם שֶׁתָּמִיד יִהְיֶה שָׂבֵעַ רָצוֹן, וְיִהְיֶה פִּיו מָלֵא הַלֵּל וְהוֹדָאָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל רֹב חֲסָדָיו, וְאִם שׂוֹאֲלִים לִשְׁלוֹמוֹ יַעֲנֶה וְיֹאמַר: "הַכֹּל טוֹב בָּרוּךְ ה'", וְאַף שֶׁבֶּאֱמֶת עֲדַיִן אֵין מַצָּבוֹ טוֹב כָּל כָּךְ. וְאִם יַתְמִיד הָאָדָם בְּהַנְהָגָה זוֹ, אֲזַי יִתְנַהֵג עִמּוֹ כֵּן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וְיֵיטִיב עִמּוֹ בֶּאֱמֶת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר שַׂקְרָן...

וּכְמוֹ יֶלֶד שֶׁמִּתְפָּאֵר בְּאָבִיו שֶׁהוּא טוֹב וְרַחוּם, וְכִי יָבוֹא אָבִיו, וְיִכְחִישׁ אוֹתוֹ וְיֹאמַר שֶׁאֵינֶנּוּ טוֹב?!

וְכֵן דָּרַשׁ אֶת הַפָּסוּק "וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ" (בראשית לב), בְּאֹם יִתְרַגֵּל לוֹמַר תָּמִיד שֶׁהַכֹּל טוֹב, "וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב", אֲזַי מֻבְטָח לוֹ שֶׁכֵּן יִהְיֶה בֶּאֱמֶת, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יֹאמַר "אֵיטִיב עִמָּךְ"... (שֶׁמַע שְׁלֹמֹה)

כּוֹתֵב רַבֵּנוּ יוֹנָה בְּ"שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה" (שער ד',י'): "וְאִם תִּמְצָא אֶת הַחוֹטֵא תְּלָאָה וְתִקָּרֶה אוֹתוֹ צָרָה, וְיַצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין וְיִקַּבֵּל הַמּוּסָר בְּאַהֲבָה, יִהְיֶה לוֹ זֶה לְמָגֵן מִן הַיִּסּוּרִין הָרַבִּים הָרְאוּיִין לָבוֹא עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים עו, יא) "כִּי חֲמַת אָדָם תּוֹדֶךָ שְׁאֵרִית חֵמֹת תַּחְגֹּר" - פֵּרוּשׁ: כַּאֲשֶׁר צַעַר הָאָדָם יוֹדֶה אוֹתָךְ, כְּלוֹמַר, שֶׁיּוֹדֶה אוֹתְךָ הָאָדָם בְּעֵת צַעֲרוֹ... 'שְׁאֵרִית חֵמֹת', שֶׁהֵיוּ מְפֻתָּחוֹת לָבוֹא עַל הָאָדָם... 'תַּחְגֹּר' וּתְעַכֵּב אוֹתָם וְאַל תְּבִיאֵם עָלָיו."

כו. פועל ישועות / משל

"הַצִּילוּ!!!" קוֹל צְעָקָה חַדָּה נִשְׁמְעָה מִתּוֹךְ חֲלַל הַמְּעָרָה.

הָיָה זֶה אֶחָד מִידִידָיו הַקְּרוֹבִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ. בִּשְׁעַת סִיּוּר הַצַּיָּד הַקָּבוּעַ שֶׁלּוֹ, נִקְלַע הוּא לְמְעָרָה חֲשׁוּכָה, אִבֵּד אֶת דַּרְכּוֹ חֲזָרָה וְלֹא מָצָא אֶת פֶּתַח הַיְצִיאָה.
שְׁנֵיּוֹת סְפוּרוֹת לִפְנֵי כֵן, נִדְמֶה הָיָה לוֹ שֶׁשָּׁמַע אֶת שַׂיֶּרֶת הַמֶּלֶךְ מִבַּחוּץ.
תִּקְוָה גְּדוֹלָה עָלְתָה בְּלִבּוֹ: 'זוֹ הַהַזְדַּמְּנוּת שֶׁלִּי! עָלַי לִצְעֹק בְּכָל כֹּחִי!
"שׁוֹמְעִים אוֹתִי??? אֲנִי כָּאן, בַּמְּעָרָה! זֶה אֲנִי! הַצִּילוּ!!!"
אַךְ אֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה. 'אֲנִי תָּקוּעַ כָּאן לָנֶצַח...' הִרְהֵר נוֹאָשׁוֹת בְּלִבּוֹ.
וְאָכֵן, שְׁלִיחֵי הַמֶּלֶךְ שָׁמְעוּ אֶת הַצְּעָקָה. הֵם שָׁמְעוּ וּמִהֲרוּ לְסַפֵּר זֹאת לַמֶּלֶךְ.
-"אִם כָּךְ עָלֵינוּ לִפְעֹל בִּמְהִירָה! אֲנִי מְצַוֶּה לַסַּיֶּרֶת הַמַּלְכוּתִית לָצֵאת לְשָׁם מִיָּד!" הֵגִיב הַמֶּלֶךְ בִּנְחִישׁוּת. וּכְנֶגֶד כָּל שֵׂכֶל אֱנוֹשִׁי הִמְשִׁיךְ וְאָמַר:
"יֵשׁ לוֹמַר לַשּׁוֹמְרִים לְאַגֵּף אֶת הַמַּעֲרָה בְּמֶשֶׁךְ כָּל שְׁעוֹת הַיְמָמָה, וְלֹא לָתֵת לוֹ לָצֵאת מִשָּׁם בְּשׁוּם אֹפֶן! הַעֲבִירוּ לוֹ מָזוֹן דֶּרֶךְ פֶּתַח נִסְתָּר, וְחוּץ מִזֶּה סִגְרוּ אֶת כָּל הַפְּתָחִים!"
כְּךְ צִוָּה הַמֶּלֶךְ בְּתֹקֶף, וּמִיָּד נִשְׁלְחָה סַיֶּרֶת לְבַצַּע אֶת דְּבָרוֹ.
בְּמֶשֶׁךְ כָּל שְׁעוֹת הַיּוֹם הֵם שָׁמְרוּ, עָמְלוּ וְטָרְחוּ, אִגְּפוּ אֶת הָאֵזוֹר מִכָּל צַד, כְּדֵי שֶׁחָלִילָה לֹא יוּכַל יְדִידוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ לָצֵאת. כָּל מִסְפָּר שָׁעוֹת הֶחְלִפָּה מִשְׁמֶרֶת, וְחַיָּלֵי הַמֶּלֶךְ סָבְבוּ וְסָרְקוּ אֶת הָאֵזוֹר, לְוַדָּא שֶׁאֵין שׁוּם פֶּתַח מִלּוּט.
וְהִנֵּה יוֹם אֶחָד, בְּהוֹרְאָתוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ, נִפְתַּח פֶּתַח הַמְּעָרָה וְאוֹר גָּדוֹל בָּקַע וְסִנְוֵר אֶת הַיְדִיד.
-"הֵיכָן אַתָּה?" שְׁאָלוּהוּ עוֹבְדֵי הַמֶּלֶךְ.
הַיְדִיד, נִרְגָּשׁ וּמְבֹהָל, אִתֵּר אֶת דַּרְכּוֹ בְּעִקְבוֹת הָאוֹר, עַד שֶׁהִגִּיעַ לְפֶתַח הַיְצִיאָה. וּבַפֶּתַח, הֻגְּשָׁה לוֹ אֻגֶּרֶת מַלְכוּתִית חֲתוּמָה בְּחוֹתָם הַמֶּלֶךְ.
'אֲהוּבִי יְדִידִי,' כָּךְ הָיָה כָּתוּב. 'עַד לְיוֹם זֶה מַמָּשׁ שָׂרְרָה מִלְחָמָה קָשָׁה בַּחוּץ. אוֹיְבֵי הָאֶכְזָרִיִּים אִיְּמוּ לְתָפְסֹ וּלְהַשְׁמִיד אֶת קְרוֹבַי. עָמַלְתִּי קָשֶׁה כְּדֵי לִשְׁמֹר אוֹתְךָ בַּמְּעָרָה וּלְהַצִּיל אֶת חַיֶּיךָ. אֲצַפֶּה לְרְאוֹתְךָ בְּהֶקְדֵּם'.
וְהַנִּמְשָׁל יְדַבֵּר אֵלֵינוּ, בַּעֲלֵי הַנִּסְיוֹנוֹת, וּבִפְרָט בַּעֲלֵי הַנִּסְיוֹנוֹת הַמִּתְמַשְּׁכִים.
פְּעָמִים רַבּוֹת אָנוּ חָשִׁים 'תְּקוּעִים' בַּחֲשֵׁכָה, שׁוּם דָּבָר לֹא זָז, לֹא מִשְׁתַּנֶּה, הַיְשׁוּעָה לֹא נִרְאֵית בָּאֹפֶק. וְאָז גַּם וַדַּאי מִתְגַּנֶּבֶת לָהּ הַתְּחוּשָׁה כִּי הָאֱלֹקִים שָׁכַח אוֹתָנוּ, נָטַשׁ אוֹתָנוּ חָלִילָה. הִנֵּה מָשָׁל זֶה מֵבִיא לְפָנֵינוּ הִסְתַּכְּלוּת שׁוֹנָה וְחַדְשָׁנִית:
הַאִם הֶעָלִינוּ עַל דַּעְתֵּנוּ כִּי בִּרְגָעִים אֵלּוּ מַמָּשׁ, בָּהֶם אָנוּ מַרְגִּישִׁים כֹּה 'תְּקוּעִים' וַעֲזוּבִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּכִבְיָכוֹל, עָמֵל, טוֹרֵחַ וּמִשְׁתַּדֵּל עֲבוּרֵנוּ?! בִּרְגָעִים אֵלּוּ מַמָּשׁ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁקִיעַ אֶת כָּל הַמַּאֲמָצִים וְאֶת מֵיטַב הַמַּשְׁאַבִּים כְּדֵי לִפְעֹל אֶת הַטּוֹב בְּיוֹתֵר עֲבוּרֵנוּ! מַה שֶּׁנִּרְאֶה לְאִישׁ בַּמָּשָׁל כְּמַצָּב חֲסַר סִכּוּי בַּמְּעָרָה הָיָה בְּעֶצֶם מַעֲשֶׂה מִתְמַשֵּׁךְ

שֶׁל הַצָּלָה מֵאֵת הַמֶּלֶךְ. מַה שֶּׁנִּרְאֶה לָנוּ כְּ'מֵצַר' חָשׁוּךְ הוּא לְמַעֲשֶׂה פְּעֻלַּת הַהֶטְבָּה שֶׁל ה' כְּלַפֵּינוּ כָּעֵת.

נָדְמִיֵּן לְעַצְמֵנוּ כִּי חֲבֵרֵנוּ הַטּוֹב הָיָה מִשְׁתַּדֵּל וּמִתְאַמֵּץ עֲבוּרֵנוּ בְּאֵיזֶה עִנְיָן - הַאִם הָיִינוּ מַעֲלִים עַל דַּעְתֵּנוּ לִהְיוֹת כְּפוּיֵי טוֹבָה וְלֹא לוֹמַר לוֹ 'תּוֹדָה'? אוֹ יִתֵּרָה מִכָּךְ, הַאִם הָיִינוּ מַעֲלִים עַל דַּעְתֵּנוּ לִכְעֹס עָלָיו אוֹ לְהִתְמָרְמֵר?! וַדַּאי שֶׁלֹּא.

קַל וָחֹמֶר לְמֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, שֶׁטּוֹבוֹתָיו וַחֲסָדָיו הֵם טוֹבִים בְּתַכְלִית הַטּוֹב. מִכָּאן גַּם נוּכַל לִלְמֹד וּלְהִתְחַזֵּק עַד כַּמָּה אָנוּ צְרִיכִים לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ.

גַּם כְּשֶׁאָנוּ בַּחֹשֶׁךְ, כְּשֶׁאָנוּ בְּצָרָה מִתְמַשֶּׁכֶת, וְהַיְשׁוּעָה נִרְאֵית רְחוֹקָה מִלְּבוֹא - נָשִׂים זֹאת עַל לִבֵּנוּ: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא עוֹזֵב אוֹתָנוּ לְרֶגַע וְלֹא שׂוֹכֵחַ אוֹתָנוּ, חָלִילָה.

אֶלָּא הַהֵפֶךְ הוּא הַנָּכוֹן: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא "לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן" פּוֹעֵל וּמִתְאַמֵּץ עֲבוּרֵנוּ בְּרַגְעִים אֵלּוּ, כְּדֵי שֶׁהָרַגַע הַזֶּה מַמָּשׁ יִהְיֶה הַטּוֹב יוֹתֵר עֲבוּרֵנוּ, הַמַּתְאִים וְהַמֻּשְׁלָם בְּיוֹתֵר לְתִקּוּנֵנוּ.

אִי לָכָךְ, חָלִילָה לָנוּ מִלְּהִיוֹת כְּפוּיֵי טוֹבָה. לֹא נָחֻכָּה לַיְשׁוּעָה הַנִּכְסֶפֶת בִּשְׁבִיל לְהוֹדוֹת, אֶלָּא נָקוּם כְּבָר עַכְשָׁו, בְּעֵת הַחֲשֵׁכָה, וּנְמַלֵּא פִּינוּ בְּשֶׁבַח, הַלֵּל וְהוֹדָיָה עַל כָּל מַה שֶּׁעוֹשֶׂה ה' לְמַעֲנֵנוּ, אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן אֵינֵנוּ רוֹאִים אֶת הָאוֹר.

וִיהִי רָצוֹן שֶׁבִּמְהֵרָה נִזְכֶּה גַּם לְהוֹדוֹת עַל הַטּוֹב הַנִּרְאֶה וְהַנִּגְלֶה.

כז. הבורא משתוקק למלת הודאה מהנברא וביותר כאשר הוא בחשכה רוחנית או גשמית

בְּמוֹסָף יוֹם הַכִּפּוּרִים נוֹהֲגִים לוֹמַר אֶת הַפִּיּוּט הַנּוֹדָע: "וְאָבִיתָה תְּהִלָּה". אִם נִתְבּוֹנֵן בְּמִלּוֹת הַפִּיּוּט נִמְצָא חִזּוּק עָצוּם לְהִתְרַגֵּל לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ בְּשִׁירוֹת וּבְתִשְׁבָּחוֹת בְּכָל מַצָּב שֶׁאָדָם נִמְצָא, מִשּׁוּם שֶׁבְּכָךְ גּוֹרְמִים נַחַת רוּחַ לַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וְתַעֲנוּג עֶלְיוֹן.

בְּרַחֲמֵי ה' הָעֲצוּמִים, אַף שֶׁאֵימָתוֹ עַל כָּל הַמַּלְאָכִים שֶׁל מַעְלָה, מַלְאָכִים, שְׂרָפִים, חַיּוֹת וְאוֹפַנֵּי הַקֹּדֶשׁ, גִּבּוֹרֵי כֹּחַ עוֹשֵׂי דְּבָרוֹ וְכוּ' הָאוֹמְרִים לְפָנָיו שִׁיר וּשְׁבָחָה - עִם כָּל זֶה "וְאָבִיתָה תְּהִלָּה" - הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ לִשְׁמֹעַ דַּוְקָא תְּהִלָּתוֹ וְשִׁבְחוֹ מִבְּנֵי אָדָם קְרוּצֵי חֹמֶר וְגוּשֵׁי עָפָר.

אַף כְּשֶׁהֵם מְלֻכְלָכִים בַּחֲטָאִים, זוֹמְמֵי מַחְשָׁבוֹת רֶשַׁע, לְכוּדִים בְּרֶשֶׁת יִצְרָם, אַף כִּי גַּם כְּשֶׁהֵם קוֹרְאִים לַה', בְּלִבָּם חֲנֻפָּה, הָאֱמֶת רְחוֹקָה מֵהֶם, וְרֵיקִים הֵם מִדֶּרֶךְ הַצֶּדֶק - עִם כָּל זֶה, דַּוְקָא מֵהֶם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לִשְׁמֹעַ שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת "וְהִיא תְּהִלָּתֵךְ".

וְכֵן כָּתַב הָ'אוֹר הַחַיִּים' הַקָּדוֹשׁ (פר' קורח טז, כב) עַל הַפָּסוּק 'אֱלֹקֵי הָרוּחֹת לְכָל בָּשָׂר', שֶׁבְּיוֹתֵר יֵשׁ לוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נַחַת רוּחַ מִבְּרוּאֵי מַטָּה הַנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ 'בָּשָׂר וָדָם' וְזֶה

לְשׁוֹנוֹ: "...לְמַעְלָה מֵהֶם הַשִּׁיר וְהַשֶּׁבַח הָעוֹלֶה מֵהַנְּשָׁמוֹת אֲשֶׁר הֵם בָּעוֹלָם הַזֶּה אֲשֶׁר הֵם תּוֹךְ הַבָּשָׂר הַמּוֹנְעָם מֵהַכִּיר ה', וְהֵם מִתְעַצְּמִים לֶאֱהֹב ה' וּלְשַׁבְּחוֹ וּלְהוֹדוֹת לְמַאֲמָרוֹ, וְזֶה עֶלְיוֹן וְחָשׁוּק אֵצֶל הַבּוֹרֵא לְמַעְלָה מֵהַכֹּל, וּכְמוֹ שֶׁמְּבֹאָרִים הַדְּבָרִים בְּהַרְחָבָה בְּסֵפֶר הַזֹּהַר גַּם בְּדִבְרֵיהֶם זַ"ל" עכ"ל.

וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר 'שַׁעֲרֵי מוּסָר' לְרַבִּי אֲבִיגְדוֹר כֹּהֵן צֶדֶק זַצַ"ל: שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ וּמִתְעַדֵּן וּמִתְרַצֶּה בְּשִׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם מְהַלְלִין אוֹתוֹ וּמְזַמְּרִין לְפָנָיו. תְּחִלָּה כְּשֶׁבָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלְמוֹ לָמָּה בָּרָא אֶת הָאָדָם הֲלֹא 'אַלְפִּין יְשַׁמְּשׁוּנֵהּ וְרִבּוֹ רִבְבָן קְדָמוֹהִי יְקוּמוּן' (דניאל ז, י) וְחַיּוֹת וּשְׂרָפִים וְאוֹפַנִּים וְאֶרְאֶלִּים וְחַשְׁמַלִּים וּמַלְאָכִים עַד אֵין מִסְפָּר מְהַלְלִים אוֹתוֹ תָּמִיד. אֶלָּא מִכָּאן אָנוּ יְכוֹלִים לֵידַע, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָפֵץ בְּתִשְׁבָּחוֹת וּבְשִׁירוֹת שֶׁבְּנֵי אָדָם מְשַׁבְּחִין אוֹתוֹ וּמְשׁוֹרְרִין לְפָנָיו בְּאֵימָה, יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁחָפֵץ בְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת הַמְשׁוֹרְרִים לְפָנָיו תָּמִיד. שֶׁאִם לֹא כֵן לָמָּה בָּרָא אֶת הָאָדָם הֲלֹא גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנָיו שֶׁעָתִיד לַחֲטֹא. אֶלָּא שְׁמַע מִינַהּ, שֶׁהוּא חָפֵץ בָּהֶם יוֹתֵר, אַף עַל פִּי שֶׁחוֹטְאִים לְפָנָיו. וְאַשְׁרֵיו לְעֶבֶד שֶׁחָטָא לַאֲדוֹנָיו שֶׁהוּא יָכוֹל לְרַצּוֹתוֹ בְּשִׁירִים לְבַד" עכ"ל.

הַיֵּשׁ לָנוּ חֵךְ מָתוֹק מִזֶּה, אֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִתְאַוֶּה וּמִתְגַּעְגֵּעַ, כִּבְיָכוֹל, בְּכִסּוּפִים לִשְׁמֹעַ קוֹלוֹ שֶׁל כָּל יְהוּדִי בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּכָל מָצָב שֶׁנִּמְצָא, בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם. וּכְדַאי לְהִתְרַגֵּל לַחֲזֹר תָּמִיד הַפִּיּוּט הַזֶּה, אֲשֶׁר הוּא מָלֵא הִתְחַזְּקוּת, וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר נִמְצָא הָאָדָם בְּחַשְׁכוּת, וְחוֹשֵׁב שֶׁנִּגְמַר עָלָיו הָעוֹלָם וְנִסְגְּרוּ כָּל הַשְּׁעָרִים, בַּאֲשֶׁר הוּא מוֹצֵא אֶת עַצְמוֹ חָלִילָה מְלֻכְלָךְ בַּחֲטָאִים, בַּעֲוֹונוֹת וּבִפְשָׁעִים, וְאֵין הוּא מוֹצֵא לְעַצְמוֹ שׁוּם מָקוֹם לִפְתֹּחַ פִּיו בְּשִׁירוֹת וְהוֹדָאוֹת לַה' - אָז יִקְרָא אֶת הַפִּיּוּט הַזֶּה וְיִרְאֶה שֶׁדַּוְקָא אֲנַחְנוּ, עַם יִשְׂרָאֵל, רַק בָּנוּ בָּחַר ה' לְעַם קְרוֹבוֹ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִשְׁתּוֹקֵק וּמְצַפֶּה מְאֹד לְכָל יְהוּדִי וִיהוּדִי בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, שֶׁיִּפְתַּח אֶת פִּיו וְיוֹדֶה לִשְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ.

(וּרְאֵה בְּעִנְיָן זֶה עוֹד בְּסִפְרוֹ שֶׁל הָרַב פִּישׁ שְׁלִיט"א יוֹדוּ לַה' חַסְדּוֹ)

כח. יט. הנהגת ה"אשליה" - היאך לראותה בעין של אמונה

פְּעָמִים שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַרְאֶה לָאָדָם שֶׁהִנֵּה וּבְרָכָה גְּדוֹלָה יְשׁוּעָה וְהַצָּלָחָה עוֹמֶדֶת לָבוֹא אֲלָיו, וּבֶרֶגַע שֶׁעוֹמֵד הוּא לְקַבְּלָהּ... מִתְפּוֹצֵץ הַכֹּל! וְכָל תִּקְוָתוֹ, צִפִּיָּתוֹ, שִׂמְחָתוֹ לֹא הָיְתָה אֶלָּא אַשְׁלָיָה אַחַת גְּדוֹלָה.

וְכָאן שׁוֹאֵל הָאָדָם רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אִם בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר לֹא הִגִּיעָה לְיָדִי אוֹתָהּ בְּרָכָה וְהַצָּלָחָה, אוֹתָהּ יְשׁוּעָה שֶׁכָּל כָּךְ צִפִּיתִי לָהּ, לָמָּה הֶרְאִיתָ לִי שֶׁהִנֵּה עוֹמֵד אֲנִי לְקַבְּלָהּ, וְחָיִיתִי בְּאַשְׁלָיָה, בְּשִׂמְחָה, בְּתִקְוָה גְּדוֹלָה, אַחַר שֶׁבְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר לֹא הָיָה אָמוּר לְהַגִּיעַ לִי אוֹתָהּ יְשׁוּעָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרָה הַשּׁוּנַמִּית לֶאֱלִישָׁע כַּאֲשֶׁר מֵת בְּנָהּ שֶׁזָּכְתָה לוֹ מִבִּרְכַּת

אֱלִישָׁע (מלכים ב' ד, כח) "וַתֹּאמֶר הֲשָׁאַלְתִּי בֵן מֵאֵת ה', הֲלֹא אָמַרְתִּי לֹא תַשְׁלֶה אֹתִי", כְּלוֹמַר אִם סוֹפוֹ שֶׁל בֵּן זֶה לָמוּת לָמָּה תַּשְׁלֶה אוֹתִי שֶׁכְּאִלּוּ וְהִנֵּה יֵשׁ לִי בֵּן. הַנְּהָגָה זוֹ קָשָׁה יוֹתֵר מִסְּתָם עִכּוּב, שֶׁכֵּן בְּהַנְהָגָה זוֹ כְּבָיְכוֹל מַרְאֶה לְךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא אִתְּךָ, מוֹשִׁיעַ אוֹתְךָ, וְהִנְךָ חַי בְּאַשְׁלָיָה וּבְתִקְוָה, וּלְבַסּוֹף כְּבָיְכוֹל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹטֵשׁ, עוֹזֵב וּמַפְקִיר.

הַנְהָגָה זוֹ רוֹאִים אָנוּ שֶׁהִנָּהּ מְצוּיָה מְאֹד שֶׁנּוֹהֵג בָּהּ ה' עִם בְּנֵי אָדָם, וּכְמוֹ לְמָשָׁל, אָדָם שֶׁמְּצַפֶּה לְמְצֹא זִוּוּגוֹ, וְהִנֵּה מוֹצֵא הוּא שִׁדּוּךְ מַתְאִים, הַתְאָמָה נִפְלָאָה מִשְּׁנֵי הַצְּדָדִים, הַתְאָמָה בִּפְנִימִיּוּת וּבְהַשְׁקָפָה, הַתְאָמָה בְּחִיצוֹנִיּוּת עִם מְצִיאַת חֵן, וְהַכֹּל מִתְקַדֵּם יָפֶה, וּפְעָמִים מִתְקַדֵּם הַזְּמַן לְ"וֹרְט" וּפְעָמִים מִתְקַדֵּם אַף לְאֵרוּסִין, וּפְעָמִים מִתְקַדֵּם הוּא עַד לְהַזְמָנוֹת לַחֻתָּנָה, וְאָז... מִתְפּוֹצֵץ הַכֹּל, לֹא חֻתָּנָה, לֹא שִׂמְחָה. כָּל הַצְּפִיּוֹת וְהַתִּקְווֹת נָגוֹזוּ כְּמוֹ חָלוֹם, עֶגְמַת נֶפֶשׁ נוֹרָאָה וְעַד כְּדֵי מַשְׁבֵּר וְדַכָּאוֹן.

וּכְמוֹ לְמָשָׁל, אָדָם חָפֵץ לִקְנוֹת דִּירָה, מוֹצֵא דִּירָה נָאָה, מַתְאִימָה לוֹ לְכָל צָרְכָיו, גַּם הַמְּחִיר מַתְאִים, קוֹבְעִים זְמַן לַחוֹזֶה, וּפְעָמִים אַף אַחַר הַחוֹזֶה וְהַכֹּל מִתְפּוֹצֵץ...

בְּנֵי זוּג חֲשׁוּבֵי בָּנִים זֶה שָׁנִים, הַמְצַפִּים בְּתוֹחֶלֶת מְמֻשָּׁכָה לְזֶרַע שֶׁל קַיְמָא, וְהִנֵּה ב"ה, הֵרָיוֹן... הַכֹּל תִּקִּין, חֹדֶשׁ רִאשׁוֹן שֵׁנִי... רְבִיעִי חֲמִישִׁי... וּפְעָמִים אַף שְׁמִינִי וּתְשִׁיעִי, הַכֹּל מְצַפִּים לַנֵּס וְלִישׁוּעָה, לַשִּׂמְחָה הַגְּדוֹלָה שֶׁאֵין לְשַׁעֲרָהּ בְּכָל הוֹן שֶׁבָּעוֹלָם, הִנֵּה וְנִפְקָדִים הֵמָּה, וְעַתָּה יְזִכּוּ לַחֲבֹק בֵּן, מַשְׁאַת נַפְשָׁם, וּלְבַסּוֹף, הַכֹּל מִתְפּוֹצֵץ... וְכֵן הוּא בַּבְּרִיאוּת שֶׁל הָאָדָם, הָאָדָם כְּבָיְכוֹל חָשׁ אֶת יְשׁוּעַת ה' בְּקֶרוֹב, הָרוֹפְאִים מְבַשְּׂרִים אוֹתוֹ שֶׁהִנֵּה נֵס... וּרְפוּאָתוֹ צְפוּיָה וּקְרוֹבָה, יֵשׁ פִּתְרוֹן לַמַּחֲלָה... אֵיזוֹ שִׂמְחָה חָשׁ אָדָם זֶה, הִנֵּה הִרְוִיחַ אֶת חַיָּיו, עוֹמֵד הוּא לְהִפָּטֵר מֵהַמַּחֲלָה שֶׁהָיָה כָּל כָּךְ מֻטְרָד מִמֶּנָּה, יֶשְׁנָם סִימָנִים וְאוֹתוֹת לִישׁוּעָה, הַשִּׂמְחָה, הָאַשְׁלָיָה, מְפִיחִים תִּקְוָה טוֹבָה, וּלְבַסּוֹף הַכֹּל מִתְפּוֹצֵץ... הַמַּחֲלָה צָצָה שׁוּב, וּבְיֶתֶר שְׂכוּן...

בַּקֶּטַע הַבָּא נָבִיא הַצָּעַת מַעֲנֶה שֶׁבְּהֶחְלֵט תַּנִּיחַ דַּעְתֵּנוּ בְּהַנְהָגָה זוֹ.

כט. ?????? כ. ה' נתן וה' לקח - ה' נתן כדי שיהא לו מה לקח / ספור

לְהַבִין הַנְּהָגָה זוֹ אֲסַפֵּר סִפּוּר נִפְלָא שֶׁסִּפְּרוֹ הרה"צ רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ בִּידֶרְמַן שְׁלִיט"א, סִפּוּר שֶׁסִּפֵּר לוֹ בְּנוֹ שֶׁל בַּעַל הַמַּעֲשֶׂה עַצְמוֹ.

וְכָךְ מְסַפֵּר הַבֵּן, אָבִי הִנּוֹ אָב לְהַרְבֵּה יְלָדִים, חִתֵּן אֶת חֶלְקָם, וַעֲדַיִן עוֹמְדִים לְפָנָיו עוֹד מִבָּנָיו לְחַתְּנָם, וּכְבָר בְּשֶׁלֶב זֶה הָיָה בְּמַצָּב שֶׁל חוֹבוֹת, גְּמָחִי"ם מֵחֲתֻנּוֹת קוֹדְמוֹת, וּמַה יְהֵא בַּחֲתֻנּוֹת הַבָּאוֹת - לֹא הָיְתָה לוֹ לְכָךְ שׁוּם עֵצָה.

לְשֵׁם הִשְׁתַּדְּלוּת, הָיָה נוֹהֵג אָבִי לִקְנוֹת כַּרְטִיס הַגְרָלָה "לוֹטוֹ" מִדֵּי פַּעַם. יוֹם חֲמִישִׁי אֶחָד, מִתְבַּשֵּׂר הָאַבָּא בַּבְּשׂוֹרָה הַמַּרְנִינָה בְּיוֹתֵר לִבְעָיָתוֹ... זָכִיתָ בַּהַגְרָלָה... בְּכַמָּה מִילְיוֹנֵי שְׁקָלִים... תָּאֲרוּ לְעַצְמְכֶם אֵיזוֹ שִׂמְחָה הָיְתָה בְּאוֹתוֹ יוֹם חֲמִישִׁי, שִׁשִּׁי, שַׁבָּת... אֵיזוֹ שַׁבָּת שְׂמֵחָה, הוֹדָיָה לַה', שִׁירָה, זִמְרָה, שַׁבָּת שֶׁל הִתְרוֹמְמוּת הַנֶּפֶשׁ וַעֲרִיגָה לֵאלֹקִים הַמּוֹשִׁיעַ, הַמֵּיטִיב, הָרַחֲמָן...

בְּיוֹם רִאשׁוֹן מִתְבָּרֵר שֶׁקֶרְתָה טָעוּת... לֹא הָאַבָּא הָיָה הַזּוֹכֶה אֶלָּא מִישֶׁהוּ אַחֵר...

מָה הָיָה חֹשׁ אָדָם מִן הַשִּׁגְרָה? חֹשֶׁךְ, אַכְזָבָה, וְאוּלַי אַף כַּדּוּרֵי הַרְגָּעָה, וְהִנֵּה רוֹאֶה אֲנִי אֶת אָבִי שֶׁהִנּוֹ בְּשַׁלְוַת נֶפֶשׁ, רֹגַע וְהַשִּׁקֵט, וּכְאִלּוּ לֹא אֵרַע דָּבָר, לְפֶלֶא הָיָה הַדָּבָר בְּעֵינַי, וּשְׁאַלְתִּיהוּ: אַבָּא, הֵיאַךְ הִנְךָ בּוֹלֵעַ אַכְזָבָה מָרָה שֶׁכָּזוֹ בְּשַׁלְוָה וּבְרֹגַע וּכְאִלּוּ לֹא הָיָה כְּלוּם? וְכָךְ הֵשִׁיב לִי אָבִי כִּיהוּדִי מַאֲמִין.

שְׁמַע בְּנִי, יְדוּעַ מֵחַז"ל, שֶׁאֶחָד מֵהַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁל הַבּוֹרֵא הוּא שֶׁכַּאֲשֶׁר נִגְזַר עַל הָאָדָם חֹלִי אוֹ מָוֶת, מֵמִיר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עֹנֶשׁ זֶה בְּאִבּוּד מָמוֹנוֹ, וְכַמּוּבָא בַּחַז"ל: אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא פּוֹגֵעַ בַּנְּפָשׁוֹת תְּחִלָּה, וְעוֹד אָמְרוּ: לֶעָנִי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נוֹטֵל אֶת תַּרְנְגֻלְתּוֹ וְלֶעָשִׁיר אֶת שׁוֹרוֹ, וְעוֹד מֵהַסִּפּוּר הַיָּדוּעַ עִם אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שֶׁרָאָה שֶׁכָּךְ נָהַג אֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא לִטֹּל בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל מְאָרְחוֹ כְּדֵי לְבַטֵּל גְּזֵרָה קָשָׁה שֶׁנִּגְזְרָה עַל אִשְׁתּוֹ.

וּבְכֵן, בְּנִי, מָה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כַּאֲשֶׁר נִגְזַר עַל הָאָדָם מִיתָה, וְאֵין לוֹ מָמוֹן לְכַפֶּר נַפְשׁוֹ? אָדָם זֶה עָנִי, בַּעַל חוֹב, וְאֵין בְּיָדוֹ מָמוֹן שֶׁיִּטְּלוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כְּדֵי לְכַפֵּר עַל נַפְשׁוֹ, וּבְכֵן מָה עוֹשֶׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּמַצָּב כָּזֶה?

מַשְׁלָה אוֹתוֹ בְּאַשְׁלָיָה, וְהִנֵּה הַמָּמוֹן בְּיָדוֹ, יִשְׂמַח זֶה הָאִישׁ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה שֶׁהִנֵּה וְהוּא בַּעַל מָמוֹן שֶׁנִּפְטָר בְּכָךְ מִכָּל בְּעָיוֹתָיו, וּלְבַסּוֹף מִתְבָּרֵר שֶׁהַכֹּל הָיָה אַשְׁלָיָה.

וּבְכֵן מַה הִרְוִיחַ בְּכָךְ אָדָם זֶה? שֶׁבְּאַכְזָבָה זוֹ שֶׁנִּתְבָּרֵר לוֹ שֶׁכָּל תִּקְוָתוֹ וְצִפִּיָּתוֹ הָיְתָה אַשְׁלָיָה, כְּאִלּוּ וְהָיָה לוֹ מָמוֹן וְנִלְקַח מִמֶּנּוּ, וּבְכָךְ נִפְטָר מֵעֹנֶשׁ מָוֶת.

וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב א, כא): "ה' נָתַן וַה' לָקַח יְהִי שֵׁם ה' מְבֹרָךְ". ה' נָתַן כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ מַה לִּקַּח, כַּמּוּבָא בַּמִּדְרָשׁ מָשָׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהָיָה לוֹ אָהוּב, קָנְאוּ בּוֹ הַשָּׂרִים וְהֶעֱלִילוּ עָלָיו עֲלִילָה שֶׁמָּעַל בְּאוֹצַר הַמֶּלֶךְ וְעָלָיו לִפְרֹעַ סְכוּם גָּדוֹל, הִצְטַעֵר הַמֶּלֶךְ, וּלְבַסּוֹף מָה עָשָׂה, צִוָּה לְמִשְׁרָתוֹ לֵךְ, וְקַח חֲבִילָה זוֹ וְתֵן אוֹתָהּ בְּפִתְחוֹ שֶׁל אֲהוּבִי, לְמָחָר קָם אָהוּב הַמֶּלֶךְ וּמָצָא הַחֲבִילָה וּפְתָחָהּ, וּמָצָא בָּהּ סְכוּם כֶּסֶף כְּפִי שֶׁחִיְּבוּהוּ לְשַׁלֵּם בָּעֲלִילָה, שָׂמַח שִׂמְחָה גְּדוֹלָה.

כֵּן נוֹהֵג ה' כַּאֲשֶׁר הַמְקַטְרְגִים תּוֹבְעִים דִּין עַל הָאָדָם, וְנִצְרָךְ הוּא לְכֹפֶר נֶפֶשׁ, וְאֵין לוֹ, מַזְמִין לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָמוֹן, וְנוֹטְלוֹ מִמֶּנּוּ, וּבְזֶה נִהְיֶה לוֹ כֹּפֶר נֶפֶשׁ.

וְכֵן הוּא בְּכָל אַכְזָבָה שֶׁמִּתְאַכְזֵב הָאָדָם מֵאַשְׁלָיָה שֶׁקִּדְמָה לָהּ, הוּא לְכַפָּרָה גְּדוֹלָה עֲבוּרוֹ, שֶׁכֵּן בְּכָךְ נֶחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ וּכְבָר הָיָה לוֹ בַּיָּד מַה שֶּׁצִּפָּה, וְנִטַּל מִמֶּנּוּ, וּבְזֶה כַּפָּרָתוֹ גְּדוֹלָה בְּיִסּוּרֵי נֶפֶשׁ הַלָּלוּ, וּבְזֶה שֶׁמִּתְיַסֵּר עַל "דְּמְיוֹן" תִּקְוָתוֹ שֶׁהִתְבַּדָּה, כְּאִלּוּ וְלֹא הָיָה זֶה דְּמְיוֹן אֶלָּא כְּאִלּוּ וְנֶעֱנַשׁ בְּפֹעַל מַמָּשׁ, וְהָבֵן.

הִנֵּה סִפּוּר מְאַלֵּף זֶה וְלִקְחוֹ מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ הֵיאַךְ מִסְתַּכֵּל הָאָדָם עַל הַנְהָגַת ה' גַּם כַּאֲשֶׁר הִיא מוּזָרָה בְּעֵינָיו, וְנִרְאֵית לָנוּ כְּהִתְעַלְּלוּת, וְזֹאת כָּאָמוּר, יוּכַל הָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בְּעַיִן נְכוֹנָה הַמַּצְדֶּקֶת אֶת ה' רַק אִם יָחוּשׁ שֶׁהוּא יָקָר וְחָבִיב אֲצֶל בּוֹרְאוֹ, אָהוּב עָלָיו עַד שֶׁהַבּוֹרֵא חוֹשֵׁב מַחְשָׁבוֹת בְּעֻצּוֹת עֲמֻקּוֹת לְהַצִּילוֹ וְלִבְחֹר לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ הַטּוֹבָה יוֹתֵר.

ל. סעדני ואושעה - כשאושע אערך סעדה לה'

מִלְּבַד הַהוֹדָאָה בְּבִרְכַּת "הַגּוֹמֵל לַחַיָּבִים טוֹבוֹת שֶׁגְּמָלַנִי כָּל טוּב", שֶׁאוֹמֵר הַחוֹלֶה שֶׁנִּרְפָּא מִמַּחֲלָתוֹ, יֵשׁ הַנּוֹהֲגִים לַעֲרֹךְ סְעֻדַּת הוֹדָאָה, וּבְמַהֲלָכָהּ לְסַפֵּר וּלְפָרְסֵם הַנֵּס, כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב "אוֹדֶה ה' מְאֹד בְּפִי וּבְתוֹךְ רַבִּים אֲהַלְלֶנּוּ... , "וִירֹמְמוּהוּ בִּקְהַל עָם" וְכוּ' לְהוֹדוֹת לְבוֹרֵא כָּל הָעוֹלָמִים עַל הַנִּסִּים וְעַל הַנִּפְלָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ תָּדִיר. וְכֵן יְדוּעָה הַסְּגֻלָּה לְרִפּוּאָה, שֶׁיְּקַבֵּל הַחוֹלֶה לַעֲרֹךְ סְעֻדַּת הוֹדָאָה כְּשֶׁיִּתְרַפֵּא. מָקוֹר לָזֶה מוֹצְאִים בְּדִבְרֵי חֲזַ"ל (ברכות מו): "רַב זֵירָא חָלַשׁ, קִבֵּל עָלָיו רַב אַבָּהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה סְעֻדָּה לְרַבָּנָן, בְּאִם יֵרָפֵא רַב זֵירָא מִמַּחֲלָתוֹ."

לא. "סעדני ואושעה" - אקדים סעדה כדי להושע / ספור

מְסֻפָּר מהרה"ק רַבִּי פִּנְחָס מִקּוֹרִיץ זי"ע, שֶׁמֵּל תִּינוֹק אֶחָד, אַךְ לְאַחַר הַבְּרִית לֹא יָכְלוּ לַעֲצֹר אֶת שֶׁטֶף הַדָּם. עַל אַף שֶׁהֵבִיאוּ תְּרוּפוֹת וּסְגֻלּוֹת שׁוֹנוֹת, נִגַּר הַדָּם לְלֹא הֶרֶף.

סְעֻדַּת הַבְּרִית שֶׁהֻגְּשָׁה עַל הַשֻּׁלְחָנוֹת עָמְדָה מְיֻתֶּמֶת, וְאִישׁ לֹא הֵעֵז לָגֶשֶׁת לֶאֱכֹל, כְּשֶׁהָרִדּ הַנִּמּוֹל בְּסַכָּנַת חַיִּים.

בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית נִפְלְאָה, נִזְדַּמֵּן לְשָׁם פִּתְאוֹם הרה"ק רַבִּי זוּשָׁא מֵאַנִיפּוֹלִי זי"ע. כְּשֶׁרָאָה אֶת הַמְּצוּקָה אָמַר לַנּוֹכְחִים:

'טְלוּ יְדֵיכֶם לְסְעֻדַּת הַמִּצְוָה שֶׁל הַבְּרִית', וְהִסְתַּמֵּךְ עַל הַפָּסוּק "וַיֶּחֱזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ" (שמות כד, יא): כַּאֲשֶׁר רוֹאִים בְּחִינַת אֱלֹקִים - מִדַּת הַדִּין שׁוֹלֶטֶת, הָעֲצָה הַבְּדוּקָה הִיא 'וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ', לֶאֱכֹל סְעֻדַּת מִצְוָה, אֲשֶׁר כֹּחָהּ יָפֶה לְהַמְתִּיק הַדִּינִים וּלְהָפְכָם לְרַחֲמִים.

וְאָכֵן כָּךְ הָיָה בְּמַהֲלַךְ הַסְּעֻדָּה הִגִּיעָה הַבְּשׂוֹרָה שֶׁפָּסַק הַדָּם לְזֹרֶם.

עַל רַבִּי זוּשָׁא מֵאַנִיפּוֹלִי מְסַפֵּר בְּסֵפֶר "בְּאֵרוֹת הַמַּיִם": תָּמִיד בְּעֵת שֶׁחָלָה וְנָפַל לְמִשְׁכָּב, אָמַר הַפָּסוּק 'סְעָדֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה'. וְהָיָה מְפָרֵשׁ סְעָדֵנִי - הַיְנוּ עֲשׂוּ בִּשְׁבִילִי סְעֻדָּה לְתַלְמִידֵי חֲכָמִים וְיִרְאֵי ה', לְמַעַן 'וְאִוָּשֵׁעָה' מֵחָלְיִי.

הָאַדְמוֹ"ר רַבִּי אָשֵׁר מִסְטוֹלִין סִפֵּר, שֶׁפַּעַם הִשְׁתַּתֵּף בְּסְעֻדַּת הוֹדָיָה בְּבֵית רַבִּי בָּרוּךְ ל' מִמֶּעזִ'יבּוּז, לְאַחַר שֶׁנִּכְדּוֹ נִתְרַפֵּא מִמַּחֲלָה קָשָׁה. בַּסְּעֻדָּה הִזְכִּיר רַבִּי בָּרוּךְ אֶת דִּבְרֵי חֲזַ"ל (ברכות לג): "כְּשֵׁם שֶׁחַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, כָּךְ חַיָּב לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה". אַךְ נֶחֱזֵי אָנָן, אִם נָכְדִּי הָיָה מֵת חַס וְחָלִילָה, הַאִם הָיִיתִי כָּל כָּךְ שָׂמֵחַ וּמוֹדֶה לַה' יִתְבָּרַךְ, כְּפִי שֶׁאֲנִי שָׂמֵחַ עַתָּה וּמוֹדֶה לוֹ?!

לְאַחַר שֶׁהִתְעַמֵּק בְּמַחְשְׁבוֹתָיו, הִמְשִׁיךְ וְאָמַר: 'אֲנִי בְּעַצְמִי הָיִיתִי מוֹדֶה לה' יִתְבָּרַךְ גַּם עַל הָרָעָה, בְּאוֹתָהּ מִדָּה שֶׁאֲנִי מוֹדֶה לוֹ כָּעֵת, לְאַחַר שֶׁנִּתְרַפֵּא. אֶלָּא שֶׁאָז לֹא הָיִיתִי יָכוֹל לְשַׁתֵּף אֶת הָאֲחֵרִים בְּשִׂמְחָתִי, וְאִלּוּ עַכְשָׁו אֲנִי בְּעַצְמִי שָׂמֵחַ, וְגַם יָכוֹל לְשַׁתֵּף אֶת הָאֲחֵרִים.'

מְפָרֵשׁ הַמַּהַר"ם שִׁיק, שֶׁהוֹדָאָתָהּ שֶׁל לֵאָה אִמֵּנוּ הָיְתָה הוֹדָאָה תְּמִידִית... "שֶׁתָּמִיד בְּהַעֲלוֹתָהּ עַל פִּיהָ שֵׁם בְּנָהּ יִהְיוּ לְנֶגֶד עֵינֶיהָ גְּמוּלוֹת וְטוֹבוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְתִתְעוֹרֵר לְהוֹדוֹת לְפָנָיו עַל חֲסָדָיו הַמְרֻבִּים..." וְכָךְ מְפָרֵשׁ אֶת הַפָּסוּק "הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה'" (בראשית כט, לה): שֶׁהַכַּוָּנָה בִּלְשׁוֹן שְׁאֵלָה, וְכִי דַּי לִי בְּפַעַם אַחַת לְהוֹדוֹת לַה'?! לֹא נָכוֹן הַדָּבָר, אֶלָּא צְרִיכָה אֲנִי לְהַתְמִיד בְּתִהְלָה וְהוֹדָאָה לַה' בְּכָל עֵת!! וּלְכָךְ קָרְאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה, הַמּוֹרֶה עַל הַתּוֹדָה תָּמִיד"...

לב. כדאי לחיות כדי להודות / ספור

עֶרֶב שַׁבַּת קוֹדֶשׁ. בְּכָל הַבָּתִּים עֲסוּקִים כֻּלָּם בַּהֲכָנוֹת אַחֲרוֹנוֹת לִקְרַאת שַׁבָּת הַמַּלְכָּה. עוֹד שָׁעָה קַלָּה תִּפְרֹס הַמַּלְכָּה אֶת כְּנָפֶיהָ וּתְמַלֵּא אֶת רְחוֹבוֹת יְרוּשָׁלַיִם בִּקְדֻשָּׁה עִלָּאִית.

רַק רַבִּי יוֹסֵף חַיִּים זוֹנֶנְפֶלְד פּוֹסֵעַ בִּרְחוֹבָהּ שֶׁל עִיר. מְנַהֵג אִמֵּץ לוֹ רַבָּהּ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, בְּכָל יוֹם שִׁשִּׁי, לַעֲרֹךְ 'סִיבּוּב' מְיֻחָד. סִיבּוּב בֵּין בָּתֵּי הַחֹלְקָאִים, הַנִּדְכָּאִים וְהַמִּסְכֵּנִים, כְּדֵי לְהָאִיר אֶת לִבָּם וּלְשַׂמְּחָם. וְלוּ גַּם לְדַקּוֹת מוּעָטוֹת.

אַחֲרוֹנָה, מְבַקֵּר הוּא תָּמִיד אֶת הִינְדֶלֶ'ה הַזְּקֵנָה הָאַלְמָנָה. הִינְדֶלֶ'ה הַיְשִׁישָׁה גָּרָה בְּמַרְתֵּף טָחוּב וְאָפֵל. אִישׁ אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּדִיּוּק אֶת גִּילָהּ הַמְדֻיָּק. מִתְגּוֹרֶרֶת הִיא בְּגִפָּהּ מֵאָז עָלְתָה מִפּוֹלִין. אִשָּׁה לְמוּדַת סֵבֶל וְרַבַּת יִסּוּרִים. כָּל גּוּפָהּ כּוֹאֵב וְדוֹאֵב וְאֶלְמָלֵא נְשׁוֹת יְרוּשָׁלַיִם הַטּוֹבוֹת, הַסּוֹעֲדוֹת אוֹתָהּ מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּמִסְירוּת, סָפֵק אִם הָיְתָה מַגִּיעָה עַד הֲלוֹם.

ר' יוֹסֵף חַיִּים זוֹנֶנְפֶלְד נוֹהֵג בָּאִשָּׁה הַזֹּאת כְּבוֹד רַב. הוּא מִתְעַכֵּב בְּבֵיתָהּ מִסְפָּר דַּקּוֹת וּמִתְעַנְיֵן בִּשְׁלוֹמָהּ. הַפַּעַם הוּא מְמַהֵר מְעַט וּמְזַדְּרֵז לְהַפְרֵד מִמֶּנָּה.

"שַׁבַּת שָׁלוֹם, הָרַבָּנִית", הוּא מְאַחֵל לָהּ וּפוֹנֶה לָצֵאת.

אֶלָּא שֶׁהַבַּקּוּר שֶׁל יוֹם שִׁשִּׁי זֶה נִשְׁתַּנָּה מִשְּׁאָר הַבִּקּוּרִים. לְהִינְדֶלֶ"ה הַיְשִׁישָׁה יֵשׁ מִשְּׁאָלָה מְיֻחֶדֶת.

"אָנָּא, יְבָרֵךְ אוֹתִי הָרַב", הִיא מְבַקֶּשֶׁת בְּקוֹל חָלוּשׁ.

ר' יוֹסֵף חַיִּים מְמַהֵר לְהָשִׁיב פָּנָיו אֵלֶיהָ וְאוֹמֵר: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שֶׁכָּל צֶאֱצָאֶיהָ שֶׁל יְהוּדִיָּה יְקָרָה זוֹ, בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם, יֵלְכוּ בְּדֶרֶךְ הַיָּשָׁר".

שׁוּב מְבַקֶּשׁ ר' יוֹסֵף חַיִּים לְמַהֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת, אוּלָם הִינְדֶלֶ"ה עֲדַיִן אֵינָהּ מְרֻצָּה:

"רַבִּי הַלְוַאי יְהִי כִּדְבָרֶיךָ. אַךְ, מַה יְהֵא עָלַי? מַדּוּעַ הָרַב אֵינוֹ מְבָרֵךְ גַּם אוֹתִי?"

ר' יוֹסֵף חַיִּים נִבְהָל שֶׁמָּא פָּגַע בְּרִגְשׁוֹתֶיהָ שֶׁל הַיְשִׁישָׁה הַמִּסְכֵּנָה.

"בְּוַדַּאי! בְּוַדַּאי!", אוֹמֵר הוּא מִיָּד וּמוֹסִיף: "יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ רוֹפֵא כָּל בָּשָׂר, שֶׁהִינְדֶלֶ"ה לֹא תִּסְבֹּל חֳלִילָה שׁוּם צַעַר וּמַכְאוֹב".

שִׂעַת מִנְחָה כְּבָר הִגִּיעָה וְר' יוֹסֵף חַיִּים מְנַסֶּה לְהַפְרֵד מֵהִינְדֶלֶ"ה הַזְּקֵנָה, אַךְ זוֹ טָרֵם בָּאָה עַל סִפּוּקָהּ.

"רַבִּי" הִיא מַגְבִּיהָה אֶת קוֹלָהּ וּמִתְחַנֶּנֶת, "בָּרְכֵנִי בַּאֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים!"

ר' יוֹסֵף חַיִּים מְחַיֵּךְ וּמְבַקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנָהּ.

הִינְדֶלֶ"ה מְפָרֶשֶׁת אֶת חִיּוּכוֹ כְּהַבָּעַת פְּלִיאָה. "אַל יִתְפַּלֵּא הָרַב עַל בַּקָּשָׁתִי", מַסְבִּירָה הַיְשִׁישָׁה בְּהִתְרַגְּשׁוּת, "הֲרֵי הָרַב יוֹדֵעַ שֶׁרְבָבוֹת מַלְאָכִים נִבְרְאוּ בְּשִׁמְיֵ מַעְלָה בְּשִׁבְיל מַטָּרָה אַחַת וְיִחִידָה - לְהַגִּיד פַּעַם אַחַת 'קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ'.

וְאִלּוּ אֲנִי, לֹא פַּעַם אַחַת, אֶלָּא פְּעָמִים רַבּוֹת בַּיּוֹם זוֹכָה לְבָרֵךְ 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בִּדְבָרוֹ' וּשְׁאָר בְּרָכוֹת. וְכֵן לְהִתְפַּלֵּל וְלִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע. הַאֵין הָרַב חוֹשֵׁב שֶׁאֲרָצָה אֲרִיכוּת יָמִים כְּדֵי שֶׁאֶזְכֶּה לוֹמַר עוֹד בְּרָכָה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עוֹד שֶׁבַח וְהַלֵּל, עוֹד אָמֵן? עוֹד הִזְדַּמְנוּת לְפָאֵר וּלְרוֹמֵם אֶת שְׁמוֹ שֶׁל בּוֹרֵא עוֹלָם? אָנָּא, יְבָרְכֵנִי הָרַב בַּאֲרִיכוּת יָמִים".

ר' יוֹסֵף חַיִּים נִרְגָּשׁ כֻּלּוֹ. נִכָּר עָלָיו שֶׁדְּבָרֶיהָ הַנּוֹקְבִים שֶׁל הִינְדֶלֶ"ה יוֹרְדִים אֶל תּוֹךְ חַדְרֵי לִבּוֹ וְהוּא נִפְנֶה כָּל כֻּלּוֹ לְמַלֵּא אַחַר בַּקָּשָׁתָהּ.

וּבְזֶמֶן שֶׁחַמָּה כִּמְעַט כְּבָר שׁוֹקַעַת, עוֹמֵד ר' יוֹסֵף חַיִּים בַּמַּרְתֵּף הַטָּחוּב שֶׁל הִינְדֶלֶ"ה, עוֹצֵם אֶת עֵינָיו אוֹמֵר: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַבֵּט מִשָּׁמַיִם וּרְאֵה כַּמָּה צַדֶּקֶת זוֹ מְיַקֶּרֶת כָּל רֶגַע וְרֶגַע בְּעוֹלָמְךָ. כַּמָּה הִיא מְחַבֶּבֶת כָּל מִלָּה שֶׁל שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לִשְׁמְךָ. תֵּן לָהּ אֲרִיכוּת יָמִים וְשָׁנִים, כְּדֵי שֶׁהִיא תִּזְכֶּה לְהַלֵּל אוֹתְךָ עוֹד זְמַן רַב". רַק אָז נִתְרַצְּתָה הִינְדֶלֶ"ה הַיְשִׁישָׁה וְיָכוֹל הָיָה ר' יוֹסֵף חַיִּים לְהִפָּרֵד מִמֶּנָּה וְלָחוּשׁ לְבֵית הַכְּנֶסֶת. בְּלִבּוֹ שִׂמְחָה וְהִתְרַגְּשׁוּת מֵהָאִשָּׁה הַגְּלְמוּדָה שֶׁרוֹצָה לִחְיוֹת רַק כְּדֵי לְבָרֵךְ וּלְהוֹדוֹת...

בְּאוֹתוֹ לַיִל שַׁבָּת זָהֲרוּ פָּנָיו שֶׁל ר' יוֹסֵף חַיִּים בְּאוֹר יְקָרוֹת. תְּפִלָּתוֹ הִשְׁתַּפְּכָה בְּמִתְיקוּת מְיֻחֶדֶת וּמִתּוֹךְ לֵב מִתְרוֹנֵן -

"לְכוּ נְרַנְּנָה לַה', נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ"...
עוֹמְדִים אָנוּ בִּתְפִלּוֹת הַיָּמִים הַנּוֹרָאִים וּמְבַקְּשִׁים חַיִּים: "זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים, וְכָתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים... וּכְתֹב לְחַיִּים טוֹבִים וְכוּ'...". אַךְ אֵילוּ חַיִּים אָנוּ בֶּאֱמֶת מְבַקְּשִׁים? מְבַקְּשִׁים אָנוּ מֵרִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם חַיִּים בַּעֲלֵי תֹּכֶן וּמַשְׁמָעוּת, חַיִּים שֶׁרִגְעֵי הוֹדָיָה מַלְבִּישִׁים בָּם מַהוּת. חַיִּים מְלֵאִים בְּשִׁיר וְשֶׂבַח עַד כָּלוֹת, חַיִּים בָּהֶם נִזְכֶּה לְפָאֵר, לְהוֹדוֹת. חַיִּים כְּאֵלֶּה שֶׁכָּל מַלְאָכִים הֲמוֹנֵי מַעְלָה יִתְקַבְּצוּ לִשְׁמֹעַ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל קִבּוּצֵי מַטָּה, הַמְהַלְלִים וּמְשַׁבְּחִים -
כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אַתָּה. יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ.

לג. ההודיה עצמה היא כבר התחלת הישועה / ספור אישי

מִזֶּה שָׁנָה וְאַף יוֹתֵר, זָכִיתִי בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא לְהִתְחַבֵּר לַעֲבוֹדַת ה' דֶּרֶךְ הַהוֹדָיָה, וְעַל זְכוּת זוֹ אֲנִי מוֹדֶה כָּל יוֹם. בֵּיתֵנוּ הִשְׁתַּנָּה. כֻּלָּנוּ נִמְצָאִים בְּמָקוֹם שֶׁל הוֹדָיָה. כְּשֶׁאָדָם מוֹדֶה, הוּא הוֹפֵךְ מֵאִישׁ מְמֻרְמָר, לְשָׂמֵחַ. מִכּוֹעֵס וּמִתֻּסְכָּל, לְאִישׁ מַאֲמִין. מֵרוֹטֵן וּמִיֵּאָשׁ, לְמָלֵא תִּקְוָה. מֵעָיֵף וְנִשָּׂרָךְ, לְמָלֵא חַיּוּת וְרַעֲנַנּוּת. וְכָל זֶה בֶּאֱמֶת קוֹרֶה!
לְשֵׁם הַבְהָרָה: הַקְּשָׁיִים לֹא נֶעֱלָמִים, כִּי אָנוּ כָּאן לְמוּדֵי תְּלָאוֹת, וְחַיֵּינוּ מְלֵאֵי נִסְיוֹנוֹת. אַךְ הַהוֹדָיָה נוֹתֶנֶת כֹּחַ. הַהוֹדָיָה מַחְלִיקָה אֶת הַקְּשָׁיִים, חוֹבֶשֶׁת אֶת הַפְּצָעִים, מַרְגִּיעָה. הַהוֹדָיָה מַעֲצִימָה אֶת תְּחוּשַׁת הַ"יֵּשׁ", מְמַלֵּאת וּמְשַׂמַּחַת.
נָצִיר בְּמֹחֵנוּ בְּלֶנְדֶּר, שֶׁמַּכְנִיסִים לְתוֹכוֹ דְּבַר מַאֲכָל יָבֵשׁ, מַפְעִילִים, וְהִנֵּה נִשְׁמָעוֹת מִיָּד חֲרִיקוֹת וּנְאָקוֹת, גְּנִיחוֹת צוֹרְמוֹת. הַבְּלֶנְדֶּר עוֹבֵד קָשֶׁה עַל מְנַת לְרַסֵּק אֶת הַמָּזוֹן, לִטְחֹן אוֹתוֹ. אַךְ אִם נִקַּח חֲצִי כּוֹס מַיִם וְנִשְׁפֹּךְ פְּנִימָה, מִיָּד תִּהֲפֵךְ הַבְּלִילָה לְרַכָּה יוֹתֵר, נְמוֹחָה, נָעִימָה. הַבְּלֶנְדֶּר יִשְׁקֹט, יִסְתּוֹבֵב בְּנַחַת עַל צִירוֹ וְיַעֲשֶׂה אֶת פְּעֻלָּתוֹ בְּצוּרָה שְׁקֵטָה וּרְגוּעָה. וְהַנִּמְשָׁל מִתְקַשֵּׁר לַיּוֹמְיוֹם שֶׁלָּנוּ. חַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה מְלֵאִים בְּנִסְיוֹנוֹת, מַהֲמוֹרוֹת, כְּאֵבִים וּקְשָׁיִים. לְעִתִּים אָנוּ חוֹרְקִים, נֶאֱנָחִים, מִתְלוֹנְנִים. אַךְ אִם נוֹסִיף מַיִם חַיִּים - הוֹדָיָה לַה', נָחוּשׁ מִיָּד כַּמָּה נֶהֱפָכִים הַקְּשָׁיִים לְרַכִּים יוֹתֵר, וְכָל נִסְיוֹנוֹת הַחַיִּים מִתְנַגְּשִׁים לְלֹא קֹשִׁי. הַכֹּל נִהְיֶה רַךְ וְנָעִים, נוֹחַ שָׁקֵט וְרָגוּעַ. וְזֶה אֲמִתִּי! זוֹ מְצִיאוּת הַחַיִּים! לֹא רַק מָשָׁל יָפֶה. מִנְסָיוֹן.
הַהוֹדָיָה עַצְמָהּ הִיא הִיא הַיְשׁוּעָה. בְּרֶגַע קָשֶׁה, כְּשֶׁאָדָם מַתְחִיל לְהוֹדוֹת, הוּא כְּבָר נוֹשֵׁעַ. הוּא יָצָא מֵהַיֵּאוּשׁ, מֵהַכַּעַס, מֵהָאֵין אוֹנִים, וּמִיָּד מִתְחַבֵּר לְמָקוֹר הַכֹּחַ, לְמִי שֶׁהַכֹּל שֶׁלּוֹ וְהַכֹּל מִמֶּנּוּ. וְאָז הוּא גַּם מַאֲמִין וּמַרְגִּישׁ בְּרֶגֶשׁ חָזָק מְאֹד, שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה. תּוֹדָה מְקָרֶבֶת הַלֵּב עַל כָּל פְּעֻלָּיו שֶׁל אַרְגּוּן "לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ" לַהֲפָצַת הַהוֹדָיָה. שֶׁעוֹזְרִים לָנוּ מְאֹד לְהָשִׁיב אֶל לִבֵּנוּ אֶת כָּל אֵלּוּ הַדְּבָרִים.

שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לְהַמְשִׁיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּהוֹדָיָה, וְכָךְ גַּם נִזְכֶּה בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא לְשָׁנָה טוֹבָה וְנִפְלָאָה, שָׁנָה בָּהּ פִּינוּ לֹא יִפְסֹק מִלְּהוֹדוֹת, לְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לַה' יִתְבָּרַךְ...
ח.ל.

לד. שתאמר על הקדוש ברוך הוא שהוא טוב אזי כמו כן ייטיב עמך / ספור

סַפְסָלֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ עָמְדוּ כִּמְעַט רֵיקִים. הַיּוֹם לֹא הִגִּיעוּ הַרְבֵּה אֲנָשִׁים לַשִּׁעוּר.
יַעֲקֹב שָׁקַע בְּתוֹךְ כִּסְאוֹ. יוֹם הָעֲבוֹדָה הָאָרֹךְ, הַטָּרְדוֹת וְעִמָּן הָעֲיֵפוּת הַגּוֹבֶרֶת הִקְשׁוּ עָלָיו לְהִתְרַכֵּז בְּדִבְרֵי הָרַב. הוּא הִתְאַמֵּץ עַד מְאֹד לִשְׁמֹר אֶת עֵינָיו פְּתוּחוֹת.
-"וְזֶה מַה שֶּׁמּוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים, פֵּרוּשׁ הַפָּסוּק בְּפָרָשַׁת 'וַיִּשְׁלַח", הָרַב הֵרִים מְעַט אֶת קוֹלוֹ.
"'וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ!' כַּאֲשֶׁר הָאָדָם חַי בֶּאֱמוּנָה וּבְטָחוֹן בַּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וּבָהּ הוֹדָאָה תְּמִידִית לַה' עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, וְגַם כַּאֲשֶׁר עוֹבְרִים עָלָיו מַצָּבִים קָשִׁים חַס וְשָׁלוֹם מְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ גַּם כֵּן לְהוֹדוֹת לַהַשֵּׁם, אָז הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַרְאֶה לוֹ רַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַגְּלוּיִים, וְנִתְהַפֵּךְ עָלָיו הַכֹּל לְטוֹבָה!"
יַעֲקֹב הִזְדַּקֵּף בְּכִסְאוֹ, וְרִכֵּז מַבָּטוֹ בָּרַב, מְנַסֶּה לְהָבִין בֶּאֱמֶת אֶת דְּבָרָיו.
-"וְזֶהוּ: 'וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב'" הִמְשִׁיךְ הָרַב בְּהִתְלַהֲבוּת "שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אוֹמֵר לָאָדָם: 'אַתָּה אָמַרְתָּ 'הֵיטֵב'??
אָמַרְתָּ שֶׁהַשֵּׁם הוּא טוֹב, וְהוּא עוֹשֶׂה לְךָ רַק טוֹב??? אָז 'אֵיטִיב עִמָּךְ'! אֵיטִיב עִמְּךָ עַל כָּךְ, שֶׁתִּרְאֶה בֶּאֱמֶת כַּמָּה טוֹב ה', וְכַמָּה טוֹב לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ!"
יַעֲקֹב הִקְשִׁיב כִּמְהַפְנֵט. הַדְּבָרִים נִכְנְסוּ כְּמוֹ חִצִּים חַדִּים לְלִבּוֹ.
-"וּלְהֵפֶךְ, כַּאֲשֶׁר הָאָדָם הוּא תָּמִיד בִּתְלוּנוֹת עַל הַשֵּׁם חַס וְשָׁלוֹם. אָז מִיּוֹם לְיוֹם מַצָּבוֹ נִהְיֶה גָּרוּעַ יוֹתֵר. וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים שָׁם עוֹד בְּפָרָשַׁת 'כִּי תָבוֹא', שֶׁכָּל הַתּוֹכֵחָה בָּאָה, חַס וְשָׁלוֹם, דַּיְיקָא בְּגִלַּל שֶׁאֵין מִתְבּוֹנְנִים בְּטוּבוֹתָיו וּבְרַחֲמָיו הַמְרֻבִּים שֶׁל הַשֵּׁם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ שָׁם 'תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל'. וְהַיְנוּ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא עָבְדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בִּזְמַן שֶׁהָיָה לָהֶם כָּל טוּב, וְלֹא הִתְעוֹרְרוּ לִרְאוֹת אֶת טוּב ה' וּלְהוֹדוֹת לוֹ תָּמִיד - עַל כֵּן בָּאָה עֲלֵיהֶם הַצָּרָה הַזֹּאת. שֶׁאוּלַי מִתּוֹךְ הַצָּרוֹת יִזְכּוּ לְהִתְקָרֵב לַה' וּלְהִתְבּוֹנֵן בַּחֲסָדָיו יִתְבָּרַךְ..."
וְאֶת הַשְּׁאָר יַעֲקֹב כְּבָר לֹא הִצְלִיחַ לִשְׁמֹעַ. מַחְשְׁבוֹתָיו כְּבָר נָדְדוּ הַרְחֵק.
שְׁלֹשָׁה בָּנִים הָיוּ לוֹ לְיַעֲקֹב. בָּנִים שֶׁמִּזְמַן כְּבָר הִגִּיעוּ לְגִיל הַשִּׁדּוּכִים.

לֹא רָאוּ הֵם שׁוּם זִיק שֶׁל תִּקְוָה, שֶׁיְּצִיעוּ לָהֶם הַצָּעַת שִׁדּוּךְ עֲבוּרָם. הָעֲצָבוּת וְהַחַשְׁכוּת גָּבְרוּ עַד מְאֹד בְּבֵיתָם, כַּאֲשֶׁר הַגָּדוֹל מֵהַבָּנִים כְּבָר עָבַר אֶת גִּיל הַשְּׁלֹשִׁים, וּמִתַּחְתָּיו שְׁאָר הָאַחִים - כֻּלָּם מְחַכִּים לִישׁוּעָה וּלְזִוּוּג מִשָּׁמַיִם.

אַחֲרֵי שֶׁשָּׁמַע יַעֲקֹב אֶת דִּבְרֵי הַהִתְחַזְּקוּת מִפִּי הַדַּרְשָׁן, לְפֶתַע הִתְמַלֵּא לִבּוֹ בְּתִקְוָה וּבְבִטָּחוֹן בַּה', וּכְשֶׁחָזַר לְבֵיתוֹ סִפֵּר לְאִשְׁתּוֹ כָּל מַה שֶּׁשָּׁמַע בַּשִּׁעוּר.

-"מִי יוֹדֵעַ, רָחֵל" הוּא אָמַר לָהּ "אוּלַי אֲנַחְנוּ לֹא מִתְבּוֹנְנִים מַסְפִּיק בְּחַסְדֵי ה' עָלֵינוּ, וְלֹא מוֹדִים מַסְפִּיק. אוּלַי אֲנַחְנוּ בֶּאֱמֶת רוֹאִים רַק מַה שֶּׁחָסֵר לָנוּ וּמַה שֶּׁלֹּא הוֹלֵךְ לָנוּ טוֹב בַּחַיִּים... אוּלַי זֹאת הַסִּבָּה שֶׁהַשִּׁדּוּכִים לֹא נִרְאִים בָּאֹפֶק".

קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם הַבַּעַל וְהָאִשָּׁה, שֶׁמֵּעַתָּה יִתְחַזְּקוּ מְאֹד בְּמִדָּה זוֹ שֶׁל הִתְבּוֹנְנוּת וְהַכָּרַת טוֹבַת ה' יִתְבָּרַךְ וַחֲסָדָיו, וְקִבְּעוּ בֵּינֵיהֶם שֶׁמֵּעַתָּה יִתְּנוּ בְּכָל יוֹם וָיוֹם הוֹדָאָה לַה' לְפָחוֹת מֶשֶׁךְ חֲצִי שָׁעָה, לְהוֹדוֹת עַל כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעוֹשֶׂה אִתָּם תָּמִיד.

וְהִנֵּה - לֹא עָבְרוּ אַרְבָּעִים יוֹם, וְנִמְרוּ שִׁדּוּךְ לְמַזָּל טוֹב לִבְנָם בֶּן הַשְּׁלֹשִׁים.

יַעֲקֹב וְאִשְׁתּוֹ הוֹדוּ לַה' מִכָּל לִבָּם עַל הַחֶסֶד שֶׁעָשָׂה אִתָּם, וְהִמְשִׁיכוּ לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ בְּכָל יוֹם וָיוֹם כַּאֲשֶׁר קָבְעוּ עַל נַפְשָׁם.

וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ עוֹד כַּמָּה יָמִים, עָשׂוּ עוֹד שִׁדּוּךְ לַבֵּן שֶׁבָּא אַחֲרָיו, וְאַחַר כָּךְ נִמְרוּ עוֹד שִׁדּוּךְ לַבֵּן הַשְּׁלִישִׁי שֶׁחִכָּה לְזִוּוּגוֹ, וְכָךְ נִמְרוּ בְּמֶשֶׁךְ כַּמָּה שָׁבוּעוֹת ג' שִׁדּוּכִים טוֹבִים.

כְּהַכָּרַת הַטּוֹב, הֶחְלִיט יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת לְאוֹתוֹ הַדַּרְשָׁן, וְהוֹדָה לוֹ מִכָּל הַלֵּב, שֶׁבִּזְכוּתוֹ זָכָה לִישׁוּעוֹת בְּדֶרֶךְ נֵס וּפֶלֶא.

שָׁאַל אוֹתוֹ הַדַּרְשָׁן: "בִּזְכוּתִי?! אֵיזֶה זְכוּת יֵשׁ לִי בָּזֶה, וְאֵיזֶה שַׂיָּכוּת יֵשׁ לִי לְכָל הַשִּׁדּוּכִים שֶׁנִּמְרְתָּ?"

- "אִם הָרַב זוֹכֵר אֶת הַדַּרְשָׁה שֶׁדָּרַשׁ לִפְנֵי כְּחֹדֶשׁ וָחֵצִי בְּעִנְיַן הַהוֹדָאָה לַה', מֵאָז הִתְחַזְּקוּ בְּכָךְ מְאֹד וְרָאִינוּ יְשׁוּעַת ה' עַיִן בְּעַיִן!"

- "בֶּאֱמֶת?" הִתְפַּלֵּא הָרַב. "הָאֱמֶת הִיא, כִּי לֹא הָיִיתִי עֵר לָזֶה כְּלָל, וְאָמַרְתִּי הַדִּבּוּרִים כְּ'מִסְיַח לִפְי תֻּמּוֹ' מַה שֶּׁרָאִיתִי מוּבָא בַּסְּפָרִים הַקְּדוֹשִׁים... בָּרוּךְ ה' שֶׁדִּבּוּרַי עָשׂוּ רֹשֶׁם בְּקֶרֶב לֵב הַשּׁוֹמְעִים."

הִתְפַּעֵל הָרַב מִדִּבְרֵי יַעֲקֹב. לִפְנֵי זְמַן לֹא רַב עָבְרָה עָלָיו תְּאוּנַת דְּרָכִים קָשָׁה ה' יְרַחֵם. הוּא שָׁהָה הָרְבֵּה זְמַן בְּבֵית הַחוֹלִים, וְכַעֵת כְּבָר חָזַר לְבֵיתוֹ, אָמְנָם הַשְׁמִיעָה שֶׁלּוֹ נֶחְלְשָׁה בְּיוֹתֵר, עַד שֶׁכִּמְעַט לֹא שָׁמַע בְּאָזְנָיו.

כַּאֲשֶׁר רָאָה הוּא אֶת הַכֹּחַ וְהַזְּכוּת שֶׁל הַהוֹדָאָה לַה', הֶחְלִיט בְּעַצְמוֹ שֶׁיַּתְחִיל גַּם כֵּן בְּקִבְיעוּת כָּל יוֹם וָיוֹם לְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעוֹשֶׂה אִתּוֹ תָּמִיד.

לְאַחַר שֶׁבּוּעַ שֶׁעָסַק מְאֹד בְּהוֹדָאָה לַה', הִתְקַשְּׁרוּ אֵלָיו מִבֵּית הַחוֹלִים וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁהִגִּיעַ פְּרוֹפֶסוֹר גָּדוֹל, וְהֵם מַצִּיעִים לוֹ שֶׁיַּגִּיעַ שׁוּב לִבְדִיקָה נוֹסֶפֶת. אוּלַי יוּכְלוּ לַעֲזֹר לוֹ בְּעִנְיַן הַשְּׁמִיעָה.

לְאַחַר בְּדִיקָה שֶׁעָרְכוּ בְּבֵית הַחוֹלִים, נִתְגַּלָּה לָהֶם, שֶׁבְּעֵת שֶׁטִּפְּלוּ בּוֹ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה, נִסְתַּם אָז בְּטָעוּת צִנּוֹר צַר בְּתוֹךְ אָזְנוֹ, וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר הִבְחִינוּ בְּזֹאת הָרוֹפְאִים, טִפְּלוּ בּוֹ מִיָּד וּפָתְחוּ אֶת הַסְּתִימָה, וְשׁוּב חָזַר אֵלָיו חוּשׁ הַשְּׁמִיעָה כָּרָאוּי, וְנִתְרַפֵּא לְגַמְרֵי.

זֶהוּ כֹּחַ הַהוֹדָאָה, לְהַמְשִׁיךְ יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת מֵעַל הַטֶּבַע, וּלְעוֹרֵר רַחֲמִים וַחֲסָדִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, בְּכֹלָל וּבְפָרָט.

(מְעֻבָּד ע"פ סִפּוּר אֲמִתִּי שֶׁהוּבָא בַּסֵּפֶר הַנִּפְלָא "יוֹדוּ לַה' חַסְדּוֹ")

לה. אין כמו ההודאה לפתח שערי שפע וישועה

בְּיוֹם ז' בְּחֶשְׁוָן אָנוּ מַתְחִילִים לְהִתְפַּלֵּל עַל הַגְּשָׁמִים בְּבִרְכַּת "בָּרֵךְ עָלֵינוּ" בִּתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. אִם נִתְבּוֹנֵן בְּסֵדֶר יְרִידַת הַגְּשָׁמִים לָעוֹלָם, בְּמַהוּתָם וּבְתַפְקִידָם נִגְלֶה קֶשֶׁר הָדוּק וְנִפְלָא לְעִנְיַן הַהוֹדָאָה וְהַכָּרַת הַטּוֹב לַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. הִנֵּה בְּשִׁשָּׁה יָמִים בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ. הַכֹּל נִמְצָא מוּכָן עֲבוּר הָאָדָם, אֲשֶׁר נִבְרָא בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, בְּאַחֲרִית הַבְּרִיאָה כֻּלָּהּ. הַכֹּל מִלְּבַד דָּבָר אֶחָד: גְּשָׁמֵי בְּרָכָה!

כְּךָ מְבֹאָר בַּכָּתוּב (בראשית ב, ה): "וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָאָרֶץ, וְכָל עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח, כִּי לֹא הִמְטִיר ה' אֱלֹקִים עַל הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה." וְרַשִּׁ"י בַּמָּקוֹם מְבָאֵר: "כִּי לֹא הִמְטִיר, וּמַאי טַעְמָא לֹא הִמְטִיר? לְפִי שֶׁ'אָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה' וְאֵין מַכִּיר בְּטוֹבָתָן שֶׁל גְּשָׁמִים. וּכְשֶׁבָּא אָדָם וְיָדַע שֶׁהֵם צָרֵךְ לְעוֹלָם הִתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם וְיֵרְדוּ... וְגוֹ'"

מִכָּאן רוֹאִים אָנוּ שֶׁרַק עַל יְדֵי שֶׁהָאָדָם מַכִּיר בְּטוֹבַת ה' יִתְבָּרַךְ וּמוֹדֶה עָלֶיהָ, בָּזֶה הוּא זוֹכֶה לְקַבֵּל אֶת שֶׁפַע הַבְּרָכָה.

הַכָּרַת הַטּוֹב וְהַהוֹדָאָה הֵם תְּנַאי הֶכְרֵחִי לְהוֹרָדַת הַשֶּׁפַע הָאֱלֹקִי.

הַדָּבָר דּוֹמֶה לְבֵן שֶׁיֵּשׁ לוֹ אָב עָשִׁיר מֻפְלָג וְרַחוּם, שֶׁמּוּכָן וְרוֹצֶה לְהַעֲנִיק לְבָנוֹ הוֹן רַב, אַךְ כָּל מַה שֶּׁהוּא מְבַקֵּשׁ מִבְּנוֹ זֶה שֶׁיַּכִּיר בְּטוֹבָתוֹ וְיוֹדֶה לוֹ עַל כָּךְ.

אִם כָּךְ, מֵעֵבֶר לַחִיּוּב הַגָּדוֹל שֶׁיֵּשׁ לִיהוּדִי לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ אֶת בּוֹרְאוֹ, מָצִינוּ שֶׁיֵּשׁ גַּם חֶשְׁבּוּת וְתוֹעֶלֶת גְּדוֹלָה בְּזֶה שֶׁמּוֹדֶה וּמְשַׁבֵּחַ. כְּפִי שֶׁמָּצִינוּ בְּ'תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ' זוּטָא פ"ו: "אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה וְכוּ'. הֲרֵינִי מוֹדִיעֲךָ מִקְצַת מִדּוֹתַי, כְּשֶׁאֲנִי רוֹאֶה בְּנֵי אָדָם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם תְּהִלָּה וְשֶׁבַח שֶׁל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, לֹא בְּמַעֲשֶׂה יְדֵיהֶן וְלֹא בְּמַעֲשֶׂה אֲבוֹתֵיהֶן, אֶלָּא רַק בְּשִׁבִיל שֶׁהֵן עוֹמְדִים וּמוֹדִין וּמְבָרְכִין וּמְשַׁבְּחִין וּמַרְבִּים

תַּחֲנוּנִים לְפָנַי, אֲנִי נִזְקָק לָהֶם וְכוֹפֵל לָהֶם מְזוֹנוֹתֵיהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים ק"ב) פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם" עכ"ל.

וְכֵן בֵּאֵר ר' עֲקִיבָא אֵיגֶר זַצַ"ל אֶת הַפְּסוּק "זֹבֵחַ תּוֹדָה יְכַבְּדָנְנִי וְשָׂם דֶּרֶךְ אַרְאֶנּוּ בְּיֵשַׁע אֱלֹקִים": שֶׁעַל יְדֵי זֶה שֶׁאָדָם מֵבִיא קָרְבַּן תּוֹדָה, שֶׁמּוֹדֶה וּמְהַלֵּל לַה' יִתְבָּרַךְ עַל רֹב חֲסָדָיו וְטוֹבוֹתָיו - בְּכָךְ פּוֹתֵחַ הוּא אֶת הַדֶּרֶךְ לְהַרְאוֹתוֹ שׁוּב בְּיֵשַׁע אֱלֹקִים, וּבָזֶה יִזְכֶּה לְעוֹד וְעוֹד יְשׁוּעוֹת. וְעוֹד יְשׁוּעוֹת. וְעוֹד אָמַר בְּתוֹךְ דְּבָרָיו. 'כִּי בְּמִי שֶׁמֵּיטִיב לְזוּלָתוֹ וְזֶה מַכִּיר בְּטוֹבָתוֹ, וְנוֹתֵן תּוֹדָה לוֹ, זֶה גּוֹרֵם שֶׁיְּחַזֵּר וְיֵיטִיב עִמּוֹ כְּפַעַם בְּפַעַם, אֲבָל אִם אֵינוֹ נוֹתֵן לוֹ טוֹבָה זֶה גּוֹרֵם שֶׁזֶּה מוֹנֵעַ טוֹבָתוֹ מִמֶּנּוּ. וּכְמוֹ כֵן אִם אֲנַחְנוּ מַכִּירִים בְּטוֹבָתֵנוּ מִן ה' יִתְבָּרַךְ עָלֵינוּ, וּמוֹדִים וּמְבָרְכִין אוֹתוֹ, זֶה גּוֹרֵם שֶׁיּוֹסִיף ה' לְהֵיטִיב עִמָּנוּ, אֲבָל אִם אֲנַחְנוּ כְּפוּיֵי טוֹבָה חָלִילָה מִבְּלִי לְבָרֵךְ וּלְהַלֵּל לַה', גּוֹרֵם שֶׁיִּמְנַע ה' הַטּוֹב מֵאִתָּנוּ וְלֹא יוֹסִיף הַרְאוֹת נִפְלְאוֹתָיו וִישׁוּעָתוֹ עִמָּנוּ' ע"כ.

לְסִכּוּם, עָלֵינוּ לִזְכֹּר תָּמִיד כִּי כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ הִנּוֹ בֵּן שֶׁל אָב רַחוּם עָשִׁיר מֻפְלָג, שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ כָּל הַשֶּׁפַע וְהַטּוֹב שֶׁבָּעוֹלָם, וְהוּא רַק רוֹצֶה וּמְחַכֶּה לְהַשְׁפִּיעַ אוֹתוֹ עָלֵינוּ. כֵּיצַד נִפְתַּח אֶת שַׁעֲרֵי הַבְּרָכָה? כֵּיצַד נָבוֹא בִּשְׁעָרָיו יִתְבָּרַךְ? בְּתוֹדָה! עַל יְדֵי הַכָּרַת הַטּוֹב וְהַהוֹדָאָה. יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה.

וְעַל כָּךְ שָׁמַעְתִּי מָשָׁל יָפֶה מהגה"צ רַבִּי דֹּב יָפֶה שְׁלִיטָ"א:

מֶלְצַר מִסְתּוֹבֵב בֵּין שֻׁלְחָנוֹת הַמְּזֻמָּנִים, וְשׁוֹאֵל: הַכֹּל בְּסֵדֶר, הִנְכֶם מְרֻצִּים...? מְזֻמָּנִים בְּשֻׁלְחָן מְסֻיָּם הֵשִׁיבוּ: כֹּל הַכָּבוֹד... מְצֻיָּן... וּלְעֻמָּתָם מְזֻמָּנִים בְּשֻׁלְחָן אַחֵר הֵשִׁיבוּ: לֹא נֶהֱנִינוּ... לְמָה חָסֵר פְּרָט זֶה... וְעוֹד הֶעָרוֹת כַּיּוֹצֵא בָּזֶה.

לְמֶלְצַר זֶה נוֹתְרוּ מְנוֹת עוֹדְפוֹת בַּמִּטְבָּח, נִתְבּוֹנֵן, לְאֵיזֶה שֻׁלְחָן יַעֲדִיף לְהַגִּישָׁם בַּאֲדִיבוּת, לְאֵלּוּ שֶׁפִּרְגְּנוּ לוֹ אוֹ לְאֵלּוּ שֶׁהִתְבַּכְיְנוּ לוֹ? בְּוַדַּאי לְאֵלּוּ שֶׁפִּרְגְּנוּ לוֹ.

הַהוֹדָאָה מוֹשֶׁכֶת שֶׁפַע, עוֹד מָנָה וְעוֹד מָנָה...

לו. כיצד מנחמים בן שמתה עליו אמו?

כָּל מַאן דְּעָבִיד רַחְמָנָא לְטַב עָבִיד...

נַעַר בֶּן 17, תַּלְמִיד יְשִׁיבַת 'קוֹל תּוֹרָה', הִתְיַתֵּם, לֹא עָלֵינוּ, מֵאִמּוֹ, וְהִתְקַשָּׁה לְהִתְאוֹשֵׁשׁ. גַּם חֲדָשִׁים לְאַחַר הַפְּטִירָה הוּא לֹא וּתֵר עַל עֲלִיָּה לֵילִית לַקֶּבֶר בְּהַר הַמְּנוּחוֹת. בִּשְׁעוֹת הַיּוֹם, הָיָה מְרֻבֶּה לְשׂוֹחֵחַ עַל מַחֲלָתָהּ הָאַחֲרוֹנָה, וְלַחֲקֹר אֶת כָּל סוֹבְבָיו "מַה קּוֹרֶה כָּעֵת עִם אִמָּא בָּעוֹלָם הַבָּא?".

-"תְּבִיאוּ אוֹתוֹ אֵלַי הַבַּיְתָה", הִצִּיעַ הרה"ג רַבִּי שְׁלֹמֹה זַלְמָן אוֹיֶערְבָּךְ זַצַ"ל, כְּשֶׁסִּפְּרוּ לוֹ עַל הַבָּחוּר.

ר' שְׁלֹמֹה זַלְמָן הוֹשִׁיבוֹ לְצִדּוֹ, לִטֵּף אֶת יָדוֹ, וְאָמַר לוֹ: "נָכוֹן, בָּרֶגַע שֶׁנֶּחְשָׁפִים לְהַנְהָגַת הַדִּין שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, אָנוּ עֲדַיִן לֹא מְסֻגָּלִים לְהָבִין, וְלָכֵן עָלֵינוּ לְבָרֵךְ 'בָּרוּךְ דַּיָּן הָאֱמֶת', אֲבָל בַּד בְּבַד, אַל לָנוּ לִשְׁכֹּחַ שֶׁיְּסוֹד כָּל הַבְּרִיאָה הוּא רַחֲמִים וְלָכֵן אָנוּ אוֹמְרִים בְּהַזְכָּרַת נְשָׁמוֹת 'קֵ-ל מָלֵא רַחֲמִים'.

"הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא אַב הָרַחֲמִים, הָאַבָּא שֶׁל מְקוֹר כָּל הָרַחֲמִים בָּעוֹלָם. לִפְעָמִים לוֹקֵחַ זְמַן עַד שֶׁמְּבִינִים, אֲבָל אֵין דָּבָר רַע בָּעוֹלָם. כָּל מַה שֶּׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה, לְטוֹבָתֵנוּ הוּא עוֹשֶׂה, מִכֹּחַ רַחֲמָיו הַמְרֻבִּים.

"מָה אַתָּה דּוֹאֵג?" הִמְשִׁיךְ הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֹמֹה זַלְמָן. "אִמָּא שֶׁלְּךָ בְּמַצָּב הַרְבֵּה יוֹתֵר טוֹב מִמֶּנִּי וּמִמְּךָ. נִשְׁמָתָהּ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים. הִיא קְרוֹבָה הַרְבֵּה יוֹתֵר לְאַב הָרַחֲמִים".

כְּךָ יָשַׁב רַבִּי שְׁלֹמֹה זַלְמָן עִם הַנַּעַר בְּמֶשֶׁךְ דַּקּוֹת אֲרֻכּוֹת, עוֹדֵד אוֹתוֹ בְּמִלִּים חַמּוֹת וְתֵאֵר בְּפָנָיו בְּפֻרְטוּת אֶת אֹפֶן הַנְהָגַת הָעוֹלָם בִּידֵי אַב הָרַחֲמִים. עֵינֵי הַבָּחוּר זָלְגוּ דְּמָעוֹת, עַד שֶׁהִפְטִיר:

"הֵבַנְתִּי, אִם כָּךְ, אֵין לִי סִבָּה לִהְיוֹת בְּ'מָרָה שְׁחוֹרָה'."

וְאָכֵן, תּוֹךְ תְּקוּפָה קְצָרָה חָזַר הַבָּחוּר לְעַצְמוֹ.

(מִתּוֹךְ "חָכְמַת הַנֶּפֶשׁ הַיְּהוּדִית בְּדַרְכּוֹ שֶׁל הגרש"ז אוֹיֶעְרְבָּךְ זַצַ"ל")

לז. "סגלה" לקצור ימים

מְסֻפָּר עַל הַגָּאוֹן רַבִּי שִׁמְעוֹן מִירוֹסְלַב זַצַ"ל, שֶׁהֶאֱרִיךְ יָמִים בְּשֵׂיבָה טוֹבָה. כְּשֶׁנִּשְׁאַל בַּמָּה הֶאֱרִיךְ יָמִים, הֵשִׁיב שֶׁבְּדֶרֶךְ כְּלָל יֵשׁ לָאָדָם הַרְבֵּה קֻשְׁיוֹת כְּלַפֵּי מַעְלָה: לָמָּה לֹא הוֹלֵךְ לִי טוֹב? וְלָמָּה אֵין לִי פַּרְנָסָה וְלַשֵּׁנִי יֵשׁ? וְלָמָּה אֵין לִי נַחַת מֵהַיְלָדִים כְּמוֹ לַשְּׁכֵן? וְכוּ' וְכוּ'. עַד שֶׁה' אוֹמֵר לוֹ: 'רְאֵה, כָּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְהָבִין אֶת כָּל הַתֵּרוּצִים, בֹּא וַעֲלֵה לְמַעְלָה אָז אַסְבִּיר לְךָ שֶׁהַכֹּל נַעֲשָׂה בְּצֶדֶק וּבִישָׁר'... כִּי 'הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ, קֵ-ל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל' וְכָל מַה שֶּׁה' עוֹשֶׂה לְטוֹבָה הוּא עוֹשֶׂה. וְלָכֵן, כְּשֶׁמִּתְמַלֵּאת סְאַת שְׁאֵלוֹתָיו שֶׁל הָאָדָם, הוּא נִפְטָר לְבֵית עוֹלָמוֹ. אֲבָל אֲנִי - לֹא הִקְשֵׁיתִי מֵעוֹלָם קֻשְׁיוֹת עַל הַנְהָגַת הַבּוֹרֵא, לָכֵן הוּא הִשְׁאִיר אוֹתִי פֹּה...

מְבָאֵר הַמַּלְבִּי"ם בְּפֵרוּשׁוֹ שֶׁל הַפָּסוּק בִּתְהִלִּים (ל, י): מַה בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל שָׁחַת, הֲיוֹדְךָ עָפָר, הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ". הִנֵּה בְּחַיַּי יֵשׁ לְךָ בֶּצַע וְתוֹעֶלֶת מִמֶּנִּי בַּמֶּה שֶׁאֲנִי מוֹדֶה וּמְשַׁבֵּחַ לְךָ, אֲבָל בְּדָמִי, דְּהַיְנוּ בִּשְׁתִיקָתִי וְהֶפְסֵק תְּנוּעָתִי, מַה בֶּצַע יִהְיֶה לְךָ?! וְכֵן מַה בֶּצַע יִהְיֶה לְךָ בְּרִדְתִּי אֶל שַׁחַת?! כִּי כָּל זְמַן שֶׁאֲנִי חַי, אוֹדִיעַ הָאֱמִתִּיּוּת מִכְּבוֹד ה' וְהַשְׁגָּחָתוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו, אֲבָל בְּמוֹתִי "הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ"?! וְלָכֵן "שְׁמַע ה' וְחָנֵּנִי" לְהַקִּימֵנִי מֵחֳלְיִי, "וַה' הֱיֵה עֵזֶר לִי" שֶׁאוּכַל לְהוֹדוֹת לְךָ.

לח. חיב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה - היאך?

הַגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת (נד, א) מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ: "חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו, ה) 'וְאָהַבְתָּ אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ', בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד לְךָ - הֱוֵי מוֹדֶה לוֹ בְּמִאד מְאד". וּפֵרֵשׁ רַבֵּנוּ עוֹבַדְיָה מִבַּרְטְנוּרָא (ברכות שם): "בְּכָל מִדּוֹת הַמְּדוּדוֹת לְךָ, בֵּין מִדָּה טוֹבָה בֵּין מִדַּת פֻּרְעָנוּת". הַהוֹדָאָה עַל מִקְרֶה רַע כְּעַל מִקְרֶה טוֹב, אֵינָהּ מַעֲלָה יוֹצֵאת דֹּפֶן, אוֹ דַּרְגָּתָם שֶׁל אַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה וּבַעֲלֵי צוּרָה. הַמִּשְׁנָה בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת קוֹבַעַת זֹאת כְּחוֹבָה מֻחְלֶטֶת "חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ"... וְכוּ'. וְהַגְּמָרָא מְבִיאָה לְכָךְ סְמוּכִין מִכַּמָּה וְכַמָּה פְּסוּקִים בַּתְּהִלִּים וּבְסֵפֶר אִיּוֹב. נָבִיא כָּאן אַחַת מֵהָרְאָיוֹת שֶׁמְּבִיאָה הַגְּמָרָא מִמַּה שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קא, א) "חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אָשִׁירָה, לְךָ ה' אֲזַמֵּרָה". "חֶסֶד וּמִשְׁפָּט - אָשִׁירָה", בֵּין אִם זָכִיתִי לְמִדַּת הַחֶסֶד, וּבֵין אִם נֶעֱנַשְׁתִּי בְּמִדַּת הַמִּשְׁפָּט, חָלִילָה - אָשִׁירָה. אֶשָּׂא שִׁיר וּתְהִלָּה, בְּמִדָּה שָׁוָה.

אָמְנָם, עַל הַדְּבָרִים שֶׁנִּרְאִים בְּעֵינֵי הָאָדָם כְּ'חֶסֶד' קַל לוֹ לְהוֹדוֹת לַה', אַךְ כֵּיצַד יוֹדֶה עַל הַ'מִּשְׁפָּט', הַצָּרוֹת, הַיִּסּוּרִים וְהַמַּכְאוֹבִים?

תְּשׁוּבָה לְזֹאת נִמְצָא בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם עַל דִּבְרֵי הַגְּמָרָא (ברכות לג, ב): "וְזֶה הַדָּבָר שִׂכְלִי אֵצֶל בַּעֲלֵי הַשֵּׂכֶל, וַאֲפִלּוּ לֹא הוֹרָה הַכָּתוּב עָלָיו, לְפִי שֶׁיֵּשׁ דְּבָרִים רַבִּים נִרְאִים בְּתִחִלָּתָם טוֹבִים וְאַחֲרִיתָם רָעָה רַבָּה. וְעַל כֵּן, אֵין רָאוּי לַמַּשְׂכִּיל לְהִשְׁתּוֹמֵם כְּשֶׁתָּבוֹא עָלָיו צָרָה גְּדוֹלָה, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ סוֹפָהּ וְכוּ'' וַאֲפִלּוּ בִּשְׁעַת הָעֲבֵרָה וְהַכַּעַס וְהָאַף וְכוּ', בְּכָל עִנְיָן שֶׁיְּבוֹאֲהוּ, שֶׁבְּחֵהוּ וְהוֹדֵהוּ".

יֶשְׁנָם מְאֹרָעוֹת רַבִּים הַבָּאִים עַל הָאָדָם, אֲשֶׁר נִרְאִים מִמַּבָּט רִאשׁוֹן כְּרָעָה לוֹ, אוּלָם לְאַחַר זְמַן מִתְבָּרֵר שֶׁאֵינָם אֶלָּא טוֹבָה. בְּמֻקְדָּם אוֹ בְּמְאֻחָר יִתְגַּלֶּה לוֹ לָאָדָם כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סוֹבֵב אֶת כָּל הָעִנְיָנִים מִתְּחִלָּתָם אַךְ וְרַק לְטוֹבָה לוֹ.

כְּשֶׁאָדָם מַחְדִּיר בְּלִבּוֹ אֶת הֶאֱמוּנָה כִּי כָּל צָרוֹתָיו וּמַכְאוֹבָיו הֵם וַדַּאי לְטוֹבָתוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּשִׂכְלוֹ לְהָבִין זֹאת כָּעֵת - יָכוֹל הוּא לְהוֹדוֹת לַה' בְּיֶתֶר שְׂאֵת גַּם עַל אֵלּוּ הָ"רָעוֹת".

וְזֶה וְגַם הַגִּלּוּי הַמְיֻחָד שֶׁפּוּרִים מְלַמְּדֵנוּ:

הַגְּמָרָא (חולין, קלט) שׁוֹאֶלֶת: "אֶסְתֵּר מִן הַתּוֹרָה מְנַיִן? וְאָנֹכִי הַסְתֵּר אַסְתִּיר אֶת פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא" - חֲזַ"ל בָּאוּ לְלַמְּדֵנוּ כָּאן כִּי שָׁרְשָׁם שֶׁל כָּל הָאֵרוּעִים בְּמְגִלַּת אֶסְתֵּר הוּא הֶסְתֵּר פָּנִים! כָּל הַמְאֹרָעוֹת שֶׁאֵרְעוּ הָיוּ בְּדֶרֶךְ שֶׁל הֶסְתֵּר, לְלֹא שׁוּם גִּלּוּי שֶׁל נִסִּים וַחֲסָדִים בְּתוֹךְ הַהֶסְתֵּר הַזֶּה. אִם בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר רָאוּ כֻּלָּם אֵיךְ שֶׁכָּל מְאֹרָע הָיָה מֵרֹאשִׁיתוֹ בָּנוּי כְּחֶלְיָה אַחַת מִשַּׁרְשֶׁרֶת אֲרֻכָּה שֶׁל מְאֹרָעוֹת שֶׁהֵבִיאוּ לִישׁוּעַת ה'. הַכֹּל הָיָה לְטוֹבָה.

וְכָךְ גַּם יִהְיֶה כְּשֶׁיָּבוֹא מָשִׁיחַ: הַכֹּל יִרְאוּ שֶׁלֹּא הָיָה כְּלָל הֶסְתֵּר שֶׁל גָּלוּת, רַק הַכֹּל הָיָה גִּלּוּיִים שֶׁל חֶסֶד, טוֹבוֹת וְנִפְלָאוֹת שֶׁעָשָׂה ה' לָנוּ. יְהִי רָצוֹן שֶׁנְּזַכֶּה לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ עַל כָּל מְאֹרָעוֹתֵינוּ מִתּוֹךְ אֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁוַּדַּאי - הַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ...

לט. 10 מעלות ויותר להם מגיע וזוכה המודה לה'

הַהוֹדָאָה לַה', מִלְבַד שֶׁהִנָּהּ חִיּוּבִית וּמוּסָרִית מְבִיאָה הִיא לְהַרְבֵּה תּוֹעֲלִיּוֹת הַנִּחוּצוֹת בְּיוֹתֵר לָאִישׁ הַיְּהוּדִי, וּלְהַלָּן נְפָרֵט מֵהֶן:

1. אֱמוּן בַּה', הַמּוֹדֶה לַה', חָשׁ אֶת אַהֲבָתוֹ טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ שֶׁל בּוֹרְאוֹ אֵלָיו, וּמִתּוֹךְ כָּךְ נוֹתָן בּוֹ אֱמוּן מָלֵא וּמְקַבֵּל הַנְהָגָתוֹ בַּהֲבָנָה וּבְאַהֲבָה גַּם בְּאַכְזָבוֹת הַחַיִּים, אַחַר שֶׁיּוֹדֵעַ הוּא שֶׁאֵין חָרֵד לְגוֹרָלוֹ הַטּוֹב כְּבוֹרְאוֹ.

2. בְּטָחוֹן בַּה', הַמּוֹדֶה לַה', חָשׁ אֶת טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ, וּבָכָךְ רוֹאֶה בּוֹ כְּאָב וּכְאוֹהֵב לִהְיוֹת לוֹ מִשְׁעָן וּמִבְטָח בְּעֵת צָרָה.

3. שִׂמְחָה בַּה', הַמּוֹדֶה לַה', חָשׁ שֶׁמְּקַבֵּל אֶת צְרָכָיו בְּכָל פַּעַם כְּמַתָּנָה, וּתְחוּשָׁתוֹ תְּחוּשַׁת "הַפְתָּעָה" בְּכָל פְּרָט הַנִּשְׁפָּע עָלָיו, וַאֲפִלּוּ הַנִּשְׁפָּע בְּאֹפֶן מַתְמִיד, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה הַנִּשְׁפָּע בְּאֹפֶן מִזְדַּמֵּן.

4. כָּבוֹד וּבִטָּחוֹן עַצְמִי, הַמּוֹדֶה לַה', חָשׁ מְכֻבָּד, וּתְחוּשָׁתוֹ שֶׁהַבּוֹרֵא מִתְכַּבֵּד בְּהוֹדָאָתוֹ, וּבָכָךְ כְּבוֹדוֹ וּבִטָּחוֹנוֹ הָעַצְמִי חָזָק וּבָרִיא.

5. אָהוּב לַה', הַמּוֹדֶה לַה', הִנּוֹ אָצִיל הַנֶּפֶשׁ הָאָהוּב לְבוֹרְאוֹ מִהֻיּוֹתוֹ מַכִּיר בְּמֵיטִיבוֹ.

6. רָאוּי לְנֵס, הַמּוֹדֶה לַה', חָשׁ שֶׁגַּם טוֹבוֹתָיו הַמַּתְמִידוֹת וְהַטִּבְעִיּוֹת הִנָּן כְּנֵס, וּלְכָךְ רָאוּי הוּא לְנֵס וּלְטוֹבוֹת שֶׁמֵּעַל הַטֶּבַע אַחַר שֶׁגַּם בַּטֶּבַע רוֹאֶה בּוֹ כְּנֵס.

7. שְׁמוּר מֵהַחֵטְא, הַמּוֹדֶה לַה', חָשׁ בְּהַכָּרַת הַטּוֹב לְבוֹרְאוֹ וּבָכָךְ נִרְתָּע וּמִתְבַּיֵּשׁ מִלַּחֲטֹא לוֹ.

8. רָחוֹק מֵעַצְבוּת, הַמּוֹדֶה לַה', מַגְדִּיל וּמַעֲצִים אֶת ה"יֵּשׁ" וּמְמַלֵּא מִתְקַטֵּן אֶצְלוֹ ה"אַיִן" וְהֶחָסֵר.

9. תְּפִלָּתוֹ מִתְקַבֶּלֶת, הַמּוֹדֶה לַה', חָשׁ אֲסִיר תּוֹדָה כָּךְ שֶׁגַּם תְּפִלּוֹתָיו וּבַקָּשׁוֹתָיו אֵינָן בְּגִישָׁה שֶׁל זַעַף וְתוֹבְעָנוּת, אֶלָּא בְּגִישָׁה שֶׁל בּוּשָׁה וְתַחֲנוּנִים – הַתְּנַאי לְקַבָּלַת הַתְּפִלָּה.

10. דְּבֵקוּת וְאַהֲבָה, הַמּוֹדֶה לַה', מַתְמִיד בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ אֶת דְּבֵקוּתוֹ בַּה' אַחַר שֶׁהִנּוֹ שָׂמֵחַ בּוֹ, וּמַגְבִּיר אֶת אַהֲבָתוֹ אֵלָיו.

11. אֵין מְנַכִּים לוֹ מִזְכֻיּוֹתָיו כְּלוּם, הַמּוֹדֶה לַה', חָשׁ שֶׁאֶת כָּל צְרָכָיו מְקַבֵּל בְּמַתָּנָה, וְהָעֲבָדָה שֶׁעַל כֵּן אוֹמֵר תּוֹדָה, כְּמוֹ כֵן יֶחְשֹׁב לוֹ כִּמְקַבֵּל חִנָּם וּבְמַתָּנָה וְלֹא יְנַכּוּ לוֹ מִזְכֻיּוֹתָיו כְּלוּם.

וּלְפָחוֹת נִצָּל זֶה הַמּוֹדֶה לַה' מֵהַ"גֵּיהִנּוֹם" שֶׁל הַחַיִּים וְהוּא תְּחוּשַׁת "מַגִּיעַ לִי"... הַמְּבִיאָה לְתַרְעוֹמוֹת, תְּלוּנוֹת, בַּכְיָנוּת, זַעַף, זַעַם, קִנְאָה, חֶמְדָּה וְתַחֲרוּת.

מ. "ארוממך ה' כי דליתני..." / ספור הצלה מטביעה בבור טיט

סִפּוּר שֶׁנַּחַת אֶל שֻׁלְחָנֵנוּ הַשָּׁבוּעַ הַיִּשֵּׁר מִמּוֹנְסִי, שֶׁבְּנְיוּ-יוֹרְק. תּוֹדָה לְמִשְׁפַּחַת מ' שֶׁנֵּאוֹתָה לְשַׁתֵּף אוֹתָנוּ בְּסִפּוּר הַהוֹדָיָה הַמְרַגֵּשׁ שֶׁלָּהֶם. שִׁנִּינוּ רַק פְּרָטִים מְזַהִים, מִלְּבַד זֹאת הֶעְתַּקְנוּ אֶת הַסִּפּוּר כְּמוֹ שֶׁהוּא וַהֲרֵי הוּא לִפְנֵיכֶם:

יוֹם שְׁלִישִׁי. 4:20 אַחַר הַצָּהֳרַיִם. רוֹקְלֶנְד לַייק שֶׁבְּנְיוּ יוֹרְק.

יְהוּדָה, הַצָּעִיר לְבֵית מִשְׁפַּחַת מ' בְּעִצּוּמוֹ שֶׁל טִיּוּל עִם חֲבֵרָיו, טִיּוּל שֶׁאֵרְגֵּן מִטַּעַם הַיְשִׁיבָה בָּהּ הוּא לוֹמֵד. שֶׁמֶשׁ חַמִּימָה מַמְרִיצָה אֶת הַמְּטַיְּלִים הַצְּעִירִים וְהֵם פּוֹסְעִים בַּחֲבוּרָה אַחַת מְלֵכֶדֶת בַּמַּסְלוּל שֶׁלִּפְנֵיהֶם. הַנּוֹף קָסוּם וְיִפֶּהפֶּה. הָרִים בִּשְׁלֵל גְּוָנִים וּצְבָעִים נִשְׂאִים בְּאֹפֶק וַאֲגַמִּים תְּכֵלִים זוֹרְמִים בִּשְׁלָוָה. מַצַּב רוּחָם עַלִּיז וּמְרוֹמָם, וְהֵם מִתְקַדְּמִים בְּקֶצֶב מָהִיר. מַדְרִיךְ הַטִּיּוּלִים צוֹעֵד בָּרֹאשׁ וְאַחֲרָיו הַנְּעָרִים מְפַטְפְּטִים זֶה עִם זֶה.

- "יְהוּדָה!", פּוֹנֶה שָׁאוּל אֶל חֲבֵרוֹ הַטּוֹב. "תִּסְתַּכֵּל עַל הָאֲגַם פֹּה בַּצַּד! מָה אַתָּה אוֹמֵר שֶׁנִּתְעַכֵּב פֹּה קְצָת? נְשַׂכְשֵׂךְ קְצָת אֶת הָרַגְלַיִם, וְאַחַר כָּךְ נַשִּׂיג אֶת הַקְּבוּצָה?"

- "לָמָּה לֹא?", נֵאוֹת יְהוּדָה וְהַשְּׁנַיִם נִפְרָדִים מֵהַקְּבוּצָה בְּלֹא שֶׁמִּישֶׁהוּ מֵהַצָּוֶת מַבְחִין בְּכָךְ. הֵם מִתְקָרְבִים לָאֲגַם וְשָׁאוּל, חוֹבֵב הַהַרְפַּתְקָאוֹת, מַכְנִיס רֶגֶל לְתוֹכוֹ. הַמַּיִם הַצּוֹנְנִים מְקַבְּלִים אֶת פָּנָיו וְקוֹרְאִים לוֹ לְהַעֲמִיק יוֹתֵר. אַךְ אָז, בְּשֵׁבְרִיר שֶׁל שְׁנִיָּה קוֹרֶה דָּבָר מַדְהִים. הָאֲגַם כְּמוֹ פּוֹעֵר אֶת פִּיו וּמִתְגַּלֶּה כְּבִצָּה עֲמֻקָּה וְטוֹבָעָנִית. שָׁאוּל מַתְחִיל לִשְׁקֹעַ פְּנִימָה. כְּהֶרֶף עַיִן הוּא קוֹלֵט אֶת הַסַּכָּנָה בָּהּ הוּא נִמְצָא, וּבְלִי לַחֲשֹׁב הַרְבֵּה הוּא תּוֹפֵס בְּכָל כֹּחוֹ בִּיהוּדָה חֲבֵרוֹ שֶׁנּוֹתָר בַּחוּץ.

יוֹם שְׁלִישִׁי, 4:10 אַחַר הַצָּהֳרַיִם בְּבֵית מִשְׁפַּחַת מ. שֶׁבְּמוֹנְסִי.

הַטֶּלֶפוֹן מְצַלְצֵל. הָרַבָּנִית .מ. נַעֲנֵית לַשִּׂיחָה.

עַל הַקַּו אַחַת מִנְּשׁוֹת הַקְּהִלָּה.

- "הָרַבָּנִית", קוֹלָהּ מַפְצִיר וּמִתְחַנֵּן, "אָנוּ עוֹרְכוֹת עוֹד כַּמָּה דַּקּוֹת מִפְּגָשׁ לִנְשׁוֹת הַקְּהִלָּה. תִּכְנַנּוּ שֶׁזּוֹ תִּהְיֶה סְעֻדַּת-הוֹדָיָה בָּהּ נֹאמַר כֻּלָּנוּ יַחַד 'נִשְׁמַת כָּל חַי'. אָמְנָם קְצָת בְּהַתְרָאָה מְאֻחֶרֶת אֲבָל... רָצִינוּ לְבַקֵּשׁ שֶׁגַּם הָרַבָּנִית תִּכְבַּד אוֹתָנוּ בְּנוֹכְחוּתָהּ וְתַגִּיעַ. כְּשֶׁהָרַבָּנִית נִמְצֵאת אִתָּנוּ הָאֲוִירָה הוֹפֶכֶת לִרְצִינִית יוֹתֵר וְכָל הַמִּפְגָּשׁ נִרְאֶה אַחֶרֶת".

הָרַבָּנִית מְעִיפָה מַבָּט מִתְלַבֵּט בַּכִּיּוֹרִים הָעֲמוּסִים, בָּרְצִפָּה הַמְלֻכְלֶכֶת, בַּתַּבְשִׁיל שֶׁמּוּכָן בְּחֶצְיוֹ עַל הַכִּירָה וּבְדַרְךְ הַמַּשִׁימוֹת שֶׁתִּכְנְנָה לְהַיּוֹם וּמַחֲלִיטָה תּוֹךְ רֶגַע קָצָר.

- "בְּסֵדֶר, אֲבוֹא בְּעֶזְרַת ה' בְּעוֹד כַּמָּה דַּקּוֹת." הָאִשָּׁה מֵעֵבֶר לַקַּו מוֹדָה בְּמִלִּים נִרְגָּשׁוֹת וְהֵן מְנַתְּקוֹת אֶת הַשִּׂיחָה.

כַּעֲבוֹר מִסְפָּר דַּקּוֹת נִכְנֶסֶת הָרַבָּנִית מ. אֶל מָקוֹם הָאֲסֵפָּה וּמַתְחִילָה כְּהֶרְגֵּלָהּ לְשַׁאת דִּבְרֵי חִזּוּק בִּפְנֵי קְבוּצַת הַנָּשִׁים שֶׁמּוּלָהּ.

4:30 רוֹקְלֶנְד לַייק שֶׁבְּנְיוּ יוֹרְק

בְּמַאֲמָץ אַדִּיר שָׁאוּל אוֹחֵז בִּיהוּדָה וּמַצְלִיחַ לְהַחֲלִיץ מִן הַבּצָה. אֶלָּא, שֶׁמַּעֲצֶמֶת הָאֲחִיזָה הַפִּתְאֹמִית, יְהוּדָה נוֹפֵל וְנִזְרָק אֶל תּוֹךְ הָאֲגַם. הַכֹּל הָיָה עָנְיָן שֶׁל רְגָעִים. יְהוּדָה חָשׁ אֵיךְ גּוּפוֹ צוֹנֵחַ אַט אַט לְתוֹךְ הַבּוֹלְעָן הָאֵים הַזֶּה. הַבּצָה כְּבָר מְכַסָּה חֵלֶק מֵרַגְלָיו.

הוּא הוֹלֵךְ וְשׁוֹקֵעַ. הוֹלֵךְ וּמַעֲמִיק לְתוֹךְ הַבּ֫וֹץ. בְּאֵינְסְטִינְקְט רִאשׁוֹנִי הוּא מְנַסֶּה לְהוֹצִיא אֶת הָרֶגֶל, אַךְ הַבּצָה כְּמוֹ מַגְנֵט רַב עָצְמָה, מוֹשֶׁכֶת אוֹתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְהוּא כְּבָר מְכֻסֶּה כֻּלּוֹ עַד מָתְנָיו בְּעִסָּה חוּמָה וּדְבִיקָה. עוֹד מְעַט וְיֵעָלֵם לְגַמְרֵי. תּוֹךְ שְׁנִיּוֹת הוּא נִשְׁאָב אֶל לוֹעָהּ שֶׁל הַבּצָה. יְהוּדָה מַפְעִיל אֶת כָּל כֹּחוֹתָיו וְעוֹשֶׂה מַאֲמָץ נוֹאָשׁ לָצֵאת, אַךְ הַבּצָה חֲזָקָה מִמֶּנּוּ וּמוֹשֶׁכֶת אוֹתוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

כָּעֵת הוּא כְּבָר שָׁקוּעַ כֻּלּוֹ עַד צַוָּארוֹ בְּתוֹךְ הַבּצָה.

יְהוּדָה שׁוֹלֵחַ מַבָּט נוֹאָשׁ וְאֻמְלָל לְשָׁאוּל, שֶׁעוֹמֵד בְּמֶרְחָק וְלֹא יָכוֹל לְהַצִּילוֹ. מַבָּט מִתְחַנֵּן שֶׁאוֹמֵר '...אַתָּה לֹא הוֹלֵךְ לְהַשְׁאִיר אוֹתִי פֹּה, נָכוֹן?...' אַךְ שָׁאוּל, אֵין בְּאֶפְשָׁרוּתוֹ לַעֲשׂוֹת כְּלוּם. וְהַכֹּל מִתְרַחֵשׁ בִּשְׁנִיּוֹת סְפוּרוֹת.

יְהוּדָה מֵבִין שֶׁזֶּהוּ. סוֹפוֹ קָרוֹב, וְהוּא הוֹלֵךְ לְהִפָּרֵד מֵהָעוֹלָם. הַמַּחְשָׁבָה שֶׁעוֹלָה בְּרֹאשׁוֹ הִיא - צָרִיךְ לוֹמַר 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל'. הוּא רוֹצֶה לוֹמַר זֹאת אַךְ מֵבִין כִּי גַּם פִּיו מְכֻסֶּה בְּבֹץ.

לָכֵן הוּא רַק מְכַוֵּן אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ: "שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקֵינוּ..."

יוֹם שְׁלִישִׁי 4:28 מוֹנְסִי

- "הָרַבָּנִית", פּוֹנָה אֵלֶיהָ אַחַת הַנָּשִׁים. "הִתְאַסַּפְנוּ כָּאן כְּדֵי לוֹמַר 'נִשְׁמַת כָּל חַי'. הֶחְלַטְנוּ לְהוֹדוֹת לַה' עַל נֵס שֶׁהִתְרַחֵשׁ עִמָּנוּ. הַאִם הָרַבָּנִית תִּהְיֶה מְעֻנְיֶנֶת לְהִצְטָרֵף אֵלֵינוּ, אֲפִלּוּ שֶׁהָרַבָּנִית לֹא הָיְתָה שָׁתְפָה לַנֵּס שֶׁלָּנוּ?"

- "וַדַּאי", מְשִׁיבָה הָרַבָּנִית מ., "אֲנִי רוֹצָה לוֹמַר אִתְּכֶן 'נִשְׁמַת כָּל חַי' וְגַם אֲנִי רוֹצָה לְהוֹדוֹת לַה' בַּתְּפִלָּה הַזּוֹ.

- "עַל מָה?"

- "לִפְנֵי שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים שָׁלַח לִי ה' אֶת בְּנִי הַצָּעִיר יְהוּדָה. חִכִּינוּ לַבֵּן הַזֶּה לֹא מְעַט שָׁנִים, וַאֲנִי חוֹשֶׁבֶת שֶׁלֹּא מַסְפִּיק הוֹדִיתִי לַה' עָלָיו, עַל הַבָּחוּר הַמַּקְסִים הַזֶּה. מִתְעוֹרֵר בִּי פִּתְאוֹם רָצוֹן חָזָק לְהוֹדוֹת עַל הַמַּתָּנָה הַזֹּאת שֶׁה' חָנַן אוֹתִי."

הַנְּשִׁים מְחַיְּכוֹת בַּהֲבָנָה וְהַקְּבוּצָה מַתְחִילָה לוֹמַר "נִשְׁמַת כָּל חַי". הָרַבָּנִית אוֹמֶרֶת בְּקוֹל וְכֻלָּם אַחֲרֶיהָ בְּהִתְרַגְּשׁוּת, בְּשִׂמְחָה, בְּהוֹדָיָה וּבְהִתְעוֹרְרוּת.

יוֹם שְׁלִישִׁי 4:30 אַחַר הַצָּהֳרַיִם רוֹקְלֶנְד לַייק

הַבִּצָּה הַטּוֹבָעָנִית כְּבָר מְכַסָּה אוֹתוֹ לְגַמְרֵי. יְהוּדָה נִשְׁאָב לְתוֹכָהּ כְּאִלּוּ מִישֶׁהוּ מוֹשֵׁךְ אוֹתוֹ מַטָּה מַטָּה. הִיא כְּבָר מְכַסָּה אֶת פִּיו וְכִמְעַט חוֹסֶמֶת אֶת נְשִׁימָתוֹ.

אַךְ אָז, הוּא רוֹאֶה מִזְוִית עֵינוֹ אֶת שָׁאוּל חֲבֵרוֹ נוֹטֵל מַקֵּל שֶׁהָיָה מֻנָּח שָׁם בְּאֹרַח נֵס וּמוֹשִׁיט לוֹ. כַּנִּרְאֶה הָיָה זֶה מָשׁוֹט שֶׁל סְפִינָה שֶׁנִּשְׁכַּח שָׁם בַּצַּד. יְהוּדָה נֶאֱחָז בַּמַּקֵּל וּפִתְאוֹם... בְּאֹפֶן שֶׁאֵין לוֹ שׁוּם הֶסְבֵּר הֶגְיוֹנִי, יְהוּדָה מַרְגִּישׁ כְּמוֹ עַל מַדְרֵגוֹת נָעוֹת, גּוּפוֹ מִשְׁתַּחְרֵר וְ... הוּא בַּחוּץ. בְּקַלּוּת עֲצוּמָה הוּא יוֹצֵא מִן הַבִּצָּה הַיָּשֵׁר אֶל זְרוֹעוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ. נַעֲשָׂה עָמוֹ נֵס הַרְבֵּה מֵעֵבֶר לְגֶדֶר הַטֶּבַע. כְּדֵי לְמַשּׁוֹת אָדָם הַשָּׁקוּעַ בְּבִצָּה דְּרוּשִׁים לְפָחוֹת שִׁלְשָׁה גְּבָרִים חֲסֹנִים. וְכָאן, שָׁאוּל הַצָּנוּם הִצְלִיחַ לְמַשּׁוֹת אוֹתוֹ בְּקַלּוּת מֻפְלָאָה.

מְבֹהָלִים מִן הַדְּרָמָה הַמַּפְחִידָה שֶׁעָבְרוּ עָמְדוּ שְׁנֵי הַנְּעָרִים וּפָרְצוּ בִּצְחוֹק לְלֹא שְׁלִיטָה.

יוֹם שְׁלִישִׁי. 9:00 בָּעֶרֶב.

יְהוּדָה כְּבָר בְּבֵיתוֹ, עָיֵף וְיָגֵעַ לְאַחַר הַטִּיּוּל. הוּא יוֹשֵׁב עִם הוֹרָיו לֶאֱכֹל אֶת אֲרוּחַת הָעֶרֶב, וּמַתְחִיל לְסַפֵּר לָהֶם אֶת כָּל מַה שֶּׁקָּרָה שָׁם בַּאֲגַם הָאֵימְתָנִי, הַפַּעַם דְּמָעוֹת חוֹנְקוֹת אֶת גְּרוֹנוֹ.

-"רֶגַע!" אִמּוֹ מַחֲוִירָה, מְרֻגֶּשֶׁת, "מָתַי כָּל זֶה קָרָה? מָתַי הַכֹּל קָרָה?!"

וּכְשֶׁיְּהוּדָה עוֹנֶה לָהּ, דְּמָעוֹת פּוֹרְצוֹת מֵעֵינֶיהָ:

-"מָה?!... זֶה... זֶה הָיָה בִּזְמַן שֶׁ... בִּזְמַן סְעֻדַּת הַהוֹדָיָה! אָמַרְתִּי 'נִשְׁמַת כָּל חַי' עִם כָּל הַנְּשִׁים!... אָמַרְתִּי "נִשְׁמַת" וְהוֹדִיתִי לַה'... עָלַיִךְ! הַמַּלְאָכִים הוֹצִיאוּ אוֹתָךְ מִשָּׁם!..."

הַמִּלִּים בָּקְשֵׁי יָצְאוּ מִגְּרוֹנָהּ.

"אֲרוֹמִמְךָ ה' כִּי דִלִּיתָנִי... חִיִּיתַנִי מִיָּרְדִי בוֹר."

מא. ההודיה - דרך התקשרות לה'

אָמַר הָרַב פִּינְקוּס זַצ"ל (וְהַדְּבָרִים מוּבָאִים בְּסֵפֶר שִׂיחוֹת לַיָּמִים הַנּוֹרָאִים): "וְהִנֵּה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא סִדֵּר אֶת הָעוֹלָם בְּאֹפֶן שֶׁיִּשְׁנָהּ תְּקוּפָה מְיֻחֶדֶת הַמַּתְאִימָה בְּיוֹתֵר לְהִתְקַשְּׁרוּת עִמּוֹ. תְּקוּפָה זוֹ הִיא מִתְּחִלַּת חֹדֶשׁ אֱלוּל עַד אַחֲרֵי סֻכּוֹת. הַהִתְקַשְּׁרוּת עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִיא הַמַּטָּרָה שֶׁלָּנוּ בְּכָל הַמַּעֲרֶכֶת הַזּוֹ."

"דִּרְשׁוּ ה' בְּהִמָּצְאוֹ" - אוֹמְרִים חֲזַ"ל כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מָצוּי, וְיוֹרֵד הוּא יִתְבָּרַךְ עַד אֵלֵינוּ אֶל כָּל יְהוּדִי וִיהוּדִי. וְכֵיצַד נְקַדֵּם אֶת פָּנָיו? מְגַלֶּה לָנוּ דָּוִד הַמֶּלֶךְ עֵצָה נִפְלָאָה: "נְקַדְּמָה פָּנָיו בְּתוֹדָה". עֲבוֹדַת הַהוֹדָיָה לַה' סוֹלֶלֶת לַיְּהוּדִי דֶּרֶךְ שֶׁל הִתְקָרְבוּת

וְהִתְקַשְּׁרוּת נִפְלָאָה בְּבוֹרְאוֹ. אִם נִרְצֶה לְדַיֵּק נוֹכַל לוֹמַר כִּי הַהוֹדָיָה לַה' - כָּל מַהוּתָהּ הִיא קִרְבָה וּדְבֵקוּת בַּה.

כָּתַב רַשִׁ"י עַל דִּבְרֵי הַגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת סוֹטָה (מ, ע"ב) בִּזְמַן שֶׁשִּׁלִּיחַ צִבּוּר אוֹמֵר מוֹדִים, הָעָם מַה הֵם אוֹמְרִים? אָמַר רַב "מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ ה' אֱלֹקֵינוּ עַל שֶׁאָנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ", וְכָתַב רַשִׁ"י "עַל שֶׁאָנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ" - עַל שֶׁנָּתַתָּ בְּלִבֵּנוּ לִהְיוֹת דְּבוּקִים בְּךָ וּמוֹדִים לְךָ. רוֹאִים בְּדִבְרָיו שֶׁעִנְיַן הוֹדָאָה הִיא לִהְיוֹת דָּבֵק בַּה'.

וְכָתַב בְּסֵפֶר שְׁעָרִים בִּתְפִלָּה בְּשַׁעַר רִנָּה, שֶׁעַל יְדֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת שֶׁאָדָם מְשַׁבֵּחַ לַה' נַעֲשֶׂה דָּבֵק בּוֹ וְכָךְ כָּתַב שָׁם, דְּהִנֵּהַגַת הַחֲסִידִים וְהַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם הָיְתָה לַעֲסֹק בַּעֲבוֹדָה זוֹ שֶׁל שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת הַרְבֵּה מְאֹד בְּלִי שִׁעוּר וּבְלִי עֵרֶךְ... וְכֵן בְּעִנְיַן הַתִּשְׁבָּחוֹת, כְּיָוֹן שֶׁדַּרְכָּם דָּבֵק הָאָדָם וְיוֹנֵק מִמְּקוֹר הַחַיִּים, כְּכָל שֶׁהָאָדָם גָּדוֹל יוֹתֵר, כֵּן צָרִיךְ הוּא לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר בְּתִשְׁבָּחוֹת ה', בְּכְדֵי לְהַחֲיוֹת נַפְשׁוֹ לִהְיוֹת דָּבֵק בֶּאֱלֹקִים. וְיוֹתֵר מִזֶּה כָּתַב בַּסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ "נֹעַם אֱלִימֶלֶךְ" שֶׁאֶפְשָׁר עַל יְדֵי אֲמִירַת הַשֶּׁבַח לִפְעֹל יְשׁוּעָה יוֹתֵר בְּקַל מֵעַל יְדֵי הַבַּקָּשׁוֹת וְהַטַּעַם שֶׁבַּאֲמִירַת הַשֶּׁבַח הָאָדָם יָכוֹל לְדַבֵּק וּלְקַשֵּׁר נַפְשׁוֹ לְעוֹלָם הַנִּקְרָא "תְּהִלָּה", אֲשֶׁר שָׁם אֵין שַׂיָּךְ שׁוּם קִטְרוּג, וְאָז נַעֲשִׂין כָּל בַּקָּשׁוֹתָיו מִבְּלִי שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְפָרְטָם וּלְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם. וְנִתָּן לְהָבִין דְּבָרָיו דֶּרֶךְ מָשָׁל לְאָדָם שֶׁנִּמְצָא בְּבוֹר, וְחָסֵר לוֹ אֲוִיר לִנְשִׁימָה. הוּא מְבַקֵּשׁ שֶׁיַּשְׁפִּיעוּ לוֹ אֲוִיר דֶּרֶךְ צִנּוֹר, וְכָךְ הוּא נוֹשֵׁם. יוֹם אֶחָד מַחְלִיטִים לְשַׁחְרֵר אוֹתוֹ וְלָקְחַת אוֹתוֹ אֶל חֲצַר הַמֶּלֶךְ. מִתְרַגֵּשׁ הוּא וְשׁוֹאֵל: 'כַּמָּה צָרִיךְ לְשַׁלֵּם עַל הָאֲוִיר בְּבֵית הַמֶּלֶךְ?' לוֹעֲגִים וְצוֹחֲקִים עָלָיו כֻּלָּם. 'אֲוִיר בְּבֵית הַמֶּלֶךְ?! הֲרֵי זֶה בָּרוּר מֵאֵלָיו! כִּי מִי שֶׁנִּכְנָס לְאַרְמוֹן מִמֵּילָא נֶהֱנֶה מֵאֲוִיר צַח וְנָקִי. וְהַנִּמְשָׁל, כָּל זְמַן שֶׁאָדָם נִמְצָא בְּרִחוּק מֵה' וְצָרִיךְ לְהוֹרִיד שֶׁפַע מִלְמַעְלָה זֶהוּ בֶּאֱמֶת עֵסֶק גָּדוֹל וְקָשֶׁה הַמַּצְרִיךְ הַרְבֵּה מְלִיצֵי יֹשֶׁר וּזְכֻיּוֹת שֶׁיִּתְּנוּ לַשֶּׁפַע לְהַגִּיעַ אֲלָיו.

אַךְ כַּאֲשֶׁר אָדָם זוֹכֶה לְדַבֵּק וּלְקַשֵּׁר עַצְמוֹ לְעוֹלָם שֶׁל שֶׁבַח וְהוֹדָיָה, עוֹלָם הַנִּקְרָא 'תְּהִלָּה' - עַל יְדֵי זֶה הוּא נִמְצָא מִמֵּילָא בְּאַרְמוֹן הַמְּלוּכָה וְשָׁם יָכוֹל לְקַבֵּל הַכֹּל לְלֹא שׁוּם קִטְרוּג וּמְנִיעָה.

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְנַצֵּל אֶת יְמֵי תִּשְׁרֵי אֵלּוּ לְהַרְבּוֹת בְּשֶׁבַח וּבְהוֹדָיָה לְיוֹצְרֵנוּ, וּבְזֹאת נַגְבִּיר דְּבֵקוּתֵנוּ וְהִתְקַשְּׁרוּתֵנוּ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּקֶשֶׁר חָזָק בַּל יִנָּתֵק לְכָל שְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה-
עַד לַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

מב. התבוננות פשוטה לשמחה עמקה / ספור

צְלִילֵי הַתִּזְמֹרֶת מִתְנַגְּנִים בִּנְעִימָה שְׁקֵטָה אַךְ עַלִּיזָה, מִשְׁתַּלְּבִים בַּשֻּׁלְחָנוֹת הָעֲרוּכִים כָּל טוּב. הַמְּחָתָנִים מִסְתּוֹבְבִים נִרְגָּשִׁים בֵּין הָאוֹרְחִים הָרַבִּים וּמַחֲלִיפִים לְחִיצוֹת יָדַיִם חַמוֹת.

יוֹשֵׁב לוֹ רְאוּבֵן בְּאַחַד הַשֻּׁלְחָנוֹת הַצְּדָדִיִּים בְּאוּלָם הַשִּׂמְחוֹת. הָעֶרֶב נָחֱגֶגֶת חֲתֻנָּתוֹ שֶׁל בְּנוֹ הַבְּכוֹר שֶׁל הַשָּׁכֵן בַּבִּנְיָן שִׁמְמוּל. לְעֵת עַתָּה הַשֻּׁלְחָנוֹת עֲדַיִן רֵיקִים בְּחֶצְיָם, וַדַּאי יִתְמַלְּאוּ הֵם בַּזְּמַן הַקָּרוֹב. רְאוּבֵן אֵינוֹ מַכִּיר אִישׁ מִבֵּין הַסּוֹעֲדִים וַאֲשֶׁר עַל כֵּן בּוֹחֵר הוּא לָשֶׁבֶת לְבַדּוֹ בְּשֻׁלְחָן, בְּתִקְוָה שֶׁבַּדַּקּוֹת הַבָּאוֹת יִכָּנְסוּ שְׁכֵנָיו וּמַכָּרָיו וְיָבוֹאוּ לָשֶׁבֶת עִמּוֹ.
מַבִּיט הוּא רְאוּבֵן יָמִין וּשְׂמֹאל וּמַבָּטוֹ נוֹדֵד לַכְּנִיסָה לָאוּלָם בְּתִקְוָה וּבְצִפִּיָּה אוּלַי יְזַהֶה אֵי מִי שֶׁיִּאָרַח לוֹ לְחֶבְרָה.
עוֹבְרִים רְגָעִים מִסְפָּר וּכְשֶׁהוּא שׁוֹלֵחַ שׁוּב מַבָּט חָטוּף לְעֵבֶר הַכְּנִיסָה הוּא מַבְחִין בִּדְמוּת אֲצִילִית אֲפוּפַת הוֹד נִכָּנֶסֶת לָאוּלָם. רְאוּבֵן מְאַמֵּץ אֶת עֵינָיו. הַאֻמָּנָם? הֲיִתָּכֵן? הֲיִתָּכֵן שֶׁאֵין עֵינָיו מַטְעוֹת אוֹתוֹ וּבְרֶגַע זֶה מַמָּשׁ נִכְנָס לְאוּלָם אֶחָד מִצַּדִּיקֵי הַדּוֹר? הֲרֵי זֶהוּ ר' מֹשֶׁה יַעֲקֹב רַבִּיקוֹב זצוק"ל, הַמְכֻנֶּה בְּפִי כֹּל "הַסַּנְדְּלָר". אֵיכְכָה זָכוּ בַּעֲלֵי הַשִּׂמְחָה לְאָרֵחַ בַּחֲתֻנָּתָם צַדִּיק עָצוּם שֶׁכָּזֶה הַמְפֻרְסָם בְּבִרְכוֹתָיו, בִּגְאוֹנוּתוֹ בַּתּוֹרָה, בְּיִרְאַת הַשָּׁמַיִם וּבְעַנְוְתָנוּתוֹ הַמַּפְלֶגֶת?
פְּלִיאָתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן הוֹפֶכֶת לְתַדְהֵמָה שֶׁל מַמָּשׁ כְּשֶׁהוּא רוֹאֶה שֶׁ"הַסַּנְדְּלָר" מִתְקָרֵב וּפוֹסֵעַ דַּוְקָא לְעֵבֶר שֻׁלְחָנוֹ הוּא. רְאוּבֵן קוֹפֵא לְרֶגַע עַל מְקוֹמוֹ, לֹא יוֹדֵעַ נַפְשׁוֹ וּמַרְגִּישׁ פְּעִימוֹת לֵב מוּאָצוֹת כְּשֶׁר' מֹשֶׁה יַעֲקֹב, "הַסַּנְדְּלָר", מִתְיַשֵּׁב לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר דַּוְקָא לְיָדוֹ! אֵיךְ, אֵיךְ זוֹכֶה הוּא בִּזְכוּת שֶׁכָּזוֹ, שֶׁגְּדוֹל הַדּוֹר, צַדִּיק שֶׁכָּזֶה יוֹשֵׁב לְיָדוֹ? רְאוּבֵן מִתְעַשֵּׁת מִיָּד וּמַחֲלִיט עַל אָתָר שֶׁהִזְדַּמְּנוּת פַּז שֶׁכָּזוֹ אָסוּר לְהַחְמִיץ. הוּא מֵכְרִיחַ לְנַצֵּל רְגָעִים מְרוֹמְמִים אֵלּוּ וְלִשְׁמֹעַ דְּבַר מָה מִפִּי הַצַּדִּיק.
"בְּבַקָּשָׁה הָרַב, פּוֹנֶה רְאוּבֵן בְּקוֹל רוֹעֵד מַמָּשׁ לְר' מֹשֶׁה יַעֲקֹב. "אֲנִי רוֹצֶה לְנַצֵּל הִזְדַּמְּנוּת זוֹ, בָּהּ אֲנִי יוֹשֵׁב לְיַד כְּבוֹד הָרַב. אָנָּא, בְּבַקָּשָׁה, יַגִּיד לִי הָרַב "וּוֹרְט" קָצָר, אֵיזֶה דְּבַר תּוֹרָה, חִזּוּק שֶׁאוּכַל לְקַחַת עִמִּי לְיָמִים יְבוֹאוּ. תְּקוּפָה לֹא קַלָּה שׁוֹרֶרֶת עַתָּה בְּבֵיתִי, זָקוּק אֲנִי עַד מְאֹד לְדִבְרֵי חִזּוּק מֵהָרַב, שֶׁיְּשִׁיבוּ נַפְשִׁי."
מִסְתַּכֵּל ר' מֹשֶׁה יַעֲקֹב בְּבֶן שִׂיחוֹ וּמַבָּט חוֹדֵר לוֹ, עָמֹק. שׁוֹתֵק לִרְגָעִים וְאָז שׁוֹאֵל הוּא בְּתִמִּיהָה עֲצוּמָה וּבְמֵעֵין תּוֹכָחָה: "מָה? דְּבַר חִזּוּק אַתָּה מְבַקֵּשׁ? הֲיוֹדֵעַ אַתָּה שֶׁבַּעֲיֶרֶת הוֹלַדְתִּי הָיָה יְהוּדִי שֶׁהָיָה מוּכָן לְשַׁלֵּם אַלְפֵי רוּבָּלִים רַק כְּדֵי לִרְאוֹת אוֹתִי. וְאַתָּה, אֶצְלְךָ זֶה כְּלוּם?"
בָּטוּחַ רְאוּבֵן מִיְּדֵעֲנוּ שֶׁאָזְנָיו מַטְעוֹת אוֹתוֹ, שֶׁמָּא אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ נָכוֹן אֶת דִּבְרֵי הָרַב וְהַמּוּזָּקָה שֶׁבְּרֶקַע מְטַשְׁטֶשֶׁת אֶת הַנֶּאֱמָר?! "יוֹאִיל נָא רַבִּי לַחֲזֹר עַל הַדְּבָרִים", מְבַקֵּשׁ בִּלְחִישָׁה. "כֵּן, כֵּן", חוֹזֵר ר' מֹשֶׁה יַעֲקֹב בְּקוֹל רָם וּבָטוּחַ. "אָמַרְתִּי שֶׁבַּעֲיֶרֶת הוֹלַדְתִּי הָיָה יְהוּדִי שֶׁהָיָה מוּכָן לְשַׁלֵּם אַלְפֵי רוּבָּלִים רַק כְּדֵי לִרְאוֹת אוֹתִי. וְאַתָּה, אֶצְלְךָ זֶה כְּלוּם?"

כָּעֵת הָיָה רְאוּבֵן מְבֻלְבָּל וְנִסְעָר לַחֲלוּטִין. וַהֲרֵי יָדוּעַ הַסַּנְדְּלָר בְּעַנְוָתָנוּתוֹ הַמַּפְלָאָה שֶׁאֵין לָהּ אָח וָרֵעַ, פַּשְׁטוּתוֹ הָיְתָה לְשֵׁם דָּבָר וּמִדּוֹתָיו הַנֶּאֱצָלוֹת הָיוּ מֻשָּׂא לְהַעֲרָצָה.

אַךְ בְּטֶרֶם הָיָה סִפֵּק בְּיָדוֹ שֶׁל רְאוּבֵן לִשְׁאֹל דְּבַר מָה, חָזַר ר' מֹשֶׁה יַעֲקֹב וְהַפַּעַם בְּקוֹל רָם יוֹתֵר: "הֶשְׁוֹמֵעַ אַתָּה? בַּעֲיֶרֶת הוּלַדְתִּי הָיָה יְהוּדִי שֶׁהָיָה מוּכָן לְשַׁלֵּם אַלְפֵי רוּבָּלִים רַק כְּדֵי לִרְאוֹת אוֹתִי. וְאַתָּה, לִכְלוּם נֶחְשָׁב הַדָּבָר בְּעֵינֶיךָ?"

וְאָז, מַנִּיחַ ר' מֹשֶׁה יַעֲקֹב יָד רַכָּה עַל כְּתֵפוֹ שֶׁל רְאוּבֵן, מַבִּיט בּוֹ בְּעֵינָיו הַטּוֹבוֹת, הַמְּלֵאוֹת יָם שֶׁל טֹהַר וְזַכוּת וּמַסְבִּיר: "כֵּן, בַּעֲיֶרֶת הוּלַדְתִּי הָיָה יְהוּדִי עִוֵּר... יְהוּדִי זֶה הָיָה מוּכָן לְשַׁלֵּם אַלְפֵי רוּבָּלִים רַק כְּדֵי לִרְאוֹת אוֹתִי, אוֹ כָּל אָדָם אַחֵר. הָיָה מוּכָן לְהַזִּיל הוֹן מִכַּסְפּוֹ כְּדֵי לְהָשִׁיב אֶת הָאוֹר לְעֵינָיו. וְאַתָּה יְדִידִי, מַתְּנַת הָרְאִיָּה שֶׁהֶעֱנִיק לְךָ הַבּוֹרֵא, לְכְלוּם הִיא בְּעֵינֶיךָ? הַאִם הַיּוֹם כְּבָר הוֹדַיְתָ לְבוֹרְאֲךָ עַל מַצְלֵמָה מַפְלָאָה זוֹ שֶׁרְאִיָּה שְׁמָהּ? כְּבָר שָׁרְתָּ שִׁיר תּוֹדָה לְאָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם וְיָצָאתָ בְּרִקּוּד עַל הָאוֹצָר שֶׁבִּרְשׁוּתְךָ? דַּע לְךָ", מַנְמִיךְ אֶת קוֹלוֹ כְּמַמְתִּיק סוֹד, "אִם בִּרְצוֹנְךָ לִחְיוֹת חַיִּים מְלֵאֵי אֹשֶׁר וּשְׂמָחָה, זְכֹר תָּמִיד לְהוֹדוֹת לַה' עַל הַמַּתָּנוֹת הַפְּשׁוּטוֹת לְכְאוֹרָה שֶׁהוּא מַעֲנִיק לְךָ. עַל הַחַיִּים, עַל הַבְּרִיאוּת וְעַל אֵינְסְפּוֹר טוֹבוֹת וַחֲסָדִים. לְאַחַר הוֹדָיָה שֶׁכָּזוֹ תָּחוּשׁ נָנוּחַ, רָגוּעַ, שָׂמֵחַ וּמְאֻשָּׁר וְתוּכַל לְהִתְמוֹדֵד טוֹב יוֹתֵר עִם מְצוּקוֹת הָעִתִּים."

לוֹחֵץ ר' מֹשֶׁה יַעֲקֹב אֶת יָדוֹ שֶׁל רְאוּבֵן בַּחֲמִימוּת, מְקַוֶּה שֶׁדְּבָרָיו הוֹתִירוּ רֹשֶׁם עַל בֶּן שִׂיחוֹ וּבְעַנְוָתָנוּתוֹ הָאֲפָיְנִית יוֹצֵא מִן הָאוּלָם, מוֹתִיר אַחֲרָיו אֶת רְאוּבֵן מְחֻיָּךְ, נוֹשֵׂא עֵינָיו לַשָּׁמַיִם וְלוֹחֵשׁ: "תּוֹדָה".

לִקְרַאת הַשָּׁנָה הַחֲדָשָׁה כָּל אֶחָד מֵאִתָּנוּ מַגִּיעַ עִם שַׂק בַּקָּשׁוֹת וְשׁוֹטֵחַ אוֹתָן לִפְנֵי רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. בַּל נִשְׁכַּח, בְּטֶרֶם נִפְתַּח בִּבְכִי וּבְתַחֲנוּנִים - לְהַקְדִּישׁ זְמַן לְהוֹדָיָה. נוֹדֶה עַל הַשָּׁנָה שֶׁחָלְפָה, עַל הַחַיִּים שֶׁקִּבַּלְנוּ בְּמַתָּנָה מַמָּשׁ. נַעֲצֹם עֵינֵנוּ לָרֶגַע וְנִזְכֹּר בְּכָל אוֹתָן תְּפִלּוֹת שֶׁהִתְפַּלַּלְנוּ בַּשָּׁנָה שֶׁעָבְרָה וְנַעֲנוּ, נַעֲנוּ אַף מֵעֵבֶר לְמַה שֶּׁצִּפִּינוּ. נוֹדֶה עַל יָמִים נִפְלָאִים בְּחַיֵּינוּ וְעַל מַעֲשִׂים יָפִים שֶׁזָּכִינוּ לִפְעֹל. אוֹ אָז, תַּעֲלֶינָה מִלּוֹת הַתּוֹדָה לְנַחַת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ וִימַלֵּא כָּל מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה.

מְפָרֵשׁ הַמַּלְבִּי"ם אֶת הַפָּסוּק בִּתְהִלִּים (סג, ד) "כִּי טוֹב חַסְדְּךָ מֵחַיִּים שְׂפָתַי יְשַׁבְּחוּנְךָ": "... אֶצְלְךָ הַחֶסֶד בְּעַצְמוֹ טוֹב יוֹתֵר מִן הַחַיִּים, כִּי הַחַיִּים אֵינָם תַּכְלִית לְעַצְמָם, רַק שֶׁהֵם אֶמְצָעִיִּים שֶׁעַל יָדָם שְׂפָתַי יְשַׁבְּחוּנְךָ, שֶׁבִּלְעֲדֵי הַחַיִּים אִי אֶפְשָׁר שֶׁאֲשַׁבַּח אוֹתְךָ בְּשָׂפָה וְאִם כֵּן שֶׁעִקַּר תַּכְלִית הַחַיִּים וְטוּבָם הוּא מַה שֶּׁיְּכוֹל לְהוֹדוֹת לַה' עַל הַחֶסֶד שֶׁנָּתַן לָנוּ חַיִּים..." וְעַיֵּן שָׁם בַּאֲרִיכוּת דְּבָרָיו הַנִּפְלָאִים.

מג. כיצד נראים כאשר מתיחסים לשליח המעביר מתנה ולא למשלחו... / ספור-משל

מַעֲשֶׂה בְּאִישׁ וְאִשָּׁה פְּשׁוּטִים אֲשֶׁר חָיוּ בְּדוֹחַק וּבִצְנִיעוּת בְּבִקְתַּת דַּיָּגִים קְטַנָּה בִּכְפָר מְרֻחָק. הַבַּעַל הָיָה עוֹסֵק בְּמִסְחָר, וְרֹב יוֹמוֹ הָיָה מַפְלִיג בְּסִירָה קְטַנָּה שֶׁהָיְתָה בִּרְשׁוּתוֹ אֶל הָעֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת וְשָׁם הָיָה מוֹכֵר לַתּוֹשָׁבִים מִינֵי סְחוֹרוֹת, חֲגוֹרוֹת וּבַדִּים. הַכֶּסֶף שֶׁהֵבִיא לְבֵיתוֹ הִסְפִּיק לָהֶם כִּמְעַט בְּמַדֵּיק לְפַת לֶחֶם וְלַמַּאֲכָלִים הַבְּסִיסִיִּים אוֹתָם הֵם נִזְקָקוּ לְמַחְיָתָם. יוֹם אֶחָד, דִּבְּרוּ בֵּינֵיהֶם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה וְהִסְכִּימוּ פֶּה אֶחָד כִּי צַר לָהֶם בְּמַצָּבָם הַדּוֹחֵק הַזֶּה, וְהָיוּ רוֹצִים לְנַסּוֹת לְהַגְדִּיל פַּרְנָסָתָם. הַבַּעַל הִצִּיעַ שֶׁיִּקְנֶה בִּשְׁאֵרִית כַּסְפָּם סְחוֹרוֹת רַבּוֹת וּמְגֻוָּנוֹת וְיִמְכֹּר אוֹתָם בְּתִקּוּפַת הַקַּיִץ בַּיְרִיד הַגָּדוֹל שֶׁל הַסּוֹחֲרִים שֶׁנֶּעֱרָךְ בָּעֲיָרָה הַגְּדוֹלָה הַסְּמוּכָה. לְשֵׁם כָּךְ יִצְטָרֵךְ כַּמּוּבָן לַעֲזֹב אֶת הַבַּיִת לִתְקוּפָה שֶׁל חֹדֶשׁ יָמִים. זְמַן זֶה הָיָה נִרְאֶה כְּנֶצַח לָאִשָּׁה הַפְּשׁוּטָה, שֶׁבַּעֲלָהּ הָיָה הָעִקָּרִי וְהַיְחִידִי לָהּ בְּעוֹלָמָהּ. אַךְ לְאַחַר שֶׁהִסְכִּימוּ שְׁנֵיהֶם כִּי זֶה הַדָּבָר הַנָּכוֹן וְהָרָאוּי בְּיוֹתֵר לַעֲשׂוֹת, נִפְרַד הַבַּעַל מֵאִשְׁתּוֹ, בְּעוֹדוֹ מַבְטִיחַ לָהּ שֶׁיִּשְׁלַח לָהּ אִגֶּרֶת מֵעֵת לְעֵת.

הִגִּיעַ הַבַּעַל לָעֲיָרָה, וְהִתְחִיל מִתְכּוֹנֵן לִקְרַאת הַיְרִיד הַגָּדוֹל. אָמְנָם חֶסְרוֹנָהּ שֶׁל אִשְׁתּוֹ וְנוֹכְחוּתָהּ חָסְרָה לוֹ עַד מְאֹד. גַּם הָאִשָּׁה, כַּמּוּבָן, הִרְגִּישָׁה בְּמְהֵרָה אֶת חֶסְרוֹנוֹ שֶׁל בַּעֲלָהּ. הִיא בָּכְתָה וְהִתְיַפְּחָה רַבּוֹת וְאַף סָפְרָה אֶת הַיָּמִים עַד שֶׁיַּחֲזֹר הוּא אֵלֶיהָ.

הַבַּעַל, שֶׁהָיָה רֹב יוֹמוֹ מִסְתּוֹבֵב עַל רְצוּעַת הַחוֹף וּבָהּ סְפִינוֹת מַפְלִיגוֹת בְּתִדִּירוּת גְּבוֹהָה - לֹא פָּסַח כְּמַעַט עַל אַף סְפִינָה שֶׁיָּצְאָה מֵהַחוֹף וּמֵהֵר לִשְׁאֹל אֶת סַפָּנֶיהָ לְאָן מַפְלִיגִים הֵם. בְּיוֹם אֶחָד הוּא רָאָה סְפִינָה וּבָהּ כַּדֵּי חָלָב - "לְאָן אַתֶּם מַפְלִיגִים?" קָרָא אֲלֵיהֶם בְּהִתְרַגְּשׁוּת "הַאִם לִכְפָר פְּלוֹנִי בּוֹ נִמְצֵאת אִשְׁתִּי?"

וּכְשֶׁעָנוּ לוֹ בְּחִיּוּב, מִהֵר לִמְסֹר כַּמָּה מַטְבְּעוֹת אֲלֵיהֶם וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּשְׁלְחוּ כַּד חָלָב לְאִשְׁתּוֹ שֶׁנִּמְצֵאת בָּרְחוֹב הַזֶּה בִּכְפָר זֶה.

וְאָכֵן, לְאַחַר כַּמָּה יָמִים הָאִשָּׁה קִבְּלָה אֶת כַּד הֶחָלָב סָמוּךְ לְדֶלֶת בֵּיתָהּ. תְּמָהָה הִיא בְּלִבָּהּ 'כֵּיצַד הֶחְלִיט הַחָלָבָן לְהַשְׁאִיר לִי כַּד חָלָב לְלֹא כָּל תְּמוּרָה?' 'וַדַּאי מְרַחֵם הוּא עָלַי שֶׁבַּעֲלִי עֲזָבַנִי' גָּמְרָה בְּלִבָּהּ בְּעוֹדָהּ לוֹגֶמֶת מִכַּד הֶחָלָב. אַךְ לֹא הָיָה בּוֹ בְּכַד זֶה כְּדֵי לְהַרְגִּיעַ אֶת עִצְבוֹנָהּ, לְהַשְׁלִים אֶת חֶסְרוֹנָהּ, וּלְהַשְׁקִיט אֶת גַּעְגּוּעֶיהָ לְבַעֲלָהּ.

בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי רָאָה בַּעֲלָהּ עַל קַו הַחוֹף סְפִינָה וּבָהּ בַּדִּים, בְּגָדִים וּשְׂמָלוֹת. כְּשֶׁהִתְבָּרֵר לוֹ שֶׁאַף הִיא מַגִּיעָה לִכְפָרָם, מִהֵר לָתֵת לָרוֹכְלִים כַּמָּה מַטְבְּעוֹת וּבִקֵּשׁ שֶׁיַּעֲבִירוּ שִׂמְלָה יָפָה וּבַד טוֹב לְאִשְׁתּוֹ שֶׁנִּמְצֵאת בָּרְחוֹב הַזֶּה בִּכְפָר זֶה.

כַּעֲבוֹר כְּשָׁבוּעַ קִבְּלָה הָאִשָּׁה אֶת הַשִּׂמְלָה וְאֶת הַבַּד. 'הַבַּד יָפֶה, וְהַשִּׂמְלָה מַתְאִימָה בְּדִיּוּק...' הִיא חָשְׁבָה 'וַדַּאי שְׂכָנְתִּי הַתּוֹפֶרֶת רָצְתָה לְעוֹדֵד אֶת רוּחִי מִכְּיוָן שֶׁאֵין בַּעֲלִי עִמִּי...' הִיא לָבְשָׁה אֶת הַשִּׂמְלָה, אַךְ גַּם כָּעֵת לֹא גָּבְרָה שִׂמְחָתָהּ עַל גַּעְגּוּעֶיהָ הָרַבִּים.

בַּיּוֹם שֶׁלְּמָחֳרָת, רָאָה הַבַּעַל סְפִינָה וּבָהּ נַעֲלֵי עוֹר מְשֻׁבָּחוֹת שֶׁמַּגִּיעָה לִכְפָרָם, נָתַן לָרוֹכֵל עוֹד כַּמָּה מַטְבְּעוֹת, שֶׁיַּעַבְרוּ וְיִשְׁלְחוּ לְאִשְׁתּוֹ נַעֲלַיִם יָפוֹת וַחֲדָשׁוֹת.

כְּשֶׁקִּבְּלָה הָאִשָּׁה אֶת הַנַּעֲלַיִם לְיַד דֶּלֶת בֵּיתָהּ, חָשְׁבָה בְּלִבָּהּ 'מְעַנְיֵן, הָכִיצַד נִזְרְקוּ כָּאן נַעֲלַיִם בְּמַצָּב כָּל-כָּךְ טוֹב, וּבְדִיּוּק בַּמִּדָּה שֶׁלִּי?..' הִיא הִרְהֲרָה בְּעוֹדָהּ נוֹעֶלֶת אֶת הַנַּעֲלַיִם הַחֲדָשׁוֹת וְהַנּוֹחוֹת... מֵיֶתֶר לְצַיֵּן שֶׁאַף הֵן לֹא הִשְׁקִיטוּ אֶת לִבָּהּ הַדּוֹאֵב.

וְכָךְ הָלְאָה, בְּכָל יוֹם וְיוֹם הַבַּעַל הָאוֹהֵב שָׁלַח לְאִשְׁתּוֹ עֲשָׂרוֹת וּמְאוֹת תַּכְשִׁיטִים וּמַתָּנוֹת שֶׁהִגִּיעוּ עַד לְפֶתַח בֵּיתָהּ. עָבַר הַזְּמַן וְגַעְגּוּעֵיהֶם שֶׁל הַשְּׁנַיִם גָּבְרוּ וְהִתְעַצְּמוּ עַד שֶׁהֶחְלִיט הַבַּעַל לִסְגֹּר אֶת מִסְחָרוֹ וְלַחֲזֹר לְבֵיתוֹ.

כְּשֶׁחָזַר הַבַּעַל אֶל בֵּיתוֹ, מָצָא אֶת אִשְׁתּוֹ מֻטֶּלֶת בְּמִטָּתָהּ חַסְרַת חִיּוּת וְשִׂמְחָה, עֵינֶיהָ נְפוּחוֹת מִבְּכִי וּמַבָּטָהּ עָצוּב. כְּשֶׁרָאָתָה אוֹתוֹ נִפְקְחוּ עֵינֶיהָ לִרְוָחָה, אַךְ לְמַרְבֵּה הַפְּתָעָתוֹ, לֹא שִׂמְחָה הָיְתָה בָּהֶן.

"אִשְׁתִּי הַיְקָרָה מַה שְׁלוֹמֵךְ? מַדּוּעַ פָּנַיִךְ קוֹדְרִים?"

"מַה קָּרָה לִי?! כֵּיצַד אַתָּה שׁוֹאֵל זֹאת? יוֹם יוֹם בָּכִיתִי עָלֶיךָ הִתְגַּעְגַּעְתִּי אֵלֶיךָ, צִפִּיתִי לְךָ, וְאַתָּה?! מָה אִתְּךָ?! אֲפִלּוּ אִגֶּרֶת לֹא קִבַּלְתִּי מִמְּךָ!"

-"אִשְׁתִּי הַיְקָרָה. מַחְשַׁבְתִּי לֹא יְכֹלְתִּי לְהָסִיר מִמֵּךְ. יוֹם יוֹם קָנִיתִי וְשָׁלַחְתִּי לָךְ מַתָּנוֹת. הֵן לֹא קִבַּלְתְּ אוֹתָן?! הֵן לֹא קִבַּלְתְּ אֶת כַּד הֶחָלָב, הַשּׁוֹמְלָה, הַבַּדִּים, הַנַּעֲלַיִם, הַתַּכְשִׁיטִים...? הֵם כֻּלָּם נִשְׁלְחוּ מִמֶּנִּי אֵלַיִךְ אִשְׁתִּי יַקִּירָתִי..."

וְהַנִּמְשָׁל יְדַבֵּר אֵלֵינוּ, יוֹם יוֹם, שָׁעָה שָׁעָה, כָּל רֶגַע וְרֶגַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵחַ אֵלֵינוּ מַתָּנוֹת רַבּוֹת בְּרֹב אַהֲבָתוֹ אוֹתָנוּ. כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁאָנוּ מְקַבְּלִים כָּאן בָּעוֹלָם הַזֶּה, אִם זֶה בְּאֶמְצָעוּת שְׁלִיחַ אוֹ לְלֹא שְׁלִיחַ, הַכֹּל מַתָּנוֹת שֶׁנּוֹתֵן לָנוּ הַבּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ.

בּוֹאוּ נִבְדֹּק אֶת עַצְמֵנוּ: הַאִם אֲנַחְנוּ לֹא מִתְנַהֲגִים פְּעָמִים רַבּוֹת כְּמוֹ אוֹתָהּ אִשָּׁה מְמֻרְמֶרֶת, שֶׁמְּקַבֶּלֶת מַתָּנוֹת כֹּה רַבּוֹת מִבַּעֲלָהּ הָאוֹהֵב, אַךְ לֹא מַשְׂכִּילָה לְהִתְבּוֹנֵן מֵהֵיכָן הֵן הִגִּיעוּ אֵלֶיהָ וּמַדּוּעַ?

הִנֵּה כַּמָּה צְרִיכִים אָנוּ לְהִתְעוֹרֵר לְהִתְבּוֹנֵן עַל כָּל דָּבָר שֶׁקּוֹרֶה לָנוּ, וּבִפְרָט לְדִבְרִים הַשְּׁמֵחִים: מִי שָׁלַח לָנוּ אֶת הַמַּתָּנָה? מַדּוּעַ הוּא שָׁלַח זֹאת? וַדַּאי שֶׁרָצָה הוּא לְשַׂמֵּחַ אוֹתָנוּ, וַדַּאי שֶׁעָשָׂה זֹאת מֵרֹב אַהֲבָתוֹ אֵלֵינוּ, וְנוֹדֶה לוֹ עַל הַהֶטְבָה.

וְאִם נִזְכֶּה לְהַשְׂכִּיל וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּכָל דָּבָר וְדָבָר וְנִזְכֹּר לְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ, לְנוֹתֵן הַמַּתָּנוֹת, נָרְגִּישׁ בְּיֶתֶר שְׂאֵת אֶת אַהֲבָתוֹ הָרַבָּה אֵלֵינוּ, מִמֵּילָא גַּם תִּגְבַּר אַהֲבָתוֹ בְּלִבֵּנוּ, וְכָל אֵלֶּה יָבִיאוּ לְקִרְבָה וְלִדְבֵקוּת נִפְלָאָה.

מד. להודות על כל טפה וטפה

חַיָּבִים אָנוּ לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לַה'. וּכְבָר בֵּאֲרנוּ, שֶׁהַהוֹדָאָה לַה' הִנָּהּ תַּכְלִית בְּרִיאָתֵנוּ וְהַנְּשָׁמַת יְעוּדֵנוּ בָּעוֹלָם.

אָמְנָם אִם עוֹבֶרֶת מַחְשָׁבָה בְּרֹאשֵׁנוּ, כִּי הַהוֹדָאָה אֲמוּרָה לְהִנָּשֵׂא בְּפִינוּ לְאַחַר יְשׁוּעָה רַבָּתִי, הַצָּלָה מִמְּצוּקָה, אוֹ הַצָּלָחָה נְדִירָה, הֲרֵי שֶׁטָּעוּת בְּיָדֵינוּ!

אֶת הַהוֹדָאָה לַה' עָלֵינוּ לְשַׁאת בְּכָל עֵת וְעֵת, עַל הַדָּבָר הַפָּעוּט בְּיוֹתֵר. עַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת, עַל כָּל פְּסִיעָה וּפְסִיעָה עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ.

הַבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁאָנוּ מְבָרְכִים בִּבְרָכוֹת הַשַּׁחַר, הִיא "בָּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹקֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה". וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה. הַאִם עַל כָּךְ יֵשׁ לְהוֹדוֹת בָּרִאשׁוֹנָה, לִפְנֵי כָּל הַהוֹדָאוֹת הָאֲחֵרוֹת? הַאִם זֶהוּ הַדָּבָר הֶחָשׁוּב בְּיוֹתֵר עֲלֵי אֲדָמוֹת, כִּיהוּדִים, כִּבְרָכַת "שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי", "פּוֹקֵחַ עִוְרִים", "מַתִּיר אֲסוּרִים" וְכוּ'?

רַבִּי נָתָן צְבִי פִּינְקֶל, הַסַּבָּא מִסְּלַבּוֹדְקָא זַצַ"ל, בֵּאֵר זֹאת בְּאֹפֶן נִפְלָא עַל פִּי דִּבְרֵי הַגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת (נט, ב), הַשּׁוֹאֶלֶת מַה מְּבָרְכִים עַל הַגֶּשֶׁם וּמְשִׁיבָה: "אָמַר רַב יְהוּדָה: מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְךָ עַל כָּל טִפָּה וְטִפָּה שֶׁהוֹרַדְתָּ לָנוּ".

הַגְּמָרָא דָּנָה וְשׁוֹקֶלֶת, הַאִם יֵשׁ לְבָרֵךְ עַל מִלּוּי הַבְּאֵר, עַל הַשְׁקִיַּת הַשָּׂדֶה, אוֹ עַל כַּמּוּת אַחֶרֶת? וְהַגְּמָרָא מְבָאֶרֶת כִּי לֹא כֵן הוּא, אֶלָּא יֵשׁ לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ עַל טִפָּה אַחַת שֶׁל גֶּשֶׁם!

הָבָה נִתְבּוֹנָן. הַהוֹדָאָה אֵינהּ עַל הַגֶּשֶׁם בִּכְלָלוּתוֹ, עַל הַבְּאֵר הַמִּתְמַלֵּאת, אוֹ עַל הַשָּׂדֶה הַשׁוֹתֶה לִרְוָיָה. לֹא, הַהוֹדָאָה הִנָּהּ עַל כָּל טִפָּה וְטִפָּה שֶׁהוֹרַדְתָּ לָנוּ. עַל הַטִּפָּה הָרִאשׁוֹנָה, זוֹ שֶׁלִּכְאוֹרָה אֵין בָּהּ הֲנָאָה שֶׁלְּעַצְמָהּ אָנוּ מוֹדִים וּמְהַלְּלִים, מְשַׁבְּחִים וּמְפָאֲרִים. וְזוֹ גַּם הַסִּבָּה, שֶׁאָנוּ מוֹדִים וּמְהַלְּלִים לַה' עַל בִּינָתוֹ שֶׁל הַשֶּׂכְוִי, בֵּאֵר הַסַּבָּא מִסְּלַבּוֹדְקָא. שֶׁהֲרֵי הַטּוֹבָה הָעֲצוּמָה בְּיוֹתֵר, שֶׁזָּכִינוּ לָהּ הִיא הַדַּעַת, מוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה. הַיְכֹלֶת לַחֲשֹׁב וּלְהָבִין, לֵידַע וּלְהִתְחַכֵּם, הִיא הַטּוֹבָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר, שֶׁנִּתַּן לְהוֹדוֹת עָלֶיהָ לְבוֹרֵא עוֹלָם. הַדַּעַת כּוֹלֶלֶת אֶת כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַמַּעֲלוֹת, וְעָלֶיהָ אָנוּ מְבַקְּשִׁים לְרֹאשׁוֹנָה בִּבְרָכוֹת תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה. אוּלָם מַהִי הַטִּפָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל הַדַּעַת? אַיֵּה הִיא הַטִּפָּה הָרִאשׁוֹנָה, שֶׁגַּם עָלֶיהָ צְרִיכִים אָנוּ לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ?

נִמְצֵאת הִיא אֵצֶל הַשֶּׂכְוִי. אָכֵן, הַתַּרְנְגוֹל הַמַּבְחִין בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה, הוּא הָאוֹחֵז בְּטִפַּת הַדַּעַת הַמּוּעָטָה בְּיוֹתֵר שֶׁבַּבְּרִיאָה. וּבְבִרְכַּת "הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי בִינָה" אָנוּ מוֹדִים עַל כָּךְ לְבוֹרֵא הָעוֹלָם.

לוֹמְדִים אָנוּ מִכָּאן אֶת הַחוֹבָה הַגְּדוֹלָה שֶׁמֻּטֶּלֶת עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ לַה' עַל כָּל דָּבָר וַאֲפִלּוּ הַקָּטָן בְּיוֹתֵר, "עַל כָּל טִפָּה וְטִפָּה" שֶׁנּוֹתֵן לָנוּ.

וִיהִי רָצוֹן שֶׁ-טִּפָּה וְעוֹד טִפָּה שֶׁל הוֹדָיָה תִּהְיֶינָה לְיָם,

"וְאִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ'.
אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת לְךָ..."

מה. שהכל נהיה בדברו

צוֹעֵד לוֹ יְהוּדָה בָּרְחוֹב, מַבִּיט בִּשְׁעוֹנוֹ בְּקֹצֶר רוּחַ בּוֹלֵט. סֵדֶר הַיּוֹם שֶׁלּוֹ עָמוּס לְהַפְלִיא, לְפָנָיו מַטָּלוֹת אֵין סְפוֹר וְהוּא חָשׁ זָקוּק לִמְנוּחָה שֶׁל מִסְפָּר דַּקּוֹת. אֶת עֵינוֹ צָד שֶׁלֶט מוּאָר שֶׁל בֵּית קָפֶה נֶחְמָד בְּפִנַּת הָרְחוֹב. הוּא מַחֲלִיט לְהִכָּנֵס, פּוֹנֶה אֶל הַמֶּלְצַר הָאָדִיב וּמְבַקֵּשׁ מֶמֶנּוּ שֶׁיּוֹאִיל לְהָכִין לוֹ כּוֹס תֵּה.

מִתְיַשֵּׁב מְיֻדָּעֲנוּ עַל הַכֶּרְסָאוֹת, מַבִּיט בְּנוֹף הַמִּדְשָׁאוֹת, לְרַגְלָיו שָׁטִיחַ רַךְ וְנָעִים וּבָאֲוִיר רֵיחוֹת שֶׁל אֹכֶל טָעִים. הוּא נֶהֱנֶה מֵרִהוּט אֵיכוּתִי וְעָשִׁיר, כְּשֶׁבְּרֶקַע מוּזִיקַת רֶקַע רְגוּעָה. נוֹטֵל הוּא אֶת כּוֹס הַתֵּה וּבִלְגִימוֹת אִטִּיוֹת וּשְׁלֵוּוֹת שׁוֹתֶה אוֹתָהּ עַד תֻּמָּה, תּוֹךְ שֶׁהוּא מִתְאַמֵּץ לְהָפִיק אֶת מְרַב הַהֲנָאָה מֵהַדַּקּוֹת הַנִּנּוֹחוֹת שֶׁנִּכְנְסוּ לְסֵדֶר יוֹמוֹ.

כְּשֶׁמְּסַיֵּם יְהוּדָה לִשְׁתּוֹת הוּא קָם וְנִפְנֶה אֶל בַּעַל בֵּית הַקָּפֶה כְּדֵי לְשַׁלֵּם. הַלָּה רוֹשֵׁם לוֹ סְכוּם נִכְבָּד וּמַגִּישׁ לוֹ אֶת הַחֶשְׁבּוֹן. יְהוּדָה מַבִּיט בַּחֶשְׁבּוֹנִית וּבְבַעַל הַמָּקוֹם חֲלִיפוֹת וְאֵינוֹ מֵבִין: "וַהֲרֵי הִזְמַנְתִּי רַק כּוֹס תֵּה? בְּסַךְ הַכֹּל מַיִם, שַׁקִּית תֵּה, וְכַפִּית סֻכָּר. עַל זֶה עָלַי לְשַׁלֵּם סְכוּם כֹּה רַב?! מַדּוּעַ?!" תּוֹהֶה הוּא בְּקוֹל זוֹעֵף קְמָעָה.

אוֹ אָז, מִתְחַיֵּךְ בַּעַל הַמָּקוֹם וּמַסְבִּיר: "יְדִידִי הַיָּקָר, אֵינְךָ מְשַׁלֵּם רַק עֲבוּר כּוֹס הַתֵּה. הַתַּשְׁלוּם כּוֹלֵל גַּם אֶת כָּל מַה שֶּׁמְּסָבִיב: יֵשׁ רִהוּט יָקָרְתִּי, יֵשׁ מִזּוּג אֲוִיר, יֵשׁ מֻלְצָרִים, יֵשׁ מוּסִיקָה טוֹבָה וְנוֹף יָפֶה.... עַל כָּל אֵלֶּה וְעוֹד צָרִיךְ לְשַׁלֵּם.'

כָּךְ הוּא הָעוֹלָם, הָיָה מַסְבִּיר הַגָּאוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִסַּלַּנְט.

לֹא לְחִנָּם תִּקְּנוּ חַז"ל לְבָרֵךְ: "שֶׁהַכֹּל נִהְיֶה בִּדְבָרוֹ" עַל כּוֹס תֵּה. כְּשֶׁאֲנִי שׁוֹתֶה תֵּה, מַדּוּעַ עָלַי לְהַזְכִּיר שֶׁכָּל הָעוֹלָם נִהְיֶה בִּדְבָרוֹ? מַדּוּעַ אֵינִי מוֹדֶה עַל כּוֹס הַתֵּה בִּלְבַד? אֵין זֹאת, אֶלָּא שֶׁעָלַי לְהוֹדוֹת עַל כָּל הַהֲנָאָה שֶׁיֵּשׁ לִי מִסָּבִיב לְכוֹס הַתֵּה. ה' בָּרָא עוֹלָם שָׁלֵם, הָרִים וּגְבָעוֹת, עוֹלָם מָלֵא נִפְלָאוֹת, עֵצִים וּפְרָחִים, נְהָרוֹת וְיַמִּים. כְּשֶׁאֲנִי שׁוֹתֶה אֶת כּוֹס הַתֵּה אֲנִי נֶהֱנֶה מֵאֵינְסְפּוֹר פְּרָטִים שֶׁמַּעֲנִיקִים לִי עֹנֶג מֻשְׁלָם...

עַל כָּל אֵלּוּ עָלַי לְהוֹדוֹת לוֹ, לְבוֹרֵא עוֹלָם, לְשַׁבֵּחַ וּלְפָאֵר.

"שֶׁהַכֹּל נִהְיֶה בִּדְבָרוֹ" - זוֹ הִוָּדְיָה גַּם עַל הַחֶדֶר בּוֹ אֲנִי יוֹשֵׁב, גַּם עַל הָאֲוִיר הַנָּעִים שֶׁנּוֹשֵׁב, עַל כָּל הַבְּרִיאָה שֶׁהִיא תַּפְאוּרָה לַהֲנָאָתִי,
וְעַל כָּל אֵלּוּ נְתוּנָה תּוֹדָתִי.

מו. גם מכוס מים אפשר להתמלאת בשמחה

לַהֲבָנַת הָעֻצָּה, נַקְדִּים סִפּוּר שֶׁאֵרַע עִם גְּאוֹן הַמּוּסָר הַגָּאוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל סַלַּנְטֶר זצוק"ל.

בְּאֶחָד מִמַּסָּעָיו שֶׁל ר' יִשְׂרָאֵל זצוק"ל נִקְלַע פַּעַם לְפֶנְדָּק עַל מְנָת לִשְׁתּוֹת מַיִם לְצִמְאוֹנוֹ, כַּנִּרְאֶה שֶׁזּוֹ הָיְתָה הַבְּרֵרָה הַיְחִידָה בַּמָּקוֹם בּוֹ הוּא נִקְלַע, נִגַּשׁ אֵלָיו מֶלְצַר בַּלְבּוּשׁ הַיִּחוּדִי, קָד קִדָּה וּבַאֲדִיבוּת שָׁאַל לִרְצוֹנוֹ, ר' יִשְׂרָאֵל הֵשִׁיב: כּוֹס מַיִם בִּלְבַד בְּבַקָּשָׁה. הוֹשִׁיבוֹ הַמֶּלְצַר בְּכִסֵּא נוֹחַ, מוּל שֻׁלְחָן וּמַפָּה נְקִיָּה עָלָיו, נִגַּשׁ הַמֶּלְצַר לְר' יִשְׂרָאֵל עִם כּוֹס חַרְסִינָה גָּדוֹל מָנָּח עַל צַלּוֹחִית תַּחְתִּית מִתַּחְתָּיו, וּלְצִדּוֹ מַפִּית, וּבוֹ מַיִם צוֹנְנִים וּטְעִימִים. גָּמַר ר' יִשְׂרָאֵל לִשְׁתּוֹת, וְשָׁאַל לִמְחִיר הַמַּיִם, הֵשִׁיב הַמֶּלְצַר "2 קוֹפֵּיקוֹת", נֶאֱמַר שֶׁזֶּה כְּמוֹ 10 שְׁקָלִים הַיּוֹם.

הִתְפַּלֵּא ר' יִשְׂרָאֵל, 2 קוֹפֵּיקוֹת עֲבוּר כּוֹס מַיִם...?!

הֵשִׁיב הַמֶּלְצַר בַּאֲדִיבוּת וּבְסַבְלָנוּת, שְׁמַע רַבִּי: הַמָּקוֹם כָּאן הוּא אֵזוֹר מִדְבָּרִי, אֵין בּוֹ מַיִם, אַתָּה מְקַבֵּל מַיִם בְּמָקוֹם שֶׁבּוֹ עוֹבֶדֶת מַעֲרֶכֶת שְׁלֵמָה שֶׁל פֶּנְדָּק, בְּנֵין הַמָּקוֹם, תְּאוּרָה, יְשִׁיבָה נוֹחָה, עוֹבְדִים, שֵׁרוּת מְכֻבָּד, וְעַל כֵּן זֶה הַמְּחִיר...

הִגִּיעַ ר' יִשְׂרָאֵל לְתַלְמִידָיו שׁוֹמְעֵי לִקְחוֹ, אֲסָפָם וּבְהִתְלַהֲבוּת פָּנָה אֲלֵיהֶם וְכֹה הָיוּ דְּבָרָיו אֲלֵיהֶם:

מֶלְצַר בְּפֶנְדָּק לָמַדְתִּי דֶּרֶךְ חַיִּים בְּהַנְהָגַת הָאָדָם כְּלַפֵּי בּוֹרְאוֹ.

כְּשֶׁאַתָּה שׁוֹתֶה מַיִם, תָּחוּשׁ הַכָּרַת הַטּוֹב לַה', וּתְבָרְכוֹ מֵעֹמֶק לִבְּךָ וּתְחוּשָׁתְךָ תְּהֵא כְּאָדָם שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ בַּמִּדְבָּר צָמֵא לְמַיִם, נַפְשׁוֹ כָּלְתָה לְמַיִם לְהָשִׁיב אֶת נַפְשׁוֹ, פָּגַע בְּפֶנְדָּק מִפְאָר וְשָׁם הִגִּישׁוּ לוֹ מַיִם צוֹנְנִים וְשָׁתָה.

הֵיאַךְ צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא הַכָּרַת הַטּוֹבָה לְבַעַל פֶּנְדָּק זֶה, הֲיֵשׁ לְתָאֳרָהּ...?

הָאָדָם גַּם כְּשֶׁהוּא שׁוֹתֶה מַיִם בַּיְשׁוּב, וּבוֹ הַרְבֵּה מְקוֹרוֹת לְהַשָּׂגַת מַיִם, יִתְבּוֹנֵן: הֲרֵי מִבְּלִי רְצוֹן ה' שֶׁיְּגִיעוּ הַמַּיִם אֵלַי, לֹא אוּכַל לְהַשִּׂיג הַמַּיִם בְּשׁוּם פָּנִים, וְאִם כֵּן מַה בְּכָךְ שֶׁהַמָּקוֹם מָקוֹם יְשׁוּב וּבוֹ מְקוֹרוֹת רַבִּים לְהַשָּׂגַת הַמַּיִם, הֲלֹא כְּלַפַּי, הַבּוֹרֵא מִתְיַחֵס עַתָּה בְּאֹפֶן פְּרָטִי לְהָבִיא לִי מַיִם, וְאִלְמָלֵי רְצוֹנוֹ שֶׁיְּגִיעוּ הַמַּיִם אֵלַי הֲרֵי שֶׁאֲנִי כְּאָדָם הַמְּצוּי בְּמִדְבָּר צִיָּה לְלֹא מַיִם, וְאִם כָּךְ חַיָּב אֲנִי לְבָרְכוֹ מֵעֹמֶק לִבִּי עַל הַצָּלָתוֹ אֶת חַיַּי בַּמַּיִם הַלָּלוּ כְּאָדָם שֶׁנִּצְּלוּ חַיָּיו בְּמִדְבָּר שֶׁמֵּם מִפְּגִישָׁתוֹ בְּבַעַל פֶּנְדָּק שֶׁהִשְׁקָהוּ מַיִם וְהֶחֱיָה אֶת נַפְשׁוֹ, וְלֹא רַק הִשְׁקָהוּ מַיִם, אֶלָּא עוֹד הֱבִיאָם לוֹ בָּאֹפֶן הַנּוֹחַ וְהַמְכֻבָּד.

הֲרֵי שֶׁהִנֵּה לְךָ אֶפְשָׁרוּת שֶׁיִּשְׂמַח הָאָדָם שִׂמְחָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה בְּכָל פַּעַם שֶׁשּׁוֹתֶה הוּא מַיִם, שֶׁכֵּן וְכִי לָמָּה יִפְחַת עֶרֶךְ הַמַּיִם בְּמָקוֹם הַיְשׁוּב מֵאֲשֶׁר בְּמָקוֹם מִדְבָּר, וְכִי צָרִיךְ הָאָדָם לְהַגִּיעַ לְמַצָּב שֶׁל "הוֹלֵךְ מִדְבָּר" כְּדֵי לְהוֹדוֹת עַל מַיִם מֵעֹמֶק הַלֵּב?!

מז. אדם המאמין, חי את חייו בשמחה עצומה בעשרות סבות בכל יום ונבאר.

הֵיֵשׁ תְּחוּשַׁת שִׂמְחָה כְּזֶה הֶחָשׁ שֶׁבּוֹרְאוֹ נוֹתֵן לוֹ מְיָדוֹ הָרְחָבָה וְהַקְדוֹשָׁה...?!

מָשָׁל נָאֶה מהרה"ג זְמִיר כֹּהֵן שְׁלִיטַ"א, שֶׁהִסְבִּיר בְּכָךְ אֶת הַפָּסוּק (דברים כו, יא): "וְשָׂמַחְתָּ בְכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ".

מָשָׁל לִנְשִׂיא אַרְצוֹת הַבְּרִית שֶׁחָגַג אֶת יוֹם הִבָּחֲרוֹ לְנָשִׂיא, כָּל הַמְּדִינָה חוֹגֶגֶת, הַכְּבִישִׁים סְגוּרִים, מִילְיוֹנִים צוֹבְאִים עַל הַמִּדְרָכוֹת בִּלְבוּשׁ חֲגִיגִי, וְטֶכֶס הַחֲגִיגָה מְתֻכְנָן אַחֲרֵי אִמּוּנִים רַבִּים שֶׁהִתְאַמְּנוּ כָּל מִשְׁתַּתְּפֵי מַעֲרֶכֶת הַטֶּכֶס.

הַכְּבִישִׁים פְּנוּיִים לִצְעָדַת הַמַּתְחִילִים, צוֹעֲדִים חַיָּלִים בְּמַדִּים שׁוֹנִים, קְבוּצָה אַחַר קְבוּצָה, מְנֻגָּנִים, רִכְבֵי כָּבוֹד וְכֵיוֹצֵא, וְכָל אֵלּוּ הַקְדָּמָה לִנְסִיעַת הַנָּשִׂיא בְּרִכְבּוֹ הַמְפֹאָר וְהַמְגֻלֶּה בְּמַחֲצִיתוֹ הָעֶלְיוֹנָה לְמַעַן יִרְאוּ כֻּלָּם אֶת הַנָּשִׂיא, וְיִקַּבְּלוּהוּ בְּמִחְיאוֹת כַּפַּיִם וּבְסַעֲרַת רְגָשׁוֹת.

מַמְתִּינִים כֻּלָּם בְּמֶתַח לִנְסִיעַת הַנָּשִׂיא לִרְאוֹתוֹ בִּכְבוֹדוֹ וּבְתִפְאַרְתּוֹ.

וְהִנֵּה זֶה בָּא, הַנָּשִׂיא עוֹלֶה עַל רִכְבּוֹ הַמְפֹאָר, וְנֶהֱגוּ מַסִּיעוּ לְאִטּוֹ בַּכְּבִישׁ הַמּוּצָף בְּמִילְיוֹנֵי אֲנָשִׁים מִכָּאן וּמִכָּאן, כֻּלָּם מִתְרַגְּשִׁים, שְׂמֵחִים שָׂרִים לַנָּשִׂיא, וּמְאַחֲלִים לוֹ הַצְלָחָה.

לְפֶתַע, לְבַקָּשַׁת הַנָּשִׂיא מִנֶּהָגוֹ - עוֹצֵר הָרֶכֶב שֶׁבּוֹ הַנָּשִׂיא לְיַד הַמִּדְרָכָה הַמּוּצֶפֶת בַּאֲנָשִׁים, פּוֹתֵחַ הַנָּשִׂיא בַּקְבּוּק מַיִם, מוֹזֵג כּוֹס, וְנוֹתְנוֹ לְאֶחָד מִן הַצּוֹפִים... וּמַמְשִׁיךְ לְאַחַר מִכֵּן אֶת נְסִיעָתוֹ.

מַהִי תְּחוּשָׁתוֹ שֶׁל זֶה הָאָדָם מִתּוֹךְ מִילְיוֹנֵי הָאֲנָשִׁים שֶׁזָּכָה לְכוֹס מַיִם בְּאֹפֶן יָשִׁיר מִיָּדוֹ שֶׁל הַנָּשִׂיא, וְעוֹד בְּשִׂיא שִׂמְחַת נְשִׂיאוּתוֹ.

כָּךְ צָרִיךְ הָאָדָם לְהַרְגִּישׁ כְּשֶׁהוּא מְקַבֵּל טוֹבוֹת ה', הֲרֵי אֵלּוּ טוֹבוֹת שֶׁבָּאוּ לוֹ יְשִׁירוֹת מִבּוֹרֵא הָעוֹלָם הַמַּשְׁגִּיחַ עַל כָּל בְּרוּאָיו "בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית", וּמִמֶּנּוּ כָּל שִׁפְעָם בְּכָל פְּרָטֵי צָרְכֵיהֶם.

כַּמָּה שִׂמְחָה יָכוֹל לָחוּשׁ הָאָדָם בַּטּוֹב שֶׁמְּקַבֵּל מֵה', וְלִרְאוֹת אֶת יַקְרוּתוֹ וַחֲבִיבוּתוֹ אֵצֶל ה', שֶׁהוּא הַבּוֹרֵא - בְּעֶצֶם בַּשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ וְיוֹרֵד לְהֵיטִיב לִבְרוּאָיו וְכַנֶּאֱמָר (תהילים קיג, ה-ו): מִי כַה' אֱלֹקֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת - הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אַף שֶׁהוּא מַגְבִּיהִי לָשָׁבֶת בִּמְרוֹמֵי מְרוֹמִים, מִכָּל מָקוֹם מַשְׁפִּיל עַצְמוֹ לִרְאוֹת מָה חָסֵר בַּשָּׁמַיִם - שֶׁאַף הֵמָּה כְּפוּפִים לְרַגְלָיו, וְעַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בָּאָרֶץ, לִרְאוֹת צָרְכֵי בְּנֵי אָדָם מַה נִּצְרָךְ לָהֶם.

כְּשֶׁאָדָם שָׂם לִבּוֹ לְטוֹבוֹת ה' עִמּוֹ, יָכוֹל לִשְׁמֹחַ מִכָּל כּוֹס מַיִם, שֶׁכֵּן מִתְבּוֹנֵן הוּא בְּגֻדְלוּת הַבּוֹרֵא "הַנּוֹתֵן", וְאָז לֹא מְשַׁנֶּה מָה הַדָּבָר "הַנִּתָּן", וְשֶׁיִּהְיֶה הַקָּטָן בְּיוֹתֵר.

נָתְאַר לְעַצְמֵנוּ שֶׁאוֹתוֹ אָדָם שֶׁקִּבֵּל כּוֹס מַיִם מֵהַנָּשִׂיא - מִתְאוֹנֵן, וְכִי נָשִׂיא כְּמוֹתוֹ לֹא יָכֹל לִתֵּן לִי כּוֹס "קוֹלָה"... כַּמָּה מִסְכֵּן אָדָם זֶה?!

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כְּשֶׁהַנּוֹתֵן הוּא לְבוּשׁ, מָמוֹן, פַּרְנָסָה, חַיִּים, זִוּוּג, בָּנִים וְכֵיוֹצֵא, שֶׁכֵּן כָּל אֲשֶׁר תִּגְדַּל הַטּוֹבָה, כֵּן יָחוּשׁ אֶת תְּשׁוּמֶת לֵב ה' אֵלָיו בְּאֹפֶן פְּרָטִי.

וְכַנֶּאֱמָר (תהילים קמה, טז): "פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן", מְפֹרָשׁ בַּפָּסוּק שֶׁהַבּוֹרֵא בִּכְבוֹדוֹ, בְּפָרָטוּת מַגִּישׁ לְכָל חַי אֶת חֶפְצוֹ וּרְצוֹנוֹ.
וְזֶהוּ שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה, וְשָׂמַחְתָּ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ, בִּלְשׁוֹן יָחִיד, הַתּוֹרָה פּוֹנָה לְכָל יָחִיד וְיָחִיד מִיִּשְׂרָאֵל וְאוֹמֶרֶת לוֹ: שְׂמַח "בְּכָל טוֹב" - אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא, בְּכָל טוֹבָה וְטוֹבָה, וּמַדּוּעַ? מִפְּנֵי: אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ - זוֹ הִיא נְתִינָה יְשִׁירָה מִבּוֹרֵא עוֹלָם אֵלֶיךָ, וְשֶׁיִּהְיֶה זֶה כּוֹס מַיִם בִּלְבַד, תַּבִּיט בְּגַדְלוּת הַנּוֹתֵן וְלֹא בְּקַטְנוּת הַחֵפֶץ.
כָּל דְּבָרֵינוּ עַד עַתָּה אֲמוּרִים בַּפְּרָטִים הַגּוּפָנִיִּים שֶׁיֵּשׁ לִשְׂמֹחַ בָּהֶם בְּכָל עֵת וּבְכָל עֹז. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כַּאֲשֶׁר יִתְבּוֹנֵן הָאָדָם בַּמָּה שֶׁזָּכָה לַעֲרָכִים רוּחָנִיִּים, וּכְמוֹ לִהְיוֹת יְהוּדִי, וּבְיוֹתֵר כַּאֲשֶׁר זָכָה לְתוֹרָה וּמִצְוֹות, כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְהוֹדוֹת עַל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁזּוֹכֶה הוּא לְקַיֵּם, עַל כָּל שִׁעוּר תּוֹרָה שֶׁזּוֹכֶה הוּא לִשְׁמֹעַ, עַל כָּל הֲלָכָה אוֹ סוּגְיָה שֶׁלּוֹמֵד. וּכְמוֹ כֵן בְּזֶה הַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם לִשְׂמֹחַ, אוֹ לִחְיוֹת "בְּגֵיהִנֹּם" בְּתָחוּשָׁה לָמָּה פְּלוֹנִי זָכָה יוֹתֵר, לָמָּה פְּלוֹנִי בַּעַל תּוֹרָה וּמִצְוֹות יוֹתֵר וְכַיּוֹצֵא, אוֹ לִחְיוֹת בְּאֹשֶׁר וְשִׂמְחָה בְּמַתְּנַת חֶלְקוֹ.
מְפֹרָשׁ רַשִׁ"י אֶת הַפָּסוּק: "לַה' הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶלָה" (תהילים ג, ט):
לַה' הַיְשׁוּעָה - עָלָיו לְהוֹשִׁיעַ אֶת עֲבָדָיו וְאֶת עַמּוֹ, וְעַל עַמּוֹ מֻטָּל לְבָרֵךְ וּלְהוֹדוֹת לוֹ סֶלָה.

מח. איך הופכים חיים ממשעממים למנצלים ושמחים? / ספור

אֲנִי פּוֹסֵעַ בְּצִדֵּי הָרְחוֹב וְנוֹשֵׁם עֲמֻקּוֹת אֶת רֵיחוֹ שֶׁל הַסְּתָו. קוֹלוֹת הַגְּרִירָה שֶׁל דְּפָנוֹת הַסֻּכָּה חֲזָרָה אֶל הַמַּחְסָן נִשְׁמָעִים בָּרֶקַע, מִתְעָרְבְּבִים בְּרִשְׁרוּשׁ שַׁקִּיּוֹת בָּהֶן נֶאֱרָזִים הַקִּשּׁוּטִים שֶׁהוּסְרוּ. קוֹלוֹ שֶׁל הַשּׁוֹפָר מֵאֲלוּל כְּבָר הוֹלֵךְ וּמִתְרַחֵק וְהָרְחוֹב כֻּלּוֹ אוֹמֵר: 'חֲזָרָה לַשִּׁגְרָה'.
אֲנָשִׁים שָׁבִים לִמְקוֹם עֲבוֹדָתָם וְיַלְדֵי חֵיידֶר מְכַתְּפִים יַלְקוּטִים. הַכֹּל מַתְחִילִים עוֹד חֹרֶף אָרֹךְ. פּוֹסְעִים לִשְׁלֹל עִסּוּקִים, דּוֹרְכִים בְּדַרְכָּם עַל עֲלֵי שַׁלֶּכֶת הֶחָגִים לְקֶצֶב הָרוּחַ.
הֲדֵי שִׂיחוֹת וְקִטְעֵי מִשְׁפָּטִים בֵּין שְׁנֵי עוֹבְרֵי אֹרַח שֶׁלְּפָנַי גּוֹרְמִים לִי לְהַעֲצֵר וְלִזְקֹף אָזְנַיִם. "חוֹזְרִים לַשִּׁגְרָה, הָא?" אוֹמֵר הָאֶחָד לַחֲבֵרוֹ בְּעוֹדוֹ מַשְׁמִיעַ אֲנָחָה קוֹלָנִית.
-"וְעוֹד אֵיךְ. אֵיפֹה אֲנִי וְאֵיפֹה כָּל הַקַּבָּלוֹת שֶׁקִּבַּלְתִּי בֶּאֱלוּל... אֵיפֹה אֲנִי וְאֵיפֹה יוֹם כִּפּוּר... וְהַשִּׂמְחָה שֶׁל סֻכּוֹת... זֶהוּ, כַּנִּרְאֶה צָרִיךְ לִזְרֹם עִכְשָׁו עִם הָאִפְרוּרִיּוּת שֶׁל הַשִּׁעֲמוּם."
רָצִיתִי לַעֲנוֹת לָהֶם. לָהֶם וְלָכֶם שֶׁאוּלַי מַרְגִּישִׁים וְחוֹשְׁבִים בְּדִיּוּק כָּךְ. רָצִיתִי לְסַפֵּר אֶת סִפּוּרִי הָאִישִׁי שֶׁהִתְרַחֵשׁ לִפְנֵי שָׁנָה בְּדִיּוּק. כְּבָר שָׁנָה שֶׁהַסִּפּוּר יוֹשֵׁב חָזָק בִּלְבִּי וַאֲנִי רוֹצֶה לְסַפֵּר אוֹתוֹ. לִזְעֹק אוֹתוֹ וּלְפָרְסֵם. אַךְ, בְּשֶׁל אָפְיֵי הַסָּגוּר וְהַבִּישָׁן לֹא עָשִׂיתִי זֹאת עַד הַיּוֹם.
כְּשֶׁנִּתְקַלְתִּי בְּעָלוֹן זֶה, חָשַׁבְתִּי אוּלַי זוֹ תִּהְיֶה הַבָּמָה לְסִפּוּרִי, וַהֲרֵי הוּא לִפְנֵיכֶם.
שָׁנִים אֲרֻכּוֹת שֶׁאֲנִי סוֹבֵל מִכְּאֵבֵי רֹאשׁ חֲזָקִים וּתְכוּפִים הַבָּאִים וְהוֹלְכִים. רַק מִי שֶׁיּוֹדֵעַ בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים יָכוֹל לְהָבִין כַּמָּה סֵבֶל וְעָגְמַת נֶפֶשׁ נִגְרָמִים כְּתוֹצָאָה מִזֶּה. בִּזְמַן כְּאֵב

רֹאשׁ אֵין בִּיכָלְתִּי לִלְמֹד, וּלְעִתִּים אַף לֹא לְתַפְקֵד כְּלָל. יוֹם אֶחָד הֶחְלַטְתִּי שֶׁמֵּכְרָחָה לִהְיוֹת תְּרוּפָה כָּלְשֶׁהִי לַהֲקָלָה עַל כְּאֵבַי וְנוֹעַצְתִּי עִם מְבִינֵי דָּבָר מִיהוּ הַפְּרוֹפֶסוֹר הַטּוֹב בְּיוֹתֵר שֶׁיּוּכַל לַעֲזֹר לִי. כַּעֲבוֹר מִסְפָּר יָמִים מָצָאתִי אֶת עַצְמִי יוֹצֵא מֵדֶּלֶת הַמִּרְפָּאָה עִם מִסְפָּר לֹא מְבֻטָּל שֶׁל מִרְשָׁמִים, עוֹבֵר בְּבֵית הַמִּרְקַחַת וּמַתְחִיל לָקַחַת תְּרוּפוֹת שֶׁלְּהַבְטָחַת הָרוֹפֵא יְשַׁפְּרוּ מַשְׁמָעוּתִית אֶת אֵיכוּת חַיַּי.

קָשֶׁה לִי לְהַצְבִּיעַ עַל הָרֶגַע מָתַי בְּדִיּוּק הֵחֵל הַשִּׁנּוּי. תְּחִלָּה הָיְתָה זוֹ סְחַרְחֹרֶת. מִין תְּחוּשָׁה בִּלְתִּי מֻסְבֶּרֶת שֶׁגָּרְמָה לִי לִישֹׁן הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמַּה שֶׁהָיִיתִי רָגִיל. אַחַר כָּךְ הִתְחַלְתִּי לְהַרְגִּישׁ מְנֻתָּק מִכָּל הַסּוֹבֵב אוֹתִי וְהַשָּׁלָב הַבָּא הָיָה שֶׁהֶחֱזַקְתִּי בַּיָּד בְּדֵיקוֹת דָּם שֶׁהֶרְאוּ עַל הַפְרָעָה לֹא פְּשׁוּטָה בְּתִפְקוּדֵי הַכָּבֵד. אֲקַצֵּר וְאֶכְתֹּב שֶׁמִּסְּבּוֹת שֶׁרַק מְסוֹבֵב הַסְּבּוֹת רָצָה, לֹא הֵבַנְתִּי שֶׁיֵּשׁ קֶשֶׁר בֵּין תְּחוּשׁוֹתַי הָאֱיֻמּוֹת לַתְּרוּפוֹת אוֹתָן אֲנִי נוֹטֵל, הֱיוֹת וְהַפְּרוֹפֶסוֹר שָׁלַל אֶת הַקֶּשֶׁר מִכֹּל וָכֹל. הִתְחַלְתִּי לְהִתְרוֹצֵץ אֵצֶל רוֹפְאִים שׁוֹנִים, לַעֲרֹךְ בְּדִיקוֹת וּלְבֵרר. בֵּינְתַיִם סָבַלְתִּי מֵחֹסֶר תֵּאָבוֹן נוֹרָא וּבְחִילוֹת קָשׁוֹת. הַדְּאָגוֹת מִפְּנֵי הַבִּלְתִּי נוֹדָע הָיוּ בְּנוֹת לְוָיָה קְבוּעוֹת לְהַרְגָּשָׁה פִּיזִית קָשָׁה.

אֲנִי זוֹכֵר אֶת עַצְמִי נוֹסֵעַ בָּאוֹטוֹבּוּס בַּדֶּרֶךְ לַכּוֹלֵל (אֶת הַהַסָּעָה הִפְסַדְתִּי בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה בְּחַיַּי כִּי קַמְתִּי מְאֻחָר), מַבִּיט מֵהַחַלּוֹן אֶל הָעוֹבְרִים וְשָׁבִים. אֲנִי זוֹכֵר שֶׁהִסְתַּכַּלְתִּי עַל אַבְרֵךְ צוֹעֵד עַל הַמִּדְרָכָה כְּשֶׁהוּא נוֹשֵׂא יַלְדּוֹן בֶּן שְׁנָתַיִם עַל זְרוֹעוֹתָיו. הִרְגַּשְׁתִּי אָז חֶלְשָׁה אֲיֻמָּה וְלֹא יָכֹלְתִּי לְהָבִין בִּכְלָל אֵיךְ אָדָם יָכוֹל לְהָרִים מַשָּׂהוּ. הָעוֹלָם הָיָה נִרְאֶה לִי כֻּלּוֹ כָּבֵד וּמַעֲרִפֶל. רָצִיתִי לִפְתֹּחַ אֶת הַחַלּוֹן וְלִזְעֹק לוֹ: הֵי, אַבְרֵךְ, אַתָּה יוֹדֵעַ לְהַעֲרִיךְ אֶת זֶה שֶׁאַתָּה יָכוֹל לְהָרִים יֶלֶד? אֲמַרְתָּ עַל זֶה תּוֹדָה לַה'? חָשַׁבְתָּ עַל זֶה שֶׁלֹּא כֻּלָּם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת זֹאת? אֲנִי, לְמָשָׁל, לֹא מְסֻגָּל אֲפִלּוּ סֵפֶר לְהָרִים.

בְּהַפְסָקַת צָהֳרַיִם כְּשֶׁהִסְתּוֹבַבְתִּי בַּחֲדַר הָאֹכֶל וְהִרְגַּשְׁתִּי בְּחִילָה אֲיֻמָּה וְרָצוֹן לְהָקִיא, הִסְתַּכַּלְתִּי בְּעַשְׂרוֹת הָאַבְרֵכִים שֶׁסָּעֲדוּ אֶת לִבָּם. אִם לֹא שֶׁהָיִיתִי מִתְבַּיֵּשׁ, הָיִיתִי לוֹקֵחַ רַמְקוֹל וְצוֹעֵק לְתוֹךְ אָזְנָם: הֵי, אַתֶּם, אֲמַרְתֶּם תּוֹדָה עַל זֶה שֶׁיֵּשׁ לָכֶם תֵּאָבוֹן? שֶׁיֵּשׁ לָכֶם רָצוֹן לֶאֱכֹל? אֵינְכֶם יוֹדְעִים, אֲבָל נִמְצָא פֹּה בֵּינֵיכֶם אָדָם שֶׁרַק מַרְאֶה שֶׁל אֹכֶל גּוֹרֵם לוֹ לְהָקִיא. תַּגִּידוּ תּוֹדָה. תּוֹדָה עַל הַדְּבָרִים הַפְּשׁוּטִים הָאֵלֶּה.

אָז לָרִאשׁוֹנָה, הִכְּתָה בִּי הַמַּחְשָׁבָה הַזּוֹ בִּמְלֹא הָעָצְמָה. אֵינֶנּוּ יוֹדְעִים לְהוֹדוֹת. הַכֹּל נִרְאֶה לָנוּ פָּשׁוּט, טִבְעִי וּמוּבָן מֵאֵלָיו. מוּבָן שֶׁבְּרִיאִים, מוּבָן שֶׁיֵּשׁ כֹּחַ וּמוּבָן שֶׁיֵּשׁ יְכֹלֶת לֶאֱכֹל. רַק כְּשֶׁנִּטְלוּ מִמֶּנִּי הַמַּתָּנוֹת הַמַּפְלִאוֹת הַלָּלוּ הֵבַנְתִּי אֵיזֶה הֶפְסֵד זֶה לִחְיוֹת פֹּה כָּל הַשָּׁנִים וְלֹא לָדַעַת לְהוֹדוֹת... לְהָרִים עֵינַיִם לַשָּׁמַיִם וְלִלְחֹשׁ - תּוֹדָה.

בְּחַסְדּוֹ כִּי גָּבַר עָלַי הִגְעָתִי לְרוֹפֵא שֶׁהָיָה שָׁלִיחַ טוֹב לְהָאִיר אֶת עֵינַי. כְּשֶׁרָאָה אֶת הַתְּרוּפָה שֶׁהַפְּרוֹפֶסוֹר הוֹרָה לִי לִטֹּל, אָמַר שֶׁאֲזַרֵּק אוֹתָהּ לְפַח הָאַשְׁפָּה וּבִשֵּׂר לִי שֶׁאֲנִי בָּרִיא לְגַמְרֵי. וְאָכֵן תּוֹךְ שָׁבוּעַ מֵאָז הִפְסַקְתִּי לָקַחַת אֶת הַתְּרוּפָה חָזַרְתִּי אַט אַט לַחַיִּים. אֲבָל לֹא, לֹא לְאוֹתָם חַיִּים. הַחַיִּים הַחֲדָשִׁים קִבְּלוּ בְּעֵינַי מַשְׁמָעוּת חֲזָקָה וַעֲמֻקָּה פִּי כַּמָּה. הִתְחַלְתִּי פָּשׁוּט לְהוֹדוֹת עַל כָּל דָּבָר. כְּשֶׁהִרְגַּשְׁתִּי תֵּאבוֹן וְרָצוֹן לֶאֱכֹל, הָיִיתִי אוֹמֵר תּוֹדָה לַה' וְכִמְעַט רוֹקֵד מֵרֹב שִׂמְחָה עַל הַיְכֹלֶת הַמֻּפְלָאָה הַזּוֹ. כְּשֶׁהָיִיתִי קָם בַּבֹּקֶר וּפוֹסֵעַ רַעֲנָן וְנִמְרָץ לַכּוֹלֵל הָיִיתִי חָשׁ הוֹדָיַת אֵין קֵץ וְאַהֲבָה עֲצוּמָה לַבּוֹרֵא.

נִזְכַּרְתִּי בְּכָל זֹאת עַכְשָׁו. שִׁגְרָה? אַפְרוּרִיּוּת? שְׁעָמוּם? אֵין דָּבָר כָּזֶה. אַל תִּשְׁכְּחוּ. נַצְלוּ אֶת הַחֹרֶף הַמְאֹד לֹא שִׁגְרָתִי הַזֶּה כְּדֵי לְהוֹדוֹת. כְּשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ לְהוֹדוֹת עַל הַיּוֹמְיוֹם הַפָּשׁוּט, עַל עִנְיָנִים שִׁגְרָתִיִּים וְעַל בְּרִיאוּת הָאֵיבָרִים, הוּא יָכוֹל לְהַגִּיעַ לִתְחוּשַׁת הוֹדָיָה עֲמֻקָּה כָּל כָּךְ שֶׁתּוֹבִיל אוֹתוֹ לְקֶשֶׁר אֲמִיץ עִם בּוֹרְאוֹ. אֵין צָרֵךְ לְחַכּוֹת שֶׁה' יִקַּח מֵאִתָּנוּ חַס וְשָׁלוֹם אֶת הַמַּתָּנוֹת הָאֵלּוּ. אֶפְשָׁר כְּבָר עַכְשָׁו לָשִׂים לֵב. לְהֵעָצֵר, לָשֵׂאת מַבָּט אֶל הַשָּׁמַיִם וְלוֹמַר לְאָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם: תּוֹדָה, רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. תּוֹדָה עַל הַבְּרִיאוּת, תּוֹדָה עַל הַתֵּאָבוֹן, תּוֹדָה עַל הַכֹּחַ וְתוֹדָה עַל הַכֹּל.

עִם טִפְטוּפֵי הוֹדָיָה כְּאֵלּוּ לְאֹרֶךְ כָּל הַיּוֹם, יַהֲפֹךְ לָנוּ הַחֹרֶף הָאָרֹךְ הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה לְחֹרֶף מָלֵא שִׂמְחָה, הִתְרַגְּשׁוּת וְהוֹדָיָה אֲמִתִּית לְבוֹרֵא עוֹלָם.

מט. להודות על טבע כמו על נס

הַסַּבָּא מִקֶּלֶם, בְּסִפְרוֹ "חָכְמָה וּמוּסָר", (ח"ב מאמר סא), מֵבִיא אֶת קֻשְׁיָתוֹ הַיְדוּעָה שֶׁל הַבֵּית-יוֹסֵף, מַדּוּעַ קָבְעוּ בַּחֲנֻכָּה שְׁמוֹנָה יָמִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל, הֲרֵי הַנֵּס הָיָה רַק ז' יָמִים, שֶׁכֵּן בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיָה מַסְפִּיק שֶׁמֶן כְּדֵי שֶׁיִּדְלֹק בְּאֹפֶן טִבְעִי? וּבֵאֵר שָׁם, "שֶׁבְּדָבָר שֶׁהָאָדָם מֻרְגָּל בְּנֹהַג שֶׁבָּעוֹלָם, אֵינוֹ מִתְפַּעֵל וְאֵינוֹ מַכִּיר מִזֶּה מַלְכּוּ שֶׁל עוֹלָם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּשֶׁרוֹאֶה דָּבָר חָדָשׁ: שֶׁמֶן שֶׁיָּכוֹל לִדְלֹק יוֹם אֶחָד וְדוֹלֵק ז' יָמִים, יִתְפַּעֵל גַּם כֵּן עֵינֵי הַבָּשָׂר, וְיַכִּיר 'מִי שֶׁאָמַר לַשֶּׁמֶן וְיִדְלֹק הוּא יֹאמַר לַחֹמֶץ וְיִדְלֹק' (תענית כה ע"א) וְאָז מַכִּיר הַיֵּטֶב, כִּי גַּם לְיוֹם אֶחָד הוּא בְּשְׁלִיחוּתוֹ שֶׁל מָקוֹם בָּרוּךְ הוּא שֶׁאָמַר לַשֶּׁמֶן וְיִדְלֹק, וְעַל זֶה תִּקְּנוּ לְבָרֵךְ גַּם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, שֶׁנִּתְגַּלָּה לְעֵין כֹּל אַחַר כָּךְ עַל יְדֵי הַנֵּס, כִּי גַּם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן נֵס הוּא וְגוֹ'." כְּלוֹמַר, מְבֹאָר בִּדְבָרָיו, שֶׁהַתַּקָּנָה לְהַדְלִיק נֵר חֲנֻכָּה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, הִיא כְּנֶגֶד הַמְּנוֹרָה שֶׁדָּלְקָה בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן, אַף עַל פִּי שֶׁבַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן דָּלַק הַשֶּׁמֶן מִצַּד הַטֶּבַע וְלֹא מִצַּד הַנֵּס, מִכָּל מָקוֹם תִּקְּנוּ לְהַדְלִיק גַּם כְּנֶגֶד הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן, כְּדֵי לוֹמַר, שֶׁכָּל דָּבָר הַקּוֹרֶה בְּהַנְהָגַת הַטֶּבַע אַף הוּא בְּהַשְׁגָּחַת ה' יִתְבָּרַךְ, וְגַם הוּא בִּבְחִינַת נֵס.

וּבֶאֱמֶת כְּעֵין הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ כְּבָר כָּתַב הָרַמְבַּ"ן בְּסוֹף פָּרָשַׁת בֹּא, שְׁמוֹת (יג טז): "וּמִן הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים וְהַמְפֻרְסָמִים אָדָם מוֹדֶה בַּנִּסִּים הַנִּסְתָּרִים שֶׁהֵם יְסוֹד הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ, שֶׁאֵין לְאָדָם חֵלֶק בְּתוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עַד שֶׁנַּאֲמִין בְּכָל דְּבָרֵינוּ וּמִקְרֵינוּ שֶׁכֻּלָּם נִסִּים אֵין בָּהֶם טֶבַע וּמִנְהָגוֹ שֶׁל עוֹלָם בֵּין בְּרַבִּים בֵּין בְּיָחִיד".

וּמַדּוּעַ קָבְעוּ חֲזַ"ל לְהַכִּיר שֶׁהַנְּהָגַת הַטֶּבַע גַּם הִיא בְּחִינַת נֵס וּלְהוֹדוֹת עָלֶיהָ דַּוְקָא בַּחֲנֻכָּה יוֹתֵר מִבִּשְׁאָר הַמּוֹעֲדִים?

כּוֹתֵב הָרַב דָּוִד כֹּהֵן שְׁלִיטַ"א בְּסִפְרוֹ "יְמֵי הַחֲנֻכָּה", שֶׁהֲרֵי לְפִי דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן מִן הַנִּסִּים הַגְּדוֹלִים וְהַמְפֻרְסָמִים אָדָם מוֹדֶה בַּנִּסִּים הַנִּסְתָּרִים וְכוּ', וַהֲרֵי בַּחֲנֻכָּה מִתּוֹךְ הַנִּסִּים הַגְּלוּיִים שֶׁדָּלְקוּ הַנֵּרוֹת שְׁבָעָה יָמִים, רָאוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְׁגָּחַת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גַּם בְּהַנְהָגַת הַטֶּבַע, וְרָאוּ שֶׁגַּם הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן הוּא בִּבְחִינַת נֵס וְכוּ'.

וְלָכֵן חֲנֻכָּה, שֶׁכָּל עִנְיָנָהּ לְהוֹדִיעַ וּלְגַלּוֹת נִסֵּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁנִּתְגַּלּוּ בְּנֵס פַּךְ הַשֶּׁמֶן, הוּא גַּם הַזְמַן הָרָאוּי אֲשֶׁר בּוֹ יֵשׁ לִלְמֹד לְהוֹדוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא גַּם עַל הַנְהָגַת הַטֶּבַע בָּעוֹלָם.

וְנַשְׁלִיךְ אֶת הַדְּבָרִים לְחַיֵּינוּ: אוֹמְרִים אָנוּ כָּל יוֹם בַּתְּפִלָּה: "מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וְכוּ', עַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ וְכוּ'" וְאוֹמֵר הָרַב פִּינְקֶל זַצַ"ל בְּסִפְרוֹ "נְתִיבוֹת מוּסָר" (ע כח), כִּי עַל הָאָדָם לְהַרְגִּישׁ בְּעֶזְרַת שֶׁהוּא אוֹכֵל כִּי מָן וּשְׁלָו הוּא אוֹכֵל, וּבְעֶזְרַת שֶׁהוּא שׁוֹתֶה כִּי שׁוֹתֶה הוּא מַיִם מִן הַסֶּלַע שֶׁבַּמִּדְבָּר, הַטֶּבַע גַּם הוּא נֵס.

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה תָּמִיד לְהִתְבּוֹנֵן בַּנִּסִּים וּבַנִּפְלָאוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ ה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, שֶׁנִּזְכֶּה לְחוּשׁ כָּךְ כָּל מַהֲלַךְ חַיֵּינוּ בְּמֶשֶׁךְ הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה אֵינוֹ בְּדֶרֶךְ הַטֶּבַע אֶלָּא הַכֹּל נִסִּים, וּמִתּוֹךְ כָּךְ נַגְדִּיל שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְיוֹצְרֵנוּ עַל כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה, עוֹשֶׂה וְיַעֲשֶׂה עִמָּנוּ.

נ. תמימות הנדרשת להמשכת שפע ברכה ונסים.

בְּקֶטַע זֶה נִלְמַד לְהָבִין וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּדַרְכֵי שָׁמַיִם.

רֵאשִׁית יֵשׁ לָדַעַת שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מוֹרִיד שִׁפְעוֹ וּבִרְכָתוֹ לָאָדָם בְּתוֹרַת "אָדָם" אֶלָּא אִם-כֵּן מֵכִין הוּא כֵּלִים שֶׁל אֱמוּנָה, כְּלוֹמַר אָכֵן יֵשׁ בְּנֵי אָדָם שֶׁמְּקַבְּלִים שֶׁפַע וּבְרָכָה בְּלִי שֶׁיֵּשׁ אֱמוּנָה בְּקִרְבָּם, אוּלָם זֹאת מְקַבְּלִים הַמָּה בְּתוֹרַת "בְּהֵמוֹת", לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם צָרֵךְ וְקִיּוּם לָעוֹלָם שֶׁיִּשְׁתַּמְּשׁוּ בָּהֶם עוֹבְדֵי ה' לְקִיּוּם תּוֹרָה וּמִצְוֹות. אוּלָם לְקַבֵּל הָאָדָם צְרָכָיו בְּתוֹרַת "אָדָם" שֶׁהוּא תַּכְלִית הַבְּרִיאָה- זֶהוּ כַּאֲשֶׁר יְכִין כֵּלִים שֶׁל אֱמוּנָה, וּבִפְרָט כַּאֲשֶׁר הוּא לְצָרֵךְ נִסִּים שֶׁיֵּעָשׂוּ לוֹ. וְזֶה פָּשׁוּט, שֶׁכֵּן לֹא לְכָל אָדָם יִדְלֵק הַחֹמֶץ וּכְמוֹ שֶׁדָּלַק לְרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא, אוּלָם לְפִי שֶׁרַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא הָיָה לוֹ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה וְטִבְעִית וּפִיו וְלִבּוֹ שָׁוִין בֶּאֱמֹרוֹ: "מִי שֶׁאָמַר לַשֶּׁמֶן וְיִדְלַק יֹאמַר לַחֹמֶץ וְיִדְלַק", לָכֵן דָּלַק לוֹ הַחֹמֶץ, וְאִלּוּ לָאֲנָשִׁים כָּמוֹנוּ שֶׁאֵין לָנוּ כֵּלִים שֶׁל אֱמוּנָה כֹּה חֲזָקִים לֹא נַעֲשֶׂה לָנוּ נִסִּים כְּמוֹתוֹ.

וּבְכֵן נָשִׂים לִבֵּנוּ וְעֵינֵינוּ עַל דַּרְכֵי שָׁמַיִם וְנִמְחִישִׁם בְּעֲבֹדוֹת חַיֵּי הַיּוֹם יוֹם.
אָדָם נִקְלָע לְחוֹבוֹת וְזִקּוּק לִסְכוּם שֶׁל 100,000 דוֹלָר, מִתְפַּלֵּל הוּא לַה', וְאֵכֶן מִן הַשָּׁמַיִם אֶשְׁרָה בַּקָּשָׁתוֹ וּמַחֲלִיטִים לַעֲזֹר לוֹ [שֶׁכֵּן לִפְעָמִים נִגְזַר גְּזֵרָה שֶׁקָּשֶׁה לְבַטְּלָהּ], אָמְנָם הַתְּנַאי שֶׁדּוֹרְשִׁים מִמֶּנּוּ מִן הַשָּׁמַיִם כְּדֵי שֶׁיִּזְכֶּה זֶה לְנֵס- לְחַסֵּל חוֹבוֹ- הוּא בְּכָךְ דְּוָקָא שֶׁיִּכְיִן כָּרְאוּי כֵּלִים שֶׁל אֱמוּנָה, וְהֵכֵיצַד נַעֲשֶׂה הַדָּבָר? בְּדֶרֶךְ הַשְׁגָּחָה פְּלִאִית מַזְמִין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאָדָם זֶה סַךְ 10,000 דוֹלָר שֶׁהוּא עֲשִׂירִית בִּלְבַד מֵהַסְּכוּם הַדָּרוּשׁ לְאָדָם זֶה לְסִלּוּק חוֹבוֹ, וְאָז עוֹמֵד אָדָם בְּמִבְחָן מַכְרִיעַ, וְהוּא: אִם כְּשֶׁיַּגִּיעַ לוֹ עֲשִׂירִית מִישׁוּעָתוֹ יִשְׂמַח וְיָגִיל בִּישׁוּעַת ה' וְיָבִין שֶׁמְּאוֹתָתִים לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם לְפִקְחַ עֵינַיִם שֶׁהִנֵּה ה' אִתּוֹ לַעֲנוֹת לוֹ בְּעֵת צָרָתוֹ, וְכֹה יֹאמַר: "אוֹדְךָ ה' כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה", רוֹאֶה אֲנִי אֶת יָדְךָ הַמּוֹשֶׁטֶת לְעֶזְרָתִי, שֶׁכֵּן וְכִי צִפִּיתִי לְסִכּוּם זֶה, וּבְוַדַּאי נוֹתֵן אֲנִי לִבִּי לִרְאוֹת שֶׁהִנְּךָ עוֹנֶה אוֹתִי בְּעֵת צָרָתִי, וּמִי שֶׁעָזַרְנִי בָּזֶה יַעֲזֹרֵנִי לִגְמֹר צָרָתִי וְחוֹבִי... בְּכָךְ מַמְשִׁיךְ הוּא נִסִּים וְשֶׁפַע, שֶׁכֵּן הָאֱמוּנָה הִיא הַכְּלִי לַבְּרָכָה שֶׁיֶּשְׁפַּע עָלָיו עַד שֶׁיְּסַלֵּק חוֹבוֹ.
וּכְשֶׁיְּשַׁאֲלוּהוּ חֲבֵרָיו מַה נַּעֲשָׂה בְּחוֹבְךָ, יָשִׁיב: תּוֹדָה לָאֵ-ל רוֹאֶה אֲנִי נִסִּים וְנִפְלָאוֹת, לֹא יֵאָמֵן כִּי יְסֻפַּר וְכִיוֹצֵא, וְכֵן יְהֵא פִּיו לִבּוֹ שָׁוִין, בְּכָךְ מַמְשִׁיךְ הוּא עַל עַצְמוֹ אֶת הַנֵּס וְהַהַשְׁגָּחָה שֶׁאֶשְׁרָה לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם. אֶלָּא שֶׁהָיְתָה מֻתְנֶית כָּאמוּר בַּכֵּלִים שֶׁיְּכִין לְכָךְ בֶּאֱמוּנָתוֹ.
אוּלָם בְּאִם יְקַבֵּל סְכוּם זֶה בְּפָנִים חֲמוּצוֹת, וְיִמְשִׁיךְ לְהִתְאוֹנֵן עַל צָעָרוֹ וְיַחְשֹׁב, מָה אֶעֱשֶׂה בַּעֲשִׂירִית מֵהַסְּכוּם, וַהֲלֹא לְפָנַי עוֹד ט' חֲלָקִים וּמַה יְּהֵא עִמָּהֶם? וּכְשֶׁיְּשַׁאֲלוּהוּ חֲבֵרָיו מַה נַּעֲשָׂה בְּחוֹבְךָ, יַעֲנֶה, עֲדַיִן אֲנִי בְּעִצּוּמָהּ שֶׁל בְּעָיָה... רְחוֹקָה מִמֶּנִּי הַיְשׁוּעָה... וְרַק יָגוֹן בִּלְבָבוֹ שֶׁל זֶה, וְלֹא יַבִּיט וְלֹא יִתְבּוֹנֵן הֵיאַךְ יַד ה' מוּשֶׁטֶת לוֹ וּמְאוֹתֶתֶת לוֹ: הִנֵּה אֲנִי בָּא לְקָרְאתְךָ לְהוֹשִׁיעֲךָ... וְלֹא יִרְאֶה אַךְ וְרַק מִקֶּרֶה בַּעֲשִׂירִית מִישׁוּעָתוֹ, בְּכָךְ עָצַר אֶת הַנֵּס, עָצַר אֶת הַשֶּׁפַע וְהַבְּרָכָה מִלֵּירֵד אֵלָיו.
וּכְמוֹ כֵן אָדָם הַלּוֹקֶה בִּבְרִיאוּתוֹ, וְאָכֵן מִן הַשָּׁמַיִם אֶשְׁרָה בַּקָּשָׁתוֹ לְהַבְרָאָתוֹ, אוּלָם יְשׁוּעָה זוֹ מֻתְנֵית בְּאִם יָכִין כֵּלִים שֶׁל אֱמוּנָה, מָה עוֹשִׂים מִן הַשָּׁמַיִם? שׁוֹלְחִים לוֹ שִׁפּוּר וַהֲטָבָה בַּבְּרִיאוּת, וַעֲתָּה הִנֵּהוּ מַכְרִיעַ, אִם יֹאמַר: תּוֹדָה לָאֵ-ל עֶלְיוֹן הָעוֹנֶה אוֹתִי בְּעֵת צָרָתִי... רוֹאֶה אֲנִי אִיתּוּת מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁהַבּוֹרֵא בָּא לְקָרְאתִי... וּמִי שֶׁעָזַר בְּשִׁפּוּר זֶה הוּא יַשְׁלִים לְרַפֹּאתִי... בְּכָךְ מַמְשִׁיךְ הַנֵּס וְהָרְפוּאָה שֶׁאֶשְׁרָה לוֹ, אָמְנָם אִם יְעַוֵּת פָּנָיו וְלִבּוֹ, וּכְשֶׁיְּשַׁאֲלוּהוּ מַה שְׁלוֹמְךָ? יָשִׁיב בְּפָנִים חֲמוּצוֹת, עֲדַיִן אֲנִי בְּצָרָתִי וְהַבְּעָיָה בְּעִקָּרָהּ בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת... אֲכֵן אוֹמְרִים הָרוֹפְאִים שֶׁיֵּשׁ שִׁפּוּר... אוּלָם עֲדַיִן זֶה רָחוֹק מֵהַיְשׁוּעָה... [וְאוּלַי עַל כָּךְ נִתְכַּוֵּן הַפָּסוּק (תהלים קיט, קנה): "רָחוֹק מֵרְשָׁעִים יְשׁוּעָה", שֶׁהָרְשָׁעִים

תָּמִיד רוֹאִים אֶת יְשׁוּעָתָן רְחוֹקָה, וְאַף שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם מְאוֹתְתִים לָהֶם שֶׁקְּרוֹבָה יְשׁוּעָתָן- רוֹאִים תָּמִיד אֶת חֲצִי הַכּוֹס הָרֵיקָה וּמִתְאוֹנְנִים עָלֶיהָ וּמַעֲלִימִים עֵינֵיהֶם מֵחֲצִי כּוֹס הַמְּלֵאָה בִּישׁוּעַת ה'].

וְכֵן אָדָם הַנִּמְצָא בְּקָשָׁיֵי פַּרְנָסָה, אוּלָם רוֹאֶה סִיְּעָתָא דִּשְׁמַיָּא וְהֵיאַךְ לְעוֹלָם מִפֹּה וּמִשָּׁם מַמְצִיא לוֹ הַבּוֹרֵא צָרְכָיו בְּדֶרֶךְ הַשְׁגָּחָה פְּלָאִית, אֲזַי, אִם יִתְבּוֹנֵן בְּנִסֵּי ה' וִישַׁבַּח לַבּוֹרֵא עַל יְשׁוּעוֹתָיו וְעַל הַשְׁגָּחָתוֹ עָלָיו, בְּכָךְ יַתְמִידוּ הַנִּסִּים וְהַשֶּׁפַע לְהִשְׁפַּע עָלָיו, אוּלָם בְּאִם יַחְמִיץ פָּנָיו וְיִתְאוֹנֵן עַל מַצָּבוֹ מִבְּלִי לָשִׂים לֵב לְהַשְׁגָּחַת ה', בְּכָךְ מַפְסִיק וְחוֹתֵךְ הוּא לְעַצְמוֹ אֶת הַשֶּׁפַע מִלֵּירֵד, שֶׁכֵּן שֵׁבֶר וְהֶרֶס אֶת כְּלֵי אֱמוּנָתוֹ מִלְּהָכִיל הַשֶּׁפַע.

בְּהוֹדָאַת הַחַשְׁמוֹנָאִים עַל מְצִיאַת פַּךְ הַשֶּׁמֶן הוּא מַה שֶּׁהִמְשִׁיךְ הַנֵּס לְכָל הַיָּמִים וּבָזֶה נָבוֹא לְבֵאוּר קֻשְׁיַת הַבַּיִת יוֹסֵף שֶׁהִקְשִׁינוּ בְּתְחִלַּת הַמַּאֲמָר.

הַחַשְׁמוֹנָאִים לְאַחַר נִצְחוֹנָם אֶת הַיְוָנִים בָּאוּ לְחַנֵּךְ אֶת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ וְרָאוּ שֶׁאֵין שֶׁמֶן טָהוֹר לַהַדְלָקָה לְפִי שֶׁהַיְוָנִים בְּכַוָּנָה תְּחִלָּה טִמְּאוּ אֶת כָּל הַשְּׁמָנִים, וּמוּבָא בַּמִּדְרָשׁ שֶׁכֵּיוָן שֶׁרָאוּ זֹאת יָשְׁבוּ וּבָכוּ עַל שֶׁאֵין לָהֶם הַזְכִּיָּה לְהַדְלִיק בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, וְאַף שֶׁהֻתַּר לָהֶם לְהַדְלִיק בְּשֶׁמֶן טָמֵא שֶׁכֵּן "טָמְאָה הֻתְּרָה בְּצִבּוּר" - כַּאֲשֶׁר כָּל הַצִּבּוּר טָמֵא מֻתָּר הָיָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשֶׁמֶן טָמֵא- מִכָּל מָקוֹם הִצְטַעֲרוּ עַל כָּךְ, וּכְשֶׁרָאָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֶפְצָם רָצָה לַעֲשׂוֹת לָהֶם נֵס, אוּלָם כְּאָמוּר שֶׁכְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִים לְנֵס זְקוּקִים לֶאֱמוּנָה כָּרְאוּי, מֶה עָשָׂה הַבּוֹרֵא, הֵאִיר עֵינֵיהֶם וּמָצְאוּ פַּךְ שֶׁמֶן לְיוֹם אֶחָד בִּלְבַד, וְכָאָמוּר לְעֵיל שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לֹא פּוֹתֵר אֶת כָּל הַבְּעָיָה כְּדֵי לִבְדֹּק אֶת הָאָדָם אִם רָאוּי הוּא לְנֵס, וּכְשֶׁמָּצְאוּ הַחַשְׁמוֹנָאִים פַּךְ שֶׁמֶן טָהוֹר לְיוֹם אֶחָד שָׂמְחוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה מְאֹד, שֶׁכֵּן רָאוּ שֶׁהִנֵּה ה' אִתָּם וּמְאוֹתֶת לָהֶם שֶׁבִּרְצוֹנוֹ לְהוֹשִׁיעַם בְּשֶׁמֶן טָהוֹר לְהַדְלָקָה, וְשָׂמְחוּ שִׂמְחָה גְּדוֹלָה לִמְאֹד וּכְאֵלּוּ כְּבָר יֵשׁ בְּיָדָם שֶׁמֶן לְכָל הַח' יָמִים, שֶׁכֵּן לֹא יָכְלוּ לְיַצֵּר שֶׁמֶן טָהוֹר רַק בְּעוֹד ח' יָמִים, וְהֶאֱמִינוּ שֶׁמִּי שֶׁהִמְצִיא לָהֶם שֶׁמֶן הַיּוֹם יַמְצִיא לָהֶם מָחָר, וְשָׂמְחוּ בְּשֶׁמֶן זֶה שִׂמְחָה שְׁלֵמָה וְלֹא שִׂמְחָה חֶלְקִית, וּבְכָךְ זָכוּ לְהַמְשִׁיךְ הַשֶּׁפַע וְהַנֵּס לְח' יָמִים.

וְלֶהֱיוֹת שֶׁשִּׂמְחָתָם בִּמְצִיאַת פַּךְ הַשֶּׁמֶן בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הִיא שֶׁהִמְשִׁיכָה לָהֶם אֶת הַשְׁפָּעַת הַנֵּס לְח' יָמִים- נִכְלַל גַּם הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן בַּנֵּס, אַחַר שֶׁמִּמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת הַנֵּס.

וְאִלּוּ הָיוּ הַחַשְׁמוֹנָאִים נוֹהֲגִים אַחֶרֶת וְאוֹמְרִים בִּלְבָבָם, מַה יִּתֵּן לָנוּ שֶׁמֶן זֶה שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא לְיוֹם אֶחָד בִּלְבַד, וְהָיוּ עֲדַיִן בְּצַעַר וּבִדְאָגָה עַל יֶתֶר הַיָּמִים, וְלֹא הָיוּ נוֹתְנִים אֶל לִבָּם אֶת הָאוֹת הַזֶּה שֶׁהִנֵּה ה' יִתְבָּרַךְ מְאוֹתֶת לָהֶם שֶׁהוּא אִתָּם לְהוֹשִׁיעָם בְּשֶׁמֶן טָהוֹר, הָיוּ בְּכָךְ עוֹצְרִים אֶת הַנֵּס וְהַשֶּׁפַע וְלֹא זוֹכִים לַנֵּס.

וְזֶהוּ סוֹדָן שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל וְיִחוּדָן, שֶׁכַּאֲשֶׁר מַאֲמִינִים הֵמָּה בִּישׁוּעַת ה', וְנוֹתְנִים לִבָּם עַל כָּךְ שֶׁה' אִתָּם מַמְשִׁיכִים נִסִּים וְהַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת, וְאִלּוּ כַּאֲשֶׁר דּוֹאֲגִים הֵמָּה, וּמַכְנִיסִים יָגוֹן וּדְאָגָה בִּלְבָבָם עוֹצְרִים הַשֶּׁפַע וְהַנֵּס.

נא. מפליא לעשות

הַשָּׁעוֹן כְּמוֹ עָמַד מִלֶּכֶת. הַדַּקּוֹת הַקְּצוּבוֹת בָּהֶן דַּלְתּוֹת חַדְרֵי הַנִּתּוּחַ נִסְגְּרוּ מִלִּפְנֵיהֶם נִרְאוּ לָהֶם כְּמוֹ שָׁעוֹת רַבּוֹת אוֹ אַף כְּמוֹ יָמִים אֲרֻכִּים.

אַךְ לֹא מִזְּמַן יָשַׁב אִתָּם יוֹסֵף, עִם מִשְׁפַּחְתּוֹ הַגְּדוֹלָה וְעִם כָּל הָאוֹרְחִים, בְּסְעֻדַּת ה"שֶׁבַע בְּרָכוֹת". יוֹסֵף יָשַׁב כְּהֶרְגֵּלוֹ בְּרֹאשׁ הַשֻּׁלְחָן הַגָּדוֹל הַמְכֻבָּד וְהַחֲגִיגִי, שֶׁעִטְּרוּ אוֹתוֹ שְׁלַל מַטְעַמִּים וּמַעֲדַנִּים. דָּגִים מִמְּגֻוָּן סוּגִים הֻגְּשׁוּ וְהִצְטָרְפוּ לַשֻּׁלְחָן. יוֹסֵף הִתְרַוֵּח בְּמְקוֹמוֹ וְהִצְטָרֵךְ לַשִּׁירָה הַקּוֹלַחַת, עִנְבֵי הַגֶּפֶן... בְּעִנְבֵי הַגֶּפֶן..." וְאָז זֶה קָרָה.

לֹא כֻּלָּם הִבִּיטוּ בְּפָנָיו, אַךְ מִי שֶׁהִסְתַּכֵּל וַדַּאי לֹא יִשְׁכַּח אֶת הַמַּחֲזֶה הַמְצַמְרֵר. פָּנָיו שֶׁל יוֹסֵף הִתְקַדְּרוּ, הִתְכַּוְּצוּ, הִכְחִילוּ וְאַחַר הֶאֱדִימוּ. שִׁעוּלִים כְּבֵדִים הֵחֵלּוּ לְהִשָּׁמַע בְּעָצְמָה אַדִּירָה עַד שֶׁגָּבְרוּ עַל הַשִּׁירָה הָרָמָה שֶׁהֻפְסְקָה בְּאֶמְצַע.

- "הוּא נֶחְנָק!" "הַצִּילוּ! הַצָּלָה!" קְרִיאוֹת מִבֹּהֶלוֹת נִשְׁמְעוּ בָּאֲוִיר. אַחַד הַנּוֹכְחִים, שֶׁהָיָה בַּעַל רֶכֶב קָטָן מִיָּד נִרְתַּם לְעֶזְרָה וְלִקַּח אוֹתוֹ בְּיָדוֹ: "נִקַּח אוֹתוֹ לְבֵית הַחוֹלִים". הָאִשָּׁה וּשְׁנַיִם מֵהַיְלָדִים הַגְּדוֹלִים רָצוּ אֲחֲרֵיהֶם בְּבֶהָלָה וְהִצְטָרְפוּ לַנְּסִיעָה.

בְּבֵית הַחוֹלִים הִגִּיעוּ מִיָּד לְטִפּוּל-נִמְרָץ, שָׁם הָרוֹפֵא הַמְמַיֵּן קָבַע בְּטוֹן חָמוּר: "חַיָּבִים לְבַצַּע נִתּוּחַ בְּדְחִיפוּת. נִתּוּחַ שֶׁמִּטִּבְעוֹ מְסֻכָּן הוּא בְּיוֹתֵר, אַךְ לְהִמָּנַע מִלְּבַצְּעוֹ מְסֻכָּן פִּי כַּמָּה."

וְכָעֵת חִכּוּ הֵם בַּחֲדַר הַהַמְתָּנָה בִּדְמָמָה מְשַׁתֶּקֶת. אַף אֶחָד מֵהֶם לֹא עָצַם אֶת עֵינָיו, וְאַף לֹא זָז מִמְּקוֹמוֹ.

דֶּלֶת חֲדַר הַנִּתּוּחַ נִפְתְּחָה, וְהָרוֹפֵא יָצָא וְהִתְקַדֵּם לְעֶבְרָם.

הֵם הִנִּיחוּ אֶת סִפְרֵי הַתְּהִלִּים וְהִתְקָרְבוּ בִּדְרִיכוּת וּבְצִפִּיָּה לִשְׁמֹעַ מַה בְּפִיו.

-"הַכֹּל עָבַר בְּשָׁלוֹם." הָרוֹפֵא חִיֵּךְ לְעֶבְרָם בְּחִיּוּךְ מַרְגִּיעַ. "הוּא עָבַר הַרְדָּמָה, הָעֶצֶם הוּסְרָה מֵהַגּוּף. כַּמּוּבָן עוֹד צָרִיךְ הִתְאוֹשְׁשׁוּת אֲבָל הַסַּכָּנָה מֵאֲחוֹרֵינוּ. קִבַּלְתֶּם אַבָּא בְּמַתָּנָה."

בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה נָשְׁמוּ לִרְוָחָה. רִגְשֵׁי הוֹדָיָה עַזִּים מִלְּאוּ אֶת לִבָּם. כֵּיצַד יוֹדוּ לָרוֹפֵא? כֵּיצַד יוֹדוּ לַה'? הֵם כְּבָר רָקְמוּ בְּמַחְשַׁבְתָּם אֶת סְעֻדַּת הַהוֹדָיָה הַגְּדוֹלָה שֶׁיַּעַרְכוּ בְּבֵיתָם כְּדֵי לְרוֹמֵם וּלְהוֹדוֹת לַה' בְּקָהָל רַב עַל הַנֵּס הֶעָצוּם.

הַחִזָּיוֹן הַמְתֹאָר כָּאן בְּקִצָּרָה, לְמַעֲשֶׂה קוֹרֶה לָאָדָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם כַּמָּה פְּעָמִים! אִלּוּלֵא הָיְתָה יוֹצֵאת הַפִּסְלֶת אֲשֶׁר בְּגוּפֵנוּ - אֲפִלּוּ שָׁעָה אַחַת אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בָּנָה אֶת הַגּוּף עִם כֹּחַ לְהִתְנַקּוֹת לְבַד בְּלִי כְּאֵבִים, בְּלִי צֹרֶךְ בְּאַשְׁפּוּז, לֹא הַרְדָּמָה, נִתּוּחַ וְהַחְלָמָה - אָכֵן 'רוֹפֵא כָּל בָּשָׂר, וּמְאֹד מַפְלִיא לַעֲשׂוֹת. וּמִן הָרָאוּי הוּא שֶׁכָּל רִגְשֵׁי הַהוֹדָיָה וְהָרוֹמְמוּת שֶׁהָיוּ אֲמוּרִים לְהִכָּלֵל בְּסָעֲדַת הַהוֹדָיָה, כֻּלָּם יִהְיוּ מְבַצְבְּצִים וּמְפַכִּים בְּתוֹךְ בִּרְכַּת 'אֲשֶׁר יָצַר'.

מְבֻסָּס עַל רַעְיוֹן מִתּוֹךְ הַסִּפּוּר: "בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב"

מוּבָא בְּתִקּוּנֵי הַזֹּהַר (תיקון כא דף נא ע"ב): "יִשְׂרָאֵל סָלְקִין מִגּוֹ גָּלוּתָא בְּנִגּוּנָא" וּמְפֹרָשׁ שָׁם ה"מָתוֹק מִדְּבַשׁ": בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲלוּ וְיֵצְאוּ מִן הַגָּלוּת בְּנִגּוּן, כִּי כָּל הָעֲלִיּוֹת הֵם עַל יְדֵי נְגוּנִים וְשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת.

נב. להודות על שזכינו להודות

כָּתַב רַשִׁ"י בְּמַסֶּכֶת סוֹטָה (מ' ע"א) עַל דִּבְרֵי הַגְּמָרָא, בִּזְמַן שֶׁשִּׁלִּיחַ צִבּוּר אוֹמֵר מוֹדִים, הָעָם מַה הֵם אוֹמְרִים, אָמַר רַב, "מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ" וְכָתַב רַשִׁ"י, "עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ", עַל שֶׁנָּתַתָּ בְּלִבֵּנוּ לְהִיוֹת דְּבוּקִים בְּךָ וּמוֹדִים לְךָ ע"כ. וְכֵן פֵּרֵשׁ בְּסִפֶּר "בֵּינָה לְעִתִּים" אֶת הַפָּסוּק (תהילים סג, ד) "כִּי טוֹב חַסְדְּךָ מֵחַיִּים שְׂפָתַי יְשַׁבְּחוּנָךְ", שֶׁהַחֶסֶד "שֶׁשְּׂפָתַי יְשַׁבְּחוּנָךְ", שֶׁהִרְשָׁה לָנוּ לְשַׁבְּחוֹ, הוּא גָּדוֹל מֵהַחֶסֶד שֶׁנָּתַן לָנוּ חַיִּים.

אִם כֵּן, עַל הָאָדָם לְהוֹדוֹת לַה' גַּם עַל זֶה שֶׁנִּתְּנָה לוֹ הָאֶפְשָׁרוּת וְהַיְכֹלֶת לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ לְבוֹרְאוֹ. עָלָיו לְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּךְ שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה יָכוֹל הוּא לַעֲמֹד לְשַׁבֵּחַ, לְהַלֵּל וּלְהוֹדוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

וּרְאֵה בִּדְבָרָיו הַנִּפְלָאִים שֶׁל הַחָתָם סוֹפֵר (תורת משה עה"ת, הפטרת נשא), שֶׁבֵּאֵר מַה שֶּׁאוֹמְרִים שְׁתֵּי פְּעָמִים כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָ-הּ הַלְלוּ-הּ וְגוֹ', דְּזֶהוּ מְשׁוּם שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל זֶה גּוּפָא שֶׁיָּכוֹל הוּא לְהַלֵּל. וּבֵאֵר בָּזֶה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "כָּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָ-הּ וְגוֹ', וְכוֹפְלִים אוֹתוֹ שְׁתֵּי פְּעָמִים, כִּי עַל כָּל נְשִׁימָה תְּהַלֵּל ה' שֶׁהֶחֱיָנוּ בַּנְּשִׁימָה הַזֹּאת, וְעַל מָה אֲנִי מְהַלְּלוֹ, עַל שֶׁזִּכַּנִי שֶׁעַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה אֲנִי מְהַלֵּל, כִּי לוּלֵא כֵּן לָמָּה אֲהַלֵּל עַל הַנְּשִׁימָה, וְלָמָּה לִי הַנְּשִׁימָה וְהַחַיּוּת לְהֶבֶל וָרִיק, אֶבָל אֲנִי מְהַלֵּל עַל כָּל נְשִׁימָה שֶׁזִּכַּנִי בָּהּ לְהַלֵּל עַל הַנְּשִׁימָה" עכ"ל.

מִכָּאן נִתָּן לִלְמֹד, שֶׁכָּל עִקַּר מַטָּרַת הַחַיִּים הִיא כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וְכֵן שֶׁצָּרִיךְ אָדָם לְהוֹדוֹת בְּכָל רֶגַע עַל זֶה גּוּפָא שֶׁהוּא יָכוֹל לְהוֹדוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַל כָּךְ שֶׁבָּרַב חַסְדּוֹ וְטוּבוֹ נוֹתֵן לָנוּ ה' אֶת הָאֶפְשָׁרוּת הַזּוֹ. יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה.

נג. הבא לה' בברכת ההודאה נכנס לפני ולפנים

כָּתַב הַבְּרִכַּת אַבְרָהָם (תשנ"ט א רצז): "דְּהִנֵּה מַלְכוּתָא דְּאַרְעָא כְּעֵין מַלְכוּתָא דִּרְקִיעָא. וּבְמַלְכוּתָא דְּאַרְעָא, כְּשֶׁבָּא אָדָם וּמְבַקֵּשׁ לִרְאוֹת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֲלִים אוֹתוֹ מַה לְּךָ אֵצֶל

הַמֶּלֶךְ, אִם אוֹמֵר שֶׁאֵין לוֹ פַּרְנָסָה וּבָא לְבַקֵּשׁ מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁיִּדְאַג לוֹ לַעֲבוֹדָה לְהִתְפַּרְנֵס, שׁוֹלְחִים אוֹתוֹ שֶׁיִּפָּנֶה לַשַּׂר הַמְמֻנֶּה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ עַל הָעֲבוֹדָה, וְאִם הוּא חוֹלֶה וְזָקוּק לְרוֹפֵא שֶׁיְּרַפְּאֵהוּ שׁוֹלְחִים אוֹתוֹ לְשַׂר הַבְּרִיאוּת וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה. אַךְ כְּשֶׁבָּא אָדָם וְאוֹמֵר שֶׁרוֹצֶה לִרְאוֹת פְּנֵי הַמֶּלֶךְ כְּדֵי לְהוֹדוֹת לוֹ עַל הַנְּהָנַת הַמְּלוּכָה, אֵין שׁוֹלְחִים אוֹתוֹ לְשׁוּם מְמֻנֶּה, אֶלָּא פּוֹתְחִים לְפָנָיו שַׁעַר הַמֶּלֶךְ שֶׁיּוּכַל לָבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ וּלְהוֹדוֹת לוֹ. כֵּן בְּמַלְכוּתָא דִּרְקִיעָא יֵשׁ מְמֻנִּים שׁוֹנִים עַל כָּל דָּבָר בִּפְנֵי עַצְמוֹ, אֲבָל הַבָּא לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמָלָנוּ, פּוֹתְחִים לוֹ אֶת שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְנִכְנָס לִפְנֵי וְלִפְנִים לִרְאוֹת בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל..."

יֵשׁ לְהוֹסִיף שֶׁאֶכֶן לְאַחַר הַהוֹדָאָה, כַּאֲשֶׁר כְּבָר הִכְנִיסוּהוּ לְזֶה לִפְנֵי וְלִפְנִים, יוּכַל לְבַקֵּשׁ בַּקָּשׁוֹתָיו בְּעוֹדוֹ עוֹמֵד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וּבְהֶחְלֵט הַסִּכּוּי לְמִלּוּי מִשְׁאֲלוֹתָיו יִהְיֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר אִלּוּ לֹא יַקְדִּים לְהוֹדוֹת, וְהָבֵן.

וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא כַּמָּה צָרִיךְ אָדָם לִשְׁמֹחַ בְּהוֹדָאָתוֹ לַה' לְפִי שֶׁהַמְשַׁבֵּחַ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רָצוּי, מְשֻׁבָּח וְנַעֲלֶה אַף יוֹתֵר מִשִּׁירַת הַמַּלְאָכִים, כְּפִי שֶׁאוֹמֵר הַמִּדְרָשׁ (ילקוט משלי תתקנ"א): "בְּרֹב עַם הַדְרַת מֶלֶךְ", אָמַר רַב חֲמָא בְּר' חֲנִינָא, לְהַגִּיד שִׁבְחוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַלְפֵי אַלְפִין וְרִבּוֹא רִבְבוֹת כִּתּוֹת שֶׁל מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת שֶׁיְּשָׁרְתוּהוּ וְיִשַּׁבְּחוּנוּ, אֵינוֹ רוֹצֶה אֶלָּא בְּשִׁבְחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר: 'בְּרֹב עַם הַדְרַת מֶלֶךְ' וְגוֹ'." (וְעַיֵּן שָׁם בַּאֲרִיכוּת דִּבְרֵי הַמִּדְרָשׁ).

כָּתַב רַבֵּנוּ יוֹנָה בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (שער ד יב): "וְכֵן בְּעִנְיַן הַהוֹדָאָה עַל הַטּוֹבָה נֶאֱמַר 'אוֹדְךָ לְעוֹלָם כִּי עָשִׂיתָ וַאֲקַוֶּה שִׁמְךָ כִּי טוֹב נֶגֶד חֲסִידֶיךָ' (תהילים נב יא). פֵּרוּשׁ, אוֹדְךָ עַל הַטּוֹבָה שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּדִי, וּבַעֲבוּר זֶה אֲקַוֶּה לְהַתְמַדַּת טוּבוֹתֶיךָ."

נד. נגילה ונשמחה בישועתו

נִסְעָר וּמָתוּחַ מִתְהַלֵּךְ יְהוּדָה בְּבֵיתוֹ, רֹאשׁוֹ חָפוּן בֵּין כַּפּוֹת יָדָיו וְהוּא מְהַרְהֵר בַּצָּרָה הַחֲדָשָׁה שֶׁבָּאָה אֶל בֵּיתוֹ.

עַד לִפְנֵי חֹדֶשׁ הִתְנַהֲלוּ חַיָּיו עַל מֵי מְנוּחוֹת. פַּרְנָסָתוֹ הָיְתָה בְּרֶוַח, מִשְׂרָה נָאָה הָיְתָה לוֹ וְכֵן יְלָדִים טוֹבִים שֶׁמִּלְּאוּ אוֹתוֹ אַךְ אֹשֶׁר וְנַחַת.

אֶלָּא, שֶׁבְּיוֹם אֶחָד מְאֹד לֹא בָּהִיר הִתְהַפֵּךְ עָלָיו הַגַּלְגַּל.

הוּא מָצָא אֶת עַצְמוֹ מָפֻטָּר מִמְּקוֹם עֲבוֹדָתוֹ עִם חוֹבוֹת אַדִּירִים רוֹבְצִים עַל כְּתֵפָיו. מִפֹּה וּמִשָּׁם הוּא נִסָּה לְהַשִּׂיג הַלְוָאוֹת, כְּסָפִים וְהַמְחָאוֹת, אַךְ כָּעֵת הוּא מְרוֹקָן לַחֲלוּטִין.

הַכֶּסֶף שֶׁבְּיָדוֹ אָזַל.

מַבָּט מָהִיר עַל אֲרוֹנוֹת הַמִּטְבָּח שֶׁבְּבֵיתוֹ מַבְהִיר לוֹ שֶׁאִשְׁתּוֹ מִסְתַּפֶּקֶת בְּמֻעָט שֶׁבְּמֻעָט וְגַם מוּצְרֵי מָזוֹן בְּסִיסִיִּים כְּבָר אֵינוֹ מוּבָן מֵאֲלָיו שֶׁיִּתְאָרְחוּ בְּבֵיתוֹ.
כְּשֶׁדַּעְתּוֹ פְּזוּרָה עָלָיו מִתְיַשֵּׁב יְהוּדָה לְיַד הַשֻּׁלְחָן וּמְנַסֶּה לְהִתְעַלֵּם מִמַּעֲטָפוֹת דְּאַר שֶׁנָּחוֹת שָׁם וּמְחַכּוֹת לְטִפּוּלוֹ... חֶשְׁבּוֹנוֹת חַשְׁמַל, חֶשְׁבּוֹנוֹת מַיִם, בַּקָּשׁוֹת לִשְׁכַּר לְמוּד עֲבוּר הַיְלָדִים וְעוֹד כָּאֵלֶּה וַאֲחֵרִים.
כָּל יוֹם שֶׁעָבַר רַק הֶחְמִיר אֶת הַמַּצָּב וְהוּא הָפַךְ לְבַלְתִּי נִסְבָּל לַחֲלוּטִין.
הַחֹרֶף מִתְקָרֵב בְּצַעֲדֵי עָנָק. הַיְלָדִים זְקוּקִים לִמְעִילִים חַמִּים וּלְבִגּוּד הוֹלֵם וְהוּא - מִנַּיִן יְשַׁלֵּם כָּל זֹאת?
תִּקְוָה אַחַת מְפַעֶמֶת בּוֹ בְּלִבּוֹ.
לִיהוּדָה דּוֹד עָשִׁיר שָׁגָר מֵעֵבֶר לַיָּם, בְּאָמֶרִיקָה הָרְחוֹקָה. אִישׁ עֲסָקִים מְמֻלָּח הוּא הוֹן וּנְכָסִים רַבִּים רְשׁוּמִים עַל שְׁמוֹ.
יוֹדֵעַ יְהוּדָה הֶעָנִי שֶׁדּוֹדוֹ מוּדָע לְמַצָּבוֹ הַקָּשֶׁה. וַדַּאי שֶׁתּוֹךְ יוֹם יוֹמַיִם יִשְׁלַח הוּא סִיּוּעַ נָאוֹת.
אוּלָם זְמַן רַב חָלַף וּשְׁתִיקָה אֲרֻכָּה שׁוֹרֶרֶת מִצִּדּוֹ שֶׁל דּוֹדוֹ. הוּא לֹא שׁוֹלֵחַ סִיּוּעַ, אַף לֹא אִגֶּרֶת עִידּוּד לִרְפוּאָה, מְאוּמָה!
יְהוּדָה הֶעָנִי הוֹלֵךְ בִּתְחוּשׁוֹת קָשׁוֹת, עַל דּוֹד קַר וּמְנֻכָּר, אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָּנִים לְזָקֵן וְנַעַר לֹא יָחוֹן. אֶת מְרִירוּתוֹ הוּא שׁוֹפֵךְ בִּפְנֵי כָּל הַנִּקְרֶה בְּדַרְכּוֹ. הוּא מְשַׁתֵּף בְּמַחְשְׁבוֹתָיו אֶת אִשְׁתּוֹ, אֶת יְלָדָיו וּבְשָׁלֵב מְאֻחָר יוֹתֵר כָּל הַשְּׁכֵנִים בָּרְחוֹב יוֹדְעִים לְסַפֵּר עַל הַדּוֹד חֲסַר הַלֵּב מֵאֲמֶרִיקָה שֶׁאֵינוֹ מוּכָן לַעֲזֹר לִיהוּדָה. דּוֹד עָשִׁיר מֻפְלָג שֶׁמִּתְעַלֵּם בִּמְכֻוָּן.
כָּךְ בְּמֶשֶׁךְ יָמִים וְשָׁבוּעוֹת, עַד שֶׁבְּיוֹם מִן הַיָּמִים הִתְדַּפֵּק מַאן דְּהוּ עַל דֶּלֶת בִּקְתָּתוֹ שֶׁל הֶעָנִי כְּשֶׁהוּא גּוֹרֵר עִמּוֹ חֲבִילוֹת עָנָק. "יֵשׁ כָּאן מִכְתָּב", אָמַר וְנֶעֱלַם.
הַחֲבִילוֹת הֻכְנְסוּ אַחַר כָּבוֹד אֶל הַבַּיִת הַדַּל, וְכַאֲשֶׁר פָּתְחוּ בְּנֵי הַבַּיִת אֶת הָאַרְגָּזִים, מָצְאוּ בְּתוֹכָם מִכָּל טוּב חוּצָה לָאָרֶץ:
אַרְגָּז עִם בְּגָדִים יְקָרֻתִיִּים, מֻתְאָם בְּדִיּוּק לְמִדּוֹת הַיְלָדִים. אַרְגָּז מָלֵא בְּמוּצְרֵי מָזוֹן מְשֻׁבָּחִים וּמַמְתַּקִּים יְקָרֻתִיִּים. אַרְגָּז מָלֵא מִשְׂחָקִים חֲדִישִׁים וּמְשֻׁכְלָלִים. וּלְצַד כָּל אֵלּוּ, מַעֲטָפָה מְצֻרֶפֶת עִם סְכוּם כֶּסֶף לֹא מְבֻטָּל, מֻנָּח עַל מִכְתָּב מֵאֵת הַדּוֹד וּבוֹ אִחוּלֵי הִתְאוֹשְׁשׁוּת, צְמִיחָה וּפְרִיחָה.
מִסְתַּבֵּר אֲפוֹא, כִּי בִּזְמַן שֶׁיְּהוּדָה הַמְמֻרְמָר שָׁפַךְ קִיתּוֹנוֹת שֶׁל כַּעַס עַל הַדּוֹד, הָיָה עָסוּק הַלָּה בַּהֲכָנַת הָאַרְגָּזִים וּבִשְׁלִיחָתָם.
זֶר כִּי הָיָה נִכְנָס אֶל הַבַּיִת, הָיָה מְשֻׁתּוֹמֵם בְּוַדַּאי:
בְּמָקוֹם לִשְׂמֹחַ וְלִצְהֹל, יָשְׁבוּ בְּנֵי הַבַּיִת כַּאֲבֵלִים וַחֲפוּיֵי רֹאשׁ. אֲבִי הַמִּשְׁפָּחָה, סָמוּק כֻּלּוֹ, יָשַׁב וְדָמַע מְבוּשָׁה, כְּשֶׁהוּא מְגַמְגֵּם אֵי אֵלּוּ מִלּוֹת הִתְנַצְּלוּת, סָפֵק לְעַצְמוֹ סָפֵק לִבְנֵי בֵּיתוֹ.

גַּם הָאִשָּׁה וְהַיְלָדִים לֹא יָדְעוּ הֵכֵיצַד לְהָגִיב לַמַּרְאֶה שֶׁלִּפְנֵיהֶם וְהִשְׁפִּילוּ מַבָּט בְּמְבוּכַת אֵין קֵץ.

בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר, הֶעָנִי וּבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּמְעַט וְלֹא הָיוּ מְסֻגָּלִים לֵהָנוֹת מִן הַמַּתָּנוֹת הָרַבּוֹת שֶׁהֶעְתִּיר עֲלֵיהֶם הַדּוֹד הַנָּדִיב.

הַמַּתָּנוֹת הִזְכִּירוּ לָהֶם כָּל הָעֵת אֶת הַיַּחַס הַנּוֹרָא שֶׁהֶעֱנִיקוּ לְמֵיטִיבָם וְאִישׁ חַסְדָּם... וְהַנִּמְשָׁל פָּשׁוּט, נוֹקֵב, בָּרוּר וּמוּבָן.

כַּאֲשֶׁר אָדָם הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה בּוֹטֵחַ בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, מְיַחֵל לִישׁוּעָתוֹ וְכָל הָעֵת אֵינוֹ מִתְלוֹנֵן, אֶלָּא אַדְּ עָסוּק בְּלִשְׁמֹחַ, לְהוֹדוֹת וּלְרָאוֹת אֶת הַטּוֹב - וַדַּאי שֶׁכְּשֶׁתָּבוֹא הַיְשׁוּעָה הוּא יֵהָנֶה מִמֶּנָּה בְּלֵב שָׁקֵט וְשָׁלֵו, כְּמִי שֶׁצִּפָּה לָהּ זֶה מִכְּבָר.

וְאִלּוּ, אָדָם שֶׁלֹּא עוֹמֵד בְּנִסָּיוֹן הַהַמְתָּנָה וְהַצִּפִּיָּה, וְרַק מִתְלוֹנֵן כָּל הַזְּמַן, אֵיךְ יוּכַל הוּא לִשְׁמֹחַ בְּבוֹא הָעֵת? אֵיךְ יוּכַל לְכַסּוֹת עַל הַבּוּשָׁה הַנּוֹרָאִית כְּשֶׁיִּרְאֶה אֵיזֶה יִפְי וְאֹשֶׁר הֵכִין עֲבוּרוֹ הַבּוֹרֵא כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן? וַדַּאי שֶׁיִּתְחָרֵט הוּא וְיִצְטַעֵר עַל שֶׁהֵעֵז לְרָטֹן בְּלִבּוֹ וְלִטְעֹן שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֵינוֹ מַשְׁגִּיחַ עָלָיו...

עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת כָּל מַאֲמָץ וְגַם בְּרָגָעִים קָשִׁים, בָּהֶם אוֹר הַיְשׁוּעָה נֶעֱלָם מֵעֵינֵינוּ, לְהִתְחַזֵּק בְּיֶתֶר שְׂאֵת וּבְיֶתֶר עֹז לְהַאֲמִין בַּה' וּלְהוֹדוֹת לוֹ בְּכָל מַצָּב. לְהוֹדוֹת עַל הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ, לְדַמְיֵן אֶת אַרְגָּזֵי הַיְשׁוּעָה שֶׁמֻּכָּנִים לָנוּ ה' מַמָּשׁ בִּרְגָעִים אֵלֶּה וּלְהוֹדוֹת לוֹ עַל כָּךְ עִם כָּל הַלֵּב, כָּל הָרֶגֶשׁ וְכָל הַהִתְעוֹרְרוּת.

וְאַף שֶׁאֵצֶל הַבּוֹרֵא נִתָּן לִשְׁלֹחַ לָנוּ יְשׁוּעָה לְלֹא עִכּוּב - יְשׁוּעַת ה' כְּהֶרֶף עַיִן - אוּלָם אֱמוּנָתֵנוּ הֲלֹא מְחַיֶּבֶת לְהַאֲמִין שֶׁעֶצֶם הָעִכּוּב הוּא תּוֹעֶלֶת לֹא פָּחוֹת מֵהַיְשׁוּעָה עַצְמָהּ.

הֶבְדֵּל זֶה, בֵּין הַמְצַפֶּה לִישׁוּעָה מִתּוֹךְ בִּטָּחוֹן לְבֵין הַמְצַפֶּה לָהּ מִתּוֹךְ יֵאוּשׁ וְחֹסֶר בִּטָּחוֹן, טָמוּן בְּמַאֲמַר הַכָּתוּב (ישעיהו כ"ה ט'): "זֶה ה' קִוִּינוּ לוֹ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ".

הַשִּׂמְחָה הַשְׁלֵמָה בִּישׁוּעָתוֹ שֶׁל מָקוֹם, אֵינָהּ אֶלָּא מִתּוֹךְ קִוּוּי שֶׁל מַמָּשׁ. רַק מִי שֶׁקִּוָּה לְעֶזְרַת ה' וּבָטַח בְּבוֹרְאוֹ כָּל הָעֵת, יוּכַל לָגִיל וְלִשְׂמֹחַ בַּיְשׁוּעָה בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר.

גַּם בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית אָנוּ מְשַׁנְּנִים יְסוֹד זֶה מִדֵּי בֹּקֶר, בִּתְפִלַּת "אַהֲבָה רַבָּה": "כִּי בְּשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ, נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ".

זֶהוּ תְּנַאי מֻחְלָט, תְּנַאי הַקּוֹדֵם לַמַּעֲשֶׂה: רַק מִי שֶׁבּוֹטֵחַ בִּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל - יָגִיל וְיִשְׂמַח בִּישׁוּעָתוֹ.

יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לִישׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת בְּקָרוֹב, אוֹתָן נְקַבֵּל מִתּוֹךְ שָׂשׂוֹן וְגִיל, מִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה מְתוּקָה שֶׁל 'אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ' כִּי גַּם בִּשְׁעוֹת הַחֹשֶׁךְ וְהָאֹפֶל זָכִינוּ לְהַכִּיר בְּאוֹרָהּ הַמָּתוֹק שֶׁל הַשִּׂמְחָה וְהַהוֹדָיָה לַה'. יְהִי רָצוֹן שֶׁבְּקָרוֹב נִפְתַּח אֶת הַדֶּלֶת לִישׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת

גְּדוֹלוֹת כְּשֶׁמַּאֲחוֹרֵינוּ עוֹמְדִים רְגָעִים שֶׁל הוֹדָיָה נִפְלָאָה פּוֹתַחַת שְׁעָרִים. וְיִהְיוּ רִגְעֵי הַהוֹדָיָה הָאֵלּוּ מְלַוִּים אוֹתָנוּ בְּפִתְיחַת קְשׁוּרֵי הַמַּתָּנוֹת בְּשִׂמְחַת עוֹלָמִים.

נה. ותאמר ציון עזבני ה'

שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ אוֹמֵר (קהלת ה, א): "אַל תְּבַהֵל עַל פִּיךָ וְלִבְּךָ אַל יְמַהֵר לְהוֹצִיא דָבָר לִפְנֵי הָאֱלֹקִים, כִּי הָאֱלֹקִים בַּשָּׁמַיִם וְאַתָּה עַל הָאָרֶץ עַל כֵּן יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעַטִּים", כְּדֵי לְהָבִין דְּבַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ בָּזֶה נַקְדִּים מָשָׁל.

עָשִׁיר מֻפְלָג, שֶׁעָסָקָיו מְסֹעָפִים עַל פְּנֵי כַּמָּה מְדִינוֹת בְּרַחֲבֵי הָעוֹלָם, הִרְגִּישׁ שֶׁבְּרִיאוּתוֹ הוֹלֶכֶת וּמִתְמוֹטֶטֶת. הַשָּׁנָה לֹא שֵׁנָה, הָאֲכִילָה לֹא אֲכִילָה כָּרָאוּי מֵחֲמַת הַטָּרְדוֹת הָרַבּוֹת. הֶחְלִיט שֶׁחַיָּב הוּא לְהַבְרֹאת אֶת עַצְמוֹ, וּכְחֻדֶּשׁ חֲדָשִׁים בְּכָל שָׁנָה עָלָיו לִפְרֹשׁ מִכָּל עֲסָקָיו וְלָנוּחַ בְּבִנְיָן מִפְאָר שֶׁיִּבְנֶה לְעַצְמוֹ קָרוֹב לִשְׂפַת הַיָּם, בִּנְיָן עִם כָּל הַלּוּקְסוּס, כַּמּוּבָן.

לְשֵׁם כָּךְ הִזְעִיק קַבְּלָן נֶאֱמָן וְיָשָׁר, וּתְנַאי הִתְנָה עִמּוֹ - שֶׁהָעֲבוֹדָה תִּסְתַּיֵּם בַּמְּהִירוּת הָאֶפְשָׁרִית, כֵּיוָן שֶׁכֹּחוֹתָיו הוֹלְכִים וְכָלִים.

עָשִׁיר זֶה, לַמְרוֹת הִסְתַּעֲפוּת עֲסָקָיו בְּרַחֲבֵי תֵּבֵל - בִּתְחוּם הַבִּנְיָה לֹא הָיְתָה לוֹ שׁוּם יְדִיעָה וּמַשָּׂג, אַחַר שֶׁלֹּא עָסַק בָּזֶה מֵעוֹלָם.

הֵחֵל הַקַּבְּלָן הַנֶּאֱמָן בִּמְלַאכְתּוֹ, אִרְגֵּן צָוֶת פּוֹעֲלִים מֻמְחִים, מִכְשׁוּרִים לָעֲבוֹדָה הַטּוֹבִים בְּיוֹתֵר, וְהֵחֵל לַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ בֶּאֱמָנוּת.

כַּעֲבֹר ב' חֳדָשִׁים בְּקֹצֶר רוּחַ מֵרִים הֶעָשִׁיר טֶלֶפוֹן לַקַּבְּלָן בְּשְׁאֵלָה הַאִם כְּבָר יָכוֹל הוּא לָבוֹא לְהִתְגּוֹרֵר בְּמְעוֹנוֹ הֶחָדָשׁ אַחַר שֶׁמְּצַב בְּרִיאוּתוֹ הוֹלֵךְ וּמַחְמִיר.

הַקַּבְּלָן הַנֶּאֱמָן מַבִּיעַ אֶת תְּמִיהָתוֹ עַל בּוּרוּתוֹ שֶׁל הֶעָשִׁיר, וּמֵשִׁיב: "זֶה עַתָּה סִיַּמְנוּ רַק אֶת הַיְסוֹדוֹת וְתוּ לֹא".

וְהֶעָשִׁיר מְסַיֵּם אֶת שִׂיחָתוֹ בְּפָנִים זוֹעֲפוֹת וּבְכַעַס מָסְתָּר וּמְאֻפָּק.

לְאַחַר כְּעוֹד חֹדֶשׁ-חֳדָשִׁים שׁוּב מֵרִים הֶעָשִׁיר טֶלֶפוֹן לַקַּבְּלָן: "נוּ, אֲנִי מְקֻוֶּוה שֶׁבְּוַדַּאי עַכְשָׁו יָכוֹל אֲנִי לָבוֹא וְלָדוּר בְּמְעוֹנִי".

"זֶה עַתָּה סִיַּמְתִּי אֶת יְצִיקַת הַגַּג שֶׁל הַקּוֹמָה הָרִאשׁוֹנָה", מֵשִׁיב הַקַּבְּלָן. וְהַפַּעַם - בְּזַעַף גָּלוּי מְנַתֵּק הֶעָשִׁיר אֶת שִׂיחָתוֹ עִם הַקַּבְּלָן הַנֶּאֱמָן.

לְאַחַר שֶׁחָלְפוּ כַּמָּה חֳדָשִׁים נוֹסָפִים כְּבָר הָיָה הֶעָשִׁיר בָּטוּחַ שֶׁהַמְּלָאכָה נִסְתַּיְּמָה, וּכְשֶׁהִתְאַכְזֵב מִצִּפְיָתוֹ, הֵצִיף אֶת קַבְּלָנוֹ בְּמִלִּים קָשׁוֹת: "הִנֵּךְ מוֹעֵל בַּתַּפְקִידְךָ! הִנֵּךְ עָצֵל, אֵין אַתָּה מְזֻרָז אֶת פּוֹעֲלֶיךָ, וְכַנִּרְאֶה הֶחְלַטְתֶּם לְגַזֵּלנִי וְלִסְחֹט אֶת כַּסְפִּי!"

הָבָה נִתְבּוֹנֵן: לוּ הָיָה אוֹתוֹ עָשִׁיר מִתְגּוֹרֵר בַּאֲתַר הַבִּנְיָה וְרוֹאֶה בְּמוֹ עֵינָיו כֵּיצַד הַפּוֹעֲלִים עוֹבְדִים וְכֵיצַד בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע הָעֲבוֹדָה מִתְקַדֶּמֶת, וְכִי הָיָה רוֹטֵן? בְּוַדַּאי שֶׁלֹּא! מַה הֲבִיאוֹ

לַחְשֹׁד בְּנֶאֱמָנָיו? רֵאשִׁית, עַל שֶׁאֵינוֹ מֵבִין בִּמְלֶאכֶת הַבִּנְיָן, וְשֵׁנִית, עַל כִּי אֵינוֹ רוֹאֶה וְיוֹדֵעַ מִכָּל הַנַּעֲשֶׂה וּמִתְקַדֵּם לְתוֹעַלְתּוֹ בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע.

יְהוּדִי נִמְצָא בַּצָּרָה וְזֶה זְמַן רַב שֶׁמַּמְתִּין לִשְׁדוּכוֹ, לְזֶרַע שֶׁל קַיָּמָא, לִבְרִיאוּתוֹ, לְפַרְנָסָתוֹ, נִזְכָּר בְּאָבִיו שֶׁבַּשָּׁמַיִם. מֵרִים טֶלֶפוֹן [תְּפִלָּה] לְבוֹרְאוֹ וְזוֹעֵק לְהַצָּלָתוֹ. יְשׁוּעָתוֹ מִשְׁתַּהָה חֲדָשִׁים מִסְפָּר - וְשׁוּב מֵרִים טֶלֶפוֹן לְבוֹרְאוֹ: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מָה אִתִּי? לָמָּה לֹא מְטַפְּלִים בִּי? וּלְאַחַר עוֹד כַּמָּה חֲדָשִׁים מֵרִים טֶלֶפוֹן נוֹסָף לְבוֹרְאוֹ, וְהַפַּעַם, מֵרֹב צַעֲרוֹ וְכַעֲסוֹ, רוֹטֵן: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, נִרְאֶה לִי שֶׁשָּׁכַחְתָּ אוֹתִי! "וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי ה' וַה' שְׁכֵחָנִי" (ישעיה מט, יד).

וּמָה עוֹנֶה הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא (שם טו)? "הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָהּ מֵרַחֵם בֶּן בִּטְנָהּ גַּם אֵלֶּה תִּשְׁכַּחְנָה וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ".

וְהוּא שֶׁאוֹמֵר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ: "וְלִבְּךָ אַל יְמַהֵר לְהוֹצִיא דָבָר לִפְנֵי הָאֱלֹקִים, כִּי הָאֱלֹקִים בַּשָּׁמַיִם וְאַתָּה עַל הָאָרֶץ" - וְאֵינְךָ נִמְצָא בַּשָּׁמַיִם - בַּאֲתַר הַבְּנִיָּה - לִרְאוֹת אֶת אֲשֶׁר נִבְנָה בִּשְׁבִילְךָ בְּיִסּוּרֶיךָ, "עַל כֵּן יִהְיוּ דְבָרֶיךָ מְעַטִּים".

עָלֵינוּ לָדַעַת! אָנוּ לְמַטָּה לֹא מְבִינִים וְלֹא רוֹאִים אֶת הַנַּעֲשֶׂה לְהִתְקַדְּמוּת יְשׁוּעָתֵנוּ וְאֵין לָנוּ מֻשָּׂג כְּלָל בַּעֲבוֹדָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא, אוּלָם נֶאֱמָן הוּא לְפָעֹל לִישׁוּעָתֵנוּ לְלֹא הֶרֶף, וְכָל רֶגַע וְרֶגַע שֶׁל עִכּוּב הַיְשׁוּעָה מִלְּבוֹא אֵלֵינוּ יֵשׁ בָּהּ תּוֹעֶלֶת לְטוֹבָתֵנוּ. וּבְעֶצֶם, כָּל סֵבֶל - וְלוּ הַקָּטָן בְּיוֹתֵר - הוּא בְּחֶשְׁבּוֹן לְקִדּוּם הַיְשׁוּעָה לְבוֹאָהּ עָלֵינוּ.

וּבְעֶצֶם זֶה לֹא רַק שֶׁהָעֲבוֹדָה לְמַעְלָה מִתְקַדֶּמֶת עֲבוּרֵנוּ, אֶלָּא אָנוּ מַשְׁקִיעִים מִעַט בְּסֵבֶל זֶה שֶׁל אִפּוּק, וּבִשְׁבִילוֹ זוֹכִים אָנוּ לִרְוָחִים אֵין סוֹפִיִּים, כָּךְ שֶׁכָּל עִכּוּב וְעִכּוּב שֶׁל יְשׁוּעָה שֶׁמְּצַפֶּה לוֹ הָאָדָם זֶהוּ חֶשְׁבּוֹן שֶׁל הַשְׁקָעָה שֶׁתְּפִיק רְוָחִים לְאֵין סוֹף לָנֶצַח.

וְעוֹד יֵשׁ לְהִתְבּוֹנֵן בְּתְשׁוּבַת ה' לְצִיּוֹן עַל טַעֲנָתָהּ עֲזָבַנִי ה' - "... וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ", וְלִכְאוֹרָה מַה תְּשׁוּבָה הִיא זוֹ: "וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ", וַהֲלֹא עֲדַיִן הַצָּרוֹת בְּתָקְפָּן וּמַה יִּתֵּן וּמַה יּוֹסִיף זֶה שֶׁאֵינֶנּוּ נִשְׁכָּחִים אַחַר שֶׁבִּרְצוֹנֵנוּ לְהִגָּאֵל מִצָּרוֹתֵינוּ?

אוּלָם הַתְּשׁוּבָה, עֶצֶם הַיְדִיעָה שֶׁנִּדַּע בְּבֵרוּר שֶׁאֵינֶנּוּ נִשְׁכָּחִים אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ וְהַשְׁגָּחָתוֹ עָלֵינוּ בְּאֹפֶן מַתְמִיד לְהַנְהִיגֵנוּ עַל הַצַּד הַטּוֹב בְּיוֹתֵר וּמִתּוֹךְ רַחֲמִים וְחֶמְלָה - אֵין נֶחְמָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ.

נו. ההודאה - תכלית יציאת מצרים

בְּמִשְׁנַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (פ"ז עמ' לג) כָּתוּב: "וְכֵן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל: "אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ", מַה תַּלְמוּד לוֹמַר "הוֹצֵאתִיךָ"? אָמַר לָהֶן הִזְהֲרוּ שֶׁלֹּא תִכְפּוּ טוֹבָה, שֶׁכְּפוּי טוֹבָה אֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וְכֵן יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לְיִשְׂרָאֵל, אִם כְּפִיתֶם הַטּוֹבָה הַזֹּאת

לֹא תּוּכְלוּ לַעֲבֹד אֶת ה', וְהֵן מְשִׁיבִין אוֹתוֹ, כִּי ה' אֱלֹקֵינוּ הוּא הַמַּעֲלֶה אוֹתָנוּ וְאֶת אֲבוֹתֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת הָאֹתוֹת הַגְּדֹלוֹת הָאֵלֶּה... גַּם אֲנַחְנוּ נַעֲבֹד אֶת ה' כִּי הוּא אֱלֹקֵינוּ (יהושע כד, יז-יח) אֵין אָנוּ כּוֹפִין טוֹבָתוֹ."

הַמִּתְבָּאֵר בָּזֶה שֶׁכְּפִיַּת טוֹבָה אֵינָהּ יְכוֹלָה לָדוּר יַחַד עִם אֱמוּנַת יְצִיאַת מִצְרַיִם. תַּכְלִית יְצִיאַת מִצְרַיִם הִיא קַבָּלַת עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם, וּמִי שֶׁהוּא כְּפוּי טוֹבָה וְאֵינוֹ מַכִּיר וּמוֹדֶה עַל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, מִמֵּילָא אֵינוֹ מְסֻגָּל לְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. וּלְעֻמַּת זֹאת, כְּפִי שְׁלֵמוּת מִדַּת הַכָּרַת הַטּוֹב, בְּאוֹתָהּ מִדָּה מְקַבֵּל עָלָיו עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם. וּדְרָגוֹת רַבּוֹת בַּדָּבָר, כְּכָל שֶׁהָאָדָם מִתְעַלֶּה וּמוֹסִיף בְּהַכָּרַת הַטּוֹב לְמֵיטִיבוֹ, כָּךְ הוּא מִתְעַלֶּה בְּדַרְגַּת קַבָּלַת עֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם.

נִמְצִינוּ לְמֵדִים, כִּי הַהוֹדָאָה וּמִדַּת הַכָּרַת הַטּוֹב נְחוּצָה וְהֶכְרֵחִית לְתוֹעֶלֶת וּלְמַטָּרָה שֶׁל יְצִיאַת מִצְרַיִם, וּכְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ן עַל הַפָּסוּק "אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים" (שמות כ, ב) וז"ל שָׁם: "וְטַעַם מִבֵּית עֲבָדִים - שֶׁהָיוּ עוֹמְדִים בְּמִצְרַיִם בְּבֵית עֲבָדִים, שְׁבוּיִים לְפַרְעֹה, וְאָמַר לָהֶם זֶה שֶׁהֵם חַיָּבִין שֶׁיִּהְיֶה הַשֵּׁם הַגָּדוֹל וְהַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה לֶאֱלֹקִים שֶׁיַּעַבְדוּהוּ, כִּי הוּא פָּדָה אוֹתָם מֵעַבְדוּת מִצְרַיִם... כָּךְ אָמַר הַמָּקוֹם לְיִשְׂרָאֵל אָנֹכִי ה' אֱלֹקֶיךָ לֹא יִהְיֶה לְךָ... אַחַר שֶׁאַתֶּם מְקַבְּלִים עֲלֵיכֶם וּמוֹדִים שֶׁאֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם קַבְּלוּ כָּל מִצְוֹתַי".

הֲרֵי שֶׁיְּסוֹד כָּל הַמִּצְוֹות כֻּלָּן, יְצִיאַת מִצְרַיִם. וְיסוֹד יְצִיאַת מִצְרַיִם - הַכָּרַת הַטּוֹב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוֹצִיאָנוּ.

כְּךָ כָּתַב בְּחוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת בַּהַקְדָּמָה לְשַׁעַר עֲבוֹדַת הָאֱלֹקִים וז"ל: "...וְהוּא קִבּוּל עֲבוֹדַת הָאֱלֹקִים כְּפִי אֲשֶׁר יְחַיְּבֵהוּ הַשֹּׂכֶל לְמֵיטִיב עַל מִי שֶׁהֵיטִיב לוֹ... כִּי מִן הַיְּדוּעַ אֲצָלֵנוּ כִּי כָּל מֵיטִיב אֵלֵינוּ אָנוּ חַיָּבִין לְהוֹדוֹת לוֹ כִּי כַּוָּנָתוֹ לְהוֹעִיל לָנוּ..." וּבְפֶרֶק ו' מִשַּׁעַר עֲבוֹדַת הָאֱלֹקִים הוֹסִיף וְכָתַב: "כְּמוֹ שֶׁהֵיטִיב לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְהֵבִיא אֶל אֶרֶץ כְּנַעַן, וְחַיָּבִים בָּזֶה עֲבוֹדָה יְתֵרָה עַל הָעֲבוֹדָה הָרִאשׁוֹנָה". נִמְצָא בְּחוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ן, כִּי תַּכְלִית יְצִיאַת מִצְרַיִם לְהָבִיא אֶת הָאָדָם לְהַכָּרַת הַטּוֹבָה, וְהַכָּרַת טוֹבָה זוֹ תְּחַיְּבֵנוּ לְקִיּוּם כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ.

יְמֵי חַג הַפֶּסַח נִתְּנוּ לָנוּ כִּימֵי הוֹדָאָה וְשֶׁבַח. בְּיָמִים אֵלּוּ אָנוּ מוֹדִים לָרִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם עַל רִבְבוֹת טוֹבוֹתָיו שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ, וּבִפְרָט עַל הַטּוֹבָה הַגְּדוֹלָה מִכֻּלָּם, שֶׁהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִפְדָּה אוֹתָנוּ לְעַם סְגֻלָּה, עַם נִבְחָר, מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ. מוֹדִים אָנוּ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּךְ שֶׁקֵּרְבָנוּ לְפְנֵי הַר סִינַי, נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּבָנָה לָנוּ אֶת בֵּית הַבְּחִירָה. וּמִתּוֹךְ הַכָּרַת טוּבוֹ וְחַסְדּוֹ הָאֵינְסוֹפִיִּים תִּתְעַצֵּם בָּנוּ תְּחוּשַׁת הָעַבְדוּת

וְהַהִשְׁתַּעְבְּדוּת לְרִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְכֵן נִזְכֶּה לְעוֹרְרָהּ שׁוּב בְּכָל יוֹם וָיוֹם בְּמֶשֶׁךְ הַשָּׁנָה עַל יְדֵי זְכִירַת יְצִיאַת מִצְרַיִם.
(מְעֻבָּד ע"פ מַאֲמָרוֹ שֶׁל הַר' פְּרִידְלַנְדֶר זַצַ"ל מוֹעֲדִים - פֶּסַח)

נז. תמיד צריך לחוש שנטלתי יותר מחלקי המגיע לי

גְּבִיר אֶחָד נִכְנַס לְהרה"ק ה"יְשְׁמַח יִשְׂרָאֵל" זיע"א, וְהִתְאוֹנֵן לְפָנָיו עַל עֲסָקָיו שֶׁיָּרְדוּ וְלֹא הֵפִיקוּ רְוָחִים נָאִים כְּבָעָבָר. אָמַר לוֹ הַצַּדִּיק: 'אִישׁ יְהוּדִי נִקְרָא עַל שֵׁם יְהוּדָה, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרָה לֵאָה, הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה' שֶׁנָּטַלְתִּי יוֹתֵר מֵחֶלְקִי - כָּל יְהוּדִי צָרִיךְ לַחֲשֹׁב שֶׁקִּבֵּל יוֹתֵר מֵחֶלְקוֹ הַמַּגִּיעַ לוֹ, וְלֹא לְהִתְאוֹנֵן עַל מַה שֶּׁחָסֵר לוֹ, כָּל שֶׁכֵּן אַתָּה, שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֶעֱנִיק לְךָ מִיָּדוֹ הָרְחָבָה... הָעֵצָה: תֵּן צְדָקָה! וַהֲלֹא מִשָּׁלוֹ אַתָּה נוֹתֵן! וּבְעֶזְרַת ה' עָסְקֶיךָ יִפְרְחוּ וְיַעֲלוּ בַּחֲזָרָה'. (תּוֹלְדוֹת הַ"יְשְׁמַח יִשְׂרָאֵל").

נח. למוד והדרכה כיצד צריך שיהיה נסח ההודאה

חַיִּים לֹא פְּשׁוּטִים עָבְרוּ עַל הַנַּעַר נַחוּם.
הוּא הָיָה בֵּן יְחִידִי לְזוּג הוֹרִים עֲנִיִּים מְרוּדִים שָׂחְיוּ בְּדִירַת צְרִיף בְּאָמֶרִיקָה. עוֹד בִּהְיוֹתוֹ יֶלֶד בֶּן 9 נִפְטְרָה אִמּוֹ מִמַּחֲלָה קָשָׁה. הוּא נוֹתַר עִם אָבִיו, שֶׁנִּפְּשָׁה בְּכָל כֹּחוֹתָיו לְזָאֵג לְפַרְנָסָתָם שֶׁל הַשְּׁנַיִם, עַל אַף שֶׁהָיָה אַף הוּא חָלוּשׁ וְחוֹלָנִי. יָמִים סְפוּרִים לְאַחַר שֶׁחָגַג נַחוּם אֶת יוֹם הוּלַדְתּוֹ הַ- 18 נִפְטַר גַּם אָבִיו בְּ"מִיתַת נְשִׁיקָה". הָרוֹפְאִים לֹא יָדְעוּ אֶת פֶּשֶׁר הַמַּקֵּרֶה. "כַּנִּרְאֶה שָׁבָץ" - הֵם קָבְעוּ.
נַחוּם נִשְׁאַר בּוֹדֵד, רָעֵב, חַלָּשׁ וּמְחֻסַּר כֹּל. לֹא יִשְׁכַּח הוּא כֵּיצַד חָשׁ בְּיוֹם הַלְוָיָתוֹ שֶׁל אָבִיו הַמָּנוֹחַ. כְּשֶׁחָזַר אֶל הַצְּרִיף הַקָּטָן, הִרְגִּישׁ כְּאִלּוּ חָרַב עָלָיו עוֹלָמוֹ. דָּבָר לֹא נִשְׁאַר לוֹ בְּחַיָּיו. הוּא יָשַׁב עַל הַמִּזְרוֹן הַדַּק בְּפִנַּת הַחֶדֶר, חָפַן פָּנָיו בֵּין כַּפּוֹת יָדָיו וְדִמְעוֹת יֵאוּשׁ זָלְגוּ מֵעֵינָיו. הֶעָתִיד נִרְאָה לוֹ שָׁחֹר מִשְׁחֹר. דֶּרֶךְ לְלֹא מוֹצָא.
"נַחוּם! מִכְתָּב עֲבוּרְךָ", שָׁמַע אֶת הַשָּׁכֵן קוֹרֵא לְעֶבְרוֹ בַּיּוֹם שֶׁלְּמָחֳרָת. נַחוּם מִתְנַעֵר וְקוֹרֵעַ בַּחֲטָף אֶת שׁוּלֵי הַמַּעֲטָפָה. הַמִּכְתָּב מִמְּעַן יְשִׁירוֹת אֵלָיו. דּוֹדוֹ בְּאֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ שֶׁשָּׁמַע עַל הִתְיַתְּמוּתוֹ הַפִּתְאוֹמִית מַזְמִין אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ. לַמַּעֲטָפָה הוּא צֵרַף סְכוּם כֶּסֶף לְנְסִיעָה. בְּאֵין לוֹ אֶפְשָׁרוּת טוֹבָה יוֹתֵר נוֹסַע נַחוּם לְנְסוֹת מַזָּלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ אֲצֶל דּוֹדוֹ.
בְּעֵינַיִם כְּבוּיוֹת הוּא מַגִּיעַ. רֹאשׁוֹ מֻשְׁפָּל וְנִכָּר כִּי יָמָיו הַקָּשִׁים הוֹתִירוּ עָלָיו רֹשֶׁם בַּל יִמָּחֶה. הַדּוֹד מְקַבֵּל אֶת נַחוּם בְּפָנִים מְאִירוֹת. מַצִּיעַ לוֹ מִטָּה חַמָּה, נוֹתֵן לוֹ אֲרוּחָה מְזִינָה וּכְבָר לְמָחֳרַת הַיּוֹם הוּא לוֹקֵחַ אוֹתוֹ לְרוֹפְאִים הַמֻּמְחִים בְּיוֹתֵר שֶׁיִּרְפָּאוּהוּ.
בַּשָּׁבוּעוֹת הַבָּאִים מִתְמַסֵּר אֵלָיו הַדּוֹד כָּל כֻּלּוֹ. הוּא קוֹנֶה לוֹ חֲלִיפוֹת בְּגָדִים, מְלַמֵּד אוֹתוֹ אֶת שִׁפַּת הַמְּדִינָה וּמֵעַל הַכֹּל - עוֹטֵף אוֹתוֹ בְּהַרְבֵּה חֹם וְאַהֲבָה, נַחוּם הוֹפֵךְ עַד מְהֵרָה לְבֵן

שֶׁל מַמָּשׁ בְּבֵית דּוֹדוֹ. אַחֲרֵי שֶׁנַּחוּם שָׁב מִעֵט לְאֵיתָנוֹ, מַסְבִּיר לוֹ הַדּוֹד כֵּיצַד כְּדַאי לְנַהֵל עֵסֶק מִסְחָרִי גָּדוֹל. אַחַר כָּךְ הוּא קוֹנֶה לוֹ בֵּית מִסְחָר, מַשְׁקִיעַ שָׁם סְכוּם רְאשׁוֹנִי וְעוֹזֵר לוֹ לְהַצְלִיחַ וּלְשַׁגְשֵׁג. אַחֲרֵי שֶׁנַּחוּם מִתְאוֹשֵׁשׁ וּמַצְלִיחַ, הַדּוֹד אַף דּוֹאֵג לוֹ לְשִׁדּוּךְ טוֹב, קוֹנֶה לוֹ בַּיִת, רְהִיטִים וּנְדוּנְיָה עֲצוּמָה.

יוֹם חֲתֻנָּתוֹ שֶׁל נַחוּם. הִתְרַגְּשׁוּתוֹ שֶׁל הַדּוֹד בְּשִׂיאָה. הִנֵּה, נָשָׂא עָמָלוֹ פְּרִי וְנַחוּם מִתְעַתֵּד לְהָקִים אֶת בֵּיתוֹ בְּשָׂעָה טוֹבָה וּמֻצְלַחַת. הָאוּלָם עָרוּךְ וַחֲגִיגִי, הַתִּזְמֹרֶת כְּבָר מִתְכּוֹנֶנֶת וְהַדּוֹד מַנִּיחַ יָד רוֹטֶטֶת עַל כְּתֵפוֹ שֶׁל נַחוּם.

וְאָז, בְּרֶגַע שֶׁל שֶׁקֶט, רוֹכֵן נַחוּם לְעֵבֶר הַדּוֹד וְלוֹחֵשׁ בְּאָזְנוֹ: "תּוֹדָה".

מְשֻׁרּוֹאָה הוּא אֶת מַבָּטוֹ הַתָּמֵהַּ שֶׁל הַדּוֹד מוֹסִיף רְפוּיוֹת: "תּוֹדָה עַל כָּל מַה שֶּׁעָשִׂיתָ".

הַדּוֹד נֶאֱלָם דֹּם. תּוֹדָה? זוֹ הַמִּלָּה הַיְחִידָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְנַחוּם לוֹמַר עַתָּה? בְּמִלָּה זוֹ הוּא מְתַמְצֵת שְׁנַיִם שֶׁל הַשְׁקָעָה וְשֶׁל מְסִירוּת אֵינְסוֹפִיִּים? בְּמִלִּים סְפוּרוֹת אֵלּוּ הוּא מוֹדֶה עַל דְּאָגָה מַתְמֶדֶת וּנְתִינָה חַסְרַת גְּבוּלוֹת?!

מַחֲוִיר אָז הַדּוֹד וּמֵבִין שֶׁשּׁוּמָה עָלָיו לְחַנֵּךְ וּלְהַעֲבִיר לְנַחוּם אֶת מַחְשְׁבוֹתָיו.

"נַחוּם יַקִּירִי, הַאִם זוֹהִי הַכָּרַת הַטּוֹב שֶׁהִנַּךְ חַיָּב לִי בְּעַד הֶמּוֹן הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתִי עִמְּךָ?"

נִבְהָל נַחוּם וְשׁוֹאֵל: "דּוֹדִי הַיָּקָר, וְאֵיךְ אַבִּיעַ אֶת תּוֹדָתִי?"

מֵשִׁיב לוֹ הַדּוֹד: "עָלֶיךָ לְסַפֵּר מָה הָיָה מַצָּבְךָ בַּתְּחִלָּה, מֵהֵיכָן הִגַּעְתָּ וּמַה הִרְגַּשְׁתָּ וְאָז לְפָרֵט אֶת הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשִׂיתִי עִמְּךָ. עָלֶיךָ לְסַפֵּר שֶׁנִּשְׁאַרְתָּ אֶחָד מִמִּשְׁפָּחָה, גַּלְמוּד, חַלָּשׁ, חוֹלֶה, עָנִי עֵירֹם, יָחֵף, וּבְלִי קוֹרַת גַּג. וְאָז לְפָרֵט אֵיךְ הֵבֵאתִי אוֹתְךָ לְכָאן, הֶאֱכַלְתִּי וְהִשְׁקֵיתִי, הִלְבַּשְׁתִּי מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ, לָקַחְתִּי אוֹתְךָ לְרוֹפְאִים גְּדוֹלִים וְכוּ' וְכוּ'. אוֹ אָז תָּבִין שֶׁשָּׁנִים לֹא יַסְפִּיקוּ כְּדֵי לְהוֹדוֹת עַל כָּל זֶה. כָּךְ מַבִּיעִים בֶּאֱמֶת הַכָּרַת הַטּוֹב".

מָשָׁל כְּעֵין זֶה הֵבִיא הגה"צ ר' שְׁלֹמֹה בְּרֶעוָדָה זַצַ"ל (בספרו ליל שימורים עמ' קט"ו) וְאֵלּוּ עִקְרֵי דְּבָרָיו: הִנֵּה מִי שֶׁמַּכִּיר טוֹבָה בֶּאֱמֶת וּבְלֵב שָׁלֵם אֵינוֹ מְקַמֵּץ בְּמִלִּים וְאֵינוֹ מְקַצֵּר בִּדְבָרִים, אֶלָּא מַאֲרִיךְ וּמַרְחִיב בְּדִבּוּרוֹ בְּהַזְכִּירוֹ בִּפְרָטֵי פְּרָטִים אֶת מַצָּבוֹ הַקָּשֶׁה כְּשֶׁהָיָה זָקוּק לְעֶזְרָתוֹ וּלְטוֹבָתוֹ שֶׁל זוּלָתוֹ. וּמַמְשִׁיךְ לְסַפֵּר כַּמָּה טוֹבָה גְּדוֹלָה עָשָׂה עִמּוֹ זוּלָתוֹ, וּמַרְבֶּה בִּדְבָרִים כְּפִי צַחוּת לְשׁוֹנוֹ, וּמוֹדֶה לוֹ בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁל הוֹדָאָה עַל כָּל מַה שֶּׁגָּמַלוֹ.

וּכְמוֹ בְּהַבָּעַת הַכָּרַת הַטּוֹב לַזּוּלַת, כֵּן בְּהַכָּרַת הַטּוֹב לְבוֹרְאֵנוּ: מִכָּאן נִלְמַד כִּי עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת לַה' בְּכָל פֶּה וּבְכָל לֵב, בַּאֲרִיכוּת דְּבָרִים בִּפְרָטֵי פְּרָטִים בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁל הוֹדָאָה מִתּוֹךְ עָמְקֵי הַנְּשָׁמָה.

זֶהוּ הָאֹפֶן בּוֹ רָאוּי לְהוֹדוֹת.

הַהַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח מַתְחִילָה בְּגָנוּת וּמְסַיֶּמֶת בְּשֶׁבַח. הִיא פּוֹתַחַת בַּמִּלִּים: "עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרַיִם" וְרַק אַחַר כָּךְ אוֹמְרִים: "וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' אֱלֹקֵינוּ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה" וְכֵן אוֹמְרִים: בְּתְחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ" וְרַק אַחַר כָּךְ מַמְשִׁיכִים: "וְעַכְשָׁו קֵרְבָנוּ הַמָּקוֹם לַעֲבוֹדָתוֹ". כִּי כָּךְ מוֹדִים, יֵשׁ לְפָרֵט בְּאֵיזֶה מַצָּב הָיִינוּ תְּחִלָּה, אֵיךְ הָיִינוּ שְׁקוּעִים בְּגָלוּת מִצְרַיִם, אֵיךְ הָיִינוּ מְשֻׁעְבָּדִים בַּגּוּף וּבַנֶּפֶשׁ, אֵיךְ מֵרְרוּ הַמִּצְרִים אֶת חַיֵּינוּ בַּעֲבוֹדָה קָשָׁה, בְּחֹמֶר וּבִלְבֵנִים וְאָז לְפָרֵט אֵיךְ הוֹצִיאָנוּ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרַחֲמָיו מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת וּמִשִּׁעְבּוּד לִגְאֻלָּה בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה.

אֶת הָאֹפֶן הַזֶּה בּוֹ רָאוּי לְהוֹדוֹת לַה' נִקַּח עִמָּנוּ מִפֶּסַח לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה. נוֹדֶה עַל הַחֲסָדִים בִּפְרָטוּת. נַעֲצֹר רֶגַע וְנִזְכֹּר הֵיאַךְ הָיָה מַצָּבֵנוּ הַקּוֹדֵם. נִשְׁתַּדֵּל לְהַרְבּוֹת בִּפְרָטִים וּבְדִבְרֵי שֶׁבַח. נְסַפֵּר וּנְתָאֵר כַּמָּה שֶׁאָפְשָׁר, נַגְדִּיל וְנַעֲצִים אֶת הַכָּרַת תּוֹדָתֵנוּ, נְהַלֵּל, נְשַׁבֵּח וּנְקַלֵּס וְנִזְכֹּר כִּי אִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם... אֵין אֲנַחְנוּ מַסְפִּיקִים לְהוֹדוֹת.

נט. עד כמה נחוצה ההודאה - מאה ברכות יוכיחו

בְּיוֹם ט"ו בִּשְׁבָט מִתְחַדֵּשׁ כֹּחַ הָאֲדָמָה שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהָנִיב תְּנוּבָתָהּ, לְהוֹצִיא פֵּרוֹתֶיהָ וּלְהַרְאוֹת שִׂבְחָהּ. וּכְשֶׁיִּשְׂרָאֵל אוֹכְלִים וְנֶהֱנִים מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ הֲרֵי הֵם מְבָרְכִים עֲלֵיהֶם תְּחִלָּה וְסוֹף לְמִי שֶׁהִנְחִילָם חֶמְדָּה זוֹ. לָכֵן גַּם זְמַן רָאוּי הוּא זֶה לְהִתְחַזֵּק בְּעֶרְכָּן וּבְמַעֲלָתָן שֶׁל הַבְּרָכוֹת, וּלְחַדֵּד אֶת הַקֶּשֶׁר הֶהָדוּק וְהַנִּפְלָא בֵּין הַבְּרָכָה לְבֵין הַשֶּׂבַח וְהַהוֹדָאָה לְבוֹרֵא עוֹלָם.

רַבּוֹת וּגְדוֹלוֹת דִּבְּרוּ רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים בְּמַעֲלָתָן וּבְסִגֻלָּתָן הַמְּרֻבָּה שֶׁל אֲמִירַת מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, אַךְ כָּאן נִרְצָה לַעֲמֹד וּלְהִתְבּוֹנֵן בְּעִקַּר בְּמַהוּתָהּ שֶׁל הַבְּרָכָה כִּנְתִינַת שֶׁבַח וְהוֹדָאָה.

כַּאֲשֶׁר אָדָם מְבָרֵךְ לְבוֹרְאוֹ - הֲרֵי הוּא עוֹמֵד לְפָנָיו בְּהַכְנָעָה וּמוֹדֶה לוֹ, עַל טוֹבוֹתָיו הַמְּרֻבּוֹת וַחֲסָדָיו הַמַּפְלִאִים. אָדָם הַמַּקְפִּיד לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם הֲרֵי הוּא מוֹצֵא אֶת עַצְמוֹ עוֹמֵד לִפְנֵי בּוֹרְאוֹ, מְהַלֵּל וּמְשַׁבֵּחַ לוֹ, מוֹדֶה לוֹ עַל טוֹבוֹתָיו וַחֲסָדָיו הַמְּרֻבִּים, וְעַל נִפְלְאוֹתָיו עַד אֵין קֵץ.

וְאָכֵן, רְמָזִים שׁוֹנִים מָצְאוּ רַבּוֹתֵינוּ לְעִנְיַן מֵאָה בְּרָכוֹת בְּקֶשֶׁר לַהוֹדָאוֹת. בִּתְפִלַּת הַהוֹדָאָה "נִשְׁמַת כָּל חַי", אָנוּ מְהַלְלִים וְאוֹמְרִים: "עַל כֵּן אֵיבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ וְכוּ'... הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ..." וְכוּ'. וְהָאַבּוּדְרָהָם כָּתַב בְּכָךְ רֶמֶז נִפְלָא, כִּי הַמִּלִּים "הֵן הֵם" עוֹלוֹת בְּגִימַטְרִיָּא לְמִנְיַן מֵאָה, לְרַמֵּז לָנוּ עַל מֵאָה בְּרָכוֹת שֶׁחַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם. "הֵן הֵם - יוֹדוּ וִיבָרְכוּ", בְּמֵאָה בְּרָכוֹת עָלֵינוּ לְהוֹדוֹת וּלְבָרֵךְ. וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה כָּתַב גַּם

בְּבִרְכַת הַמּוֹדִים שֶׁבִּתְפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, כִּי הַמִּלָּה, מוֹדִים, עוֹלֶה לְחֶשְׁבּוֹן מֵאָה, לְרַמֵּז עַל מֵאָה הוֹדָאוֹת שֶׁחַיָּב אָדָם לִתֵּן לְבוֹרְאוֹ בְּכָל יוֹם, בְּמֵאָה בְּרָכוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה הַלֵּוִי, בְּסִפְרוֹ "הַכּוּזָרִי" (מאמר שלישי), עוֹמֵד אַף הוּא עַל חוֹבַת הָאָדָם לְבָרֵךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, תּוֹךְ שֶׁהוּא מְבָאֵר כִּי שִׁעוּר זֶה, אוֹתוֹ תִּקְנוּ רַבּוֹתֵינוּ, הִנּוֹ הַשִּׁעוּר הַקָּטָן בְּיוֹתֵר, שֶׁהָאָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבַת הוֹדָאָתוֹ לְבוֹרְאוֹ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "וְשׁוּב, כָּל הֶנָּאָה חוּשִׁית שֶׁהֻחְסַד נֶהֱנָה - זוֹכֵר הוּא לְבָרֵךְ אֶת הָאֱלוֹהַּ עָלֶיהָ. וְנִמְסַר לָנוּ בַּקַּבָּלָה, כִּי הַשִּׁעוּר הַקָּטָן בְּיוֹתֵר שֶׁבּוֹ אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּתִשְׁבָּחוֹת לָאֱלוֹהַּ - הוּא מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם, לֹא פָּחוֹת מִזֶּה. מֵהֶן הַבְּרָכוֹת הַיְדוּעוֹת מִסֵּדֶר תְּפִלּוֹתֵינוּ, וְאַחֲרֵיהֶם יִשְׁתַּדֵּל לְהַשְׁלִים אֶת הַמִּסְפָּר עַל יְדֵי בִּרְכוֹת הַנֶּהֱנִין, עַל דְּבָרִים שֶׁבְּרִיחַ וְשֶׁבְּאֹכֶל, שֶׁבִּשְׁמִיעָה וְשֶׁבִּרְאִיָּה. וּכְכָל אֲשֶׁר יוֹסִיף בְּרָכוֹת - יוֹסִיף קִרְבָה אֶל הָאֱלוֹהַּ! וּכְמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ (תהילים קיט, טו) 'בְּפִי יְסַפֵּר צִדְקֶתֶךָ, כָּל הַיּוֹם תְּשׁוּעָתֶךָ, כִּי לֹא יָדַעְתִּי סְפֹרוֹת'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, אֵין מִסְפַּר הַבְּרָכוֹת יָכוֹל לְהַקִּיף אֶת שִׁבְחֶךָ, אֲבָל אֲנִי מְקַבְּלוֹ עָלַי לְכָל יוֹם מִימֵי חַיַּי, וְלֹא אֶגְרַע מִמֶּנּוּ לְעוֹלָם!"

הַהַקְפָּדָה עַל מֵאָה בְּרָכוֹת בְּיוֹם, הִנָּהּ בְּעֶצֶם תִּזְכֹּרֶת תְּמִידִית, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא טוֹב וּמֵיטִיב לַכֹּל, רַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו וַחֲסָדָיו עַל כָּל בְּרוּאָיו, בְּכָל רֶגַע וְרֶגַע. כַּאֲשֶׁר יְהוּדִי מְבָרֵךְ בְּכַוָּנָה, מֵאָה פְּעָמִים בְּיוֹם, הֲרֵי הוּא מַחְדִּיר לְעַצְמוֹתָיו וּלְכָל נִימֵי נַפְשׁוֹ וְנִשְׁמָתוֹ, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הוּא אָדוֹן הַכֹּל הַמְחַיֶּה אֶת הַכֹּל, וְכִי לוֹ רָאוּי לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבֵּחַ וּלְפָאֵר. יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה.

וּמִכָּאן נִלְמַד עַד כַּמָּה נְחוּצָה הַהוֹדָאָה לַה', שֶׁהֲרֵי מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם חוֹבָה עַל כָּל יְהוּדִי לְאָמְרָם, עִם כָּל חֹמֶר הִלְכוֹתֵיהֶן וְהַחֲשָׁשׁ הַמָּצוּי בִּשְׁגִיאוֹת רִבּוּי פְּרָטֵיהֶן, עִם כָּל זֶה לֹא נִמְנְעוּ מִלְּחַיְּבֵנוּ לְאָמְרָם.

ס. סגלה לחולה לקום בריא מחליו

אֲבִיו שֶׁל ה"שְׁפַת אֱמֶת" מִגְּזַר הוּא הַצַּדִּיק רַבִּי אַבְרָהָם מֶרְדְּכַי אַלְטֶר זיע"א מִוַּרְשָׁא, בְּכוֹר בָּנָיו שֶׁל הַחִדּוּשֵׁי הָרִי"ם זיע"א, כָּל שְׁנוֹת חַיָּיו הָיָה יָדוּעַ חֹלִי.

בִּשְׁנַת תר"ו, בִּהְיוֹתוֹ בֶּן שִׁלשִׁים, פָּקַד אוֹתוֹ אֶחָד מֵחֲלָאָיו וְהָיָה קָרוֹב לִגְסִיסָה. אַף הָרוֹפְאִים אָמְרוּ נוֹאָשׁ לְחַיָּיו.

גָּחַן אֵלָיו יְדִיד אָבִיו, הרה"ק רַבִּי יַעֲקֹב אַרְיֵה מֵרַאדְזִימִין זי"ע וְלָחַשׁ בְּאָזְנָיו: "יֵשׁ עוֹד עֵצָה אַחַת, שֶׁתִּתְפַּלֵּל בְּעַצְמְךָ לַה' יִתְבָּרַךְ, וּתְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ בְּמַתָּנָה שְׁנוֹת חַיִּים, כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְהוֹלִיד בֵּן זָכָר, אֲשֶׁר עֲדַיִן אֵין לְךָ..."

גַּם אָבִיו, הָרִי"ם, נִגַּשׁ אָז אֶל מִטָּתוֹ וְהוֹסִיף: "דַּע כִּי מִצְוָה הִיא הַמֻּטֶלֶת עַל הָאָדָם שֶׁיִּרְצֶה לִחְיוֹת, יֵשׁ דֵּעָה שֶׁזּוֹ בְּכְלַל מִצְוַת עֲשֵׂה הַמְפֹרָשֶׁת בַּתּוֹרָה 'וּבָחַרְתָּ בַּחַיִּים'... אָנָּא הִתְחַזֵּק בְּנִי, חֻפַּ"ץ בַּחַיִּים, וְהִתְרַפֵּא מִמַּחֲלָתְךָ!"

הִתְאַמֵּץ הרא"מ בִּשְׁאֵרִית כֹּחוֹתָיו, הִתְרוֹמֵם מֵעַל מִשְׁכָּבוֹ, וְקָרָא: "רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! תֵּן לִי בְּמַתָּנָה עוֹד שְׁנוֹת חַיִּים, וּתְזַכֵּנִי לְהוֹלִיד בֵּן זָכָר, וְאֶקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל 'יְהוּדָה', כִּי אֲקַיֵּם אֶת הַכָּתוּב 'הַפַּעַם אוֹדֶה אֶת ה'".

וְהִנֵּה הִתְרַחֵשׁ הַנֵּס וְהִבְרִיא, וְלִפְקֻדַּת הַשָּׁנָה נוֹלַד לוֹ בְּנוֹ הָרִאשׁוֹן, אוֹתוֹ קָרָא בְּעֵת שֶׁהִכְנִיסוֹ לִבְרִית בְּהֶתְאֵם לְנִדְרוֹ: "יְהוּדָה אַרְיֵה לֵייב", וּכְפִי שֶׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ הָרַבָּנִית: 'קְרָאתִיו יְהוּדָה, וְהוּא יַטֶּה לִבְבוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ'...

הָיָה הַ"שְּׁפַת אֱמֶת" רָגִיל לוֹמַר: 'אַבָּא קָרָאנִי בְּשֵׁם 'יְהוּדָה' לְשׁוֹן הוֹדָיָה, עַל שֶׁנִּתְרַפֵּא מִמַּחֲלָתוֹ, וַאֲנִי מַרְגִּישׁ הֵיטֵב אֶת הַדָּבָר הַזֶּה בְּקִרְבִּי - כָּל הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה לֹא אֶתְעַיֵּף מִלְּהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ...' (מַרְבִּיצֵי תּוֹרָה מֵעוֹלָם הַחֲסִידוּת)

סא. בלילה שירו עמי (תהילים מב, ט)

סִפֵּר הַגָּאוֹן ר' שְׁמוּאֵל גְּרַיינְמַן זַצַ"ל:

"רַבִּים מִבָּאֵי בֵּיתוֹ שֶׁל מָרָן הֶ'חָפֵץ חַיִּים' הָיוּ עֲדֵי רְאִיָּה וּשְׁמִיעָה, אֵיךְ שֶׁבַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה, כַּאֲשֶׁר כָּל בְּנֵי הַבַּיִת יְשֵׁנוּ אֶת שְׁנָתָם וּבַחוּץ שָׂרְרָה דּוּמִיָּה, הָיָה הֶ"חָפֵץ חַיִּים' נִכְנָס לְחַדְרוֹ, סוֹגֵר הַדֶּלֶת עַל מַפְתֵּחַ וּבְרִיחַ וְלֹא נוֹתֵן לְשׁוּם אָדָם לְהִכָּנֵס, וְאַף לֹא הָיָה מַעֲלֶה אוֹר בְּחַדְרוֹ. אֲחָדִים מִמְּקֹרָבָיו הָיוּ עוֹמְדִים לִפְעָמִים מֵאֲחוֹרֵי הַדֶּלֶת וּבְרָתֵת הָיוּ מַקְשִׁיבִים אֵיךְ הֶ'חָפֵץ חַיִּים' הָיָה שׁוֹפֵךְ שִׂיחַ וְרַחֲשֵׁי לִבּוֹ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. בִּתְחִלַּת דְּבָרָיו הָיָה נוֹתֵן שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְבוֹרֵא עוֹלָם עַל כָּל הַחֲסָדִים שֶׁגְּמָלָהוּ. הוּא הָיָה מְפָרֵט כָּל מְאוֹרָע בְּחַיָּיו, עַל כָּל פְּרָט וּפְרָט הָיָה מִסְתַּכֵּל כְּעַל זְכוּת גְּדוֹלָה, וְהָיָה נוֹתֵן שֶׁבַח וְהוֹדָיָה עַל הַחֶסֶד הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁעָזַר לוֹ בְּיַיתְמוּתוֹ, שֶׁסִּיַּע בְּיָדוֹ לִלְמֹד תּוֹרָה וּלְחַבֵּר סְפָרִים, שֶׁנָּתַן לוֹ חֲתָנִים טוֹבִים וְכוּ' וְכוּ'.

כָּתַב הָרִיטְבָ"א עַל דִּבְרֵי הַגְּמָרָא בְּמַסֶּכֶת בְּרָכוֹת (ו ע"ב) "...כִּי כָּל הָעוֹלָם נִבְרָא לְצָרְכָּךְ בְּנֵי אָדָם, וּבְנֵי אָדָם נִבְרְאוּ לְשַׁבֵּחַ וּלְהוֹדוֹת לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא וּלְעָבְדוֹ וּלְיִרְאָה אוֹתוֹ, וְאֵלּוּ שֶׁעוֹשִׂין כֵּן מְקַיְּמִין הָעוֹלָם, וְהַשְּׁאָר הֲוֵי הֵן כִּבְהֵמָה שֶׁאֵין עוֹשִׂים הַדְּבָרִים שֶׁנִּבְרְאוּ בִּשְׁבִילָן".

סב. מזמור שיר ליום השבת / ספור פלאי

יוֹם חֲמִישִׁי בָּעֶרֶב. אֲנִי חוֹזֵר כְּהֶרְגֵּלִי מִן הַכּוֹלֵל וְנִכְנָס לְבֵיתִי בְּבִרְכַּת שָׁלוֹם. אִשְׁתִּי מְקַדֶּמֶת אֶת פָּנַי בְּהִתְרַגְּשׁוּת:

"מְנַחֵם! שָׁמַעְתִּי עַכְשָׁו, שֶׁבַּשַּׁבָּת הַקְּרוֹבָה הָרַב יִתְאָרַח בְּיִשּׁוּב 'הֲדָרִים' שֶׁבִּצְפוֹן הָאָרֶץ. מַה דַּעְתְּךָ? אוּלַי נִסַּע גַּם אֲנַחְנוּ לְשָׁם לְשַׁבָּת? לַיְלָדִים זֶה יִהְיֶה כְּעֵין נֹפֶשׁ וְלָנוּ תְּהֵא זוֹ הִזְדַּמְנוּת פָּז לִהְיוֹת בִּמְחִצָּתוֹ שֶׁל הָרַב".

"הַשַּׁבָּת? לְיִשּׁוּב 'הֲדָרִים?" חָכַכְתִּי בְּדַעְתִּי, "זֶה יָכוֹל לִהְיוֹת רַעְיוֹן נֶחְמָד דַּוְקָא. מֵּגֶ הָאֲוִיר נוֹחַ וְזוֹ אָכֵן הִזְדַּמְנוּת..."

וְאָז הֻחְלוֹנוּ בַּהֲכָנוֹת קַדְּחָתָנִיּוֹת. אֲנִי הָיִיתִי עָסוּק בְּטֶלֶפוֹנִים נִסִּיתִי לְבָרֵר עַל דִּירָה שֶׁאֶפְשָׁר לִשְׂכֹּר לְשַׁבָּת בַּיִּשּׁוּב וְאִשְׁתִּי אַרְזָה מִזְוָדוֹת בַּעֲלִיצוּת רַבָּה.

יוֹם שִׁשִּׁי. אֲנַחְנוּ עַל טַפֵּנוּ וּמִזְוָדוֹתֵינוּ יוֹרְדִים מֵהָאוֹטוֹבּוּס וְצוֹעֲדִים לַדִּירָה אוֹתָהּ שָׂכַרְנוּ בַּיִּשּׁוּב "הֲדָרִים". עֲצֵי הַבְּרוֹשׁ נָדִים לָעֲבָרֵנוּ לְשָׁלוֹם, רוּחַ נְעִימָה מְקַבֶּלֶת אֶת פָּנֵינוּ בְּחַנָּנִיּוּת וְנִיחוֹחַ שְׂדוֹת הַפְּרִי עוֹלֶה בְּאַפֵּנוּ. הַיְלָדִים מְאֻשָּׁרִים. רָצִים עַל הַדֶּשֶׁא הָרַךְ (שֶׁאֵין לָהֶם בְּמָקוֹם מְגוּרֵינוּ) וְקוֹפְצִים מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.

אֲנִי פּוֹסֵעַ בָּרֹאשׁ וּמוֹצֵא עַל נַקְלָה אֶת הַקָּרָוָן שֶׁשָּׂכַרְנוּ. מִבַּחוּץ הוּא נִרְאֶה נֶחְמָד וּמְטֻפָּח. הַמַּפְתְּחוֹת נִמְצְאִים בַּמָּקוֹם שֶׁסֻּכַּם מֵרֹאשׁ וַאֲנַחְנוּ מַתְחִילִים לְהִתְמַקֵּם.

לֹא עוֹבְרוֹת דְּקוֹת מִסְפָּר וּזְעָקָה נִשְׁמַעַת מִכִּוּוּן אַחַד הַחֲדָרִים: עַכְבָּר!!! אִמָּאלֶה! עַכְבָּר!" כָּל הַחֶבְרַיָּה הָעַלִּיזָה שֶׁלָּנוּ צוֹעֶקֶת וְצוֹוַחַת מַבָּט אֶחָד בְּאִשְׁתִּי הַחִוֶּרֶת הִסְפִּיק לִי כְּדֵי לְהָבִין שֶׁאֲנִי הוּא זֶה שֶׁצָּרִיךְ לָקַחַת כָּאן פִּקּוּד.

"אֶפְשָׁר לְהֵרָגַע", אֲנִי אוֹמֵר בַּקּוֹל הֲכִי שָׁקֵט שֶׁגָּרוֹנִי מַצְלִיחַ לְהָפִיק וּמוֹסִיף עוֹד אֵלּוּ מִשְׁפָּטִים שֶׁאֲפִלּוּ אֶת לִבִּי הַפּוֹעֵם בְּקֶצֶב לֹא מַצְלִיחִים לְשַׁכְנֵעַ.

וְכָךְ, בִּלְחִישָׁה שֶׁל "מָה עוֹשִׂים עַכְשָׁו?" מִצַּד אִשְׁתִּי וּפַרְצוּפִים חֲמוּצִים שֶׁל יְלָדַי קִבַּלְנוּ אֶת שַׁבַּת הַמַּלְכָּה.

"נִרְאֶה לִי", הוּאֲרוּ לְרֶגַע פָּנֶיהָ שֶׁל אִשְׁתִּי, "שֶׁהַמַּצָּב אֵינוֹ נוֹרָא כָּל כָּךְ. אוּלַי פָּשׁוּט נִשְׁתַּדֵּל לִהְיוֹת רַב הַזֶּמֶן בַּחוּץ, בַּשָּׂדוֹת הַמּוֹרִיקִים עִם הַשֶּׁמֶשׁ הַחַרְפִּית הַנְּעִימָה. עִם מִסְפַּר הַשָּׁעוֹת שֶׁל הַלַּיְלָה נִסְתַּדֵּר כְּבָר. נָאֶרֹז אֹכֶל לַיְלָדִים וְאֶת הַשָּׁעוֹת שֶׁל יוֹם הַמָּחָר נַעֲשֶׂה בְּגִנַּת הַשַּׁעֲשׁוּעִים."

הַרְעָיוֹן הִרְגִּיעַ אוֹתָהּ וְאֶת כֻּלָּנוּ. וְכָךְ יָצָאנוּ לִתְפִלַּת לֵיל שַׁבָּת בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁבַּיִּשּׁוּב.

בְּסִיּוּם הַתְּפִלָּה אֲנַחְנוּ חוֹזְרִים אֶל דִּירַת הַקָּרָוָן שֶׁלָּנוּ. תִּכְנַנּוּ לֶאֱכֹל אֶת סְעֻדַּת הַשַּׁבָּת וְאַחַר כָּךְ לָצֵאת לְטִיּוּל בַּמּוֹשָׁב בְּמֶזֶג הָאֲוִיר הַנָּעִים הַזֶּה.

הַיְלָדִים רָצוּ לְפָנֵינוּ וַאֲנַחְנוּ אַחֲרֵיהֶם. וְאָז לְפֶתַע אוֹר חָזָק וּמְסַנְוֵר נִדְלַק בְּכָל אֵזוֹר הַקָּרָוָן. מִיָּד הֵבַנְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֵרַע. הוֹאִיל וְשָׂכַרְנוּ אֶת הַדִּירָה מֵאֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם שׁוֹמְרֵי תּוֹרָה וּמִצְווֹת, הֵם לֹא סִפְּרוּ לָנוּ שֶׁיֵּשׁ אוֹר הַנִּדְלָק בְּאֹפֶן אוֹטוֹמָטִי בִּכְנִיסָה לַדִּירָה. כְּלוֹמַר,

סִכַּמְתִּי אֶת הַדְּבָרִים בְּרֹאשִׁי וְעָשִׂיתִי הַעֲרֵכַת מַצָּב מְהִירָה לִפְנֵי שֶׁאוֹדִיעַ זֹאת לְמִשְׁפַּחְתִּי, אֵין לָנוּ אֶפְשָׁרוּת לָצֵאת מִדִּירַת הַקָּרָוָן עַד לְמוֹצָאֵי שַׁבַּת קֹדֶשׁ. כָּל יְצִיאָה תָּבִיא לְחִלּוּל שַׁבָּת גָּמוּר. נָאֶלֵץ לְהִשָּׁאֵר כָּאן כֻּלָּנוּ, בַּדִּירָה הַקְּטַנְטַנָּה.

אֲנַחְנוּ וְ...הָעַכְבָּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֵּנוּ. כַּמּוּבָן שֶׁלֹּא נוּכַל לְהִתְפַּלֵּל מָחָר בְּמִנְיָן (דָּבָר שֶׁלֹּא קָרָה לִי מֵעוֹדִי), וַדַּאי שֶׁלֹּא נוּכַל לִשְׂהוֹת בִּמְחִצַּת הָרַב וּבָרוּר שֶׁלֹּא נוּכַל לָצֵאת לְטַיֵּל עִם הַיְלָדִים. נָעַלְתִּי בַּלָּאט אֶת הַדֶּלֶת, שַׂמְתִּי אֶת הַמַּפְתֵּחַ בְּכִיסִי, קָרָאתִי לְאִשְׁתִּי לְחֶדֶר צָדָדִי וְגוֹלַלְתִּי בְּפָנֶיהָ אֶת הַנִּסָּיוֹן שֶׁעוֹמֵד עַתָּה לְפִתְחֵנוּ. לְהַפְתָּעָתִי הָעֲצוּמָה, אוֹרוּ עֵינֶיהָ וְהִיא הֶחְלִיטָה הַחְלָטָה נְחוּשָׁה שֶׁנַּעֲמֹד בַּנִּסָּיוֹן הַזֶּה בְּכָבוֹד.

"לְאַחֲרוֹנָה הִשְׁתַּדַּלְתִּי כָּל כָּךְ לְהִתְחַזֵּק בְּעִנְיַן הַהוֹדָיָה לַה', לִרְאוֹת אֶת הַטּוֹב בְּכָל דָּבָר, לְהוֹדוֹת עַל הַכֹּל... וְעַכְשָׁו, עַכְשָׁו הֶעֱמִיד לִי בּוֹרְאִי נִסָּיוֹן לִבְדֹּק אוֹתִי הַאִם גַּם בְּמַצָּב כָּזֶה מְסֻגֶּלֶת אֲנִי לְהוֹדוֹת לוֹ. וַאֲנִי מְסֻגֶּלֶת. מְסֻגֶּלֶת מַמָּשׁ".

וַאֲנִי, אֲנִי שֶׁיְּדַעְתִּי עַל קִבּוּצַת הַהוֹדָיָה לַה' בָּהּ מִשְׁתַּתֶּפֶת אִשְׁתִּי בֵּרַכְתִּי עָלֶיהָ בְּכָל לִבִּי וְהֶחְלַטְתִּי לִהְיוֹת שֶׁתָּף מָלֵא.

וְכָךְ, רְגוּעִים וּמְחֻיָּכִים הִסְבַּרְנוּ לַיְלָדִים אֶת הָעִנְיָן. הִתְחַלְנוּ בַּקִּדּוּשׁ וּבַסְּעוּדָה בִּקַּשְׁנוּ מִכָּל יֶלֶד לְהוֹדוֹת לַה' עַל מַה שֶּׁאָפְשָׁר בַּמַּצָּב הַזֶּה.

כֵּן, בַּמַּצָּב הַזֶּה שֶׁאֲנַחְנוּ תְּקוּעִים בְּדִירַת קָרָוָן לְמֶשֶׁךְ שַׁבָּת שְׁלֵמָה עִם... עַכְבָּר.

הַיְלָדִים שֶׁכְּמוֹ כָּל הַיְלָדִים מְנַסִּים לְחַקּוֹת אֶת הוֹרֵיהֶם, שִׁתְּפוּ פְּעֻלָּה בְּאֹפֶן יוֹצֵא מִן הַכְּלָל וְהַסְּעוּדָה עָבְרָה עָלֵינוּ בְּשִׁירוֹת וּבְתִשְׁבָּחוֹת לְבוֹרֵא הָעוֹלָמִים.

אַחַר הַסְּעוּדָה נִרְדְּמוּ הַיְלָדִים הָעֲיֵפִים וּלְשַׁבְרִיר שְׁנִיָּה רָאִיתִי אֶת אִשְׁתִּי נוֹאֶשֶׁת. לֹא יְכוֹלָה לִפְרֹשׂ לִשְׁנַת הַלַּיְלָה עִם הָעַכְבָּר הַמְרַשְׁרֵשׁ. לְרֶגַע, כְּשֶׁלֹּא הָיְתָה צְרִיכָה לִהְיוֹת כָּל כָּךְ חֲזָקָה בִּשְׁבִיל הַיְלָדִים, עָזְבוּ אוֹתָהּ כֹּחוֹתֶיהָ.

"זֶה נִסָּיוֹן", הֵרַמְתִּי פָּנַי מֵעִם הַגְּמָרָא וְהִזְכַּרְתִּי לָהּ. מִיָּד שָׁבָה הַנַּחִישׁוּת לִשְׁכֹּן בְּעֵינֶיהָ וְשָׁמַעְתִּי אוֹתָהּ אוֹמֶרֶת: "ה', תּוֹדָה, תּוֹדָה, תּוֹדָה. תּוֹדָה שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לָנוּ כֹּזוֹ זְכוּת שֶׁל שְׁמִירַת שַׁבָּת מִתּוֹךְ קֹשִׁי. תּוֹדָה שֶׁבִּכְלָל אֲנַחְנוּ יְהוּדִים. תּוֹדָה שֶׁאָנוּ יוֹדְעִים וּמַכִּירִים אֶת הֶלְכוֹת שַׁבָּת עַל בָּרְיָן. תּוֹדָה שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לָנוּ אֶת הַכֹּחַ וְהָעֲצָמוֹת לַעֲמֹד בְּכָזֶה נִסָּיוֹן. תּוֹדָה עַל הַשַּׁבָּת שֶׁהִיא מַתָּנָה טוֹבָה כָּל כָּךְ. תּוֹדָה שֶׁהַיְלָדִים הַחֲמוּדִים נִרְדְּמוּ רְגוּעִים וּשְׂמֵחִים. תּוֹדָה שֶׁהָיְתָה לָנוּ סְעוּדָה יָפָה לַמְרוֹת הַכֹּל..." וְכָךְ הִמְשִׁיכָה לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ בְּשִׂמְחָה עִלָּאִית וַעֲצוּמָה, שִׂמְחָה שֶׁלֹּא תִּשָּׁכַח מִלִּבֵּנוּ לְעוֹלָם.

בְּשָׁעָה אַרְבַּע בַּבֹּקֶר אֲנִי מִתְעוֹרֵר וּמְגַלֶּה שֶׁיֵּשׁ קֶצֶר חַשְׁמַלִּי בַּקָּרָוָן. תְּחִלָּה הָיִיתִי מְנַמְנָם וְנִרְגָּשׁ: 'רַק זֶה חָסֵר לָנוּ עַכְשָׁו...' סִנַּנְתִּי מִבֵּין שִׁפָתַי, אַךְ אָז חָדְרָה לְמֹחִי הַהֶבְנָה: קֶצֶר

בַּקָּרָאוֹן, מַשְׁמָעוֹ שֶׁאֵין חַשְׁמַל. אֵין חַשְׁמַל, פֵּרוּשׁוֹ שֶׁל דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לָצֵאת וּלְהִכָּנֵס לַדִּירָה בְּלֹא חֲשָׁשׁ! חַסְדֵי ה'... כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמָיו!

אוֹר בָּהִיר וְרַךְ שֶׁל שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר עוֹלֶה מִבַּעַד לַחַלּוֹן וְאָנוּ מְרֻגָּשִׁים וְנִדְהָמִים עַד בְּלִי דַּי מִן הַפֶּלֶא שֶׁהִגְדִּיל ה' לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ.

אַחֲרֵי שֶׁחָזַרְתִּי מֵהַתְּפִלָּה שָׂמֵחַ וְנִרְגָּשׁ (אַף פַּעַם לֹא חָשַׁבְתִּי שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹדוֹת עַל הָאֶפְשָׁרוּת לָצֵאת לְהִתְפַּלֵּל בְּמִנְיָן), אֲנִי שָׂם לֵב לְפֶלֶא נוֹסָף: הַחַשְׁמַל כָּלוֹ קָרַס מִלְּבַד הַפְּלָטָה. הַפְּלָטָה פָּעֲלָה כְּהֶרְגֵּלָהּ, שׁוֹמֶרֶת וּמְחַמֶּמֶת לָנוּ הֵיטֵב אֶת הָאֹכֶל הַטָּעִים לְסָעוּדַת הַבֹּקֶר.

נֵס עָשָׂה לָנוּ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה.

הַשַּׁבָּת הַיְּהוּדִיָּה שֶׁעָבְרָה עָלֵינוּ תִּזָּכֵר לָנוּ לָעַד וְלָנֶצַח. שַׁבָּת שֶׁל הִתְרוֹמְמוּת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁל חִזּוּק עָצוּם וְשֶׁל הַרְגָּשַׁת קֶשֶׁר אַמִּיץ לַבּוֹרֵא. בַּשַּׁבָּת הַזֹּאת חָשְׁנוּ עַל בְּשָׂרֵנוּ כִּי הַהוֹדָיָה לַה' פּוֹתַחַת שְׁעָרִים וּמְבִיאָה עִמָּהּ יְשׁוּעוֹת עֲצוּמוֹת. הֻבַּנּוּ כִּי הַנִּסְיוֹנוֹת, תַּכְלִיתָם הִיא לְקָרֵב אוֹתָנוּ לַה'. וְאִם כְּשֶׁנִּקְלָעִים אֲלֵיהֶם יוֹדְעִים לְהוֹדוֹת עֲלֵיהֶם וְלִהְיוֹת קְרוֹבִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, הֵם נֶעֱלָמִים כְּלֶעָמַת שֶׁבָּאוּ...

כְּשֶׁשָּׁמַע הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹדוֹת הַכֵּנוֹת שֶׁלָּנוּ, דְּאַג לְהַסְדִּיר אֶת כָּל עִנְיָנֵינוּ לְטוֹבָה וְהֶרְאָה לָנוּ נִפְלָאוֹת שֶׁל מַמָּשׁ

"יוֹדוּ לַה' חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם".

סג. הבוכה "בכיה של חנם" - תקונו לעמד בנסיון בכיה של ממש

חֲזַ"ל מְסַפְּרִים כִּי לְאַחַר שֶׁהַמְרַגְּלִים חָזְרוּ וְהוֹצִיאוּ דִּבָּה רָעָה עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנָשְׂאוּ כָּל הָעָם אֶת קוֹלָם וּבָכוּ "לוּ מַתְנוּ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ מָתְנוּ וְלָמָּה ה' מֵבִיא אוֹתָנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב וְכוּ'..." (במדבר יד, ב) אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא 'אַתֶּם בְּכִיתֶם בְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם וַאֲנִי אֶקְבַּע לָכֶם בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת'. (תענית כט, א וסנהדרין קד, ב).

וְצָרִיךְ בֵּאוּר, כֵּיצַד, כִּבְיָכוֹל הֶעֱנִישׁ אוֹתָם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעֹנֶשׁ כֹּה כָּבֵד?!

הֲלֹא אֲפִלּוּ הַדּוֹר עַצְמוֹ שֶׁבָּכָה נֶעֱנַשׁ רַק 'יוֹם לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה' וְלֹא נִכְנְסוּ לָאָרֶץ אֶלָּא כַּעֲבוֹר אַרְבָּעִים שָׁנָה. אֲבָל מִכָּאן וְעַד לִבְכּוֹת 'לְדוֹרוֹת עוֹלָם', הָעֹנֶשׁ לְכְאוֹרָה כָּבֵד מִדַּי.

אוּלָם יֵשׁ לוֹמַר, כִּי אוֹתָהּ בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת אֵינָהּ בָּאָה כְּעֹנֶשׁ אֶלָּא כְּתִקּוּן.

אַתֶּם בְּכִיתֶם בְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם. אַתֶּם שֶׁשְּׁמַעְתֶּם כָּל כָּךְ הַרְבֵּה מִמֶּנִּי עַל מַעֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם שֶׁרְאִיתֶם אֶת כָּל הַחֶסָדִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי עִמָּכֶם בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, בְּקְרִיעַת יַם סוּף, בְּעַנְנֵי הַכָּבוֹד, בְּמַתַּן תּוֹרָה, וַעֲדַיִן מְהַרְהֲרִים אַחֲרַי... הֵיתָכֵן כָּל כָּךְ לַעֲצֹם עֵינַיִם וְלֹא לִרְאוֹת אֶת כָּל אֲשֶׁר אֲנִי טוֹרֵחַ וְעוֹשֶׂה לְמַעַנְכֶם?! וְאֵין זוֹ מְעִידָה חַד-פַּעֲמִית, שֶׁהֲרֵי כְּבָר כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים אֲמַרְתֶּם מִשְׁפָּטִים דּוֹמִים: אִם זֶה בִּיצִיאַת מִצְרַיִם 'הֶמְבְּלִי אֵין קְבָרִים

בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לָמוּת בַּמִּדְבָּר' (שמות יד, יא), וְאִם זֶה בַּפְּסוּק 'וַיֹּצְאָ֗ה שָׁם֙ הָעָ֔ם לַמַּ֖יִם וַיֶּ֣לֶן הָעָ֑ם עַל֙ מֹשֶׁ֔ה וַיֹּ֣אמֶר לָמָ֗ה זֶ֚ה הֶעֱלִיתָ֣נוּ מִמִּצְרַ֔יִם לְהָמִ֥ית אֹתִ֛י וְאֶת בָּנַ֥י וְאֶת מִקְנָ֖י בַּצָּמָ֑א' (שמות יז, ג)... וְכוּ'.

לָכֵן אֵין בְּרֵרָה, אַתֶּם תִּצְטָרְכוּ לְשָׁרֵשׁ מִדָּה זוֹ מִכֶּם. לָכֵן אֲנִי קוֹבֵעַ לָכֶם בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת. מֵעַתָּה וּלְדוֹרוֹת תִּצְטָרְכוּ לַעֲבֹר נְסִיּוֹנוֹת, קְשָׁיִים, הַסְתָּרוֹת, מַצָּבִים בָּהֶם אֲנִי אֶסְתַּתֵּר, וְאֶרְאֶה כֵּיצַד אַתֶּם מְקַבְּלִים וְעוֹבְרִים אֶת אוֹתָם נְסִיּוֹנוֹת: הַאִם תִּבְכּוּ, תִּתְלוֹנְנוּ, תִּטְעֲנוּ כְּלַפַּי טְעָנוֹת, תְּהַרְהֲרוּ אַחֲרַי - אוֹ שֶׁתִּתְבּוֹנְנוּ הֵיטֵב בְּכָל הַחֲסָדִים שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה לָכֶם מִסָּבִיב, דָּבָר שֶׁיָּבִיא אֶתְכֶם לְהַכִּיר כִּי כָּל מַה שֶּׁאֲנִי עוֹשֶׂה עִמָּכֶם לְטוֹבַתְכֶם אֲנִי עוֹשֶׂה, וְעַל יְדֵי כֵּן תְּתַקְּנוּ אֶת אוֹתָהּ בְּכִיָּה לְחִנָּם שֶׁל אֲבוֹתֵיכֶם.

יְהוּדִים עוֹבְרִים קְשָׁיִים וְהַסְתָּרוֹת בְּמֶשֶׁךְ הַחַיִּים. בְּדוֹרֵנוּ שׁוֹמְעִים לְעִתִּים עַל נְסִיּוֹנוֹת מְסַמְּרֵי-שֵׂעָר: אִם זֶה בְּמִקְרִים שֶׁל מַחֲלוֹת קָשׁוֹת, בְּעָיוֹת שְׁלוֹם-בַּיִת, פַּרְנָסָה, צַעַר גִּדּוּל בָּנִים וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה ה' יִשְׁמֹר וְיַצִּיל. אֵין סָפֵק כִּי מְדֻבָּר בְּנִסְיוֹנוֹת שֶׁל מַמָּשׁ.

אַךְ עָלֵינוּ לִזְכֹּר כִּי מֻטָּל עָלֵינוּ לְתַקֵּן עַל יָדָם אֶת אוֹתָהּ בְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם. לֹא לְהִתְלוֹנֵן, לֹא לְהַחְמִיץ פָּנִים, לֹא לִכְפֹּר וְלֹא לְהַתְרִיס כְּלַפֵּי מַעְלָה חַס וְחָלִילָה.

רַק לְהֵפֶךְ, נִתְבּוֹנֵן בְּאַלְפֵי אֲלָפִים שֶׁל טוֹבוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַעֲנִיק לָנוּ מִיָּדוֹ הַטּוֹבָה וְהָרְחָבָה, מֵעַל וּמֵעֵבֶר מִמַּה שֶּׁהוּא כִּבְיָכוֹל 'חַיָּב' לָנוּ. וּמִתּוֹךְ כָּךְ נַכִּיר וְנָבִין שֶׁגַּם זֶה הַהֶסְתֵּר וְהַנִּסָּיוֹן הַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ מַמָּשׁ.

וּבֶאֱמוּנָה בְּהִירָה זוֹ, וּבְהוֹדָיָה לַה' עַל כָּל טוֹבוֹתָיו, נִזְכֶּה בְּעֶזְרַת ה' לְתַקֵּן אֶת אוֹתָהּ בְּכִיָּה שֶׁל חִנָּם וְלִרְאוֹת בִּמְהֵרָה בִּגְאֻלָּתֵנוּ הַשְּׁלֵמָה. אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

(מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר הַנִּפְלָא: "כִּי אַתָּה עִמָּדִי" ח"ד)

סד. רשום בפנקס ההודאות - מבטיח נסים וישועות

רֹאשׁ כּוֹלֵל מְפֻרְסָם, שֶׁדַּאֲגוֹת הָעֹל הַכַּלְכָּלִי בְּהַחְזָקַת מוֹסְדוֹתָיו, אִימּוּ לְהַכְרִיעַ אֶת גּוּפוֹ וְנַפְשׁוֹ - שָׂפַךְ מְצוּקוֹתָיו לִפְנֵי הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֹמֹה זַלְמָן אוֹיֶערְבָּךְ זַצַ"ל. וְכָךְ סִפֵּר לוֹ:

"נוֹעַצְתִּי בְּפְסִיכוֹלוֹג שֶׁאֵינוֹ מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. הוּא קָבַע שֶׁהָאִישִׁיּוּת שֶׁלִּי אֵינָהּ מַתְאִימָה לְאַחֲרִיּוּת כָּזוֹ וְהִזְהִיר אוֹתִי 'אִם תַּמְשִׁיךְ בְּזֶה, אַתָּה עָלוּל לְהִתְמוֹטֵט!' הַאִם לְסַמֹּךְ עָלָיו?"

הוּא שָׁאַל אֶת הגרש"ז.

רַבִּי שְׁלֹמֹה זַלְמָן הִתְעַנְיֵן: "כַּמָּה שָׁנִים אַתָּה עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַכּוֹלֵל?"

- "25 שָׁנָה" הוּא עָנָה.

-"הָיוּ תְּקוּפוֹת קָשׁוֹת יוֹתֵר?"

-"כֵּן".

-"וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁלַח לְךָ עֶזְרָה בַּמַּצָּבִים הַקָּשִׁים?"
-"תָּמִיד. אֲבָל כָּל חֹדֶשׁ, הַמְצוּקָה חוֹזֶרֶת עַל עַצְמָהּ עַד שֶׁמַּגִּיעָה הַיְשׁוּעָה."
פָּנָה אֵלָיו רַבֵּנוּ: "הֲרֵי אַתָּה רוֹאֶה שֶׁאֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם מְנַהֵל אֶת הָעִנְיָנִים אָז לָמָּה אַתָּה דּוֹאֵג?..."

נֶעֱתְקוּ הַמִּלִּים מִפִּי רֹאשׁ הַכּוֹלֵל, וְרַבִּי שְׁלֹמֹה זַלְמָן הִמְשִׁיךְ בְּשִׂיחַת-חִזּוּק אִישִׁית: "יַקִּירִי, אַתָּה לֹא 'בֵּן יָחִיד'. זֶהוּ עֹל הָרוֹבֵץ עַל כָּל רֹאשׁ יְשִׁיבָה, עַל כָּל בַּעַל עֵסֶק - וּבְעֶצֶם עַל כָּל אָדָם הַמְחַתֵּן אֶת יְלָדָיו. הִתְּשׁוּבָה לְכָל הַדְּאָגוֹת, אַחַת הִיא: הַהֵפֶךְ מִדְּאָגָה - בִּטָּחוֹן מָלֵא בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. אֵיךְ מַגִּיעִים לְכָךְ? עַל יְדֵי הַהוֹדָאָה. אֶתֵּן לְךָ עֵצָה בְּדוּקָה וּמְנֻסָּה:
הַמְצֵא לְעַצְמְךָ פִּנְקָס קָטָן, וּשְׁמֹר עָלָיו מִכָּל מִשְׁמָר. בְּכָל פַּעַם שֶׁאַתָּה רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ יְשׁוּעָה - רָשׁוֹם נָא בְּ'פִּנְקָס הַהוֹדָאוֹת'. לִפְנֵי בִּרְכַּת 'מוֹדִים' בִּשְׁמוֹנֶה-עֶשְׂרֵה, הוֹצֵא אֶת הַפִּנְקָס וְהִתְבּוֹנֵן בַּנִּכְתָּב בּוֹ, כְּדֵי שֶׁהַנִּסִּים וְהַיְשׁוּעוֹת לֹא יִשָּׁאֲרוּ בְּגֶדֶר מַחְשָׁבָה אֶלָּא יֵאָמְרוּ בְּפֶה מָלֵא. אִם תַּעֲשֶׂה כָּךְ, מֻבְטָחֵנִי שֶׁהַדְּאָגוֹת יֵעָלְמוּ כְּלֹא הָיוּ".
(מְעֻבָּד מִתּוֹךְ "חָכְמַת הַנֶּפֶשׁ הַיְּהוּדִית בְּדַרְכּוֹ שֶׁל הגרש"ז אוֹיֶערְבָּךְ זַצַ"ל")
סִפּוּרֵי יְשׁוּעוֹת רַבִּים וְנִפְלָאִים הִגִּיעוּ לְאָזְנֵינוּ מִפִּי אֲנָשִׁים, שֶׁקִּבְּלוּ עַל עַצְמָם לְנַהֵל רִשּׁוּם שֶׁל הוֹדָאוֹת בְּ'פִּנְקָס שֶׁל הוֹדָאוֹת'.
בְּפִנְקָס מֵעִין זֶה אָדָם רוֹשֵׁם בְּקִבְיעוּת אֶת חַסְדֵי ה' עָלָיו, וּמוֹדֶה הֵן עַל הַטּוֹבוֹת וְהֵן עַל הָרָעוֹת'.
מֻמְלָץ בְּיוֹתֵר לִרְשֹׁם בְּכָל יוֹם לְפָחוֹת 2 הוֹדָאוֹת לַה' יִתְבָּרַךְ עַל כָּל נוֹשֵׂא שֶׁבַּחַיִּים. בְּכָל עֵת שֶׁחֻפֵּצִים וּבִפְרָט בִּרְגָעִים קָשִׁים נִתָּן לְהַקְרִיא לַה' אֶת הַהוֹדָאוֹת בְּרֶצֶף וּבְהִתְלַהֲבוּת הַלֵּב. זוֹהִי סְגֻלָּה נִפְלָאָה בְּדוּקָה וּמְנֻסָּה לְכָל הַיְשׁוּעוֹת, וּבִפְרָט זוֹהִי סְגֻלָּה אַדִּירָה לְדֶבֵקוּת וּלְקִרְבַת אֱלֹקִים. טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב לְהוֹדוֹת לַה'...
כָּתְבוּ בְּתָנָא דְבֵי אֵלִיָּהוּ (פרשה יח) עַל הַפָּסוּק "קוּמִי רֹנִּי בַלַּיְלָה" (איכה ב, יט): "אֵין רְנָנָה זוֹ אֶלָּא הוֹדָאַת יְסוּרִין, עֲשֵׂה אָדָם כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה בָּאוּ עָלָיו יְסוּרִין לְטוֹבָתוֹ, וּלְהַצִּיל מִיָּדָיו כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה (לְכַפֶּרֶת עֲוֹונוֹתָיו. לָכֵן) יַעֲמֹד אָדָם בַּחֲצִי הַלַּיְלָה, יְבָרֵךְ וְיוֹדֶה וְיִרּוֹמֵם וְיִגַּדֵּל וְיַקְדֵּשׁ לִשְׁמוֹ שֶׁל מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם בָּרוּךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר 'חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ'. וְכִי יֵשׁ לְךָ אָדָם בָּעוֹלָם שֶׁרוֹצֶה בְּרֵעָתוֹ שֶׁל בְּנוֹ?"

סה. "ויתבוננו חסדי ה'" - דאוריתא

הַמְרַגְּלִים נִשְׁלְחוּ בְּעֶרֶב רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּמּוּז וְתָרוּ אֶת הָאָרֶץ בְּעֵינֵיהֶם בְּכָל חֹדֶשׁ זֶה, כַּכָּתוּב: "וַיָּתֻרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן" (במדבר יג, כא), וְעָבְרוּ בָּזֶה עַל בְּחִינַת "וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם" (שם טו, לט). הַמְרַגְּלִים חָטְאוּ בְּתַמּוּז בְּרֹאשׁ הָעֵינַיִם, כֵּיוָן שֶׁתָּרוּ אַחַר

עֵינֵיהֶם בָּעֵין רָעָה. אִם כֵּן, נִרְאֶה כִּי 'מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה' נוֹכַל לְתַקֵּן חֵטְא זֶה עַל יְדֵי רְאִיַּת הַטּוֹב, וְהִתְבּוֹנְנוּת בְּחַסְדֵי ה' הַמְּרֻבִּים הַמֻּרְעָפִים עָלֵינוּ בְּכָל עֵת.

מְקוֹרוֹת רַבִּים בַּתּוֹרָה וּבַחַז"ל מְבִיאִים אֶת הַחִיּוּב לְהִתְבּוֹנְנוּת בְּחַסְדֵי ה'. רַבֵּנוּ יוֹנָה (שערי תשובה ג, יז) כּוֹתֵב: "וְדַע כִּי הַמַּעֲלוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת נִמְסְרוּ בְּמִצְוַת עֲשֵׂה... וּמַעֲלוֹת זִכָּרוֹן חֲסָדָיו, וְהִתְבּוֹנֵן בָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְזָכַרְתָּ אֶת כָּל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכֶךָ ה' אֱלֹקֶיךָ זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה... וַיַּאֲכִלְךָ אֶת הַמָּן אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ, שִׁמְלָתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעָלֶיךָ, וְרַגְלְךָ לֹא בָצֵקָה...' וְדָוִד אָמַר (תהילים קז, מג): 'וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי ה' וְנִפְלְאֹתָיו לִבְנֵי אָדָם' (שם כו, ג) 'כִּי חַסְדְּךָ לְנֶגֶד עֵינָי'".

גַּם סֵפֶר חֲרֵדִים (פרק ט מצוה כג) מוֹנֶה אֶת הַהִתְבּוֹנְנוּת בְּטוּב ה' בֵּין תַּרְיַ"ג הַמִּצְוֹוֹת, וז"ל: "כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל חַיָּב לְזָכֹר הַחֲסָדִים שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ תָּמִיד...".

אָמְנָם נִתָּן לִרְאוֹת כִּי הַהִתְבּוֹנְנוּת בְּחַסְדֵי ה', בְּנִפְלְאוֹתָיו וּבְטוּבוֹתָיו אֵינֶנָּה רַק מִצְוָה גָּרִידָא, אֶלָּא הִיא גַּם דֶּרֶךְ חֲשׁוּבָה, עִקָּרִית וְיסוֹדִית לְהַגִּיעַ לְהוֹדָאָה וּלְהַכָּרַת הַטּוֹב לַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ. כּוֹתֵב הָרַמְחַ"ל בִּ"מְסִלַּת יְשָׁרִים" (פ"ח): "מַה שֶּׁיּוּכַל לְהַגְבִּיר הַהִתְעוֹרְרוּת בָּזֶה הוּא הַהִסְתַּכְּלוּת בְּרֹב הַטּוֹבוֹת שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִם הָאָדָם בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה, וְהַנִּפְלָאוֹת הַגְּדוֹלוֹת שֶׁעוֹשֶׂה עִמּוֹ מֵעֵת הַלֵּדָה עַד הַיּוֹם הָאַחֲרוֹן. כִּי כָּל מַה שֶּׁיִּרְבֶּה לְהִסְתַּכֵּל וּלְהִתְבּוֹנֵן בִּדְבָרִים אֵלֶּה הִנֵּה יִרְבֶּה לְהַכִּיר לְעַצְמוֹ חוֹבָה רַבָּה אֶל הַקֵּל הַמֵּיטִיב לוֹ...".

מַסְבִּיר הָרַב וּוֹלְבֶּה זַצַ"ל, כִּי לְדַאֲבוֹנֵנוּ חַסְדֵי ה' מוּבָנִים אֲצָלֵנוּ מֵאֲלֵיהֶם. בָּרוּר לָנוּ מֵאֲלֵיו שֶׁאָדָם חַי, בְּרִיא יָשֵׁן בַּלַּיְלָה, קָם בַּבֹּקֶר, אוֹכֵל וְכוּ'. כָּל עוֹד הַכֹּל מוּבָן לָנוּ מֵאֲלֵיו, לֹא נִתָּן לִרְאוֹת וּלְהִתְפַּעֵל מֵחַסְדֵי ה'. רַק אִם קוֹרֶה לָנוּ מַשֶּׁהוּ כְּנֶגֶד הַסֵּדֶר הַטִּבְעִי אָנוּ מִתְעוֹרְרִים לְהָבִין שֶׁהַדְּבָרִים אֵינָם מוּבָנִים מֵאֲלֵיהֶם, אֶלָּא הִנָּם חֲסָדִים גְּדוֹלִים וַהֲטָבוֹת נִפְלָאוֹת.

וּמוֹסִיף הָרַב, שֶׁהַהִתְבּוֹנְנוּת בְּחַסְדֵי ה' מִתְבַּטֵּאת בִּשְׁנֵי מִישׁוֹרִים עִקָּרִיִּים:

א. בַּמִּישׁוֹר הַפְּרָטִי שֶׁל חַיֵּי הָאָדָם: הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַנְהִיג וּמְכַוֵּן אֶת הָאָדָם לְתַכְלִיתוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מְדֻיֶּקֶת, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. עַל כָּל אָדָם לְהִתְבּוֹנֵן בְּיָדוֹ הַמְכֻוֶּנֶת שֶׁל ה' יִתְבָּרַךְ בְּחַיָּיו הַפְּרָטִיִּים, לְהַבְחִין בְּטוּבוֹ וּלְהוֹדוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ עַל חֶסְדָּיו לְאֹרֶךְ כָּל חַיָּיו.

ב. בַּמִּישׁוֹר הַכְּלָלִי שֶׁל כְּלַל יִשְׂרָאֵל: גַּם כָּאן עָלֵינוּ לְהִתְבּוֹנֵן וּלְהַבְחִין כֵּיצַד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַנְהִיג אֶת כְּלַל יִשְׂרָאֵל בְּהַשְׁגָּחָה נִסִּית מֻפְלָאָה לְאֹרֶךְ כָּל הַדּוֹרוֹת. הֲרֵי אֵין זֶה כִּי אִם חַסְדֵי ה' הַמְּרֻבִּים עָלֵינוּ, שֶׁבִּזְכוּתָם אָנוּ מַחֲזִיקִים מַעֲמָד מְפֹרָדִים בֵּין הַגּוֹיִים חֻרְפַּ הַשִּׁנְאָה וְהָרְדִיפוֹת.

לְסִכּוּם, מַטָּלַת עָלֵינוּ הַחוֹבָה (וְהַזְּכוּת) לְהִתְבּוֹנֵן בְּכָל עֵת בְּחַסְדֵי ה' וּבְטוּבוֹתָיו עָלֵינוּ בְּחַיֵּינוּ הַפְּרָטִיִּים וּבְחַיֵּי כְּלַל יִשְׂרָאֵל. עָלֵינוּ לַעֲקֹר מִקִּרְבֵּנוּ אֶת הַרְגָּשַׁת הַ'מּוּבָן מֵאֵלָיו', וּלְהַרְגִּיל עַצְמֵנוּ לְפַקֵּחַ עֵינַיִם לְטוֹבוֹת וּלְחַסְדֵי הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ.
וּכְשֶׁנִּתְרַגֵּל לִרְאוֹת בְּכָל דָּבָר אֶת עֶזְרַת ה', נִסָּיוֹן וְנִפְלְאוֹתָיו - תִּתְעוֹרֵר בָּנוּ הוֹדָאָה עֲצוּמָה וְאַהֲבַת ה' נִפְלָאָה. וְכֵן עַל יְדֵי רְאִיַּת הַטּוֹב נִזְכֶּה בְּעֶזְרַת ה' לְתַקֵּן אֶת חֵטְא הַמְרַגְּלִים וּלְקָרֵב אֶת הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלֵמָה שֶׁתָּבוֹא בִּמְהֵרָה מַמָּשׁ.

סו. רעיון גאוני כיצד לזכר חסדי ה' / ספור

"מָה אָמַרְתָּ?!" הָאָח בְּבֵית הַחוֹלִים הִבִּיט בּוֹ בְּעֵינַיִם תְּמֵהוֹת. מֵעוֹלָם לֹא נִתְקַל בְּמִקְרֶה כְּזֶה.
-"אָמַרְתִּי שֶׁאֲנִי לֹא רוֹצֶה שֶׁתִּגְזֹר לִי אֶת הַתְּוִית" הוּא הִצְבִּיעַ עַל הַתְּוִית הַלְּבָנָה שֶׁהֻצְמְדָה לוֹ בְּעֵת הָאִשְׁפּוּז, וּבָהּ רְשׁוּמִים פְּרָטָיו הָאִישִׁיִּים.
-"בִּשְׁבִיל מָה אַתָּה צָרִיךְ אֶת הַתְּוִית?" שָׁאַל הָאָח בְּהִשְׁתָּאוּת.
-"לְמַזְכֶּרֶת" עָנָה.
-"מַזְכֶּרֶת מִבֵּית הַחוֹלִים?! הֲרֵי כָּל הַחוֹלִים שֶׁלָּנוּ עוֹשִׂים אֶת הַהֵפֶךְ הַגָּמוּר! בָּרֶגַע שֶׁמְּקַבְּלִים לִידֵיהֶם אֶת כְּתַב הַשִּׁחְרוּר הֵם אֵינָם מְעֻנְיָנִים לְהַשְׁאִיר אֲצָלָם מַזְכֶּרֶת כָּלְשֶׁהִי מֵהַיָּמִים שֶׁהָיוּ כָּאן." אָמַר הָאָח. אֲבָל הַחוֹלֶה הִתְעַקֵּשׁ.
וְהַתְּוִית נִמְסְרָה לוֹ.
הַסִּפּוּר הִתְרַחֵשׁ עִם הָרַב גֶּרְשׁוֹן קְלִיבַנְסְקִי, יְהוּדִי תַּלְמִיד חָכָם.
לִפְנֵי כַּמָּה שָׁנִים, כְּדֵי מְסַפֵּר הָרַב, עָבַרְתִּי נִתּוּחַ בְּבֵית הַחוֹלִים, וּבְחַסְדֵי ה' הַכֹּל עָבַר בְּשָׁלוֹם, וְיָצָאתִי מֵאִזְמֵל-הַמְנַתְּחִים בָּרִיא וְשָׁלֵם.
הִרְגַּשְׁתִּי חוֹבָה עֲמֻקָּה לְהוֹדוֹת לַהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל הַנִּסִּים וְעַל הַחֲסָדִים הַגְּדוֹלִים שֶׁעָשָׂה עִמָּדִי, אֲבָל יָדַעְתִּי שֶׁגַּם הַשָּׂטָן יְנַסֶּה לְהַפְעִיל אֶת כָּל כֹּחוֹ כְּדֵי לְהַשְׁכִּיחַ מִמֶּנִּי אֶת רִגְשׁוֹת הַהוֹדָיָה הַלָּלוּ. מָה עָשִׂיתִי?
פָּשׁוּט מְאֹד. בִּקַּשְׁתִּי מֵהָאָח שֶׁיִּתֵּן לִי אֶת הַתְּוִית, וְהִצְמַדְתִּי אוֹתָהּ לְשִׁקִּית הַטְּלִית-תְּפִלִּין שֶׁלִּי. וְכָךְ, מִדֵּי בֹּקֶר בְּבֹקְרוֹ, כַּאֲשֶׁר אֲנִי קָם מִמִּטָּתִי וּמִתְכּוֹנֵן לְהִתְפַּלֵּל שַׁחֲרִית, זוֹכְרַנִי אֶת חַסְדֵי ה', וְהִנְנִי אוֹמֵר לְעַצְמִי: 'הִנֵּה רַק תְּמוֹל-שִׁלְשׁוֹם הָיִיתָ צָמוּד לַתְּוִית שֶׁל בֵּית הַחוֹלִים, וְלֹא הָיָה בְּאֶפְשָׁרוּתְךָ לְהִתְפַּלֵּל כְּאָדָם רָגִיל, וְגַם לֹא בְּבֵית הַכְּנֶסֶת בִּמְקוֹם מְגוּרֶיךָ, וְעַכְשָׁו עָשָׂה אִתְּךָ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֶסֶד וְחָזַרְתָּ לִידֵי הַשְׁגָּרָה.
קוּם תֵּן לוֹ תּוֹדָה!'

מוֹסִיף וְאוֹמֵר הָרַב זִילְבֶּרְשְׁטֵיין שְׁלִיט"א: הָרַעְיוֹן שֶׁהָגָה הָרַב קְלִיבַנְסְקִי הוּא רַעְיוֹן גָּאוֹנִי, שֶׁגְּאוֹנוּתוֹ הוּא בְּ...פַּשְׁטוּתוֹ. אֵין לְךָ עֵצָה יוֹתֵר פְּשׁוּטָה וְיוֹתֵר יְעִילָה כְּדֵי לִזְכֹּר אֶת חַסְדֵי ה' וְעַל הַשְּׁאֵלָה מַדּוּעַ לֹא רוֹאִים אֲנָשִׁים רַבִּים הַנּוֹהֲגִים בְּדֶרֶךְ זוֹ, יֵשׁ לְהָשִׁיב וְלוֹמַר שֶׁהַכֹּל תָּלוּי בְּדָבָר אֶחָד: הֵיכָן מָנַח הָרֹאשׁ שֶׁל הָאָדָם, וְאֵילוּ רְצוֹנוֹת חוֹלְפִים בְּמֹחוֹ. אִם הוּא מֵבִין שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹדוֹת לַהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל כָּל הַחֲסָדִים שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עִמָּנוּ יוֹם יוֹם וְשָׁעָה שָׁעָה, וְיִתֵּרָה מִכָּךְ: אִם מַרְגִּישׁ הָאָדָם שֶׁהַחֲסָדִים הַלָּלוּ אָכֵן בָּאִים מִכֹּחוֹ הַגָּדוֹל וּזְרוֹעוֹ הַנְּטוּיָה שֶׁל בּוֹרֵא כָּל הָעוֹלָמוֹת, אֲזַי מֻבְטָח הוּא שֶׁיַּעֲלוּ בְּמֹחוֹ רַעְיוֹנוֹת מְחֻכָּמִים שֶׁיְּסַיְּעוּ לוֹ לְסַלֵּק אֶת הַשִּׁכְחָה מִלִּבּוֹ. (מְעֻבָּד מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר: "עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ")

כּוֹתֵב הַ"פֶּלֶא יוֹעֵץ" בְּסִפְרוֹ (עֶרֶךְ 'הִלּוּל'): "רָאוּי לְהַלֵּל לֵה' עַל כָּל הַטּוֹבָה שֶׁעוֹשֶׂה עִמָּנוּ. וְאַף שֶׁאֵלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה וְכוּ', לֹא נַסְפִּיק לְהַלְּלוֹ, וְלוֹ דּוֹמְיָה תְּהִלָּה, עַל כָּל פָּנִים בְּלֹא כְּלוּם אִי אֶפְשָׁר, וְרָאוּי לְכָל אָדָם מֵעֵת לְעֵת וּמִפְּקִידָה לְפִקְדָּה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל אֶת ה'. וּבְפָרָט כְּשֶׁמְּסַפֵּר אֵיזֶה עִנְיָן שֶׁעָשָׂה וְהִצְלִיחַ, תֵּכֶף יִהְיֶה שָׁם שָׂמַיִם שָׂגוּר בְּפִיו, וְיֹאמַר: שֶׁבַח לָאֵ-ל יִתְבָּרַךְ כִּי הִפְלִיא חַסְדּוֹ לִי, וְעַד כֹּה עֲזָרַנִי לַעֲשׂוֹת כָּךְ".

סז. ההודיה שהמתיקה את הגזרה / ספור נסי ומפלא

אֶחָד מִגְּדוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם בַּמֵּאָה הַקּוֹדֶמֶת הָיָה רַבִּי נַחוּם לִיבֶּרְזוֹן, תַּלְמִידוֹ שֶׁל הָרַבִּי הַקָּדוֹשׁ, רַבִּי מֹשֶׁה דָּוִד מִטְשׁוּרְטְקוֹב.

רַבִּי נַחוּם הָיָה גָּדוֹל בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹות. וִילָדִים לֹא הָיוּ לוֹ. בְּמֶשֶׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת הֶעְתִּיר רַבִּי נַחוּם בִּתְפִלָּה וּבִתְחִנָּה לִפְנֵי בּוֹרֵא עוֹלָם, שֶׁיְּחוֹן אוֹתוֹ בְּזֶרַע שֶׁל קַיְמָא. וְאָכֵן, לְעֵת זִקְנָתוֹ נִתְקַבְּלָה תְּפִלָּתוֹ בַּמְּרוֹמִים:

בַּת יְחִידָה נוֹלְדָה לוֹ לְמַזָּל טוֹב.

כַּמּוּבָן שֶׁרַבִּי נַחוּם וְרַעְיָתוֹ הִשְׁקִיעוּ בְּבִתָּם יְחִידָתָם אֶת כָּל מְאֹדָם. הֵם גִּדְּלוּ אוֹתָהּ בְּמְסִירוּת נֶפֶשׁ עַל אֲדֵנֵי הַתּוֹרָה וְהַיִּרְאָה, וְקִוּוּ לִרְאוֹת מִמֶּנָּה נְכָדִים וּנְכָדוֹת.

אֶלָּא שֶׁכַּאֲשֶׁר הִגִּיעָה הַבַּת לְגִיל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, הִתְרַגְּשָׁה צָרָה גְּדוֹלָה עַל רֹאשָׁם שֶׁל רַבִּי נַחוּם וְרַעְיָתוֹ. הַבַּת הָאֲהוּבָה חָלְתָה בְּמַחֲלָה קָשָׁה בִּמְיֻחָד, וּמַצָּבָהּ הִדְרְדֵּר בִּמְהִירוּת. הִיא אֻשְׁפְּזָה בְּבֵית הַחוֹלִים, וְהָרוֹפְאִים שָׂסְבְּבוּ אֶת מִטָּתָהּ לֹא הָיוּ מְבַשְּׂרֵי טוֹבוֹת.

רַבִּי נַחוּם וְאִשְׁתּוֹ קָרְעוּ אֶת הַשָּׁמַיִם בִּתְפִלּוֹת רוֹתְחוֹת, אוּלָם דּוֹמֶה הָיָה כִּי הַגְּזֵרָה כְּבָר נִגְזְרָה. הַבַּת הַיְחִידָה הָלְכָה וְדָעֲכָה מִיּוֹם לְיוֹם.

בַּעֲלֵי אֱמוּנָה הָיוּ רַבִּי נַחוּם וְרַעְיָתוֹ, וְהֵם לֹא אָמְרוּ נוֹאָשׁ. כְּכָל שֶׁמַּצָּבָהּ שֶׁל הַבַּת הָלַךְ וְהֶחְמִיר, הִתְמִידוּ הֵמָּה בִּתְפִלּוֹתֵיהֶם. אוּלָם בְּבֹקֶר שֶׁל יוֹם שִׁשִּׁי אֶחָד, הִגִּיעַ שְׁלִיחַ בָּהוּל לְבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי נַחוּם.

"הָרוֹפְאִים אוֹמְרִים כִּי עָלֶיךָ לְהִתְיַצֵּב מִיָּד בְּבֵית הַחוֹלִים. אֵלּוּ הֵן שְׁעוֹתֶיהָ הָאַחֲרוֹנוֹת שֶׁל בִּתְּךָ" בִּשֵּׁר בְּפָנִים חִוְּרוֹת.

רַבִּי נַחוּם הִתְבּוֹנֵן בַּשָּׁלִיחַ וְעֵינָיו מָלְאוּ דְּמָעוֹת. בְּתוֹךְ תּוֹכוֹ יָדַע, כִּי הֶרֶעַ הַנּוֹרָא הַזֶּה יַגִּיעַ... אוּלָם הוּא חָשַׁק אֶת שְׂפָתָיו, וּמַחְשָׁבָה חַדָּה כְּתַעַר פִּלְּחָה אֶת מֹחוֹ. הֲלֹא אִם יֵלֵךְ לְבֵית הַחוֹלִים וְיִתְבַּשֵּׂר בַּבְּשׂוֹרָה הָרָעָה מִכֹּל, כְּבָר לֹא יוּכַל לְרַחֵץ בַּמִּקְוֶה לִכְבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ. וּמַה יִּהְיֶה עַל כְּבוֹדָהּ שֶׁל הַשַּׁבָּת?

נִמְלַךְ, אֵפוֹא, רַבִּי נַחוּם בְּדַעְתּוֹ, נָטַל אֶת הַמַּגֶּבֶת וְאֶת כְּלֵי הָרַחְצָה וּפָסַע אֶל הַמִּקְוֶה, לִטְבֹּל לִכְבוֹד שַׁבָּת. הוּא טָבַל וְלִבּוֹ בָּכָה בְּדִמְמָה, אַךְ הוּא כָּפָה אֶת תְּחוּשׁוֹתָיו וְהִשְׁתַּדֵּל לְכַוֵּן: 'לִכְבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ! לִכְבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ!'

עָלָה רַבִּי נַחוּם מִן הַמִּקְוֶה, לָבַשׁ אֶת בִּגְדֵי הַשַּׁבָּת הַנְּקִיִּים, וְהֵחֵל לִפְסֹעַ לְכִוּוּן בֵּית הַחוֹלִים, לִשְׁהוֹת בְּמִחְצָתָהּ שֶׁל בִּתּוֹ בִּשְׁעוֹתֶיהָ הָאַחֲרוֹנוֹת. אַךְ לְפֶתַע אָמַר לְעַצְמוֹ: "וּמַה יִּהְיֶה עַל חֲלוֹת לְלֶחֶם מִשְׁנֶה שֶׁל שַׁבָּת?!"

לְאַלְתַּר סָב עַל עֲקֵבָיו וְשָׁב אֶל הַבַּיִת, נָטַל מַפִּית וְצָרַר בָּהּ חַלּוֹת לְלֶחֶם מִשְׁנֶה. וְרָעַץ לִפְנֵי שֶׁיָּצָא, נָטַל סַכִּין מִן הַמְּגֵרָה. "אִם אֶצְטָרֵךְ, חַס וְחָלִילָה, לַעֲשׂוֹת "קְרִיעָה", כְּמִצְוֹת בּוֹרְאִי, עָלַי לִהְיוֹת מוּכָן וּמְזֻמָּן לְכָךְ" הִרְהֵר בְּכְאֵב עַז.

צָעַד לוֹ רַבִּי נַחוּם לְבֵית הַחוֹלִים, נָקִי וְרָחוּץ, לָבוּשׁ בְּבִגְדֵי הַשַּׁבָּת, בִּצְרוֹרוֹ חַלּוֹת לְשַׁבָּת וְסַכִּין לִקְרִיעָה, וְהִרְהוּרֵי אַהֲבַת ה' הֵחֵלּוּ מְצִיפִים אֶת לִבּוֹ.

"רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם" זָלְגוּ עֵינָיו דְּמָעוֹת, "הֲלֹא מָה רְצוֹנְךָ מִמֶּנִּי? שֶׁאֵדַע כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה, הֲלֹא כֵּן? וּבְכֵן הִנֵּה אֲנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ, מְשַׁבֵּחַ וּמְפָאֵר, מְרוֹמֵם וּמְנַשֵּׂא וּמַכְרִיז קָבָל עַם וְעוֹלָם, כִּי 'אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ!'"

"אַבָּא שֶׁבַּשָּׁמַיִם" מִלְמֵל רַבִּי נַחוּם לְעַצְמוֹ, תּוֹךְ כְּדֵי בֶּכִי, "הֲלֹא כָּל רְצוֹנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ. וּבְכֵן, מְקַבֵּל אֲנִי עָלַי בְּאַהֲבָה כָּל מַה שֶּׁתִּגְזֹר. אֵין בִּי, חָלִילָה וְחַס, לֹא תַּרְעֹמֶת וְלֹא טְרוּנְיָה, לֹא אִי הֲבָנָה וְלֹא הַקְפָּדָה כָּל שֶׁהִיא. אֶת הַכֹּל אֲנִי מְקַבֵּל עָלַי בְּאַהֲבָה אֲמִתִּית וּטְהוֹרָה, וַאֲנִי מוֹדֶה וּמְשַׁבֵּחַ לְךָ עַל כָּל נְשִׁימָה וּנְשִׁימָה..."

וְכָךְ צָעַד לוֹ רַבִּי נַחוּם אֶל בֵּית הַחוֹלִים, כְּשֶׁלִּבּוֹ הוֹלֵךְ וּמוּצָף בְּרִגְשׁוֹת אַהֲבָה עַזָּה וּכְמִיהָה אֵינְסוֹפִית לְקָרְבַת בּוֹרְאוֹ.

הִגִּיעוּ הַדְּבָרִים לִידֵי כָּךְ, שֶׁלִּבּוֹ שֶׁל רַבִּי נַחוּם הִתְרוֹנֵן בְּקִרְבּוֹ מִתּוֹךְ קַבָּלַת דִּין שָׁמַיִם בְּאַהֲבָה, עַד כְּדֵי כָּךְ שֶׁהוּא בִּקֵּשׁ לְצֵאת בְּמָחוֹל שֶׁל אַהֲבַת ה'.

וּלְפֶתַע פִּתְאוֹם מָצָא אֶת עַצְמוֹ בְּשַׁעֲרֵי בֵּית הַחוֹלִים. כִּמְעַט שֶׁנִּכְנַס, אַךְ אָז עָצַר אֶת עַצְמוֹ.
"אֵינִי יָכוֹל לְהִכָּנֵס כָּךְ, כְּשֶׁפָּנַי מְחַיְכוֹת. הֲלֹא הָרוֹפְאִים יַחְשְׁבוּ שֶׁיָּצָאתִי מִדַּעְתִּי. וְכִי יֵשׁ לְךָ אָדָם בָּעוֹלָם שֶׁבִּתּוֹ יְחִידָתוֹ עוֹמֶדֶת לָמוּת, וְהוּא צוֹעֵד לוֹ כְּשֶׁפָּנָיו מְחַיְכוֹת?!"
מִכֵּיוָן שֶׁכָּךְ, חָזַר בּוֹ רַבִּי נַחוּם מִכַּוָּנָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה, וְגָמַר אֹמֶר לְטַיֵּל מְעַט בַּחֲצַר בֵּית הַחוֹלִים, עַד שֶׁפָּנָיו יַרְצִינוּ, וְכָךְ יוּכַל לְהִכָּנֵס פְּנִימָה.
הִנִּיחַ רַבִּי נַחוּם אֶת צְרוֹרוֹ וּבוֹ הַחֲלוֹת וְהַסַּכִּין בְּפִנַּת הֶחָצֵר, וְהֵחֵל לִצְעֹד בַּחֲצַר בֵּית הַחוֹלִים, הָלוֹךְ וְשׁוֹב הָלוֹךְ וְשׁוֹב, כְּשֶׁהוּא מְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּהִרְהוּרֵי אֱמוּנָה וְקַבָּלַת דִּין שָׁמַיִם בְּאַהֲבָה.
וְהִנֵּה, בַּחֲלוֹף כַּמָּה דַקּוֹת, נִרְאֲתָה בְּפֶתַח בֵּית הַחוֹלִים דְּמוּתוֹ שֶׁל הָרוֹפֵא הַבָּכִיר. הַלָּה הִבְחִין, כְּכָל הַנִּרְאֶה, בְּרַבִּי נַחוּם מִבַּעַד לַחַלּוֹן, וּמִהֵר לָצֵאת אֵלָיו.
"רַבִּי נַחוּם, רַבִּי נַחוּם" הָיָה הָרוֹפֵא נִרְגָּשׁ. "אֵינִי יוֹדֵעַ כֵּיצַד לְהַסְבִּיר זֹאת, אֲבָל שִׁנּוּי מַפְתִּיעַ חָל בְּמַצָּבָהּ שֶׁל בִּתְּךָ. אֵינִי יוֹדֵעַ מַה לוֹמַר, בֹּא, הִכָּנֵס פְּנִימָה וּרְאֵה זֹאת בְּעֵינֶיךָ".
רַבִּי נַחוּם מִהֵר בְּעִקְבוֹתָיו שֶׁל הָרוֹפֵא אֶל מִטָּתָהּ שֶׁל בִּתּוֹ, וְעֵינָיו הִתְמַלְּאוּ בִּדְמָעוֹת. הַבַּת פָּקְחָה אֶת עֵינֶיהָ וְחִיּוּךְ קָלוּשׁ עַל שְׂפָתֶיהָ.
רַבִּי נַחוּם וְרַעְיָתוֹ הָיוּ כְּחוֹלְמִים. הַאֻמְנָם? הַאִם הַנֵּס מִתְרַחֵשׁ מוּל עֵינֵיהֶם? הֲלֹא זוֹ הַבַּת שֶׁהָרוֹפְאִים חָרְצוּ אֶת גּוֹרָלָהּ הַמַּר כְּבָר לִפְנֵי כַּמָּה יָמִים...
אָכֵן, הָיָה זֶה נֵס שֶׁל מַמָּשׁ. בְּתוֹךְ שָׁעָה קַלָּה יָצְאָה הַבַּת מִכְּלַל סַכָּנָה, וְהִתְאוֹשְׁשָׁה בִּמְהִירוּת. כַּעֲבֹר שָׁעוֹת מִסְפָּר, זְמַן קָצָר קֹדֶם כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת, נוֹעֲצוּ הָרוֹפְאִים בֵּינֵיהֶם וְהוֹרוּ לְרַבִּי נַחוּם וּלְרַעְיָתוֹ: "קְחוּ מִכָּאן אֶת בִּתְּכֶם הַבַּיְתָה! הִיא הוֹלֶכֶת וּמַחְלִימָה, וּבְתוֹךְ זְמַן קָצָר תָּשׁוּב לְאֵיתָנָהּ. חֲבָל שֶׁהִיא תִּשְׁהֶה כָּאן בְּמַהֲלַךְ הַשַּׁבָּת, מִכֵּיוָן שֶׁהַחַיְדַּקִּים וְהַמַּחֲלוֹת שֶׁמַּאֲוִיר בֵּית הַחוֹלִים עֲלוּלִים לִפְגֹּעַ בָּהּ..."
כַּמּוּבָן שֶׁלֹּא הָיָה קֵץ וּגְבוּל לְאֻשְׁרָם שֶׁל הַהוֹרִים. הֵם לָקְחוּ אֶת בִּתָּם הַבַּיְתָה, וְרַבִּי נַחוּם מִהֵר לְבֵית הַכְּנֶסֶת לִתְפִלַּת עַרְבִית שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ.
בְּשׁוּבוֹ הַבַּיְתָה הֵסֵבּוּ כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה לִסְעוּדָה, וְרַבִּי נַחוּם, כְּמִנְהָגוֹ מִדֵּי שַׁבָּת, פָּתַח אֶת הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ "בְּאֵר מַיִם חַיִּים" וְהֵחֵל לִקְרֹא.
מִנְהָג שֶׁל קֶבַע עָשָׂה לוֹ רַבִּי נַחוּם, שֶׁלֹּא לִלְמֹד מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר עַל הַסֵּדֶר, אֶלָּא לִפְתֹּחַ הֵיכָן שֶׁמִּזְדַּמֵּן וְשָׁם לִלְמֹד. גַּם הַפַּעַם עָשָׂה כֵּן, אֶלָּא שֶׁהַפַּעַם נוֹתַר נִפְעָם וְנִרְגָּשׁ לְמַרְאֵה עֵינָיו.
הַקֶּטַע, בּוֹ קָרָא רַבִּי נַחוּם, עָסַק בְּסוֹד הָעִנְיָן, כֵּיצַד אֶפְשָׁר לְהַמְתִּיק אֶת הַדִּין לְרַחֲמִים וְכֵיצַד אֶפְשָׁר לַהֲפֹךְ אֶת הַגְּזֵרוֹת הַקָּשׁוֹת לִבְרָכוֹת טוֹבוֹת וְנִפְלָאוֹת.
וְכָךְ מְבָאֵר הַ"בְּאֵר מַיִם חַיִּים":

כִּי הַצַּדִּיקִים, הַמּוֹדִים עַל כָּל דָּבָר, גַּם עַל הַדְּבָרִים הָרָעִים, מוֹנְעִים אֶת הָרַע מִלָּגֶשֶׁת אֲלֵיהֶם, וְגַם הַדִּין הוֹפֵךְ אֶצְלָם לְרַחֲמִים.

רַבִּי נָחוּם הָיָה הָמוּם לְמָדַי. הוּא לֹא שִׁעֵר לְעַצְמוֹ, כִּי יִמְצָא בְּתוֹךְ דִּבְרֵי הַ"בְּאֵר מַיִם חַיִּים" אֶת סוֹד הַנֵּס שֶׁאֵרַע הַיּוֹם לְבֵתּוֹ.

הֵבִין רַבִּי נָחוּם, כִּי אָכֵן כֵּן. עַל בִּתּוֹ יְחִידָתוֹ נִגְזַר לָמוּת. וְכִמְעַט שֶׁנִּסְתַּלְּקָה מִן הָעוֹלָם. אוּלָם מִכְּיוָן שֶׁהוּא קִבֵּל עַל עַצְמוֹ אֶת הַדִּין בְּאַהֲבָה, בְּשִׂמְחָה, וּבְהוֹדָיָה, וּמִכְּיוָן שֶׁהוּא הֵבִין אֶת הַמֶּסֶר שֶׁרָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַעֲבִיר לוֹ, מִמֵּילָא הֶמְתֵּק דִּינוֹ - וְהַגְּזֵרָה הִתְבַּטְּלָה וְחָלְפָה לָהּ. וּבְדֶרֶךְ נֵס יָצְאָה בִּתּוֹ מִכְּלַל סַכָּנָה וְשָׁבָה לְאֵיתָנָהּ.

סח. דוד המלך - אלוף ההודאה

בְּיוֹם-טוֹב שֶׁל שָׁבוּעוֹת נִצַּיִן אֶת יוֹם הַזִּכָּרוֹן שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה, שֶׁנּוֹלַד בְּשָׁבוּעוֹת וְנִפְטַר בְּשָׁבוּעוֹת.

הֵבִיא ה"שְׁפַת אֱמֶת" זצוק"ל (חנוכה, תרמ"ד) רַעְיוֹן נִפְלָא כִּי דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה, נָטַע נְטִיעָה שֶׁל הַלֵּל וְהוֹדָאָה לְתוֹךְ לִבּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "אוֹדֶה ה' בְּכָל לֵבָב", כְּלוֹמַר, בְּכָל תְּפִלּוֹתָיו וּתְהִלּוֹתָיו הוּא הִשְׁרִישׁ אֶת הַכֹּחַ בָּעָם יִשְׂרָאֵל לְהִתְעוֹרְרוּת לְהַלֵּל וּלְהוֹדָאָה לַה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל עֵת, וְלָכֵן גַּם נִקְרָא 'נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל'.

סֵפֶר הַתְּהִלִּים נִקְרָא בְּשֵׁמוֹ זֶה, מִשּׁוּם שֶׁהַסֵּפֶר מָלֵא תְּהִלּוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת וְהוֹדָאוֹת לַהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהֲרֵי דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה הָיָה קָם מֵחֲצוֹת הַלַּיְלָה לְהוֹדוֹת לַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ וּמְעוֹרֵר אֶת הַשַּׁחַר בְּכִנּוֹרוֹ. וְכָךְ כָּתַב הַפַּרְשָׁן הָאִבְּן יְחִיאֵ זי"ע בְּהַקְדָּמָתוֹ לִתְהִלִּים: ..וְחִבֵּר סֵפֶר תְּהִלִּים לְלַמֵּד בּוֹ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְבָרֵךְ לְשֵׁם כְּבוֹד יוֹצְרָם הֵן עַל הָרַע וְהֵן עַל הַטּוֹבָה הַבָּאָה מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ".

וְכֵן כָּתַב הַמְפָרֵשׁ ר' יוֹסֵף חַיּוּן זַצ"ל כִּי הַסֵּפֶר נִקְרָא תְּהִלִּים כֵּיוָן שֶׁהוּא מָלֵא כֻּלּוֹ תְּהִלּוֹת וְהוֹדָאוֹת לַהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבָּרָא אֶת הָעוֹלָם יֵשׁ מֵאַיִן, וּתְהִלִּים רָאשֵׁי תֵּבוֹת "תְּהִלּוֹת הוֹדָאוֹת לַבּוֹרֵא יֵשׁ מֵאַיִן".

דָּוִד הַמֶּלֶךְ נִתְיַחֵד בְּמַעֲלָה מְיֻחֶדֶת יוֹתֵר מִכָּל שְׁאָר הַצַּדִּיקִים וְהִיא לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ לַה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל מַצָּב, אַף בְּעֵת צָרוֹתָיו וּמְצוּקוֹתָיו. וְכָתַב בְּסֵפֶר "תִּפְאֶרֶת שְׁלֹמֹה", כִּי כְּשֶׁמֵּתוּ שְׁנֵי בָּנָיו שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן, מְשַׁבְּחוֹ הַכָּתוּב "וַיִּדֹּם אַהֲרֹן". אַהֲרֹן שָׁתַק וְקִבֵּל שָׂכָר עַל הַשְׁתִּיקָה, אַךְ יֶשְׁנָהּ מַדְרֵגָה גְּבוֹהָה מִזּוֹ כְּפִי שֶׁמָּצִינוּ אֵצֶל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, שֶׁלְּאַחַר כָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים אָמַר: "לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם", כְּלוֹמַר שֶׁעוֹד אַגִּיד שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת עַל הַצָּרוֹת! וְאוֹמְרִים הַמְפָרְשִׁים: "יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי" הָיָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ: מִסְתַּכֵּל בְּעַיִן טוֹבָה וְרוֹאֶה אֶת הַטּוֹב בְּכָל מַה שֶּׁעוֹבֵר עָלָיו.

מְסֻפָּר בְּמַסֶּכֶת סַנְהֶדְרִין (צב, ב), כִּי בְּעֵת שֶׁאָמַר נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע שֶׁבַח לַה' יִתְבָּרַךְ, בָּא מַלְאָךְ וְסָטַר לוֹ עַל פִּיו. בְּשִׁבְחוֹ זֶה בִּקֵּשׁ לְגַנּוֹת כָּל שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת שֶׁאָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ בִּתְהִלִּים, וּפֵרֵשׁ רַשִׁ"י שֶׁהָיָה מְסַדֵּר שְׁבָחוֹת נָאוֹת יוֹתֵר מִדָּוִד, וְאִלּוּ הָיָה אוֹמְרָן, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הָיָה נוֹטֶה אַחֲרֵיהֶן יוֹתֵר מֵאַחֲרֵי שִׁירוֹתָיו שֶׁל דָּוִד. כֵּיצַד נִתַּן לְהָבִין זֹאת?! הַאֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁתִּשְׁבָּחוֹתָיו שֶׁל נְבוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע יִהְיוּ חֲשׁוּבוֹת יוֹתֵר מִתִּשְׁבָּחוֹתָיו שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ? וּשְׁאֵלָה נוֹסֶפֶת עוֹלָה מֵהַדְּבָר: הֲרֵי יֵשׁ בְּחִירָה חָפְשִׁית, כֵּיצַד מָנְעוּ מֵאָדָם, יְהֶיֶה אֲשֶׁר יִהְיֶה, לוֹמַר שִׁירָה לַהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא?!

בְּאֵר הרה"ק רַ' מָנַחֶם מֶנְדֶּל מִקָּאצְק זַצַ"ל, שֶׁנִּבּוּכַדְנֶצַּר הָרָשָׁע בִּקֵּשׁ לוֹמַר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּעֵת שֶׁהוּא מוּשָׁל בַּבְּכָפָה וְלֹא חָסַר לוֹ כְּלוּם. בָּא מַלְאָךְ, סָטַר לוֹ עַל פִּיו וּמִיָּד לֹא הָיָה יָכוֹל לוֹמַר שִׁירָה. וּבְכָךְ אָמְרוּ לוֹ: "אַתָּה רוֹצֶה לוֹמַר שִׁירָה בְּעוֹד כִּתְרְךָ עַל רֹאשְׁךָ? הָבָה נִשְׁמַע כֵּיצַד אַתָּה אוֹמֵר שִׁירָה לְאַחַר שֶׁסָּטְרוּ לְךָ עַל פִּיךָ!"

אָכֵן זֶה הָיָה כֹּחוֹ הַמְיֻחָד שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ, לָשִׁיר וּלְהוֹדוֹת אַף בְּעֵת הַקֹּשִׁי, וְהַצָּרָה, וְאֶת הַכֹּחַ הַמְיֻחָד הַזֶּה הוּא הִשְׁרִישׁ וְנָטַע בָּנוּ בְּסֵפֶר הַתְּהִלִּים.

וּכְמוֹ שֶׁאָמַר הַ"שַּׁר-שָׁלוֹם" מִבֶּעלְז זי"ע, שֶׁמַּה שֶּׁזָּכָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְכָל הָאוֹרוֹת וְהַגְּדוֹלוֹת עִקְּרוֹ הָיָה עַל יְדֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת שֶׁאָמַר כָּל יָמָיו, הוּא סֵפֶר תְּהִלִּים. וְזוֹהִי גַּם הַסִּבָּה מַדּוּעַ יֵצֵא מֶלֶךְ הַמָּשִׁיחַ מִזַּרְעוֹ שֶׁל דָּוִד - כְּדֵי לְהַרְאוֹת לָנוּ שֶׁמִּשִּׁירוֹת וּמִתִּשְׁבָּחוֹת וּמֵהוֹדָיָה לַה' יִתְבָּרַךְ - תֵּצֵא הַגְּאֻלָּה! יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְזֹאת בִּמְהֵרָה.

סט. מה יש לכון בהודאתנו: "שלא עשני גוי"

אֶל חַדְרוֹ שֶׁל הָרַב שַׁךְ זצוק"ל נִכְנַס אֶחָד מִתַּלְמִידָיו הַמֻּבְהָקִים, לְהִתְיַעֵץ עִמּוֹ בְּעִנְיָן מְסֻיָּם. בִּקֵּשׁ הַתַּלְמִיד לִשְׁטֹחַ אֶת צָרָתוֹ לִפְנֵי רַבּוֹ, כַּאֲשֶׁר לְפֶתַע פָּנָה אֵלָיו הָרַב בִּשְׁאֵלָה שֶׁלֹּא מִמִּין הָעִנְיָן: "הַאִם בֵּרַכְתָּ הַיּוֹם בִּרְכוֹת הַשַּׁחַר?"

עֵינֵי הַתַּלְמִיד הִתְרוֹמְמוּ בְּהִשְׁתּוֹמְמוּת.

"בְּוַדַּאי שֶׁבֵּרַכְתִּי!" הֵשִׁיב בְּשֶׁקֶט.

"וְעַל מִי כִּוַּנְתָּ הַבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר בֵּרַכְתָּ 'שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי'? חָקַר הָרַב שַׁךְ. וְהַתַּלְמִיד, שֶׁלֹּא הֵבִין לְאָן חוֹתֵר רַבּוֹ, לֹא יָדַע אֶת נַפְשׁוֹ. 'שֶׁמָּא הָרַב מְנַסֶּה לִבְדֹּק אֶת מִדַּת רְצִינוּתִי בַּעֲבוֹדַת ה'' הִרְהֵר בְּלִבּוֹ...

אַךְ הָרַב לֹא הִמְתִּין "נוּ, נוּ, עַל מִי כִּוַּנְתָּ הַבֹּקֶר?" דָּחַק בּוֹ.

"בְּדֶרֶךְ כְּלָל" הֵשִׁיב הַתַּלְמִיד בְּזָהִירוּת. "כַּאֲשֶׁר אֲנִי מְבַטֵּא אֶת הַמִּלִּים 'שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי', אֲנִי מַעֲבִיר בְּמֹחִי דְּמוּת שֶׁל כּוּשִׁי מְקֻסְקָס, הֶעָסוּק מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב בַּעֲבוֹדַת שְׁדוֹתָיו אֵי שָׁם בָּעֲרָבָה, וְרָחוֹק כִּרְחוֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב מִכָּל כָּבוֹד אֱנוֹשִׁי אוֹ רוּחָנִיּוּת".

כָּעֵת הָיָה תּוֹרוֹ שֶׁל הָרַב לְהָשִׁיב עַל הַשְּׁאֵלָה.
"יוֹדֵעַ אַתָּה עַל מִי אֲנִי כּוֹוַנְתִּי הַבֹּקֶר כְּשֶׁבֵּרַכְתִּי 'שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי'? עַל מִיסְטֶר ג'ימִי קַארְטֶר! נְשִׂיא אַרְצוֹת הַבְּרִית שֶׁל אֲמֶרִיקָה".
"אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְבַקֵּר בָּאָרֶץ בְּיָמִים אֵלּוּ, אַתָּה מַבְחִין לָבֶטַח בִּכְבוֹד הַמְּלָכִים לוֹ הוּא זוֹכֶה, בַּסִּקּוּר הָאַדִּיר בְּכָל כְּלֵי הַתִּקְשֹׁרֶת..." תֵּאַר הָרַב בְּלַהַט "הָאִישִׁיּוּת הַחֲשׁוּבָה בַּתֵּבֵל!"
"אֲבָל אֲנִי!" הִצְבִּיעַ הָרַב שַׁךְ עַל עַצְמוֹ וְקוֹלוֹ רָעַד מֵהִתְרַגְּשׁוּת "אֲנִי יְהוּדִי! אֲנִי בְּנוֹ הַנִּבְחָר שֶׁל רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אֲנִי יוֹתֵר חָשׁוּב מֵהַגּוֹי הַזֶּה! הוּא אֵינוֹ נֶחְשָׁב לְעֶמְתִּי אֲפִלּוּ כִּקְלִפַּת הַשּׂוּם!"
"וְלֹא רַק לְעֶמְתִּי" חָתַם הָרַב שַׁךְ, "אֶלָּא לְעֶמֶת כָּל יְהוּדֵי הַחַי עָלַי אַדְמוֹת! הַגּוֹי הַמְּהֻלָּל בְּיוֹתֵר - אֵינוֹ חָשׁוּב לְמְאוּמָה לְעֶמֶת הַיְּהוּדִי הַפָּשׁוּט בְּיוֹתֵר..."
סִפֵּר ר' צָדוֹק הַכֹּהֵן (פרי צדיק, במדבר, מאמר לחג השבועות, אות יג), עַל ר' לֵוִי יִצְחָק מִבַּרְדִּיצֶ'ב, סָנֶגוֹרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי פַּעַם אַחַת דִּלֵּג בִּבְרָכוֹת הַשַּׁחַר אֶת בִּרְכַּת 'שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי'.
כַּאֲשֶׁר שְׁאָלוּהוּ תַּלְמִידָיו מַדּוּעַ, הֵשִׁיבָם בְּזוֹ הַלָּשׁוֹן: "דְּעוּ לָכֶם תַּלְמִידַי, כִּי הַיּוֹם בַּבֹּקֶר, כְּשֶׁהִתְעוֹרַרְתִּי מִשְּׁנָתִי, חָשַׁתִּי עַצְבוּת נוֹרָאָה. חִפַּשְׂתִּי דֶּרֶךְ לְחַזֵּק אֶת עַצְמִי וְלֹא מָצָאתִי... וּלְפֶתַע זִנַּקְתִּי בְּחֶדְוָה, הֲלֹא יְהוּדִי הִנֵּנִי! בֵּן לְעַם קָדוֹשׁ וְנִבְחָר!"
"מִיָּד" סִפֵּר רַבִּי לֵוִי יִצְחָק, "נֶעֱמַדְתִּי וּבֵרַכְתִּי בְּאֹשֶׁר אֵין קֵץ:
'בָּרוּךְ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי', וְנַפְשִׁי שָׂבְעָה אֵלַי...
פֵּרֵשׁ הַחֲתָם סוֹפֵר אֶת הַפָּסוּק בִּתְהִלִּים: "אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה" (תהלים קיח, עכא) "עֲנִיתָנִי מִלְּשׁוֹן עִנּוּי וְצַעַר, כִּי הִנֵּה כְּתִיב (איכה ג, כז) "טוֹב לַגֶּבֶר כִּי יִשָּׂא עֹל בִּנְעוּרָיו" - לְסִבֹּל יִסּוּרֵי עוֹלָם הַזֶּה בְּשִׂמְחָה כִּי טוֹב אַחֲרִיתָם. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה 'אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה', פֵּרוּשׁ, מִיָּד כַּאֲשֶׁר עֲנִיתָנִי הָיִיתִי מַתְחִיל לְהוֹדוֹת, כִּי יָדַעְתִּי שֶׁסּוֹפוֹ יְשׁוּעָה.
(דְּרָשׁוֹת ח"א דַּף קפה)

ע. הודיה שהצילה אדם מסכנת יאוש ומשבר רוחני / ספור אישי

שָׁלוֹם. קוֹרְאִים לִי בּעַז.
אֲנִי רוֹצֶה לְהוֹדִיעַ מֵרֹאשׁ שֶׁמַּסְפּוּר שֶׁלִּי הוּא לֹא עוֹד אֶחָד מֵאוֹתָם סִפּוּרִים שֶׁל יְשׁוּעוֹת מֵעַל הַטֶּבַע, וְלֹא שֶׁל נִסִּים מְרַגְּשִׁים. בַּסִּפּוּר שֶׁלִּי לֹא הַכֹּל הִתְהַפֵּךְ לַטּוֹב הַנִּרְאֶה וְהַנִּגְלֶה. אֲבָל אֲנִי כּוֹתֵב לָכֶם כִּי אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁבְּכָל זֹאת יֵשׁ בּוֹ חִזּוּק גָּדוֹל, שֶׁאוּלַי בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא יְחַזֵּק אֶת הַקּוֹרְאִים שֶׁל עָלוֹן חָשׁוּב זֶה.

לֹא נוֹלַדְתִּי לְמִשְׁפָּחָה שׁוֹמֶרֶת תּוֹרָה וּמִצְווֹת. הוֹרַי אָמְנָם שׁוֹמְרֵי מָסֹרֶת, אַךְ הַקֶּשֶׁר שֶׁלִּי לַדָּת וְלַיַּהֲדוּת הָיָה כְּמְעַט אַפְסִי בְּיוֹתֵר. עַד גִּיל 28 הָיִיתִי מֻרְכָּז כֻּלִּי בְּלִמּוּדֵי מִשְׁפָּטִים בְּאוּנִיבֶרְסִיטַת תֵּל אָבִיב. הָיִיתִי תַּלְמִיד מְצְטַיֵּן וּבְשָׁנַת הַהִתְמַחוּת שֶׁלִּי הִגַּעְתִּי לְאֶחָד מִמִּשְׂרְדֵי עוֹרְכֵי הַדִּין הַחֲשׁוּבִים בְּיוֹתֵר בָּעִיר. הַחַדּוּת, הַנְּחִישׁוּת וְהַהִתְמָדָה שֶׁבִּי סִיְּעוּ לִי לְהַצְלִיחַ בְּכַמָּה תִּיקִים חֲשׁוּבִים, עַד שֶׁבִּזְמַן קָצָר הֻפְכְתִּי לְהֶיוֹת שֻׁתָּף בַּמִּשְׂרָד בּוֹ עָבַדְתִּי. גַּם הַהַצְלָחָה וְהַשֶּׂפַע הִכְלְכְּלִי לֹא אִחֲרוּ לָבוֹא.

בְּטָעוּת (אַף כִּי אֵין שׁוּם טָעוּת) נִקְלַעְתִּי פַּעַם אַחַת לְשַׁעוּר שֶׁל רַב בְּבִנְיַן הַמִּשְׂרָד. הֶקְסָמְתִּי, וְהִמְשַׁכְתִּי לְהַגִּיעַ בְּאֹפֶן קָבוּעַ. הֻצַּצְתִּי וְנִפְגַּעְתִּי. תּוֹךְ זְמַן קָצָר נִרְשַׁמְתִּי לְסֶמִינָר לְיַהֲדוּת, הִתְחַלְתִּי לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין, לִשְׁמֹר שַׁבָּת וּבְהַדְרָגָה הִתְחַזַּקְתִּי בִּשְׁמִירַת תּוֹרָה וּמִצְווֹת.

וְאָז הֻחְלַטְתִּי בְּנַחִישׁוּת לְקַחַת חֹפֶשׁ מֵהַכֹּל. עָזַבְתִּי אֶת הַדִּירָה הַנּוֹחָה בְּתֵל אָבִיב, עָזַבְתִּי אֶת הַמִּשְׂרָד, וְעָלִיתִי לִישִׁיבָה קְדוֹשָׁה בְּאַחַת הַשְּׁכוּנוֹת הַצְּפוֹנִיּוֹת שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם. אָהַבְתִּי וְהֻקְסַמְתִּי מִשִּׁעוּרֵי הַתּוֹרָה, מִכָּל נוֹשֵׂא עָבוֹדַת הַמִּדּוֹת בֵּין הַבַּחוּרִים, נִשְׁמָתִי הִרְגִּישָׁה לְרָאשׁוֹנָה: "כָּאן טוֹב לִי".

אַךְ בְּנוֹשֵׂא אֶחָד הִרְגַּשְׁתִּי חֹשֶׁךְ מֻחְלָט:

בְּלִמּוּד הַגְּמָרָא. רַבָּנֵי הַיְשִׁיבָה אָמְרוּ לִי לָתֵת עוֹד זְמַן, אָמְרוּ לִי שֶׁעִם הַזְּמַן זֶה יִפָּתַח, זֶה יִסְתַּדֵּר. אַךְ הַשָּׁנִים עָבְרוּ וְשׁוּם דָּבָר לֹא נִפְתַּח.

לֹא מְשַׁנֶּה כַּמָּה חַבְרוּתוֹת הֶחֱלַפְתִּי, כַּמָּה תְּפִלּוֹת נָשָׂאתִי לְבוֹרֵא עוֹלָם, כַּמָּה הִתְחַנַּנְתִּי - כָּל פַּעַם שֶׁפָּתַחְתִּי אֶת הַגְּמָרָא - חֹשֶׁךְ מִצְרַיִם.

לֹא מֵבִין מִימִינִי וּמִשְּׂמֹאלִי.

בְּגִיל 30 הִתְחַתַּנְתִּי בְּשָׂעָה טוֹבָה וּמָצָלַחַת, וְהֵקַמְנוּ אֶת בֵּיתֵנוּ בְּשִׂכּוּנַת רָמוֹת בִּירוּשָׁלַיִם. נוֹלַד לִי בֵּן וְאַחַר כָּךְ בַּת בָּרוּךְ ה'. שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה עָבְרָה - אַךְ לֹא הִרְגַּשְׁתִּי שֶׁאֲנִי מְרֻצֶּה. חָזַרְתִּי בִּתְשׁוּבָה וַאֲנִי לֹא בֶּאֱמֶת שָׂמֵחַ בְּפָנִים.

יָתֵד תִּקּוּעָה בִּגְרוֹנִי: מַה יִּהְיֶה עִם לִמּוּד הַגְּמָרָא.

מִדֵּי כַּמָּה חֳדָשִׁים נִסִּיתִי לְחַפֵּשׂ יְשׁוּעָה. לְהִתְיַעֵץ עִם אֵיזֶה רַב פְּלוֹנִי, אוֹ עִם צַדִּיק גָּדוֹל כָּזֶה אוֹ אַחֵר. לָמָּה לֹא הוֹלֵךְ לִי בְּלִמּוּד? הָיִיתִי שׁוֹאֵל בִּיאוּשׁ. אַךְ תְּשׁוּבוֹת לֹא קִבַּלְתִּי.

רַק תִּסְכּוֹל שֶׁהוֹלֵךְ וּמַעֲמִיק יוֹתֵר וְיוֹתֵר עִם הַזְּמַן.

כַּמָּה שָׁנִים אַחֲרֵי הַחֲתֻנָּה חָבֵר טוֹב חָשַׁף אוֹתִי לְכָל הַנּוֹשֵׂא שֶׁל הַהוֹדָיָה לַה': - "צָרִיךְ לְהוֹדוֹת עַל הַכֹּל. גַּם עַל מַה שֶּׁלֹּא הוֹלֵךְ" הוּא אָמַר לִי לְמָרוֹת שֶׁהָיָה לִי מְאֹד קָשֶׁה לְקַבֵּל אֶת דְּבָרָיו.

"ה' עוֹשֶׂה לָנוּ רַק טוֹב. צָרִיךְ רַק לְהוֹדוֹת. זֶה נוֹתֵן כֹּחַ לְהַמְשִׁיךְ".

הוּא נָתַן לִי סְפָרִים וְדִיסְקִים מְחַזְקִים בָּהֶם הַנּוֹשֵׂא הַמָּרְכָּזִי הוּא אֵיךְ לְקַבֵּל אֶת כָּל מְאֹרָעוֹת הַחַיִּים בְּהוֹדָיָה, בֶּאֱמוּנָה שֶׁכָּל מַה שֶּׁה' עוֹשֶׂה זֶה לְטוֹבָה, אֲפִלּוּ כְּשֶׁהַכֹּל נִרְאֶה שָׁחֹר. לֹא אַלְאֶה אֶתְכֶם בְּפָרָטִים רַבִּים. הָיוּ לִי תְּקוּפוֹת לֹא פְּשׁוּטוֹת בְּכָלָל. הָיוּ רְגָעִים שֶׁכָּל מַה שֶּׁרָצִיתִי זֶה פָּשׁוּט לַעֲזֹב אֶת הַכּוֹלֵל וְלִבְרֹחַ, לֹא מְשַׁנֶּה לְאָן. הָיוּ רְגָעִים שֶׁהִפְנִיתִי אֶת כָּל כְּאֵבַי וּמְצוּקָתִי לַה': "מָה אַתָּה רוֹצֶה מִמֶּנִּי, בּוֹרֵא עוֹלָם?! וְאֵיךְ זֶה שֶׁהָיִיתִי עוֹרֵךְ דִּין כֹּה מֻצְלָח אַךְ גְּמָרָא אֵינִי יוֹדֵעַ לִפְתֹּחַ?!"

הָיָה זֶה פַּעַם אַחַת, אַחֲרֵי בֵּין הַזְּמַנִּים שֶׁל פֶּסַח. חָזַרְנוּ לַכּוֹלֵל, אַחֲרֵי תְּפִלּוֹת מְרֻבּוֹת וְהַפְצָרוֹת וּתְחִנּוֹת שֶׁבִּקַּשְׁתִּי מֵה' שֶׁלְּפָחוֹת לֹא אֶכְעַס מֵהַמַּצָּב. קִבַּלְתִּי חַבְרוּתָא חֲדָשָׁה, שְׁעָתַיִם הִבַּטְתִּי בּוֹ וְכָל מַה שֶׁאָמַר נִרְאֶה הָיָה לִי כְּמוֹ סִינִית אוֹ יָפָנִית.

לִבִּי הִתְחַמֵּם עַד לִבְעִירָה גְּדוֹלָה 'אֲנִי לֹא יָכוֹל לְהִשָּׁאֵר פֹּה יוֹתֵר' הֶחְלַטְתִּי בְּתוֹכִי. קַמְתִּי מִמְּקוֹמִי, יָצָאתִי מִבִּנְיַן הַכּוֹלֵל, הָלַכְתִּי מַהֵר בְּלִי לְדַעַת בִּכְלָל לְאָן. הָלַכְתִּי וְהָלַכְתִּי, לֹא עָצַרְתִּי לַחֲשֹׁב. וְהִנֵּה מָצָאתִי אֶת עַצְמִי בִּקְצֵה הַשְּׁכוּנָה, קָרוֹב לְצוּק מִמֶּנּוּ נִשְׁקֶפֶת כָּל יְרוּשָׁלַיִם. הָיָה זֶה שְׁעַת עֶרֶב, וְהַכֹּל סְבִיבִי מֶקֶף אוֹרוֹת שֶׁל נוֹפֵי יְרוּשָׁלַיִם הַיְפֵהפִיִּים. רוּחַ נְעִימָה נָשְׁבָה עַל פָּנַי. יָדַעְתִּי שֶׁאֲנִי רוֹצֶה כָּעֵת לְדַבֵּר עִם ה' אַךְ לֹא הָיָה לִי מֻשָּׂג מָה אֲנִי הוֹלֵךְ לוֹמַר לוֹ. וְאָז יָצְאוּ מִמֶּנִּי הַמִּלִּים, כְּמוֹ מֵעַצְמָן:

"רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. תּוֹדָה." הִפְתַּעְתִּי אֶת עַצְמִי.

"נָכוֹן שֶׁלֹּא צִפִּיתָ שֶׁזֶּה מַה שֶּׁאֹמַר לְךָ עַכְשָׁו. בְּמַצָּב סוֹפָנִי כְּמוֹ שֶׁאֲנִי חֹשׁ עַכְשָׁו. אֲבָל תּוֹדָה בֶּאֱמֶת. אֲנִי לֹא מֵבִין כְּלוּם. כְּלוּם. לֹא יוֹדֵעַ לָמָּה שׁוּב וְשׁוּב אֲנִי מַגִּיעַ לַקִּיר בֶּטוֹן הַזֶּה, לַתְּקִיעוּת הַזֹּאת. לַקֹּשִׁי הַזֶּה, לַבְּזָיוֹן הַזֶּה. אֲבָל אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁכָּל מַה שֶּׁאַתָּה עוֹשֶׂה זֶה לְטוֹבָתִי. תּוֹדָה תּוֹדָה תּוֹדָה. תּוֹדָה שֶׁאֲנִי לֹא מֵבִין כְּלוּם. תּוֹדָה שֶׁלֹּא הוֹלֵךְ לִי בְּלִמּוּד. תּוֹדָה שֶׁכְּבָר שֶׁבַע שָׁנִים שׁוּם דָּבָר לֹא נִפְתָּח לִי. תּוֹדָה עַל הַקֹּשִׁי, תּוֹדָה עַל הַכְּאֵב!" הַפַּעַם הִרְגַּשְׁתִּי תְּחוּשָׁה שׁוֹנָה עוֹלָה וּמִתְפַּשֶּׁטֶת בִּי. תְּחוּשָׁה שֶׁל קִרְבָה לְבוֹרֵא עוֹלָם כְּמוֹ שֶׁמֵּעוֹלָם עוֹד לֹא חַשְׁתִּי. נָשָׂאתִי עֵינַיִם לַשָּׁמַיִם וְהִמְשַׁכְתִּי אֶת דִּבּוּרַי. אֵינִי יוֹדֵעַ מֵאֵיפֹה הִגִּיעוּ לְפִי הַמִּלִּים הַבָּאוֹת:

"תִּרְאֶה, בּוֹרֵא עוֹלָם, תִּרְאֶה כַּמָּה אַבְרֵכִים מְצַיְּנִים יֵשׁ לְךָ, בְּכָל הָאָרֶץ וּבְכָל הָעוֹלָם, בַּיְשִׁיבוֹת הֲכִי טוֹבוֹת, כַּמָּה תַּלְמִידֵי חֲכָמִים יֵשׁ לְךָ, כַּמָּה גְּאוֹנִים יֵשׁ לְךָ... אֵינְסוֹף! אֲבָל תִּרְאֶה לִי אֶחָד - תִּרְאֶה לִי אֶחָד כָּמוֹנִי, שֶׁכְּבָר כָּל-כָּךְ הַרְבֵּה שָׁנִים נִלְחָם לְהָבִין דַּף גְּמָרָא, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁהוּא לֹא מֵבִין כְּלוּם - הוּא אוֹמֵר לְךָ תּוֹדָה?!"

וּכְשֶׁאָמַרְתִּי אֶת הַמִּלִּים הָאֵלּוּ חִיּוּךְ הִתְפַּשֵּׁט בִּי. חִיּוּךְ שֶׁהָפַךְ לִצְחוֹק מִתְגַּלְגֵּל וַהֲקַלָּה עֲצוּמָה. (מַזָּל שֶׁלֹּא הָיוּ סְבִיבִי אֲנָשִׁים.)

וְשָׁם, עַל הַצּוּק שֶׁבְּקְצֵה הַשְּׁכוּנָה, בִּשְׁעַת עֶרֶב מְאֻחֶרֶת, בָּאֲוִיר הַפָּתוּחַ עִם הָרוּחַ הַקְּרִירָה - הִרְגַּשְׁתִּי לָרִאשׁוֹנָה בְּחַיַּי שֶׁהַפַּעַם זָכִיתִי. הַפַּעַם זָכִיתִי, בְּכֹחַ הַתּוֹדָה, לְקַבֵּל בֶּאֱמֶת אֶת הַתּוֹרָה. לְקַבֵּל בֶּאֱמוּנָה שְׁכָכָה ה' רוֹצֶה, בְּדִיּוּק כָּךְ, וְזֶה הֲכִי טוֹב בִּשְׁבִילִי.
(וְכַמּוּבָן שֶׁעָלַי לְהַמְשִׁיךְ לִשְׁאֹף וּלְהִתְפַּלֵּל שֶׁאַצְלִיחַ וְאֶעֱלֶה, אַךְ נָכוֹן לְעַכְשָׁו - כָּךְ ה' רוֹצֶה לְטוֹבָתִי, וְעַל כָּךְ אֲנִי מוֹדֶה לוֹ).
אָז אָמַרְתִּי לָכֶם מֵרֹאשׁ שֶׁהַסִּפּוּר שֶׁלִּי הוּא לֹא סִפּוּר שֶׁל יְשׁוּעָה מְרַגֶּשֶׁת בָּהּ הַכֹּל הִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה. עֲדַיִן לֹא. אֲבָל הַסִּפּוּר שֶׁלִּי אֲמִתִּי. וְאוּלַי כֵּן אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁ'אָמַרְתִּי תּוֹדָה וְנוֹשַׁעְתִּי'. נוֹשַׁעְתִּי מֵהַכַּעַס, נוֹשַׁעְתִּי מֵהַתְּסִכּוּל. הַתּוֹדָה נוֹתֶנֶת לִי כֹּחַ בְּכָל יוֹם לְהַמְשִׁיךְ וְלֹא לְהִתְיָאֵשׁ. שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ לְהִתְחַזֵּק, וּלְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה כָּל יוֹם מֵחָדָשׁ בֶּאֱמוּנָה, בְּשִׂמְחָה וּבְתוֹדָה.

עא. ההודיה - אין כמוה להוציא אדם זכאי - ומן הדין ולא בחסד

מוּבָא בְּמִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת: "וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן - לְמִי שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ לָחוֹן, וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם - לְמִי שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ לְרַחֵם". וְהִנֵּה נִתְבּוֹנֵן, וְכִי קַל הוּא לִזְכּוֹת בְּדִין עִם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא? וְכִי יֵשׁ חִנָּם בְּעוֹלָם הַגְּמוּל? וְאִם כֵּן, מִי הֵם אֵלֶּה אֲשֶׁר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְרַחֵם עֲלֵיהֶם?
עוֹד עִנְיָן תָּמוּהַּ מוּבָא בַּחֲז"ל: "כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו". וְכִי יֵשׁ וִתּוּר עַל מַעֲשֵׂי הָאָדָם? לְכְאוֹרָה הָיָה רָאוּי שֶׁאָדָם זֶה יְקַבֵּל שָׂכָר עַל הַעֲבָרָתוֹ עַל הַמִּדּוֹת אַךְ מַדּוּעַ זוֹכֶה שֶׁמַּעֲבִירִין לוֹ פְּשָׁעָיו הָאֲחֵרִים? לֹא מָצִינוּ בְּמָקוֹמוֹת נוֹסָפִים שֶׁמְּצָוָה מְכַפֶּרֶת עַל עָוֹון אַחֵר.
אֶלָּא יֶשְׁנָהּ הַנְהָגָה שֶׁבָּהּ מַנְהִיג הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ וְהִיא הַנְהָגַת "מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה" וְלָכֵן כַּאֲשֶׁר נוֹהֵג הָאָדָם בְּמִדָּה זוֹ שֶׁל הַעֲבָרָה עַל מִדּוֹתָיו וְהוּא מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ אַף אִם לֹא בִּקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ, כָּךְ בְּהֶכְרֵחַ שֶׁתִּהְיֶה הַנְהָגַת שָׁמַיִם עִמּוֹ כֵּן לְהַעֲבִיר לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו גַּם כַּאֲשֶׁר לֹא בִּקֵּשׁ מְחִילָה כָּרָאוּי.
כָּךְ הוּא הַדָּבָר כַּאֲשֶׁר אָדָם מְקַבֵּל אֶת כָּל מְאֹרְעוֹת חַיָּיו בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, אֵינוֹ מִתְלוֹנֵן עַל צָרוֹתָיו וְרַק מוֹדֶה לַד' עַל כָּל מַה שֶּׁהוּא יִתְבָּרַךְ עוֹשֶׂה עִמּוֹ - מְקַבֵּל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּרָצוֹן אֶת הִתְנַהֲגוּתוֹ הוּא, אֵיךְ שֶׁמִּתְנַהֵג, "מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה", מִתְיַחֵס גַּם הוּא אֶל הָאָדָם הַזֶּה בְּסֵבֶר פָּנִים יָפוֹת, מְקַבֵּל אוֹתוֹ עַל כָּל חֶסְרוֹנוֹתָיו כְּפִי שֶׁהוּא וְאֵינוֹ מְמַצֶּה עִמּוֹ אֶת הַדִּין.
וְכָךְ גַּם כּוֹתֵב הָרַב דֶּסְלֶר זַצ"ל בְּסִפְרוֹ "מִכְתָּב מֵאֱלִיָּהוּ" חֵלֶק ה':
"יָדוֹעַ תֵּדַע אֲהוּבִי כִּי יֵשׁ בְּרָכָה וְיֵשׁ חֲנִינָה, בְּרָכָה הִיא מִצַּד הַחֶסֶד וְהָרַחֲמִים אֲבָל חֲנִינָה... מִצַּד מִדַּת הַדִּין... כִּי כַּאֲשֶׁר הָאָדָם סוֹבֵל לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְסוֹבֵל בְּעָמְדוֹ בַּנִּסָּיוֹן וּמְקַבֵּל סִבְלוֹ

בְּאַהֲבָה... בָּזֶה הוּא זוֹכֶה עַל פִּי הַדִּין מַמָּשׁ כִּי יְחָנְנֵהוּ עוֹשֵׂהוּ וְיִרְבֶּה וְיוֹסִיף לוֹ כָּל טוֹבָה... וְטַעַם הָעִנְיָן הוּא שֶׁהֲרֵי כָּל דִּינָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֵם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, וּכְשֶׁהָאָדָם מְהַפֵּךְ מִדַּת הַדִּין הַיְנוּ הַיְסוּרִים וְהַצַּעַר - לְמִדַּת הָרַחֲמִים - הַיְנוּ שֶׁמְּקַבֵּל בְּאַהֲבָה, וְאָז מֻכְרָח כִּי מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה תִּהְיֶה שֶׁגַּם עַל פִּי הַדִּין הַגָּמוּר תַּהֲפֹּךְ לוֹ מִדַּת הַדִּין שֶׁלְּמַעְלָה לְמִדַּת הָרַחֲמִים."

הֲרֵי שֶׁהַמַּאֲמִין בֶּאֱמוּנַת הַהַשְׁגָּחָה וְשֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה, וְאֵינוֹ מְהַרְהֵר אַחַר מַעֲשֵׂי ד' וְהַנְהָגָתוֹ אֶלָּא רַק מוֹדֶה לוֹ יִתְבָּרַךְ תָּמִיד עַל כָּל מְאֹרְעוֹתָיו, זוֹכֶה מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יְהֵא שְׂבַע רָצוֹן מִמֶּנּוּ וְיַקְבִּלֵהוּ בְּפָנִים מְאִירוֹת וּבְדִין הוּא שֶׁיְּזַכֶּה מֵאוֹצַר מַתְּנַת חִנָּם שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא.

עב. הודיה שהצילה מסכנת מות לחיים / ספור

רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל מֵרִימְנוֹב דָּבוּק הָיָה בְּלֵב וּבְנֶפֶשׁ בְּרַבּוֹ וּמוֹרוֹ, קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל, רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ מִלִּיזֶ'נְסְק. פְּעָמִים רַבּוֹת הָיָה עוֹשֶׂה דַּרְכּוֹ מֵרִימְנוֹב הָרְחוֹקָה עַד לְלִיזֶ'נְסְק, כְּדֵי לִשְׁאֹף מִלֹּא חָפְנַיִם קְדֻשָּׁה וְטָהֳרָה בְּמְחִצַּת רַבּוֹ. בְּרַם, הַפְּרוּטָה לֹא הָיְתָה מְצוּיָה בְּכִיסוֹ, וּלְפִיכָךְ הַנְּסִיעָה לְלִיזֶ'נְסְק לֹא הָיְתָה קַלָּה עֲבוּרוֹ כְּלָל. הוּא נִזְקַק לִמְסִירוּת רַבָּה כְּדֵי לְהַגִּיעַ לְעִירוֹ שֶׁל רַבּוֹ. בְּאַחַת הַפְּעָמִים לֹא הִצְלִיחַ רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל לְקַבֵּץ אַף פְּרוּטָה, וְלֹא נוֹתְרָה לוֹ אֶלָּא הַבְּרֵרָה לְהַשְׁכִּיר אֶת עַצְמוֹ כְּשׁוּלְיַת עֶגְלוֹן בַּדֶּרֶךְ לְלִיזֶ'נְסְק. תַּפְקִיד שׁוּלְיַת הָעֶגְלוֹן הָיָה לִשְׁמֹר, לְהַאֲכִיל וּלְטַפֵּל בַּסּוּסִים בִּזְמַן שֶׁהָעֶגְלוֹנִים הָיוּ נִכְנָסִים לְאַכְסַנְיָה לֶאֱכֹל וְלָפוּשׁ. הַצַּדִּיק קִבֵּל עַל עַצְמוֹ אֶת כָּל הַטִּפּוּל בַּסּוּסִים תְּמוּרַת הַזְּכוּת לְהִצְטָרֵף לַנְּסִיעָה.

בְּאוֹתָהּ עֵת שֶׁל הַנְּסִיעָה שָׁלַט חֹרֶף כָּבֵד. שֶׁלֶג כִּסָּה אֶת הָאָרֶץ וְהַקֹּר הָיָה עָז. בַּלַּיְלָה, כַּאֲשֶׁר נִכְנַס הָעֶגְלוֹן לָאַכְסַנְיָה שָׁעַל אִם הַדֶּרֶךְ, מָצָא עַצְמוֹ רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל בַּחוּץ, רָעֵב וְצָמֵא, בְּחֶבְרָתָם שֶׁל הַסּוּסִים, בְּגָדִים קְרוּעִים לְגוּפוֹ, וְהוּא מִתְמוֹדֵד עִם הַקֹּר הַנּוֹרָא.

רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל הִרְגִּישׁ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ וְקוֹפֵא לְאִטּוֹ. הוּא יָדַע נֶאֱמָנָה, כִּי אִם לֹא יַעֲשֶׂה דָּבָר מָה לְחַמֵּם אֶת גּוּפוֹ, לֹא יִזְכֶּה לִרְאוֹת אֶת אוֹר הַבֹּקֶר. בְּלֵית בְּרֵרָה הֵחֵל מְקַפֵּץ עַל מְקוֹמוֹ כְּדֵי לְהַזְרִים אֶת הַדָּם בְּעוֹרְקָיו. אֲבָל רָעֵב, חָשַׁב לְעַצְמוֹ, אִם כְּבָר הִנְנִי קוֹפֵץ וּמְפַזֵּז, מַדּוּעַ שֶׁלֹּא אֶרְקֹד בְּשִׂמְחָה? מַדּוּעַ שֶׁלֹּא אֲנַצֵּל זֹאת כְּדֵי לְהוֹדוֹת לְאַבָּא שֶׁבַּשָּׁמַיִם?

וְרַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל קָפַץ וְרָקַד, פִּזֵּז וְכִרְכֵּר, חִיּוּךְ שָׂפוּךְ עַל פָּנָיו וּמִזְמוֹרֵי הוֹדָאָה עַל שְׂפָתָיו. "מָה אַתָּה עוֹשֶׂה?" נִשְׁמְעָה לְפֶתַע הַשְׁאָלָה. הָיָה זֶה אֶחָד מִתּוֹשָׁבֵי הַסְּבִיבָה, יְהוּדִי גַּם הוּא, שֶׁמַּרְאֵה הֶעָנִי הַמְּרֻקָּד בְּאִישׁוֹן לַיְלָה עַל מַרְבַד הַשֶּׁלֶג הַלָּבָן, עוֹרֵר אֶת תִּמְהוֹנוֹ.

"אֲהָהּ, אֲנִי מוֹדֶה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא" הֵשִׁיב רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל תּוֹךְ כְּדֵי רִקּוּד.

"לְהוֹדוֹת? עַל מַה בְּדִיּוּק?" לֹא הֵבִין הַזָּר.

"וּבְכֵן" חָדַל רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל מֵהָרְקוּד הַסּוֹעֵר וְהִסְבִּיר בְּנַחַת. "יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם מְסֻגָּלִים לִרְקֹד, מִשּׁוּם שֶׁהֵם חוֹלִים. יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁאֵינָם חָשִׁים רָעָב, מִשּׁוּם שֶׁהֵם חוֹלִים וְתַאֲבוֹנָם פָּג. אֲנִי, בָּרוּךְ ה', בָּרִיא לַחֲלוּטִין. אֶת הָרָעָב אֲנִי מַרְגִּישׁ הֵיטֵב, וְגַם לִרְקֹד כִּדְבָעֵי אֲנִי מְסֻגָּל..." דְּמָעוֹת עָמְדוּ בְּעֵינָיו שֶׁל הַהֶלֶךְ. הוּא הָיָה מְשֻׁפָּע בְּמָמוֹן, וְרָעָב וְצָמָא לֹא הָיוּ מָנַת חֶלְקוֹ. תְּמִימוּתוֹ שֶׁל רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל רִגְּשָׁה אוֹתוֹ עַד עֻמְקֵי נִשְׁמָתוֹ. הוּא דָּאַג בּוֹ בַּמָּקוֹם לְנַעַר מְקוֹמִי שֶׁיַּחֲלִיף אֶת רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל בְּתַפְקִיד הַשּׁוּלְיָה, וְאִלּוּ אֶת רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל הִכְנִיס אַחַר כָּבוֹד לְבֵיתוֹ. הוּא הֶאֱכִילוֹ וְהִשְׁקָהוּ, הִלְבִּישׁוֹ בִּבְגָדִים חַמִּים וְצִיְּדוֹ בִּדְמֵי נְסִיעָה בְּיַד רְחָבָה, וְרַק לְאַחַר מִכֵּן שִׁלְּחוֹ לְלִיְיֶנְסְק בְּתֻפִּים וּבִמְחוֹלוֹת. אֶת כֹּחַהּ הָאַדִּיר שֶׁל הַהוֹדָיָה חָוָה רַבִּי מְנַחֵם מֶנְדֶל עַל בְּשָׂרוֹ מַמָּשׁ. הִנֵּה, הוּא הוֹדָה לְבוֹרְאוֹ בְּעוֹדוֹ רָעֵב וְצָמָא, עָיֵף וְיָגֵעַ, וּבְכֹחַהּ שֶׁל הַהוֹדָיָה - נִמְשְׁכָה לוֹ יְשׁוּעָתוֹ מִמָּרוֹם, יְשׁוּעָה שְׁלֵמָה וְתַמָּה.

בֵּאֵר רַשַׁ"י אֶת הַפָּסוּק "מַה יִּתְאוֹנֵן אָדָם חָי" (איכה ג' לט): לָמָּה יִתְרַעֵם אָדָם עַל הַקּוֹרוֹת הַבָּאוֹת עָלָיו, אַחַר כָּל הַחֶסֶד שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה עִמּוֹ, שֶׁנָּתַתִּי לוֹ חַיִּים וְלֹא הֵבֵאתִי עָלָיו מִיתָה, וְכִי גֶּבֶר הוּא עַל חֶטְאָיו? וְכִי לֹא חָטָא לִי? וְכִי בְּצִדְקָתוֹ הוּא חַי? (קידושין פ"א)

עג. הבורא איננו מעניש אלא מחנך / ספור אישי עצמתי ורב לקחים

הָיִיתִי צָרִיךְ לָעֲבֹר טַלְטֵלָה רְצִינִית כְּדֵי שֶׁזֶּה יִקָּרֶה. מִין נְעִוּר חָזָק כָּזֶה שֶׁרַק הוּא יָכוֹל הָיָה לְהָזִיז אֶת לִבִּי הָאָטוּם. אֲבָל בַּל אַקְדִּים אֶת הַמְאֻחָר. אֲסַפֵּר אֶת הַדְּבָרִים כְּמוֹ שֶׁהָיוּ.

שְׁמִי אַרְיֵה. עוֹד כְּשֶׁהָיִיתִי יֶלֶד בֶּן אַרְבַּע, חָמוּד וּפִקֵּחַ, הָיוּ הַכֹּל אוֹמְרִים עָלַי אַרְיֵה הוּא שְׁאַפְתָּן. אֶת הַמִּלָּה שְׁאַפְתָּן לֹא הִכַּרְתִּי, אֲבָל אֶת הַדַּחַף הֶחָזָק הַזֶּה לְהַשִּׂיג עוֹד וְעוֹד הִכַּרְתִּי גַּם הִכַּרְתִּי. אֲנִי זוֹכֵר אֵיךְ אַבָּא הָיָה מַבִּיט בִּי בְּמַבָּט שֶׁל הַעֲרָכָה כְּשֶׁהָיִינוּ פּוֹגְשִׁים אֶת הָרַבָּ"ה שֶׁלִּי בַּחֵיידֶר וְהוּא הָיָה טוֹפֵחַ עַל שִׁכְמִי וְאוֹמֵר: "אַרְיֵה עָדְיוֹ לִגְדוֹלוֹת. הוּא תָּמִיד מְחַפֵּשׂ אֵיזֶה לִגְדֹּל, לְאָן לְהַמְשִׁיךְ הָלְאָה".

וְכָךְ אָכֵן הָיָה. כְּשֶׁכָּל הַיְלָדִים שִׁנְּנוּ אֶת אוֹתִיּוֹת הָא',ב' הֶחְלַטְתִּי אֲנִי שֶׁאוֹתִי זֶה לֹא מְסַפֵּק, וְהִתְחַלְתִּי לִשְׁנֵן מִשְׁנָיוֹת עִם אַחֵי הַגְּדוֹלִים. מִשֶּׁיָּדַעְתִּי לִשְׁנֵן מִשְׁנָיוֹת עָבַרְתִּי לִגְמָרָא, כְּשֶׁחֲבֵרַי לַכִּתָּה עוֹד לוֹמְדִים אֵיזֶה מַחֲזִיקִים סֵפֶר.

עִם הַשָּׁנִים, תְּכוּנַת הַשִּׂאַפְתָּנוּת רַק הָלְכָה וְהִתְעַצְּמָה. סִיַּמְתִּי בְּהַצְלָחָה אֶת כִּתָּה ח' בַּחֵיידֶר וְחָשַׁקְתִּי בַּיְשִׁיבָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר שֶׁקַּיֶּמֶת בָּאָרֶץ יְשִׁיבָה לְמִצְטַיְנִים. הָרָצוֹן לְהִכָּנֵס לְשָׁם מִלֵּא אֶת מֹחִי עַד אֶפֶס מָקוֹם. לָמַדְתִּי, הִשְׁקַעְתִּי, נִבְחַנְתִּי וְ...מַשְׁאַת נַפְשִׁי הֻשָּׂגָה. קִבַּלְתִּי מִכְתָּב שֶׁהִתְקַבַּלְתִּי לַיְשִׁיבָה. בֶּרֶגַע שֶׁאָחַזְתִּי אֶת הַמִּכְתָּב בְּיָדִי, לֹא הִתְפַּנֵּיתִי לִשְׂמֹחַ בּוֹ, אֲפִלּוּ לֹא לִשְׁנָיָה. עוֹד לֹא נִכְנַסְתִּי הַבַּיְתָה, וּמִיָּד הֶחְלַטְתִּי שֶׁאֲנִי אַגִּיעַ לַיְשִׁיבָה כְּשֶׁמֵּאֲחוֹרַי כַּמָּה מֵאוֹת דַּפֵּי גְּמָרָא יוֹתֵר מִכֻּלָּם. הִגַּעְתִּי גַּם לַשָּׁלָב הַזֶּה. סִיַּמְתִּי לִלְמֹד אֶת מַה שֶׁתִּכְנְנָתִי.

לֹא הִרְגַּשְׁתִּי סִפּוּק וְשִׂמְחָה אֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד, כִּי כְּבָר עָלָה בְּדַעְתִּי שֶׁלֹּב נוֹסָף בַּסֵּלֶם אוֹתוֹ אֲנִי צָרִיךְ לִכְבֹּשׁ.

כָּךְ עָבְרוּ הַשָּׁנִים וְכָל פַּעַם כְּשֶׁהִשַּׂגְתִּי אֶת מְבֻקָּשִׁי, לֹא נֶעֱצַרְתִּי רֶגַע אֶחָד כְּדֵי לְשַׂמֵּחַ, כְּדֵי לְהוֹדוֹת. תָּמִיד בָּרַגַע שֶׁקִּבַּלְתִּי אֶת רְצוֹנִי כְּבָר נָשָׂאתִי רֹאשׁ לַמַּשִּׂימָה הַבָּאָה. כָּךְ הָיָה גַּם כְּשֶׁהִתְחַתַּנְתִּי וְחִפַּשְׂתִּי מִשְׂרָה תּוֹרָנִית שֶׁתְּפַרְנֵס אֶת בֵּיתִי. זָכִיתִי בְּמִשְׂרָה מְצֻיֶּנֶת. כְּשֶׁקִּבַּלְתִּי אוֹתָהּ לֹא נֶעֱצַרְתִּי אֶלָּא מִיָּד חָשַׁבְתִּי הָלְאָה. אֲנִי מֻכְרָח גַּם לְמְסֹר שִׁעוּרִים, לִכְתֹּב מַאֲמָרִים... וְכֵן הָלְאָה.

כְּשֶׁהִתְרַחֲבָה הַמִּשְׁפָּחָה חִפַּשְׂנוּ דִּירָה מְרֻוַּחַת יוֹתֵר. בְּיוֹם שֶׁמָּצָאנוּ דִּירָה יְפֵהפִיָּה וְזוֹלָה לְמָדַי חָתַמְתִּי חוֹזֶה, שׁוּב לֹא עָצַרְתִּי, לֹא הוֹדֵיתִי... אֶלָּא רַק חָשַׁבְתִּי אֵיךְ נוֹכַל לְשַׁפֵּץ, אֵיךְ נַרְחִיב, אֵיךְ נִמְצָא בָּאֲזוֹר תַּלְמוּדֵי תּוֹרָה לִילָדֵינוּ וְכוּ' וְכוּ'.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הִמְטִיר עָלַי שֶׁפַע אַדִּיר וְעָצוּם שֶׁל סֻכָּרִיּוֹת, אֲבָל אֲנִי הַקָּטָן לֹא הֵרַמְתִּי מֵעוֹלָם אֶת רֹאשִׁי לוֹמַר תּוֹדָה. תּוֹדָה עַל כָּל סֻכָּרִיָּה, עַל כָּל הֶשֵּׂג וְעַל כָּל סִיּוּעַ. רַק רָצִיתִי, רָצִיתִי בְּטֵרוּף הַדַּעַת לְתְפֹּס אֶת הַסֻּכָּרִיּוֹת שֶׁתִּפְּלָנָה בְּהֶמְשֵׁךְ הַדֶּרֶךְ.

יוֹם אֶחָד הֶחְלִיטוּ מִשָּׁמַיִם לְעוֹרְרֵנִי. נִזְרְקוּ עָלַי לְפֶתַע אַבְנֵי חָצָץ קְטַנּוֹת שֶׁהָפְכוּ גַּם לַאֲבָנִים גְּדוֹלוֹת יוֹתֵר וְכוֹאֲבוֹת. כַּיּוֹם אֲנִי מֵבִין שֶׁהֵן בָּאוּ בְּמַטָּרָה שֶׁאָרִים אֶת רֹאשִׁי, שֶׁאָרִים אֶת רֹאשִׁי וְאָבִין אַחַת וּלְתָמִיד מֵיהוּ זוֹרֵק הַמַּתָּנוֹת. שֶׁאָבִין יוֹם אֶחָד שֶׁעַל כָּל מַתָּנָה יֵשׁ לְהֵעָצֵר וְלוֹמַר אֶת הַמִּלָּה הַיְקָרָה מִפְּנִינִים הַזֹּאת - תּוֹדָה.

תּוֹדָה לְאַבָּא שֶׁבַּשָּׁמַיִם שֶׁנָּתַן לִי.

תּוֹדָה לְאַבָּא הָאוֹהֵב שֶׁשָּׁלַח לִי.

זֶה הִתְחִיל עִם בְּעָיוֹת בְּרִיאוּת אֵצֶל אֶחָד מִילָדַי, הִמְשִׁיךְ בְּמַשְׁכִּיר הַדִּירָה שֶׁלָּנוּ שֶׁהוֹדִיעַ שֶׁנִּצְטָרֵךְ לַעֲזֹב אֶת הַדִּירָה תּוֹךְ שְׁבוּעַיִם (בְּתְקוּפָה זוֹ דִּירוֹת לְהַשְׂכָּרָה בַּמָּקוֹם שֶׁלָּנוּ הָיוּ יְקָרוֹת בְּיוֹתֵר), וְעָבַר לְטֶלֶפוֹן בָּהוּל מֵהַמָּקוֹם בּוֹ עָבַדְתִּי, שֶׁבְּשֶׁל קְשָׁיִים כַּלְכָּלִיִּים כָּל הָעוֹבְדִים מְפֻטָּרִים...

יָשַׁבְתִּי עַל הַסַּפָּה בְּסָלוֹן בֵּיתִי וּפָרַצְתִּי בִּבְכִי. חָוִיתִי כִּשְׁלוֹנוֹת אֶחָד אַחֲרֵי הַשֵּׁנִי בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה בְּחַיַּי. שְׁנוֹתַי עָבְרוּ לְפָנַי כְּסֶרֶט נָע וְהֵחֵלּוּ זוֹרְקוֹת לְעֶבְרִי אֲצָבַע מַאֲשִׁימָה. וְאָז הִכָּתָה בִּי הַתּוֹבָנָה: "וְכִי הוֹדֵיתָ פַּעַם לַה' עַל הַכִּשְׁרוֹנוֹת שֶׁנָּתַן לְךָ, עַל הַהַצְלָחוֹת הַמְסַחְרְרוֹת שֶׁנָּחַלְתָּ?", צָעֲקָה לְעֶבְרִי תְּמוּנָה שֶׁל יֶלֶד קָטָן לוֹמֵד גְּמָרָא כְּשֶׁכָּל חֲבֵרָיו מְשַׂנְּנִים אוֹתִיּוֹת א-ב'. "וְכִי נֶעֱצַרְתָּ לְהוֹדוֹת כְּשֶׁהִתְקַבַּלְתָּ לַיְשִׁיבָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר?", נִקְּבָה אֶת לִבִּי שְׁאֵלָתוֹ הַמְיַסֶּרֶת שֶׁל הַנַּעַר הַנִּכְנָס בְּשַׁעֲרֵי הַיְשִׁיבָה. "וְכִי הוֹדֵיתָ אִי פַּעַם עַל הַמִּשְׁפָּחָה הַמַּקְסִימָה שֶׁהֵקַמְתָּ?", רִצְדוּ לְפָנַי תְּמוּנוֹת יְלָדַי בְּשֻׁלְחַן הַשַּׁבָּת. "אָמַרְתָּ פַּעַם

תּוֹדָה עַל הַדִּירָה הַנּוֹחָה וְהַנְּעִימָה שֶׁשָּׁלַח לְךָ ה'?", לְגַלְגּוּ עָלַי קוֹרוֹת בֵּיתִי. וַאֲנִי רַק יָשַׁבְתִּי שָׁם מְבֻיָּשׁ. מַסְמִיק עַד תְּנוּכֵי אָזְנַי. אֵיךְ יָכֹלְתִּי לָקַחַת אֶת כָּל הַמַּתָּנוֹת, לֹא לוֹמַר תּוֹדָה וְרַק לְבַקֵּשׁ לְעַצְמִי עוֹד וָעוֹד? אֵיךְ לֹא זָכַרְתִּי לְהַעֲרִיךְ, לֹא חָשַׁבְתִּי לְהוֹדוֹת...

הַדְּמָעוֹת שָׁטְפוּ אֶת פָּנַי בְּנַחְשׁוֹל זוֹרֵם. דְּמָעוֹת שֶׁבָּאוּ מִמָּקוֹם שֶׁל הֶבְנָה וְטֹהַר. הִתְחַלְתִּי לְשַׁחְזֵר אֶת הַשָּׁנִים מִיּוֹם הִוָּלְדִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּלְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּל טוֹבָה וְטוֹבָה שֶׁגָּמַל עִמִּי וְלִרְאשׁוֹנָה בְּחַיֵּי הִרְגַּשְׁתִּי שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה אֶת הַמֻּטָּל עָלַי. שֶׁאֲנִי מְמַלֵּא חוֹב יָשָׁן שֶׁטֶּרֶם שֻׁלַּם. מָה אֹמַר וּמָה אֲסַפֵּר. כְּבָר בְּאוֹתוֹ עֶרֶב קִבַּלְתִּי שִׂיחוֹת טֶלֶפוֹן מְשַׂמְּחוֹת. הֶרֶבֵּ"ה שֶׁל בְּנִי הִתְקַשֵּׁר לְשַׁבֵּחַ אוֹתוֹ, נִמְצָאָה עֲבוּרֵנוּ דִּירָה חִלּוּפִית בְּמָקוֹם טוֹב, קִבַּלְתִּי הַצָּעַת עֲבוֹדָה אַחֶרֶת וְכֵן הָלְאָה. אֲבָל הַמַּתָּנָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר שֶׁקִּבַּלְתִּי הָיְתָה הַהֶבְנָה. הַהֶבְנָה הַנִּפְלָאָה הַזֹּאת שֶׁכְּשֶׁמְּקַבְּלִים מַשֶּׁהוּ טוֹב מִשָּׁמַיִם. נֶעֱצָרִים וְאוֹמְרִים תּוֹדָה. תּוֹדָה לְאַבָּא אוֹהֵב, תּוֹדָה לְאַבָּא שֶׁדּוֹאֵג.

אוֹתוֹ עֶרֶב כְּשֶׁחָזַרְתִּי מְהֻרְהָר מִתְּפִלַּת עַרְבִית הֵבַנְתִּי לָמָּה קָבְעוּ לָנוּ לִסְפֹּר סְפִירַת הָעֹמֶר בַּדֶּרֶךְ שֶׁקָּבְעוּ. לְכְאוֹרָה מַתְאִים הָיָה שֶׁכְּשֶׁאֲנַחְנוּ מְחַכִּים לְמַשֶּׁהוּ נִסְפֹּר כַּמָּה עוֹד נִשְׁאַר, בְּכַמָּה מַדְרֵגוֹת עוֹד לֹא עָלִינוּ. כָּךְ לְכְאוֹרָה סוֹפֵר אָדָם שֶׁמְּחַכֶּה וּמְצַפֶּה מְאֹד לְמַשֶּׁהוּ. אֶלָּא, שֶׁחָזַ"ל הַקְּדוֹשִׁים רָצוּ לְחַנֵּךְ אוֹתָנוּ שֶׁיֵּשׁ לְהַבִּיט אֶל הֶעָבָר לִפְנֵי שֶׁמַּמְשִׁיכִים לַעֲלוֹת וּלְהִתְקַדֵּם. צָרִיךְ לִרְאוֹת כַּמָּה כְּבָר הִשַּׂגְנוּ, כַּמָּה כְּבָר טִפַּסְנוּ. לִשְׁמֹחַ, לְהוֹדוֹת וּ...לְהַמְשִׁיךְ.

וַדַּאי שֶׁהַשְּׁאִיפָה הִיא לְטַפֵּס הָלְאָה, אַךְ קֹדֶם לָכֵן - עֲצִירָה שֶׁל הוֹדָיָה. רֶגַע שֶׁל תּוֹדָה. לָכֵן אָנוּ סוֹפְרִים כַּמָּה כְּבָר עָבַרְנוּ - הַיּוֹם תִּשְׁעָה יָמִים, הַיּוֹם עֲשָׂרָה יָמִים וְכוּ'.

אֲנִי מְקַוֶּה שֶׁהַסִּפּוּר שֶׁלִּי יַעֲבִיר אֶת הַמֶּסֶר הֶחָשׁוּב הַזֶּה וְיִכָּנֵס אֶל לֵב הַקּוֹרְאִים, שֶׁנִּזְכֶּה כֻּלָּנוּ תָּמִיד לְשֵׁאת מַבָּט אֶל הֶעָבָר, לְהִתְבּוֹנֵן בַּחֶסְדָּיו הַמֻּפְלָאִים שֶׁל הַבּוֹרֵא עִמָּנוּ, לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ לְבוֹרֵא עוֹלָם וּנְבַקְּשֶׁנּוּ שֶׁיַּעַזְרֵנוּ הָלְאָה לַעֲלוֹת בַּסֻּלָּם.

עד. רעיון נפלא כיצד נתן להודות לה' בעת צרה

אַחַת הַשְּׁאֵלוֹת הַנִּפּוֹצוֹת בְּנוֹשֵׁא הַהוֹדָיָה לַה' הִיא, כֵּיצַד אֶפְשָׁר לְהִתְחַזֵּק בְּהוֹדָיָה, בְּמִקְרִים שֶׁל נִסָּיוֹנוֹת מִתְמַשְּׁכִים, בָּהֶם הַיְשׁוּעָה פָּשׁוּט אֵינָהּ נִרְאֵית בָּאֹפֶק. עַל שְׁאֵלָה זוֹ נִרְצָה לַעֲנוֹת כָּאן בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא דֶּרֶךְ הִתְבּוֹנְנוּת בְּמִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר.

אֶת הַבֵּאוּר הַפָּשׁוּט בְּמִצְוַת סְפִירַת הָעֹמֶר מַנְחִיל לָנוּ בַּעַל סֵפֶר הַחִנּוּךְ (מצווה שו). שֶׁהוּא, מֵאַחַר שֶׁכָּל עִקָּרוֹ שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל הוּא הַתּוֹרָה וּבַעֲבוּרָהּ נִגְאֲלוּ מִמִּצְרַיִם, עַל כֵּן הִצְטַוִּינוּ מִפִּי ה' יִתְבָּרַךְ לִמְנוֹת אֶת הַיָּמִים מִמָּחֳרַת יוֹם טוֹב פֶּסַח וְעַד יוֹם נְתִינַת הַתּוֹרָה, לְהַרְאוֹת בְּנַפְשֵׁנוּ אֶת הַכְּסוּפִים וְהַהִשְׁתּוֹקְקוּת הַבּוֹעֲרִים בְּקִרְבֵּנוּ לִקְרַאת הַיּוֹם הַמְקֻדָּשׁ שֶׁל נְתִינַת הַתּוֹרָה, וּכְעֶבֶד הַסּוֹפֵר בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ אֶת הַיָּמִים לִקְרַאת יוֹם הַיְצִיאָה מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת.

יִשְׂרָאֵל שְׂרוּיִים בְּצַעַר וְיִסּוּרִים, שִׁעְבּוּד מַלְכֻיּוֹת מַכְבִּיד, וּבַעֲלֵי הַיֵּאוּשׁ מִתְרַבִּים, ה' יִשְׁמֹר - יֵדְעוּ נָא אֲפוֹא, שֶׁהַגָּלוּת פּוֹחֶתֶת וְהוֹלֶכֶת, קַרְנֵי אוֹר הַגְּאֻלָּה מַפְצִיעוֹת לָכָאן וּלְכָאן וְהַגְּאֻלָּה קְרוֹבָה לָבוֹא יַגִּיעַ יוֹם וּמְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ יָבוֹא וְיִגְאָלֵנוּ, בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ. וּמְשׁוּם כָּךְ רָקַדְתִּי וְשָׂמַחְתִּי, וּמֵרֹב שִׂמְחָה לֹא יָשַׁנְתִּי כָּל הַלַּיְלָה".

כְּמוֹ כֵן, גַּם בִּסְפִירַת הָעֹמֶר נִתַּן לוֹמַר, שֶׁמַּחֲמַת גֹּדֶל הַהִשְׁתּוֹקְקוּת לְיוֹם נְתִינַת הַתּוֹרָה אָנוּ סוֹפְרִים אֶת הַיָּמִים שֶׁעָבְרוּ וּשְׂמֵחִים בָּהֶם, כְּאוֹמְרִים: אַשְׁרֵינוּ, שֶׁהִנָּה עָבַר לוֹ עוֹד יוֹם בַּדֶּרֶךְ אֶל הָאֹשֶׁר הַנִּצְחִי.

וְכָעֵת נוּכַל לַעֲנוֹת עַל הַשְּׁאֵלָה שֶׁשְּׁאַלְנוּ בְּרֵאשִׁית הַמַּאֲמָר: אָדָם שֶׁרוֹצֶה לְהוֹדוֹת לַה' גַּם בְּשִׁעַת הַקֹּשִׁי, עֲצָתוֹ אֱמוּנָה, שֶׁיֵּדַע נֶאֱמָנָה כִּי לְכָל צַעַר נִקְצָב מֵרֹאשׁ הַזְּמַן הַמְדֻיָּק שֶׁאָז יִנְטֹשׁ הַצַּעַר הַזֶּה אוֹתוֹ עַצְמוֹ וְיִזְכֶּה לְשַׁעֲרֵי שִׂמְחָה וּבְרָכָה, כִּי הַכֹּל מֻנְהָג בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית מְדֻיֶּקֶת. וּמֵאַחַר שֶׁכֵּן, כָּל רֶגַע שֶׁעוֹבֵר, מְכַסֶּה חֲלָקִים נִרְחָבִים יוֹתֵר מִזְּמַן הַצַּעַר וְהַמְּצוּקָה וּבָא הוּא וְקָרֵב לִישׁוּעָתוֹ הַשְׁלֵמָה. וִיהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לִסְפִירָה שֶׁכֻּלָּהּ הוֹדָיָה...

עה. לקרא לבניו שמות על שם הנסים שארעו לו

נִלְמַד מֵהַפְּסוּק: "אֲשֶׁר שֵׁם הָאֶחָד גֵּרְשֹׁם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה וְשֵׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר כִּי אֱלֹקֵי אָבִי בְּעֶזְרִי וַיַּצִּלֵנִי..."(שמות יח - ג,ד)

לְמַדְנוּ מִפְּסוּקִים אֵלּוּ, כֵּיצַד הִנְצִיחַ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ לְדוֹרוֹת, הַנִּסִּים וְהַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עִמּוֹ, בְּכָךְ שֶׁקָּרָא לְבָנָיו בְּשֵׁמוֹת הַמַּמְחִישִׁים אֶת הַמַּצָּב שֶׁהָיָה נָתוּן בּוֹ, וְאֶת יְשׁוּעַת ה' שֶׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ, זֹאת כְּדֵי לִזְכֹּר יוֹם יוֹם תְּמִידִין כְּסִדְרָן אֶת חַסְדֵי ה' וְאֶת גֹּדֶל חוֹבַת הַשַּׁעְבּוּד לַה' יִתְבָּרַךְ עַל כָּךְ.

מֵהַפְּסוּק שֶׁנֶּאֱמַר אֵצֶל יַעֲקֹב אָבִינוּ "כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן" (בראשית לב-י) אוֹמֵר רַבֵּנוּ בַּחַיֵּי זַ"ל כִּי נִתַּן לִלְמֹד מִכָּאן שֶׁחַיָּב אָדָם לִזְכֹּר יְמֵי הָרָעָה בִּזְמַן הַשַּׁלְוָה כְּדֵי שֶׁיִּתְבּוֹנָן בְּיִתְרוֹנוֹ וְיוֹדֶה לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עַל זֹאת. וְכֵן אָמַר שְׁלֹמֹה ע"ה (קהלת ז) "בְּיוֹם טוֹבָה הֱיֵה בְטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רְאֵה" פֵּרוּשׁ: בְּיוֹם טוֹבָה רְאֵה בְּיוֹם רָעָה.

זֶה מַה שֶּׁעָשָׂה מֹשֶׁה רַבֵּנוּ כְּדֵי לִזְכֹּר אֶת יְמֵי הָרָעָה אַחֲרֵי הַיְשׁוּעָה. הוּא קוֹרֵא לְבָנוֹ גֵּרְשׁוֹם כִּי אָמַר גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה... וּבְמֵיָחֵד לְפִי חִדּוּשׁוֹ הַיְדוּעַ שֶׁל הָרַמְבַּ"ן שֶׁשּׁוֹאֵל: מַדּוּעַ לֹא הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה לַה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיְּרַפְּאֵהוּ מִלְּהִיוֹת כָּבֵד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן?

וּמְבָאֵר הָרַמְבַּ"ן שֶׁמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ הֶעְדִּיף לְהִשָּׁאֵר כָּבֵד פֶּה וְלָשׁוֹן כָּל יָמָיו מִשּׁוּם שֶׁרָצָה לִזְכֹּר כָּל יָמָיו אֶת הַנֵּס שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ בְּיַלְדוּתוֹ, כַּאֲשֶׁר הָיָה בְּבֵית פַּרְעֹה, כְּפִי שֶׁסִּפְּרוּ חֲזַ"ל בַּמִּדְרָשׁ. וְלָכֵן לֹא הִתְפַּלֵּל לְהָסִיר אֶת מוּמוֹ, וּמִכֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל, נוֹתַר כָּבֵד פֶּה וּכְבַד לָשׁוֹן.

עַל הִלֵּל הַזָּקֵן מְסַפְּרִים חֲז"ל (ברכות ס.): מַעֲשֶׂה בְּהִלֵּל הַזָּקֵן שֶׁהָיָה בָּא בַּדֶּרֶךְ וְשָׁמַע קוֹל צְוָחָה בָּעִיר. אָמַר: מֻבְטָח אֲנִי שֶׁאֵין זֶה בְּתוֹךְ בֵּיתִי. וְעָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר "מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא, נָכוֹן לִבּוֹ בָּטֻחַ בַּה'" (תהילים קיב-ז).

וְתָמוּהַּ: הֲרֵי שָׁנִינוּ (אבות - פ"א מ"ז) אַל תְּהִי אֵשׁ מִן הַפֶּרְעָנוּת. וַאֲפִלּוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ פָּחַד שֶׁמָּא יִגְרֹם הַחֵטְא?! אֶלָּא יָדַע הִלֵּל שֶׁגַּם, אִם חָלִילָה, תָּבוֹא הָרָעָה לֹא יִצְוְחוּ בְּנֵי בֵּיתוֹ מִשּׁוּם שֶׁלִּמְּדָם לְבָרֵךְ וּלְהוֹדוֹת עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה וּמְמֵילָא יֵשׁ לְקַבֵּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה. כַּמְבֹאָר בַּגְּמָרָא (בְּרָכוֹת ס:) מֵהַפָּסוּק "חֶסֶד וּמִשְׁפָּט אָשִׁירָה, לְךָ ה' אֲזַמֵּרָה".

עַל פִּי זֶה בֵּאֵר הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֹמֹה קְלוּגֶר זַצַ"ל מַדּוּעַ דָּוִקָא הִלֵּל נָהֵג לְכָרֹךְ מַצָּה וּמָרוֹר יַחְדָּו (כְּפִי שֶׁמַּזְכִּירִים בַּהַגָּדָה ש"פ) מִשּׁוּם שֶׁהַמָּרוֹר מְרַמֵּז עַל הַצָּרָה וְהַמַּצָּה עַל הַיְשׁוּעָה וּמְכַיְוֵן שֶׁהַכֹּל לְטוֹבָה וְיֵשׁ לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּמוֹ עַל הַטּוֹבָה לָכֵן כְּרָכָם וַאֲכָלָם יַחַד.

רַק כָּךְ נוּכַל וְנִצְלִיחַ לְהוֹדוֹת לְךָ יִתְבָּרַךְ...

כּוֹתֵב הַזֹּהַר הַקָּדוֹשׁ, פָּרָשַׁת נָשֹׂא, (קכז ע"א) כִּי כַּאֲשֶׁר רָאָה דָּוִד הַמֶּלֶךְ בְּרוּחַ קָדְשׁוֹ אֶת הַדִּינִים שֶׁעָתִיד הָאָדָם לַעֲבֹר כְּשֶׁיִּסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, הִקְדִּים וְאָמַר 'בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת ה'' (תהילים ק"ג) - בְּטֶרֶם שֶׁיָּצָאת מִן הָעוֹלָם, כְּשֶׁעוֹדֵךְ נִמְצֵאת עִם הַגּוּף - 'וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ' - בְּעוֹד שֶׁהָרוּחַ עִמְּכֶם הַקְדִּימוּ לְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, בְּטֶרֶם שֶׁיִּגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁלֹּא תּוּכְלוּ לְבָרֵךְ אוֹתוֹ וּלְהוֹדוֹת לוֹ עַל כָּךְ.

עו. תודתו לה' של הרב דסלר זצ"ל / ספור

סִפֵּר הַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב אֱידְלְשְׁטֵיין שְׁלִיטָ"א:

בְּבִקּוּר שֶׁל הַמַּשְׁגִּיחַ הַגָּאוֹן רַבִּי אֵלִיָּהוּ אֶלִיעֶזֶר דֶּסְלֶר זַצַ"ל בְּאֶמֶרִיקָה בִּשְׁנַת תרפ"ט, לֹא הָיְתָה בַּנְמְצָא אַכְסַנְיָה בַּעֲלַת כַּשְׁרוּת הֲגוּנָה, וְנֶאֱלַץ לְהִתְאָרֵחַ בְּבֵית רַבִּי יַעֲקֹב יוֹסֵף הֶרְמָן זַצַ"ל, מַכְנִיס הָאוֹרְחִים הַמְפֻרְסָם שֶׁל אֶמֶרִיקָה.

לֹא הָיָה לוֹ קַל לֵהָנוֹת מִ'מַּתְנַת חִנָּם' זוֹ, אַךְ לֹא הָיְתָה בְּרֵרָה בְּיָדוֹ. נוֹתְרָה בְּיָדוֹ רַק הָאֶפְשָׁרוּת לְהִתְפַּלֵּל אֶל ה' שֶׁיְּזַכֵּהוּ! וַיֹּאַפֶּשֶׁר לוֹ לְהָשִׁיב לְמָאֳרְחוֹ כְּגֶמוּלוֹ הַטּוֹב. וְכָךְ עָשָׂה. תְּפִלָּתוֹ לֹא הוּשְׁבָה רֵיקָם וְהַהִזְדַּמְּנוּת לְהַכִּיר טוֹבָה לְהָרַב הֶרְמָן לֹא אִחֲרָה לָבוֹא.

כְּשָׁנָתַיִם לְאַחַר מִכֵּן, בְּקֵיץ שְׁנַת תרצ"א, כַּאֲשֶׁר הָרַב הֶרְמָן הִגִּיעַ לְאַנְגְלִיָה בְּאֹפֶן בִּלְתִּי צָפוּי, הַשָּׁעָה הָיְתָה שְׁעַת לַיְלָה מְאֻחֶרֶת, וְהוּא נָסַע מִיָּד אֶל מְעוֹנוֹ שֶׁל הָרַב דֶּסְלֶר, וּכְשֶׁהוּא מְסַפֵּר בְּאָזְנָיו שֶׁזּוֹ הַפַּעַם בָּחַר שֶׁלֹּא כְּדַרְכּוֹ, לִנְסֹעַ בְּמֶטוֹס מִלַּייְפְצִיג שֶׁבְּגֶרְמַנְיָה לְאַנְגְלִיָה וְלֹא בָּרַכֶּבֶת, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְפַסְפֵּס תְּפִלָּה בְּמִנְיָן, וְעַתָּה הִגִּיעַ בְּאִחוּר, וַנַּפְשׁוֹ בִּשְׁאֵלָתוֹ אִם נִתַּן לְאַרְגֵּן עֲבוּרוֹ בְּשָׁעָה שֶׁכָּזוֹ מִנְיָן לִתְפִלַּת עַרְבִית.

עַל אַף הַשָּׁעָה הַמְאֻחֶרֶת עָלָה בִּידֵי הַמַּשְׁגִּיחַ בְּמַאֲמַצִּים מְרֻבִּים לְכַנֵּס מִנְיָן יְהוּדִים לִתְפִלָּה, כְּשֶׁלִּבּוֹ מָלֵא שִׂמְחָה שֶׁנֶּעֱנְתָה בַּקָּשָׁתוֹ מִמְּרוֹמִים, וְזָכָה לְהַשִּׁיב לְהָרַב הֶרְמָן כְּגִמּוּלוֹ הַטּוֹב עִמּוֹ.

וּמוֹסִיף רַבִּי יַעֲקֹב אֵידְלְשְׁטֵיין: "זְכוּרַנִי שֶׁכַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַמַּשְׁגִּיחַ הָרַב דֶּסְלֶר, שֶׁהוּא חַיָּב תּוֹדָה לַה' יִתְבָּרַךְ עַל שֶׁזִּכְּהוּ בְּחֶסֶד שָׁמַיִם מִיֶּחָד, לְפָרֵעַ לְהָרַב הֶרְמָן עַל כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר גָּמָלוֹ בִּהְיוֹתוֹ בְּאָמֶרִיקָה, וְלֹא חָדַל מִלְּהַבִּיעַ אֶת שִׂמְחַת לִבּוֹ שֶׁלֹּא נִשְׁאַר חַיָּב הַכָּרַת הַטּוֹב, וְעוֹד דָּבָר כֹּה חָשׁוּב לְסַדֵּר מִנְיָן לִתְפִלָּה בִּשְׁעַת לַיְל.

עז. אנחה גוררת אנחה והודאה גוררת הודאה / ספור

מְסַפְּרִים שֶׁהָרַב הַקָּדוֹשׁ מֵרוּזִ'ין זי"ע רָאָה פַּעַם אֶת בִּתּוֹ נֶאֱנַחַת עַל אֵיזֶה עִנְיָן, נֶעֱנָה וְאָמַר לָהּ, דְּעִי לָךְ בִּתִּי, שֶׁאֲנָחָה גּוֹרֶרֶת אֲנָחָה, וְהוֹדָאָה גּוֹרֶרֶת הוֹדָאָה, עַל כֵּן מִן הָרָאוּי שֶׁלֹּא לְהִתְאַנֵּחַ כְּלָל וּכְלָל, אֶלָּא לְקַבֵּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה וְשִׂמְחָה בְּהַלֵּל וְהוֹדָאָה, וְהוֹדָאָה זוֹ תִּגְרֹר אַחֲרֶיהָ שֶׁפַע בְּרָכָה, בִּכְדֵי שֶׁהַהוֹדָאָה תִּמְשֹׁךְ עוֹד וְעוֹד. וְסִפֵּר לָהּ, מַעֲשֶׂה בְּעָשִׁיר שֶׁלֹּא קִיֵּם בְּנַפְשׁוֹ לִהְיוֹת 'אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ' (אבות ד א), אֶלָּא תָּמִיד הָיָה מִתְאוֹנֵן וּמְבַכֶּה אֶת מַזָּלוֹ כִּי רַע הוּא, אָמְרוּ לוֹ מִן שְׁמַיָּא, וְכִי זֶה 'רֹעַ מַזָּל', עַתָּה רָאוֹ תִּרְאֶה מַהוּ 'רֹעַ מַזָּל' אֲמִתִּי, הוֹרִידוּהוּ מֵעֲשִׁירוּתּוֹ וְנֶהֱפַךְ לְעָנִי מְרוּד הַמְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים, אֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁבְּמַצָּב זֶה נִתְרַבּוּ טַעֲנוֹתָיו וּבְכָיוֹ עֲשֶׂרֶת מוֹנִים, וְהָיָה מְבַכֶּה לְלֹא הֶרֶף אֶת הַמַּצָּב הַנּוֹרָא שֶׁבְּמַצָּב זֶה נִתְרַבּוּ טַעֲנוֹתָיו וּבְכָיוֹ עֲשֶׂרֶת מוֹנִים, וְהָיָה מְבַכֶּה לְלֹא הֶרֶף אֶת הַמַּצָּב הַנּוֹרָא שֶׁבָּא עָלָיו, נֶעֱנוּ שׁוּב מִן הַשָּׁמַיִם, וְאָמְרוּ, וְכִי זֶהוּ 'מַצָּב נוֹרָא', נְבִיא עָלֶיךָ מַצָּב שֶׁהוּא בֶּאֱמֶת 'נוֹרָא נוֹרָאוֹת', לְמָחֳרַת הַיּוֹם נִתְנַגַּע בְּ'צָרַעַת' וּבָזֶה נִנְעֲלוּ בְּפָנָיו שַׁעֲרֵי 'מְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים', כִּי הָיוּ הַבְּרִיּוֹת מִתְרַחֲקִים הֵימֶנּוּ שֶׁלֹּא לִדְבֹּק מִצָּרַעְתּוֹ, וְהָיָה הֶעָשִׁיר לְשֶׁעָבַר בּוֹכֶה וְנֶאֱנָח מֵאֵין הֲפוּגוֹת עַל כִּי כָּךְ עָלְתָה לוֹ - שֶׁנָּפַל לְ'בֵּירָא עֲמִיקְתָא' שֶׁכָּזוֹ, שָׁבוּ לוֹמַר מִן שְׁמַיָּא, וְכִי זוֹ 'עֲמִיקְתָא' הִיא תָּא וַאֲחוּי לָךְ 'עֲמִיקְתָא' מַהִי, מִיָּד נַעֲשָׂה גֶּבֶן בְּגַבּוֹ וְכָפוּף כְּהֶגְמוֹן, וּכְבָר לֹא הָיָה יָכוֹל לִבְלֹעַ אֶת מַאֲכָלוֹ כָּרָגִיל.

בְּהַגִּיעוֹ לְשֶׁפֶל הַמַּצָּב שׁוּב לֹא נֶאֱנַח, אֶלָּא אָמַר, אָכֵן מַצְבִּי אֵינֶנּוּ שַׁפִּיר כְּלָל, אַךְ 'מַה יִּתְאוֹנֵן אָדָם חַי - דַּיּוֹ שֶׁהוּא חַי' (איכה רבתי ג מ), עָלַי לְהוֹדוֹת לְבוֹרְאִי עַל חַיַּי, כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר מוֹבִילִים אוֹתָם כְּבָר לִקְבוּרָה וְאִלּוּ אֲנִי חַי, מִכָּיוָן שֶׁכֵּן, נַעֲנוּ מִשָּׁמַי מְרוֹם וְאָמְרוּ, וְכִי עַל מַצָּב שֶׁכָּזֶה אוֹמֵר הוּא שֶׁטּוֹבָה יֵשׁ בּוֹ וְעָלָיו לְהוֹדוֹת לַד', עַתָּה נַרְאֶהוּ 'טוֹבָה' מַה הִיא, וְנִתְרַפֵּא מֵהַגִּבֶּנֶת, הוֹסִיף הָאִישׁ לְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ לְבוֹרְאוֹ, עַל שֶׁכְּבָר אֵין גּוּפוֹ כָּפוּף וְאֵין מְאֻשָּׁר מִמֶּנּוּ, אָמְרוּ לוֹ מִן שְׁמַיָּא, וְכִי בָּזֶה שָׂמֵחַ וּמְאֻשָּׁר הוּא, בָּעֵת הַזֹּאת נוֹכִיחַ לוֹ 'מְאֻשָּׁר' מַהוּ, וַיַּרְפְּאוּהוּ מִצָּרַעְתּוֹ, וְשָׁב לְהַלֵּךְ בֵּין הַבְּרִיּוֹת - שֶׁכְּבָר נָתְנוּ לוֹ לְהַלֵּךְ בֵּינוֹתָם, כִּי סָר מִמֶּנּוּ הַנֶּגַע, וַתֵּרֶב שִׂמְחָתוֹ כִּי מֵעַתָּה יָכוֹל הוּא לָשׁוּב לְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים... נֶעֱנוּ

בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל, וְכִי בָּזֶה 'רָבְתָה שִׂמְחָתְךָ' - לְחַזֵּר עַל הַפְּתָחִים, אָנָן נַרְבֶּה שִׂמְחָתְךָ בֶּאֱמֶת, הִכְנִיס הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּלֵב אֶחָד מִיִּדִידָיו לְהַלְווֹתוֹ 'סְכוּם הָגוּן' וּמְכֻבָּד, שֶׁבּוֹ הֶעֱמִיד אֶת כָּל עֶסְקָיו לְשֶׁעְבַּר עַל מְכוֹנָם כְּבַתְּחִלָּה, וְחָזַר לַעֲשִׂירוּתוֹ יוֹתֵר מִתְּחִלָּה, עַתָּה כְּבָר יָדַע הֵיטֵב 'לְהִיוֹת שָׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ', לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבֵּחַ עַל כָּל אֲשֶׁר לוֹ.

עח. יש לחשש מלבקש מצב אחר מהמצב הקים / ספור

פַּעַם נִכְנְסוּ אֶל הרה"ק רַבִּי אַבְרָהָם 'הַמַּלְאָךְ' זי"ע (מובָא ג"כ בְּשֵׁם הרה"ק הַ'דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל' מִסְּלָאנִים זי"ע שֶׁמַּעֲשֶׂה זֶה הָיָה אֵצֶל מָרָן הַבַּעַשֵׁ"ט הַק' זי"ע) שְׁנֵי יְדִידִים, זֶה שְׁפַךְ אֶת מַר לִבּוֹ עַל כִּי 'אִשָּׁה רָעָה' בְּחֶלְקוֹ הַמַּשְׁבִּיעַתּוּ מְרוֹרִים וּמַרְוָה אוֹתוֹ לַעֲנָה, וּבִרְצוֹנוֹ לְקַיֵּם בָּהּ מִצְוַת 'גֵּרוּשִׁין', וְזֶה שָׁפַךְ אֶת מַר לִבּוֹ עַל 'עֶסְקָיו' הַהוֹלְכִים וּמִתְדַּרְדְּרִים מַטָּה מַטָּה, עַד שֶׁנֶּהֱפַךְ לְבַעַל חוֹב גָּדוֹל, הַנּוֹשִׁים אֵין נוֹתְנִים לוֹ מָנוֹחַ בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וּכְבָר אֵין בְּכֹחוֹ לִסְבֹּל עוֹד הַחוֹבוֹת וְכָל הַמִּסְתַּעֵף מִזֶּה... לָכֵן בִּרְצוֹנוֹ לִמְכֹּר אֶת כָּל בֵּית מִסְחָרוֹ, וְתִנָּצֵל נַפְשׁוֹ לְכָל הַפָּחוֹת מִן הַחוֹבוֹת הָאַדִּירִים הָרוֹבְצִים עָלָיו. לִשְׁנֵיהֶם עָנָה הַ'מַּלְאָךְ', לָרִאשׁוֹן אָמַר שֶׁלֹּא לְגָרֵשׁ אֶת הָאִשָּׁה, וּלְרֵעֵהוּ אָמַר שֶׁלֹּא לִמְכֹּר אֶת בֵּית מִסְחָרוֹ... כַּעֲבֹר חֹדֶשׁ יָמִים חָזַר אֶחָד מֵהֶם לִפְנֵי הַ'מַּלְאָךְ', לְבַקְּשׁוֹ שֶׁיְּרַעֲיֵשׁ עוֹלָמוֹת וְיעוֹרֵר רַחֲמִים עַל חֲבֵרוֹ 'בַּעַל הַמִּסְחָר' כִּי חֹלִי חָזָק תָּקְפוֹ וְהוּא נִמְצָא בֵּין חַיִּים לְ... שְׁאָלוֹ הַ'מַּלְאָךְ', מָה עִם בֵּית הַמִּסְחָר, וַיַּעַן הָאִישׁ - הוּא מְכָרָם לַאֲחֵרִים בְּסְכוּם הָגוּן וּבָזֶה בָּאָה הָרְוָחָה לְבֵיתוֹ, אָמַר לוֹ הַ'מַּלְאָךְ' הִיא הַנּוֹתֶנֶת, כַּאֲשֶׁר בָּאתֶם בַּחֹדֶשׁ הֶעָבָר - וּשְׂטַחְתֶּם בְּפָנַי אִישׁ אִישׁ אֶת צָרָתוֹ, רָאִיתִי בִּשְׂמֵי רוּם שֶׁשְּׁנֵיכֶם לֹא מוֹפִיעִים בְּ'סֵפֶר הַחַיִּים' וּכְבָר נִגְזְרָה מִיתָה עֲלֵיכֶם, אַךְ כַּאֲשֶׁר שָׂמַעְתִּי שֶׁיֵּשׁ לְךָ 'אִשָּׁה רָעָה' וּבָזֶה נִכְלָל הַנֵּךְ בִּכְלַל אֵלּוּ שֶׁ'חַיֵּיהֶם אֵינָם חַיִּים' (ביצה לב:), וְכֵן יְדִידְךָ אֲשֶׁר חוֹבוֹתָיו רַבּוּ לְמַעְלָה רֹאשׁ, וְאַף הוּא בִּכְלַל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ (ערובין מא:) שְׁלֹשָׁה אֵינָם רוֹאִין פְּנֵי גֵּיהִנּוֹם (כִּי כְּבָר עָבְרוּ בְּחַיֵּיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה 'שִׁבְעָה מְדוֹרֵי גֵּיהִנּוֹם') 'דִּקְדּוּקֵי עֲנִיּוּת' ... וְיֵשׁ אוֹמְרִים אִשָּׁה רָעָה, וְעוֹד אָמְרוּ (נדרים ס"ג:) 'עָנִי חָשׁוּב כְּמֵת', עַל כֵּן יַעֲצָתִי לָכֶם לְהִתְחַזֵּק עִם הַצָּרָה, וְלֹא לִבְרֹחַ מִמֶּנָּה, וְכָךְ תִּשָּׁאֲרוּ בַּחַיִּים, וְאָכֵן, אַתָּה לֹא גֵּרַשְׁתָּ, אָזַי 'מִתּוֹךְ הַצָּרָה הִמְצִיאֲךָ הַבּוֹרֵא פְּדוּת וּרְוָחָה' - שֶׁחַיֶּיךָ נִשְׁאֲרוּ לְךָ לִפְלֵטָה, אַךְ רַעֲךָ שֶׁלֹּא עָמַד בְּזֶה הַנִּסָּיוֹן, וְנִתְפַּתָּה לְהַפְטֵר מִ'צָּרוֹתָיו וְצָרוֹת צָרוֹתָיו', חָשַׁב שֶׁעַתָּה מַתְחִיל הוּא לִחְיוֹת, וּבֶאֱמֶת הִפְסִיד לֹא עָלֵינוּ אֶת חַיָּיו. לְדִידָן יֵאָמֵר, שֶׁפְּעָמִים נִדְמֶה לָאָדָם דְּ'חַיָּיו אֵינָם חַיִּים' בְּמַצָּבוֹ דְּהָשְׁתָּא, וְעוֹשֶׂה כָּל טַצְדְּקֵי (לְמַעְלָה מֵ'הַהִשְׁתַּדְּלוּת' הָרְאוּיָה) לָצֵאת מִמַּצָּבוֹ, עֲצָתוֹ - לְהָשִׁיב אֶל עַצְמוֹ שַׁלְוַת הַנֶּפֶשׁ, לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל שֶׁכָּל זֶה 'טוֹבַת חַיָּיו' הוּא 'יִשְׂמַח וְיָעוֹז בְּמַתַּת גּוֹרָלוֹ - כִּי הִיא חַיָּיו וְאֹרֶךְ יָמָיו'.

עט. תלוי איך מסתכלים...! / ספור

בְּעִנְיַן זֶה יְסֻפַּר, עַל הגה"ח ר' נִיסָן שְׁטִיצְבֶּעְרְג זי"ע (מֵחָסִידֵי הרה"ק הַ'יְסוֹד הָעֲבוֹדָה' זי"ע), שֶׁאַחַת מִבְּנוֹתָיו נִשְׂאָה בְּשָׁעָה טוֹבָה וּמֻצְלַחַת עִם חָתָן יֶרֶא שָׁמַיִם מֻרְבִּים, וְהִנֵּה בְּאֶמְצַע 'שִׁבְעַת יְמֵי הַמִּשְׁתֶּה' - תַּאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה מְצָאָם אָסוֹן נוֹרָא וְהֶחָתָן נִסְתַּלֵּק לְבֵית עוֹלָמוֹ, וְלֹא דַּי בְּכָךְ, נִתְבָּרֵר שֶׁהַ'כַּלָּה' תִּהְיֶה מֵעַתָּה 'עֲגוּנָה' עַד הֱיוֹתָהּ כְּבַת שְׁלֹשִׁים, כִּי אָחִיו הַיָּחִיד שֶׁל הֶ'חָתָן' הוּא אַךְ וְרַק טַלְיָא כְּבֶן אַרְבַּע שָׁנִים, וַהֲרֵי "קָטָן אֵינוֹ יָכוֹל לְקַיֵּם מִצְוֹת 'חֲלִיצָה', רַק בְּהַגִּיעוֹ לִהְיוֹת 'בֶּן י"ג לְמִצְוֹת' - תּוּכַל לְהִנָּשֵׂא לְאִישׁ אַחֵר, בְּצַעֲרוֹ כִּי רַב נִכְנַס ר' נִיסָן אֶל הַ'יְסוֹד הָעֲבוֹדָה' לִשְׁמֹעַ מֵהָרַבִּי 'מַה זֶּה וְעַל מַה זֶּה', אָמַר לוֹ הַ'יְסוֹד הָעֲבוֹדָה', הִתְבּוֹנֵן נָא מְעַט, וְתִרְאֶה שֶׁמִּן הַשָּׁמַיִם גָּזְרוּ שֶׁבִּתְוֵךְ לֹא תְּקִים בַּיִת בְּיִשְׂרָאֵל עַד הֱיוֹתָהּ בַּת שְׁלֹשִׁים, וְהִנֵּה, אִם לֹא הָיָה קוֹרֶה מַה שֶּׁקָּרָה, הֲרֵי עֲדַיִן לֹא הָיְתָה בָּאָה בִּבְרִית הָאֵרוּסִין עַד עַתָּה, וְהֵיכָן הָיְתָה מִשְׁתַּדְּלִים עֲבוּרָהּ בִּמְצִיאַת זִוּוּגָהּ הֶהָגוּן לָהּ (כְּמוֹ שֶׁכָּךְ צָרִיךְ לִהְיוֹת), כַּעֲבֹר זְמַן וְהִיא תִּתְבַּגֵּר יוֹתֵר הֱיִיתֶם מְחַזְּרִים אַחַר 'סְגֻלּוֹת' - 'בְּרוּחַ וּבְגֶשֶׁם', מִתְפַּלְּלִים וּמַעְתִּירִים, מַרְעִישִׁים עוֹלָמוֹת, וּמְבַקְּשִׁים מִכָּל מִי אֲשֶׁר 'רֵיחַ שַׁדְּכָנוּת' בּוֹ שֶׁיָּבִיא אֵיזֶה 'הַצָּעָה', וּמֶה הָיוּ הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת - בִּתּוֹ שֶׁל זֶה אֵינָהּ נִשֵּׂאת, מִן הַסְּתָם חֶסְרוֹנוֹת יֵשׁ בָּהּ, בַּלֵּילוֹת הָיִיתָ מִתְהַפֵּךְ מִצַּד לְצַד מֵרֹב דְּאָגָה וְיָגוֹן... עַד שֶׁלְּבַסּוֹף בְּהַגִּיעָהּ לִ'שְׁלֹשִׁים' תִּמְצָא אֶת זִוּוּגָהּ... אֲבָל חַס רַחֲמָנָא עֲלֵיכֶם, וּמָנַע מִכֶּם אֶת כָּל הַתְּלָאָה הַנִּזְכֶּרֶת, וּמַעַתָּה תָּנוּחוּ בְּשָׁלוֹם וּבְשַׁלְוָה, עַד שֶׁיָּבוֹא הַ'אַח הַחוֹלֵץ' לְכָלֵל עֹל תּוֹרָה וּמִצְוֹת, יַעֲשׂוּ 'חֲלִיצָה' וְתִנָּשֵׂא מִיָּד לְהָרָאוּי לָהּ בְּשָׁעָה טוֹבָה וּמֻצְלַחַת, וְתַעֲמִיד דּוֹרוֹת יְשָׁרִים מְבֹרָכִים, מִתּוֹךְ בַּרְיוּת גּוּפָא וּנְהוֹרָא מַעַלְיָא.

פ. הכרת הטוב - עד היכן...? / ספור

סִפֵּר לִי יְהוּדִי, שֶׁבְּחֹדֶשׁ אָב שְׁנַת תשס"ח, נָסַע רַבִּי מִיכָל יְהוּדָה לֶפְקוֹבִיץ עִם מִשְׁפַּחְתּוֹ לָנוּחַ בְּמוֹשָׁב בַּר יוֹחַאי.

בְּאוֹתוֹ זְמַן נִצְרְכָה הָרַבָּנִית שֶׁיִּרְאֶה אוֹתָהּ רוֹפֵא, וְאָכֵן הַדּוֹקְטוֹר שֶׁהִתְבַּקֵּשׁ - בָּא בְּשִׂמְחָה רַבָּה לְטַפֵּל בְּרַבָּנִית.

אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, כָּתַב רַבִּי מִיכָל יְהוּדָה מִכְתָּב תּוֹדָה בִּכְתַב יָדוֹ, מִכְתָּב אָרֹךְ וְיָפֶה, וּבִקֵּשׁ שֶׁיַּעֲשׂוּ זֹאת בְּהַטְבָּעָה, בְּאֹפֶן מְכֻבָּד מְאֹד, וְיָבִיאוּ לַדּוֹקְטוֹר.

וְלֹא הִסְתַּפֵּק בָּזֶה. לִפְנֵי כְּשָׁנָה, אוֹתוֹ דּוֹקְטוֹר חִתֵּן אֶת בִּתּוֹ, וּבְיַחַד עִם הֶחָתָן הַמְיֻעָד נִכְנַס לְבֵית רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה רַבִּי מִיכָל יְהוּדָה זַצ"ל לְהַזְמִינוֹ לַחֲתֻנָּה. לִפְנֵי שֶׁנִּכְנְסוּ אָמַר הַנִּכָּד לַדּוֹקְטוֹר כִּי לֹא נִרְאֶה לוֹ שֶׁהַדָּבָר מְצִיאוּתִי, מִפְּנֵי שֶׁכְּבָר לְמַעְלָה מֵחָמֵשׁ שָׁנִים שֶׁהַסַּבָּא אֵינוֹ יוֹצֵא לַחֲתֻנּוֹת, חוּץ מֵחֲתֻנּוֹת שֶׁל נְכָדִים.

כְּשֶׁנִּכְנַס הַדּוֹקְטוֹר וַחֲתָנוֹ הַמְיֻעָד, קִבְּלָם רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה בִּמְאוֹר פָּנִים, וְשׂוֹחֵח עִמָּם בַּחֲבִיבוּת, אָז הֵעֵז הַדּוֹקְטוֹר וְאָמַר לְרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁהָיָה שָׁמֵחַ אִם רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הָיָה בָּא לַחֲתֻנָּה, וּמִיָּד אָמַר רַבִּי מִיכָל יְהוּדָה: "בְּסֵדֶר, אָבוֹא".

נֶכְדּוֹ, שֶׁהָיָה נוֹכֵחַ בַּמָּקוֹם, הִתְפַּלֵּא מְאֹד וְאָמַר: "סַבָּא, הוּא מְדַבֵּר עַל חֲתֻנָּה..."

וְרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה עָנָה: "כֵּן, אֲנִי יוֹדֵעַ וַאֲנִי אָבוֹא", וְהוּא בָּא וְקִבֵּל בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, וַאֲפִלּוּ רָקַד מִתַּחַת לַחֻפָּה לִכְבוֹד הֶחָתָן וְהַכַּלָּה!

לְלַמְּדֵנוּ מֻשָּׂגִים מְרוֹמָמִים יוֹתֵר שֶׁל הַכָּרַת הַטּוֹב, כְּפִי שֶׁהִתְבַּטֵּא אוֹתוֹ דּוֹקְטוֹר, שֶׁרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה זַצַ"ל עֲבוּרוֹ הוּא "הָרַב שֶׁל הַכָּרַת הַטּוֹב"!

בַּגְּמָרָא מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין (לא ע"ב) מְסֻפָּר: "רַב יוֹסֵף, כִּי הֲוָה שָׁמַע קָל כַּרְעָא דְּאִמֵּיהּ [-כְּשֶׁשָּׁמַע קוֹל פְּסִיעוֹתֶיהָ שֶׁל אִמּוֹ], אָמַר: אֵיקוּם מִקַּמֵּי שְׁכִינָא דְּאַתְיָא [-אָקוּם מִפְּנֵי הַשְּׁכִינָה שֶׁבָּאָה לְכָאן]".

וְצָרִיךְ לְהָבִין: נְכוֹן, הוּא מְצֻוֶּה לְכַבֵּד אֶת אִמּוֹ, אַךְ מִכָּאן וְעַד לְדֻמּוֹת זֹאת לַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה הַמֻּרְחָק גְּדוֹל! הֲיַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁכִּבּוּד אֵם הוּא כִּנְתִינַת כָּבוֹד לַשְּׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה?!

אָמְנָם, עַל פִּי דִּבְרֵי הַ"חִנּוּךְ" שֶׁהֻזְכְּרוּ לְעֵיל יִתָּכֵן לוֹמַר, שֶׁעַל יְדֵי שֶׁאָדָם מַכִּיר טוֹבָה וּמְכַבֵּד אֶת אִמּוֹ כָּרָאוּי, הוּא מַגִּיעַ גַּם לְכַבֵּד אֶת הַשְּׁכִינָה וְלִשְׁמֹר אֶת כָּל הַמִּצְוֹוֹת. עַל כֵּן אָמַר רַבִּי יוֹסֵף: "אֵיקוּם מִקַּמֵּי שְׁכִינָה".

פא. המודה לה' על טובותיו, אינו אוכל שכרו בעולם הזה

כָּתַב הַ"חוֹבוֹת הַלְּבָבוֹת" בְּשַׁעַר הַבִּטָּחוֹן פֶּרֶק ד': שֶׁיִּבְטַח בַּה' שֶׁיַּנְחִילֵנוּ עוֹלָם הַבָּא שֶׁנִּתַּן בְּתוֹרַת חֶסֶד לַכֹּל, וְאַחַד הַחֲסִידִים הָיָה אוֹמֵר: אִם יַעֲשׂוּ עִם הָאָדָם חֶשְׁבּוֹן מְדֻיָּק כַּמָּה הוּא חַיָּב לֵאלֹקִים עַל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה לוֹ, אַף אָדָם לֹא יוּכַל לְהַגִּיעַ לִשְׂכַר עוֹלָם הַבָּא אִם לֹא עַל יְדֵי חֶסֶד ה'. לָכֵן אַל תִּבְטְחוּ עַל מַעֲשֵׂיכֶם אֶלָּא בִּטְחוּ עַל חַסְדֵי הָאֵלֹקִים, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ.

וְהַסִּבָּה לָכָךְ, שֶׁשְּׂכַר עוֹלָם הַבָּא הוּא בְּתוֹרַת חֶסֶד, וְרַחוֹק שֶׁיַּגִּיעַ לָאָדָם מִצַּד הַדִּין, אַף שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִצְוֹוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי בָּזֶה שֶׁאָדָם נֶהֱנֶה מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וּמִתְעַנֵּג בּוֹ, אוֹכֵל שְׂכָרוֹ כָּאן. אִם כֵּן מָה הֵעֵצָה שֶׁיִּזְכֶּה הָאָדָם לָעוֹלָם הַבָּא? וְנִרְאֶה שֶׁהֵעֵצָה הַנִּפְלָאָה הִיא לִהְיוֹת מוֹדֶה לַה' עַל כָּל טוֹבוֹתָיו. וְנַסְבִּיר זֹאת בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם.

מַהוּת הַהוֹדָאָה לַה' פִּרוּשָׁהּ שֶׁאָדָם אוֹמֵר לַה' יִתְבָּרַךְ: "רִבּוֹן הָעוֹלָמִים, מוֹדֶה אֲנִי לְךָ עַל חַסְדְּךָ שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּדִי, עַל אַף שֶׁלֹּא מַגִּיעַ לִי וּבְתוֹרַת חֶסֶד וּנְדָבָה הִתְחַסַּדְתָּ עִמִּי וְהֵיטַבְתָּ לִי". וְהוּא פָּשׁוּט, שֶׁהֲרֵי פּוֹעֵל שֶׁעָבַד עִם מַעֲבִידוֹ וְיָגַע בַּעֲבוֹדָתוֹ וּלְבַסּוֹף מְקַבֵּל שְׂכָרוֹ, אֵין לוֹ סִבָּה לְהוֹדוֹת לְמַעֲבִידוֹ, שֶׁהֲרֵי אֶת שְׂכָרוֹ נוֹטֵל בְּדִין וּבְצֶדֶק. וְאִדְּרַבָּה: יֵשׁ לַמַּעֲבִיד לְהוֹדוֹת לוֹ. אוּלָם כְּשֶׁאָדָם מוֹדֶה לְהַקָּבָ"ה עַל חַסְדּוֹ, מוֹדֶה בָּזֶה שֶׁאֵין מַגִּיעַ לוֹ מִצַּד הַדִּין.

דְּאִלּוּ הָיָה מַגִּיעַ לוֹ מִצַּד הַדִּין בַּפֹּעַל עַל שְׂכָרוֹ, אֵין סִבָּה לְהוֹדוֹת כַּנַּ"ל. וְאִם כֵּן, בָּזֶה שֶׁמּוֹדֶה, הֲרֵי הוּא כְּאוֹמֵר שֶׁעַל אַף שֶׁאֵין מַגִּיעַ לוֹ, הִתְחַסֵּד ה' עִמּוֹ, וְלָכֵן מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה נוֹהֵג בּוֹ הַקָּבָ"ה: כְּשֵׁם שֶׁהוּא רָאָה אֶת טוֹבוֹת ה' וַחֲסָדָיו עִמּוֹ כְּמַתְּנַת חִנָּם וְלֹא חֶלֶף שְׂכַר עֲבוֹדָתוֹ. לָכֵן לֹא יְנֻקֶּה לוֹ מִשְּׂכָרוֹ בָּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁהוּא רָאָה בְּחַסְדֵי ה' כְּמַתְּנַת חִנָּם - יְקַבְּלֵם בְּחִנָּם.

אוּלָם מִי שֶׁאֵינוֹ מוֹדֶה לַה' עַל טוֹבוֹתָיו, מוֹרֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁמִּצַּד הַדִּין מַגִּיעַ לוֹ עֶבוּר מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, וְלָכֵן אֵינוֹ רוֹאֶה לְנָכוֹן לְהוֹדוֹת. וּמִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה נוֹהֵג בּוֹ הַקָּבָ"ה, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁחוֹשֵׁב שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ חֶלֶף שְׂכַר עֲבוֹדָתוֹ, הֲרֵי שֶׁיֵּשׁ לְנִכּוֹת לוֹ מִשְּׂכָרוֹ עֶבוּר טוֹבוֹת ה' עִמּוֹ, שֶׁהֵם כְּתַשְׁלוּם לְמַעֲשָׂיו לְפִי דַּעְתּוֹ. וְאִם כֵּן מַה יִּשָּׁאֵר לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא?

לְפִי זֶה הָא דְּאִיתָא בַּגְּמָרָא: "כָּל הַנַּעֲשֶׂה לוֹ נֵס, מְנַכִּין לוֹ מִזְכֻיּוֹתָיו", הַיְנוּ דַּוְקָא בְּלֹא מוֹדֶה לַה' עַל נְסָיו וְחוֹשֵׁב שֶׁמַּגִּיעַ לוֹ שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ נֵס עֶבוּר זְכֻיּוֹתָיו, וְלָכֵן מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה יִנְהֲגוּ בּוֹ וְיַחֲשִׁיבוּ לוֹ מַתָּנָה זוֹ בְּחִנָּם וְלֹא יְנַכּוּ לוֹ מִזְכֻיּוֹתָיו.

וּלְפִי זֶה יוּבַן בְּאֹפֶן נִפְלָא מַאֲמַר חַז"ל: "כָּל הַנַּעֲשֶׂה לוֹ נֵס וְאוֹמֵר שִׁירָה, זוֹכֶה שֶׁעוֹשִׂין לוֹ נֵס אַחֵר". וְיֵשׁ לְתְמֹהַּ: הֲרֵי מִי שֶׁעוֹשִׂין לוֹ נֵס, מְנַכִּין לוֹ מִזְכֻיּוֹתָיו, וְאִם כֵּן מַה שְּׂכָרוֹ שֶׁל הָאוֹמֵר שִׁירָה שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ נֵס אַחֵר, הֲלֹא בָּזֹאת מְנַכִּין לוֹ מִזְכֻיּוֹתָיו?! וּלְהָאֲמוּר יוּבַן, דְּמִי שֶׁאוֹמֵר שִׁירָה וּמוֹדֶה לַה' עַל נְסָיו, לֹא מְנַכִּין לוֹ מִזְכֻיּוֹתָיו, לְפִי שֶׁרוֹאֶה זֹאת כְּמַתְּנַת חִנָּם וּלְכָךְ מוֹדֶה עַל נִסּוֹ, וּמִשָּׁמַיִם נַמִּי מַחֲשִׁיבִין לוֹ זֹאת בְּחִנָּם מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה.

בַּאֲמִירַת "יִשְׁתַּבַּח" אָנוּ אוֹמְרִים: "הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה". וְיֵשׁ לְהָבִין מַהוּ בֵּאוּר "הַבּוֹחֵר", דְּזֶה שַׁיָּךְ כַּאֲשֶׁר יֵשׁ שְׁלִילִי וְחִיּוּבִי, כְּגוֹן: "הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל", שֶׁבָּחַר בָּנוּ וְלֹא בְּעַכּוּ"ם. אוּלָם כָּאן מַה בָּא לְשָׁלֵל בְּאָמְרוֹ: "הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה"? בְּפְנִיָּה לַבּוֹרֵא יֶשְׁנָם ב' אֲפָנִים יֵשׁ הַפּוֹנֶה לַבּוֹרֵא לְשַׁבְּחוֹ וּלְהוֹדוֹת לוֹ, וְיֵשׁ הַפּוֹנֶה עַל מְנָת לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ צְרָכָיו, וְעַל כָּךְ אָנוּ אוֹמְרִים בְּאֵיזוֹ פְּנִיָּה שֶׁל אָדָם לְבוֹרְאוֹ בּוֹחֵר הַקָּבָ"ה, וְהִיא פְּנִיָּה שֶׁפּוֹנֶה אָדָם לְבוֹרְאוֹ וּמוֹדֶה לוֹ עַל טוֹבוֹתָיו, וְזֶה נִבְחָר לוֹ יוֹתֵר מִמַּה שֶׁיִּפְנֶה אָדָם בְּבַקָּשׁוֹת וּתְחִנּוֹת אֲחֵרוֹת לְבַקֵּשׁ צְרָכָיו וְכַדּוֹמֶה. הַפְּנִיָּה שֶׁהִיא שֶׁל שֶׁבַח וְהוֹדָאָה הִיא הַנִּבְחֶרֶת וְהַמְעֻלֶּה בְּיוֹתֵר.

פב. צדיקים מודים לה'

מְסֻפָּר עַל רַבִּי אֱלִיָּהוּ לָאפִיַאן זַצַ"ל, שֶׁיּוֹם אֶחָד בָּאָה נָכְדָתוֹ לְבַקֵּר בְּבֵית הַסַּבָּא וְהַסַּבְתָּא בְּיַחַד עִם אִמָּהּ.

הַסַּבְתָּא, כְּדַרְכָּם שֶׁל סַבְתּוֹת, נָתְנָה לְנֶכְדָתָהּ סֻכָּרִיָּה.

אָמְרָה הָאֵם לְבִתָּהּ: אִמְרִי תּוֹדָה לְסַבְתָּא!"

סְנְּנָה הַנֶּכְדָּה מִבֵּין שְׂפָתֶיהָ: "תּוֹדָה, סַבְתָּא".

לְפֶתַע נִשְׁמְעָה קְרִיאַת אֲנָחָה מַבְהִילָה מֵהַסָּלוֹן: "אוֹי, אוֹי!" - זָעַק ר' אֵלִיָּה.
נִזְעֲקוּ כָּל בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה לַסָּלוֹן לְהָבִין אֶת פֵּשֶׁר הַזְּעָקָה.
"מַה קָּרָה סַבָּא?" הֵם תָּמְהוּ.
עָנָה לָהֶם הַצַּדִּיק כְּשֶׁדְּמָעוֹת בְּעֵינָיו: "הִנֵּה בַּת זוֹ אָמְרָה תּוֹדָה לֹא מֻחֶמֶת שֶׁהִיא מַרְגִּישָׁה הַכָּרַת הַטּוֹב, אֶלָּא מֻחֶמֶת שֶׁאָמְּהּ אָמְרָה לָהּ לוֹמַר. חָשַׁבְתִּי לְעַצְמִי: '...וּכְשֶׁאֲנִי אוֹמֵר 'מוֹדִים' בַּתְּפִלָּה... הַאִם אֲנִי מַרְגִּישׁ בֶּאֱמֶת הוֹדָאָה לְבוֹרֵא עוֹלָם אוֹ שֶׁמָּא אֲנִי אוֹמֵר כִּי כָּתוּב בַּסִּדּוּר שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר כָּאן "מוֹדִים"?!'
סִפֵּר הַגָּאוֹן ר' יְחֶזְקֵאל אַבְרָמְסְקִי זַצַ"ל, שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁגָּלָה לְסִיבִּיר עַל יְדֵי מַלְכוּת הָרֻשַּׁע בְּרוּסְיָה, הָיָה זֹאת בְּפֶתַע פִּתְאוֹם. הַקָּגֵ"בֵ הָאוּ לְבֵיתוֹ וְהוּא לְבוּשׁ בַּחֲלוּק בַּיִת דַּק. בַּחוּץ הִשְׁתּוֹלְלָה סוּפַת קֹר מַקְפִּיאָה, וְכָךְ לְקָחוּהוּ בְּחִפְזָה לְלֹא נְתִינַת שְׁהוּת כָּל שֶׁהִיא לְהִתְלַבֵּשׁ וּלְהַצְטַיֵּד בְּמְעִיל הַחֹרֶף.
בְּעוֹדוֹ לָבוּשׁ בֶּגֶד דַּק לְעוֹרוֹ, הוֹבִילוּהוּ לְעַרְבוֹת סִיבִּיר לְלֹא טַלִּית וּתְפִלִּין, וּלְלֹא כָּל צֵידָה לַדָּרֶךְ.
בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לְבוֹאוֹ לְסִיבִּיר, כְּשֶׁקָּם בַּבֹּקֶר וְרָצָה לוֹמַר 'מוֹדֶה אֲנִי' נִתְעַצֵּב בְּלִבּוֹ וְתָמַהּ לְעַצְמוֹ: 'הֲלֹא אֵין לִי פֹּה שׁוּם דָּבָר שֶׁיָּכוֹל אֲנִי לְהוֹדוֹת עָלָיו לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, לֹא טַלִּית, לֹא תְּפִלִּין, לֹא סְפָרִים, וְלֹא בֶּגֶד רָאוּי לַקֹּר הַמַּקְפִּיא. אֶת הַכֹּל לָקְחוּ מִמֶּנִּי, וַאֲנִי אֶסְיר בֵּין הָאֲסִירִים...'
אוּלָם תֵּכֶף וּמִיָּד הִתְחַזֵּק בְּרוּחוֹ, וּמִיָּד הֵחֵל אוֹמֵר בְּרֶגֶשׁ: "אָמְנָם אֵין לִי כְּלוּם, אֶת הַכֹּל לָקְחוּ מִמֶּנִּי, אַךְ אֶת אֱמוּנָתִי בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לֹא יוּכְלוּ לָקַחַת מִמֶּנִּי לְעוֹלָם!
עַל זֶה אֲנִי קוֹרֵא בְּקוֹל וְאוֹמֵר: 'מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיָּם וְכוּ'... עַל מָה וְלָמָּה? עַל כִּי 'רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ'! כְּלוֹמַר עַל הָאֱמוּנָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּךָ!"
בְּרִבּוֹת הַיָּמִים, כְּשֶׁפָּגַשׁ ר' יְחֶזְקֵאל אַבְרָמְסְקִי זַצַ"ל אֶת הרה"ק הרי"צ מִלְיוּבַאוִויטְשׁ זי"ע סִפֵּר לוֹ אֶת סִפּוּר הַ'מּוֹדֶה אֲנִי' שֶׁלּוֹ. מִשֶּׁסִּיֵּם אֶת סִפּוּרוֹ הִתְלַהֵב הרי"צ וְאָמַר לוֹ: כָּל בְּרִיאַת מָחוֹז סִיבִּיר הָיְתָה כְּדַאִית, וַאֲפִלּוּ רַק בִּכְדֵי לְהַשִּׂיג אֱמוּנָה כְּזֹאת בְּהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא" ("נוֹטְרֵי בְּרָכָה")

פג. הנהגת הרב "יסוד ושרש העבודה" במדת ההודאה

(קְטָעִים מִצְּטוּט דְּבָרָיו בְּנֶסַח הַצַּוָּאָה שֶׁלּוֹ)

חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה

הָיִיתִי נִזְהָר מְאֹד לְתֵת הוֹדָאָה וְשֶׁבַח לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ עַל כָּל מַה שֶּׁהִנִּיעַ עָלַי הֵן אֵיזֶה רָעָה רַחְמָנָא לִיצְלַן קְטַנָּה אוֹ גְּדוֹלָה מִכָּל מַה שֶּׁהַפֶּה יוּכַל לְדַבֵּר וְהַלֵּב לַחֲשֹׁב, הָיִיתִי מַצְדִּיק עָלַי אֶת הַדִּין בְּשִׂמְחָה וְנָתַתִּי לַה' יִתְבָּרַךְ גַּם כֵּן הוֹדָאָה עַל זֶה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּזֶה

הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי אַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלַי כִּי אֱמֶת עָשִׂית וַאֲנִי הִרְשַׁעְתִּי וַאֲנִי נוֹתֵן לְךָ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה עַל זֶה יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי כִּי בְּוַדַּאי לְטוֹבָתִי עָשִׂיתָ לִי סִבָּה זוֹ ע"כ.

הֵן עַל אֵיזֶה טוֹבָה קְטַנָּה אוֹ גְּדוֹלָה מִכָּל מַה שֶּׁהַפֶּה יוּכַל וְכוּ', נָתַתִּי לוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הוֹדָאָה וְשֶׁבַח עַל הַטּוֹבָה שֶׁגְּמָלַנִי הֵן עַל דְּבַר מִצְוָה שֶׁזִּמֵּן לִי ה' יִתְבָּרַךְ הֵן עַל דְּבַר הָרְשׁוּת כְּפִי שֶׁאֲבָאֵר כַּמָּה עִנְיָנִים בְּעֶזְרַת ה', וּבְוַדַּאי כָּל אָדָם מֻזְהָר עַל זֶה, וְהִיא מִשְׁנָה מְפֹרֶשֶׁת בְּפֶרֶק ט' דִּבְרָכוֹת, חַיָּב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, לְבַד פֵּרוּשׁ הַבַּרְטְנוּרָא שֶׁפֵּרֵשׁ שֶׁקָּאֵי גַּם עַל הַשִּׂמְחָה, פִּשְׁטוּת הַמִּשְׁנָה עַל כָּל פָּנִים שֶׁחַיָּב הָאָדָם לִתֵּן שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לַה' יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַבָּא עָלָיו גַּם עַל הָרָעָה, וּפְשִׁיטָא עַל הַטּוֹבָה כִּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, מַשְׁמָעוּתוֹ שֶׁהוּא דָּבָר פָּשׁוּט שֶׁחַיָּב לְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה, אֶלָּא אַשְׁמְעִינָן שֶׁחַיָּב לְבָרֵךְ גַּם עַל הָרָעָה.

וְהַיְיוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת יָעִיד עָלַי בָּנַי אֲהוּבַי שֶׁמִּלִּבַּד הַחִיּוּב מֵהַמִּשְׁנָה הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהִיא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי עֲבַדְתִּי עֲבוֹדָה זוֹ בְּתָמִידוּת מִגֹּדֶל אַהֲבַת ה' יִתְבָּרַךְ שֶׁהָיְתָה תְּקוּעָה בְּלִבִּי בְּתָמִידוּת נָתַתִּי לוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה הוֹדָאוֹת וּשְׁבָחִים בְּתָמִידוּת הֵן עַל הָרָעוֹת וְהֵן עַל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה עִמִּי. וְעַתָּה אַצִּיג לָכֶם בָּנַי אֲהוּבַי כַּמָּה דְּבָרִים מַה שֶּׁתַּעֲלֶה עַל דַּעְתִּי, וּמֵהֶם תַּקִּישׁוּ מֵעַצְמְכֶם אֶל הַדּוֹמֶה וְאֶת הַדּוֹמֶה לַדּוֹמֶה, כִּי רַבִּים הֵם וְאִי אֶפְשָׁר לְפָרְטָם.

הוֹדָאָה תְּמִידִית עַל חֶדֶר מִיחָד לַעֲבוֹדַת ה' יִתְבָּרַךְ

עַל גֹּדֶל הַטּוֹבָה שֶׁעָשָׂה לִי יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה שֶׁנָּתַן לִי חֶדֶר מְיֻחָד לַעֲבוֹדָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה מִיּוֹם עָמְדִי עַל דַּעְתִּי כַּיָּדוּעַ לָכֶם וְדָבָר זֶה יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ לְאָדָם שֶׁרוֹצֶה לִקְנוֹת שְׁלֵמוּת עוֹלָם הַזֶּה הַשָּׁפָל. לָכֵן נָתַתִּי לוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הוֹדָאָה עַל זֶה בְּכָל עֵת שֶׁעָלָה עַל דַּעְתִּי גֹּדֶל הַטּוֹבָה זוֹ אַף כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם וְהַהוֹדָאָה הָיְתָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּפֶה מָלֵא בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, אֲנִי נוֹתֵן לְךָ הוֹדָאָה גְּדוֹלָה עַל שֶׁנָּתַתָּ לִי חֶדֶר מְיֻחָד לַעֲבוֹדָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה לֹא כְּפִי מַעֲשַׂי הַטּוֹבִים רַק לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, עַד כָּאן, בְּכָל יוֹם בַּבְּרָכָה שֶׁעָשָׂה לִי כָּל צָרְכִּי נָתַתִּי גַּם כֵּן בְּמַחְשַׁבְתִּי בִּבְרָכָה זוֹ. גַּם בְּכָל עֵת שֶׁהָלַכְתִּי שַׁחֲרִית וְעַרְבִית וְהִגַּעְתִּי אֶצֶל בֵּיתִי נָתַתִּי הוֹדָאָה עֲצוּמָה בְּפֶה מָלֵא לַה' יִתְבָּרַךְ עַל זֶה בְּתָמִידוּת. וְתִזָּהֲרוּ בָּנַי אֲהוּבַי בְּהוֹדָאָה עַל זֶה גַּם כֵּן מְאֹד מְאֹד.

הוֹדָאָה תְּמִידִית עַל כֹּתֶל רָעוּעַ שֶׁלֹּא נָפַל בְּעֵת עֲבָרוֹ תַּחְתָּיו

וּבְעוֹד שֶׁדִּבַּרְתִּי בְּעִנְיַן הֲלִיכָתִי מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתִי אֶכְתֹּב גַּם כֵּן עוֹד עֲבוֹדָתִי בָּנַי אֲהוּבַי בְּעִנְיַן זֶה, וְזֶה הוּא בְּכָל עֵת שֶׁהָלַכְתִּי מִבֵּיתִי לְבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת לְבֵיתִי וְהָיִיתִי מֻכְרָח לֵילֵךְ אֶצֶל הַחוֹמָה רְעוּעָה שֶׁעוֹמֶדֶת לִפֹּל שֶׁל בֵּית הָרֵב כַּיָּדוּעַ, הִנֵּה קֹדֶם שֶׁהִגַּעְתִּי אֶצֶל הַחוֹמָה הִתְחַלְתִּי לְהִתְפַּלֵּל לַה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיַּצִּיל אוֹתִי שֶׁלֹּא תִּפֹּל הַחוֹמָה עָלַי וְלֹא עַל כָּל אָדָם שֶׁבָּרָאתָ, וְהָיִיתִי מִתְפַּלֵּל תְּפִלָּה זוֹ בַּלָּשׁוֹן הַנִּזְכָּר לְעֵיל כָּל עֵת הֲלִיכָתִי אֶצֶל הַחוֹמָה

אַף כַּמָּה פְּעָמִים זֶה אַחַר זֶה, וְאַחַר שֶׁעָבַרְתִּי מֻשָּׁךְ הַחוֹמָה נָתַתִּי הוֹדָאָה לַה' יִתְבָּרַךְ שֶׁהִצִּיל אוֹתִי מִנְּפִילַת הַחוֹמָה עָלַי בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי אֲנִי נוֹתֵן שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לְךָ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ שֶׁהִצַּלְתָּ אוֹתִי שֶׁלֹּא נָפְלָה הַחוֹמָה עָלַי, עַד כָּאן. וְכֵן בְּכָל עֵת הִצְטָרְכוּת הֲלִיכָתִי אֵצֶל הַחוֹמָה הַנַּ"ל אַף כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם הָיִיתִי מִתְפַּלֵּל הַתְּפִלָּה הַנַּ"ל גַּם הַהוֹדָאָה כַּנַּ"ל.

הוֹדָאָה עַל אִגֶּרֶת שְׁלוֹמִים שֶׁנִּשְׁלְחָה

בְּכָל עֵת שֶׁהִגִּיעָה אֵלַי אִגֶּרֶת שָׁלוֹם מֵאִתְּכֶם בָּנַי אֲהוּבַי אוֹ עַל הַשְּׁמוּעָה לְבַד שֶׁשָּׁמַעְתִּי מִבְּרִיאוּתְכֶם הַטּוֹב נָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לַה' יִתְבָּרַךְ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי אֲנִי נוֹתֵן שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לְךָ יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ שֶׁבִּשַּׂרְתַּנִי בְּשׂוֹרָה טוֹבָה מִבְּרִיאוּת בָּנַי וּבְנֵי בָּנַי.

גַּם בְּעֵת שֶׁרָאִיתִי אוֹ הֵבַנְתִּי בְּשִׂכְלִי שֶׁאַתֶּם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' יִתְבָּרַךְ בְּכָל דָּבָר שֶׁהֵבַנְתִּי שֶׁמַּגִּיעַ מֵאִתְּכֶם נַחַת רוּחַ לַה' יִתְבָּרַךְ מִדָּבָר זֶה נָתַתִּי שֶׁבַח וְהוֹדָאָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה עַל בְּחִירַתְכֶם הַטּוֹב בְּדַרְכֵי ה' יִתְבָּרַךְ וּבְהֵפֶךְ לֹא אוּכַל לְהַמְשִׁיל לָכֶם אֶת גֹּדֶל הַצַּעַר שֶׁגָּרַמְתֶּם לִי ה' יִתְבָּרַךְ יַצִּילְכֶם מֵהָעֹנֶשׁ עַל זֶה לְבַד.

הוֹדָאָה עַל בִּגְדֵי שַׁבָּת

כְּשֶׁלָּבַשְׁתִּי בְּעֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ סָמוּךְ לְמִנְחָה בִּגְדֵי שַׁבָּת נָתַתִּי לַה' יִתְבָּרַךְ הוֹדָאָה גְּדוֹלָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּפֶה מָלֵא בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ, אֲנִי נוֹתֵן לְךָ הוֹדָאָה עַל שֶׁנָּתַתָּ לִי בְּגָדִים חֲשׁוּבִים לִכְבוֹד שַׁבַּת קֹדֶשׁ לֹא כְּפִי מַעֲשַׂי הַטּוֹבִים רַק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים וַחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים ע"כ. כִּי חָשַׁבְתִּי בְּדַעְתִּי כַּמָּה צַדִּיקִים גְּדוֹלִים שֶׁאֵין עֶרְכִּי מַגִּיעַ לְקִרְסֻלֵּיהֶם חֲסֵרִים מִבְּגָדִים כְּאֵלֶּה וְחָשַׁבְתִּי בְּלִבִּי שֶׁוַּדַּאי מִנִּיעַת הַהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם עַל זֶה לְמֶרֶד וּלְמַעַל חַס וְחָלִילָה, וְאָמַרְתִּי הוֹדָאָה הַנַּ"ל כַּמָּה פְּעָמִים בְּעֵת לְבִישַׁת הַבְּגָדִים.

הוֹדָאָה מְיֻחֶדֶת עַל בִּגְדֵי חֹל וְחֹרֶף

גַּם בַּחֹל בְּעֵת לְבִישַׁת בִּגְדֵי חֹל הַחֲשׁוּבִין לַחֹל הוֹדֵיתִי הוֹדָאָה הַנַּ"ל.

גַּם הָיְתָה לִי בִּימוֹת הַחֹרֶף בֶּגֶד מִצֶּמֶר כְּבָשִׂים חַם מְאֹד וּבְכָל עֵת שֶׁלָּבַשְׁתִּי אוֹתוֹ נָתַתִּי הוֹדָאָה לַה' יִתְבָּרַךְ עַל שֶׁנָּתַן לִי בֶּגֶד זֶה כִּי שִׁעֲרִתִּי בְּוַדַּאי בְּהֶעְדֵּר בֶּגֶד זֶה מֵאֵתַי יַגִּיעַ לִי צַעַר גָּדוֹל מִקְּרִירוּת.

הוֹדָאָה עַל שֶׁהֶחֱזִיק הַגּוּף לִהְיוֹת נָקִי בִּשְׁעַת הַתְּפִלָּה

הִנֵּה מֵחֲמַת הָאֲרָכָתִי בִּתְפִלַּת י"ח לֹא הִגַּעְתִּי עַל פִּי רֹב לַעֲנוֹת קְדֻשָּׁה עִם הַצִּבּוּר גַּם אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא אַחַר תְּפִלַּת י"ח בְּעַרְבִית וְכֵיוֹצֵא, וְהָיָה לִי מִזֶּה צַעַר גָּדוֹל, וּבְעֵת שֶׁהִגַּעְתִּי לַעֲנִית קְדֻשָּׁה אוֹ אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא עִם הַצִּבּוּר נָתַתִּי תֹּכֶף בְּמַחְשַׁבְתִּי הוֹדָאָה עֲצוּמָה לַה' יִתְבָּרַךְ עַל זֶה שֶׁזִּכָּה אוֹתִי הוֹדָאָה זוֹ גַּם כֵּן.

הִנֵּה הָיָה רְגִילוּתִי לֵילֵךְ בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה לַחוּץ לִנְקָבִים קְטַנִּים וּבִפְרָט בְּעֵת הַאֲרָכַת הַתְּפִלָּה הַיְנוּ בְּשַׁבַּת קֹדֶשׁ וְהָיָה לִי מִזֶּה צַעַר גָּדוֹל, וְלִפְעָמִים לֹא הֶצְרַכְתִּי לָזֶה כָּל עֵת הַתְּפִלָּה, וְאָז הָיִיתִי נוֹתֵן לְהַשֵּׁם יִתְעַלֶּה שֶׁבַח וְהוֹדָאָה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי אֲנִי נוֹתֵן לְךָ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה שֶׁהִצַּלְתַּנִי מִבִּטּוּל תְּפִלָּה וּמֵהַצַּעַר שֶׁלֹּא הֶצְרַכְתִּי לֵילֵךְ לַחוּץ בְּאֶמְצַע הַתְּפִלָּה, עַד כָּאן.

שֶׁעָשָׂה לִי כָּל צָרְכִּי

כָּל דָּבָר שֶׁהָיִיתִי נִצְרָךְ לָזֶה מְאֹד וְהָיָה אוֹתוֹ דָּבָר אֶצְלִי הַיְנוּ שֶׁלֹּא הֶצְרַכְתִּי לְחַפֵּשׂ אַחַר אוֹתוֹ דָּבָר וְלִשְׁאֹל מֵאֲחֵרִים הָיִיתִי נוֹתֵן הוֹדָאָה בְּשִׂמְחָה לְהַשֵּׁם יִתְעַלֶּה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ אֲנִי נוֹתֵן שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לְךָ שֶׁנָּתַתָּ לִי כָּל צָרְכִּי וְהָיִיתִי כּוֹפֵל הוֹדָאָה זוֹ בְּפֶה מָלֵא בְּשִׂמְחָה כַּמָּה פְּעָמִים זֶה אַחַר זֶה.

גַּם בִּדְבַר הָרְשׁוּת וּבְדָבָר קַל הַיְנוּ בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לִקְנוֹת אֵיזֶה דָּבָר, אַף דָּבָר שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב כָּל כָּךְ, וְהָיָה בְּיָדִי הַמָּעוֹת לִקְנוֹת זֶה כִּי חָשַׁבְתִּי בְּדַעְתִּי כַּמָּה צַדִּיקִים גְּדוֹלִים שֶׁאֵין עֶרְכִּי מַגִּיעַ לְקַרְסֻלֵּיהֶם וְאֵין יָדָם מַשֶּׂגֶת לִקְנוֹת צָרְכֵיהֶם אַף דָּבָר קַל בְּכַמָּה גְּדוֹלִים, וַאֲנִי אֵינֶנִּי חָסֵר מִכֹּל.

גַּם עַל הַנַּעַר שֶׁהָיָה מְזֻמָּן אֶצְלִי בִּתְמִידוּת לְאֵיזֶה שְׁלִיחוּת וְכֵיוֹצֵא וּבִפְרָט בְּדָבָר גָּדוֹל הַיְנוּ כְּשֶׁנִּסְעְתִּי לְאֵיזֶה דֶּרֶךְ וְלֹא הֶצְרַכְתִּי לִשְׁאֹל בְּנָדִים מֵאֲחֵרִים וּשְׁאָר צָרְכֵי הַדֶּרֶךְ.

וְכָל שֶׁכֵּן בִּדְבַר מִצְוָה הַיְנוּ בְּעֵת שֶׁהָיִיתִי צָרִיךְ לִקְנוֹת צְמוּקִים עַל יֵין קִדּוּשׁ לְשַׁבָּת וְהָיָה מְזֻמָּן בְּיָדִי כַּמָּה גְּדוֹלִים עַל זֶה גַּם בְּעֵת קְנִיַּת חוּטֵי צִיצִית וְכֵיוֹצֵא.

וְכָל שֶׁכֵּן בְּדָבָר גָּדוֹל הַיְנוּ לִקְנוֹת תְּפִלִּין וּדְבָרִים יְקָרִים. גַּם בְּעֵת קְנִיַּת הָאֶתְרוֹג שֶׁל מִצְוָה קֹדֶם לֻלָּב וְהָיָה בְּיָדִי כַּמָּה זְהוּבִים עַל זֶה עַל כָּל הַנַּ"ל וְכֵיוֹצֵא הָיִיתִי נוֹתֵן הוֹדָאָה עַל זֶה לְהַשֵּׁם יִתְעַלֶּה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה כַּנַּ"ל.

גַּם עַל הַמַּשְׁחֶזֶת שֶׁהָיְתָה מְזֻמֶּן אֶצְלִי לְשָׁחֵז עָלֶיהָ הַסַּכִּין בְּכָל עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ הָיִיתִי נוֹתֵן הוֹדָאָה עַל זֶה לְהַשֵּׁם יִתְעַלֶּה בְּכָל עֶרֶב שַׁבַּת קֹדֶשׁ בְּעֵת הַשְׁחָזָה שֶׁנָּתַן לִי מִצְוָה זוֹ כָּל צָרְכִּי.

לָכֵן בָּנַי אֲהוּבַי בְּבַקָּשָׁה מִכֶּם מְאֹד מְאֹד שֶׁתִּזָּהֲרוּ גַּם אַתֶּם בָּעֲבוֹדָה הָרָמָה זוֹ וְאָז בְּוַדַּאי תֵּצְאוּ בְּפִיכֶם כַּמָּה עֲשָׂרוֹת הוֹדָאוֹת בְּכָל יוֹם לְיוֹצְרֵנוּ וּבוֹרְאֵנוּ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה זִכְרוֹ לָעַד.

הוֹדָאָה עַל כָּל שֶׁאִיפַּת טַבָּק

גַּם בְּעֵת שֶׁשָּׁאַפְתִּי טַאבַּ"ק נָתַתִּי בְּמַחְשַׁבְתִּי שְׁתֵּי הוֹדָאוֹת לְהַשֵּׁם יִתְעַלֶּה: הוֹדָאָה א' שֶׁנָּתַן לִי כָּל צָרְכִּי כִּי חָשַׁבְתִּי בְּדַעְתִּי כַּמָּה אֲנָשִׁים צַדִּיקִים גְּדוֹלִים שֶׁאֵין עֶרְכִּי מַגִּיעַ לְקַרְסֻלֵּיהֶם וְהֵם אֶבְיוֹנִים גְּדוֹלִים שֶׁהֻרְגְּלוּ בְּטַאבַּ"ק בְּיוֹתֵר אַךְ אֵינָם מַשִּׂיגִים לִפְרוּטָה יְתֵרָה לִקְנוֹת וּמַשִּׂיג אֲנִי צַעֲרָם בְּשָׁעָה שֶׁהֻרְגְּלוּ לִשְׁאֹף וְאֵין לָהֶם בְּאוֹתוֹ שָׁעָה מֵחֲמַת חֶסְרוֹן כִּיס וַאֲנִי בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לֹא נֶחְסַר זֶה לִי מֵעוֹלָם וְאֵיךְ לֹא אֶתֵּן לַה' יִתְבָּרַךְ הוֹדָאָה עַל זֶה

בְּעֵת שֶׁנָּתַן לִי כָּל צָרְכִי מַה שֶּׁלֹּא נָתַן לְאָדָם שֶׁטּוֹב מִמֶּנִּי. וְהוֹדָאָה ב' נָתַתִּי בְּמַחְשַׁבְתִּי בָּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ לִכְבוֹדְךָ בָּרָאתָ שֶׁיֵּהָנוּ מֵהֶם בְּרִיּוֹתֶיךָ, עַד כָּאן. וְשָׁמַחְתִּי אָז בֶּאֱלֹהוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ לָעַד בַּהֲנָאַת בְּרִיאָה זוֹ כִּי חָשַׁבְתִּי בְּדַעְתִּי שֶׁבְּוַדַּאי יִהְיֶה זֶה לְמֶרֶד וּלְמַעַל חַס וְחָלִילָה לֵהָנוֹת מִבְּרִיאַת יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְלֹא אֶתֵּן לוֹ הוֹדָאָה עַל זֶה בְּמַחְשַׁבְתִּי, וּכְבָר הִרְגִּישׁוּ בָּזֶה פּוֹסְקִים אַחֲרוֹנִים הַלֶּקֶ"ט גַּם המ"א בְּטַאבָּ"ק שֶׁשּׁוֹאֲבִין אֶת הֶעָשָׁן לְתוֹךְ פִּיהֶם וַהֲגַם שֶׁתְּקוּעַ אַהֲבַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ בְּלִבּוֹ אֵיךְ יֵהָנֶה מִכָּל מַה שֶּׁבָּרָא בְּעוֹלָמוֹ בְּלֹא הוֹדָאָה אַף בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ כִּי כָּל מַה שֶּׁבָּרָא יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ לִכְבוֹדוֹ בָּרָאוֹ. לָכֵן בָּנַי אֲהוּבַי יָדַעְתִּי שֶׁגַּם אַתֶּם רְגִילִין בָּזֶה מְאֹד וּבְעֶזְרַת ה' לֹא נָחְסַר מִכֶּם דָּבָר זֶה תִּזָּהֲרוּ מְאֹד בְּכָל עֵת שֶׁתִּשְׁאֲפוּ הַטַּאבָּ"ק לְתֵּן לָהּ' יִתְבָּרַךְ ב' הוֹדָאוֹת הַנַּ"ל: הוֹדָאָה עַל הֲנָאַת הַבְּרִיאָה וְהוֹדָאָה שֶׁנָּתַן לָכֶם כָּל צָרְכֵיכֶם בְּכָל עֵת הַצָּרֵךְ וְאָז תִּהְיוּ עוֹבְדֵי ה' בֶּאֱמֶת.

הַצְדָּקַת הַדִּין עַל כָּל צָרָה וְהֶפְסֵד אֲפִלּוּ כְּשֶׁוֶה פְּרוּטָה

עַל כָּל צַעַר וְיִסּוּרִין שֶׁאֵרַע לִי, הִצְדַּקְתִּי עָלַי הַדִּין וְאָמַרְתִּי בָּזֶה הַלָּשׁוֹן בְּשִׂמְחָה: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי אַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלַי כִּי אֱמֶת עָשִׂית וַאֲנִי הִרְשַׁעְתִּי וְכוּ' כַּנַּ"ל ע"כ הֵן בְּצַעַר הֶפְסֵד מָמוֹן הֵן עַל יְסוּרֵי הַגּוּף הַיְנוּ שֶׁהָיָה לִי כְּמַעַט בְּכָל יוֹם כְּאֵב הַשִּׁנַּיִם רַחְמָנָא לִיצְלַן אַף בְּעֵת שֶׁהָיָה הַכְּאֵב גָּדוֹל מְאֹד שֶׁלֹּא הָיָה בְּיָכְלְתִּי לִלְמֹד בְּאוֹתוֹ שָׁעָה מֻחֲמַת גֹּדֶל הַיִּסּוּרִין הָיִיתִי מַצְדִּיק עָלַי אֶת הַדִּין כְּמַעַט בְּכָל רֶגַע בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: וְאַתָּה צַדִּיק וְכוּ' וּבְעֵת הַתְּפִלָּה בְּמָקוֹם שֶׁאֵין לְהַפְסִיק הָיִיתִי מַצְדִּיק עָלַי אֶת הַדִּין בְּמַחְשַׁבְתִּי וְלִבִּי בַּלָּשׁוֹן הַנַּ"ל וְכַיּוֹצֵא בְּכָל הַיִּסּוּרִין הֵן גְּדוֹל הֵן קָטָן, הַיְנוּ בְּאֵיזֶה הֲלִיכָה יִתֵּרָה שֶׁשָּׂכַחְתִּי לִטֹּל דְּבַר מָה בַּהֲלִיכָה רִאשׁוֹנָה וְהֶצְרַכְתִּי לַחֲזֹר בִּשְׁבִילָהּ וְלִטְלָהּ אַף דֶּרֶךְ מוּעָט הִצְדַּקְתִּי עָלַי הַדִּין עַל זֶה בַּלָּשׁוֹן הַנַּ"ל וְכַיּוֹצֵא בְּיִסּוּרֵי הַגּוּף. הֵן בְּהֶפְסֵד מָמוֹן אַף הֶפְסֵד מוּעָט הַיְנוּ שֶׁנָּפַל מֵחֵיקִי לָאָרֶץ הַכְּלִי שֶׁל הַטַּאבָּ"ק וְנִתְפַּזֵּר עַל הָאָרֶץ הַטַּאבָּ"ק אַף פְּחוֹת מִשֶּׁוֶה פְּרוּטָה הָיִיתִי מַצְדִּיק עָלַי אֶת הַדִּין בַּלָּשׁוֹן הַנַּ"ל וְכַיּוֹצֵא וְקָטָן הַנִּיר מֵהָכִיל לְהַצִּיג כָּל מַה שֶּׁאֵרַע לִי הֵן בְּיִסּוּרֵי מָמוֹן כַּיּוֹצֵא כַּנַּ"ל וְהַדּוֹמֶה לַדּוֹמֶה עַל כֻּלָּם הִצְדַּקְתִּי עָלַי הַדִּין כַּנַּ"ל. וְכֵן לְהֵפֶךְ עַל כָּל מַה שֶּׁהִגִּיעַ אֵלַי נַחַת וְטוֹבָה הֵן גְּדוֹלָה הֵן קְטַנָּה הָיִיתִי נוֹתֵן לָהּ' יִתְבָּרַךְ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה.

הוֹדָאָה עַל הַפְסָקָה זְמַנִּית מִכְּאֵב שִׁנַּיִם

וַאֲפָרֵט שֶׁמֵּץ מִנֻּהוּ כִּי רַבִּים הֵם וְאִי אֶפְשָׁר לְפָרְטָם הַיְנוּ בְּעִנְיַן כְּאֵב הַשִּׁנַּיִם שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל בְּעֵת שֶׁשָּׁקְטָה וְשָׁעָה מֵעָלַי הַכְּאֵב מְעַט הָיִיתִי נוֹתֵן לָהּ' יִתְבָּרַךְ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בָּזֶה הַלָּשׁוֹן: מוֹדֶה אֲנִי לְךָ יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי שֶׁשָּׁלַחְתָּ רְפוּאָה לִכְאֵבִי הַגָּדוֹל. וּבְאֶמְצַע הַתְּפִלָּה הָיִיתִי נוֹתֵן הוֹדָאָה זוֹ בַּלָּשׁוֹן הַזֶּה מַמָּשׁ בְּמַחְשַׁבְתִּי וְלִבִּי.

הוֹדָאָה עַל מְנִיעַת טִרְחָה וַאֲפִלּוּ מוּעָטֶת

וְכֵן בְּעִנְיַן הַשִּׂכְחָה שֶׁהִזְכַּרְתִּי לְעֵיל אִם נִזְכַּרְתִּי בִּזְמַן מוּעָט עַל הַדָּבָר שֶׁשָּׁכַחְתִּי לִטֹּל הַיְנוּ שֶׁלֹּא הָיָה לִי טִרְחָא כָּל כָּךְ בַּחֲזָרָתִי עַל הַדָּבָר הָיִיתִי נוֹתֵן לַהּ' יִתְבָּרַךְ שֵׁבַח וְהוֹדָאָה עַל זֶה בְּפֶה מָלֵא בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ אֲנִי נוֹתֵן לְךָ שֵׁבַח וְהוֹדָאָה עַל שֶׁהִזְכַּרְתַּנִי עַל דָּבָר זֶה תֵּכֶף, שֶׁלֹּא הִטְרַחְתַּנִי בְּטִרְחָה יְתֵרָה לַחֲזֹר עַל דָּבָר זֶה מֵאֶמְצַע הַדֶּרֶךְ אוֹ מִבֵּיתִי.

הוֹדָאָה עַל מְנִיעַת הֶפְסֵד מוּעָט אֲפִלּוּ פָּחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה

וְכֵן בְּעִנְיַן הֶפְסֵד מוּעָט שֶׁל מָמוֹן שֶׁהִזְכַּרְתִּי לְעֵיל הַיְנוּ בְּעֵת שֶׁנָּפַל מֵחֵיקִי הַכְּלִי שֶׁל הַטַּאבָּ"ק אִם לֹא הִגִּיעַ אֵלַי בְּזֶה הַנְּפִילָה שׁוּם הֶפְסֵד כְּלָל שֶׁלֹּא נִפְתַּח הַכְּלִי בִּנְפִילָתָהּ הָיִיתִי נוֹתֵן עַל זֶה לַהּ' יִתְבָּרַךְ שֵׁבַח וְהוֹדָאָה בְּפֶה מָלֵא בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: מוֹדֶה אֲנִי לְךָ יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ שֶׁהִצַּלְתַּנִי מִן הַהֶפְסֵד.

הוֹדָאָה עַל כְּלִי שֶׁנָּפַל וְלֹא נִשְׁבַּר

וְאַצִּיג לְכֶם בָּנַי אֲהוּבַי עוֹד דָּבָר אֶחָד וּמִזֶּה תִּקְּישׁוּ אֶל כָּל הַדְּבָרִים הַמִּקְרִים, הַיְנוּ אִם נִתְגַּלְגֵּל צְלוֹחִית עַל הַשֻּׁלְחָן וְקָרוֹב הָיָה לִפֹּל לָאָרֶץ וּלְהִשָּׁבֵר וְהָיִיתִי מְמַהֵר לְהַצִּילָהּ שֶׁלֹּא נָפְלָה עַל הָאָרֶץ הָיִיתִי נוֹתֵן שֵׁבַח וְהוֹדָאָה בְּפֶה מָלֵא בַּלָּשׁוֹן הַנַּ"ל וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִם נָפְלָה וְלֹא נִשְׁבְּרָה. גַּם בָּתֵּי עֵינַיִם שֶׁלִּי שֶׁנָּפְלוּ לָאָרֶץ וְלֹא נִשְׁבְּרוּ וְכֵיוֹצֵא וְהַדּוֹמֶה לַדּוֹמֶה כִּי נִתְאַמֵּת אֶצְלִי הָאֱמוּנָה שְׁלֵמָה וַאֲמִתִּית כָּל מַה שֶּׁיֵּגִיעַ לְאָדָם הֵן אֵיזֶה נַחַת וְטוֹבָה אֲפִלּוּ קְטַנָּה מְאֹד הֵן אֵיזֶה הֶפְסֵד וְיִסּוּרִין הַכֹּל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה בְּהַשְׁגָּחָתוֹ פְּרָטִית עַל כָּל אָדָם בְּכָל רֶגַע וְלֹא בְּדֶרֶךְ מִקְרֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (איכה ג'): מִי זֶה אָמַר וַתְּהִי. עַיִן פֵּרוּשׁ רַשִׁ"י כְּמַאֲמַר אֶלִיפַז הַתֵּימָנִי כִּי לֹא יֵצֵא מֵעָפָר אָוֶן (איוב ה'), וְכָמָּה פְּסוּקִים הַמּוֹרִים עַל זֶה. לָכֵן נִתְאַמֵּת אֶצְלִי בְּחִיּוּב גָּמוּר עַל כָּל טוֹבָה שֶׁהִגִּיעַנִי הֵן גְּדוֹלָה הֵן קְטַנָּה שֶׁהִיא מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה וּבְהַשְׁגָּחָתוֹ לְתֵת עָלֶיהָ שֶׁבַח וְהוֹדָאָה בַּלֵּב וּבְפֶה וּלְהֵפֶךְ עַל הַיְסוּרִין וְאֵיזֶה הֶפְסֵד הֵן גְּדוֹלָה הֵן קְטַנָּה לְהַצְדִּיק עָלַי אֶת הַדִּין.

הוֹדָאָה עַל מְצִיאַת אֲבֵדָה אֲפִלּוּ שָׁוֶה פְּרוּטָה

וְאַצִּיג לָכֶם בָּנַי אֲהוּבַי עוֹד דָּבָר אֶחָד. פַּעַם אַחַת נִתְעַלֵּם מֵאַחַת מֵעֵינַי שֶׁכָּהָה מְאוֹרָהּ כַּיָּדוּעַ לָכֶם הַמַּסָּוֶה שְׁחוֹרָה שֶׁהָיְתָה תְּלוּיָה עָלֶיהָ וְהָיִיתִי סָבוּר שֶׁנָּפְלָה עַל הָאָרֶץ בְּאֵיזֶה מָקוֹם וְנֶאֱבְדָה מֵאִתִּי וְהָיָה לִי צַעַר מִזֶּה שֶׁיִּהְיֶה לִי טֹרַח לְבַקֵּשׁ עַל אַחֶרֶת וְהָיִיתִי מַצְדִּיק עָלַי אֶת הַדִּין בַּלָּשׁוֹן הַנַּ"ל. לְאַחַר שָׁעָה נִשְׁאַתִּי הַכּוֹבַע הַתַּחְתּוֹן מֵעַל רֹאשִׁי וְנָפְלָה הַמַּסָּוֶה מֵהַכּוֹבַע שֶׁהָיְתָה נִכְנֶסֶת תַּחְתֶּיהָ וְתֵכֶף וּמִיָּד הָיִיתִי נוֹתֵן שֵׁבַח וְהוֹדָאָה לַהּ' יִתְבָּרַךְ עַל זֶה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ, אֲנִי נוֹתֵן לְךָ שֵׁבַח וְהוֹדָיָה עַל שֶׁהֶחֱזַרְתָּ לִי אֲבֵדָתִי ע"כ. גַּם פְּעָמִים הַרְבֵּה אֵרַע לִי שֶׁנֶּעֱלַם מֵעֵינַי הַכְּלִי עִם הַטַּאבָּ"ק הַיְנוּ

שֶׁשָּׂכַחְתִּי בְּאֵיזֶה מָקוֹם הִנַּחְתִּי אוֹתָהּ וְהָיָה לִי צַעַר מִזֶּה וְהִצְדַּקְתִּי עָלַי אֶת הַדִּין כַּנַּ"ל, וְאַחַר שֶׁרָאִיתִי אוֹתָהּ מֻנַּחַת בְּמָקוֹם אַחֵר נָתַתִּי לַהּ' יִתְבָּרַךְ הוֹדָאָה עַל זֶה בַּלָּשׁוֹן הַנַּ"ל שֶׁהֶחֱזִיר אֲבֵדָתִי. לָכֵן בָּנַי אֲהוּבַי עֲבוֹדָה זוֹ חִקְקוּ עַל לְבַבְכֶם וְתִזָּהֲרוּ בָּהּ מְאֹד מְאֹד כִּי עַל כָּל אֵלֶּה יָבִיא אֱלֹקִים בַּמִּשְׁפָּט עַל כָּל נֶעְלָם אִם רַע אִם טוֹב וְדַי בְּהֶעָרֶה זוֹ.

שִׂמְחָה תְּמִידִית בַּזְּכִיָּה "לִהְיוֹת עֶבֶד ה' יִתְבָּרַךְ"

בָּנַי אֲהוּבַי, כָּל הַהַנְהָגוֹת בַּעֲבוֹדוֹת יוֹצְרֵנוּ וּבוֹרְאֵנוּ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה שֶׁכָּתַבְתִּי לָכֶם עַד הֵנָּה בָּא לְאָדָם מִגֹּדֶל הַהִתְפָּאֲרוּת בִּתְמִידוּת בְּבוֹרְאֵנוּ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ לָעַד. וַאֲבָאֵר לָכֶם בָּנַי אֲהוּבַי מַהוּת הַהִתְפָּאֲרוּת וְאֵיכוּתוֹ. הֱיוֹת הָיָה בְּלִבִּי בּוֹעֵר בִּתְמִידוּת שִׂמְחָה וְחֶדְוָה עַד מְאֹד שִׂמְחָה שֶׁאֵין לְמַעְלָה הֵימֶנָּה שֶׁיֵּשׁ לִי אֱלוֹהַּ כָּזֶה שֶׁלֹּא תִּכְזַב אֱלוֹהוּתוֹ לְעוֹלְמֵי עַד כַּיָּדוּעַ לָנוּ מִתּוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה וְהַתְּמִימָה וְאַחַר שֶׁבָּרָא עוֹלָמוֹת לְאֵין מִסְפָּר וְקֵץ וְתַכְלִית שֶׁכֻּלָּם יְכִילוּ גְּדֻלָּתוֹ וְרוֹמְמוּתוֹ. וְכֻלָּם יַעַבְדוּהוּ יִשְׁבְּחוּהוּ וִירוֹמְמוּהוּ בִּתְמִידוּת כַּנּוֹדָע בָּהַר גַּם בִּי בָּשָׂר וָדָם חֶרֶשׁ מֵחַרְשֵׁי אֲדָמָה וּבָרָא אוֹתִי מִגֹּדֶל טוּבוֹ בֶּאֱלוֹהוּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בְּתוֹךְ עַם קְדוֹשׁ הַיִּשְׂרְאֵלִי שֶׁגַּם אֲנִי אַכִּיר גְּדֻלָּתוֹ וְרוֹמְמוּתוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה הַשָּׁפָל וְהַנִּבְזֶה אֶפֶס קְצָווֹ רַק מִבְּרוּאָיו. גַּם מִגֹּדֶל הָאֱמוּנָה שֶׁהֶאֱמַנְתִּי מֵמַה שֶּׁנִּמְצָא מִגֹּדֶל גְּדֻלָּתוֹ וְרוֹמְמוּתוֹ בְּתוֹרָתֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה וְהַתְּמִימָה. אַךְ אַחַר פְּטִירָתִי מֵהָעוֹלָם הַזֶּה הַשָּׁפָל גַּם אַחַר הַתְּחִיָּה אִם אֶזְכֶּה בְּמַעֲשַׂי הַטּוֹבִים אַכִּיר יוֹתֵר וְיוֹתֵר גְּדֻלָּתוֹ וְרוֹמְמוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ לָעַד וְהָיָה בָּזֶה בְּלִבִּי בִּתְמִידוּת הִתְפָּאֲרוּת גָּדוֹל שֶׁזָּכִיתִי לִהְיוֹת עֶבֶד עוֹלָם לֶאֱלוֹהַּ כָּזֶה וְהָיִיתִי מִתְפָּאֵר בְּלִבִּי בִּתְמִידוּת בֶּאֱלוֹהוּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ לָעַד. לָכֵן מִגֹּדֶל הַהִתְפָּאֲרוּת וְהַשִּׂמְחָה וְהַחֶדְוָה שֶׁהָיָה בּוֹעֵר בְּלִבִּי בִּתְמִידוּת בֶּאֱלֹהוּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה הָיָה בִּתְמִידוּת מְרֻגָּלָא בְּפִי לְהַזְכִּירוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ לָתֵת לוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ הוֹדָאָה וְשֶׁבַח בִּתְמִידוּת עַל כָּל מַה שֶּׁאֵרַע לִי הֵן עַל טוֹבָה מֻחֶמֶת שֶׁנִּתְאַמֵּת בְּלִבִּי שֶׁהַכֹּל מֵאִתּוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וּבְהַשְׁגָּחָתוֹ כַּנַּ"ל. וּבָזֶה הָיִיתִי מִתְפָּאֵר בְּלִבִּי גֹּדֶל הַהִתְפָּאֲרוּת שֶׁאֵין לְמַעְלָה הֵימֶנָּה שֶׁזָּכִיתִי לְשַׁבֵּחַ וּלְהוֹדוֹת לֶאֱלוֹהַּ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ.

גַּם מִגֹּדֶל הַהִתְפָּאֲרוּת בֶּאֱלוֹהוּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה בִּתְמִידוּת הָיָה מְרֻגָּלָא בְּפִי לְהַזְכִּירוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה בִּתְמִידוּת הָיִנוּ אֲפִלּוּ בְּעֵת שֶׁלֹּא הָיִיתִי עוֹסֵק בְּתוֹרָה וּבִתְפִלָּה אוֹ בְּמִצְוָה אָמַרְתִּי בְּפֶה מָלֵא בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה שָׁלֹשׁ תֵּבוֹת אֵלּוּ: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי אַתָּה, וְאָמַרְתִּי ג' תֵּבוֹת אֵלּוּ פְּעָמִים רַבּוֹת זֶה אַחַר זֶה מִגֹּדֶל הַתְּשׁוּקָה בֶּאֱלוֹהוּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְאַחַר ג' תֵּבוֹת אֵלּוּ אָמַרְתִּי בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יוֹצְרִי וּבוֹרְאִי אֲנִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה שֶׁאַתָּה בָּרָאתָ כָּל הָעוֹלָמוֹת עֶלְיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים עוֹלָמוֹת לְאֵין קֵץ וּמִסְפָּר וְתַכְלִית וַאֲנִי מְקַבֵּל אֱלֹהוּתְךָ הַקְּדוֹשָׁה עָלַי וְעַל בָּנַי וְעַל בְּנֵי בָנַי עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת.

גִּלּוּי מִן הַשָּׁמַיִם לַחוֹזֶה מִלּוּבְּלִין עַל גַּדְּל הַנַּחַת רוּחַ מֵעֲבוֹדַת בַּעַל יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ הָעֲבוֹדָה

וְעַיִן בַּצַּוָּאָה שֶׁל הָרַב הַקָּדוֹשׁ בַּעַל יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ הָעֲבוֹדָה מַה שֶּׁהִפְלִיא לַעֲשׂוֹת בְּזֶה הָעֲבוֹדָה שֶׁל הוֹדָאָה לַה', הַמּוֹרָה עַל אֱמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, שֶׁהָיָה רָגִיל זֶה הַצַּדִּיק לְהוֹדוֹת לַה' עַל כָּל דָּבָר קָטָן שֶׁנַּעֲשָׂה עִמּוֹ, לְמָשָׁל אִם נָפַל זְכוּכִית וְלֹא נִשְׁבַּר הוֹדָה לַה' עַל זֶה הַחֶסֶד, וּכְמוֹ אִם עָבַר תַּחַת כֹּתֶל רָעוּעַ וְלֹא נָפַל הוֹדָה לַה' עַל זֶה הַחֶסֶד, וְזֶה עֲבוֹדָה גְּדוֹלָה וְנוֹרָאָה, כַּאֲשֶׁר הֵעִיד רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ מִלּוּבְּלִין שֶׁגִּלּוּ לוֹ מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁחָשׁוּב מְאֹד אֵצֶל הַקָּבָ"ה סֵדֶר הִתְנַהֲגוּתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק הַנַּ"ל וְנִגְדָּל תְּמִימוּת לְבָבוֹ לִפְנֵי ה' כִּי הוּא הָיָה תָּמִיד מִתְנַהֵג לְהַשְׁגִּיחַ עַל זֶה הָאֱמוּנָה שֶׁל הַשְׁגָּחָה פְּרָטִית בְּכָל עִנְיָנָיו (שׁוֹמֵר אֱמוּנִים חֵלֶק א' עמ' קלה).

נָבִיא כְּמֹשֶׁה לֹא קָם - מְאֻמָּן קָם

וְכָךְ הֶמְשֵׁךְ דְּבָרָיו בַּצַּוָּאָה הַנַּ"ל: וּבְקַשְׁתִּי מְאֹד מֵהַחֲבֵרָא קַדִּישָׁא שֶׁלֹּא יְשַׁנּוּ מִמַּה שֶׁכָּתַבְתִּי וְלֹא יֵלְכוּ בָּנַי אַחַר הַמִּטָּה, וַהֲרֵינִי גּוֹזֵר וְאוֹמֵר שֶׁלֹּא יְדַבְּרוּ עָלַי שׁוּם שֶׁבַח כְּלָל, רַק אֶת הַשֶּׁבַח הַזֶּה יְדַבְּרוּ עָלַי מַה שֶּׁאֲנִי מֵעִיד עָלַי שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְהַיּוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת יוֹדֵעַ וְיָעִיד עָלַי גַּם כֵּן אַחַר פְּטִירָתִי, שֶׁהָיִיתִי מַאֲמִין בֶּאֱמוּנַת אֱלוֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעָלֶה זְכִרוֹ לָעַד מַמָּשׁ כְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה, אַךְ הוּא יָדַע בְּבֵרוּר כְּפִי גֹּדֶל עֵינֵי שִׂכְלוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא, וַאֲנִי הַשָּׁפָל בְּגֹדֶל אֱמוּנָה שְׁלֵמָה וַאֲמִתּוּת בְּרוּרָה בְּלִי שׁוּם פִּקְפּוּק וְסָפֵק כְּלָל חַ"ו, גַּם בְּבֵרוּר גָּמוּר לְפִי קָט שִׂכְלִי, וְגַם שֶׁבַח זֶה יֹאמְרוּ עָלַי. שֶׁכַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם שֶׁהָיִיתִי בָּטֵל מִלִּמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה הָיִיתִי מְקַבֵּל עָלַי אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעָלֶה (יְסוֹד וְשֹׁרֶשׁ הָעֲבוֹדָה, צַוָּאָה)

אָמַר הרה"ק בַּעַל "יְסוֹד הָעֲבוֹדָה" מִסְּלוֹנִים: כְּשֶׁיְּהוּדִי שָׂמֵחַ בַּה' יִתְבָּרַךְ וּמוֹדֶה לוֹ עַל כָּל חֲסָדָיו וְטוֹבוֹתָיו עִמּוֹ תָּמִיד, הֲרֵיהוּ נִצָּל עַל יְדֵי זֶה מֵעֲבֵרוֹת וּמִכָּל מִינֵי פְּגָעִים רָעִים. (תורת אבות", עמ' ק"ע)

פד. ידיעה נחוצה...!

רַבּוֹת קוֹרְאִים וְשׁוֹמְעִים אָנוּ אוֹדוֹת סִפּוּרֵי יְשׁוּעוֹת נִפְלָאִים בְּעִקְבוֹת הַהוֹדָיָה לַה', אַךְ הִרְגַּשְׁנוּ שֶׁמֻּחְטָתֵנוּ וּמִן הָרָאוּי לְסַיֵּג אֶת הַדְּבָרִים וּלְהַעֲמִידָם עַל אֲמִתָּתָם.

כּוֹתֵב הָרַב פִּינְקוּס זַצ"ל בְּסִפְרוֹ "שַׁעֲרֵי תְּפִלָּה" (שַׁעַר הָרְנָה), שֶׁחִיּוּב הָאָדָם לְשַׁיר וּלְשַׁבֵּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עִקַּר יְסוֹדוֹ עוֹמֵד עַל הַיְסוֹד שֶׁעָלָיו עוֹמֶדֶת כָּל הַתּוֹרָה, עֲשֵׂה אֶת הָאֱמֶת מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֱמֶת, וּכְמוֹ שֶׁעוֹשִׂים אָנוּ אֶת הַמִּצְווֹת, לֹא מִפְּנֵי הַתּוֹעֶלֶת הָעֲצוּמָה שֶׁתַּגִּיעַ לָנוּ מֵהֶן, אֶלָּא מִכֹּחַ הָאֱמֶת. שֶׁאָנוּ נִבְרָאִים וַעֲבָדָיו, וְהוּא יִתְבָּרַךְ קָנָה אוֹתָנוּ בְּקִנְיָן גָּמוּר בְּמַה שֶׁבְּרָאָנוּ וְכוּ' לִהְיוֹת לוֹ עֲבָדִים הַמְשֻׁעְבָּדִים לִרְצוֹנוֹ, וְלָכֵן חַיָּבִים אָנוּ בְּכָל הַמִּצְווֹת שֶׁצִּוָּנוּ עֲלֵיהֶם, כְּעֶבֶד הַמְשֻׁעְבָּד לַאֲדוֹנוֹ, שֶׁכָּךְ הִיא הָאֱמֶת הַמַּחְלֶטֶת.

וְהוֹסִיף, שֶׁבְּאוֹתוֹ הַמִּשְׁקָל, חַיָּבִים אָנוּ לְהַלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ וְלָשִׁיר לְפָנָיו, עַל כָּל הַטּוֹבוֹת וְהַנִּפְלָאוֹת שֶׁאָנוּ מְקַבְּלִים מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, שֶׁאִלּוּ פִּינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם לֹא נַסְפִּיק לְהוֹדוֹת וְכוּ', וְחִיּוּבֵנוּ זֶה הוּא לֹא מִפְּנֵי הַתּוֹעֶלֶת שֶׁבַּדָּבָר, אֶלָּא מִשּׁוּם אֱמִתַּת עִנְיַן הַחִיּוּב, אַחַר שֶׁגִּלָּה לָנוּ הוּא יִתְבָּרַךְ שֶׁזֶּה רְצוֹנוֹ. יְהִי רָצוֹן שֶׁנִּזְכֶּה לְהוֹדוֹת וּלְשַׁבֵּחַ לְבוֹרְאֵנוּ, שֶׁלֹּא עַל מְנָת לְקַבֵּל שָׂכָר, הוֹדָיָה לִשְׁמָהּ מִתּוֹךְ אֱמוּנָה שְׁלֵמָה.

א. י.